

TWARZE BEZPIEKI 1945–1990

OBSADA STANOWISK KIEROWNICZYCH
URZĘDU BEZPIECZEŃSTWA I SŁUŻBY BEZPIECZEŃSTWA
W WOJEWÓDZTWACH POMORSKIM/BYDGOSKIM,
TORUŃSKIM I WŁOCŁAWSKIM

Informator personalny

Recenzenci
dr Filip Musiał
prof. dr hab. Tadeusz Wolsza

Projekt graficzny serii
Adam Kamiński

Projekt okładki
Bartłomiej Siwek

Redakcja
Joanna Załuska
Anna Świtalska-Jopek

Indeks
Marek Szymaniak

Na okładce fotografia z obchodów 66. rocznicy rewolucji październikowej, 1983 r.
WUSW w Toruniu. Ze zbiorów IPN Delegatura w Bydgoszczy

Fotografie funkcjonariuszy pochodzą ze zbiorów Instytutu Pamięci Narodowej,
Archiwum Głównego Policji i Archiwum Komendy Wojewódzkiej Policji w Bydgoszczy
– udostępnione Instytutowi Pamięci Narodowej

Skład i łamanie
Print Projekt, www.printprojekt.pl

Druk i oprawa
Drukarnia nr 1
Przedsiębiorstwo Państwowe
02-521 Warszawa, ul. Rakowiecka 37

© Copyright by Instytut Pamięci Narodowej
Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu

Publikacje gdańskiego oddziału IPN: tom 6

ISBN: 978-83-7629-056-0

Zapraszamy na stronę internetową
www.ipn.gov.pl
oraz do księgarni internetowej
www.ipn.poczytaj.pl

Spis treści

Wykaz skrótów	7
Wprowadzenie	11
Nota redakcyjna	25
Część I	
Struktury aparatu bezpieczeństwa w województwach pomorskim/bydgoskim, toruńskim i wrocławskim	33
1. Struktury urzędów bezpieczeństwa publicznego w województwie pomorskim/bydgoskim w latach 1945–1956	35
2. Struktury Służby Bezpieczeństwa w województwie bydgoskim w latach 1957–1975 ...	58
3. Struktury Służby Bezpieczeństwa w województwach bydgoskim, toruńskim i wrocławskim w latach 1975–1990	71
Część II	
Obsada stanowisk kierowniczych w aparacie bezpieczeństwa w województwach pomorskim/bydgoskim, toruńskim i wrocławskim	113
1. Obsada stanowisk kierowniczych UB w województwie pomorskim/bydgoskim w latach 1945–1956	115
2. Obsada stanowisk kierowniczych SB w województwie bydgoskim w latach 1957–1975	149
3. Obsada stanowisk kierowniczych SB w województwie bydgoskim w latach 1975–1990	159
4. Obsada stanowisk kierowniczych SB w województwie toruńskim w latach 1975–1990	167
5. Obsada stanowisk kierowniczych SB w województwie wrocławskim w latach 1975–1990	175
Część III	
Przebieg służby i awanse funkcjonariuszy zajmujących stanowiska kierownicze w aparacie bezpieczeństwa w województwach pomorskim/bydgoskim, toruńskim i wrocławskim	183
Bibliografia	495
Indeks osób	533

Wykaz skrótów

AIPN	– Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej w Warszawie
AIPN Bi	– Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej Oddział w Białymstoku
AIPN By	– Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej Delegatura w Bydgoszczy
AIPN Gd	– Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej Oddział w Gdańsku
AIPN Ka	– Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej Oddział w Katowicach
AIPN Kr	– Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej Oddział w Krakowie
AIPN Lu	– Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej Oddział w Lublinie
AIPN Łd	– Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej Oddział w Łodzi
AIPN Po	– Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej Oddział w Poznaniu
AIPN Rz	– Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej Oddział w Rzeszowie
AIPN Sz	– Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej Oddział w Szczecinie
AIPN Wř	– Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej Oddział we Wrocławiu
AK	– Armia Krajowa
AL	– Armia Ludowa
ASW	– Akademia Spraw Wewnętrznych
BP	– Bezpieczeństwo Publiczne
BCP ZOMO	– Batalion Centralnego Podporządkowania Zmotoryzowanych Odwodów Milicji Obywatelskiej
Biuro RKW	– Biuro Radiokontrwywiadu (MSW)
CAW	– Centralne Archiwum Wojskowe
CBKP	– Centralne Biuro Komunistów Polski
ChSS	– Chrześcijańskie Stowarzyszenie Społeczne
CKK	– Centralna Komisja Kwalifikacyjna
COP	– Centralny Obóz Pracy
CS MBP	– Centralna Szkoła Ministerstwa Bezpieczeństwa Publicznego (w Łodzi)
CW MBP	– Centrum Wyszkożenia Ministerstwa Bezpieczeństwa Publicznego (w Legionowie)
CW MO	– Centrum Wyszkożenia Milicji Obywatelskiej
CW MSW	– Centrum Wyszkożenia Ministerstwa Spraw Wewnętrznych
CZW	– Centralny Zarząd Więziennictwa
DdsBP	– Delegatura do spraw Bezpieczeństwa Publicznego
DOKPP	– Departament Ochrony Konstytucyjnego Porządku Państwa (MSW)
DzU	– Dziennik Ustaw
FMW	– Federacja Młodzieży Walczącej
GKBZpNP	– Główna Komisja Badania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu
GL	– Gwardia Ludowa
Grupa RC	– Grupa Rejestracji Cudzoziemców (KP MO/KM MO/KMiP MO)
GZI	– Główny Zarząd Informacji
IOF	– Inspektorat Ochrony Funkcjonariuszy

Wykaz skrótów

IOP	– Inspektorat Ochrony Przemysłu
IPN	– Instytut Pamięci Narodowej
JW	– Jednostka Wojskowa
KBW	– Korpus Bezpieczeństwa Wewnętrznego
KC PZPR	– Komitet Centralny Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej
KdsBP	– Komitet do spraw Bezpieczeństwa Publicznego
KGB	– Komitet Gosudarstwiennoj Biezopasnosti (Komitet Bezpieczeństwa Państwowego [ZSRR])
KG MO	– Komenda Główna Milicji Obywatelskiej
KIK	– Klub Inteligencji Katolickiej
KM MO	– Komenda Miejska Milicji Obywatelskiej
KMiP MO	– Komenda Miejska i Powiatowa Milicji Obywatelskiej
KM PZPR	– Komitet Miejski Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej
KOR	– Komitet Obrony Robotników
KP MO	– Komenda Powiatowa Milicji Obywatelskiej
KPN	– Konfederacja Polski Niepodległej
KPP	– Komunistyczna Partia Polski
KPZB	– Komunistyczna Partia Zachodniej Białorusi
KRN	– Krajowa Rada Narodowa
KŚZpNP	– Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu (IPN)
KW MO	– Komenda Wojewódzka Milicji Obywatelskiej
KWP	– Komenda Wojewódzka Policji
KW PZPR	– Komitet Wojewódzki Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej
KZMP	– Komunistyczny Związek Młodzieży Polskiej
KZ PZPR	– Komitet Zakładowy Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej
LOK	– Liga Obrony Kraju
LWP	– Ludowe Wojsko Polskie
MBP	– Ministerstwo Bezpieczeństwa Publicznego
MGB	– Ministerstwo Gosudarstwiennoj Biezopasnosti (Ministerstwo Bezpieczeństwa Państwowego [ZSRR])
MO	– Milicja Obywatelska
MON	– Ministerstwo Obrony Narodowej
MSW	– Ministerstwo Spraw Wewnętrznych
MSZ	– Ministerstwo Spraw Zagranicznych
MUBP	– Miejski Urząd Bezpieczeństwa Publicznego
MWD	– Ministerstwo Wnutriennych Diel (Ministerstwo Spraw Wewnętrznych [ZSRR])
NATO	– North Atlantic Treaty Organization (Organizacja Paktu Północnoatlantyckiego)
NIK	– Najwyższa Izba Kontroli
NKGB	– Narodnyj Komissariat Gosudarstwiennoj Biezopasnosti (Ludowy Komisarjat Bezpieczeństwa Państwowego [ZSRR])
NKWD	– Narodnyj Komissariat Wnutriennych Diel (Ludowy Komisarjat Spraw Wewnętrznych [ZSRR])
NRD	– Niemiecka Republika Demokratyczna
NRF	– Niemiecka Republika Federalna
NSZ	– Narodowe Siły Zbrojne
NZW	– Narodowe Zjednoczenie Wojskowe

NSZZ RI	– Niezależny Samorządny Związek Zawodowy Rolników Indywidualnych [„Solidarność”]
NSZZ „Solidarność”	– Niezależny Samorządny Związek Zawodowy „Solidarność”
NZS	– Niezależne Zrzeszenie Studentów
OBUiAD	– Oddziałowe Biuro Udostępniania i Archiwizacji Dokumentów (IPN)
OBEP	– Oddziałowe Biuro Edukacji Publicznej (IPN)
OPW	– Ośrodek Pracy Więźniów
ORMO	– Ochotnicza Rezerwa Milicji Obywatelskiej
OZI	– osobowe źródło informacji
PAN	– Polska Akademia Nauk
PDdsBP	– Powiatowa Delegatura do spraw Bezpieczeństwa Publicznego
PESEL	– Powszechny Elektroniczny System Ewidencji Ludności
PGR	– Państwowe Gospodarstwa Rolne
PKWN	– Polski Komitet Wyzwolenia Narodowego
POP	– Podstawowa Organizacja Partyjna (PZPR)
PPP	– Polskie Państwo Podziemne
PPR	– Polska Partia Robotnicza
PPS	– Polska Partia Socjalistyczna
PRL	– Polska Rzeczpospolita Ludowa
PRON	– Patriotyczny Ruch Odrodzenia Narodowego
PSL	– Polskie Stronnictwo Ludowe
PSZ	– Polskie Siły Zbrojne
PUBP	– Powiatowy Urząd Bezpieczeństwa Publicznego
PUdsBP	– Powiatowy Urząd do spraw Bezpieczeństwa Publicznego
PZKS	– Polski Związek Katolicko-Społeczny
PZOP	– Pomorski Zarząd Obozów Pracy
PZPR	– Polska Zjednoczona Partia Robotnicza
RBP	– Resort Bezpieczeństwa Publicznego
RMP	– Ruch Młodej Polski
RO	– Referat Ochrony
ROMO	– Rezerwowe Oddziały Milicji Obywatelskiej
RP	– Rzeczpospolita Polska
RUSW	– Rejonowy Urząd Spraw Wewnętrznych
RW	– Referat Wojskowy
RWE	– Radio Wolana Europa
SB	– Służba Bezpieczeństwa
SD	– Stronnictwo Demokratyczne
SN	– Stronnictwo Narodowe
SW	– „Solidarność Walcząca”
TPPR	– Towarzystwo Przyjaźni Polsko-Radzieckiej
TW	– tajny współpracownik
UB	– Urząd Bezpieczeństwa
UBP	– Urząd Bezpieczeństwa Publicznego
UChS	– Unia Chrześcijańsko-Społeczna
UMK	– Uniwersytet Mikołaja Kopernika (w Toruniu)
UOP	– Urząd Ochrony Państwa
USA	– United States of America (Stany Zjednoczone Ameryki)
UW	– Uniwersytet Warszawski

Wykaz skrótów

WiN	– [Zrzeszenie] „Wolność i Niezawisłość”
WKK	– Wojewódzka Komisja Kwalifikacyjna
WKP(b)	– Wsiesojuznaja Kommunističeskaja Partia (bolszewikow) (Wszzechzwiązkowa Komunistyczna Partia (bolszewików))
WOKPP	– Wydział Ochrony Konstytucyjnego Porządku Państwa
WOP	– Wojska Ochrony Pogranicza
WRON	– Wojskowa Rada Ocalenia Narodowego
WSiA	– Wydział Studiów i Analiz
WSK	– Wojewódzkie Stanowisko Kierowania
WSO	– Wyższa Szkoła Oficerska
WSR	– Wojskowy Sąd Rejonowy
WSW	– Wojskowa Służba Wewnętrzna
WUBP	– Wojewódzki Urząd Bezpieczeństwa Publicznego
WUdsBP	– Wojewódzki Urząd do spraw Bezpieczeństwa Publicznego
WUiAD	– Wydział Udostępniania i Archiwizacji Dokumentów (IPN)
WUML	– Wieczorowy Uniwersytet Marksizmu-Leninizmu
WUSW	– Wojewódzki Urząd Spraw Wewnętrznych
WZO SB	– Wydział Zabezpieczenia Operacyjnego Służby Bezpieczeństwa
ZBoWiD	– Związek Bojowników o Wolność i Demokrację
ZG ZPP	– Zarząd Główny Związku Patriotów Polskich
ZHP	– Związek Harcerstwa Polskiego
ZOMO	– Zmotoryzowane Odwoły Milicji Obywatelskiej
ZPP	– Związek Patriotów Polskich
ZSMP	– Związek Socjalistycznej Młodzieży Polskiej
ZSRR	– Związek Socjalistycznych Republik Radzieckich
ZW	– Zarząd Więziennictwa
ZWM	– Związek Walki Młodych

Wprowadzenie

Początki funkcjonowania aparatu represji na ziemiach polskich wiązały się z realizacją stalinowskiego planu zaprowadzenia w powojennej Polsce komunistycznej dyktatury. Dla Polaków uznających autorytet Rządu Rzeczypospolitej na Uchodźstwie oraz jego struktur krajowych w postaci Polskiego Państwa Podziemnego perspektywa rychłego zakończenia wojny paradoksalnie nie wiązała się z możliwością podjęcia dzieła odbudowy niepodległej i suwerennej ojczyzny. Na przeszkodzie urzeczywistnieniu tych zamierzeń stanęła zwycięska ofensywa sowiecka, której jednym z celów było stworzenie warunków do przejęcia władzy w Polsce przez partię komunistyczną. 22 lipca 1944 r. w kraju zainstalowany został, powołany dzień wcześniej w Moskwie, Polski Komitet Wyzwolenia Narodowego (PKWN). W zamierzeniu Stalina miał on stanowić załączek przyszłego rządu, w pełni podporządkowanego sowieckiemu dyktatorowi¹.

Budowa struktur opresyjnej dyktatury z obcego nadania następowała w całkowitej izolacji od społeczeństwa polskiego. Bez osłony Armii Czerwonej i NKWD przejście i sprawowanie władzy w powojennej Polsce przez komunistów byłoby niemożliwe. Stanowili oni margines polityczny i nie mieli żadnych szans na zdobycie władzy na drodze demokratycznej. Poza tym powszechnie kojarzeni z ZSRR mieli przeciwko sobie zdecydowaną większość społeczeństwa, pamiętającego agresję Sowietów z 17 września 1939 r., następujące po niej masowe wywózki setek tysięcy Polaków w głąb ZSRR, mord katyński i „sezonową” przyjaźń Stalina z Hitlerem (1939–1941). Trwale umocnienie nastrojów antykomunistycznych wśród Polaków przyniósł wreszcie terror, jakiemu razem z ludnością cywilną poddani zostali przedstawiciele cywilnych i zbrojnych struktur Polski Podziemnej. Był on legitymizowany przez działający w kraju od 1942 r. agenturalny instrument polityki sowieckiej w postaci Polskiej Partii Robotniczej (PPR), która – co warto podkreślić – w swojej propagandzie

---

¹ Szereg interesujących szczegółów w sprawie konkretyzowania planów Stalina odnośnie powojennych losów Polski, na tle polityki prowadzonej wobec Polski w latach 1943–1945 przez Wielką Brytanię i Stany Zjednoczone, zob. M. K. Kamiński, *Rząd RP Stanisława Miłkołajczyka wobec konferencji ministrów spraw zagranicznych Wielkiej Brytanii, Związku Sowieckiego i Stanów Zjednoczonych w Moskwie (19–30 października 1943 r.)*, „Mazowieckie Studia Humanistyczne” 1997, nr 2, s. 61–83 (zwl. s. 66–67, 71, 75–79, 81–83); A. Noskova, *Na drodze do stworzenia PKWN – rola Moskwy*, „Pamięć i Sprawiedliwość” 2005, nr 2, s. 31–48; W. Jarząbek, *Miejsce Polski w polityce międzynarodowej w latach 1944–1947*, *ibidem*, s. 71–76. W ujęciu popularnonaukowym: P. Wiczorkiewicz, *Historia polityczna Polski 1935–1945*, Warszawa 2006, s. 337–360, 438–453, 460–467, 472, 476–480, 491–492; F. Musiał, *Atak klonów [w:] Od Hitlera do Stalina*, red. F. Musiał, J. Szarek, Kraków 2007, s. 63–69; *idem*, *Wyzwolenie przez niewolę [w:] W służbie komuny*, red. F. Musiał, J. Szarek, Kraków 2008, s. 13–18. M. Korcuć, *Dzień zniewolenia*, „Wprost” 2006, nr 19. W sprawie kolejnego, po podboju kraju, etapu sowietyzowania Polski, zob. m.in. M. Golon, *Fundamenty sowietyzacji – polityka ZSRR wobec Polski w latach 1947–1948. Wybrane zagadnienia [w:] Emigracja polska wobec sowietyzacji kraju*, red. R. Sudziński, Toruń 2007, s. 33–70.

oficjalnie potępiała walczące z niemieckim okupantem polskie wojsko podziemne, a za pomocą Gwardii Ludowej (GL), przekształconej następnie w Armię Ludową (AL), występowała także przeciwko niemu zbrojnie².

Po uchwyceniu władzy w Polsce, wzorem sowieckim, komuniści podjęli działania zmierzające do jej utrwalenia i ugruntowania, posługując się w tej mierze aparatem terroru zorganizowanym w strukturach państwa. Jego zadaniem była ochrona partii („tarcza i zbrojne ramię”) oraz podjęcie zakrojonych na szeroką skalę działań represyjnych, wymierzonych we wrogów sowietyzacji kraju („miecz rewolucji”). Cel i zadania tajnej policji politycznej, tzw. aparatu bezpieczeństwa³, nie zmienił się przez cały okres istnienia Polski Ludowej.

W latach 1945–1954 rolę „stróża władzy ludowej” odgrywało Ministerstwo Bezpieczeństwa Publicznego (MBP), kierowane przez Stanisława Radkiewicza⁴, charakteryzowanego przez przedstawicieli konspiracji niepodległościowej jako człowiek „zaufania Rosji w skali wyjątkowej (...) należący do zespołu ludzi związanych silniej i szczerzej z każdą koncepcją sowiecką, niż jakąkolwiek koncepcją polską”⁵. Pełne uzależnienie od NKWD kierowanej przez Radkiewicza bezpieki przejawiało się m.in. w przeprowadzeniu doboru i wyszkoleniu w ZSRR pierwszych kadr kierowniczych UB (m.in. kurs w Kujbyszewie)⁶, przeniesieniu na grunt polski sowieckiego modelu struktury aparatu represji, a tak-

---

² Zob. P. Gontarczyk, *Polska Partia Robotnicza. Droga do władzy (1941–1944)*, [2003], wyd. 2, Warszawa 2006 (zwl. s. 7–8, przyp. 6, s. 167–194, 245–275, 276–300, 330–360, 371–383, 410–420); por. także *idem*, *Uwagi o pracy Ryszarda Nazarewicza Armii Ludowej dylematy i dramaty*, „Dzieje Najnowsze” 1999, t. 31, z. 4, s. 61–79; o mitologizowaniu roli AL w walce z okupantem w okresie PRL-u, zob. T. Żencykowski, *Polska Lubelska 1944*, Paryż 1987, s. 63–66, 68–70; zob. tu również *Tajne oblicze GL–AL, PPR. Dokumenty*, oprac. M. J. Chodakiewicz, P. Gontarczyk, L. Żebrowski, t. 1–3, Warszawa 1997–1999; oraz zapis rozmowy Barbary Polak z Piotrem Gontarczykiem, Januszem Marszałcem i Mariuszem Krzysztofńskim, *Spód czerwonej gwiazdy*, „Biuletyn IPN” 2006, nr 3/4, s. 4–26, poświęconej komunistycznemu podziemiu.

³ Termin „aparat bezpieczeństwa” używany jest w niniejszej pracy zamiennie z określeniami „aparat terroru”, „aparat represji” czy „aparat przymusu”. W sprawie wątpliwości terminologicznych dotyczących posługiwania się pojęciem „aparat bezpieczeństwa”, zob. M. J. Chodakiewicz, *Wędrówki historyka. Kilka słów o metodologii* [w:] *Wokół tezek bezpieki – zagadnienia metodologiczno-źródłoznawcze*, red. F. Musiał, Kraków 2006, s. 180–181. Por. J. Kurtyka, *Światy przeciwstawne: komunistyczna bezpieka wobec podziemia niepodległościowego*, „Pamięć i Sprawiedliwość” 2004, nr 1, s. 12, który słusznie podkreśla umocowanie historyczne tego terminu.

⁴ Stanisław Radkiewicz (1903–1987), gen. dyw., działacz komunistyczny, członek KZMP, KPP, PPR, PZPR (usunięty z partii w 1957 r.); absolwent dwuletniej Szkoły Kominternu w Moskwie. Od 1941 r. oficer Armii Czerwonej, od 1943 r. oficer polityczny w 1. Dywizji Piechoty im. Tadeusza Kościuszki; zastępca sekretarza CBKP, członek ZG ZPP. Twórca Samodzielnego Batalionu Szturmowego (następnie Polski Samodzielny Batalion Specjalny). Kierownik Resortu Bezpieczeństwa Publicznego PKWN (VII–XII 1944), następnie minister BP (I 1945–XI 1954). Po likwidacji MBP minister PGR (XII 1954–IV 1956); w latach 1960–1968 dyrektor generalny Urzędu Rezerw Państwowych, następnie na emeryturze; poseł KRN, na Sejm Ustawodawczy i Sejm PRL (1944–1956).

⁵ B. Kopka, G. Majchrzak, *Raport O służbie bezpieczeństwa publicznego z 1946 r.*, „Pamięć i Sprawiedliwość” 2003, nr 1, s. 253–254 (oprócz Radkiewicza do grupy tej zaliczali się m.in. Bolesław Bierut, Jakub Berman i Hilary Minc).

⁶ Zgromadzona w ośrodku NKWD w okresie od kwietnia do lipca 1944 r. przyszła elita kadrowa terenowych urzędów bezpieczeństwa została starannie wyselekcjonowana spośród funkcyjnych żołnierzy politycznych armii Berlinga, żołnierzy Samodzielnego Batalionu Specjalnego, a także z szeregów czerwoonoarmistów polskiego pochodzenia. „Kujbyszewiacy” byli szkoleni przez oficerów sowieckich w zakresie metod i technik prowadzenia pracy operacyjnej (wywiadowej i kontrwywiadowej), śledczej i agenturalnej, oraz odbywali szkolenie wojskowe przygotowujące ich do udziału w operacjach zbrojnych przeciwko konspiracji antykomunistycznej, zob. Z. Nawrocki, *Zamiast wolności. UB na Rzeszowszczyźnie 1944–1949*, Rzeszów 1998, s. 24–26; S. Poleszak, *Wspomnienia Adama Górki, „kujbyszewiaka” (1944–1953)*, „Aparat Represji w Polsce Ludowej 1944–1989” 2006, nr 2, s. 401–403. Por. T. Żencykowski, *Polska Lubelska 1944*, Paryż 1987, s. 72–73; M. Korkuć, „Kujbyszewiacy” – awangarda UB, „Arcana” 2002, nr 4/5, s. 74–95; K. Szwaagrzyk, *Kadry aparatu bezpieczeństwa* [w:] *Aparat bezpieczeństwa w Polsce. Kadra kierownicza*, t. 1: 1944–

że w oficjalnym oddelegowaniu do pracy (poza etatem) na wszystkich jego szczeblach tzw. doradców („sowieтников”). Ich obecność oprócz charakteru szkoleniowo-kontrolnego miała również wymiar praktyczny: brali oni czynny udział w różnych działaniach związanych z codzienną pracą operacyjną UB (śledztwa, aresztowania, wydobywanie zeznań, werbowanie agentury, pomoc w tworzeniu planów działania wobec podziemia, udział w akcjach)⁷, jak również kierowali posiadającymi ważne znaczenie jednostkami aparatu represji na szczeblu centralnym (wydziały, departamenty), odpowiedzialnymi m.in. za: archiwa, finanse, kadry, łączność, uzbrojenie, zaopatrzenie a także... ochronę rządu⁸.

Podporządkowane MBP terenowe Urzędy Bezpieczeństwa (UB) działały na obszarze całego kraju na szczeblu wojewódzkim (Wojewódzkie Urzędy Bezpieczeństwa Publicznego – WUBP) oraz powiatowym (Powiatowe Urzędy Bezpieczeństwa Publicznego – PUBP). Funkcjonariusze UB wraz z NKWD w pierwszej kolejności skupili swoje siły na uderzeniu w zbrojne podziemie niepodległościowe, zagrażające fizycznemu bytowi komunistycznej mniejszości⁹. W tym samym czasie trwała pacyfikacja pozostałości po cywilnych struk-

–1956, red. *idem*, Warszawa 2005, s. 52–53. Szkolenie w Kujbyszewie zostało powtórzone w okresie od października 1944 r. do marca 1945 r. (w obu „turnusach” wzięło udział ponad czterystu przyszłych funkcjonariuszy UB).

⁷ Decyzję w sprawie powołania instytucji doradców sowieckich przy MBP (i Ministerstwie Administracji Publicznej) podjął Państwowy Komitet Obrony ZSRR 20 II 1945 r. Pierwszym doradcą i zarazem twórcą „polskiej” bezpieki był gen. Iwan Sierow, pełnomocnik NKWD przy dowództwie 1. Frontu Białoruskiego, odpowiedzialny m.in. za organizację wywózki żołnierzy AK i NSZ do sowieckich łagrów. Sierow był także wykonawcą akcji porwania i wywiezienia do Moskwy na pokazowy proces szesnastu przywódców PPP. Więcej o Sierowie, pozostałych doradcach i elementach uzależnienia RBP/MBP od wpływów sowieckich, zob. m.in. N. Pietrow, *Cień Sierowa*, „Karta” 1992, nr 9, s. 79–84; *idem*, *Biogramy doradców*, *ibidem*, 1995, nr 15, s. 52; A. Paczkowski, *Polski aparat bezpieczeństwa jako kanał wpływów radzieckich* [w:] *Elity władzy w Polsce a struktura społeczna w latach 1944–1956*, red. P. Wójcik, Warszawa 1992, s. 378–383; *idem*, *Dzieci Feliksa Edmundowicza. Związek Radziecki a polski aparat bezpieczeństwa w latach 1944–1956*, „Rzeczpospolita”, 27–28 I 1996; J. Kurtyka, *Polska 1944–1956: z dziejów agonii i podboju* [w:] *Konspiracja i opór społeczny w Polsce 1944–1956. Słownik biograficzny*, t. 1, red. T. Balbus [i in.] Kraków [i in.] 2002, s. XXXIV–XXXV; *idem*, *Światy przeciwstawne...*, s. 13–15; K. Szwarzgryk, *Kadry aparatu bezpieczeństwa...*, s. 54–55.

⁸ K. Szwarzgryk, *Kwestia przynależności narodowościowej i służbowej kierownictwa MBP i wrocławskiego WUBP w latach 1945–1954*, „Zeszyty Historyczne WiN-u” 2000, nr 14, s. 283–295; A. Bilińska-Gur, *Struktura i organizacja Ministerstwa Bezpieczeństwa Publicznego w latach 1944–1956*, *ibidem*, 2001, nr 15, s. 96–97, 105.

⁹ Zob. zbiory dokumentów: S. Biernacki, *Instrukcje działania wojsk NKWD na terenach opanowanych przez Armię Czerwoną*, „Biuletyn GKBZpNP – IPN” 1991, t. 33, s. 221–231; *Represje NKWD wobec żołnierzy podziemnego Państwa Polskiego w latach 1944–45*, t. 1: *Wybór źródeł*, wybór i oprac. F. Gryciuk, P. Matusak, Siedlce 1995; S. Kriwienko, *Dokumenty z „Teczki specjalnej” Stalina dotyczące działalności organów NKWD w Polsce w latach 1944–1946* [w:] *NKWD o Polsce i Polakach. Rekonstrukcja archiwalna*, red. W. Materski, A. Paczkowski, Warszawa 1996, s. 9–42; *Dokumenty i materiały archiwalne* [w:] *NKWD o Polsce i Polakach. Rekonstrukcja archiwalna*, red. W. Materski, A. Paczkowski, Warszawa 1996, s. 87–146; *Teczka specjalna J. W. Stalina. Raporty NKWD z Polski 1944–1946*, wybór i oprac. T. Cariewskaja [i in.], Warszawa 1998; *NKWD i polskie podziemie 1944–1945. Z „teczek specjalnych” Józefa W. Stalina*, Kraków 1998; M. Korkuć, *Pretorianie władzy „ludowej”. Zasady organizacji oddziałów prowokacyjnych i sieci agenturalnej w świetle instrukcji Korpusu Bezpieczeństwa Weumętrznego*, „Aparat Represji w Polsce Ludowej 1944–1989” 2005, nr 1, s. 373–394. Por. tu także: T. Żenczykowski, *op. cit.*, s. 189–195 (i dodatek *Dokumenty*); W. Jastrzębski, *Rola NKWD w walce z pomorską Armią Krajową* [w:] *Armia Krajowa na Pomorzu i jej powojenne losy. W 50. rocznicę powołania AK*, red. *idem*, Bydgoszcz 1993, s. 29–41; M. Golon, *Represje Armii Czerwonej i NKWD wobec polskiej konspiracji niepodległościowej w latach 1944–1946 (Część I)*, „Czasz Nowożytny” 1995, t. 1, s. 75–110; *idem*, *Represje NKWD wobec uczestników konspiracji pomorskiej* [w:] *Powojenne losy konspiracji na Pomorzu*, red. E. Zawacka, R. Kozłowski, Toruń 1995, s. 59–80; P. Matusak, *Wstęp* [w:] *Represje NKWD wobec żołnierzy...*, t. 1, s. 3–32; L. Żebrowski, *Działalność tzw. band pozorowanych jako metoda zwalczania podziemia niepodległościowego w latach 1944–1947* [w:] *Skryte oblicze systemu komunistycznego. U źródeł zła...*, red. R. Bäcker, P. Hübner, Warszawa 1997, s. 75–90; A. Paczkowski, *Aparat bezpieczeństwa wobec podziemia niepodległościowego w latach 1944–1948* [w:] *Wojna domowa czy nowa okupacja? Polska po roku 1944*, red. A. Ajnenkiel, Warszawa 1998, s. 105–113; *idem*, *Aparat bezpieczeństwa w walce z podziemiem w Polsce w latach 1944–1956. Struktury organiza-*

turach Polskiego Państwa Podziemnego. Po przeprowadzeniu akcji zniszczenia podziemia zbrojnego i zabezpieczenia hegemonii komunistów w życiu politycznym (sfalszowane w 1947 r. wybory do Sejmu)¹⁰, przystąpiono do narzucania społeczeństwu ideologii marksistowsko-leninowskiej, co oznaczało przejście do otwartej walki z Kościołem katolickim¹¹. W miarę ustanawiania totalitarnego systemu aparat terroru objął swoim operacyjnym zainteresowaniem także sektory gospodarczy (reforma rolna, obowiązkowe dostawy, kolektywizacja)¹² oraz przemysłowy („ochroniany przed sabotażem i dywersją”)¹³, by wreszcie wraz z przyjętą doktryną o „zaostrożeniu się walki klasowej w miarę budowy socjalizmu” zacząć poszukiwać wrogów w szeregach partyjnych¹⁴.

---

cyjne i kierunki działań [w:] *Aparat represji a opór społeczeństwa wobec systemu komunistycznego w Polsce i na Litwie w latach 1944–1956*, red. P. Niwiński, Warszawa 2005, s. 57–68; A. Chmielarz, *Działalność NKWD na ziemiach polskich w latach 1944–1945* [w:] *System represji stalinowskich w Polsce 1944–1956. Represje w Marynarce Wojennej*, red. I. Hałagida, Gdańsk 2003, s. 18–30; J. Kurtyka, *Polska 1944–1956: z dziejów agonii i podboju*, s. XXXIV–XXXVI; *idem*, *Światy przeciwstawne...*, „Pamięć i Sprawiedliwość” 2004, nr 1, s. 11–21, oraz dyskusja wokół tez zawartych w eseju J. Kurtyki, *Aparat bezpieczeństwa publicznego w walce z polskim podziemiem niepodległościowym*, *ibidem*, s. 23–58; M. Korkuć, *Operacje prowokacyjne. Przyczynek do dyskusji o metodach pracy operacyjnej UB na przykładach z województwa krakowskiego* [w:] *Strażnicy sowieckiego imperium. Urząd Bezpieczeństwa i Służba Bezpieczeństwa w Małopolsce 1945–1990*, red. F. Musiał, M. Wenklar, Kraków 2009, s. 377–393; J. Marszałec, P. Niwiński, A. Paczoska-Hauke, P. Szubarczyk, *Polskie podziemie niepodległościowe w województwach gdańskim i pomorskim (bydgoskim) 1945–1956* [w:] *Atlas polskiego podziemia niepodległościowego 1944–1956*, red. S. Poleszak, R. Wnuk, Lublin 2007, s. 332–377.

¹⁰ Zob. C. Osękowski, *Wybory do sejmu z 19 stycznia 1947 roku w Polsce*, Poznań 2000 (tu zwłaszcza aneks – *Dokumenty*, s. 179–363, gdzie np. *Sprawozdanie szefa WUBP w Bydgoszczy p/ptk. J. Jurkowskiego z przygotowań do wyborów w województwie pomorskim za okres do 30 XI 1946 r.* (s. 321–332), w którym mowa m.in. o zwerbowaniu przez UB ponad 80 proc. członków komisji wyborczych.

¹¹ Zob. np. *Metody pracy operacyjnej aparatu bezpieczeństwa wobec Kościołów i związków wyznaniowych 1945–1989*, red. A. Dziurok, Warszawa 2004, s. 77–208 (dokumenty nr 1–40); *Instrukcje i wytyczne pracy operacyjnej przeciwko Kościołowi katolickiemu w latach 1945–1956. Wybór dokumentów*, oprac. F. Musiał, „Zeszyty Historyczne WiN-u” 2008, nr 28/29, s. 247–385; J. Żaryn, „Ofensywa kleru a nasze zadania... 1947” (*MBP wobec Kościoła w Polsce*), „Biuletyn GKBZpNP – IPN” 1991, t. 36, s. 98–104 (tu także *Instrukcja Departamentu V MBP dla podległych Wydziałów dotycząca walki z Kościołem katolickim w Polsce*, pt. „Ofensywa kleru a nasze zadania”, październik 1947 r., wyd. *idem*, s. 105–122); *idem*, *Aparat bezpieczeństwa w walce z duchowieństwem katolickim 1945–1949 (zarys problemu)* [w:] *Skryte oblicze systemu komunistycznego...*, s. 91–120; *idem*, *Represje aparatu bezpieczeństwa wobec Kościoła katolickiego w Polsce w latach 1944–1956. Wybrane zagadnienia* [w:] *Aparat represji a opór społeczeństwa wobec systemu komunistycznego w Polsce i na Litwie...*, s. 102–109; B. Noszczak, *Kryzys działalności Departamentu VI KdsBP przeciwko Kościołowi rzymskokatolickiemu w Polsce i próby jego przetrwania*, „Pamięć i Sprawiedliwość” 2005, nr 1, s. 99–121; *Bezpieka przeciw religii. Sprawozdania Sekcji 5 Wydziału V Wojewódzkiego Urzędu Bezpieczeństwa Publicznego w Krakowie 1946–1952*, red. F. Musiał, Kraków 2008; *Aparat bezpieczeństwa w walce z Kościołem katolickim w województwie pomorskim/bydgoskim w latach 1945–1956*, wybór i oprac. A. Paczoska-Hauke, T. Chinciński, Bydgoszcz–Gdańsk 2010.

¹² P. Majer, *Instrukcja specjalna nr 1 MBP z września 1948 roku o zadaniach organów bezpieczeństwa w walce klasowej na wsi*, „Roczniki Dziejów Ruchu Ludowego” 1998, nr 30, s. 215–227; *idem*, *Aparat bezpieczeństwa w konfrontacji z chłopami w 1953 r. w świetle własnych dokumentów*, „Rocznik Historyczny Muzeum Historii Polskiego Ruchu Ludowego” 2000, nr 16, s. 205 i n.; A. Kura, *Aparat bezpieczeństwa i wymiar sprawiedliwości wobec kolektywizacji wsi polskiej 1948–1956*, Warszawa 2006 (tu dalsza literatura).

¹³ Zob. tu m.in. *Protokół odprawy MBP z 22 XII 1948 r.* [w:] *Aparat bezpieczeństwa w latach 1944–1956. Taktyka, strategia, metody*, cz. 2: 1948–1949, oprac. A. Paczkowski, Warszawa 1996, s. 107–108, na której Radkiewicz ukierunkowywał uwagę na „aktywizację elementów reakcyjnych” w przemyśle. Por. A. Dziuba, A. Drozdowski, *Walka aparatu bezpieczeństwa ze zjawiskiem sabotażu przemysłowego w województwie śląskim w 1949 r. (casus Marii Kandzii)*, „Studia Śląskie” 2006, t. 55, s. 161–190.

¹⁴ Zob. A. Paczkowski, *Terror i kontrola: funkcje aparatu bezpieczeństwa w systemie komunistycznym. Polska 1944–1956* [w:] *idem*, *Od sfalszowanych wyborów do prawdziwej klęski. Szkice do portretu PRL*, Kraków 1999, s. 46–47, 55–57; *idem*, *Trzy twarze Józefa Światły. Przyczynek do dziejów komunizmu w Polsce*, Warszawa 2009, s. 106–133; R. Spalek,

Po zakończeniu podboju państwa, od 1948 r. komuniści zintensyfikowali działania zmierzające do podboju społeczeństwa. Oznaczało to zaprowadzenie w kraju terroru powszechnego. Wyrażał się on m.in. w dostosowaniu prawa karnego i wymiaru sprawiedliwości do polityki umacniania totalitarnego reżimu¹⁵, a także w mnożeniu podporządkowanych MBP różnego rodzaju obiektów więziennych i obozów pracy, w których tylko w samym 1951 r. przetrzymywano około stu dziesięciu tysięcy osób, częstokroć skazanych w pokazowych procesach, po brutalnych śledztwach. W sumie oblicza się, iż w latach 1945–1954 przez stworzony na ziemiach polskich na wzór sowiecki „gulag” przeszło ponad milion osób¹⁶. W tym samym czasie za tzw. przestępstwa polityczne przeciwko państwu dyspozycyjni wobec partii sędziowie (nierazkowi Sowietom) skazali ponad osiemdziesiąt jeden tysięcy osób. W latach 1946–1955 w działających w siedemnastu województwach Wojskowych Sądach Rejonowych (obejmujących swoją kompetencją także ludność cywilną) wydanych zostało blisko trzy i pół tysiąca wyroków kary śmierci, w większości wykonanych¹⁷.

Znaczącemu wzrostowi uległa liczebność sieci agenturalnej jednostek operacyjnych UB: w 1949 r. wynosiła ona ponad pięćdziesiąt tysięcy, by w roku 1953 osiągnąć stan grubo przekraczający osiemdziesiąt pięć tysięcy zwerbowanych do współpracy. W następnych latach liczba ta uległa znacznej redukcji, przy czym ponowna rozbudowa do wręcz monstrualnych rozmiarów zapoczątkowana została w okresie stanu wojennego, sięgając na koniec

---

Kierownictwo PZPR i MBP w poszukiwaniu „uroga wewnętrznego”. Wokół drogi do procesu Mariana Spychalskiego w latach 1948–1956 [w:] „Zwyczajny” resort. *Studia o aparacie bezpieczeństwa 1944–1956*, red. K. Krajewski, T. Łabuszewski, Warszawa 2005, s. 482–557; *idem, Potęga szpiegomanii. Departament X w poszukiwaniu „uroga wewnętrznego” w kierownictwie komunistycznym w Polsce (1948–1956)* [w:] *Departament X MBP. Wzorce – struktury – działanie*, red. K. Rokicki, Warszawa 2007, s. 91–148 (zob. także literaturę cytowaną niżej, w przyp. 19).

¹⁵ A. Lityński, *O prawie i sądach początków Polski Ludowej*, Białystok 1999; G. Jakubowski, *Sądownictwo powszechne w Polsce w latach 1944–1950*, Warszawa 2002; P. Kładoczny, *Prawo jako narzędzie represji w Polsce Ludowej (1944–1956). Prawna analiza kategorii przestępstw przeciwko państwu*, Warszawa 2004.

¹⁶ Jak podaje H. Dominiczak, *Organy bezpieczeństwa PRL 1944–1990. Rozwój i działalność w świetle dokumentów MSW*, Warszawa 1997, s. 69–73, w 1954 r. funkcjonowało 179 jednostek więziennych podległych MBP, w tym: 51 więzień centralnych, 85 karno-śledczych, 2 zakłady dla młodocianych, 2 kolonie rolne i 39 ośrodków pracy więźniów (tu na s. 70 szacunki osadzonych dla poszczególnych lat). Por. T. Wolsza, *W cieniu Wronek, Jaworzna i Piechcina... 1945–1956. Życie codzienne w polskich więzieniach, obozach i ośrodkach pracy więźniów*, Warszawa 2003; K. Szwaagrzyk, *Rola terroru w funkcjonowaniu systemu stalinowskiego* [w:] *Stalinizm i rok 1956 na Górnym Śląsku*, red. A. Dziurok, B. Linek, K. Tarka, Katowice 2007, s. 18, 29 (dalsza literatura poświęcona funkcjonowaniu więziennictwa w strukturze MBP, zob. niżej Część I, przyp. 28).

¹⁷ Zob. C. Wójcik, *Rola i zadania sądownictwa wojskowego w okresie represji politycznych 1944–1956*, „Biuletyn GKBZpNP – IPN” 1996, t. 39, s. 101–104; M. Zaborski, *Oni skazywali na śmierć... Szkolenie sędziów wojskowych w Polsce w latach 1944–1956* [w:] *Skryte oblicze systemu komunistycznego...*, s. 121–152; Z. Biegański, *W smudze karnego cienia. Skazani na śmierć przez sądy wojskowe na obszarze województwa pomorskiego (bydgoskiego) w latach 1945–1954*, Bydgoszcz 2000; *idem, Sądownictwo i skazani na śmierć z przyczyn politycznych w województwie pomorskim (bydgoskim) w latach 1945–1956*, Bydgoszcz 2003; F. Musiał, *Sądownictwo wojenne i wojskowe 1943–1955. Budowa struktur aparatu represji*, „Zeszyty Historyczne WiN-u” 2003, nr 19/20, s. 69–90; *idem, Skazani na karę śmierci przez Wojskowy Sąd Rejonowy w Krakowie 1946–1955*, Kraków 2005; K. Szwaagrzyk, *Zbrodnie w majestacie prawa 1944–1955*, Warszawa 2000; *idem, Prawnicy czasu bezprawia. Sędziowie i prokuratorzy wojskowi w Polsce 1944–1956*, Kraków–Wrocław 2005; *Przestępstwa sędziów i prokuratorów w Polsce lat 1944–1956*, red. W. Kulesza, A. Rzepliński, Warszawa 2000 (tu szereg szczegółowych studiów poświęconych zagadnieniu funkcjonowania sądownictwa w służbie totalitarnego państwa). Zob. także *O karach śmierci w latach 1944–1956 z Krzysztofem Szwaagrzykiem i Janem Żarynem rozmawia Barbara Polak*, „Biuletyn IPN” 2002, nr 11.

1982 r. liczby ponad czterdziestu pięciu tysięcy, a u schyłku 1988 r. dochodząc do dziewięćdziesięciu ośmiu tysięcy OZI¹⁸.

Funkcjonowania aparatu terroru w Polsce nie zahamowała ani śmierć Józefa Stalina w 1953 r., ani kompromitujące MBP i kierownictwo partyjne audycje Radia Wolna Europa, gdzie zbiegły na Zachód ppłk Józef Światło odsłaniał kulisy działalności bezpieki i partii, nie pozostawiając żadnych złudzeń co do zbrodniczego charakteru instytucji, w której służył przed ucieczką (m.in. jako zastępca dyrektora Departamentu X MBP, odpowiedzialnego za „poszukiwanie wroga wewnętrznego” w kierownictwie komunistycznym w Polsce)¹⁹.

Po odwołaniu Radkiewicza i likwidacji MBP²⁰ aparat bezpieczeństwa został strukturalnie zreorganizowany. W miejsce MBP powołano Komitet do spraw Bezpieczeństwa Publicznego (KdsBP), z przewodniczącym Władysławem Dworakowskim na czele i płk. Georgijem Jewdochimienką jako doradcą sowieckim przy resorcie²¹. Poza strukturą KdsBP pozostawiono wchodzące wcześniej w skład „imperium Radkiewicza”: Korpus Bezpieczeństwa Wewnętrznego (KBW), Milicję Obywatelską (MO), Ochotniczą Rezerwę Milicji Obywatelskiej (ORMO), Wojska Ochrony Pogranicza (WOP) oraz Straż Przemysłową i Straż/Służbę Więzienną, odtąd wchodzące już w skład Ministerstwa Spraw Wewnętrznych (MSW). Podział resortu Stanisław Radkiewicz tłumaczył „realizacją dyrektyw Partii i Rządu o konieczności usprawnienia i nowego ustawienia organów bezpieczeństwa w systemie władzy ludowej i aparatu państwowego, co umożliwi szybkie usunięcie z pracy organów wszystkich braków i wypaczeń okresu ubiegłego”. Faktycznie chodziło o złamanie monopolu UB na zajmowanie się sprawami utrzymywania „porządku w kraju”. Odtąd w gestii MSW pozostawały „zagadnienia” dotyczące porządku publicznego, natomiast KdsBP i jego agendy terenowe miały zajmować się jedynie „problematyką” bezpieczeństwa państwa (m.in. walka z działalnością wywiadów państw

---

¹⁸ Zob. H. Dominiczak, *Organy bezpieczeństwa PRL 1944–1990...*, s. 40–47, 142–144, 263–266; T. Ruzikowski, *Wstęp. Załącznik: tab. nr 1 i tab. nr 5 [w:] Instrukcje pracy operacyjnej aparatu bezpieczeństwa (1945–1989)*, oprac. *idem*, Warszawa 2004, s. 18, 20 (tu m.in. zestawienie liczebności agentury dla lat 1949–1989 (z wyłączeniem agentury wywiadu) i zmian kategorii OZI wprowadzanych przez kolejne instrukcje).

¹⁹ Z. Błażyński, *Mówi Józef Światło. Za kulisami bezpieki i partii 1940–1955*, wyd. 3 popr. i uzup., Londyn 1986. Szerzej na temat działalności Biura Specjalnego i powstałego na jego bazie Departamentu X MBP oraz w kwestii konsekwencji ucieczki Światły na Zachód, zob. zbiór studiów *Departament X MBP...*; oraz A. Paczkowski, *Utworzenie X Departamentu MBP*, „Zeszyty Historyczne” 2003 (Paryż), z. 145, s. 51–65; *idem*, *Departament X – kontekst ogólny i aspekty międzynarodowe [w:] Departament X MBP...*, s. 11–21; *idem*, *Trzy twarze Józefa Światły...*, s. 134–167; M. Mazur, *Rezonans ucieczki Józefa Światły w aparacie bezpieczeństwa, agenturze i społeczeństwie*, „Przegląd Historyczny” 2006, t. 97, z. 3, s. 385–399.

²⁰ O likwidacji MBP mówił art. 11 dekretu Rady Państwa z 7 XII 1954 r. „o naczelnych organach administracji państwowej w zakresie spraw wewnętrznych i bezpieczeństwa publicznego”, zob. DzU 1954, nr 54, poz. 269.

²¹ 30 III 1956 r. stanowisko przewodniczącego po Dworakowskim objął Edmund Pszczółkowski, zob. T. Moldawa, *Ludzie władzy 1944–1991. Władze państwowe i polityczne Polski według stanu na dzień 28 II 1991 r.*, Warszawa 1991, s. 347–348 (Dworakowski), 413–414 (Pszczółkowski). Funkcję zastępców przewodniczącego KdsBP pełnili: Antoni Alster (właśc. Nachum Alster, m.in. dawny kierownik Wydziału Organizacyjnego KC PZPR), Jan Prasiński (dawny wiceminister BP) i Witold Sienkiewicz (m.in. dawny dyrektor Departamentu VII MBP). Funkcję sekretarza powierzono Zbigniewowi Paszkowskiemu (dawniej m.in. kierownik Inspektoratu Wiejskiego MBP). Płk Jewdochimienko pełnił funkcję doradcy przewodniczącego KdsBP przez cały okres jego istnienia (zastąpił on gen. Serafina Lalina, doradcę Stanisława Radkiewicza w latach 1953–1954).

kapitalistycznych i polskich ugrupowań emigracyjnych²², niszczenie pozostałości podziemia niepodległościowego, walka z Kościołem katolickim i innymi wyznaniem, „ochrona” gospodarki narodowej czy zapobieganie tworzeniu i działalności antypaństwowej „nielegalnych organizacji”).

Reorganizacja aparatu represji w latach 1954–1955 polegała także na ograniczeniu stanu liczebnego funkcjonariuszy zatrudnionych na etatach UB. W porównaniu ze stanem z 1953 r. liczba etatów bezpieki spadła z ponad czterdziestu dwóch tysięcy (37 142 faktycznie zatrudnionych) do nieco ponad dwudziestu czterech tysięcy zatrudnionych w czerwcu 1955 r. Po likwidacji KdsBP do pracy w pionie SB MSW przeszło natomiast „tylko” szesnaście tysięcy funkcjonariuszy²³. Cięcia etatowe dotknęły jednak przede wszystkim pion gospodarczy oraz zaplecze administracyjno-techniczne. Struktury operacyjne UB, odpowiedzialne za walkę z oporem społeczeństwa przeciwko komunistycznemu reżimowi, w większości jedynie po kosmetycznej zmianie numeracji, zachowały swoje dotychczasowe „zainteresowania” i kompetencje. Zmniejszeniu uległa jedynie ich liczba, co powodowało konieczność czasowego ograniczenia skali działania²⁴.

Organizacja terenowych UBP po likwidacji MBP nawiązywała do wcześniejszego wzoru – zmianie poddano nazwy jednostek, odtąd funkcjonujących jako wojewódzkie (i powiatowe) urzędy do spraw bezpieczeństwa publicznego oraz delegatury do spraw bezpieczeństwa publicznego.

W efekcie zmian politycznych, które nastąpiły w Polsce w 1956 r., nowe kierownictwo Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej (PZPR) przeprowadziło kolejną reorganizację aparatu bezpieczeństwa. W listopadzie 1956 r. KdsBP został zlikwidowany, a bezpiekę usytuowano w strukturach MSW jako odrębny pion organizacyjny²⁵. Urzędy Bezpieczeństwa zostały przemianowane na „Służbę Bezpieczeństwa” (SB). Na poziomie terenowym SB została umieszczona w strukturze komend wojewódzkich MO (KW MO), przy czym była ona od milicji całkowicie niezależna. Szefem pionu bezpieczeństwa w danym województwie pozostawał nie komendant wojewódzki MO, lecz jego zastępca ds. SB. Podob-

²² Zob. S. Cenckiewicz, *Geneza, działalność i udział rozgłuski „Kraj” w akcji reemigracyjnej (1955–1957). O nowych metodach walki bezpieki z emigracją i Polonią* [w:] *idem, Oczami bezpieki. Szkice i materiały z dziejów aparatu bezpieczeństwa PRL*, wyd. 3, Kraków 2006, s. 29–125; *idem, Udział aparatu bezpieczeństwa PRL w drugiej kampanii reemigracyjnej (1955–1957)* [w:] *idem, Śladami bezpieki i partii. Studia – źródła – publicystyka*, Łomianki 2009, s. 51–89; *idem, Czapliski do Brystygierowej. Dyrektor Departamentu I Komitetu do spraw Bezpieczeństwa Publicznego o początkach akcji reemigracyjnej* [w:] *ibidem*, s. 155–179.

²³ Szczegółowe szacunki dotyczące stanów etatowych dla lat 1953–1955, w oparciu własne badania, konfrontujące z funkcjonującymi w literaturze liczbami P. Ceranka, *Reperkusje ucieczki Józefa Światły w Ministerstwie Bezpieczeństwa Publicznego* [w:] *Departament X MBP...*, s. 221–223. Zob. także A. Paczkowski, *Aparat bezpieczeństwa w czasach odwilży – casus polski*, „Zeszyty Historyczne” 1955 (Paryż), z. 114, s. 15. Por. H. Dominiczak, *Organy bezpieczeństwa PRL 1944–1990...*, s. 27, 31, 33, 125.

²⁴ AIPN, 1583/42, Rozkaz ministra BP Stanisława Radkiewicza, 10 XII 1954 r., k. 1; *ibidem*, Rozkaz nr 1 przewodniczącego KdsBP Władysława Dworakowskiego, 10 XII 1954 r., k. 2; *Sprawozdanie z działalności Komitetu Do Spraw Bezpieczeństwa Publicznego (maj 1955 – kwiecień 1956)*, wyd. A. Kochański, „Teki Archiwalne” seria nowa, t. 3 (25), 1998, s. 167–199; *Biuletyny Komitetu do spraw Bezpieczeństwa Publicznego grudzień 1954 – listopad 1956*, wstęp. M. Filipiak, oprac. W. Chudzik [i in.], Warszawa 2009. W sprawie struktury organizacyjnej i kompetencji poszczególnych jednostek wchodzących w skład KdsBP, zob. M. Filipiak, *Wstęp* [w:] *Biuletyny Komitetu...*, s. 25–29.

²⁵ Likwidację KdsBP i usytuowanie SB w strukturze MSW przeprowadzono na mocy art. 1 ustawy z 13 XI 1956 r. O zmianie organizacji naczelných organów administracji publicznej w zakresie bezpieczeństwa publicznego, zob. DzU 1956, nr 54, poz. 241 (ustawa weszła w życie 28 XI 1956 r.).

nie w powiatach, gdzie referatami ds. Bezpieczeństwa, działającymi w komendach powiatowych i miejskich MO (KP MO, KM MO, KMIP MO), kierował zastępca komendanta powiatowego/miejskiego MO ds. Bezpieczeństwa/SB.

Wskazane zmiany w organizacji bezpieki po „przełomie” październikowym wiązały się z nową strategią działania aparatu represji w służbie partii: masowy terror został zastąpiony systemem rozległej inwigilacji, prewencji i selektywnej represji. Celem nowej ekipy rządzącej było utrzymanie dotychczasowego znaczenia organów bezpieczeństwa w umacnianiu władzy, przy zewnętrznych przemianach jej struktury oraz form i metod działania. Te ostatnie polegały przede wszystkim na konsekwentnej rozbudowie systemu kontroli społeczeństwa, w czym podstawową rolę odgrywało wykorzystywanie agentury²⁶ oraz rozwijanie jakości pracy operacyjnej przy użyciu odpowiednich technik, takich jak: podsłuchy pokojowe, telefoniczne i telegraficzne, podgląd i dokumentacja fotograficzna czy też dokumentacja filmowa. Istotne były tutaj również: perlustracja korespondencji (potajemna, masowa kontrola listów i paczek), obserwacja zewnętrzna osób pozostających w kręgu zainteresowania bezpieki oraz wywiady środowiskowe i tajne przeszukania²⁷. Wspomniane techniki pracy bezpieki były stosowane przez etatowych funkcjonariuszy SB zatrudnionych w specjalnych komórkach organizacyjnych, wyodrębnionych według specyfiki wykonywanych zadań. Obserwacją zajmowali się pracownicy pionu „B”, podsłuchami funkcjonariusze z pionu „T”, a tajnym przeglądem korespondencji pion „W”.

²⁶ Zob. T. Ruzikowski, *Tajni współpracownicy pionów operacyjnych aparatu bezpieczeństwa 1950–1984*, „Pamięć i Sprawiedliwość” 2003, nr 1, s. 109–131; *idem*, *Agenci*, „Biuletyn IPN” 2005, nr 3, s. 36–48; F. Musiał *Osobowe źródła informacji*, *ibidem*, 2006, nr 10, s. 53–55, 58–67; *idem*, *Zamiast wprowadzenia: archiwalia komunistycznego aparatu represji [w:] Wokół tezek bezpieki...*, s. 46–51; W. Frazik, F. Musiał, *Akta agenturalne w pracy historyka [w:] ibidem*, s. 301–330; W. Sawicki, *Osobowe źródła informacji organów bezpieczeństwa Polski Ludowej*, „Aparat Represji w Polsce Ludowej 1944–1989” 2007, nr 1, s. 9–18; F. Musiał, *Wiązanie tajnych współpracowników z organami bezpieczeństwa Polski Ludowej. Przyczynek do dyskusji nad mechanizmem psychicznego manipulowania konfidentami*, „Aparat Represji w Polsce Ludowej 1944–1989” 2006, nr 2, s. 153–176; *idem*, *Podręcznik bezpieki. Teoria pracy operacyjnej Służby Bezpieczeństwa w świetle wydawnictw resortowych Ministerstwa Spraw Wewnętrznych (1970–1989)*, Kraków 2007, s. 87 i n.; *Osobowe źródła informacji – zagadnienia metodologiczno-źródłoznawcze*, red. F. Musiał, Kraków 2008, tu szereg gruntownych studiów metodologicznych poświęconych tytułowej problematyce. Zob. także szczególnie studia poświęcone konkretnym przypadkom: T. Balbus, „Zgodnie z instrukcją spotkałem się...” *Konfidenti SB wobec prezesa II Zarządu Głównego WiN płk. Franciszka Niepokólczyckiego (wybór raportów agentury z lat 1957–1974)*, „Aparat Represji w Polsce Ludowej 1944–1989” 2006, nr 1, s. 193–281; D. Iwaneczko, J. Tarnawska, „Ksiądz z nami współpracuje a my księdzu pomożemy”. *Stenogram werbunku księdza przez SB, 4 grudnia 1978 r.*, *ibidem*, s. 282–314; *Kościół katolicki w czasach komunistycznej dyktatury. Między bobaterstwem a agenturą. Studia i materiały*, red. R. Terlecki, J. Szczepaniak, t. 1–2, Kraków 2007–2008; ks. T. Isakowicz-Zaleski, *Księża wobec bezpieki na przykładzie archidiecezji krakowskiej*, Kraków 2007; E. Goleń-Zajęc, H. Głębocki, „Ketman” i „Monika”. *Żywoty równoległe*, „Aparat Represji w Polsce Ludowej 1944–1989” 2005, nr 1, s. 73–362; W. Polak, *Anatomia agenta*, Gdańsk 2005; S. Cenciekiewicz, P. Gontarczyk, *SB a Lech Wałęsa. Przyczynek do biografii*, Gdańsk [i in.] 2008, zwł. s. 46–81, 295–345. Por. jeszcze: *Co kryją tecki? O tajnych współpracownikach bezpieki z Andrzejem Cbojnowskim, Grzegorzem Majchrzakiem, Zbigniewem Nawrockim, Tadeuszem Ruzikowskim rozmawia Władysław Bulbak*, „Biuletyn IPN” 2005, nr 3, s. 4–30; *Agentura w akcji*, red. F. Musiał, J. Szarek, Kraków 2007; *Agentura w działaniu. Zapis dyskusji panelowej z 7 XII 2007 r. udziałem Wojciecha Frazika, Janusza Kurtyki, Filipa Musiała i Henryka Głębockiego [w:] Strażnicy sowieckiego imperium...*, s. 611–627.

²⁷ Wzmianzione techniki i formy pracy SB określane są w odróżnieniu od osobowych źródeł informacji (OZI) jako „rzeczowe źródła pracy operacyjnej”. Zob. K. Rokicki, *Instrukcja pracy dla funkcjonariuszy obserwacji (Biura „B” MSW)*, „Aparat Represji w Polsce Ludowej 1944–1989” 2006, nr 2, s. 278–317; P. Gontarczyk, *Instrukcja pionu „T” MSW w sprawie zakładania podsłuchu pokojowego*, *ibidem*, s. 318–357; *idem*, *Informacje z podsłuchów*, „Biuletyn IPN” 2006, nr 5, s. 83–98; G. Majchrzak, *Podsłuchy w sprawach operacyjnych Służby Bezpieczeństwa*, *ibidem*, s. 99–107; F. Musiał, *Podręcznik bezpieki...*, s. 168–204.

Przy realizacji przedsięwzięć techniki operacyjnej wykorzystywano również różne kategorie osobowych źródeł informacji²⁸. Cała dokumentacja powstała w trakcie prowadzonej działalności operacyjnej trafiała z kolei do specjalnej, rozbudowanej struktury SB – tzw. Biura Ewidencji Operacyjnej MSW, przemianowanego w styczniu 1960 r. na Biuro „C” MSW, stanowiące archiwum komunistycznej policji politycznej, odpowiedzialne za proces rejestrowania, gromadzenia i przechowywania oraz przetwarzania i archiwizowania wszelkich danych uzyskiwanych i dokumentowanych przez jednostki operacyjne SB²⁹.

Wymienione jednostki techniczno-operacyjne stanowiły warsztat pracy bezpieki³⁰; świadczyły usługi na rzecz pionów operacyjnych SB, odpowiedzialnych za rozpracowywanie poszczególnych osób i całych środowisk, prowadzących w ocenie partii „działalność skierowaną przeciwko ustrojowi socjalistycznemu Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej i jej interesom politycznym, gospodarczym i społecznym”. Mowa o pionie II (kontrwywiadowczym) – „ochraniającym interesy PRL na terenie kraju przed penetracją obcych służb”; pionie III – przeznaczonym „do walki z działalnością antypaństwową w kraju” w tym m.in. „do zwalczania aktów terrorku politycznego oraz dywersji ideologicznej i politycznej, ochrony środowisk naukowych, twórczych, kulturalnych i młodzieżowych, prowadzenie pracy operacyjnej w sektorze gospodarki narodowej”³¹; oraz pionie IV, zorganizowanym w 1962 r., specjalnie do walki z Kościołem katolickim, związkami wyznaniowymi i „niezrzeszonym aktywem katolickim”³².

²⁸ W sprawie OZI w pionach operacyjno-technicznych SB, zob. M. Komaniecka, W. Sawicki, *Filary systemu. „Osobowe źródła informacji” komunistycznych organów bezpieczeństwa państwa (1944–1990)*, „Biuletyn IPN” 2007, nr 3, s. 111–113; M. Komaniecka, *Osobowe źródła informacji w technice operacyjnej*, „Aparat Represji w Polsce Ludowej 1944–1989” 2007, nr 1, s. 19–27.

²⁹ Zob. P. Milczanowski, *Specyfika struktury organizacyjnej archiwum MSW* [w:] *Wokół teczek bezpieki...*, s. 221–229; M. Komaniecka, *Organizacja i funkcjonowanie kartotek ogólnoinformacyjnej i zagadnieniowej aparatu bezpieczeństwa* [w:] *ibidem*, s. 231–262; *eadem*, *Dzienniki korespondencyjne, rejestracyjne, archiwalne i koordynacyjne aparatu bezpieczeństwa Polski Ludowej jako źródło historyczne* [w:] *ibidem*, s. 263–280; E. Zając, *Ślad pozostaje w aktach. Wybrane zagadnienia dotyczące funkcjonowania ewidencji operacyjnej w latach 1962–1989* [w:] *ibidem*, s. 281–300; *eadem*, *Wstęp do badań nad archiwami Służby Bezpieczeństwa (wybrane problemy warsztatowe w świetle przepisów i procedur obowiązujących w pionie „C”)* [w:] H. Głębocki, *Policja tajna przy robocie. Z dziejów państwa policyjnego w PRL*, Kraków 2005, s. 24–51; E. Zając, *Funkcje ewidencji operacyjnej. Teoria i praktyka* [w:] *Strażnicy sowieckiego imperium...*, s. 337–355.

³⁰ Zob. M. Komaniecka, *Inwigilacja Kościoła katolickiego przez SB podczas obchodów milenijnych w 1966 roku w Krakowie, za szczególnym uwzględnieniem działalności Wydziałów „B”, „T”, „W”* [w:] *Kościół katolicki w czasach komunistycznej dyktatury...*, t. 2, s. 109–142; *eadem*, *Piony pomocnicze SB w Krakowie na przykładzie lat 70. i 80.* [w:] *Strażnicy sowieckiego imperium...*, s. 323–336.

³¹ A. Peplowski, *Praca operacyjna Departamentu III MSW, Departament Szkolenia i Doskonalenia Zawodowego MSW*, Warszawa 1985; zob. S. Cenckiewicz, *Oczami bezpieki. Szkice i materiały z dziejów aparatu bezpieczeństwa PRL*, [2004], wyd. 3, Kraków 2006; H. Głębocki, *Policja tajna przy robocie...*; *idem*, *Pion III (Wydział III i Wydział III-1) krakowskiej Służby Bezpieczeństwa – zarys działalności* [w:] *Strażnicy sowieckiego imperium...*, s. 233–265; Z. Zblewski, *Aparat bezpieczeństwa wobec opozycji*, „Biuletyn IPN” 2007, nr 12, s. 108–114; W odniesieniu do Bydgoszczy i Torunia, por. K. Maniewska, *Mieszkańcy Bydgoszczy wobec wydarzeń 1968 r. Postawy. Przejawy oporu społecznego. Skala represji*, „Dzieje Najnowsze” 2008, t. 45, z. 1, s. 147–153; M. Golon, *Marzec 1968 r. w Toruniu w świetle materiałów Służby Bezpieczeństwa*, *ibidem*, s. 155–165.

³² *Metody pracy operacyjnej aparatu bezpieczeństwa wobec Kościołów...*, s. 209–600 (dokumenty nr 41–122); A. Dziurok, *„Ignorować Wyszynskiego. My go przeżyjemy i zwyciężymy”*. Notatka z wykładu wicedyrektora Departamentu IV MSW płk. Zenona Grońskiego z kwietnia 1969 r., „Aparat Represji w Polsce Ludowej 1944–1989” 2006, nr 2, s. 255–263; S. Cenckiewicz, *„Skompromitować niewygodnych”. O przestępczych działaniach Służby Bezpieczeństwa wobec Kościoła katolickiego* [w:] *idem*, *Śladami bezpieki i partii...*, s. 180–190; *Plany pracy Departamentu IV MSW na lata 1972–1979*, wybór i oprac. M. Bielaszko [in.], Warszawa 2007; *Operacja „Zorza II”. Służba Bezpieczeństwa i Komitet Wojewódzki PZPR w-*

Wszystkie wymienione wyżej pioniry operacyjne posiadały swoje odpowiedniki na poziomie wojewódzkim w postaci wydziałów, których nazwy oznaczano odpowiednimi kryptonymami liczbowymi (II, III, IV). Wydziały operacyjno-techniczne posiadały z kolei kryptonymy literowe (B", „C", „T", „W"). Do jednostek tych należy jeszcze dodać Samodzielną Sekcję „A", zajmującą się sprawami łączności i kryptografii. Pozostałe spełniały funkcję pomocniczą i oznaczone były nazwami opisowymi: wydziały śledcze m.in. przygotowywały postępowania procesowe na podstawie materiałów uzyskanych w wyniku pracy operacyjnej, a zadaniem pioniru paszportowego SB było m.in. sprawowanie daleko idącego nadzoru nad wyjazdami obywateli polskich na pobyt stały i czasowy za granicę³³.

Sprawami wywiadu cywilnego na poziomie centrali zajmował się Departament I MSW³⁴. Początkowo jego terenowymi ekspozyturami były kilkuosobowe Samodzielne Grupy Specjalne, a po ich likwidacji (w 1963 r.) Inspektoraty Kierownictwa ds. Bezpie-

---

bec wizyty Jana Pawła II w Trójmieście (czerwiec 1987), red. S. Cenckiewicz, M. Kruk, Warszawa–Gdańsk 2008; *Aparat represji wobec księdza Jerzego Popiełuszki 1982–1984*, t. 1, wstęp J. Żaryn, red. J. Mysiakowska, wybór i oprac. J. Gołębiowski [i in.], Warszawa 2009; *Informacja o działalności komórek „D” pioniru IV byłej Służby Bezpieczeństwa*, „Biuletyn IPN” 2003, nr 1, s. 37–56; Por. także: H. Dominiczak, *Organy bezpieczeństwa PRL w walce z Kościołem katolickim 1944–1990. W świetle dokumentów MSW*, Warszawa 2000; *O metodach walki z Kościołem prowadzonej przez peerełouskie Służby Bezpieczeństwa z Antonim Dudkiem, Janem Żarynem i Andrzejem Witkowskim rozmawia Barbara Polak*, „Biuletyn IPN” 2003, nr 1, s. 4–23; A. Witkowski, *Śledztwo w sprawie funkcjonowania związku przestępczego w resorcie spraw wewnętrznych PRL*, „Biuletyn IPN” 2003, nr 1, s. 24–26; M. Lasota, *O raporcie sejmowej Komisji poświęconym Samodzielnej Grupie „D” w MSW*, *ibidem*, s. 27–36; *idem*, *Zabójstwa księży w okresie PRL (z uwzględnieniem tzw. raportu Rokity)*, „Ateneum Kapłańskie” 2004, t. 143, z. 3 (574), s. 444–458; *idem*, *Zadanie: dezintegracja Kościoła [w:] Partia z narodem, naród z Kościołem*, red. F. Musiał, J. Szarek, Kraków 2008, s. 145–154; F. Musiał, *Esbecka „czwórka” [w:] ibidem*, s. 117–124; J. Żaryn, *Aparat bezpieczeństwa wobec Kościoła katolickiego w Polsce (1944–1980) [w:] Represje wobec osób duchownych i konsekrowanych w PRL w latach 1944–1989*, red. A. Grześkowiak, Lublin 2004, s. 99–120; *idem*, *Wstęp [w:] Aparat represji wobec księdza Jerzego...*, t. 1, s. 15–64; J. Żurek, *W obliczu śmierci. Zabójstwa osób duchownych w powojennej Polsce (1944–1989) [w:] Represje wobec osób duchownych...*, s. 263–324; *idem*, *Teczki na księży i ich likwidacja (zakończenie działalności Departamentu IV MSW)*, „Ateneum Kapłańskie” 2004, t. 143, z. 3 (574), s. 435–443; W. Polak, *Działania Służby Bezpieczeństwa w Toruniu wymierzone przeciwko praktykom religijnym i aktywności społecznej Kościoła (13 XII 1981–1 VI 1989)*, „Ateneum Kapłańskie” 2005, t. 144, z. 1 (575), s. 116–133; T. Chinciński, *Aparat bezpieczeństwa wobec zakonu jezuitów w Toruniu i w Bydgoszczy w latach 1945–1989. Metody pracy operacyjnej i strategia działania*, *ibidem*, s. 6–26; *idem*, *Metody działań operacyjnych aparatu bezpieczeństwa PRL wobec Kościoła katolickiego w świetle teczek bezpieki*, „Universitas Gedanensis” 2005, nr 1, s. 105–115; *Operacja: zniszczyć Kościół*, red. F. Musiał, J. Szarek, Kraków 2007; K. Maniewska, *Kościół katolicki w Bydgoszczy wobec prób laicyzacji i dezintegracji społeczeństwa w okresie rządów Edwarda Gierka*, Warszawa 2007, s. 60–71, 142–160, 193–202, 216–218; A. Dziurok, *Główne kierunki działań aparatu bezpieczeństwa wobec Kościoła katolickiego w latach 1956–1966 [w:] Kościół i Prymas Stefan Wyszyński 1956–1966*, red. A. Dziurok, W. J. Wysocki, Katowice–Kraków 2008, s. 63–76.

³³ Do jednostek pomocniczych zaliczają się jeszcze działające przejściowo w strukturach SB i przechodzące szereg zmian organizacyjnych: Samodzielna Sekcja Informacji i Sprawozdawczości (wcześniej Samodzielna Sekcja Ogólnorganizacyjna), zlikwidowana w 1967 r. po pięciu latach istnienia, oraz Samodzielna Sekcja Kadry i Szkolenia (1962–1967). W latach 1960–1972 w strukturach SB KW MO funkcjonował także Wydział (wcześniej Samodzielna Sekcja) Kontroli Ruchu Granicznego, zlikwidowany po podporządkowaniu Wojsk Ochrony Pogranicza MSW, zob. P. Piotrowski, *Służba Bezpieczeństwa w latach 1956–1975 [w:] Aparat bezpieczeństwa w Polsce. Kadra kierownicza*, t. 2: 1956–1975, red. *idem*, Warszawa 2006, s. 23.

³⁴ P. Gontarczyk *Departament I Ministerstwa Spraw Wewnętrznych. Opracowanie dotyczące genezy i zmian organizacyjnych komunistycznego wywiadu cywilnego 1944–1986*, „Glaukopis” 2006, nr 5/6, s. 354–370 (tu wydano opracowanie *plk. Stefana Słomki, Geneza i zmiany organizacyjno-strukturalne Departamentu I MSW*); P. Piotrowski, *Specyfika pracy operacyjnej wywiadu PRL*, „Biuletyn IPN” 2007, nr 5/6, s. 88–93; *idem*, *Formy działalności operacyjnej wywiadu cywilnego PRL. Instrukcja o pracy wywiadowczej Departamentu I MSW z 1972 r.*, „Aparat Represji w Polsce Ludowej 1944–1989” 2007, nr 1, s. 316–342. W zakresie działania wywiadu cywilnego, w odróżnieniu od wojskowego, pozostawały sprawy m.in. wywiadu politycznego, ekonomicznego (gospodarczego), naukowo-technicznego oraz kontrwywiadu zagranicznego.

czeństwa/SB. Od drugiej połowy lat siedemdziesiątych zadania wywiadowcze w terenie były wykonywane przez starszych inspektorów przy zastępcy komendanta wojewódzkiego MO/szefa WUSW ds. SB, a następnie „w związku ze wzrostem potrzeb”, we wrześniu 1982 r. w jedenastu KW MO na terenie kraju (w tym w Bydgoszczy) polecono zorganizowanie osobnych jednostek wywiadu, w postaci inspektoratów I SB³⁵.

W okresie sprawowania władzy w PRL przez kolejne ekipy rządzące konsekwentnie wzmocniano nadwątlone w 1956 r. struktury i kadry aparatu bezpieczeństwa. Działalność bezpieki dostosowywano do potrzeb utrwalania nowego oblicza totalitarnego reżimu. Aparat represji, podobnie jak w latach 1944–1956, nadal miał służyć jako skuteczne narzędzie utrzymywania władzy przez komunistów. Po krótkotrwałym okresie kryzysu w resorcie, wywołanym „kampanią rozliczania minionych błędów”, od końca 1957 r. rozpoczął się już proces odbudowy dawnego znaczenia bezpieki, zgodnie z hasłem: „Zamiast bić się w piersi, trzeba znów zacząć bić wroga”³⁶.

Wytyczne odnośnie codziennej pracy operacyjnej SB były określone przez specjalne *Instrukcje* wydawane przez kierownictwo MSW (wcześniej MBP i KdsBP). Przepisy zawarte w *Instrukcjach* stanowiły podstawę wszelkich działań podejmowanych przez funkcjonariuszy SB. Oprócz klasyfikacji rodzajów podejmowanych przez nią działań operacyjnych (m.in.: „sprawy operacyjnego sprawdzenia” „sprawy operacyjnego rozpracowania”, „sprawy obiektowe”, „kwestionariusz ewidencyjny”), swoim zakresem tematycznym obejmowały one również klasyfikację poszczególnych kategorii osobowych źródeł informacji, tryb pozyskiwania tajnych współpracowników i podstawowe zasady pracy z TW³⁷.

Nowy rozdział w rozwoju organów bezpieczeństwa publicznego w Polsce otworzyły lata osiemdziesiąte ubiegłego stulecia. Po reformie administracyjnej kraju z 28 maja 1975 r. aparat bezpieczeństwa został usytuowany na poziomie miast wojewódzkich, przy jednoczesnym wycofaniu SB z powiatów, w związku z przeprowadzoną likwidacją tego szczebla w administracji państwowej. Na terytorium byłego województwa bydgoskiego po utworzeniu województw toruńskiego i włocławskiego w stolicach nowych jednostek administracyjnych zorganizowano komendy wojewódzkie MO z pionem SB. Jego struktura organizacyjna stanowiła odwzorowanie modelu znanego z lat 1957–1975: ogólny nadzór sprawował komendant wojewódzki MO, kierownictwo nad SB pozostawało w rękach zastępcy komendanta wojewódzkiego MO ds. SB³⁸, wydziały operacyjne SB: II, III, IV, wy-

³⁵ W Toruniu Inspektorat I SB utworzony został w 1989 r., natomiast we Włocławku nie funkcjonował w ogóle.

³⁶ H. Dominiczak, *Organy bezpieczeństwa PRL 1944–1990...*, s. 130–131.

³⁷ W całym okresie funkcjonowania UB/SB wydano kilka instrukcji (1945, 1953, 1955, 1960, 1970 i 1989), zob. *Instrukcje pracy operacyjnej aparatu bezpieczeństwa (1945–1989)*, wstęp i oprac. T. Ruzikowski, Warszawa 2004. Szerzej zob. F. Musiał, *Podręcznik bezpieki...*, s. 69–75; *idem*, *Metody pracy operacyjnej UB/SB pionów działających w granicach PRL w świetle normatywów resortowych* [w:] *Strażnicy sowieckiego imperium...*, s. 359–376; Poza T. Ruzikowskim, *Instrukcje pracy operacyjnej...*, instrukcję o pracy operacyjnej z 1970 r. opublikował także H. Głębocki, „*Biblia*” *Służby Bezpieczeństwa: Instrukcja nr 006/70*, „*Arcana*” 2002, nr 4/5, s. 40–73. Por. P. Gontarczyk, *Aparat represji w PRL. Wyjaśnienie pojęć i modus operandi*, „*Glaukopis*” 2005, nr 2/3, s. 95–98. Zob. tu również: AIPN By, 080/264, Omówienie Instrukcji o pracy operacyjnej Służby Bezpieczeństwa resortu spraw wewnętrznych (pomocniczy materiał do szkolenia), oprac. R. Mierzański [i in.], Departament Szkolenia i Wydawnictw MSW, Warszawa 1970.

³⁸ W latach 1977–1990 w KW MO/WUSW w Bydgoszczy nadzór nad SB sprawowało dwóch zastępców komendanta wojewódzkiego MO/szefa WUSW ds. SB. Ważną rolę pomocniczą dla szefa bezpieki w województwie odgrywali funkcjonariusze na etatach starszych inspektorów: przy zastępcy komendanta wojewódzkiego MO/szefa WUSW ds. SB (wywiad), Zespołu ds. SB Wydziału Inspekcji (dawny Inspektorat Kierownictwa SB – kontrola

działy operacyjno-techniczne: „B”, „T”, „W”, i „C” oraz Samodzielna Sekcja „A”, a także jednostki pomocnicze w postaci wydziałów: śledczego i paszportów.

W latach osiemdziesiątych, po objęciu stanowiska ministra spraw wewnętrznych przez Czesława Kiszczaka³⁹, wewnętrzna struktura SB została zreorganizowana. W listopadzie 1981 r. pion SB w MSW podzielono na służby: Wywiadu i Kontrwywiadu (Departamenty I, II, Paszportów, Biuro „A” i Biuro RKW), Służby Bezpieczeństwa (Departamenty: III, IV, V, Biura: Śledcze, Studiów i Główny Inspektorat Przemysłu) oraz Zabezpieczenia Operacyjnego („B”, „C”, „W” i Techniki). W sierpniu 1983 r. w poszczególnych województwach zakończono z kolei proces tworzenia jednostek rejonowych SB usytuowanych w strukturach Rejonowych Urzędów Spraw Wewnętrznych (RUSW). Jednocześnie przeprowadzono także zmianę dotychczasowego nazewnictwa: komendy wojewódzkie MO przemianowane zostały na Wojewódzkie Urzędy Spraw Wewnętrznych (WUSW), a komendantów wojewódzkich MO zaczęto nazywać szefami WUSW.

Istotniejsze dla umacniania komunistycznego reżimu i zwalczania rodzącego się masowego ruchu opozycyjnego było jednak tworzenie nowych pionów operacyjnych. W lipcu 1979 r. z Departamentu III MSW wyodrębniona została kontrola operacyjna zakładów pracy, którą odtąd miała zajmować się osobna struktura w postaci Departamentu III „A” MSW (w grudniu 1981 r. przemianowanego na Departament V). Jednostka ta była odpowiedzialna m.in. za operacyjną „ochronę” NSZZ „Solidarność”⁴⁰. W latach 1981–1984 w zakresie zadań Departamentu IV SB, oprócz działań wymierzonych w Kościół katolicki, inne kościoły i związki wyznaniowe oraz aktywny laikat, pozostawała również operacyjna kontrola sektora gospodarki rolnej i spożywczej, w którym na coraz większą skalę zaczął się rozwijać chłopski ruch opozycyjny. Pod koniec 1984 r. „zagadnienie” inwigilacji środowisk wiejskich i kontroli sfery gospodarki rolno-spożywczej zostało wyodrębnione z pionu IV SB i przekazane osobnej, nowo powołanej jednostce – Departamentowi VI MSW. W 1982 r. powołane zostało także Biuro Studiów MSW, zajmujące się „wypracowywaniem strategii, taktyki oraz form i metod infiltracji oraz kontroli podziemia solidarnościowego – w tym zwłaszcza kierownictwa NSZZ „Solidarność” oraz „Soli-

---

jednostek aparatu bezpieczeństwa), Inspektoratu Analityczno-Informacyjnego zastępcy komendanta wojewódzkiego MO/szefa WUSW ds. SB (sprawozdawczość, analizy i plany działania sporządzane dla kierownictwa SB na poziomie wojewódzkim i dla centrali).

³⁹ Czesław Kiszczak (ur. 1925), gen. broni, oficer Informacji Wojskowej (1945–1957), następnie Wojskowej Służby Wewnętrznej (1957–1972), szef Zarządu II Sztabu Generalnego LWP (1972–1979), szef Wojskowej Służby Wewnętrznej (1979–1981). 31 VII 1981–6 VII 1990 r. minister spraw wewnętrznych. W latach 1981–1983 członek WRON. Współprzewodniczący obrad okrągłego stołu. Od 31 XII 1989 r. wiceminister w rządzie Tadeusza Mazowieckiego. Działacz komunistyczny, członek PPR i PZPR, w latach 1986–1990 członek Biura Politycznego KC PZPR, zob. T. Mołdawa, *Ludzie władzy 1944–1991...*, s. 372; H. Dominiczak, *Organy bezpieczeństwa PRL 1944–1990...*, s. 249–250; P. Piotrowski, *Służba Bezpieczeństwa w latach 1975–1990 [w:] Aparat bezpieczeństwa w Polsce. Kadra kierownicza, t. 3: 1975–1990*, red. *idem*, Warszawa 2008, s. 11.

⁴⁰ G. Majchrzak, *Początki ochrony NSZZ „Solidarność” przez Służbę Bezpieczeństwa (wrzesień 1980–kwiecień 1981)*, „Pamięć i Sprawiedliwość” 2003, nr 2, s. 301–316; *idem*, *Działania Służby Bezpieczeństwa w celu przejęcia kontroli nad „Solidarnością” w latach 1980–1982*, „Dzieje Najnowsze” 2003, t. 35, nr 3, s. 89–99; S. Cenckiewicz, *Od „Klanu do „Renesansu”. Operacje Służby Bezpieczeństwa wobec kierownictwa „Solidarności” w latach 1980–1982 [w:] idem, Oczami bezpieki...*, s. 427–454; K. Osiński, *Zarys dziejów Niezależnego Samorządnego Związku Zawodowego „Solidarność” w regionie bydgoskim (1981–1989)*, [mps].

darności Walczącej”⁴¹. U schyłku 1984 r. zorganizowany został jeszcze Zarząd Ochrony Funkcjonariuszy, którego zadaniem była wewnętrzna kontrola pracowników SB, zarówno pod względem popełnianych przestępstw i wykroczeń, jak również w odniesieniu do kontaktów pracowników resortu z opozycją i reprezentowanej przez nich „prawomyślności politycznej”.

Wymienione wyżej jednostki centralne posiadały swoje odpowiedniki terenowe w postaci wydziałów III „A”/V, VI oraz inspektoratów ochrony funkcjonariuszy. Nieco inaczej ułożyła się sytuacja w przypadku wojewódzkich odpowiedników Biura Studiów MSW, czyli inspektoratów 2 SB. Zostały one zorganizowane w stosunkowo niewielu KW MO/WUSW, a tam gdzie nie działały, zadania operacyjne wobec środowisk pozostających w zainteresowaniu Biura Studiów MSW były realizowane przez wydziały III i V SB, bądź też przez posiadające specjalne uprawnienia samodzielne grupy operacyjno-śledcze SB⁴².

W listopadzie 1989 r., na mocy zarządzenia nr 075/89 ministra spraw wewnętrznych z 24 sierpnia 1989 r., zlikwidowane zostały strategiczne departamenty operacyjne SB: III, IV, V, VI oraz Główny Inspektorat Ochrony Przemysłu i Biuro Studiów. Pod koniec maja likwidacji uległo również Biuro „W” MSW, a zatrudnieni w nim funkcjonariusze w większości trafili do pionu II SB. W miejsce zlikwidowanych jednostek powołano departamenty: Ochrony Konstytucyjnego Porządku Państwa (w oparciu o pion III), Ochrony Gospodarki (w oparciu o pion V, VI i Główny Inspektorat Ochrony Przemysłu) oraz Studiów i Analiz (w oparciu o pion IV i Biuro Studiów). Zmiany na szczeblu centralnym zostały odwzorowane w terenie. Tu również, z dniem 1 lutego 1990 r., likwidacji uległ pion SB w RUSW. Założeniem przeobrażeń organizacyjnych była próba zmiany wizerunku SB, której głównym zadaniem w nowej rzeczywistości politycznej miało być stanie na straży konstytucji, ochrona struktur państwa i walka z zagrożeniami dotyczącymi przestępczości gospodarczej. Kierownictwo MSW forsowało w ten sposób zablokowanie sensu rozliczenia funkcjonariuszy aparatu bezpieczeństwa z ich dotychczasowej działalności⁴³.

Likwidacja SB została przeprowadzona na mocy ustawy o Urzędzie Ochrony Państwa, uchwalonej przez sejm 6 kwietnia i opublikowanej w Dzienniku Ustaw 10 maja 1990 r.⁴⁴ Artykuły 129 i 130 ustawy mówiły o rozwiązaniu Służby Bezpieczeństwa „z chwilą utworzenia Urzędu Ochrony Państwa”, co miało nastąpić „w ciągu 3 miesię-

⁴¹ W. Sawicki, *Podziemie antykomunistyczne w 1987 r. w oczach Służby Bezpieczeństwa*, „Arcana” 1999, nr 3, s. 91–109.

⁴² Inspektoratu 2 SB nie zorganizowano np. we Włocławku. W Bydgoszczy i w Toruniu powstały one pod koniec 1988 r. i na początku 1989 r. W WUSW w Toruniu od 23 I 1984 r. działała wspomniana Samodzielna Grupa Operacyjno-Śledcza SB, powołana przez szefa WUSW na mocy decyzji nr 01/84. Jej kierownikiem został kpt./mjr Henryk Misz. Podobna grupa działała także we Wrocławiu, zob. P. Piotrowski, *Struktura organizacyjna Służby Bezpieczeństwa [w:] Aparat bezpieczeństwa w Polsce...*, t. 3: 1975–1990, s. 49.

⁴³ Zob. A. Zybortowicz, *W uścisku tajnych służb: upadek komunizmu i układ postnomenklaturowy*, Komorów 1993; *idem*, *Służby specjalne w czasie transformacji – perspektywa polska [w:] Od totalitaryzmu do demokracji. Pomiędzy grubą kreską a dekomunizacją – doświadczenia Polski i Niemiec*, red. P. Kuglarz, Kraków 2001, s. 349–359; A. Dudek, *Reglamentowana rewolucja. Rozkład dyktatury komunistycznej w Polsce 1988–1990*, [2004], wyd. 4, Kraków 2005, s. 451 i n.; F. Musiał, *Podręcznik bezpieki...*, s. 49; *idem*, *Bezpieka w III RP [w:] W służbie komuny*, red. *idem*, J. Szarek, Kraków 2008, s. 101–106; zob. także M. Korcuć, *Esbekokracja [w:] ibidem*, s. 115–119.

⁴⁴ DzU 1990, nr 30, poz. 180.

Wprowadzenie

---

cy od dnia wejścia niniejszej ustawy”. W drugiej połowie czerwca 1990 r. powołani zostali komendanci wojewódzcy Policji pełniący jednocześnie obowiązki szefów WUSW do chwili ich likwidacji (czyli ostatecznego przekazania majątku Policji i UOP), co ostatecznie nastąpiło 31 lipca 1990 r. Tego dnia, zgodnie z artykułem 131 pkt 1 ustawy z 6 kwietnia 1990 r. zostali zwolnieni ze służby ostatni funkcjonariusze SB. Nieco wcześniej część z nich, „zapominając” o swojej niedawnej pracy w służbie reżimu, postanowiła poddać się weryfikacji w celu podjęcia dalszej pracy w resorcie spraw wewnętrznych wolnej Rzeczypospolitej.

Marek Szymaniak

Nota redakcyjna

Niniejsza książka została przygotowana przez zespół pracowników Oddziałowego Biura Edukacji Publicznej IPN w Gdańsku, Delegatura w Bydgoszczy. Zaprezentowano w niej sylwetki pięciuset dwudziestu siedmiu funkcjonariuszy komunistycznego aparatu represji, pełniących funkcje kierownicze w wojewódzkich i powiatowych strukturach UB/SB, działających na terytorium województwa pomorskiego/bydgoskiego w latach 1945–1990 oraz na obszarze województw toruńskiego i wrocławskiego w okresie od 1975 do 1990 r. Uwzględnienie w tej pracy dwóch ostatnich jednostek administracyjnych wynika z faktu, iż w 1975 r. w związku z reformą administracyjną kraju zostały one wydzielone z obszaru dotychczasowego województwa bydgoskiego, a funkcjonariusze Służby Bezpieczeństwa, dotąd pracujący na tym terytorium, w większości obsadzili etaty pionu SB w nowo utworzonych komendach wojewódzkich MO w Toruniu i we Wrocławku.

Informator personalny stanowi efekt realizacji ogólnopolskiego projektu badawczego Instytutu Pamięci Narodowej „Struktury i metody działania aparatu bezpieczeństwa w Polsce Ludowej w latach 1944–1989”⁴⁵. W jego ramach opublikowano już szereg prac naukowych i popularnonaukowych, stanowiących podstawowe źródło wiedzy o strukturach i kadrach⁴⁶ Urzędów Bezpieczeństwa⁴⁷ oraz Służby

---

⁴⁵ Dotąd opublikowane zostały następujące informatory: W. Frazik, F. Musiał, M. Szpytma, *Twarze krakowskiej bezpieki. Obsada stanowisk kierowniczych Urzędu Bezpieczeństwa i Służby Bezpieczeństwa w Krakowie. Informator personalny*, Kraków 2006; W. Frazik, F. Musiał, M. Szpytma, M. Wenklar, *Ludzie bezpieki województwa krakowskiego. Obsada stanowisk kierowniczych Urzędu Bezpieczeństwa i Służby Bezpieczeństwa w województwie krakowskim w latach 1945–1990. Informator personalny*, Kraków 2008, wyd. 2, Kraków 2009; *Twarze wrocławskiej bezpieki. Obsada stanowisk kierowniczych Urzędu Bezpieczeństwa i Służby Bezpieczeństwa we Wrocławiu. Informator personalny*, red. T. Balbus, P. Piotrowski, K. Szwagrzyk, Wrocław 2006; *Twarze białostockiej bezpieki. Obsada stanowisk kierowniczych Urzędu Bezpieczeństwa i Służby Bezpieczeństwa w Białymstoku. Informator personalny*, red. P. Łapiński, Białystok 2007; *Twarze olsztyńskiej bezpieki. Obsada stanowisk kierowniczych Urzędu Bezpieczeństwa i Służby Bezpieczeństwa w Olsztynie. Informator personalny*, red. P. Kardela, Białystok 2007; *Twarze bezpieki w Polsce południowo-wschodniej 1944–1990. Obsada stanowisk kierowniczych Urzędu Bezpieczeństwa i Służby Bezpieczeństwa. Informator personalny*, red. J. Izdebski, K. Kaczmarek, M. Krzysztofiński, Rzeszów 2007; *Twarze gorzowskiej bezpieki. Obsada stanowisk kierowniczych Urzędu Bezpieczeństwa i Służby Bezpieczeństwa w Gorzowie Wielkopolskim. Informator personalny*, oprac. P. Skubisz, Szczecin 2008; *Twarze koszalińskiej bezpieki. Obsada stanowisk kierowniczych Urzędu Bezpieczeństwa i Służby Bezpieczeństwa w województwie koszalińskim. Informator personalny*, red. P. Knap, M. Ozga, P. Skubisz, Szczecin 2008; *Twarze szczecińskiej bezpieki. Obsada stanowisk kierowniczych Urzędu Bezpieczeństwa i Służby Bezpieczeństwa województwa szczecińskiego. Informator personalny*, red. P. Knap, M. Ozga, M. Stefaniak, Szczecin 2008; D. Węgrzyn, *Struktury bezprawia. Kadry Urzędu Bezpieczeństwa w powiecie rybnickim (1945–1947)*, Katowice–Czerwionka–Leszczyny 2008, s. 119–277; *Kadra bezpieki 1945–1990. Obsada stanowisk kierowniczych aparatu bezpieczeństwa w województwach śląskim/katowickim, bielskim i częstochowskim*, red. W. Dubiański, A. Dziuba, A. Dziurok, Katowice 2009; do druku przygotowywana jest obecnie również książka M. Węglińskiego, *Twarze gdańskiej bezpieki. Obsada stanowisk kierowniczych aparatu bezpieczeństwa w województwie gdańskim 1945–1990. Informator personalny*, [Gdańsk 2010].

⁴⁶ Zob. trzottomowe wydawnictwo zbiorowe *Aparat bezpieczeństwa w Polsce. Kadra kierownicza*, t. 1: 1944–1956, red. K. Szwagrzyk, Warszawa 2005; *Aparat bezpieczeństwa w Polsce...*, t. 2: 1975–1975, red. P. Piotrowski, Warszawa 2006; *Aparat bezpieczeństwa w Polsce...*, t. 3: 1975–1990, red. P. Piotrowski, Warszawa 2008, prezentujące obsadę stanowisk kierowniczych piastowanych w latach 1945–1990 przez ponad osiem tysięcy funkcjonariuszy komunistycznego aparatu represji zarówno na szczeblu centralnym (RBP/MBP, KdsBP, pion SB w MSW), jak i terenowym (pion SB w KW MO/WUSW, KP MO/KM MO/KMiP MO oraz od 1983 r. w Komisariatach MO/RUSW).

⁴⁷ K. Szwagrzyk, *Aparat bezpieczeństwa w latach 1944–1956* [w:] *Aparat bezpieczeństwa w Polsce...*, t. 1: 1944–1956, s. 19–25; *idem*, *Kadry aparatu bezpieczeństwa* [w:] *ibidem*, s. 49–75; Z. Nawrocki, *Struktura aparatu bezpieczeństwa* [w:] *ibidem*, s. 25–48; A. Dziurok, *Wstęp. Struktury aparatu bezpieczeństwa odpowiedzialne za walkę z religią* [w:] *Metody pracy operacyjnej...*, s. 17–24, 32–44; K. Rokicki, *Aparatu obraz własny. Analiza wykresów porównawczych dotyczących kadry aparatu bezpieczeństwa publicznego w latach 1944–1955* [w:] *„Zwycząjny” resort...*, s. 13–32; *idem*, *Portret zbiorowy kadry*

Bezpieczeństwa⁴⁸, odpowiedzialnych za realizację sowieckiej koncepcji zaprowadzenia, a następnie utrzymywania w Polsce dyktatury komunistycznej.

Książka została podzielona na trzy części: w pierwszej opisano strukturę organizacyjną aparatu bezpieczeństwa działającego w latach 1945–1990 w województwach pomorskim/bydgoskim, toruńskim i wrocławskim, na część drugą składają się zestawienia tabelaryczne obsady stanowisk kierowniczych w aparacie represji z terenu wymienionych wyżej województw, wreszcie w części trzeciej przedstawiono noty biograficzne obejmujące przebiegi służby i awanse poszczególnych funkcjonariuszy UB/SB. Całość opatrzoneo wykazem stosowanych skrótów i bibliografią.

X Departamentu [w:] *Departament X MBP...*, s. 198–205; S. Poleszak, *Narodziny bezpieki. Powstawanie powiatowych urzędów bezpieczeństwa publicznego na Lubelszczyźnie od sierpnia 1944 do czerwca 1945 roku* [w:] „Zwycząjny” resort..., s. 33–87; W. Dubiański, A. Dziurok, *Kadra kierownicza urzędów bezpieczeństwa w województwie śląskim w latach 1945–1956* [w:] *ibidem*, s. 135–163; J. Żelazko, *Kadra kierownicza Wojewódzkiego Urzędu Bezpieczeństwa Publicznego w Łodzi w latach 1945–1956* [w:] *ibidem*, s. 164–188; B. Kopka, G. Majchrzak, *Centrala a teren na przykładzie działającego Departamentu III Ministerstwa Bezpieczeństwa Publicznego w latach 1944–1954* [w:] *ibidem*, s. 204–223; J. Żurek, *Aparat bezpieczeństwa wobec Kościoła katolickiego w Polsce. Wybrane struktury (1944–1953)*, „Aparat Represji w Polsce Ludowej 1944–1989” 2006, nr 1, s. 91–128; W. Frazik, *Struktura organizacyjna Urzędu Bezpieczeństwa w województwie krakowskim w latach 1945–1956 w świetle aktów normatywnych* [w:] *Strażnicy sowieckiego imperium...*, s. 9–63; M. Wenklar, *Szefowie WUBP/WUdsBP w Krakowie* [w:] *ibidem*, s. 89–119. Patrz również monograficzne ujęcia poszczególnych prowincjonalnych placówek MBP/KdsBP: D. Iwaneczko, *Urząd Bezpieczeństwa w Przemyslu 1944–1956*, Rzeszów 2004; R. Klementowski, *Urząd Bezpieczeństwa w Lubinie (1945–1956)*, Lubin–Wrocław 2006; *idem*, *Urząd Bezpieczeństwa w powiecie Lwówek Śląski (1945–1956)*, Wrocław 2006; J. Pawłowicz, *Ludzie płockiej bezpieki. Urząd Bezpieczeństwa Publicznego w Płocku 1945–1956*, Warszawa 2007; P. Chmielowiec, *Urząd Bezpieczeństwa w Łańcucie 1945–1956*, Rzeszów 2006; *idem*, *Urząd Bezpieczeństwa w Brzozowie 1944–1956*, Rzeszów 2008; T. Danilecki, M. Zwolski, *Urząd Bezpieczeństwa Publicznego w Bielsku Podlaskim (1944–1956)*, Białystok 2008, oraz *Fundament systemu zniewolenia. Z działalności wojewódzkich struktur Urzędu Bezpieczeństwa w Katowicach 1945–1956*, wstęp i redakcja A. Dziurok, A. Dziuba, Katowice 2009. Por. także ujęcia biograficzne poszczególnych funkcjonariuszy aparatu terroru: M. Krzysztofiński, *Ludwik Andrzej Szenborn (1915–1990), członek GL, agent sowieckiego wywiadu, podpułkownik UB*, „Aparat Represji w Polsce Ludowej 1944–1989” 2006, nr 1, s. 366–374; P. Gontarczyk, *Grzegorz Korczyński (1915–1971), general, wiceminister BP i obrony narodowej*, *ibidem*, s. 362–365; T. Łabuszewski, K. Krajewski, *Józef Czapllicki vel Izydor Kurtz (1911–1985), działacz komunistyczny, partyzant, dyrektor Departamentu III MBP*, *ibidem* 2008, nr 1, s. 479–487. Szereg innych opracowań dotyczących struktur i kadr UB ujęto w zestawieniu bibliograficznym.

⁴⁸ P. Piotrowski, *Struktury Służby Bezpieczeństwa MSW 1975–1990*, „Pamięć i Sprawiedliwość” 2003, nr 1, s. 51–107; *idem*, *Przekształcenia struktury aparatu bezpieczeństwa na Dolnym Śląsku w latach 1954–1975*, „Aparat Represji w Polsce Ludowej 1944–1989” 2004, nr 1, s. 122–161; *idem*, *Przemiany w MSW w latach 1989–1990*, „Biuletyn IPN” 2004, nr 4, s. 45–52; *idem*, *Służba Bezpieczeństwa w latach 1956–1975* [w:] *Aparat bezpieczeństwa w Polsce...*, t. 2: 1956–1975, s. 7–31; *idem*, *Służba Bezpieczeństwa w latach 1975–1990* [w:] *Aparat bezpieczeństwa w Polsce...*, t. 3: 1975–1990, s. 9–59; A. Dziurok, *Wstęp. Struktury aparatu bezpieczeństwa odpowiedzialne za walkę z religią* [w:] *Metody pracy operacyjnej...*, s. 24–32, 44–60, 62–74; Ł. Marek, *Wydział IV SB KW MO/WUSW w Katowicach (1962–1989). Struktura, kierownictwo, zakres działania*, „Aparat Represji w Polsce Ludowej 1944–1989” 2006, nr 1, s. 129–156; F. Musiał, *Naczelnicy Wydziału IV SB w Krakowie* [w:] *Kościół katolicki w czasach komunistycznej dyktatury...*, t. 1, s. 11–46; W. Frazik, *Struktury organizacyjne Służby Bezpieczeństwa w województwie krakowskim w latach 1956–1990* [w:] *Strażnicy sowieckiego imperium...*, s. 65–87; R. Szczęch, *Komendanci wojewódzcy MO/szefowie WUSW i ich zastępcy ds. Służby Bezpieczeństwa w Krakowie w latach 1975–1990* [w:] *ibidem*, s. 121–231; S. Hermański, *Struktura organizacyjna i zakres działania Biura „B” (obserwacji) Ministerstwa Spraw Wewnętrznych w latach osiemdziesiątych*, „Aparat Represji w Polsce Ludowej 1944–1989” 2009, nr 1, s. 129–148; R. Klementowski, *Służba Bezpieczeństwa na ziemi lwóweckiej (1957–1990)*, Wrocław 2009. Por. także ujęcia biograficzne poszczególnych funkcjonariuszy aparatu terroru: P. Tomasiak, *Adam Pietruszka (ur. 1938), zastępca dyrektora Departamentu IV MSW*, „Aparat Represji w Polsce Ludowej 1944–1989” 2007, nr 1, s. 523–530; F. Musiał, *Józef Schiller (1939–1999), oficer Informacji Wojskowej, funkcjonariusz Wydziału III i IV Służby Bezpieczeństwa w Krakowie, szef SB w województwie nowosądeckim i tarnowskim*, *ibidem* 2008, nr 1, s. 461–478. Szereg innych prac dotyczących struktur i kadr SB ujęto w zestawieniu bibliograficznym.

Prezentowane w niniejszej pracy pełne dane o przebiegach służby i awansach przedstawiciele komunistycznej policji politycznej dotyczą przede wszystkim funkcjonariuszy zatrudnionych na stanowiskach kierowniczych. Uwzględnione zostały wszystkie jednostki organizacyjne UB/SB działające na terytorium województw pomorskiego/bydgoskiego (1945–1990) oraz toruńskiego i wrocławskiego (1975–1990).

Dla lat 1945–1956 uznano za konieczne ujęcie także tych jednostek, które jedynie w pewnym okresie były podporządkowane WUBP w Bydgoszczy, a następnie, w związku ze zmianami administracyjnymi państwa zostały spod tej zwierzchności wyłączone, przechodząc pod kierownictwo innej struktury wojewódzkiej. Zgodnie z określonymi w tytule pracy ramami terytorialnymi, uwzględniano jedynie okres ich podporządkowania WUBP w Bydgoszczy. Mowa o PUBP w Człuchowie i Złotowie, podlegających kierownikowi/szefowi pomorskiego WUBP w latach 1945–1946 oraz PUBP w Nowym Mieście Lubawskim, wyłączonym spod tej zwierzchności w drugiej połowie 1950 r. W tym samym czasie szefowi WUBP w Bydgoszczy zostały z kolei podporządkowane PUBP w Mogilnie i Żnieniu (dotąd podlegające WUBP w Poznaniu).

Do kadry kierowniczej Urzędu Bezpieczeństwa zaprezentowanej w niniejszej publikacji zaliczono:

- kierowników/szefów WUBP/WUdsBP w Bydgoszczy i ich zastępców,
- inspektorów i starszych inspektorów Inspektoratu Kierownictwa WUBP/Kierownika WUdsBP,
- kierowników/naczelników samodzielnych jednostek funkcjonujących w strukturze WUBP/WUdsBP (wydziałów, samodzielnych sekcji, inspektoratów oraz Sekretariatu Kierownictwa WUBP, Komendantury i Aresztu Wewnętrznego, Samodzielnego Referatu Socjalnego),
- kierowników i naczelników sekcji przekształconych następnie w służby funkcjonujące w pionie gospodarczym WUBP/WUdsBP (podporządkowane Wydziałowi Zaopatrzenia/Kwatermistrzostwu/Wydziałowi Administracyjno-Gospodarczemu) wraz z ich zastępcami,
- kierownictwo Szpitala-Polikliniki podporządkowanego Wydziałowi Zdrowia/Służby Zdrowia WUBP, czyli dyrektorów oraz ich zastępców ds. administracyjnych/gospodarczych i leczniczych,
- kierowników/szefów i ich zastępców PUBP, MUBP, UBP na Miasto i Powiat, Obiektowego UBP, PUdsBP oraz PDdsBP z terenu województwa pomorskiego/bydgoskiego podporządkowanych WUBP/WUdsBP w Bydgoszczy.

W niniejszej publikacji nie uwzględniono natomiast kierownictwa sekcji i innych komórek organizacyjnych funkcjonujących w ramach poszczególnych wydziałów WUBP/WUdsBP, jak również szefostwa sekcji i referatów zorganizowanych w strukturach PUBP/PUdsBP.

Wyjątek w tej mierze stanowią:

- kierownicy poszczególnych sekcji działających do początku 1946 r. w strukturze Wydziału I WUBP i ich zastępcy,
- kierownictwo Wydziału [do] Walki z Bandytyzmem WUBP (wraz z kierownikami działających w jego strukturze sekcji 1 i 2).

Przedstawienie pełnej obsady stanowisk kierowniczych w jednostkach operacyjnych, pionu śledczego⁴⁹ i zaplecza administracyjno-gospodarczego wraz z pełną listą zatrudnionych w nich funkcjonariuszy zarówno dla WUBP/WUdsBP, jak i dla jednostek terenowych z obszaru województwa pomorskiego/bydgoskiego, stanowi ważny postulat badawczy⁵⁰.

W pionie Służby Bezpieczeństwa, funkcjonującym w strukturach KW MO/WUSW w latach 1956–1990, kadre kierowniczą stanowili:

- komendanci wojewódzcy MO/szefowie WUSW,
- zastępcy/I zastępcy komendanta wojewódzkiego MO ds. SB,
- zastępcy szefa WUSW ds. SB,
- naczelnicy wydziałów i ich zastępcy,
- kierownicy samodzielnych sekcji i inspektoratów.

Ponadto uwzględnieni zostali funkcjonariusze na etatach:

- inspektorów i starszych inspektorów Samodzielnej Grupy Specjalnej SB (1957–1963),
- inspektorów i starszych inspektorów Inspektoratu Kierownictwa ds. Bezpieczeństwa/SB (1957–1975),
- starszych inspektorów Zespołu ds. SB Wydziału Inspekcji KW MO/WUSW (1975–1990),
- starszych inspektorów przy zastępcy komendanta wojewódzkiego MO/szefa WUSW ds. SB (1975–1990),
- starszych inspektorów Inspektoratu Analityczno-Informacyjnego zastępcy komendanta wojewódzkiego MO/szefa WUSW ds. SB.

Kadre kierowniczą pionu SB w jednostkach powiatowych i rejonowych (KP MO, KM MO, KMip MO, Komisariatach MO i RUSW) reprezentowali z kolei:

- zastępcy/I zastępcy komendanta powiatowego MO ds. Bezpieczeństwa/SB (1956–1975),

---

⁴⁹ W odniesieniu do działalności pionu śledczego UB, zob. Adam Humer, *Wspomnienia czekisty. Służba śledcza Wojewódzkiego Urzędu Bezpieczeństwa Publicznego w Lublinie (IX 1944–VIII 1945)*, oprac., wstęp i przypisy M. Korkuć, „Arcana” 1998, nr 5, s. 139–158; H. Dominiczak, *Organy bezpieczeństwa PRL 1944–1990...*, s. 58–63; Z. Nawrocki, *Zamiast wolności...; Samokrytyka Józefa Różańskiego*, oprac. Z. Uniszewski, „Karta” 2000, nr 31, s. 116–126; T. Balbus, „Będziesz wisiał bandyto!”. *Metody śledcze stosowane w WUBP we Wrocławiu wobec aresztowanych żołnierzy i oficerów Okręgu Łwów AK – „NIE” – WiN (1947–1949)*, „Zeszyty Historyczne WiN-u” 2001, nr 16, s. 71–90; T. Balbus, Z. Nawrocki, *Ludzie Różańskiego. Pion śledczy rzeszowskiego UB w 1948 r.*, „Studia Rzeszowskie” 2002, t. 9, s. 141–190; J. Borowiec, *Metody śledcze stosowane podczas przesłuchań przez pracowników urzędu bezpieczeństwa publicznego (na podstawie akt Wojskowej Prokuratury Rejonowej w Rzeszowie 1946–1955)*, „Studia Rzeszowskie” 1995, t. 2, s. 45–58; *idem*, *Aparat śledczy Powiatowego Urzędu Bezpieczeństwa Publicznego w Krusnie*, „Dzieje Podkarpacia” 2003, t. 7, s. 73–83; S. Polepszak, *Pion śledczy WUBP w Lublinie. Struktura i ludzie (sierpień 1944 – kwiecień 1947)*, „Aparat Represji w Polsce Ludowej 1944–1989” 2005, nr 1, s. 24–61; M. Zwolski, „Pawilony śledcze” oraz areszty podległe wydziałom śledczym WUBP w świetle inspekcji z 1952 r., „Aparat Represji w Polsce Ludowej 1944–1989” 2006, nr 2, s. 358–370; P. Piątek, „Niedozwolone metody postępowania” w PUBP w Zawierciu jako przejaw zjawiska przestępczości śledczej funkcjonariuszy bezpieczeństwa publicznego w Polsce [w:] *Pierwsze lata komunizmu w powiecie zawierciańskim 1945–1947*, red. W. Dubiański, Katowice 2007, s. 117–146; T. Kurpierz, D. Węgrzyn, *Działalność śledcza* [w:] *Fundament systemu zniewolenia...*, s. 111–135.

⁵⁰ W odniesieniu do samego roku 1945 obsadę stanowisk kierowniczych do poziomu sekcji opracował P. Rybarczyk, *Obsada stanowisk kierowniczych w urzędach bezpieczeństwa publicznego w województwie pomorskim, luty – grudzień 1945. Kierownictwo MUBP i PUBP w województwie pomorskim* [w:] *Rok pierwszy. Powstanie i działalność aparatu bezpieczeństwa publicznego na Pomorzu i Kujawach (luty – grudzień 1945)*, red. *idem*, Warszawa–Bydgoszcz–Gdańsk 2010, s. 466–517.

- zastępcy/I zastępcy komendanta powiatowego/miejskiego/miejskiego i powiatowego MO ds. Bezpieczeństwa/SB (Grudziądz, Inowrocław, Toruń, Włocławek).
- zastępcy kierownika komisariatu MO ds. SB (marzec/kwiecień – sierpień 1983 r.),
- zastępcy komendanta miejskiego MO ds. SB⁵¹ (marzec/kwiecień – sierpień 1983 r.),
- zastępcy szefa RUSW ds. SB.

Ponadto w przypadku RUSW w Toruniu w niniejszej publikacji zaprezentowano także:

- naczelników i zastępców naczelników zorganizowanych w jego strukturze wydziałów SB (III i V),
- kierowników referatów i sekcji SB (II, IV, VI).

Przedstawione w części drugiej zestawienia tabelaryczne, ukazujące obsadę personalną stanowisk kierowniczych UB/SB na szczeblu wojewódzkim i powiatowym, podzielono na pięć podrozdziałów według kryterium chronologiczno-rzeczowego. W dwóch pierwszych podrozdziałach zamknięto okres do roku 1975 (1945–1956 i 1957–1975), a w trzech kolejnych ukazana została obsada stanowisk kierowniczych SB w latach 1975–1990, osobno dla województwa bydgoskiego, toruńskiego i włocławskiego.

Należy tu zaznaczyć, iż podobne zestawienia były publikowane już wcześniej⁵². Tabele zamieszczane w niniejszej książce zostały jednak gruntownie poprawione i uaktualnione w oparciu o przeprowadzoną nową kwerendę źródłową. W kilkunastu wypadkach tabele uzupełniono także o nowe jednostki organizacyjne, wcześniej nieuwzględniane w odpowiednich zestawieniach. Dla okresu 1945–1956 zwrócono również szczególną uwagę na przyporządkowanie danych funkcjonariuszy do właściwej struktury organizacyjnej, tak by uniknąć popełnianych wcześniej dość często pomyłek, polegających na umieszczaniu ich nazwisk w strukturach noszących w różnych okresach tę samą nazwę, ale wykonujących zupełnie odmienne zadania⁵³. Dlatego również zmianie uległ sam sposób przedstawienia poszczególnych jednostek organizacyjnych, bardziej czytelny przy budowie rzeczowej, a nie wynikający z zachowania chronologii nazewnictwa poszczególnych wydziałów.

⁵¹ Na interesującym nas terytorium pion SB został zorganizowany w KM MO w Chojnicach i Inowrocławiu (województwo bydgoskie) oraz w Grudziądzu i Toruniu (województwo toruńskie).

⁵² Zob. A. Paczoska, *Województwo pomorskie/bydgoskie [w:] Aparat bezpieczeństwa w Polsce...*, t. 1: 1944–1956, s. 120–139; A. Paczoska-Hauke, A. Madziarska, *Województwo bydgoskie [w:] Aparat bezpieczeństwa w Polsce...*, t. 2: 1956–1975, s. 51–57; A. Paczoska-Hauke, T. Rabant, M. Szymaniak, *Województwo bydgoskie, toruńskie, włocławskie [w:] Aparat bezpieczeństwa w Polsce...*, t. 3: 1975–1990, s. 88–93, 304–309, 326–330.

⁵³ A. Paczoska, *Województwo pomorskie/bydgoskie [w:] Aparat bezpieczeństwa w Polsce...*, t. 1: 1944–1956, s. 124, gdzie m.in. zestawienie obsady stanowisk kierowniczych Wydziału X WUBP („do zwalczania wrogich agentur i ugrupowań antypartyjnych, które mogły przeniknąć do szeregów partii”), w którym figuruje m.in. mjr Adolf Ratusiński (jako zastępca naczelnika), faktycznie pełniący funkcję naczelnika w Wydziale X, ale powołanym w kwietniu 1955 r. do prowadzenia ewidencji operacyjnej oraz archiwum WUdsBP w Bydgoszczy. Podobnie sprawa przedstawia się w przypadku Wydziału IX, w którym autorka zestawiała wszystkie nazwiska przedstawicieli kadry kierowniczej pracujących w jednostce o tej nazwie, nie przeprowadzając jednak żadnego rozróżnienia na osoby kierujące Wydziałem IX WUdsBP utworzonym w 1955 r. i zajmującym się sprawami techniki operacyjnej oraz perlustracji korespondencji (kpt./mjr Kazimierz Ślifierz i kpt. Władysław Ciesielski) oraz Wydziałem IX WUBP działającym w latach 1953–1954 i zorganizowanym do „operacyjnej ochrony obiektów przemysłu ciężkiego i zbrojeniowego przed wroga działalnością i sabotażem” (kpt Jan Michałowski, por. Wacław Szarszewski). Z kolei umieszczony w przywoływanym zestawieniu kpt. Albin Piasecki jako zastępca naczelnika, pełnił tę funkcję nie w Wydziale IX, ale XI WUBP. Szereg tego i innego rodzaju pomyłek pojawia się na kolejnych stronach przywoływanego tu opracowania. Jego niewątpliwym walorem jest jednak samo podjęcie nieomawianego wcześniej tematu.

W przypadku dosyć częstych przekształceń nazw danej jednostki UB przy utrzymaniu przez nią swoich uprzednich kompetencji, dla zachowania większej czytelności zdecydowano się na zestawianie ich kadry kierowniczej w obrębie jednej tabeli (np. Wydział VII i Wydział III WUBP/WUdsBP, zorganizowane do walki z podziemiem niepodległościowym, czy Wydział XI i Wydział VI WUBP/WUdsBP „do walki z Kościołem katolickim, związkami wyznaniowych i środowiskami świeckimi związanymi z Kościołem”).

Przy opracowywaniu zestawień obsady kierowniczych stanowisk UB/SB przyjęto zasadę przywoływania daty obejmowania funkcji z danym dniem. Wszelkie nieścisłości w zapisach dokumentacyjnych, powodujące trudności w określeniu dat objęcia bądź zakończenia służby na danym stanowisku, starano się wyjaśnić w przypisach. W tabelach zdecydowano się także na pozostawienie miejsca dla okresów, dla których nie jest jeszcze znana obsada personalna stanowiska w danej jednostce organizacyjnej UB/SB. Ciągłość w piastowaniu danej funkcji przez tego samego funkcjonariusza w poszczególnych okresach rozwoju aparatu bezpieczeństwa w Polsce (po 1956 r., a następnie przed i po 1975 r.) zaznaczono poprzez dodanie do daty myślnika, który przed nią oznacza, iż piastował on funkcję uprzednio, a po niej – iż także w okresie późniejszym.

Na część trzecią pracy składają się noty biograficzne funkcjonariuszy UB/SB piastujących kierownicze stanowiska w różnych jednostkach organizacyjnych bezpieki, działających na terytorium województw pomorskiego/bydgoskiego w latach 1945–1990, oraz toruńskiego i wrocławskiego w okresie od 1975 do 1990 r.

Prezentowane biogramy obejmują:

- podstawowe dane osobowe funkcjonariusza: imię i nazwisko (ewentualnie dane dotyczące zmiany nazwiska), imię ojca (w przypadku braku informacji – imię matki), pełną datę urodzenia,
- pełny przebieg służby z uwzględnieniem kursów zawodowych, szkoleń i studiów resortowych,
- wszystkie kolejne stopnie awansu wraz z datami ich osiągnięcia.

W przypadku gdy nie istniała możliwość uzupełnienia noty o informacje istotne z punktu widzenia kwestionariusza, zaznaczano to w postaci zapisu [b.d.] („brak danych”). Każdą z not starano się opatrzyć zdjęciem. Niestety nie w każdym wypadku było to możliwe, bądź z uwagi na brak teczek osobowej, bądź też, co nierzadkie zwłaszcza w dokumentacji sprzed 1956 r., brak fotografii w aktach.

W poszczególnych biogramach zastosowano skróty zapisów. W przypadku, kiedy dany funkcjonariusz pełnił nieprzerwanie funkcję w okresie, gdy zmianie uległa nazwa urzędu, w którym pracował, fakt ten zaznaczano przez ukośnik, np. WUBP/WUdsBP, KW MO/WUSW czy KP MO/KM MO/KMiP MO. Podobnie z jednostkami działającymi w strukturze urzędów, np. Wydział Więzień i Obozów/Więziennictwa WUBP, czy Wydział III „A”/V SB KW MO, oraz z nazewnictwem funkcji: kierownik/szef WUBP bądź zastępca/I zastępca komendanta wojewódzkiego MO ds. SB.

Każda nota biograficzna została opatrzona wskazaniem źródła, na podstawie którego została przygotowana, oraz inicjałami autora (autorów) biogramu.

Przy opracowaniu niniejszego *Informatora personalnego* posłużono się przede wszystkim dokumentacją z akt osobowych funkcjonariuszy komunistycznego aparatu represji, przechowywanych w Archiwum Delegatury IPN w Bydgoszczy. Kwerendą objęto jednak rów-

niez zasób archiwalny Oddziałowych Biur Udostępniania i Archiwizacji Dokumentów IPN w: Białymstoku, Gdańsku, Lublinie, Łodzi, Katowicach, Krakowie, Poznaniu, Rzeszowie, Szczecinie, Wrocławiu oraz Biuro Udostępniania i Archiwizacji Dokumentów IPN w Warszawie. W blisko trzydziestu wypadkach opracowanie noty okazało się możliwe tylko przy wykorzystaniu karty ewidencyjnej funkcjonariusza BP. W jednym wypadku pomocne były także akta Naczelnej Prokuratury Wojskowej. Przy rekonstrukcji obsady stanowisk w poszczególnych jednostkach UB/SB wykorzystano również szereg innych źródeł w postaci akt administracyjnych (w tym zwłaszcza rozkazów personalnych, sprawozdań i spisów zdawczo-odbiorczych). Ich wykaz zamieszczono w bibliografii⁵⁴.

Wykorzystano również akta osobowe zgromadzone w archiwach policyjnych: Archiwum Komendy Wojewódzkiej Policji w Bydgoszczy, Głównym Archiwum Policji i Archiwum Wyższej Szkoły Policji w Szczytnie, gdzie przechowywane sąteczki osobowe funkcjonariuszy mających w swojej karierze zawodowej epizod pracy w SB lub też zajmujących stanowiska komendantów wojewódzkich MO/p.o. szefów WUSW.

Na koniec warto jeszcze podkreślić, iż wśród prezentowanych w książce funkcjonariuszy znajdują się m.in. oficerowie SB szkoleni jeszcze w latach osiemdziesiątych ubiegłego stulecia na specjalnych kursach w ZSRR. Były one organizowane przez wywodzący swą tradycję z NKWD-MWD i NKGB-MGB, Komitet Bezpieczeństwa Państwowego przy Radzie Ministrów ZSRR, szerzej znany jako KGB⁵⁵. W raportach kierowanych przez przyszłych kursantów do swoich zwierzchników, oprócz prośby o wyrażenie poparcia w sprawie wyjazdu (o którym ostatecznie decydowała centrala), formułowali oni również uzasadnienie chęci wzięcia udziału w przeszkoleniu. Podkreślano w nim przede wszystkim uznanie dla sowieckich metod operacyjnych, które podobnie jak w 1945 r., czyli u progu zaprowadzania w Polsce dyktatury komunistycznej, nadal uznawano za inspirujący wzór do naśladowania i stosowania w bieżącej pracy „w służbie socjalistycznej ojczyzny”⁵⁶. Spośród funkcjonariuszy szczebla kierowniczego zatrudnionych w SB na terenie województwa bydgoskiego, to-

⁵⁴ Zob. także *Informator o zasobie archiwalnym Instytutu Pamięci Narodowej (stan na dzień 31 grudnia 2008 r.)*, red. J. Bednarek, R. Leśkiewicz, Warszawa 2009, s. 566 i n.

⁵⁵ KGB – Komitet Bezpieczeństwa Państwowego (ros. Komitet Gosudarstwiennoj Biezopasnosti) został utworzony 13 III 1954 r. w ramach kolejnej restrukturyzacji sowieckiego aparatu bezpieczeństwa, po likwidacji następcy NKWD, powstałego 15 III 1946 r. MWD – Ministerstwa Spraw Wewnętrznych (ros. Ministerstwo Wnutriennych Dieł) i MGB – Ministerstwa Bezpieczeństwa Państwowego (ros. Ministerstwo Gosudarstwiennoj Biezopasnosti), wcześniej noszącego nazwę Ludowego Komisariatu Bezpieczeństwa Państwowego (ros. NKGB – Narodnyj Komissariat Gosudarstwiennoj Biezopasnosti).

⁵⁶ AIPN By, 0135/255, Akta osobowe Misza Henryka, Raport o skierowanie na przeszkolenie, 11 IX 1986 r., k. 152: „[...] Poprzez odbycie tego przeszkolenia chciałbym podnieść swoje kwalifikacje zawodowe – uzyskanie wiedzy o działaniu Komitetu Bezpieczeństwa Państwowego ZSRR pozwoli na głębsze zrozumienie przeze mnie zarówno znanych mi metod naszego działania, jak i powinno inspirująco wpłynąć na poszukiwanie bardziej efektywnych metod pracy. Uważam, że odbycie powyższego szkolenia przyczyni się do podniesienia na wyższy poziom mojej pracy w służbie Socjalistycznej Ojczyzny”. Zob. także: AIPN By, 0135/269, Akta osobowe Składanowskiego Henryka, Raport [w sprawie skierowania na przeszkolenie w Moskwie], 9 III 1988 r., k. 31: „Uprzejmie proszę o skierowanie na dwumiesięczne specjalistyczne przeszkolenie w Wyższej Szkole Komitetu Bezpieczeństwa Państwowego w ZSRR w 1988 r. Powyższe chciałbym wykorzystać do poszerzenia swojej wiedzy operacyjnej oraz poznać formy i metody pracy organów bezpieczeństwa ZSRR w celu włączenia ich do praktyki działania naszej Służby Bezpieczeństwa. Ponadto, po ukończeniu Studium Podyplomowego ASW w Warszawie, nie ma innej uczelni oprócz W[wyższej] Sz[koły] K[omitetu] B[ezpieczeństwa] P[aństwowego] w ZSRR mogącej poszerzyć wiedzę dotyczącą teorii, a przez to praktyki operacyjnej”.

ruńskiego i wrocławskiego, kurs KGB mieli za sobą m.in.: Ryszard Aranowski, Stanisław Golimowski, Henryk Grobelny, Jerzy Jatczak, Zenon Kaczorowski, Grzegorz Lewandowski, Henryk Misz, Zbyszek Ochmański, Henryk Skibiński, Henryk Składanowski, Bogdan Ścisiek, Ryszard Walkowski czy Andrzej Wodzicki. W latach wcześniejszych odbyli go natomiast m.in.: Alojzy Cygański, Henryk Dojerski, Kazimierz Górecki („kujbyszewiak”), Stanisław Łukasiak, Jan Michałowski, Teodor Mańkowski, Jan Onacik.

Sylwetki zawodowe większości z przywoływanych powyżej funkcjonariuszy SB były już prezentowane w formie popularnej w ramach cyklu wystaw pod nazwą „Twarze bezpieki...”, realizowanych w całym kraju przez poszczególne oddziały IPN, a w odniesieniu do dawnych województw bydgoskiego, toruńskiego i wrocławskiego, przygotowanych przez pracowników OBEP w Gdańsku, Delegatura IPN w Bydgoszczy⁵⁷. Niniejsza książka, podobnie jak inne publikowane przez IPN *informatory personalne* stanowi dopełnienie i podsumowanie pierwszego etapu badań nad kadrami i strukturami aparatu represji Polski Ludowej.

Autorzy niniejszej książki zdają sobie sprawę, iż nie wyczerpuje ona podjętego tematu. W przypadku niektórych funkcjonariuszy figurujących w zestawieniach tabelarycznych, z uwagi na brak dostępu do akt osobowych (czy nawet karty ewidencyjnej), niestety nie udało się przedstawić przebiegu ich służby.

Zdecydowano się również na zaprezentowanie podstawowego katalogu informacji w odniesieniu do danej osoby, ograniczonego do danych osobowych, przebiegu służby i kolejnych awansów, odkładając przedstawienie głębszego studium o strukturach i kadrze aparatu represji z terenu województw bydgoskiego, toruńskiego i wrocławskiego do osobnej monografii i artykułów.

Marek Szymaniak

---

⁵⁷ Otwarcie wystawy „Miecz rewolucji. Twarze bydgoskiej bezpieki. Kadra kierownicza 1945–1990” (scenariusz i realizacja K. Maniewska, oprac. zespół: T. Chinciński, K. Maniewska, W. Ptak, T. Rabant, konsultant merytoryczny A. Paczoska-Hauke), miało miejsce 21 XII 2007 r. w sali wystawienniczo-konferencyjnej im. ks. Jerzego Popiełuszki w Delegaturze IPN w Bydgoszczy. Wystawa „Twarze toruńskiej bezpieki. Kadra kierownicza 1945–1990” (scenariusz K. Maniewska, realizacja: K. Churska, K. Maniewska, M. Szymaniak, oprac. zespół: K. Churska, T. Grab, K. Maniewska, W. Ptak, T. Rabant, M. Szymaniak) została otwarta 3 V 2008 r. na dziedzińcu Muzeum Okręgowego w Toruniu. Z kolei wystawę „Twarze wrocławskiej bezpieki. Kadra kierownicza 1945–1990” (scenariusz i realizacja K. Churska, M. Szymaniak, oprac. zespół: K. Churska, A. Paczoska-Hauke, M. Szymaniak, P. Wójtowicz), zorganizowaną wspólnie z wrocławskim Stowarzyszeniem Osób Represjonowanych w Stanie Wojennym, otwarto 13 XII 2008 r. w Muzeum Historii Wrocławka. W 2010 r. planowane są prezentacje wystaw: „Twarze grudziądzkiej bezpieki” i „Twarze inowrocławskiej bezpieki” oraz ekspozycja dotycząca kadry kierowniczej i śledczej UB/SB z terenu dawnego województwa wrocławskiego (Aleksandrów Kujawski, Lipno, Radziejów i Rypin), przygotowana przez Kamilę Churską z OBEP w Gdańsku, Delegatura IPN w Bydgoszczy.

Część I
Struktury aparatu bezpieczeństwa
w województwach pomorskim/bydgoskim,
toruńskim i wrocławskim

---

1. Struktury urzędów bezpieczeństwa publicznego w województwie pomorskim/bydgoskim w latach 1945–1956

Proces tworzenia struktur UB na terenie województwa pomorskiego rozpoczął się w pierwszych miesiącach 1945 r., wraz z pojawieniem się na tym terytorium Armii Czerwonej i jednostek NKWD. Począwszy od 20 stycznia, kiedy doszło do zajęcia Włocławka, Sowieci równolegle z wypieraniem Niemców z kolejnych miast województwa konsekwentnie realizowali stalinowski plan podboju ziem polskich. Budowa i utrwalanie reżimu komunistycznego wiązały się z koniecznością zorganizowania przez „władzę ludową” centralnych i terenowych struktur aparatu represji mających gwarantować skuteczną pacyfikację wszelkich form oporu społeczeństwa polskiego przeciwko zaprowadzanej siłą dyktaturze.

Na przełomie stycznia i lutego 1945 r. na terytorium województwa pomorskiego dotarli funkcjonariusze pomorskiej grupy operacyjnej MBP, realizujący rozkazy ministra bezpieczeństwa publicznego Stanisława Radkiewicza w sprawie organizacji lokalnych struktur Urzędów Bezpieczeństwa. Do ich powołania zobowiązywała Radkiewicza uchwała Biura Politycznego KC PPR z 10 stycznia 1945 r. nakazująca oddelegowanie do tego zadania 785 pracowników podlegającego mu resortu¹.

Kierownikiem grupy operacyjnej MBP, wysłanej 26 stycznia 1945 r. z Lublina na teren województwa pomorskiego, został ppor. Mieczysław Suhecki, dotychczasowy kierownik MUBP/PUBP w Siedlcach². Grupa operacyjna MBP ppłk. Suheckiego miała liczyć w sumie 105 osób, wśród których liczną reprezentację stanowili absolwenci 1. Centralnej Szkoły Oficerskiej RBP/MBP w Lublinie³. Spośród przeszkolonych w niej funkcjonariuszy, oddelegowanych „do pracy w bezpieczeństwie na odcinku pomorskim”, rekrutowała się pierwsza pomorska kadra kierownicza UB, zarówno szczebla wojewódzkiego, jak i powiatowego. 27 stycznia grupa ppor. Suheckiego dotarła do Włocławka, a następnie 1 lutego znalazła się w Toruniu. Tu utworzona została pierwsza siedziba pomorskiego WUBP. Organizacją placówek bezpieczeństwa w poszczególnych powiatach województwa zajmowały się wydzielone specjalnie do tego zadania kilku- lub kilkunastoosobowe grupy operacyjne. Ich kierownicy najczęściej otrzymywali nominację na stanowisko szefów PUBP⁴.

¹ Zob. uchwałę Biura Politycznego KC PPR z 10 I 1945 r.: *O przygotowaniu aparatu bezpieczeństwa na pozostałe województwa nietytułowane Rzeczypospolitej Polskiej* [w:] *Protokoły posiedzeń Biura Politycznego KC PPR 1944–1945*, oprac. A. Kochański, Warszawa 1992, s. 89. Łącznie z pomorską, Radkiewicz utworzył w sumie siedem grup operacyjnych MBP, których zasięg działalności obejmował poszczególne województwa pozostające na początku 1945 r. pod okupacją niemiecką.

² AIPN, 0193/7808, Akta osobowe Suheckiego Mieczysława, Rozdział III: Przebieg służby. Sprawa powierzenia M. Suheckiemu tak odpowiedzialnej funkcji jest trudna do wyjaśnienia w świetle fatalnej oceny jego pracy jako kierownika PUBP w Siedlcach, zawartej w raporcie z kontroli urzędu z końca 1944 r., zob. *Raport oficera WUBP w Lublinie z kontroli powiatowych urzędów bezpieczeństwa publicznego w Łukowie i Siedlcach*, 5 XII 1944 r. [w:] *Rok pierwszy. Powstanie i działalność aparatu bezpieczeństwa publicznego na Lubelszczyźnie (lipiec 1944–czerwiec 1945)*, wstęp S. Poleszak, wybór i oprac. L. Pietrzak [i in.], Warszawa 2004, dokument nr 71, s. 275–276.

³ AIPN By, 451/235, XXXV lat Milicji Obywatelskiej i Służby Bezpieczeństwa województwa toruńskiego. *Historia i wspomnienia*, Toruń 1979 r., s. 15.

⁴ Spośród przedstawicieli kierownictwa pomorskich PUBP, w większości wcześniej przeszkolonych na kursie w Centralnej Szkole Oficerskiej RBP/MBP w Lublinie, funkcję „kierowników grupy operacyjnej na powiat...” a następnie pierwszych kierowników PUBP pełnili: Jan Białokozowicz (Tuchola), Jan Janek (Chojnice), Karol Jezierski (Rypin),

1. Struktury urzędów bezpieczeństwa publicznego...

W efekcie działalności grup operacyjnych, do końca wiosny 1945 r. na terenie województwa pomorskiego powstało w sumie dwadzieścia PUBP zlokalizowanych w: Aleksandrowie Kujawskim, Brodnicy, Bydgoszczy, Chełmnie, Chojnicach, Człuchowie, Grudziądzu, Inowrocławiu, Lipnie, Nowym Mieście Lubawskim, Rypinie, Sepólnie Krajeńskim, Szubinie, Świeciu, Toruniu, Tucholi, Wąbrzeźnie, Włocławku, Wyrzysku i Złotowie⁵.

Do utworzenia Wojewódzkiego Urzędu Bezpieczeństwa Publicznego na Pomorze powołano natomiast osobną, kilkunastoosobową jednostkę operacyjną, której kierownictwo z końcem stycznia 1945 r., powierzono Henrykowi Wątrobie⁶. 2 marca 1945 r., w związku z zapadnięciem decyzji o przeniesieniu przedwojennej stolicy województwa pomorskiego z Torunia do Bydgoszczy⁷, właśnie w mieście nad Brdą ostatecznie ulokowana została siedziba Pomorskiego WUBP. Początkowo umieszczono ją w budynku przy ul. Markwart 4, skąd jednak, jeszcze w 1945 r., została przeniesiona na ul. Poniatowskiego 5⁸.

Władysław Kańczugowski (Chełmno), Jakub Kolubiec (Szubin), Czesław Polowniak (Włocławek), Teodor Popławski (Inowrocław), Mieczysław Rączka (Świecie), Władysław Rogoziński (Nowe Miasto), Mieczysław Różycki (Nieszawa/Aleksandrów Kujawski), Piotr Sokolowski (Wąbrzeźno), Leon Stasiak (Brodnica), Waclaw Wieszczycki, który kierował grupą operacyjną na powiat grudziądzki, w szkole BP w Lublinie pełnił funkcje kierownicze. Poza wymienionymi funkcjonariuszami, można jeszcze wskazać na innych znanych z nazwiska przedstawicieli poszczególnych grup operacyjnych (część z nich jeszcze w latach czterdziestych zdołała osiągnąć funkcje kierownicze w PUBP na terenie województwa pomorskiego), byli to m.in.: Michał Chodań (Wąbrzeźno), Władysław Drąg (Nowe Miasto Lubawskie), Tadeusz Guzik (Rypin), Wilhelm Kloda (Sepólno Krajeńskie), Czesław Koszalka (Tuchola), Daniel Kubajewski (Włocławek, Grudziądz), Franciszek Kuczyński (Szubin), Jan Kusz (Włocławek, Rypin), Mikołaj Lebedziński (Chojnice, Złotów), Stanisław Łabuz (Tuchola), Kazimierz Piestrak (Wyrzysk), Tadeusz Roszkowski (Chojnice, Włocławek), Władysław Rożko (Chojnice), Jan Skowroński, (Wąbrzeźno), Józef Woźnicki (Chełmno). Por. *Rok pierwszy. Powstanie i działalność aparatu bezpieczeństwa publicznego na Pomorzu i Kujawach (luty – grudzień 1945)*, wybór i oprac. P. Rybarczyk [i in.], Warszawa–Bydgoszcz–Gdańsk 2010, tu m.in. wybór sprawozdań kierowników grup operacyjnych na poszczególne powiaty województwa pomorskiego.

⁵ W związku z wprowadzonymi z dniem 28 II 1948 r. zmianami nazw powiatów: nieszawskiego na aleksandrowski oraz lubawski na nowomiejski (zob. R. Sudziński, *Kształtowanie się granic i podziału administracyjnego województwa pomorskiego (bydgoskiego) w latach 1945–1950*, „Zapiski Historyczne” 1973, t. 38, z. 2, s. 65–66), minister bezpieczeństwa publicznego polecił wprowadzenie z dniem 15 IV 1948 r. zmiany nazwy „PUBP Nieszawa z siedzibą w Aleksandrowie” na „PUBP w Aleksandrowie Kujawskim” oraz „PUBP Lubawa z siedzibą w Nowym Mieście” na „PUBP w Nowym Mieście” (AIPN By, 285/1, Rozkaz organizacyjny nr 030/Org. ministra bezpieczeństwa publicznego, 8 IV 1948 r., k. 24). W związku z zmianą przynależności administracyjnej powiatu nowomiejskiego w 1950 r. tutejszy PUBP został wyłączony spod zwierzchności szefa WUBP w Bydgoszczy i przekazany pod administrację szefa WUBP w Olsztynie (AIPN By, 285/2, Wyciąg z Rozkazu organizacyjnego nr 058/Org. ministra bezpieczeństwa publicznego, 18 VII 1950 r., k. 170). Z kolei PUBP w Człuchowie i Złotowie zostały podporządkowane szefowi WUBP w Olsztynie w czerwcu 1946 r. (AIPN, 1572/2583, Rozkaz organizacyjny nr 14 ministra bezpieczeństwa publicznego z 15 VII 1946 r., k. 23).

⁶ O zajmowaniu przez Henryka Wątrobę stanowiska „kierownika grupy operacyjnej WUBP” w Bydgoszczy czytamy w Rozkazie personalnym z 20 IX 1945 r., gdzie w związku z nową nominacją jest również mowa o dotychczas pełnionej przez niego funkcji: AIPN By, 169/1, Rozkaz personalny nr 37 kierownika WUBP w Bydgoszczy, k. 77. Poza Wątrobą, w skład tej grupy wchodził jeszcze m.in. Czesław Biegała, Jan Biliński, Edward Duda, Bolesław Halewski, Mieczysław Jakubowicz, Tomasz Kielbus, Kazimierz Kotarski, Filip Krupienicz, Władysław Musiał, Czesław Nowakowski, Ryszard Szwagierczak, Józef Woźnicki, Jan Zwanecki.

⁷ Decyzję o zmianie stolicy województwa wprowadzono w życie 12 III 1945 r., zob. A. Kochański, *Polska 1944–1991. Informator historyczny. Podział administracyjny. Ważniejsze akty prawne, decyzje i enuncjacje państwowe*, t. 1: 1944–1956, Warszawa 1991, s. 8. W sprawie okoliczności przeniesienia stolicy województwa z Bydgoszczy do Torunia, na tle których należy rozpatrywać usytuowanie wojewódzkiego UBP dla Pomorza, por. relację wpływowego uczestnika tamtych wydarzeń, I sekretarza KW PPR, Antoniego Alstera, w początkach 1945 r. szefa pomorskiej grupy operacyjnej KC PPR, zob. Z. Jędrzyński, *Toruń czy Bydgoszcz? Wspomnienia Antoniego Alstera*, „Spojrzenia” 1961, nr 192.

⁸ Zob. AIPN By, 451/235, *XXXV lat Milicji Obywatelskiej i Służby Bezpieczeństwa...*, s. 15. W okresie okupacji niemieckiej w budynku na ul. Poniatowskiego 5 mieściła się siedziba Gestapo. W dotychczasowej siedzibie WUBP na

5 lutego 1945 r. obowiązki kierownika UBP dla Pomorza⁹ powierzono kpt. Hipolito- wi Duljaszowi. Przed objęciem tej funkcji zajmował on już ważne stanowiska w UB, jako pierwszy kierownik WUBP w Kielcach (od 22 sierpnia 1944 do 20 stycznia 1945 r.), a następnie zastępca kierownika grupy operacyjnej MBP dla województwa śląskiego (od 21 stycznia do 4 lutego 1945 r.) i dowódca słuchaczy wspomnianej lubelskiej centralnej szkoły oficerskiej RBP/MBP¹⁰. Okoliczności objęcia funkcji szefa pomorskiej bezpieki przez kpt. Duljasza nie wiązały się jednak z docenieniem przez zwierzchników jego zdolności w budowaniu struktur organów bezpieczeństwa publicznego, czy też zasług na polu wal- ki z wrogami politycznymi reżimu. W złożonej w grudniu 1945 r. samokrytyce Hipolit Duljasz wspominał oddelegowanie go do pracy w województwie pomorskim jako daną mu przez partię szansę na rehabilitację za wcześniejsze „zatrącenie czujności partyjnej”, „osła- bienie czujności w budowie aparatu” i „demoralizację”. Nie mniej krytycznie ocenił okres sprawowania przez siebie funkcji kierownika WUBP w Bydgoszczy: „[...] Rozprzężenie, nadużywanie władzy, brak dyscypliny, szastanie majątkiem poniemieckim, szabrownictwo – nie tylko nie zwalczam rozpalonym żelazem, a sam te rzeczy dopuszczam [...], przez co pozwalam na szerzenie [się] dalszej demoralizacji”¹¹.

Do grona najbliższych współpracowników kierownika pomorskiego UBP należał wspo- mniany już wyżej ppor. Mieczysław Suchecki. Jako kierownik Wydziału I WUBP pełnił on jednocześnie funkcję zastępcy Duljasza. Wydział, któremu szefował, został utworzony na mocy rozkazu kierownika Wydziału Personalnego MBP Mikołaja Orechwy¹², wydane- go 15 lutego 1945 r., na polecenie ministra bezpieczeństwa publicznego¹³. Rozkaz Ore- chwy regulował w skali całego kraju nową strukturę organizacyjną i etatową zarówno już

---

ul. Markwarta 4 pozostawiono jedynie Wydział Więzień i Obozów/Więziennictwa, a następnie, w 1947 r., ulokowa- no tu Szpital – Poliklinikę przy WUBP.

⁹ Po zmianie nazwy województwa pomorskiego na bydgoskie analogicznej zmianie uległa również nazwa urzędu, przemianowanego na „WUBP bydgoski”, zob. AIPN By, 285/2, Wyciąg z Rozkazu organizacyjnego nr 058/Org. ministra bezpieczeństwa publicznego, 18 VII 1950 r., k. 170.

¹⁰ Hipolit Duljasz, plk, ukończył 7 klas szkoły powszechnej, z zawodu ślusarz-mechanik; członek KPP, PPR, PZPR, w latach 1930–1934 i 1937–1939 więziony za działalność komunistyczną. W latach 1940–1941 r. przewodniczący Komitetu Fabrycznego w Remontowej Bazie Samochodów i Czołgów we Lwowie. Od 15 IX 1943 r. w II Dywizji Piechoty im. Henryka Dąbrowskiego (zastępca dowódcy ds. polityczno-wychowawczych w 2 batalionie 5 pułku pie- choty). Po przeszkoleniu w Moskwie, w lutym 1944 r. przerzucony na Lubelszczyznę – tu w sowieckiej partyzantce; od lipca 1944 r. w dyspozycji kierownika RBP, zob. AIPN, 0194/1346, Akta osobowe Duljasza Hipolita, Rozdział I: Życiorys, 21 VIII 1944 r., k. 2; *ibidem*, Wyjaśnienie do Ankiety Specjalnej, 23 XI 1949 r., k. 32–33.

¹¹ *ibidem*, Wyjaśnienie do KC PPR, 19 XII 1945 r., k. 5–10 (obszerne fragmenty samokrytyki Duljasza cytuję K. Szwagrzyk, *Kadry aparatu bezpieczeństwa [w:] Aparat bezpieczeństwa w Polsce...*, t. 1: 1944–1956, s. 57–58).

¹² Mikołaj Orechwa (ur. 24 XI 1902 r. w Borunach na Białorusi), plk; „wyszczałenie średnie, politycznie wyższe, zawód – dziennikarz”; działacz komunistyczny, członek WKP(b), KPZB, KPP, PPR, PZPR. W 1920 r. brał udział w bolszewickiej ofensywie na Warszawę. W latach 1926–1930 więziony za działalność komunistyczną (Białystok, Mokotów, Wronki). W 1934 r. ukończył Międzynarodową Szkołę Leninowską w Moskwie; od 1936 r. rozwijał dzia- łalność komunistyczną w Pradze czeskiej; wiosną 1939 r. aresztowany przez Niemców, po czym zwolniony, w grudniu wyjechał do ZSRR. W 1944 r. oddelegowany przez Stalina „do pracy” w Polsce, gdzie w latach 1944–1956 odpo- wiadzał za politykę kadrową w RBP (1944), MBP (1945–1954) i KdsBP (1955–1956), na stanowiskach kierowni- ka/dyrektora Wydziału Personalnego i dyrektora Zarządu/Biura/Departamentu Personalnego/Kadr/Kadr i Szkolenia. Zwolniony z UB 10 I 1956 r., zob. *Rok pierwszy. Powstanie i działalność aparatu bezpieczeństwa publicznego na Rzeszowsz- czyźnie (sierpień 1944–lipiec 1945)*, wybór i oprac. D. Iwaneczko, Z. Nawrocki, Rzeszów 2005, s. 362–363, przyp. 37.

¹³ *Rozkaz kierownika Wydziału Personalnego MBP do kierownika WUBP w Lublinie w sprawie reorganizacji struktur UB. Wyjaśnienie do wojewódzkiego etatu z dn. 15 II 1945 r. [w:] Rok pierwszy (...) na Lubelszczyźnie...*, s. 104–110.

1. Struktury urzędów bezpieczeństwa publicznego...

---

istniejących, jak i nowo tworzonych Wojewódzkich Urzędów Bezpieczeństwa Publicznego. Służył ujednoczeniu struktur UB, których nowy kształt organizacyjny i etatowy miał gwarantować komunistom siłowe ułożenie sobie drogi do przejęcia pełnej kontroli nad wszelkimi przejawami życia społecznego, gospodarczego i politycznego w podbitym przez Armię Czerwoną kraju. Według rozkazu struktura pomorskiego WUBP miała się przedstawiać następująco:

1. Kierownictwo, reprezentowane przez:

- kierownika WUBP, który poza odpowiedzialnością za całokształt pracy urzędu sprawował bezpośredni nadzór nad pracą Wydziałów: I, Personalnego, Walki z Bandytyzmem oraz Milicji Obywatelskiej (w przypadku skoordynowanych działań UB i MO). W gestii kierownika WUBP pozostawało również wyznaczanie zadań operacyjnych stacjonującym w województwie jednostkom Wojsk Wewnętrznych;
- zastępcę kierownika WUBP, który przejmował pełnię obowiązków kierownika podczas jego nieobecności oraz bezpośrednio kierował pracami Wydziałów: II, Więzień i Obozów, Kontroli Prasy i Sekretariatu.

Zarówno kierownik, jak i jego zastępca osobiście werbowali agentów i utrzymywali z nimi łączność. Prace kancelaryjne oraz przygotowywanie i kontrola wykonania rozkazów kierownika i jego zastępcy leżały natomiast w gestii Sekretariatu Kierownictwa urzędu.

2. **Wydział Personalny**, odpowiedzialny za całokształt polityki kadrowej WUBP i podporządkowanych mu jednostek terenowych, początkowo funkcjonował bez wewnętrznego podziału. Do jego zadań należało: przygotowywanie wniosków dla Kierownictwa dotyczących przyjęć do pracy, awansów, przeniesień i zwolnień funkcjonariuszy oraz dokonywanie kontroli pracowników (m.in. poprzez weryfikację danych podawanych przez nich w życiorysach i ankietach personalnych). Poza tym Wydział Personalny odpowiadał za organizowanie szkoleń, a także prowadzenie dokumentacji pracy, tzn. kart ewidencyjnych i akt osobowych, a także w niektórych wypadkach postępowań dyscyplinarnych¹⁴.

3. **Wydział I** (kontrwywiadowczy), odpowiedzialny za całokształt pracy operacyjnej wykonywanej przez jednostki WUBP. Oprócz Kierownictwa i Sekretariatu (prowadzącego m.in. ewidencję agenty), w jego skład wchodziło osiem sekcji:

- Sekcja 1: przeznaczona do walki z wywiadem niemieckim oraz rozpracowywania volksdeutschów i kolaborantów;
- Sekcja 2: przeznaczona do walki z „antypaństwowymi partiami, organizacjami i grupami”, takimi jak „sanacja”, „endecja”, „kułacy”, oraz do kontroli mniejszości narodowych;
- Sekcja 3: przeznaczona do walki z „antypaństwowymi elementami”, które przeniknęły w szeregi partii uznawanych przez komunistów za legalne, oraz do inwigilacji duchowieństwa, inteligencji i młodzieży;
- Sekcja 4: zwalczająca „elementy antypaństwowe” w sektorze przemysłowym;
- Sekcja 5: zwalczająca działalność osób występujących przeciwko polityce rolnej państwa, w tym działających na szkodę wprowadzania przez administrację państwową reformy rolnej;

---

¹⁴ Uszczegółowiony zakres działania Wydziału Personalnego przedstawia *Instrukcja o urzędowaniu Wydziału Personalnego Resortu {Bezpieczeństwa Publicznego} i wydziałów personalnych urzędów bezpieczeństwa publicznego*, [sprzed 1 I 1945 r.] [w:] *Rok pierwszy (...) na Lubelszczyźnie...*, s. 98–101.

- Sekcja 6: zwalczająca działalność osób sabotujących funkcjonowanie transportu (kolejowego, samochodowego, drogowego, rzeczno, morskiego i lotniczego) i łączności;
- Sekcja 7: prowadząca wywiad i obserwację zewnętrzną na potrzeby pozostałych jednostek;
- Sekcja 8: dokonująca aresztowań i prowadząca śledztwo. Kierownikowi Sekcji 8 zostały podporządkowane Sekcja Aresztowań i Pluton Ochrony (Warta).

Wszystkie sekcje wchodzące w skład Wydziału I WUBP koordynowały wykonywanie przypisanych im zadań w jednostkach powiatowych i tworzyły własne sieci agenturalne. W przypadku Sekcji 8 agentura była werbowana wśród osób aresztowanych, wobec których prowadzono śledztwo.

4. **Wydział II**, odpowiedzialny za prowadzenie ewidencji operacyjnej, archiwum, cenzurę i łączność. Oprócz Kierownictwa, w skład wydziału wchodziły następujące jednostki:

- Sekcja 1: prowadząca kartotekę osób będących w zainteresowaniu operacyjnym UB (ewidencja), przechowująca wszystkie akta spraw zakończonych przez sekcje operacyjne (archiwum) oraz organizująca magazyn depozytów i rzeczy skonfiskowanych;
- Grupa Szyfrowa: szyfrująca i odszyfrowująca korespondencję;
- Grupa Łączności Radiowej: organizująca utrzymywanie łączności radiowej;
- Biuro Kontroli Prasy¹⁵: zajmujące się wydawaniem zezwoleń na ukazywanie się pism i cenzurą ich treści;
- Cenzura Wojenna: prowadząca perlustrację korespondencji.

W składzie Wydziału II funkcjonowało również laboratorium fotograficzno-daktyloskopijne.

5. **Wydział III** (gospodarczy), odpowiedzialny za aprowizację urzędu oraz ochronę gmachu. Oprócz Kierownictwa, w skład wydziału wchodziły:

- Komendantura: odpowiadająca za ochronę budynku WUBP, prowadząca Areszt Wewnętrzny urzędu oraz kierująca biurem przepustek i sprawująca pieczę nad magazynem broni i amunicji. Ponadto zadaniem Komendantury było również wykonywanie zarządzeń kierownika WUBP w sprawie kar dyscyplinarnych dla funkcjonariuszy;
- Poczta Specjalna: prowadząca kancelarię tajną¹⁶;

¹⁵ Pion kontroli prasy (jako Centralne Biuro Kontroli Prasy, Publikacji i Widowisk MBP) został wyłączony spod zwierzchności ministra bezpieczeństwa publicznego w listopadzie 1945 r. na mocy uchwały Tymczasowego Rządu Jedności Narodowej. Od 15 XI 1945 r., jako Główny Urząd Kontroli Prasy, Publikacji i Widowisk, pion ten został podporządkowany Prezydium Rady Ministrów, zob. A. Bilińska-Gut, *Struktura i organizacja Ministerstwa Bezpieczeństwa Publicznego w latach 1944–1954*, „Zeszyty Historyczne WiN-u” 2001, nr 15, s. 98. Kierownikiem Wojewódzkiego Biura Kontroli Prasy przy WUBP w Bydgoszczy był m.in. Tadeusz H. Korpowski, mianowany na to stanowisko w sierpniu 1945 r., zob. AIPN By, Karta ewidencyjna funkcjonariusza BP.

¹⁶ W kwietniu 1946 r. Poczta Specjalną usytuowano w strukturze Wydziału II WUBP. Z dn. 1 I 1950 r. została przeniesiona do Wydziału Łączności. Formalnie obowiązki kierownika Poczty Specjalnej Wydziału III WUBP w Bydgoszczy w okresie 25 IV 1945–15 II 1946 r. miał pełnić Jakub Kołubiec. Faktycznie jednak, jak wynika z dokumentacji zgromadzonej w jego aktach osobowych, pozostawał na tym stanowisku jedynie do 1 VIII 1945 r., kiedy mianowano go p.o. kierownikiem Wydziału II WUBP (na etacie tym ostatecznie nie został zatwierdzony), zob. AIPN, 0194/2965, Akta osobowe Kołubca Jakuba, Rozdział III: Wniosek personalny, 11 VI 1945 r., k. 8; *ibidem*, Wniosek personalny, 13 II 1946 r., k. 9. Obowiązki kierownika Poczty Specjalnej po Kołubcu przejął z dn. 1 VIII 1945 r. dotychczasowy zastępca kierownika, Leon Korpowski (zob. AIPN By, Karta ewidencyjna funkcjonariusza BP), zastąpiony 1 XI 1945 r. przez Kazimierza Kamińskiego (zob. AIPN By, Karta ewidencyjna funkcjonariusza BP), pełniącego tę funkcję do 1 IX 1950 r.; następcą Kamińskiego został Zenon Antoszewski (zob. AIPN By, 0122/66, Akta

1. Struktury urzędów bezpieczeństwa publicznego...

- Sekcja Finansowa¹⁷: zajmująca się planowaniem wydatków dla WUBP i jednostek terenowych oraz kontrolująca wydatkowanie tych pieniędzy;
- Sekcja Gospodarcza¹⁸: odpowiedzialna za gromadzenie, przechowywanie i wydawanie żywności, umundurowania i uzbrojenia dla funkcjonariuszy WUBP i urzędów terenowych.

6. **Wydział [do] Walki z Bandytyzmem i Dezercją**, odpowiedzialny za zwalczanie działalności podziemia niepodległościowego (Sekcja 1) oraz prowadzący sprawy przeciwko dezerterom (Sekcja 2).

7. **Wydział Więzień i Obozów**, sprawujący kontrolę nad stanem więzień i obozów pracy funkcjonujących na terenie województwa pomorskiego oraz prowadzący ewidencję więźniów, werbujący wśród nich agenturę i organizujący szkolenia polityczno-wychowawcze (w tym również dla funkcjonariuszy pionu więziennictwa).

Jesienią 1945 r. w powyższej strukturze organizacyjnej dokonano istotnych zmian. Zostały one formalnie wprowadzone na mocy Rozkazu organizacyjnego nr 76 ministra bezpieczeństwa publicznego z 27 listopada 1945 r. o organizacji WUBP¹⁹. Ich istota polegała na pozostawieniu w Wydziale I zadań wyłącznie kontrwywiadowczych. W WUBP w Bydgoszczy dotychczasowy Wydział I został rozwiązany, a na jego miejsce powołano nowe wydziały:

1. **Wydział I** (kontrwywiadowczy):

- Sekcja 1: rozpracowywała wywiad niemiecki,
- Sekcja 2: rozpracowywała wywiad angielski,
- Sekcja 3: rozpracowywała wywiad amerykański i krajów romańskich,
- Sekcja 4: rozpracowywała inne obce wywiady.

2. **Wydział IV** (ekonomiczny), powołany w oparciu o dawne Sekcje 4 i 5 Wydziału I:

- Sekcja 1: kontrolowała zakłady przemysłowe,
- Sekcja 3: kontrolowała handel i usługi,

---

osobowe Antoszewskiego Zenona, Przebieg służby), który pozostawał na tym stanowisku aż do 1967 r., gdy Poczta Specjalna funkcjonowała już (od 1956 r.) poza pionem SB.

¹⁷ Kierownikiem Sekcji Finansowej Wydziału III/(gospodarczego) WUBP w Bydgoszczy w okresie 15 VI 1945–31 III 1946 r. był Aleksander Ollesz, zob. AIPN By, 0122/307, Akta osobowe Ollesza Aleksandra, Wniosek o zwolnienie, 18 I 1946 r., k. 3.

¹⁸ Kierownikiem Sekcji Gospodarczej Wydziału III WUBP w okresie 13 VIII 1945–31 VII 1947 r., czyli również po przekształceniu Wydziału III (wiosną 1945 r.) w Wydział Gospodarczy, był Klemens Nowak, zob. AIPN, 0193/4473, Akta osobowe Nowaka Klemensa, Rozdział III: Przebieg służby. Jego zastępcą w okresie 1 XII 1945–1 VI 1946 r. był Stanisław Kazanecki, zob. AIPN By, 0122/1092, Akta osobowe Kazaneckiego Stanisława, Rozdział III: Przebieg służby. Następcą Kazaneckiego został z kolei Jerzy Krygier, zob. AIPN By, Karta ewidencyjna funkcjonariusza BP.

¹⁹ AIPN, 1572/2582, MBP, Departament Kadr, Rozkaz nr 76 ministra bezpieczeństwa publicznego, 27 XI 1945 r., k. 9–10. Listopadowy rozkaz Stanisława Radkiewicza, dotyczący zmian strukturalno-etatowych na szczeblu wojewódzkim, wiązał się z odpowiednimi zmianami wprowadzonymi wcześniej na poziomie centrali Rozkazem nr 51 z 6 września, na mocy którego Departament I MBP został zorganizowany jako kontrwywiadowczy, a część wchodzących w jego skład wydziałów zaczęła funkcjonować jako odrębne departamenty o takiej samej jak uprzednio numeracji, zob. *Rozkaz nr 51 z dnia 6 IX 1945 r. ministra bezpieczeństwa publicznego [w:] Aparat bezpieczeństwa w latach 1944–1956. Taktyka, strategia, metody*, cz. 1: 1945–1947, oprac. A. Paczkowski, Warszawa 1994, s. 12–15. Por. Z. Nawrocki, *Struktura aparatu bezpieczeństwa [w:] Aparat bezpieczeństwa w Polsce. Kadra kierownicza*, t. 1: 1944–1956, red. K. Szwagrzyk, Warszawa 2005, s. 27–28, 32, 34–35, 40.

- Sekcja 5: kontrolowała gospodarkę leśną i rolnictwo,
- Sekcja 6: kontrolowała łączność i transport drogowy oraz lotniczy.

Ochroną kolei miały zająć się natomiast specjalne ekspozytury kolejowe, utworzone przy dyrekcjach kolejowych (w miejsce dawnej Sekcji 6 Wydziału I).

3. **Wydział V** (społeczno-polityczny), powołany w oparciu o dawną Sekcję 3 Wydziału I:

- Sekcja 1: inwigilowała partie i ugrupowania polityczne,
- Sekcja 2: kontrolowała szkolnictwo, instytucje kulturalne oraz osoby wykonujące tzw. wolne zawody,
- Sekcja 3: inwigilowała administrację państwową,
- Sekcja 4: sprawowała nadzór nad organizacjami młodzieżowymi,
- Sekcja 5: kontrolowała duchowieństwo i związki wyznaniowe, szczególnie Kościół katolicki.

4. **Wydział III „A”** (agenturalno-obszewacyjny), powołany w oparciu o dawną Sekcję 7 Wydziału I, prowadził obserwację zewnętrzną i wywiad:

- Sekcja 1: obserwacji zewnętrznej,
- Sekcja 2: wywiadowcza,
- Sekcja 3: agenturalna,
- Sekcja 4: gospodarcza.

5. **Wydział IV „A”** (śledczy) przejął uprawnienia dawnej Sekcji 8 Wydziału I:

- Sekcja 1: przeprowadzała aresztowania i rewizje,
- Sekcja 2: zajmowała się prowadzeniem śledztw.

Pod koniec 1945 r. zakończono tworzenie wszystkich najistotniejszych, z punktu widzenia powierzonych im zadań kompetencyjnych, pionów WUBP w Bydgoszczy. Podobna sytuacja wystąpiła w terenowych urzędach bezpieczeństwa. Faktem godnym zaznaczenia jest ciągła zmienność w latach 1944–1954 struktury organizacyjnej organów bezpieczeństwa w Polsce, a tym samym w województwie pomorskim/bydgoskim, i związanych z tym strategii doboru kadr oraz stanów etatowych poszczególnych wydziałów czy sekcji. Na powyższe wpływ miała przede wszystkim zmieniająca się rzeczywistość i przedefiniowanie zadań stawianych przed Urzędem Bezpieczeństwa. Formowano nowe departamenty, wydziały i sekcje, już istniejące łączono, dokonując jednocześnie zmian w zakresach kompetencyjnych. Dwie prawidłowości rządzące opisanym procesem dają się jednak wyraźnie wyróżnić. Prowadzone w latach 1944–1954 reorganizacje struktur i kadr aparatu bezpieczeństwa nie zakładały jego ilościowego oraz kompetencyjnego osłabienia.

Podstawowymi elementami zarysowanej struktury WUBP były wydziały i sekcje z kierownikami/naczelnikami na czele. Ich podległość służbową oparto na trójstopniowym systemie budowy organów bezpieczeństwa. Na samej górze funkcjonowało Ministerstwo Bezpieczeństwa Publicznego, składające się z departamentów, biur i wydziałów. Wojewódzkie urzędy bezpieczeństwa publicznego były terenowymi przedstawicielstwami MBP na szczeblu województwa, ze strukturą wzorowaną na MBP – tu departamentom odpowiadały wydziały. Z kolei powiatowe i miejskie urzędy bezpieczeństwa publicznego, podzielone na referaty i sekcje, stanowiły lokalne agendy WUBP. Taki system rozdził specyficzną sytuację podległości. Kierownik/naczelnik danego wydziału WUBP podlegał jednocześnie kierownikowi/szefowi danego WUBP oraz dyrektorowi adekwatnego departamentu w MBP i, podobnie, kierownik referatu/sekcji w PUBP podlegał kierownikowi/szefowi tego PUBP i kierow-

1. Struktury urzędów bezpieczeństwa publicznego...

---

nikowi/naczelnikowi danego wydziału WUBP²⁰. Opisane zależności tworzyły z bezpieczki scentralizowany system, w pełni sterowalny z jednego ośrodka, jakim było Ministerstwo Bezpieczeństwa Publicznego.

Pod koniec grudnia 1945 r. stan etatowy WUBP w Bydgoszczy wynosił 403 stanowiska. W podporządkowanych mu jednostkach powiatowych pracowało wówczas 1124 funkcjonariuszy. Wskazane stany etatowe były w pełni obsadzone. Liczba ta w 1953 r., w momencie apogeum rozrostu kadrowego bezpieczki w skali całego kraju, dla województwa bydgoskiego wynosiła odpowiednio: 948 etatów dla WUBP (w tym 784 obsadzonych) oraz 826 etatów dla jednostek powiatowych, w których faktycznie obsadzonych było 756 stanowisk²¹.

Struktura WUBP w Bydgoszczy, zgodnie z etatem zatwierdzonym Rozkazem organizacyjnym nr 045/Org. ministra bezpieczeństwa publicznego z 13 maja 1948 r. i mającym wejść w życie z dniem 1 czerwca²², przedstawiała się następująco:

- Kierownictwo,
- Inspektorat Kierownictwa,
- Wydział I (kontrywiad),
- Wydział II (ewidencja, archiwum, technika operacyjna i łączność),
- Wydział III (walka z konspiracją zbrojną),
- Wydział IV (ekonomiczny),
- Wydział V (społeczno-polityczny),
- Wydział Miejski,
- Wydział III „A” (obserwacyjno-agenturalny),
- Wydział Śledczy (dawny IV „A”),
- Wydział Więziennictwa (dawny Wydział Więzień i Obozów),
- Wydział Personalny,
- Wydział ds. Funkcjonariuszy,
- Wydział Szkolenia (ze Szkołą WUBP),
- Wydział Ogólny (z Komendanturą i Aresztem Wewnętrzny),
- Wydział Zaopatrzenia (dawny Gospodarczy, ze służbami aprowizacyjnymi),

---

²⁰ Zmiana nazewnictwa szefostwa terenowych struktur UB z „kierowników” na „szefów” WUBP i PUBP została wprowadzona na mocy Rozkazu organizacyjnego nr 19 ministra bezpieczeństwa publicznego z 18 III 1946 r. Ten sam rozkaz polecał także zmianę nazwy szefostwa wydziałów WUBP z „kierowników” na „naczelników” (zob. AIPN, 1572/722, MBP, Gabinet Ministra, Rozkazy organizacyjne za 1946 r., k. 11). Po raz drugi podobne zmiany w nazewnictwie stanowisk wprowadzono w 1955 r. w związku z ogólnokrajową reorganizacją UB. Powrócono wówczas do nazwy „kierowników” jako zwierzchników WUdsBP, utrzymano natomiast dawną nazwę szefostwa wydziałów w postaci „naczelników”.

²¹ K. Rokicki, *Aparatu obraz własny. Analiza wykeresów porównawczych dotyczących kadry aparatu bezpieczeństwa publicznego w latach 1944–1955* [w:] „Zwyczejmy” resort. *Studia o aparacie bezpieczeństwa 1944–1956*, red. K. Krajewski, T. Łabuszewski, Warszawa 2005, s. 28, aneks: *Etaty, obsada personalna, przyjęcia i zwolnienia w wojewódzkich i powiatowych urzędach bezpieczeństwa publicznego*, sporządzony na podstawie *Wykeresów porównawczych stanów osobowych i obsady przyjęć i zwolnień z aparatu byłego MBP 1944–1954*, przygotowanych na potrzeby KdsBP w 1955 r. Według danych pochodzących ze sprawozdania kierownika WUBP w Bydgoszczy do ministra bezpieczeństwa publicznego, w listopadzie 1945 r. w WUBP w Bydgoszczy zatrudnionych było 163 funkcjonariuszy operacyjnych, a w podporządkowanych mu PUBP w sumie 725, zob. AIPN By, 030/1, Sprawozdania kierownika WUBP za 1945 r., Zał. nr 2 do Sprawozdania z 29 XI 1945 r., k. 198.

²² AIPN By, 285/8, Etat nr 162 WUBP w Bydgoszczy, zatwierdzony Rozkazem organizacyjnym nr 045/Org. ministra bezpieczeństwa publicznego, 13 V 1948 r., k. 34.

- Wydział Finansowy,
- Wydział Zdrowia (ze Szpitalem-Polikliniką i Składnicą Sanitarną).

Stan etatowy WUBP na dzień 13 maja 1948 r. wynosił 627 pracowników, w tym 25 starszych oficerów, 387 młodszych oficerów, 89 podoficerów, 2 szeregowych i 75 cywilów. Funkcjonariusze mieli do swej dyspozycji 22 samochody i motocykl.

Od 1945 r. działała przy WUBP Szkoła Kursów Specjalnych dla funkcjonariuszy – w maju 1948 r. uczęszczało do niej pięćdziesięciu pracowników UB. Kurs obejmował szkolenie polityczno-wychowawcze i operacyjne. **Szkołę WUBP** w Bydgoszczy zlikwidowano 1 maja 1951 r. Odtąd funkcjonariusze z województwa bydgoskiego kierowani byli na szkolenia do powołanej w tym samym czasie Międzywojewódzkiej Szkoły WUBP w Poznaniu (dla WUBP w Poznaniu, Bydgoszczy i Zielonej Górze).

W 1951 r. struktura WUBP w Bydgoszczy wyglądała już nieco inaczej. Tworzyły ją następujące komórki organizacyjne: Kierownictwo, Inspektorat Kierownictwa, Wydziały operacyjne I–V, Wydział „A”, Wydział Śledczy, Wydział Więziennictwa, Wydział Personalny, Wydział ds. Funkcjonariuszy, Wydział Szkolenia, Wydział Ogólny (z Komentanturą i Aresztem Wewnętrzny), Kwatermistrzostwo (dawny Wydział Zaopatrzenia), Wydział Finansowy, Inspektorat Kontroli (powołany na miejsce Inspekcji Kwatermistrzostwa), Wydział Łączności, Samodzielna Sekcja Wojskowa, Samodzielny Referat Socjalny, Wydział Służby Zdrowia (dawny Wydział Zdrowia), Składnica Sanitarna oraz Wydział Komunikacji, powstały w oparciu o kadry Wydziału IV. W 1952 r. powołano jeszcze Wydział X (do walki z „prawicowymi odchyleniami” w partii, zorganizowany w oparciu o kadry Sekcji 7 Wydziału V).

Analiza struktur WUBP w Bydgoszczy z lat 1945–1951 nasuwa wniosek co do ich dynamicznego charakteru. Następował przyrost ilościowy komórek organizacyjnych, co związane było z ogólną rozbudową strukturalno-kadrową.

Kierownictwo WUBP w Bydgoszczy stanowili w 1948 r., oprócz szefa urzędu, jego dwaj zastępcy i dwaj funkcjonariusze na etatach inspektorów, zajmujący się sprawami szkoleń dla kadry WUBP. Analogicznie naczelnicy poszczególnych wydziałów WUBP, wraz ze swoimi zastępcami, tworzyli osobną jednostkę organizacyjną danego wydziału – Kierownictwo. W przypadku samodzielnych sekcji, stojący na ich czele kierownicy nie posiadali etatowych zastępców.

Jak wspomniano już wcześniej, od końca 1945 r. **Wydział I WUBP** zajmował się wyłącznie pracą kontrwywiadowczą. W 1948 r. oprócz Kierownictwa i Sekretariatu w jego skład wchodziły trzy sekcje (1, 2, 5) i dwa referaty (III, IV), zwalczające wywiady obcych państw (Sekcja 1 – niemiecka, Sekcja 2 – Wielka Brytania i jej dominia, Referat III – kraje romańskie, Referat IV – kraje skandynawskie, bałkańskie, Bliskiego i Dalekiego Wschodu oraz Sekcja 5 – Stany Zjednoczone i kraje Ameryki Południowej). Z kolei zadaniem Sekcji 6 była inwigilacja polskich ośrodków emigracyjnych i repatriantów. Całością prac wydziału zarządzał naczelnik, mający do pomocy jednego zastępcę. Zadania kontrwywiadowcze Wydział I wykonywał do końca marca 1955 r., kiedy został przemianowany na Wydział II WUdsBP.

Najistotniejsze zadania realizowane przez **Wydział II** były związane z łącznością, ewidencją i gromadzeniem danych. Ponadto w wydziale przechowywano wszelkie depozyty więźniów, wykonywano im zdjęcia i gromadzono materiał daktyloskopowy dotyczący

1. Struktury urzędów bezpieczeństwa publicznego...

---

zatrzymanych. W skład wydziału wszedł też pion zajmujący się podsłuchami. Początkowo wydział kontrolował także cenzurę²³, ale już od kwietnia 1945 r. Wojewódzki Wydział (wcześniej Oddział) Cenzury Wojennej funkcjonował jako jednostka samodzielna²⁴. Ostatecznie, 1 kwietnia 1946 r., sprawy dotyczące kontroli listów i paczek przejął zorganizowany wówczas **Wydział VIII**, przemianowany 1 stycznia 1947 r. na **Wydział „B”**²⁵. Perlustracja korespondencji była przeprowadzana przez tę jednostkę do końca 1947 r., a po jej likwidacji zadanie to zostało powierzone Sekcji 3 Wydziału II WUBP.

W maju 1948 r. Wydział II WUBP, określany jako wydział „techniki operatywnej”, składał się z Sekcji 1 (kartoteka i ewidencja), Sekcji 2 (operacyjnej), Sekcji 3 (kontrolującej korespondencję), Sekcji 4 (łączności i szyfru), Sekcji 5 (techniki operacyjnej) i Poczty Specjalnej. W lipcu 1950 r. Sekcja 4 została przekształcona w **Samodzielny Referat Szyfru**. W tym samym czasie ze składu Wydziału II wyłączono Poczta Specjalną, podporządkowując ją nowo powstałemu Wydziałowi Łączności. Wspomniany Samodzielny Referat Szyfru z dniem 1 września 1952 r. został z kolei przekształcony w **Samodzielną Sekcję „C”** WUBP, natomiast od 1 kwietnia 1955 r. nosił nazwę **Samodzielnej Sekcji „A”** WUdBp, nie zmieniając zakresu kompetencyjnego.

Wydział III (gospodarczy) został utworzony w marcu 1945 r. do obsługi tych dziedzin funkcjonowania WUBP, które wiązały się z gospodarką, finansami i aprowizacją oraz ochroną gmachu WUBP i Aresztu Wewnętrzny – dwa ostatnie obowiązki wykonywał do 1946 r., kiedy to wyłączono z niego Komendanturę i podporządkowany jej Areszt Wewnętrzny. W marcu 1946 r. Wydział III został zlikwidowany, a w jego miejsce utworzono, głównie na bazie dawnej Sekcji Gospodarczej, **Wydział Gospodarczy**. W czerwcu 1948 r. przyjął on nazwę **Wydziału Zaopatrzenia**. Po likwidacji gospodarczego Wydziału III dotychczasową numerację tej jednostki przeniesiono na nowo powstały operacyjny Wydział III, którego zadaniem było zwalczanie podziemia niepodległościowego.

Powstanie operacyjnego Wydziału III wiązało się z powołaniem jeszcze w czerwcu 1945 r. **Wydziału [do] Walki z Bandytyzmem WUBP**²⁶, który oprócz zwalczania zbrojnego podziemia antykomunistycznego (Sekcja Walki z Bandytyzmem), zajmował się również wyłapywaniem dezertersów z wojska (Sekcja Walki z Dezercjami). W początkach 1946 r., w oparciu o kadry Wydziału [do] Walki z Bandytyzmem i byłej Sekcji 2 Wydziału I, utworzony został nowy wydział – **Wydział VII**, który jednak już w końcu marca przemianowano na **Wydział III („do walki z reakcyjnym podziemiem”)**.

W lipcu 1954 r. Wydział III został połączony z Wydziałem V (społeczno-politycznym), w wyniku czego zreorganizowano jego strukturę, a kierownictwo przejął dotychczasowy naczelnik Wydziału V. Nowo zorganizowany Wydział III, składający się z ośmiu sek-

---

²³ *Rozkaz kierownika Wydziału Personalnego MBP...*, s. 108.

²⁴ Zob. AIPN By, 0122/400, Akta osobowe Sakiewy Tadeusza, Wniosek personalny, 1 V 1945 r., k. 24, gdzie mowa o zatwierdzeniu funkcjonariusza na stanowisku cenzora w Wojewódzkim Wydziale Cenzury Wojennej WUBP w Bydgoszczy z dn. 16 IV 1945 r.

²⁵ Z tym dniem zostały zatwierdzone etaty Wydziału „B” WUBP w Bydgoszczy, por. w tej sprawie akta personalne ppor. Ryszarda Szustera, dotychczasowego zastępcy naczelnika i jednocześnie p.o. naczelnika Wydziału VIII WUBP, AIPN, 0604/2012, Akta osobowe Szustera Ryszarda, Rozdział III: Przebieg służby.

²⁶ Pierwszy znany raport kierownika tej jednostki, chor. Ryszarda Szwagierczaka, pochodzi z 22 VI 1945 r., zob. AIPN By, 030/1, Raport kierownika Wydziału [do] Walki z Bandytyzmem WUBP do kierownika WUBP w Bydgoszczy, k. 39.

cji, zajął się m.in. kontrolą i inwigilacją partii politycznych, organizacji społecznych i młodzieżowych, administracji państwowej oraz szkolnictwa i środowisk akowskich, endeckich i pokrewnych. Z jego kompetencji wyłączono wówczas walkę ze zbrojnym podziemiem niepodległościowym, powierzając to zadanie **Samodzielnej Sekcji do Walki z Bandytyzmem**, która istniała do 1 kwietnia 1955 r.

Wydział IV WUBP w Bydgoszczy zaczęto tworzyć już we wrześniu 1945 r., po zorganizowaniu na szczeblu centralnym Departamentu IV (ekonomicznego). Zadaniem tej jednostki była operacyjna kontrola całości życia gospodarczego województwa pomorskiego/bydgoskiego, a więc przemysłu, handlu, usług, bankowości, energetyki, rolnictwa, leśnictwa, łączności i transportu. Szczególnie rozbudowa przemysłu rodziła, zdaniem władz komunistycznych, zagrożenia w postaci niegospodarności, złodziejstwa czy sabotażu. Wydział IV ulegał więc ciągłej rozbudowie. Niemal od samego początku jego istnienia tworzono podległe mu placówki ochrony przy zakładach przemysłowych, które były jego integralnymi częściami – przy zakładach przemysłowych były to **Referaty Ochrony**, a przy zakładach o szczególnym znaczeniu dla obronności państwa – **Referaty Wojskowe**²⁷.

1 stycznia 1951 r. z Wydziału IV wyłączono zagadnienia komunikacji i transportu, tworząc odrębny **Wydział Komunikacji**. W styczniu 1952 r. został on przemianowany na **Wydział VIII**. Likwidacja tej jednostki nastąpiła z dniem 1 sierpnia 1954 r., a w oparciu o kadry wydziału utworzono „Oddział VIII Bydgoszcz” i „Oddział VIII Toruń”, podporządkowane Wydziałowi VIII WUBP w Gdańsku. Nowe struktury, kontrolujące sektor komunikacji i transportu na terenie województwa bydgoskiego, składały się z Referatów: Kolejowego, Drogowego i Żegluga.

W oparciu o Wydział IV WUBP w Bydgoszczy na okres półtora roku (od 1 marca 1953 r. do 31 sierpnia 1954 r.) powołano **Wydział IX**, zajmujący się „ochroną” przemysłu ciężkiego. Wydział ten przejął tym samym część RO i RW z Wydziału IV. W dniu 1 września 1954 r. funkcjonariusze „IX” przeszli z powrotem do pracy w Wydziale IV.

Kolejną jednostką zorganizowaną w oparciu o kadry Wydziału IV był utworzony 1 stycznia 1954 r. **Inspektorat Wiejski**. Jego zadaniem było „zabezpieczenie gospodarki rolnej przed wrogą działalnością” (w tym PGR). Inspektorat został zlikwidowany z dniem 31 marca 1955 r.

Z kolei Referat Wojskowy funkcjonujący w strukturze Wydziału IV WUBP w Bydgoszczy przy Zakładach Chemicznych im. J. Stalina w Łęgowie z dniem 1 lutego 1953 r. przekształcono w samodzielny **Urząd Bezpieczeństwa Publicznego Obiektu nr 15**, a jego wewnętrzną strukturę zorganizowano na podobieństwo PUBP: szef, Sekretariat, trzy sekcje (1–3), Referat Śledczy, Referat „N” (zabezpieczenia), Referat Sprawozdawczy, Referat Administracyjno-Gospodarczy, Kancelaria Tajna i własne archiwum. Od 1 kwietnia 1955 r. jednostka ta funkcjonowała jako Delegatura ds. Bezpieczeństwa w Łęgowie.

Wydział V (społeczno-polityczny) zajął się szeroko rozumianą operacyjną kontrolą organizacji społeczno-politycznych, związków zawodowych, środowisk oświatowych i nauko-

²⁷ MBP przewidziało tworzenie czterech typów Referatów Ochrony: typu „A” (3 funkcjonariuszy), „B” (4), „C” (5) i „D” (6). Dla Referatów Wojskowych przewidziano odpowiednio stany zatrudnienia: typ „A” – 4 funkcjonariuszy, „B” – 8, „C” – 10, „D” – 9. W województwie pomorskim/bydgoskim liczba RO i RW stworzonych przy zakładach przemysłowych wynosiła 34. Por. *Zakres pracy i kompetencje Referatów Ochrony*, 21 VIII 1949 r. [w:] *Aparat bezpieczeństwa w latach 1944–1956. Taktyka, strategia, metody*, cz. 2: 1948–1949, oprac. A. Paczkowski, Warszawa 1996, s. 22–26.

1. Struktury urzędów bezpieczeństwa publicznego...

---

wych, ludzi kultury, młodzieży i Kościoła katolickiego, a także innych związków religijnych oraz ochroną legalnych – w oczach komunistów – partii i organizacji. Po reorganizacji wydziału w 1950 r. Sekcja 7 zajęła się rozpracowywaniem „wrogich elementów” w PZPR. W styczniu 1952 r. na jej podstawie utworzono **Wydział X** o takich samych kompetencjach. Od czerwca 1953 r. składał się on z Kierownictwa i trzech sekcji: Sekcji 1 – zwalczającej „odchylenia prawicowe” w partii, Sekcji 2 – przeciwdziałającej infiltracji partii przez obce wywiady oraz Sekcji 3 – rozpracowującej prowokacje w partii i ruchu ludowym. Wydział X istniał do połowy czerwca 1954 r., po czym został zlikwidowany.

15 stycznia 1953 r. z Wydziału V WUBP wyłączono także sprawy wyznaniowe, którymi odtąd miała zajmować się osobna jednostka w postaci **Wydziału XI**, składającego się z czterech sekcji: Sekcji 1 – świeckie duchowieństwo katolickie, Sekcji 2 – katolickie duchowieństwo zakonne, Sekcji 3 – katolickie zgromadzenia masowe, Sekcji 4 – kościoły niekatolickie i sekty.

W lipcu 1954 r. Wydział V został zlikwidowany poprzez połączenie z Wydziałem III, przy zachowaniu nazwy tego ostatniego.

Zorganizowany w maju 1948 r. **Wydział Miejski** składał się z Kierownictwa i czterech referatów: Referatu I (Walki ze Szpiegostwem), Referatu III (Walki z Bandytyzmem), Referatu IV (Ekonomicznego) i Referatu V (Politycznego). Celem jego działalności było skoordynowanie działań operacyjnych WUBP w mieście Bydgoszczy. Z czasem okazało się jednak, że działalność poszczególnych referatów wchodzących w jego skład powiela zadania wydziałów operacyjnych WUBP (I, III, IV, V). Likwidację Wydziału Miejskiego przeprowadzono z dniem 1 września 1949 r., a kadre poszczególnych referatów włączono w strukturę odpowiednich wydziałów WUBP, w ramach utworzonych w nich referatów miejskich.

Wydział III „A” (agenturalno-obszerny), zgodnie ze stanem organizacyjno-etatowym z 13 maja 1948 r., składał się z Kierownictwa i czterech sekcji: Sekcji 1 (obserwacja), Sekcji 2 (wywiad), Sekcji 3 (agenturalnej) i Sekcji 4 (realizacyjnej). W zakresie kompetencji wydziału pozostawała obserwacja zewnętrzna obiektów i osób będących w operacyjno-śledczym zainteresowaniu innych pionów WUBP.

W połowie 1948 r. w skład Wydziału Śledczego (do 1 października 1947 r. funkcjonującego pod nazwą Wydziału IV „A”) wchodziły: Kierownictwo, Sekcja 1 (wojewódzka) i Sekcja 2 (nadzoru śledczego). 15 czerwca 1950 r. ten stan został uzupełniony o Sekcję Ekonomiczną. W zakresie kompetencji wydziału leżało dokonywanie zatrzymań i prowadzenie śledztw, w oparciu o informacje dostarczane przez Wydział III „A” WUBP.

Wydziałowi Więziennictwa podporządkowany był całokształt zadań związanych ze służbą więzienną. Należał do nich nadzór nad więzieniami, obozami pracy i innymi miejscami odosobnienia z terenu województwa²⁸. Narzędziem nadzoru było m.in. prze-

---

²⁸ W latach 1945–1954 na obszarze województwa pomorskiego/bydgoskiego Ministerstwu Bezpieczeństwa Publicznego podlegało: 5 centralnych więzień karnych (nr 1 w Grudziądzu, Koronowo, Fordon, Potulice – do 1950 r. Centralny Obóz Pracy, Inowrocław – do 1953 r. więzienie karno-śledcze), 13 więzień karno-śledczych (Brodnica, Bydgoszcz, Chełmno, Chojnice, nr 2 w Grudziądzu, Inowrocław, Lipno, Szubin, Świecie, Toruń, Trzemeszno, Złotów, Włocławek), Kolonia Rolna w Trzeciewnicy, 3 areszty (Szubin, Nakło, Tuchola), Zakład Poprawczo-Wychowawczy w Kcyni (do 1948 r.), 2 obozy pracy więźniów (Piechcin, Mielęcin – do 1953 r. Obóz Pracy) oraz kilkanaście obozów pracy (w tym m.in. Centralny Obóz Pracy w Potulicach). Szczegółowy wykaz obozów pracy opublikował W. Stan-

prowadzenie specjalnych kontroli, przy czym funkcjonariusze Wydziału Więziennictwa WUBP nie mieli prawa wydawać żadnych zarządzeń. Naczelnik wydziału raz w miesiącu zwoływał odprawę kierownictwa jednostek więziennych z terenu województwa. Z kolei kierownik/szef WUBP był zwierzchnikiem straży więziennej na podległym mu terenie. Miał prawo do powoływania i odwoływania funkcjonariuszy, tu jednak z wyłączeniem kadry kierowniczej, której nominacje leżały w gestii MBP. Spod zwierzchności Wydziału Więziennictwa WUBP wyłączone były więzienia o statusie centralnych więzień karnych oraz centralne obozy pracy, podlegające bezpośrednio Departamentowi Więziennictwa MBP²⁹. Podobna sytuacja zachodziła w przypadku obozu w Mielęcinie, który od listopada 1946 r. do lipca 1953 r. służył jako miejsce osadzania więźniów skazanych przez Komisję Specjalną do Walki z Nadużyciami i Szkodnictwem Gospodarczym i jako taki podlegał jej zarządowi. Również powstające od 1948 r. Ośrodki Pracy Więźniów (OPW) zostały wyłączone spod zwierzchności pionu więziennictwa WUBP, podlegając bezpośrednio Wydziałowi Budowlanemu (następnie Wydziałowi Inspekcyjno-Administracyjnemu) Departamentu Więziennictwa MBP. Od 1951 r. administracją OPW zajęł się Wydział Ośrodków MBP.

W 1951 r. Wydział Więziennictwa WUBP w Bydgoszczy tworzyły trzy sekcje: Administracyjna, Specjalna i Polityczno-Wychowawcza. W 1953 r. struktura organizacyjna wydziału uległa rozbudowie, funkcjonować zaczęły – oprócz sekcji wymienionych wcześniej – Sekcja Kadr, Referat Ochrony i Referat Ewidencji.

Dekret Rady Państwa z 7 grudnia 1954 r. przekazał więziennictwo pod zwierzchność Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, co oznaczało likwidację Wydziałów Więziennictwa w WUBP.

---

kowski, *Obozy i inne miejsca odosobnienia dla niemieckiej ludności cywilnej w Polsce w latach 1945–1950*, Bydgoszcz 2002; zob. także B. Kopka, *Obozy pracy w Polsce 1944–1950, przewodnik encyklopedyczny*, Warszawa 2002. Szerzej o problematyce funkcjonowania więzień i obozów pracy w strukturach MBP, zob. Z. Karl, *Krótki zarys struktury organizacyjnej więziennictwa polskiego w latach 1944–1956*, „Przegląd Więziennictwa” 1962, nr 2 (cz. 2: nr 17), s. 3 i n.; T. Wolsza, *Codziennosc w peeerlouskim więzieniu w latach 1945–1956 (na przykładzie centralnych zakładów karnych we Wronekach, Rawiczu i Fordonie)*, „Polska 1944/45–1989. Studia i Materiały” 2001, t. 5: *Życie codzienne w Polsce 1945–1955*, s. 237–272; *idem*, *Obozy na ziemiach polskich w latach 1945–1956 (ze szczególnym uwzględnieniem obozów pracy przymusowej)* [w:] *Komunizm. Ideologia, system, ludzie*, red. T. Szarota, Warszawa 2001, s. 80–99; *idem*, *W cieniu Wronek, Jaworzna i Piechcina... 1945–1956. Życie codzienne w polskich więzieniach, obozach i Ośrodkach Pracy Więźniów*, Warszawa 2003; *idem*, *Obozy i inne miejsca odosobnienia w systemie więziennictwa polskiego w latach 1944–1956* [w:] *Represje sowieckie wobec narodów Europy 1944–1956*, red. D. Rogut, A. Adamczyk, Żelów 2005, s. 125–146; K. Bedyński, *Przedwojenni funkcjonariusze straży więziennej naczelnikami więzień w latach 1944–1949*, „Przegląd Więziennictwa Polskiego” 1999, nr 24/25, s. 83–101; T. Kostewicz, *Więzienie w Fordonie na tle struktur więziennictwa w latach 1944–1952*, „Studia Iuridica” 1995, t. 27, s. 135–175; *idem*, *Wykonywanie kary pozbawienia wolności wobec więźniów politycznych w latach 1944–1956*, „Przegląd Więziennictwa Polskiego” 1991, nr 1, s. 51–87 oraz K. Szwarzgryk, *Więziennictwo i więźniowie w Polsce w latach 1944–1956 (zarys problemu)* [w:] *System represji stalinowskich w Polsce 1944–1956. Represje w Marynarce Wojennej*, red. I. Hałagida, Gdańsk 2003, s. 44–50, gdzie dalsza literatura przedmiotu.

²⁹ W latach 1945–1947 także obozy pracy nie podlegały pionowi więziennictwa WUBP. 19 VI 1945 r. powołano Pomorski Zarząd Obozów Pracy (PZOP) w Potulicach, któremu podporządkowano wszystkie obozy pracy z obszaru województw pomorskiego, gdańskiego i zachodniopomorskiego. PZOP podlegał bezpośrednio Departamentowi Więziennictwa MBP. Po czterech miesiącach PZOP rozwiązano, tworząc trzy Okręgowe Zarządy Pracy Więźniów: w Bydgoszczy z siedzibą w Nakle, w Katowicach i w Warszawie. Po ich likwidacji w 1947 r. administracją obozów pracy ponownie zajęły się Wydziały Więziennictwa WUBP, a kontrolę pracy więźniów prowadził Wydział Pracy Więźniów w Departamencie Więziennictwa MBP.

1. Struktury urzędów bezpieczeństwa publicznego...

Całość spraw dotyczących polityki doboru kadr oraz załatwiania formalności związanych z przyjmowaniem, przenoszeniem, awansami i zwolnieniami pracowników aparatu bezpieczeństwa WUBP i PUBP z terenu województwa leżała w zakresie kompetencji **Wydziału Personalnego** (od listopada 1952 r. działającego pod nazwą **Wydziału Kadr**). W latach 1948–1952 wydział był rozbudowywany. Oprócz Kierownictwa (naczelnik i zastępca)³⁰ i Sekretariatu, w jego strukturze funkcjonowały: Sekcja 1 – Aparatu WUBP, Sekcja 2 – Aparatu PUBP (od 1954 r. jako Grupa Powiatowa), Sekcja Straży Więziennej, Referat Ewidencji (od maja 1951 r. Sekcja Rozkazów Organizacyjnych) oraz od września 1950 r. Sekcja 4 – Kadr Kwatermistrzostwa, Inspektoratu Kontroli, Wydziału Finansowego i Służby Zdrowia, a od stycznia 1952 r. również Sekcja ds. Doboru Kadr. W kwietniu 1955 r. Wydział Kadr został przekształcony w Wydział Kadr i Szkolenia.

Istniejący od kwietnia 1946 r. **Wydział ds. Funkcjonariuszy WUBP** w Bydgoszczy powstał w oparciu o **Sekcję do Spraw Stałych Funkcjonariuszy**, powołaną do życia już we wrześniu 1945 r. (nazywaną wówczas także **Sekcją Specjalną**). Wydział zajmował się sprawami dyscyplinarnymi, wykroczeniami i przestępstwami popełnianymi przez funkcjonariuszy bezpieczeństwa. W zakresie jego kompetencji leżało również „wykrywanie obcych i wrogich elementów, które przedostały się do aparatu bezpieczeństwa” oraz dbanie o „nałężytą postawę światopoglądową” kadry. W 1949 r. jednostka ta składała się z Kierownictwa, Sekretariatu, Sekcji 1 (opracowań politycznych), Sekcji 2 (ścigania wykroczeń pospolitodyscyplinarnych) i Sekcji 3 (śledczej).

Wydział Szkolenia został utworzony w styczniu 1948 r. w oparciu o Sekcję 2 (Szkoleniową) Wydziału Personalnego. Jego zadaniem było przeprowadzanie szkoleń polityczno-wychowawczych (Sekcja 2) i zawodowych (Sekcja 1) dla funkcjonariuszy WUBP i PUBP z terenu województwa. W okresie od stycznia 1948 r. do maja 1951 r. w skład wydziału wchodziła również Szkoła WUBP. Po wyłączeniu szkoły ze struktury tej jednostki, w marcu 1949 r., w jej miejsce powstała Sekcja Kultury Fizycznej i Sportu. W lipcu 1953 r. Wydział Szkolenia uległ likwidacji. Całość spraw związanych ze szkoleniami przeniesiono wówczas do MBP. Część kompetencji dawnego wydziału w zakresie organizacji imprez kulturalnych, oświatowych i sportowych przejęły utworzone w sierpniu 1953 r. **Samodzielna Sekcja Kultury i Oświaty** oraz **Samodzielna Sekcja Kultury Fizycznej**. Zgodnie z wytycznymi MBP szkoleniami miała odtąd zajmować się powołana z dniem 1 sierpnia 1953 r. **Grupa Instruktorska**, podlegająca służbowo inspektorowi ds. szkolenia przy Kierownictwie WUBP³¹.

Sprawami rekrutacji poborowych zajmowała się działająca od marca 1949 r. **Samodzielna Sekcja Mobilizacyjna**. W maju 1951 r., w związku z powołaniem Biura Wojskowego MBP, została ona przekształcona w **Samodzielną Sekcję Wojskową WUBP** z zadaniem „uregulowania spraw mobilizacyjnych systemu MBP oraz poboru i uzupełnień do

---

³⁰ Z dn. 1 IV 1951 r. „w związku ze wzrostem jednostek i etatów w więzieniach” w Wydziale Personalnym utworzono dodatkowy etat zastępcy naczelnika wydziału ds. więziennictwa; zob. AIPN By, 285/3, Wyciąg z Rozkazu organizacyjnego nr 021/Org. ministra bezpieczeństwa publicznego, 14 III 1951 r., k. 80.

³¹ Stanowisko to zostało włączone do etatu Kierownictwa WUBP w związku z likwidacją Wydziału Szkolenia WUBP z dn. 1 VIII 1953 r., zob. AIPN By, 285/4, Wyciąg z Rozkazu organizacyjnego nr 0101/Org. ministra bezpieczeństwa publicznego, 9 VII 1953 r., k. 144.

Wojsk Wewnętrznych i Szkół Oficerskich”. Na przełomie lat 1954 i 1955 sprawy mobilizacyjne przekazano do MSW.

1 stycznia 1952 r. w strukturach WUBP powołano nową jednostkę w postaci **Punktu „K”**, zajmującego się nasłuchem i zagłuszaniem wrogich rozgłośni radiowych. Początkowo Punkt „K” miał swoją siedzibę w Toruniu, a od 1 sierpnia 1952 r. w Bydgoszczy.

Wydział Ogólny powstał w maju 1948 r. w oparciu o dotychczasowy Sekretariat Ogólny WUBP i składał się z Kierownictwa, Kancelarii, Sekretariatu Szefa, Komendantury i podległego jej Aresztu Wewnętrznego. W późniejszym czasie włączono do niego również Referat Rozkazów, Referat Skarg i Zażaleń oraz Referat Sprawozdawczy i Sekcję Administracyjną. W lutym 1953 r. Wydział Ogólny został przekształcony w **Wydział Ogólno-Administracyjny**, z którego wyłączono jednak Sekretariat Szefa. W oparciu o tę jednostkę w czerwcu 1953 r. utworzono samodzielną strukturę w postaci Sekretariatu Kierownictwa. Wydział Ogólny/Ogólno-Administracyjny zajmował się doradztwem prawnym, przyjmowaniem i rozpatrywaniem pism przychodzących do WUBP oraz wydawaniem zezwoleń i koncesji (np. na posiadanie sprzętu operacyjnego, w tym broni). Wydziałem zarządzał naczelnik, mający do pomocy zastępcę i kilku referentów. W listopadzie 1954 r. Wydział Ogólno-Administracyjny został ponownie przemianowany na Wydział Ogólny, a w jego skład włączono **Sekretariat Kierownictwa**.

Komendantura, wraz z podlegającym jej **Aresztem Wewnętrznym**, w okresie od 1945 r. do wiosny 1946 r. funkcjonowała w strukturze Wydziału III (gospodarczego). Po jego likwidacji usamodzielniała się, natomiast z dniem 1 czerwca 1948 r. została razem z Aresztem Wewnętrznym podporządkowana Wydziałowi Ogólnemu/Ogólno-Administracyjnemu. Jako odrębny pion w strukturze WUBP Komendantura i podległy jej Areszt Wewnętrzny zaczęły funkcjonować od sierpnia 1952 r. Komendant Gmachu był odpowiedzialny za ochronę obiektów WUBP (w czym wspomagał go oddział szesnastu strażników). W chwili usamodzielnienia jednostki komendantowi podlegało w sumie trzydziestu sześciu funkcjonariuszy (łącznie z pracownikami aresztu: oddziałowymi, konwojentami i depozytorem). Aresztem Wewnętrznym zarządzał naczelnik, podlegający komendantowi Gmachu.

Jak wspomniano już wyżej, w maju 1948 r. podjęto decyzję o przemianowaniu dotychczasowego Wydziału Gospodarczego WUBP na Wydział Zaopatrzenia. Z dniem 1 stycznia 1949 r. przeprowadzono kolejną zmianę nazwy tego pionu, który odtąd funkcjonował jako **Kwatermistrzostwo**. Jednostka ta skupiała w zakresie swojego działania całokształt spraw związanych z zabezpieczeniem aprowizacyjno-logistycznym WUBP. Na jej naczelnika powołany został zastępca szefa WUBP ds. gospodarczych. Organizacyjnie Kwatermistrzostwo sprawowało nadzór nad wyspecjalizowanymi służbami (wcześniej sekcjami), kierowanymi przez naczelników, takimi jak: Kwaterunkowo-Budowlana, Mundurowa, Transportowa, Uzbrojenia, Zaopatrzenia i Żywnościowa³². 1 kwietnia 1955 r. Kwatermi-

---

³² W skład Kwatermistrzostwa wchodziły jeszcze: Kancelaria, Dział Magazynów, Referat Finansowy, Sekcja Administracyjno-Gospodarcza, Stacja Obsługi Pojazdów Mechanicznych, Garaż, Inspektorat Pożarnictwa i Inspekcja Kontroli. Wśród osób zatrudnionych w Kwatermistrzostwie WUBP spory odsetek stanowili pracownicy cywilni na etatach kancelaryjnych (maszynistki, sekretarki, kanceliści), personel magazynów (magazynierzy, rachmistrzowie), księgowi oraz niektórzy referenci (np. nadzoru technicznego). Część pracowników zatrudniano na kontrakt – robotników, sprzątaczkę, palaczy, rzemieślników (mechaników, ślusarzy, hydraulików) oraz szoferów, zob. AIPN By, 285/8, Etat

1. Struktury urzędów bezpieczeństwa publicznego...

---

strzostwo zostało przekształcone w **Wydział Administracyjno-Gospodarczy WUdsBP**, w którego składzie utrzymano jedynie część z dawnych służb, a mianowicie Służbę Kwaterunkowo-Budowlaną, Samochodową (dawną Transportową) i Zaopatrzenia.

Istniejący od kwietnia 1946 r. **Wydział Finansowy** oraz powołany w maju 1949 r. **Inspektorat Kontroli** (zajmujący się kontrolą finansową jednostek gospodarczych WUBP) powstały w wyniku przekształceń organizacyjnych Wydziału III (gospodarczego)/ Kwatermistrzostwa. Zajmujący się planowaniem budżetu i kontrolą finansową WUBP Wydział Finansowy składał się w 1952 r. z Sekcji 1 (planowania), Sekcji 2 (księgowości), Sekcji 3 (wydatków osobowych) oraz Sekcji Zaopatrzenia WUBP i Inspekcji Finansowej³³. Inspektorat Kontroli nie był wewnętrznie rozbudowany; zatrudniano w nim sześciu pracowników na etatach starszego inspektora, inspektorów i maszynistki. Jednostka ta została zlikwidowana z dniem 1 listopada 1954 r.

Z dniem 1 sierpnia 1950 r. w strukturze WUBP w Bydgoszczy utworzono **Wydział Łączności**. Jego zadaniem było utrzymanie łączności radiowej pomiędzy poszczególnymi jednostkami WUBP. Zorganizowano go na podstawie dwóch jednostek wyłączonych z Wydziału II, a mianowicie Sekcji 4 (Łączności i Szyfru) oraz Poczty Specjalnej. Wydział Łączności był rozbudowywany; w 1951 r., oprócz Kierownictwa, funkcjonowały w jego strukturach: Sekcja Stacji TKN i Łączności Wewnętrznej, Sekcja Radiowa, Poczta Specjalna oraz Referat Zaopatrzenia i Sprawozdawczości. W 1952 r. utworzona została jeszcze Centrala Wewnętrzna.

Sprawami bytowymi (socjalnymi) pracowników WUBP w Bydgoszczy, w okresie od października 1950 do marca 1955 r., zajmował się **Samodzielny Referat Socjalny**. Funkcjonował on w pięcioosobowym składzie, z kierownikiem na czele, poza którym w referacie zatrudnieni byli: starszy referent ds. opieki nad rodzicami po poległych pracownikach, referent ds. wczasów i zaopatrzenia materialnego pracowników oraz referent ds. opieki nad matką i dzieckiem. Przedstawiony stan etatowy uzupełniała sekretarka-maszynistka.

Przy WUBP w Bydgoszczy powołano także **Wydział Zdrowia**. Działał on już w 1945 r. W lutym 1950 r. jego nazwę zmieniono na **Wydział Służby Zdrowia**. Naczelnik tej jednostki był odpowiedzialny za organizację wszelkich spraw wiążących się z okresowymi badaniami pracowników aparatu bezpieczeństwa z terenu województwa oraz za zapewnienie im jak najlepszych warunków opieki medycznej. Był on również zwierzchnikiem kierownictwa istniejącej przy WUBP Polikliniki (od 1 października 1947 r. Szpitala-Polikliniki), w skład której wchodził szereg specjalistycznych oddziałów i przychodni przeznaczonych wyłącznie na potrzeby funkcjonariuszy UB i ich najbliższej rodziny³⁴. Istniejąca

---

nr 28/12 Kwatermistrzostwa WUBP w Bydgoszczy zatwierdzony Rozkazem organizacyjnym wiceministra bezpieczeństwa publicznego, 30 XII 1948 r., k. 10–18.

³³ Starszy inspektor Inspekcji Finansowej Wydziału Finansowego WUBP w Bydgoszczy pełnił jednocześnie funkcję zastępcy naczelnika wydziału. W późniejszym okresie funkcję zastępcy naczelnika wydziału łączono ze stanowiskiem starszego rewidenta Kontroli Finansowej, zob. AIPN By, 285/6, Etat nr 025/28 Wydziału Finansowego WUBP w Bydgoszczy, zatwierdzony Rozkazem organizacyjnym zastępcy ministra bezpieczeństwa publicznego, 12 III 1952 r., k. 129–130.

³⁴ Oprócz Kierownictwa (dyrektor, zastępca dyrektora ds. leczniczych – jednocześnie kierownik Polikliniki, zastępca dyrektora ds. administracji, instruktor ds. polityczno-wychowawczych oraz siostra przełożona), Kancelarii i Działu Gospodarczego w szpitalu funkcjonowały: Izba Przyjęć, Oddział Chorób Wewnętrznych, Oddział Chorób Płucnych, Oddział Chirurgiczny, Oddział Skórno-Weneryczny, Oddział Ginekologiczno-Położniczy, Przychodnia Stomatologicz-

przy Poliklinice Składnica Sanitarna, kierowana przez kierownika-farmaceutę, stanowiła z kolei podręczny magazyn środków medycznych pierwszej potrzeby i leków (od 1950 r. funkcjonowała jako struktura samodzielna).

Oprócz wspomnianego szpitala wewnętrznego działającego przy WUBP w Bydgoszczy, dla pracowników bezpieki dostępne było również Sanatorium MBP w Ciechocinku, gdzie w 1951 r. stworzono możliwość rekonwalescencji dwustu pięćdziesięciu kuracuszom. Starano się również dbać o izolowanie od reszty społeczeństwa dzieci funkcjonariuszy, tworząc dla nich żłobki i przedszkola (np. żłobek w Fordonie) czy organizując kolonie letnie w Żołędowie, Strzelcach Górnych i Wierzbiczanach.

Osobne zaopatrzenie i wyżywienie zapewniały pracownikom Urzędu Bezpieczeństwa i ich rodzinom specjalne sklepy i stołówki, prowadzone najpierw przez sekcję, potem przez wydział, a od maja 1951 r. Oddział Wojewódzki Konsumów MBP, formalnie podlegający Wydziałowi Zaopatrzenia, następnie Kwatermistrzostwu.

W latach 1948–1950 w WUBP w Bydgoszczy działała również komórka zajmująca się kontrolą wydawania dowodów osobistych – w kwietniu 1948 r. powołano tymczasowy etat aparatu terenowego Biura do spraw Dowodów Osobistych³⁵, od sierpnia 1951 r. istniejącego już jako Wojewódzkie Biuro Dowodów Osobistych i Ewidencji Ludności przy KW MO w Bydgoszczy. W późniejszym czasie jego kompetencje przejęło Wojewódzkie Biuro Paszportów przy KW MO w Bydgoszczy.

W 1953 r. w WUBP w Bydgoszczy utworzono tzw. Grupę Polityczną, która stała się wydzieloną komórką PZPR w urzędzie, obejmując także struktury MO – tworzyli ją sekretarz Komitetu Zakładowego PZPR przy WUBP, sekretarz KZ PZPR przy KW MO, instruktor propagandy KZ, referent ewidencji KZ i sekretarz-maszynistka.

W listopadzie 1954 r., na krótko przed likwidacją MBP, w WUBP w Bydgoszczy istniały następujące jednostki:

- Kierownictwo urzędu (szef i zastępca),
- Inspektorat Kierownictwa,
- Wydziały operacyjne I–IV i XI,
- Wydział „A” (operacyjno-agenturalny),
- Wydział Śledczy,
- Samodzielna Sekcja „C” (szyfry),
- Samodzielna Sekcja do Walki z Bandytyzmem,
- Inspektorat Wiejski,
- Wydział Więziennictwa,
- Wydział Kadry,
- Wydział ds. Funkcjonariuszy,

---

na, Gabinet Rentgenologiczny, Fizykoterapia, Apteka, Laboratorium, Poradnia Matki i Dziecka oraz Prosektorium (w sumie 200 łóżek i blisko 200 etatów), zob. AIPN, 1572/2585, Rozkaz organizacyjny nr 057/Org. ministra bezpieczeństwa publicznego, 22 VIII 1947 r., k. 87; AIPN By, 285/5, Etat nr 29/14 Szpitala (na 200 łóżek) z Polikliniką przy WUBP w Bydgoszczy, zatwierdzony Rozkazem organizacyjnym nr 020/Org. wiceministra bezpieczeństwa publicznego, 22 II 1949 r., k. 23–27.

³⁵ W jego skład wchodził: inspektor wojewódzki, 18 inspektorów powiatowych oraz inspektorzy grodzcy na miasta: Bydgoszcz, Grudziądz, Inowrocław, Toruń, Włocławek (w sumie 25 etatów), zob. AIPN By, 285/9, Tymczasowy etat nr 95/5-II aparatu terenowego Biura do spraw Dowodów Osobistych, 5 IV 1948 r., k. 153.

1. Struktury urzędów bezpieczeństwa publicznego...

- Grupa Instruktorska ds. Szkolenia (podlegająca Inspektoratowi ds. Szkolenia MBP),
- Samodzielna Sekcja ds. Kultury i Oświaty,
- Samodzielna Sekcja ds. Kultury Fizycznej,
- Wydział Ogólny (z Sekretariatem Kierownictwa),
- Komendantura (z Aresztem Wewnętrzny),
- Kwatermistrzostwo (z podległymi mu służbami),
- Wydział Finansowy,
- Wydział Łączności,
- Punkt „K”,
- Samodzielna Sekcja Wojskowa (wcześniej Samodzielna Sekcja Mobilizacyjna),
- Samodzielny Referat Socjalny,
- Wydział Służby Zdrowia,
- Oddział Wojewódzki Konsumów MBP.

Oprócz wymienionych jednostek, w strukturach WUBP funkcjonowały wówczas również: Szpital-Poliklinika, Referaty Ochrony i Referaty Wojskowe przy zakładach przemysłowych oraz Komitet Zakładowy PZPR.

Ogólna liczba pracowników WUBP w Bydgoszczy w końcu 1954 r. wynosiła 677 osób, co stanowiło sporo mniej niż przewidywał etat, czyli 837³⁶.

*

Struktura jednostek terenowych podporządkowanych WUBP w Bydgoszczy w okresie 1945–1954 ulegała licznym zmianom. W 1947 r. na terenie województwa pomorskiego funkcjonowały następujące jednostki PUBP: Aleksandrów Kujawski, Brodnica, Bydgoszcz, Chełmno, Chojnice, Grudziądz, Inowrocław, Lipno, Nowe Miasto Lubawskie, Rypin, Sępólno Krajeńskie, Świecie, Szubin, Rypin, Toruń, Tuchola, Wąbrzeźno, Włocławek i Wyrzysk (w sumie dziewiętnaście).

Od sierpnia 1947 r. obowiązywała następująca ujednolicona struktura organizacyjna w PUBP:

- Kierownictwo,
- Sekretariat,
- Referat I (kontrwywiadu),
- Referat II (ewidencji i techniki operacyjnej),
- Referat III („walki z reakcyjnym podziemiem”),
- Referat IV (gospodarczy),
- Referat V (społeczno-polityczny),
- Referat Śledczy, placówki terenowe na terenie danego powiatu³⁷,

---

³⁶ K. Rokicki, *op. cit.*, Aneks, s. 28.

³⁷ Stan etatowy tej komórki wahał się od dwóch do czterech pracowników, w zależności od liczby placówek działających w terenie. Swoje placówki BP posiadały następujące jednostki: PUBP Aleksandrów Kujawski – w Ciechocinku i Piotrkowie Kujawskim, PUBP Brodnica – w Jabłonowie, PUBP Bydgoszcz – w Koronowie, Fordonie i Solcu Kujawskim, PUBP Chojnice – w Czersku, PUBP Inowrocław – w Kruszwicy i w Gniewkowie, PUBP Lipno – w Dobrzyniu, PUBP Sępólno Krajeńskie – w Więcborku, PUBP Świecie – w Nowem, PUBP Szubin – w Kcyni, PUBP Toruń – w Chełmnie, PUBP Wąbrzeźno – w Golubiu-Dobrzyniu i w Kowalewie, PUBP Włocławek – w Brześciu Kujawskim, PUBP Wyrzysk – w Nakle i Łobżenicy. Swoich placówek BP nie posiadały natomiast PUBP w Chełmnie, Grudziądzu, Rypinie i Tucholi.

- Aparat Gospodarczy,
- Ochrona i Ambulatorium.

W niektórych PUBP zamiast referatów powoływane były liczniejsze etatowo sekcje (w Grudziądzu i Włocławku funkcjonowały sekcje 1, 3, 4, 5 i Śledcza, w Inowrocławiu od 1949 r. działała Sekcja 4, a w Toruniu w lutym 1948 r. w miejsce referatu powołano Sekcję 2). Sekcje i referaty kompetencyjne stanowiły odpowiedniki wydziałów WUBP i liczyły od dwóch do dziewięciu funkcjonariuszy, a na ich czele stał kierownik. Ponadto przy PUBP w Chojnicach, Grudziądzu i Świeciu działały Placówki Kolejowe BP, przekształcone w grudniu 1950 r. w referaty. Wraz z tą zmianą referaty kolejowe zorganizowano w pozostałych PUBP (w Toruniu powstał wówczas Oddział Ekspozytury Kolejowej). W PUBP w Toruniu i w Inowrocławiu, w okresie od sierpnia do grudnia 1948 r., istniały także referaty „B”, zajmujące się perlustracją korespondencji. W sierpniu i we wrześniu 1948 r. w części PUBP zorganizowano jeszcze referaty wywiadu³⁸ i referaty ds. poboru³⁹, a w grudniu 1950 r. stan organizacyjny wszystkich jednostek terenowych uzupełniono o referaty komunikacji.

W tej strukturze w marcu 1952 r. dokonano istotnych zmian organizacyjnych. Terenową strukturę WUBP w Bydgoszczy tworzyło wówczas osiemnaście PUBP (Aleksandrów Kujawski, Brodnica, Bydgoszcz, Chełmno, Chojnice, Grudziądz, Inowrocław, Lipno, Mogilno, Rypin, Sępólno Krajeńskie, Szubin, Świecie, Tuchola, Wąbrzeźno, Włocławek, Wyrzysk, Żnin), UBP na Miasto i Powiat Toruń oraz UBP Obiektu nr 15 w Łęgowie.

Na czele PUBP, podobnie jak wcześniej, stali szef i jego zastępca. Obsługą biurowości zajmował się Sekretariat, kierowany przez sekretarza (funkcjonariusza UB), mającego do pomocy cywilnych pracowników wypełniających obowiązki kancelaryjne (funkcje te sprawowały kobiety). We wszystkich PUBP pion operacyjny stanowiły jedynie Referat II i Referat Śledczy, będące odpowiednikami Wydziału II i Śledczego WUBP. Powiatowe urzędy bezpieczeństwa większych miast, tj. Torunia, Grudziądz, Inowrocławia i Włocławka, o bardziej rozbudowanych kompetencjach, posiadały swoje odpowiedniki pozostałych wydziałów operacyjnych WUBP – były nimi sekcje (Toruń i Włocławek) oraz referaty (Grudziądz i Inowrocław) 1, 3, 4, 5. Ponadto we wskazanych czterech jednostkach funkcjonowały referaty „A” (obserwacji), referaty II, Punkty „B” (perlustracji korespondencji) oraz podobnie jak w pozostałych PUBP: referaty ds. poboru, referaty gospodarcze, Ochrona i Ambulatorium.

W PUBP, gdzie w 1952 r. nie stworzono odpowiedników wydziałów operacyjnych WUBP (poza wspomnianymi Referatem II i Śledczym), kompetencje wydziałów operacyjnych WUBP „przerzucano” na poszczególnych referentów, skupionych w dwóch komórkach organizacyjnych: w zespole referentów powiatowych i zespole referentów terenowych (gminnych). Na czele istniejących sekcji stali kierownicy, natomiast referaty nie posiadały wyznaczonego stanowiska kierowniczego – *de facto* zadania kierownicze wykonywał funkcjonariusz pozostający na etacie starszego referenta. Ambulatorium kierował

---

³⁸ W sierpniu 1948 r. zostały one utworzone w PUBP w Aleksandrowie Kujawskim, Bydgoszczy, Grudziądzu, Inowrocławiu, Toruniu i Włocławku.

³⁹ We wrześniu 1948 r. utworzono je w PUBP w Brodnicy, Bydgoszczy, Chełmnie, Chojnicach, Grudziądzu, Inowrocławiu, Lipnie, Rypinie, Toruniu, Wąbrzeźnie, Włocławku i Wyrzysku.

1. Struktury urzędów bezpieczeństwa publicznego...

---

lekarz, który miał do pomocy jedną pielęgniarkę. Ochroną budynku dowodził komendant gmachu. Wszystkie PUBP posiadały kompanie ochrony liczące siedmiu funkcjonariuszy. W związku z opisaną już likwidacją w 1954 r. Wydziału VIII przy WUBP w Bydgoszczy, likwidacji uległy jego terenowe agendy w postaci Sekcji 8 – komórki te jako Sekcje Kolejowe (8) powołano w 1952 r. przy PUBP w Toruniu, Chojnicach, Grudziądzu, Inowrocławiu, Świeciu i Włocławku. Referaty Mobilizacyjne, podobnie jak Samodzielna Sekcja Wojskowa na szczeblu WUBP, zajmowały się w powiatach sprawami mobilizacyjnymi. Odpowiednikami Kwatermistrzostwa były tutaj natomiast referaty gospodarcze.

Stan uzbrojenia wszystkich urzędów bezpieczeństwa publicznego funkcjonujących w województwie bydgoskim w 1952 r. (nie licząc WUBP) wynosił około 600 sztuk pistoletów krótkich, 86 sztuk pistoletów maszynowych (PM) oraz 53 sztuki karabinów maszynowych ręcznych (rkm) i karabinków kbk. Każdy urząd posiadał od jednego do dwóch samochodów.

Stan etatowy wszystkich PUBP z terenu województwa bydgoskiego na koniec 1954 r. wynosił 798 stanowisk, przy czym faktyczna obsada zamykała się w liczbie 672⁴⁰.

*

Opisana struktura Wojewódzkiego Urzędu Bezpieczeństwa oraz podległych mu jednostek terenowych przetrwała do początku 1955 r. W grudniu 1954 r. rozwiązano Ministerstwo Bezpieczeństwa Publicznego. Struktury i kadry UB zostały podporządkowane nowo utworzonemu Komitetowi do spraw Bezpieczeństwa Publicznego (KdsBP). Spod kompetencji KdsBP wyłączono podległe wcześniej MBP jednostki MO, ORMO, KBW, WOP i służby więziennej⁴¹, które zostały wcielone w skład nowo powołanego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych (MSW).

Organizację nowej struktury KdsBP w terenie zakończono wiosną 1955 r. (z dniem 1 kwietnia zatwierdzono etaty). W całym kraju na szczeblu województwa w miejsce WUBP powołano wojewódzkie urzędy do spraw bezpieczeństwa publicznego (WUdsBP), a na szczeblu powiatowym, w miejsce PUBP – powiatowe urzędy do spraw bezpieczeństwa publicznego (PUdsBP). Na terenie województwa bydgoskiego funkcjonowały one w Chojnicach, Grudziądzu, Inowrocławiu, Świeciu, Toruniu, Włocławku oraz Aleksandrowie Kujawskim⁴² i Lipnie⁴³. Wymienione jednostki posiadały stosunkowo rozbudowaną strukturę

---

⁴⁰ K. Rokicki, *op. cit.*, Aneks, s. 28.

⁴¹ Poza wyłączeniem pionu więziennictwa z gestii MBP, dokonano także zmiany jego nazewnictwa, w miejsce Służby Więziennej powołując Centralny Zarząd Więziennictwa. Ponowna zmiana podległości więziennictwa została przeprowadzona na mocy ustawy z 11 IX 1956 r., która oddawała je pod zarząd Ministerstwa Sprawiedliwości (DzU 1956, nr 11, poz. 57), zob. A. Kochański, *Polska 1944–1991...*, t. 1, s. 31, 551.

⁴² W styczniu 1956 r. PUdsBP w Aleksandrowie Kujawskim został przemianowany na Powiatową Delegaturę do spraw Bezpieczeństwa Publicznego (PDdsBP). Zmianę przeprowadzono z dn. 1 II 1956 r. na podstawie Rozkazu organizacyjnego nr 07/Org. ministra bezpieczeństwa publicznego z 12 I 1956 r., który wprowadzał również likwidację stanowiska zastępcy kierownika urzędu, zob. AIPN By, Karta ewidencyjna funkcjonariusza BP (Piwowskiego Józefa); AIPN By, 194/80, Akta osobowe Gorzechowskiego Tadeusza, Wniosek o zatwierdzenie kandydata na stanowisko kierownika Delegatury do spraw Bezpieczeństwa Publicznego w Aleksandrowie, 30 I 1956 r., k. 51.

⁴³ Zmiany przeprowadzono z dn. 1 II 1956 r. na podstawie Rozkazu organizacyjnego nr 07/Org. ministra bezpieczeństwa publicznego z 12 I 1956 r., który wprowadzał również likwidację stanowiska zastępcy kierownika

organizacyjną i większą liczbę etatów w porównaniu z Brodnicą, Chełmnem, Mogilnem, Rypinem, Sępólnem Krajeńskim, Szubinem, Tucholą, Wąbrzeźnem, Wyrzyskiem, Żninem oraz Golubiem-Dobrzyniem i Radziejowem⁴⁴, w których to miejscowościach powołane zostały powiatowe delegatury do spraw bezpieczeństwa publicznego (PDdsBP). W podbydgoskim Łęgnowie powstała natomiast Delegatura BP nr 1, powołana do ochrony Zakładów Chemicznych (Nitrozwiązków).

W pionie wydziałów operacyjnych WUdsBP w Bydgoszczy dokonano pewnych zmian. Wydział I w nowej strukturze otrzymał nazwę Wydziału II. Sprawami związanymi z Kościołem katolickim zajął się Wydział VI (dawny XI), a uprawnienia dawnego Wydziału Śledczego przejął Wydział VII. Powołano dwa nowe wydziały, na bazie dotychczasowego Wydziału II – Wydział IX (zajmujący się techniką operacyjną i perlustracją korespondencji) i Wydział X (w jego kompetencjach znajdowało się prowadzenie ewidencji operacyjnej oraz archiwum spraw zakończonych). Dawny Wydział „A” przemianowano na Wydział „B” (obserwacji zewnętrznej), a Samodzielną Sekcję „C” – na Samodzielną Sekcję „A” (szyfrów). Wydział III (w skład którego włączono dawną Samodzielną Sekcję do Walki z Bandytyzmem) i Wydział IV (który przejął dotychczasowy Inspektorat Wiejski) nie zmieniły swojego przeznaczenia i nazwy.

Większe zmiany zaszły w pionie wydziałów administracyjno-gospodarczych, co wiązało się z likwidacją Wydziału Służby Zdrowia i Polikliniki (przekazanej Ministerstwu Spraw Wewnętrznych), Samodzielnej Sekcji Wojskowej, a także części służb Kwatermistrzostwa. Nowo powstały Wydział Administracyjno-Gospodarczy przejął z dawnych struktur Kwatermistrzostwa zadania związane z zaopatrzeniem, transportem samochodowym i sprawami kwaterunkowo-budowlanymi, a także wchłonął dawny Samodzielny Referat Socjalny. Zlikwidowano natomiast Samodzielne Sekcje Kultury i Oświaty oraz Kultury Fizycznej. Bez zmian pozostawiono Wydział Finansowy, Wydział Łączności i Komendanturę, a Wydział ds. Funkcjonariuszy wszedł w skład Wydziału Kadry i Szkolenia. Ponadto istniejący wcześniej Inspektorat Kierownictwa przemianowany został na Inspektorat Kierownika.

W styczniu 1956 r. w WUdsBP w Bydgoszczy utworzono Samodzielną Sekcję „W”, zajmującą się kontrolą korespondencji (Sekcję „W” powołano też w PUdsBP w Toruniu), a we wrześniu 1956 r. zorganizowano jeszcze Samodzielną Grupę Specjalną, wykonującą zadania na rzecz wywiadu, zlecane przez KdsBP.

Nie powołano natomiast w WUdsBP w Bydgoszczy Wydziału V, który miałby zajmować się sprawami komunikacji i transportu, pozostawiając ten obszar działalności operacyjnej w województwie bydgoskim Wydziałowi V WUdsBP w Gdańsku.

---

urzędu, zob. AIPN By, 0134/29, Akta osobowe Lubeckiego Józefa, Wniosek o zdjęcie ze stanowiska zastępcy PUdsBP w Lipnie, 31 I 1956 r., k. 60 oraz AIPN By, 0122/2948, Akta osobowe Kuryłaka Józefa, Wniosek o zatwierdzenie kandydata na stanowisko kierownika PDdsBP w Lipnie, 30 I 1956 r., k. 53.

⁴⁴ Powstanie PDdsBP w Golubiu-Dobrzyniu i Radziejowie wiązało się z utworzeniem powiatów golubskiego i radziejowskiego (z dn. 12 XI 1955 r.), z których golubski wydzielono z terytorium powiatu wąbrzeskiego, a radziejowski z aleksandrowskiego. PDdsBP w Golubiu-Dobrzyniu i Radziejowie zostały utworzone na mocy Rozkazu organizacyjnego nr 07/Org. ministra bezpieczeństwa publicznego z 1 II 1956 r. Stanowiska kierowników zostały obsadzone z dn. 1 II 1956 r. (Radziejów) i 15 III 1956 r. (Golub-Dobrzyń), zob. AIPN By, Karty ewidencyjne funkcjonariuszy BP: Piwowarskiego Józefa (Radziejów) i Dobielskiego Piotra (Golub-Dobrzyń).

1. Struktury urzędów bezpieczeństwa publicznego...

W kwietniu 1955 r. WUdsBP w Bydgoszczy składał się zatem z następujących komórek organizacyjnych:

- Kierownictwo (kierownik urzędu i dwaj zastępcy),
- Inspektorat Kierownika,
- Wydział II – dawny Wydział I (kontrwywiad),
- Wydział III (walka z podziemiem i nielegalnymi organizacjami),
- Wydział IV (ochrona gospodarki),
- Wydział VI – dawny Wydział XI (kontrola Kościoła katolickiego i związków wyznaniowych),
- Wydział „B” – dawny Wydział „A” (obserwacja zewnętrzna),
- Wydział VII – dawny Wydział Śledczy,
- Wydział Kadry i Szkolenia – dawny Wydział Kadry, Wydział ds. Funkcjonariuszy i Grupa Instruktorska ds. Szkolenia,
- Sekretariat Kierownika – dawny Sekretariat Kierownictwa,
- Komendantura z Aresztem Wewnętrznym,
- Wydział Administracyjno-Gospodarczy – dawne Kwatermistrzostwo (w składzie ze Służbą Kwaterunkowo-Budowlaną, Służbą Samochodową i Służbą Zaopatrzenia),
- Wydział Finansowy,
- Wydział Łączności (z Poczta Specjalną, Stacją TKN – łączności radiowej i Centralą Łączności Wewnętrznej),
- Wydział IX – wydzielony z Wydziału II (technika operacyjna),
- Wydział X – wydzielony z Wydziału II (ewidencja operacyjna i archiwum),
- Samodzielna Sekcja „A” – dawna Samodzielna Sekcja „C” (szyfry),
- Samodzielna Sekcja „W” – jednostka nowo utworzona (perlustracja korespondencji),
- Samodzielna Grupa Specjalna – jednostka nowo utworzona.

Na czele WUdsBP stał kierownik. Bezpośrednio pomagało mu dwóch zastępców i sekretarz, tworząc ściśle kierownictwo urzędu. Poszczególnymi wydziałami kierowali naczelnicy wydziałów (kierownictwo wydziału stanowiły więc dwie osoby – oprócz kierownika także jego zastępca), a sekcjami i samodzielnymi sekcjami kierownicy sekcji. Komendanturą kierował komendant ochrony. Szefem Samodzielnej Grupy Specjalnej był funkcjonariusz zatrudniony na stanowisku inspektora.

Na czele powiatowych urzędów do spraw bezpieczeństwa stali kierownicy, mający do pomocy zastępcę. W delegaturach nie tworzone etatu zastępcy kierownika ani odrębnych sekcji i referatów, powierzając zadania operacyjne poszczególnym oficerom operacyjnym. Wyjątkiem była PDdsBP w Chełmnie, gdzie wyodrębniono Referat VI, jednak w bardzo ograniczonej formie – tworzył go jeden oficer operacyjny. Zadania obsługi kancelaryjnej i gospodarczej w PUdsBP i PDdsBP wykonywał Aparat Pomocniczy. W PUdsBP powołano odpowiedniki części wydziałów WUdsBP w postaci referatów – w PUdsBP w Grudziądzu: Referaty IV i VI, w PUdsBP w Toruniu: Referaty III, IV i VI oraz Sekcję 9, a w PUdsBP we Włocławku: Referaty IV, VI i IX. W Bydgoszczy, Grudziądzu i Toruniu powstały także specjalne jednostki Ochrony do zabezpieczenia budynków organów bezpieczeństwa.

1. Struktury urzędów bezpieczeństwa publicznego...

---

13 listopada 1956 r. KdsBP został zlikwidowany. Do końca roku likwidacji uległy również WUdsBP w Bydgoszczy i podlegające mu jednostki powiatowe. Organy bezpieczeństwa zostały podporządkowane MSW. Na poziomie terenowym z końcem 1956 r. weszły one w skład komend wojewódzkich i powiatowych MO jako odrębny pion organizacyjny⁴⁵.

Opracowanie: Waldemar Ptak, Marek Szymaniak

---

⁴⁵ Organizacja struktur WUBP/WUdsBP w Bydgoszczy i podporządkowanych mu jednostek terenowych UB została ustalona na podstawie odnośnych rozkazów organizacyjnych i etatów za lata 1947–1956, zob. AIPN By, 285/1–10, Rozkazy organizacyjne i etaty WUBP/WUdsBP w Bydgoszczy i jednostek podporządkowanych za lata 1947–1956; AIPN, 1572/2582, MBP, Departament Kadr, Rozkazy organizacyjne za 1945 r.; AIPN, 1572/2583, MBP, Departament Kadr, Rozkazy organizacyjne za 1946 r.; AIPN, 1572/2585, MBP, Departament Kadr, Rozkazy organizacyjne za 1947 r.; AIPN, 1572/2586, MBP, Departament Kadr, Rozkazy organizacyjne za 1948 r.; AIPN, 1572/2587, MBP, Departament Kadr, Rozkazy organizacyjne za 1949 r.; AIPN, 1572/2588, MBP, Departament Kadr, Rozkazy organizacyjne za 1950 r.; AIPN, 1572/2589, MBP, Departament Kadr, Rozkazy organizacyjne za 1951 r.; AIPN, 1572/72, MBP, Gabinet Ministra, Rozkazy organizacyjne za 1952 r.; AIPN, 1572/73, MBP, Gabinet Ministra, Rozkazy organizacyjne za 1953 r.; AIPN, 1572/74, MBP, Gabinet Ministra, Rozkazy organizacyjne za 1954 r.; AIPN, 1572/2594, MBP, Departament Kadr, Rozkazy organizacyjne za 1954 r.; AIPN, 1583/42, KdsBP, Gabinet Przewodniczącego, Rozkazy organizacyjne za 1955 r.; AIPN, 1583/608, KdsBP, Wydział Organizacyjno-Etatowy, Rozkazy organizacyjne za 1955 r.; AIPN, 1583/609, KdsBP, Wydział Organizacyjno-Etatowy, Rozkazy organizacyjne za 1956 r. Materiał uzupełniający stanowiły rozkazy personalne kierownika/szefa WUBP/WUdsBP (zob. AIPN By, 169/1–23, Rozkazy personalne WUBP/WUdsBP w Bydgoszczy za lata 1945–1956; AIPN, MBP, 0990/1–3, 5–26, 28–49, Rozkazy personalne MBP z lat 1945–1956) oraz akta osobowe funkcjonariuszy, a niekiedy także karty ewidencyjne byłych funkcjonariuszy BP. Ponadto pomocne były także różnego rodzaju materiały administracyjne w postaci sprawozdań czy spisów zdawczo-odbiorczych.

2. Struktury Służby Bezpieczeństwa w województwie bydgoskim w latach 1957–1975

Po „przełomie” październikowym zmiany w strukturze aparatu bezpieczeństwa na szczeblu wojewódzkim sprowadzały się przede wszystkim do usytuowania dotychczasowych jednostek organizacyjnych UB w składzie komend wojewódzkich Milicji Obywatelskiej (KW MO), wyłączenia z ich struktury pionów pomocniczych oraz znacznego zredukowania pionów operacyjnych. Dotychczasową nazwę jednostek bezpieczeństwa publicznego zmieniono na „Służbę Bezpieczeństwa” (SB). Na szczeblu powiatowym jednostki SB funkcjonowały także w komendach MO (powiatowych: KP MO, miejskich: KM MO oraz miejskich i powiatowych: KMiP MO), gdzie utworzono Referaty ds. Bezpieczeństwa/SB oraz Grupy Operacyjne ds. Bezpieczeństwa/SB⁴⁶.

Podstawową jednostką organizacyjną SB w komendach wojewódzkich MO był wydział, którego pracę nadzorował naczelnik wraz ze swoim zastępcą (ewentualnie zastępcami). Obaj byli podporządkowani zastępcy komendanta wojewódzkiego MO ds. Bezpieczeństwa/SB. Początkowo, z uwagi na tendencję do redukowania etatów w SB, w wielu komendach wojewódzkich MO w pionie bezpieczeństwa zamiast wydziałów powoływano tzw. samodzielne sekcje, na czele których stali kierownicy, nieposiadający swoich etatowych zastępców⁴⁷.

Poszczególni naczelnicy wydziałów zostali mianowani na swoje stanowiska przez ministra spraw wewnętrznych z dniem 28 listopada 1956 r., natomiast nominacje pozostałych funkcjonariuszy SB zostały zatwierdzone z dniem 1 stycznia 1957 r.

Do podstawowych obowiązków naczelników należało:

- informowanie przełożonych o sytuacji operacyjno-politycznej w województwie w zakresie działania wydziału⁴⁸,
- opracowywanie kierunkowych planów pracy dla wydziału i jednostek terenowych SB,
- bieżąca kontrola i ocena pracy jednostek terenowych SB w województwie, w tym zwłaszcza pracy operacyjnej i pracy z tajnymi współpracownikami (TW),
- przygotowywanie ważniejszych dokumentów dotyczących stanu pracy operacyjnej,
- podejmowanie decyzji odnośnie prowadzonych spraw: ich zakładania i sposobów kończenia oraz odnośnie zatwierdzania wniosków dotyczących pozyskań TW, kontrola pracy z TW oraz eliminacji TW z sieci,

---

⁴⁶ Zaznaczona zmiana związana z przemianowaniem dotychczasowych jednostek ds. Bezpieczeństwa na odpowiednie komórki ds. Służby Bezpieczeństwa przeprowadzona została jednocześnie w całym kraju na mocy Rozkazu ministra spraw wewnętrznych nr 068/67 z 23 VI 1967 r., zob. P. Piotrowski, *Służba Bezpieczeństwa w latach 1956–1975* [w:] *Aparat bezpieczeństwa w Polsce. Kadra kierownicza*, t. 2: 1956–1975, red. P. Piotrowski, Warszawa 2006, s. 33. Zmiana ta dotyczyła również nazewnictwa stanowisk w pionie bezpieczeństwa (zastępców komendantów: wojewódzkich MO, powiatowych oraz miejskich i powiatowych MO).

⁴⁷ W Bydgoszczy w grudniu 1956 r. powołano dwie samodzielne sekcje, przekształcone w późniejszym czasie w wydziały: Śledczy i „W”.

⁴⁸ Mowa zarówno o zastępcach komendantów wojewódzkich MO ds. Bezpieczeństwa/SB, jak i zwierzchnikach danych pionów SB na poziomie centrali.

2. Struktury Służby Bezpieczeństwa w województwie bydgoskim...

- koordynowanie współpracy z innymi wydziałami i jednostkami terenowymi SB, a także z MO i WSW,
- nadzór nad prawidłowym obiegiem informacji pomiędzy prowadzonym wydziałem a innymi jednostkami,
- opracowywanie programów specjalistycznych szkoleń pionu,
- sprawowanie kontroli nad sprawami kadrowymi oraz stanem dyscypliny wśród pracowników wydziału,
- sprawowanie funkcji dysponenta funduszu „O”(Operacyjnego)⁴⁹ oraz nadzór nad jego prawidłowym wydatkowaniem.

Ponadto, naczelnicy wydziałów osobiście pozyskiwali TW oraz sprawowali bezpośredni nadzór nad danymi grupami operacyjnymi (pion II, III, IV) bądź grupami operacyjno-technicznymi (pion „B”, „T”, „W”), działającymi w strukturach terenowych SB⁵⁰.

Jak wspomniano, w nadzorze nad prawidłowym funkcjonowaniem wydziału naczelników wspomagali ich zastępcy. W latach 1957–1975 w KW MO w Bydgoszczy, w pionie SB, w niektórych wydziałach zaistniała potrzeba powołania dwóch stanowisk etatowych dla zastępców naczelników. Tak było w przypadku Wydziału III oraz Wydziału „B”, co wiązało się z ich licniejszą, w porównaniu z pozostałymi jednostkami SB, obsadą etatową.

W nowej strukturze organizacyjnej bezpieki pozostawiono jedynie dwa wydziały operacyjne: Wydział II SB – kontrwywiadowczy i Wydział III SB – o bardzo szerokim spektrum zainteresowania operacyjnego: zwalczający wszelkie przejawy opozycji wobec władzy i kontrolujący całokształt zagadnień związanych z tzw. działalnością antypaństwową: w przemyśle i rolnictwie, środowiskach inteligenckich, byłego podziemia niepodległościowego (AK, NSZ, WiN), ludowców (tzw. „prawicy ludowej”), duchowieństwa świeckiego i zakonnego, katolików świeckich, mniejszości narodowych, młodzieży i innych. Wydział III stał się w późniejszym czasie podstawą tworzenia kolejnych wyspecjalizowanych jednostek operacyjnych, działających w pionie SB KW MO jako struktury samodzielne powołane do wykonywania zadań w ściśle określonym zakresie.

Na mocy Rozkazu organizacyjnego nr 015/Org. ministra spraw wewnętrznych z 27 grudnia 1956 r. w KW MO w Bydgoszczy utworzono jedenaście jednostek Służby Bezpieczeństwa:

- Kierownictwo Jednostek Bezpieczeństwa,
- Inspektorat Kierownictwa ds. Bezpieczeństwa,
- Wydział II,
- Wydział III,
- Samodzielna Sekcja Śledcza,
- Wydział „B”,
- Wydział Ewidencji Operacyjnej,

⁴⁹ Fundusz „O”, czyli fundusz operacyjny, stanowił m.in. podstawę finansowania tajnych współpracowników.

⁵⁰ W sprawie zakresu kompetencji naczelników wydziałów SB, zob. AIPN By 077/357, Zakresy pracy wydziałów i jednostek terenowych SB województwa bydgoskiego, k. 4–5 (naczelnik Wydziału II), k. 27–28 (naczelnik Wydziału III), k. 45 (naczelnik Wydziału IV), k. 53–54 (naczelnik Wydziału „B”), k. 59–60 (naczelnik Wydziału „T”), k. 66 (naczelnik Wydziału „W”), k. 70 (naczelnik Wydziału „C”), k. 78 (naczelnik Wydziału Śledczego), k. 92–93 (naczelnik Wydziału Paszportów i Dowodów Osobistych), k. 100–101 (naczelnik Wydziału Kontroli i Ruchu Granicznego), k. 110–111 (kierownik Samodzielnej Sekcji „A”).

2. Struktury Służby Bezpieczeństwa w województwie bydgoskim...

- Wydział „T”,
- Samodzielna Sekcja „W”,
- Samodzielna Sekcja „A”,
- Samodzielna Grupa Specjalna.

Stan etatowy SB w KW MO w Bydgoszczy na koniec stycznia 1956 r. wynosił 171 stanowisk. W następnych latach był on konsekwentnie zwiększany: w 1960 r. wynosił już 202 etaty, w 1962 r. – 234, w 1967 r. – 259, a w 1970 r. – 263⁵¹.

Pionem SB w KW MO kierował zastępca komendanta wojewódzkiego MO ds. Bezpieczeństwa/SB. W Bydgoszczy od sierpnia 1957 r. funkcjonowały dwa stanowiska zastępcy komendanta wojewódzkiego MO ds. Bezpieczeństwa (tzw. I zastępca i zastępca). Obaj funkcjonariusze dzielili pomiędzy siebie zadania związane z nadzorem nad poszczególnymi jednostkami SB.

Na czele Kierownictwa Jednostek Bezpieczeństwa stał I zastępca komendanta wojewódzkiego MO ds. Bezpieczeństwa, wspomagany przez tzw. II zastępcę. W skład wymienionej jednostki organizacyjnej wchodził również: sekretarz operacyjny, starszy oficer operacyjny, oficer sprawozdawczy, podoficer ewidencji operacyjnej, starsza maszynistka oraz inspektor szkolenia operacyjnego. Od 1 marca 1962 r. stanowiska te wyłączono jednak ze struktury Kierownictwa i zaliczono w skład utworzonej wówczas Samodzielnej Sekcji Ogólno-Organizacyjnej. Od tej pory Kierownictwo Jednostek Bezpieczeństwa SB KW MO w Bydgoszczy tworzyli jedynie obaj zastępcy komendanta wojewódzkiego MO ds. Bezpieczeństwa. W połowie 1967 r. etaty Kierownictwa zostały unieważnione, co w efekcie doprowadziło do likwidacji tej jednostki.

Inspektorat Kierownictwa ds. Bezpieczeństwa (od 1967 r. Inspektorat Kierownictwa SB) wykonywał zadania kontrolne zlecone przez Kierownictwo pionu SB KW MO. W listopadzie 1963 r., w związku z likwidacją Samodzielnej Grupy Specjalnej, pracownicy Inspektoratu przejęli jej dotychczasowe zadania. Funkcjonariusze zatrudnieni w Inspektoracie Kierownictwa SB pracowali na etatach inspektorów i starszych inspektorów, w 1973 r. zorganizowany został natomiast etat kierownika tej jednostki. Stan etatowy wahał się od dwóch (w 1956 r.) do czterech funkcjonariuszy (1967 r.).

Samodzielna Grupa Specjalna wykonywała zadania na rzecz Departamentu I MSW (wywiad). Funkcjonariusze grupy zajmowali się rozpracowywaniem osób, które w trakcie pobytu za granicą mogły świadczyć usługi na rzecz wywiadu PRL, a także prowadzili obserwację cudzoziemców przebywających na terenie województwa, także pod kątem ich ewentualnego werbunku. Od kwietnia 1959 r. aż do rozwiązania Samodzielnej Grupy Specjalnej w listopadzie 1963 r. jednostka ta dysponowała czterema etatami (wśród których nie przewidziano stanowiska kierownika).

Praca Wydziału II SB koncentrowała się wokół zadań kontrwywiadowczych. W latach 1957–1975 w skład tej jednostki wchodziło kilka grup operacyjnych. Grupy oznaczone numerami od I do IV zajmowały się rozpracowywaniem działalności wywiadowczej państw zachodnich: Grupa I – wywiad Stanów Zjednoczonych; Grupa II – wywiad brytyjski; Grupa III – wywiad zachodnoniemiecki; Grupa IV – wywiad francuski. Zadaniem Grupy V było rozpracowywanie wywiadu izraelskiego oraz działalności nacjonalistycznych

---

⁵¹ Szacunki na podstawie badań własnych, opartych na analizie etatów SB KW MO w Bydgoszczy za lata 1956–1973.

ugrupowań ukraińskich. Grupa VI koncentrowała się m.in. na niedopuszczaniu do wyjazdów za granicę osób przejawiających wrogi stosunek do PRL oraz podejrzewanych o możliwość odmowy powrotu do kraju, kontroli operacyjnej przedstawicieli państw zachodnich przebywających na terytorium województwa bydgoskiego, inwigilacji rodzin i środowiska osób odmawiających powrotu do kraju z czasowego pobytu za granicą oraz osób powracających do kraju po dłuższym okresie zamieszkiwania na Zachodzie (na okoliczność ewentualnego pozyskania ich do współpracy bądź sprawdzenia pod kątem utrzymywania kontaktów z obcym wywiadem). Poza tym, pracownicy tej jednostki zajmowali się także „operacyjnym zabezpieczeniem” obiektów wojskowych i zakładów przemysłowych mających duże znaczenie dla obronności kraju. Grupa VII Wydziału II SB KW MO w Bydgoszczy prowadziła z kolei pracę operacyjną „po zagadnieniu wrogiej działalności dyplomatów państw kapitalistycznych” przebywających na terytorium województwa bydgoskiego w celach służbowych. Funkcjonariusze zatrudnieni w tej jednostce SB rozpracowywali cudzoziemców przebywających na terytorium województwa bydgoskiego (werbunek) oraz obywateli polskich wyjeżdżających do państw zachodnich pod kątem możliwości ich ewentualnego wykorzystania za granicą (delegacje, wycieczki, rejsy Żeglugi Bydgoskiej, zawody sportowe, konferencje naukowe). W latach sześćdziesiątych stan etatowy Wydziału II niemal nie ulegał zmianie i wynosił od dwudziestu czterech w 1960 r. do dwudziestu siedmiu etatów w następnych latach.

Wydział III SB odpowiadał za zwalczanie wszelkich przejawów działalności antypaństwowej na terenie województwa. Sprawy pozostające w kręgu jego zainteresowania, podobnie jak w Wydziale II, prowadzone były przez funkcjonariuszy pracujących w poszczególnych grupach operacyjnych. Grupa I zajmowała się zwalczaniem wrogiej propagandy pisanej oraz przeciwdziałaniem aktywności osób wywodzących się ze środowiska akowskiego. Grupa II zwalczała działalność i rozpracowywała środowiska byłego podziemia niepodległościowego i politycznego (m.in. PSL – tzw. praca „po zagadnieniu” prawicy ludowej); ściagała osoby oskarżane o dokonywanie w latach powojennych zbrojnych wystąpień przeciwko władzy ludowej oraz zapewniała „operacyjną ochronę” Państwowych Gospodarstw Rolnych, Spółdzielni Produkcyjnych, Międzykółkowych Baz Maszynowych i Kółek Rolniczych, Państwowych Ośrodków Maszynowych i ich filii, pod kątem wyjaśniania nieprawidłowości w zarządzaniu, wypadków szkodnictwa, marnotrawstwa mienia i niegospodarności, przeciwdziałania tzw. wrogim aktom na wsi (np. pożary, niszczenie zbiorów, awarie sprzętu mechanicznego itp.). Grupa II Wydziału III SB prowadziła również działania rozpoznawcze w kwestii ujawniania antysocjalistycznych postaw wśród mieszkańców wsi. Grupa III zajmowała się z kolei pracą operacyjną „po zagadnieniu” rewizjonizmu niemieckiego (organizowanie sieci agentury wokół osób posiadających bezpośrednie kontakty z działaczami ziomkostw; zbieranie i kompletowanie materiałów kompromitujących na poszczególnych działaczy rewizjonistycznych zajmujących eksponowane stanowiska w NRF; wszczynanie postępowań śledczych w związku ze stwierdzonymi faktami sztychowania z narodu polskiego i siania wrogiej propagandy o niestałości polskich granic na zachodzie; inwigilacja osób „prowadzących zebractwo paczek z ośrodków rewizjonistycznych i przekazujących jakiekolwiek informacje szkalujące ustrój PRL do przyjeżdżających tzw. turystów z NRF”), a także rozpracowywaniem środowiska mniejszości narodowych (w tym Kaszubów). Grupa IV odpowiadała za inwigilację środowiska inteligenckiego (młodzież akade-

2. Struktury Służby Bezpieczeństwa w województwie bydgoskim...

---

micka, pracownicy nauki, oświaty, służby zdrowia, adwokatury) i pracę operacyjną, wśród środowiska dziennikarskiego. Jej zadaniem było również ustalanie kontaktów z „wrogimi ośrodkami emigracyjnymi” („Kultura”, RWE i inne). Grupa V zajmowała się przeciwdziałaniem aktywności społecznej przedstawicieli duchowieństwa katolickiego (świeckiego i zakonnego), stowarzyszeń katolickich, duszpasterstw stanowo-zawodowych, a także Kościołów i wyznań nierzyskokatolickich i świadków Jehowy. Grupa ta uległa likwidacji w momencie powołania Wydziału IV SB. Grupa VI odpowiadała z kolei za ochronę operacyjną gospodarki narodowej. Praca operacyjna „po linii ochrony przemysłu” prowadzona była pod kątem ekonomicznym (nie dopuszczanie do wyrządzania szkód w obiektach gospodarki państwowej – w tym także likwidowanie zakłóceń czasu pracy wśród załóg zakładów przemysłowych) i politycznym (ujawnianie wrogich postaw wobec państwa wśród pracowników zakładów, włączając ich kontakty z przedstawicielami państw kapitalistycznych). Ponadto funkcjonariusze tej grupy prowadzili działalność operacyjną na odcinku gospodarki rolnej, m.in. w celu rozeznawania efektów ekonomiczno-produkcyjnych w PGR i w Przedsiębiorstwach Mechanizacji Rolnictwa. Stan etatowy Wydziału III SB KW MO w Bydgoszcy wynosił w latach 1957–1962 czterdzieści pięć stanowisk. Po utworzeniu Wydziału IV SB, od lipca 1962 r., liczba ta uległa zmniejszeniu do trzydziestu jeden etatów. Ten stan utrzymywał się niemal do końca lat sześćdziesiątych ubiegłego wieku.

W grudniu 1956 r. w **Samodzielnej Sekcji Śledczej SB** zatrudnionych było czterech funkcjonariuszy (kierownik oraz oficerowie śledczy), natomiast od marca 1958 r. – siedmiu. Kolejna zmiana nastąpiła w lutym 1960 r., kiedy liczbę etatów sekcji zwiększono do czternastu. 1 maja 1961 r. Samodzielna Sekcja Śledcza została przekształcona w wydział. Wiązało się to także ze zmianami etatowymi – w 1961 r. w jednostce tej pracowało czternastu funkcjonariuszy, natomiast rok później już dziewiętnastu. Od lipca 1963 r. w ramach **Wydziału Śledczego** funkcjonowały dwie grupy. Grupa I prowadziła sprawy dotyczące szpiegostwa, naruszenia tajemnicy państwowej i służbowej, a także tzw. wrogiej propagandy. Grupa II z kolei zajmowała się m.in. przestępstwami gospodarczymi popełnionymi na terenie tzw. obiektów specjalnych (których dotyczyło zachowywanie tajemnicy państwowej).

Wydział „B” SB odpowiadał za prowadzenie obserwacji jawnej lub ukrytej osób rozpracowywanych oraz tzw. miejsc zagrożonych⁵². W początkowym okresie funkcjonowania składał się z Kierownictwa, Sekretariatu, Sekcji 1 i 2 oraz Grupy do Specjalnych Zadań (przekształconej jeszcze w 1957 r. w odrębną sekcję). W porównaniu z innymi jednostkami aparatu bezpieczeństwa KW MO w Bydgoszcy była to jednostka dość liczna, zatrudniająca w latach 1962–1967 czterdziestu jeden funkcjonariuszy, w 1967 r. ten stan zwiększono do pięćdziesięciu dziewięciu etatów, a w 1973 r. do siedemdziesięciu. W celu usprawnienia działania jednostki, w czerwcu 1967 r. rozwiązano Sekcję „A” Wydziału Służby Kryminalnej KW MO, a jej funkcjonariuszy przeniesiono do Wydziału „B” SB. W ten

---

⁵² Obserwacja jawna była prowadzona w celu „uniemożliwienia figurantowi podjęcia pewnych działań poprzez ujawnienie [samego] faktu jej prowadzenia, [w sytuacji] kiedy przedmiotem jego zainteresowania były obiekty wojskowe. Mogły je wykonywać tylko wydzielone grupy obserwacyjne, które nie brały udziału w obserwacjach tajnych”, cyt. za: M. Komaniecka, *Piony pomocnicze SB w Krakowie na przykładzie lat 70. i 80.* [w:] *Strażnicy sowieckiego imperium...*, s. 325. Obserwacje tajne, wykonywane na zlecenie pionów operacyjnych, służyły zdobywaniu informacji o działalności osób pozostających w kręgu zainteresowania SB. Szerzej o taktykach prowadzenia obserwacji zob. F. Musiał, *Podręcznik bezpieki...*, s. 189–194.

2. Struktury Służby Bezpieczeństwa w województwie bydgoskim...

sposób wydział zaczął wykonywać niektóre zadania na rzecz pionu MO. W lipcu 1967 r. jednostka ta składała się z Kierownictwa, Sekretariatu, Sekcji 1–3 (obserwacyjnych) oraz Sekcji 4 (do zadań specjalnych). W listopadzie 1973 r. Wydział „B” SB poszerzono o kolejną komórkę – Sekcję 5 (ds. hoteli). W zakresie działania wydziału znajdowały się m.in.: prowadzenie obserwacji zewnętrznej zleconej przez pozostałe jednostki operacyjne SB i MO (także jednostki powiatowe tych służb), obserwacja dyplomatów wojskowych państw kapitalistycznych oraz ochrona przedstawicieli władz partyjnych i państwowych przebywających na terenie województwa bydgoskiego.

Wydział Ewidencji Operacyjnej, stanowiący w strukturze SB jednostkę o charakterze operacyjno-pomocniczym, zajmował się m.in. prowadzeniem archiwum i ewidencji sieci TW, osób rozpracowywanych i spraw prowadzonych przez Służbę Bezpieczeństwa. W skład wydziału wchodziły następujące komórki: Kierownictwo, Sekcja 1 i 2 oraz Sekretariat. W lutym 1960 r. Wydział Ewidencji Operacyjnej zmienił nazwę na Wydział „C”. Początkowo zachowano strukturę i stan etatowy poprzedniego wydziału (18 etatów), jednak z czasem obok Sekcji 1 (ewidencji operacyjnej) i 2 (opiniodawczej) została utworzona Sekcja 3 (archiwalna). Oprócz wyżej wymienionych kompetencji, pracownicy pionu „C” zajmowali się także opracowywaniem resortowych publikacji historycznych na podstawie materiałów archiwalnych UB/SB⁵³, używanych m.in. na potrzeby szkoleń. W 1967 r. stan etatowy tej jednostki wzrósł do dwudziestu dwóch stanowisk i utrzymał się na tym poziomie do 1973 r., kiedy zwiększono go o jeden etat.

Wydział „T” zajmował się techniką operacyjną, czyli m.in.: instalacją i eksploatacją podsłuchu pokojowego (PP) i podsłuchu telefonicznego (PT), wykonywaniem prac fotooperacyjnych i fotolaboratoryjnych. Składał się z Kierownictwa, Sekretariatu, Sekcji 1 (instalacja i eksploatacja podsłuchu telefonicznego), Sekcji 2 (wykonywanie zadań operacyjnych na terenie central telefonicznych) oraz Referatu Fotografii. Oprócz kierowników w komórkach tych pracowali także oficerowie techniki operacyjnej. W listopadzie 1967 r. na bazie Sekcji 1 Wydziału „T” powstały dwie nowe jednostki zajmujące się instalacją podsłuchu telefonicznego (Sekcja 1 „A”) oraz jego eksploatacją (Sekcja 1 „B”). W 1956 r. stan etatowy tej jednostki wynosił dwadzieścia dwa stanowiska, następnie w 1962 r. liczbę tę zwiększono do dwudziestu siedmiu, a w 1967 r. do trzydziestu trzech. W 1973 r. zatwierdzono jeszcze jeden nowy etat dla tej jednostki.

W skład **Samodzielnej Sekcji „W” SB**, odpowiadającej za perlustrację korespondencji, w grudniu 1956 r. wchodził: kierownik, oficerowie techniki operacyjnej, referenci oraz sekretarz. W kwietniu 1961 r., w związku z rozwojem organizacyjnym i kadrowym SB, Samodzielną Sekcję „W” przekształcono w **Wydział „W”**. Zmiana nazwy jednostki pociągnęła za sobą zmiany w strukturze i liczbie etatów. Pracami wydziału kierował odtąd na-

⁵³ Zob. m.in.: *Służba Bezpieczeństwa w Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej w latach 1944–1978. Centrala, t. I–II, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych, Biuro „C”, Warszawa 1978* [w:] M. Piotrowski, *Ludzie bezpieki w walce z Narodem i Kościołem*, Lublin 2000, s. 49–845; *Informator o Delegatach na I Krajowy Zjazd NSZZ „Solidarność” wrzesień–październik 1981 r.*, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych, Biuro „C”, Warszawa 1984 r., wstęp M. Piotrowski, Lublin 2002; *Informator o osobach skazanych w Polsce za działalność szpiegowską w latach 1944–1970*, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych, Biuro „C”, Warszawa 1972, reprint Lublin 1994; *Informator o nielegalnych antypaństwowych organizacjach i bandach zbrojnych działających w Polsce Ludowej w latach 1944–1956*, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych, Biuro „C”, Warszawa 1964, reprint Lublin 1993. Zob. także wybór opracowań resortowych dotyczących budowy i działalności aparatu represji w Polsce powojennej, pisanych w ujęciu hagiograficznym na podstawie udostępnionych materiałów MSW, zestawionych w bibliografii.

2. Struktury Służby Bezpieczeństwa w województwie bydgoskim...

---

czelnik. 1 września 1961 r. do etatów wydziału włączono stanowiska zastępcy naczelnika i starszego oficera techniki operacyjnej. Od tego czasu jednostka ta dysponowała kilkunastoma etatami. W lipcu tego samego roku z etatów Wydziału „W” SB wyłączono czterech oficerów techniki operacyjnej, a jednocześnie utworzono cztery stanowiska kierowników zmiany. W zakresie działania Wydziału „W” SB znajdowało się m.in.: prowadzenie tajnej kontroli korespondencji osób znajdujących się w kręgu zainteresowania jednostek SB, przejmowanie przesyłek nadawanych przez osoby objęte obserwacją zewnętrzną, przeprowadzanie badań laboratoryjnych przesyłek listowych oraz organizowanie doraźnych punktów „W” w terenie.

Samodzielna Sekcja „A” SB zajmowała się łącznością szyfrową i kodową KW MO z określonymi jednostkami resortu spraw wewnętrznych i innych resortów, urzędów i instytucji na terenie województwa. Dysponowała ona stosunkowo skromną obsadą etatową. Zamykała się ona w liczbie pięciu stanowisk (1957 r.), wzrastając następnie do dziewięciu (1962 r.). Jednostka ta nie była wewnętrznie podzielona. Zatrudniano w niej funkcjonariuszy na etatach oficerów techniki operacyjnej i telegrafistek.

Od września 1960 r. w KW MO w Bydgoszczy, podobnie jak i w innych komendach wojewódzkich MO w kraju, z pionu MO wyodrębniano jednostki wykonujące zadania na rzecz Służby Bezpieczeństwa. Chciano w ten sposób uniknąć sytuacji, w której komórki milicyjne odpowiadały za zadania stojące przed SB⁵⁴. We wrześniu 1960 r. z Wydziału Ewidencji Ludności i Dowodów Osobistych KW MO wyłączono Sekcję Rejestracji Cudzoziemców, tworząc nową jednostkę SB w postaci **Samodzielnej Sekcji Rejestracji Cudzoziemców**, w której zatrudniano czterech funkcjonariuszy z kierownikiem na czele. W październiku 1965 r. przemianowano ją na **Samodzielną Sekcję Kontroli Ruchu Granicznego**, a 1 marca 1970 r. podniesiono do rangi wydziału, nieznacznie zwiększając liczbę etatów (do dziewięciu). Jednostkę tę zlikwidowano ponad dwa lata później, w kwietniu 1972 r., w związku z podporządkowaniem MSW Wojsk Ochrony Pogranicza.

Kolejne przekształcenia w strukturze SB w KW MO Bydgoszczy nastąpiły 1 marca 1962 r., kiedy z Wydziału Kadr KW MO wyodrębniono Referat ds. Bezpieczeństwa i przekształcono go w **Samodzielną Sekcję Kadr i Szkolenia**, dysponującą czterema etatami. Sekcja ta została zlikwidowana w styczniu 1967 r., a jej zadania przejął ponownie Wydział Kadr KW MO.

W lutym 1962 r. z etatu Kierownictwa Jednostek wyłączono stanowiska: sekretarza operacyjnego, starszego oficera operacyjnego, oficera sprawozdawczego, podoficera ewidencji operacyjnej oraz starszej maszynistki i włączono je do nowo powstałej **Samodzielnej Sekcji Ogólno-Organizacyjnej**. 15 lutego 1967 r. jednostka ta została jednak zlikwidowana, a w jej miejsce utworzono składającą się z pięciu funkcjonariuszy **Samodzielną Sekcję Informacji i Sprawozdawczości**. Nie działała ona jednak długo – już w kwietniu 1967 r. unieważniono jej stan etatowy, co w efekcie doprowadziło do jej likwidacji.

W związku z narastaniem konfliktu pomiędzy władzą a Kościołem oraz wraz ze zbliżającym się milenium chrztu Polski 1 lipca 1962 r. w pionie SB KW MO w Bydgoszczy, podobnie jak w innych komendach wojewódzkich MO w kraju, na mocy Zarządzenia organizacyjnego nr 083/Org. ministra spraw wewnętrznych z 4 lipca 1962 r. utworzo-

---

⁵⁴ P. Piotrowski, *Służba Bezpieczeństwa w latach 1956–1975* [w:] *Aparat bezpieczeństwa w Polsce...*, t. 2: 1956–1975, s. 23.

no Wydział IV SB, zajmujący się zwalczaniem Kościoła katolickiego, aktywności duchowieństwa i środowisk katolickich oraz innych wyznań. Wydział początkowo dysponował siedemnastoma etatami i składał się z trzech grup: Grupa I – rozpracowywała kler diecezjalny; Grupa II – zajmowała się stowarzyszeniami katolików świeckich; Grupa III – rozpracowywała inne wyznania, głównie świadków Jehowy. W lutym 1970 r. Wydział IV SB tworzyły: Grupa I (terenowa); Grupa I „A” (kuralna) – zajmowała się zagadnieniami dotyczącymi kurii włocławskiej, a także zakonów męskich i żeńskich; Grupa II – rozpracowywała stowarzyszenia katolickie: „PAX”, Chrześcijańskie Stowarzyszenie Społeczne (ChSS), Klub Inteligencji Katolickiej (KIK); Grupa III – zajmowała się rozpracowywaniem innych wyznań, przede wszystkim świadków Jehowy; Grupa analityczno-dokumentacyjna – opracowywała meldunki dzienne, informacje i analizy problemowe. W 1967 r. stan etatowy Wydziału IV SB wyniósł siedemnaście stanowisk i liczba ta nie zmieniała się przez kilka najbliższych lat.

Ostatnią jednostką powołaną w pionie SB w KW MO w Bydgoszczy w latach 1956–1975 była **Samodzielna Sekcja Paszportów**, utworzona z dniem 15 lipca 1964 r., po wyłączeniu Wydziału Paszportów Zagranicznych z pionu MO. W skład tej jednostki wchodził: kierownik, inspektorzy, referenci oraz sekretarze. Wraz ze wzrostem liczby zadań 1 kwietnia 1967 r. komórkę tę przekształcono w **Samodzielną Sekcję Paszportów i Dowodów Osobistych**, zwiększając też liczbę etatów do szesnastu stanowisk, przy czym cztery usytuowano w komendzie miejskiej MO w Bydgoszczy. Kolejna zmiana wiązała się z podniesieniem sekcji do rangi wydziału, co nastąpiło 1 września 1969 r.; 1 stycznia 1975 r. dotychczasową nazwę zmieniono na **Wydział Paszportów**. Stan etatowy wydziału wyniósł wówczas dwadzieścia cztery stanowiska.

*

W latach 1956–1975 na szczeblu powiatowym w województwie bydgoskim funkcjonowało dwadzieścia jeden komend Milicji Obywatelskiej, wewnątrz których zorganizowano odrębny pion Służby Bezpieczeństwa.

Na mocy Rozkazu organizacyjnego nr 015/Org. ministra spraw wewnętrznych z 27 grudnia 1956 r. pion SB polecono usytuować w KP MO w: Aleksandrowie Kujawskim, Brodnicy, Bydgoszczy, Chełmnie, Chojnicach, Golubiu-Dobrzyniu, Grudziądzu, Inowrocławiu, Lipnie, Mogilnie, Radziejowie, Rypinie, Sępólnie Krajeńskim, Szubinie, Świeciu, Toruniu, Tucholi, Wąbrzeźnie, Włocławku, Wyrzysku i Żninie. Stan etatowy kształtował się następująco: 5 etatów – Aleksandrów Kujawski, Golub-Dobrzyń, Mogilno, Radziejów, Rypin, Sępólno Krajeńskie, Szubin, Tuchola, Wąbrzeźno, Wyrzysk, Żnin; 6 etatów – Brodnica, Chełmno, Lipno; 7 etatów – Bydgoszcz, Świecie; 8 etatów – Chojnice; 10 etatów – Grudziądz i Inowrocław; 14 etatów – Włocławek i 20 etatów – Toruń.

1 lutego 1960 r. cztery z dotychczasowych KP MO przemianowano na komendy miejskie MO (KM MO). Ta sytuacja dotyczyła Grudziądza, Inowrocławia, Torunia i Włocławka. Z dniem 1 kwietnia 1967 r. wspomniane KM MO przemianowano z kolei na komendy miejskie i powiatowe MO (KM i P MO). W 1973 r. Referaty ds. Bezpieczeństwa usytuowane w KM i P MO wykazywały stosunkowo dużo większy stan etatowy w porównaniu z po-

2. Struktury Służby Bezpieczeństwa w województwie bydgoskim...

---

zostałymi KP MO. W Grudziądzu stan etatowy wynosił 27 stanowisk, w Inowrocławiu 21, w Toruniu 48, a we Włocławku 34. W 1973 r. liczba stanowisk w pozostałych Referatach ds. Bezpieczeństwa na terenie województwa nie przekraczała najczęściej siedmiu etatów (Golub-Dobrzyń, Lipno, Mogilno, Radziejów, Rypin, Sepólno Krajeńskie, Szubin, Tuchola, Wąbrzeźno, Wyrzysk i Żnin), poza tym osiem etatów przewidziano dla Aleksandra Kujawskiego, Brodnicy, Bydgoszczy i Chełmna, a jedenaście dla Chojnic i Świecia.

W grudniu 1956 r. Referaty ds. Bezpieczeństwa komend powiatowych MO tworzyli zastępca komendanta powiatowego MO ds. Bezpieczeństwa oraz podlegający mu oficerowie operacyjni i sekretarze. Inaczej sytuacja przedstawiała się w KP MO w Toruniu i Włocławku. Jednostki te posiadały znacznie liczniejszy stan etatowy – w Toruniu zatrudnionych było dwudziestu, a we Włocławku czternastu funkcjonariuszy, podczas gdy w skład wspomnianych wyżej innych referatów ds. Bezpieczeństwa wchodziło zazwyczaj od pięciu do dziesięciu osób. Referat ds. Bezpieczeństwa KP MO we Włocławku tworzyły: Kierownictwo (zastępca komendanta powiatowego MO ds. Bezpieczeństwa), Grupa Operacyjna (oficerowie operacyjni), Grupa „T” (oficerowie techniki operacyjnej) oraz Sekretariat. Struktura organizacyjna Referatu ds. Bezpieczeństwa KP MO w Toruniu przedstawiała się bardzo podobnie, z tą różnicą, iż oprócz wspomnianych jednostek w skład tego referatu wchodziła także Grupa „W” (oficerowie techniki operacyjnej i referenci). W 1957 r. w Referacie ds. Bezpieczeństwa KP MO w Grudziądzu (składającym się standardowo z zastępcy komendanta powiatowego MO ds. Bezpieczeństwa, oficerów operacyjnych i sekretarza) powołano wyjątkowo Grupę „W”.

We wrześniu 1960 r. w Referatach ds. Bezpieczeństwa w Toruniu i w Chojnicach utworzono Grupy Rejestracji Cudzoziemców. Ponad pół roku później, w maju 1961 r., grupy te włączono w struktury wspomnianych jednostek KM MO w Inowrocławiu, Grudziądzu i Włocławku. W tym samym czasie w skład jednostek ds. Bezpieczeństwa KM MO w Inowrocławiu i Grudziądzu włączono dodatkowo Grupy „T” SB.

W pierwszej połowie lat sześćdziesiątych w Toruniu i we Włocławku nastąpiły istotne zmiany w strukturze Kierownictwa KMiP MO – wprowadzono dodatkowe stanowisko zastępcy komendanta MO ds. Bezpieczeństwa (w Toruniu w czerwcu 1963 r., we Włocławku w styczniu 1965 r.). W listopadzie 1963 r. w Referacie ds. Bezpieczeństwa KM MO we Włocławku utworzono natomiast Grupę „W”.

W kwietniu 1967 r. nastąpiły kolejne zmiany. We wszystkich Referatach ds. Bezpieczeństwa KM MO i KP MO województwa bydgoskiego utworzono Grupy Paszportów i Dowodów Osobistych.

Od 1967 r. w skład Referatów ds. SB KP MO województwa bydgoskiego wchodził: I zastępca komendanta powiatowego ds. SB, inspektorowie operacyjni, oficerowie operacyjni, sekretarki-maszynistki, milicjanci-kierowcy oraz Grupy Paszportowe, które tworzyli referenci. W KP MO w Chojnicach, oprócz wspomnianych jednostek, funkcjonowała jeszcze Grupa Rejestracji Cudzoziemców.

W skład Referatów ds. SB KMiP MO w Grudziądzu, Toruniu i Włocławku wchodziły następujące komórki: Kierownictwo (I zastępca oraz zastępca ds. SB; w Grudziądzu tylko I zastępca), Sekretariat, Grupa Operacyjna (inspektorzy operacyjni i oficerowie SB), Grupa Paszportów i Dowodów Osobistych (starsi oficerowie SB oraz referenci), Grupy Rejestracji Cudzoziemców, Grupa „T” oraz Grupa „W” (starsi oficerowie SB). W skład Referatu

2. Struktury Służby Bezpieczeństwa w województwie bydgoskim...

---

ds. SB KMiP MO w Inowrocławiu wchodziły wszystkie wspomniane jednostki poza Grupą „W”. W marcu 1972 r. ze struktury pionów SB KMiP oraz KP MO wyłączono Grupę Rejestracji Cudzoziemców⁵⁵.

W związku z reformą administracyjną kraju przeprowadzoną w 1975 r., pion SB przestał funkcjonować poza miastami wojewódzkimi – likwidacji uległy jednostki SB w powiatach. Zmianę tej sytuacji przyniosły lata osiemdziesiąte.

Opracowanie: Kamila Churska, Marek Szymaniak

---

⁵⁵ Struktury, stany etatowe i zakresy działalności jednostek SB KW MO w Bydgoszczy i z terenu województwa bydgoskiego za lata 1956–1975 opracowano na podstawie: AIPN By, 285/13–19, 21, 23–24, Rozkazy organizacyjne i etaty KW MO w Bydgoszczy za lata 1957–1978. Pomocne były w tej mierze materiały administracyjne ze spisu AIPN By, 077, w tym m.in.: AIPN By, 077/357, Zakresy pracy Wydziałów SB KW MO w Bydgoszczy i jednostek terenowych SB województwa bydgoskiego za lata 1970–1973; AIPN By, 077/384, Protokoły zdawczo-odbiorcze jednostek SB KW MO w Bydgoszczy za lata 1958–1973; AIPN By, 077/504, t. 1–5, Sprawozdania Wydziału III SB KW MO w Bydgoszczy i powiatowych jednostek SB z terenu województwa bydgoskiego za lata 1962–1973; AIPN By, 034/55–56, 58–64, Sprawozdania kwartalne i informacje Wydziału III SB KW MO w Bydgoszczy do Departamentu III MSW za lata 1957–1972; dalszy spis, patrz Bibliografia.

2. Struktury Służby Bezpieczeństwa w województwie bydgoskim...

Stany etatowe SB w KW MO w Bydgoszczy											
Nazwa jednostki organizacyjnej	1956	1957	1960	1962	1964	1967	1968	1969	1970		
Kierownictwo Jednostek Bezpieczeństwa	6	8	9	2	2	2	—	—	—		
Inspektorat Kierownictwa ds. Bezpieczeństwa/SB	2	2	2	3	3	3	4	4	4		
Samodzielna Grupa Specjalna	2	4	4	4	—	—	—	—	—		
Wydział II	17	21	24	27	27	27	27	27	27		
Wydział III	45	45	45	31	31	31	31	34	34		
Wydział IV	—	—	—	17	17	17	17	17	17		
Samodzielna Sekcja „A”	5	9	9	9	9	9	9	9	9		
Wydział „B”	39	39	39	41	41	59	59	59	59		
Wydział Ewidencji Operacyjnej	18	18	—	—	—	—	—	—	—		
Wydział „C”	—	—	17	18	18	22	22	22	22		
Wydział „T”	22	23	24	27	27	27	27	27	31		
Samodzielna Sekcja „W”	11	11	15	—	—	—	—	—	—		
Wydział „W”	—	—	—	18	18	18	17	17	17		
Samodzielna Sekcja Śledcza	4	4	14	—	—	—	—	—	—		
Wydział Śledczy	—	—	—	19	19	19	19	19	19		
Samodzielna Sekcja Ogólno-Organizacyjna	—	—	—	10	10	—	—	—	—		
Samodzielna Sekcja Informacji i Sprawozdawczości	—	—	—	—	—	5	—	—	—		
Samodzielna Sekcja Paszportów	—	—	—	—	6	—	—	—	—		
Samodzielna Sekcja Paszportów i Dowodów Osobistych	—	—	—	—	—	16	15	—	—		
Wydział Paszportów i Dowodów Osobistych	—	—	—	—	—	—	—	15	15		
Samodzielna Sekcja Rejestracji Cudzoziemców	—	—	3	4	4	—	—	—	—		
Samodzielna Sekcja Kontroli Ruchu Granicznego	—	—	—	—	—	4	4	4	4		
Wydział Kontroli Ruchu Granicznego	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
Samodzielna Sekcja Kadri i Szkolenia	—	—	—	4	4	—	—	—	—		
SUMA	171	184	202	234	236	259	251	254	263		

Źródło: badania własne autorów (K.Ch., M.S.).

2. Struktury Służby Bezpieczeństwa w województwie bydgoskim...

Stany etatowe terenowych jednostek SB województwa bydgoskiego za lata 1956-1970										
Nazwa komendy	1956	1957	1960	1962	1967	1968	1969	1970		
KP MO w Aleksandrowie Kujawskim	5	5	5	7	7	7	8	8		
KP MO w Brodnicy	6	6	6	9	9	8	8	8		
KP MO w Bydgoszczy	7	6	6	9	9	8	8	8		
KP MO w Chełmnie	6	6	6	8	8	8	8	8		
KP MO w Chojnicach	8	7	8	11	11	11	11	11		
KP MO w Golubiu-Dobrzyniu	5	5	5	7	7	6	6	6		
KP MO/KM MO/KMiP MO w Grudziądzu	10	13	14	21	21	25	25	25		
KP MO/KM MO/KMiP MO w Inowrocławiu	10	10	11	17	17	19	19	19		
KP MO w Lipnie	6	6	6	9	9	7	7	7		
KP MO w Mogilnie	5	5	5	8	8	7	7	7		
KP MO w Radziejowie	5	5	5	7	7	6	6	6		
KP MO w Rypinie	5	5	5	8	8	6	6	6		
KP MO w Sępólnie Krajeńskim	5	5	5	7	7	6	6	6		
KP MO w Szubinie	5	5	5	7	7	6	7	7		
KP MO w Świecie	7	6	6	9	9	11	11	11		
KP MO/KM MO/KMiP MO w Toruniu	20	20	23	32	32	40	41	41		
KP MO w Tucholi	5	5	5	7	7	7	7	7		
KP MO w Wąbrzeźnie	5	5	5	7	7	7	7	7		
KP MO/KM MO/KMiP MO we Włocławku	14	14	15	27	27	32	32	32		
KP MO w Wyrzysku	5	5	5	8	8	7	7	7		
KP MO w Żniniu	5	5	5	7	7	6	6	6		
SUMA	149	149	156	232	232	240	243	243		

Źródło: badania własne autorów (K.Ch., M.S.)

2. Struktury Służby Bezpieczeństwa w województwie bydgoskim...

Grupy terenowe SB w KP MO/KM MO/KMIP MO z terenu województwa bydgoskiego w latach 1957–1967					
Lata	Chojnice	Inowrocław	Grudziądz	Toruń	Włocławek
1956	-	-	-	Grupa Operacyjna Grupa „T” Grupa „W”	Grupa Operacyjna Grupa „T”
1957	-	-	Grupa „W”	Grupa Operacyjna Grupa „T” Grupa „W”	Grupa Operacyjna Grupa „T”
1960	Grupa „RC”	-	Grupa „W”	Grupa Operacyjna Grupa „T” Grupa „W” Grupa „RC”	Grupa Operacyjna Grupa „T”
1961	Grupa „RC”	Grupa „T” Grupa „RC”	Grupa „T” Grupa „W” Grupa „RC”	Grupa Operacyjna Grupa „T” Grupa „W” Grupa „RC”	Grupa Operacyjna Grupa „T” Grupa „RC”
1962	Grupa „RC”	Grupa Operacyjna Grupa „T” Grupa „RC”	Grupa Operacyjna Grupa „T” Grupa „W” Grupa „RC”	Grupa Operacyjna Grupa „T” Grupa „W” Grupa „RC”	Grupa Operacyjna Grupa „T” Grupa „RC”
1963	Grupa „RC”	Grupa Operacyjna Grupa „T” Grupa „RC”	Grupa Operacyjna Grupa „T” Grupa „W” Grupa „RC”	Grupa Operacyjna Grupa „T” Grupa „W” Grupa „RC”	Grupa Operacyjna Grupa „T” Grupa „W” Grupa „RC”
1967	Grupa „RC” Grupa Paszportów i Dowodów Osobistych	Grupa Operacyjna Grupa „T” Grupa „RC” Grupa Paszportów i Dowodów Osobistych	Grupa Operacyjna Grupa „T” Grupa „W” Grupa „RC” Grupa Paszportów i Dowodów Osobistych	Grupa Operacyjna Grupa „T” Grupa „W” Grupa „RC” Grupa Paszportów i Dowodów Osobistych	Grupa Operacyjna Grupa „T” Grupa „W” Grupa „RC” Grupa Paszportów i Dowodów Osobistych

Źródło: badania własne autorów (K.Ch., M.S.)

3. Struktury Służby Bezpieczeństwa w województwach bydgoskim, toruńskim i wrocławskim w latach 1975–1990

Na mocy uchwalonej 28 maja 1975 r. ustawy sejmowej wprowadzona została dwustopniowa struktura organów władzy i administracji państwa oraz nowy podział administracyjny kraju⁵⁶. Liczbę dotychczasowych siedemnastu województw zwiększono do czterdziestu dziewięciu oraz zlikwidowano powiaty. Gruntowna reforma administracyjna kraju wymuszała dostosowanie do niej dotychczasowej struktury organizacyjnej resortu spraw wewnętrznych w terenie. Utworzono zatem trzydzieści dwie nowe komendy wojewódzkie MO oraz zlikwidowano komendy powiatowe wraz z funkcjonującymi przy nich referatami ds. SB. KP MO zostały zastąpione komendami miejskimi i komisariatami MO⁵⁷, przy których jednak nie przewidziano możliwości tworzenia etatów dla funkcjonariuszy SB.

Nowy podział administracyjny kraju spowodował znaczne zmniejszenie terytorium dotychczasowego województwa bydgoskiego, z obszaru którego wydzielono dwie nowe jednostki administracyjne w postaci województw toruńskiego i wrocławskiego⁵⁸. Zarówno w Toruniu, jak i we Wrocławiu pion SB został zorganizowany w strukturze nowo utworzonych komend wojewódzkich MO. Ich organizacją, opracowaniem propozycji ramowej struktury etatowej i obsady personalnej poszczególnych ogniw MO i SB zajmowały się specjalne zespoły wojewódzkie działające na podstawie decyzji nr 03/75 ministra spraw wewnętrznych z 8 kwietnia 1975 r.⁵⁹ Zaprowadzone w 1975 r. zmiany w strukturze admi-

⁵⁶ A. Kochański, *Polska 1944–1991. Informator historyczny*, t. 3/1–2: *Ważniejsze akty prawne, decyzje i enuncjacje państwowe (1971–1982, 1982–1991)*, Warszawa 2005, s. 260.

⁵⁷ Komendy miejskie MO (KM MO) były tworzone w każdym mieście wojewódzkim oraz w miastach liczących powyżej 30 tys. mieszkańców na terenie interesujących nas województw funkcjonowały one w Bydgoszczy, Chojnicach, Inowrocławiu (bydgoskie), Toruniu i Grudziądzu (toruńskie) oraz we Wrocławiu. Komisariaty MO działały w byłych siedzibach władz powiatowych oraz w miastach liczących ponad 20 tys., a mniej niż 30 tys. mieszkańców. Z kolei w gminach i miastach do 20 tys. mieszkańców tworzone posterunki MO, a w miastach wojewódzkich z dzielnicami administracyjnymi: komendy dzielnicowe MO, zob. P. Piotrowski, *Służba Bezpieczeństwa w latach 1975–1990* [w:] *Aparat bezpieczeństwa w Polsce. Kadra kierownicza*, t. 3: 1975–1990, red. *idem*, Warszawa 2008, s. 41.

⁵⁸ Po reformie administracyjnej kraju, w połowie 1975 r. powierzchnia oraz liczba mieszkańców poszczególnych województw przedstawiała się następująco: bydgoskie z siedzibą w Bydgoszczy: 9788 km kw. i 973 tys. mieszkańców, toruńskie z siedzibą w Toruniu: 6369 km kw. i 573,2 tys. mieszkańców, wrocławskie z siedzibą we Wrocławiu: 3915 km kw. i 399,7 tys. mieszkańców.

⁵⁹ AIPN By, 285/215, Decyzja nr 03/75 ministra spraw wewnętrznych z 8 IV 1975 r., k. 2–3. Skład poszczególnych Zespołów Wojewódzkich na interesującym nas terytorium przedstawiał się następująco: Bydgoszcz – przewodniczący ppłk Onufry Suchomski (naczelnik Wydziału dw. z Przesłankami Gospodarczymi KW MO w Bydgoszczy), ppłk Teodor Mańkowski (kierownik Inspektoratu Kierownictwa SB KW MO w Bydgoszczy), ppłk Edmund Kapczyński (naczelnik Wydziału Kryminalnego KW MO w Bydgoszczy) i kpt. Józef Stachowiak (naczelnik Wydziału Finansowego KW MO w Bydgoszczy); Toruń – przewodniczący plk Zenon Marcinkowski (zastępca komendanta wojewódzkiego MO ds. SB w Bydgoszczy), ppłk Kazimierz Polakowski (naczelnik Wydziału Prewencji KW MO w Bydgoszczy), ppłk Franciszek Żyduch (komendant miejski i powiatowy MO w Toruniu), ppłk Kazimierz Speyer (naczelnik Wydziału Gospodarki Materialowo-Technicznej KW MO w Bydgoszczy); Wrocław – przewodniczący plk Władysław Golański (zastępca komendanta wojewódzkiego MO ds. Służby Milicji w Bydgoszczy), ppłk Stefan Stefanowski (naczelnik Wydziału II SB KW MO w Bydgoszczy), ppłk Tadeusz Walewicz (komendant miejski i powiatowy MO we Wrocławiu), ppłk Franciszek Niemczewski (naczelnik Wydziału Inwestycji i Remontów KW MO w Bydgoszczy), zob. *ibidem*, Załącznik nr 1 do Decyzji nr 03/75... Wykaz obsady personalnej zespołów wojewódzkich, k. 4v. Wojewódzkimi pełnomocnikami ministra spraw wewnętrznych ds. Reformy Struktury Organizacyjnej

3. Struktury Służby Bezpieczeństwa w województwach bydgoskim...

nistracyjnej państwa spowodowały zatem skoncentrowanie terenowej organizacji aparatu bezpieczeństwa w miastach wojewódzkich.

Zadanie budowy nowej struktury resortu spraw wewnętrznych szczebla terenowego zostało zakończone do końca maja 1975 r. Na początku czerwca zatwierdzono etaty i wydano zarządzenia ustalające szczegóły nadzoru i organizacji poszczególnych KW MO. W ich strukturze wydzielone wówczas zostały trzy pionki podporządkowane zastępcom komendanta wojewódzkiego MO: ds. SB, ds. Służby Milicji⁶⁰ i ds. Administracyjno-Gospodarczych⁶¹. W listopadzie 1981 r. utworzony został kolejny pion, podporządkowany zastępcy komendanta wojewódzkiego MO ds. Polityczno-Wychowawczych⁶². Nadzór nad wszystkimi pionami organizacyjnymi wchodzącymi w skład komendy oraz wszystki-

---

Jednostek MO i SB zostali: płk Bronisław Pawlikowski (dyrektor Zarządu I MSW) i płk Józef Krzemień (zastępca dyrektora Zakładu Kryminalistyki MSW), zob. *ibidem*, Załącznik nr 2 do Decyzji nr 03/75... Wykaz wojewódzkich pełnomocników i zastępców pełnomocników ministra spraw wewnętrznych ds. Reformy Struktury Organizacyjnej Jednostek MO i SB, k. 12. Zob. także *ibidem*, Wytyczne do pracy zespołów wojewódzkich opracowane przez przewodniczącego Centralnego Zespołu ds. Reformy Struktury Organizacyjnej Jednostek MO i SB gen. bryg. Bogusława Stachurę, 9 IV 1975 r., k. 13.

⁶⁰ Zastępcy komendanta wojewódzkiego MO ds. Służby Milicji w Bydgoszczy, ppłk. Edmundowi Kapczyńskiemu, podlegały następujące wydziały: Kryminalny, dw. z Przestępstwami Gospodarczymi, Kryminalistyki, Prewencji, Ruchu Drogowego, Dochodzeniowo-Śledczy, Szkolenia, Wojewódzkie Stanowisko Kierowania, Wojewódzki Inspektorat Przemysłu oraz ZOMO, zob. AIPN By, 077/458, t. 1, Zarządzenie nr 018/75 komendanta wojewódzkiego MO w Bydgoszczy w sprawie organizacyjnego podporządkowania wydziałów KW MO, 10 VI 1975 r., k. 6. W 1981 r. funkcjonowały już dwa etaty zastępców komendanta wojewódzkiego ds. MO. Stanowiska te zajmowali: płk Edmund Kapczyński oraz płk Jan Strycharski. Wymienieni funkcjonariusze dzielili pomiędzy siebie obowiązki nadzoru nad poszczególnymi wydziałami pionu MO: płk. Kapczyńskiemu podlegały wydziały: Inspekcji, Kryminalny, dw. z Przestępstwami Gospodarczymi, Dochodzeniowo-Śledczy i Kryminalistyki, płk. Strycharskiemu natomiast: Prewencji, Ruchu Drogowego, Wojewódzkie Stanowisko Kierowania i ZOMO, zob. *ibidem*, Zarządzenie nr 04/82 komendanta wojewódzkiego MO w Bydgoszczy w sprawie organizacyjnego podporządkowania wydziałów KW MO, 1 II 1982 r., k. 80; *ibidem*, t. 2, Zarządzenie nr 01/84 szefa WUSW w Bydgoszczy w sprawie organizacyjnego podporządkowania wydziałów WUSW, 10 I 1984 r., k. 38. W Toruniu stanowisko zastępcy komendanta wojewódzkiego MO/szefa WUSW ds. MO zajmowali m.in. ppłk Onufry Suchomski (1975–1981), ppłk/płk Edward Pietkiewicz (1981–1987), a we Włocławku ppłk/płk Waław Świdorski (1986–1990).

⁶¹ Zastępcy komendanta wojewódzkiego MO ds. Administracyjno-Gospodarczych w Bydgoszczy ppłk./płk. Henrykowi Matuszakowi podlegały następujące wydziały: Finansowy, Łączności, Gospodarki Materiałowo-Technicznej, Inwestycji i Remontów (wraz z Brygadą Remontowo-Budowlaną), Obsługi Transportu (następnie Transportu) oraz Zarząd Zdrowia i Spraw Socjalnych, zob. AIPN By, 077/458, t. 1, Zarządzenie nr 018/75 komendanta wojewódzkiego MO w Bydgoszczy w sprawie organizacyjnego podporządkowania wydziałów KW MO, 10 VI 1975 r., k. 6; *ibidem*, Zarządzenie nr 04/82 komendanta wojewódzkiego MO w Bydgoszczy w sprawie organizacyjnego podporządkowania wydziałów KW MO, 1 II 1982 r., k. 80v; *ibidem*, t. 2, Zarządzenie nr 01/84 szefa WUSW w Bydgoszczy w sprawie organizacyjnego podporządkowania wydziałów WUSW, 10 I 1984 r., k. 38v; *ibidem*, Zarządzenie nr 010/84 szefa WUSW w Bydgoszczy w sprawie organizacyjnego podporządkowania wydziałów WUSW, 21 II 1984 r., k. 35v. W Toruniu stanowisko zastępcy komendanta wojewódzkiego MO ds. Administracyjno-Gospodarczych zajmował m.in. płk Stanisław Nowicki (od 1975 r.).

⁶² Zastępcy komendanta wojewódzkiego MO/szefa WUSW ds. Polityczno-Wychowawczych w Bydgoszczy ppłk. Edwardowi Rutkiewiczowi podporządkowano: Wydział Polityczno-Wychowawczy, Wydział Szkolenia oraz wszelkie sprawy dotyczące współdziałania z KZ PZPR przy KW MO/WUSW, zob. AIPN By, 077/458, t. 1, Zarządzenie nr 04/82 komendanta wojewódzkiego MO w Bydgoszczy w sprawie organizacyjnego podporządkowania wydziałów KW MO, 1 II 1982 r., k. 80v; *ibidem*, t. 2, Zarządzenie nr 01/84 szefa WUSW w Bydgoszczy w sprawie organizacyjnego podporządkowania wydziałów WUSW, 10 I 1984 r., k. 38v; *ibidem*, Zarządzenie nr 010/84 szefa WUSW w Bydgoszczy w sprawie organizacyjnego podporządkowania wydziałów WUSW, 21 II 1984 r., k. 36. Płk Rutkiewicz pełnił tę funkcję w latach 1981–1989. W Toruniu stanowisko zastępcy szefa WUSW ds. Polityczno-Wychowawczych pełnili: ppłk/płk Jan Bytner (1981–1984) oraz mjr/ppłk Henryk Kuczkowski (1985–1989).

3. Struktury Służby Bezpieczeństwa w województwach bydgoskim...

mi jednostkami resortu z terenu województwa sprawował komendant wojewódzki MO⁶³, od 1 sierpnia 1983 r. tytułowany „szefem Wojewódzkiego Urzędu Spraw Wewnętrznych”⁶⁴ (WUSW). Na mocy Zarządzenia nr 03/84 ministra spraw wewnętrznych z 20 stycznia 1984 r. w sprawie zakresu działania szefa WUSW szczegółowo określone zostały jego kompetencje skupiające się na „wykonywaniu, koordynowaniu, nadzorowaniu, organizowaniu i kierowaniu wykonaniem na obszarze województwa zadań dla Służby Bezpieczeństwa i Milicji Obywatelskiej”⁶⁵.

W latach 1975–1990 stanowisko komendanta wojewódzkiego MO/szefa WUSW w Bydgoszczy, Toruniu i Włocławku pełnili:

- Bydgoszcz: gen. bryg. Józef Kozdra (1975–1990) oraz płk Jan Strycharski (1990),
- Toruń: płk Roman Kolczyński (1975–1978), płk Zenon Marcinkowski (1978–1983), płk Stanisław Łukasiak (1983–1990) oraz ppłk Henryk Kuczkowski (1990),
- Włocławek: płk Marian Olczak, płk Henryk Dojerski (styczeń 1981 r.), płk Onufry Suchomski (1981–1990) oraz płk Wacław Świdorski (1990).

Spośród wymienionych dziesięciu funkcjonariuszy trzech wywodziło się z UB/SB (Marcinkowski, Łukasiak, Dojerski), jeden przeszedł z pionu MO do SB w 1970 r. (Kozdra), a pozostałych sześciu przez cały okres służby pracowało tylko w pionie MO. Należy podkreślić, iż w przypadku Bydgoszczy i Torunia stanowiska komendantów wojewódzkich MO/szefów WUSW zajmowali wieloletni funkcjonariusze bezpieki, w wypadku Dojerskiego i Łukasiaka również szkoleni w ZSRR⁶⁶. Z kolei nominacje na stanowisko szefa WUSW przeprowadzone w 1990 r. we wszystkich branych tu pod uwagę województwach dotyczyły tylko funkcjonariuszy pionu MO (Strycharski, Kuczkowski i Świdorski). Ponadto żaden z komendantów wojewódzkich Policji, pełniących jednocześnie (w okresie od czerwca do końca lipca 1990 r.) obowiązki szefa WUSW w Bydgoszczy, Toruniu i Włocławku (Janusz Wikariak, Edward Pietkiewicz, Wojciech Czajkowski), również nie wywodził się z bezpieki⁶⁷.

We wszystkich nowo zorganizowanych w 1975 r. komendach wojewódzkich MO – w Bydgoszczy, Toruniu i Włocławku – wprowadzona została identyczna, przedstawiona poniżej struktura pionu SB:

- Wydział II (kontrwywiadowczy),
- Wydział III (do walki z opozycją),

⁶³ Komendant wojewódzki MO/szef WUSW sprawował ponadto bezpośredni nadzór nad wydziałami: Ogólnym, Kadry, Inspekcji i Specjalnym (zob. dokumentację przywoływaną wyżej, w przypisach 60–62), a w Toruniu także nad Wojewódzkim Stanowiskiem Kierowania, zob. AIPN By, 076/256, Zarządzenie nr 02/82 komendanta wojewódzkiego MO w Toruniu z 5 I 1982 r., k. 3.

⁶⁴ Zmiana nazewnictwa została wprowadzona w związku z uchwaleniem (14 lipca) i wejściem w życie (19 lipca) ustawy „o urzędzie ministra spraw wewnętrznych i zakresie działania podległych mu organów”, zob. DzU 1983, nr 38, poz. 172, art. 5. Szczegółowe omówienie ustawy w pracy H. Dominiczaka, *Organy bezpieczeństwa PRL 1944–1990. Rozwój i działalność w świetle dokumentów MSW*, Warszawa 1997, s. 256–257.

⁶⁵ Zob. AIPN By, 285/218, Projekt Zarządzenia ministra spraw wewnętrznych w sprawie zakresu działania szefa WUSW, k. 164–175; Por. P. Piotrowski, *Służba Bezpieczeństwa w latach 1975–1990* [w:] *Aparat bezpieczeństwa w Polsce...*, t. 3: 1975–1990, s. 48.

⁶⁶ Henryk Dojerski był słuchaczem Roczno Kursu Specjalnego KGB dla Aktywu Kierowniczego KdsBP w Moskwie w okresie 15 IV 1954–12 V 1955 r. Stanisław Łukasiak odbył z kolei dziesięciomiesięczne przeszkolenie operacyjne w Wyższej Szkole KGB w Moskwie w okresie 15 XI 1972–7 VII 1973 r.

⁶⁷ Skrócone przebiegi służby wymienionych funkcjonariuszy przedstawiono w Części II książki.

3. Struktury Służby Bezpieczeństwa w województwach bydgoskim...

- Wydział IV (do walki z Kościołem katolickim i związkami wyznaniowymi),
- Wydział „B” (obserwacja zewnętrzna),
- Wydział „C” (ewidencja i archiwum),
- Wydział „T” (operacyjno-techniczny),
- Wydział „W” (perlustracji korespondencji),
- Wydział Śledczy,
- Wydział Paszportów,
- Inspektorat Analityczno-Informacyjny zastępcy komendanta wojewódzkiego MO ds. SB,
- starszy inspektor przy zastępcy komendanta wojewódzkiego MO ds. SB (ekspozytura Departamentu I MSW),
- Samodzielna Sekcja „A” (szyfry)⁶⁸.

Z dniem 1 czerwca 1975 r. stanowisko zastępcy komendanta wojewódzkiego MO ds. SB w Bydgoszczy zostało powierzone płk. Zenonowi Dryndzie. W maju 1977 r. w Bydgoszczy wprowadzony został drugi etat zastępcy komendanta wojewódzkiego MO ds. SB. Stanowisko to objął ppłk Stefan Stefanowski, dotychczasowy naczelnik Wydziału II SB. W sierpniu 1981 r., po odwołaniu płk. Zenona Dryndy, funkcję drugiego zastępcy komendanta wojewódzkiego MO ds. SB w Bydgoszczy powierzono mjr. Adamowi Czachorowskiemu, dotychczasowemu naczelnikowi Wydziału III SB. Stefanowski i Czachorowski, dzieląc pomiędzy siebie bezpośredni nadzór nad poszczególnymi jednostkami SB⁶⁹, zajmowali stanowiska szefów bezpieczeństwa w województwie bydgoskim do początku lat dziewięćdziesiątych ubiegłego stulecia. W Toruniu z kolei funkcję tę pełnili po sobie płk Zenon Marcinkowski (1975–1978) i płk Zygmunt Grochowski (1978–1990), a we Włocławku płk Henryk Dojerski (1975–1988) oraz płk Augustyn Kącki (1988–1990). Wszyscy wymienieni funkcjonariusze byli doświadczonymi oficerami operacyjnymi, wcześniej pracującymi w strategicznych wydziałach SB, takich jak: III, III „A”/V, IV. Grochowski i Dojerski rozpoczynali swoją karierę w bezpieczeństwie już w 1945 r., Marcinkowski i Stefanowski w roku 1949, a Drynda w 1953.

Oprócz wymienionych wyżej jednostek wchodzących w skład pionu SB poszczególnych komend wojewódzkich MO w Bydgoszczy, Toruniu i Włocławku zastępcy komendanta wojewódzkiego MO ds. SB w każdym z województw formalnie podlegał **Zespół ds. SB Wydziału Inspekcji KW MO**. Był on kontynuacją działającego w latach 1956–

---

⁶⁸ Zob. AIPN By, 077/458, t. 1, Zarządzenie nr 018/75 komendanta wojewódzkiego MO w Bydgoszczy w sprawie organizacyjnego podporządkowania wydziałów KW MO w Bydgoszczy, 10 VI 1975 r., k. 6; AIPN By, 285/215, Kierownictwo KW MO, naczelnicy wydziałów, zastępcy naczelników wydziałów kierownicy sekcji i grup nowo utworzonego województwa toruńskiego, 13 XI 1975 r., k. 524–526; AIPN By, 285/246, Etat nr WL/W/01/75 KW MO we Włocławku zatwierdzony Rozkazem organizacyjnym nr 0113/Org. komendanta wojewódzkiego MO we Włocławku z 11 VI 1975 r., k. 5–6.

⁶⁹ Na mocy Zarządzenia nr 04/82 z 1 II 1982 r. komendanta wojewódzkiego MO w Bydgoszczy w sprawie organizacyjnego podporządkowania wydziałów KW MO (zob. wyżej dokumentacja z przyp. 60–62) Stefanowi Stefanowskiemu podporządkowane zostały wydziały: II, IV, V, Śledczy, „T”, Inspektorat Ochrony Przemysłu, Samodzielna Sekcja „A” oraz starsi inspektorzy: przy zastępcy komendanta wojewódzkiego MO ds. SB, Zespołu ds. SB Wydziału Inspekcji i Inspektoratu Analityczno-Informacyjnego. Adam Czachorowski bezpośrednio nadzorował wydziały: III, „B”, „W”, „C” i Paszportów. Po utworzeniu w Bydgoszczy Inspektoratu I SB (1982 r.) podporządkowano go płk. Stefanowskiemu. W styczniu 1984 r. Czachorowskiemu podporządkowany został również Wydział Łączności.

–1975 Inspektoratu Kierownictwa SB, odpowiedzialnego za bieżącą kontrolę działalności jednostek aparatu bezpieczeństwa. Zakres kompetencji starszych inspektorów Zespołu ds. SB wiązał się z udziałem w kontrolach kompleksowych i sprawdzających oraz przeprowadzaniem kontroli problemowych i doraźnych we wszystkich jednostkach organizacyjnych SB działających na terenie województwa. W tej mierze dokonywano np. bieżącej kontroli teczek pracy i personalnych TW. Poza tym funkcjonariusze Zespołu ds. SB kontrolowali zgodność działania komórek i jednostek organizacyjnych SB z odpowiednimi zarządzeniami MSW oraz komendanta wojewódzkiego MO/szefa WUSW. Do ich obowiązków należało również informowanie Kierownictwa KW MO/WUSW o stanie realizacji zadań wynikających z przyjętych zakresów działalności przez poszczególne wydziały i sekcje SB⁷⁰.

Inspektorat Analityczno-Informacyjny zastępcy komendanta wojewódzkiego MO/szefa WUSW ds. SB stanowił w strukturze SB jednostkę nową, nieposiadającą wcześniejszego odpowiednika. Stan etatowy Inspektoratu, podobnie jak w przypadku Zespołu ds. SB Wydziału Inspekcji, w Bydgoszczy, Toruniu i Włocławku ograniczał się do jednego stanowiska zajmowanego przez starszego inspektora⁷¹. Do jego obowiązków należało „przygotowywanie projektów sprawozdań, analiz i planów pracy jednostek SB, opracowywanie materiałów na okresowe narady i spotkania Kierownictwa SB, wykonywanie projektów informacji problemowych i sygnalizacyjnych na potrzeby wojewódzkich władz politycznych i administracyjnych, a także sporządzanie meldunków dziennych do MSW, prowadzenie protokolarza narad i odpraw organizowanych przez zastępcę komendanta wojewódzkiego MO/szefa WUSW ds. SB i opracowywanie dokumentów analitycznych we współpracy z inspektorami analityczno-informacyjnymi wydziałów operacyjnych SB”⁷².

Od 1 czerwca 1975 r. realizacją zadań wywiadowczych na rzecz Departamentu I MSW w terenie zajmował się starszy inspektor przy zastępcy komendanta wojewódzkiego MO ds. SB⁷³. W Bydgoszczy, Toruniu i Włocławku etat przewidywał jednoosobową obsadę tego stanowiska. Z dniem 1 października 1982 r. „w celu zintensyfikowania działań operacyjnych terenowych jednostek organizacyjnych resortu spraw wewnętrznych na rzecz wywiadu oraz kompleksowego wykorzystania krajowej bazy operacyjnej dla potrzeb wywiadow-

⁷⁰ AIPN By, 285/224, Zakres pracy Wydziału Inspekcji KW MO w Toruniu, 14 IV 1983 r., k. 179; AIPN By, 285/225, Zakres pracy Wydziału Inspekcji WUSW w Toruniu, 6 II 1988 r., k. 4.

⁷¹ AIPN By, 077/458, t. 1, Zarządzenie nr 04/82 komendanta wojewódzkiego MO w Bydgoszczy w sprawie organizacyjnego podporządkowania wydziałów [i jednostek] KW MO, 1 II 1982 r., k. 80; *ibidem*, t. 2, Zarządzenie nr 01/84 szefa WUSW w Bydgoszczy w sprawie organizacyjnego podporządkowania wydziałów [i jednostek] KW MO, 10 I 1984 r., k. 38; AIPN By, 285/67, Etat nr TO/W/02/81 KW MO/WUSW w Toruniu – Inspektorat Analityczno-Informacyjny szefa WUSW ds. SB, unieważniony Rozkazem organizacyjnym nr 011/89 szefa WUSW w Toruniu z 16 XI 1989 r., k. 9v; AIPN By, 285/61, Rozkaz organizacyjny nr 011/89 szefa WUSW w Toruniu z 16 XI 1989 r., k. 36; AIPN, 01415/46, Etat nr WL/W/01/75 KW MO we Włocławku – Inspektorat Analityczno-Informacyjny, unieważniony Rozkazem organizacyjnym nr 07/WL/89 szefa WUSW we Włocławku, 11 VI 1975 r., k. 1; AIPN By, 285/238, Rozkaz organizacyjny nr 07/WL/89 szefa WUSW we Włocławku, 16 XI 1989 r., k. 128.

⁷² AIPN By, 285/225, Zakres działania Inspektoratu Analityczno-Informacyjnego zastępcy szefa WUSW ds. SB w Toruniu, 4 VIII 1986 r., k. 32.

⁷³ Zakres jego działalności regulowało zarządzenie ministra spraw wewnętrznych o pracy jednostek terenowych na rzecz Departamentu I MSW z czerwca 1973 r., zob. AIPN, 01738/26, Zarządzenie nr 0061/73 ministra spraw wewnętrznych w sprawie pracy jednostek organizacyjnych resortu spraw wewnętrznych w zakresie wywiadu wraz z wykazem obiektów, zagadnień, środowisk oraz kategorii osób i dokumentów będących w zainteresowaniu operacyjnym Departamentu I MSW, 1 VI 1973 r., poszyt 8: k. 2–14.

3. Struktury Służby Bezpieczeństwa w województwach bydgoskim...

---

czych Departamentu I MSW” w jedenastu komendach wojewódzkich MO na terenie kraju utworzone zostały inspektoraty I SB, wśród nich także w Bydgoszczy⁷⁴. Zakres ich działania regulowało zarządzenie ministra spraw wewnętrznych nr 0093/82 wraz ze specjalną Instrukcją⁷⁵. 30 listopada 1989 r. Inspektorat I SB został zorganizowany w Toruniu⁷⁶, natomiast we Włocławku jednostki tej nie powołano – zadania na rzecz wywiadu realizował tu nieprzerwanie aż do drugiej połowy 1990 r. starszy inspektor przy zastępcy komendanta wojewódzkiego MO/szefa WUSW ds. SB⁷⁷. Stan etatowy Inspektoratu I KW MO/WUSW w Bydgoszczy wynosił trzy stanowiska, natomiast dla Torunia przewidziano utworzenie czterech etatów⁷⁸.

Podstawowe obowiązki funkcjonariuszy SB zatrudnionych w terenowych ekspozyturach Departamentu I MSW wiązały się m.in. z „organizowaniem i koordynowaniem działań wszystkich komórek operacyjnych KW MO/WUSW w zakresie wywiadu”, „zdobywaniem i dostarczaniem Departamentowi I MSW wszelkich danych, dokumentów i informacji z zakresu wywiadu politycznego, naukowo-technicznego i ekonomicznego, działalności obcych służb specjalnych oraz ośrodków dywersji ideologiczno-politycznej” rozpoznanych na terenie województwa. Realizacja zadań operacyjnych wiązała się jednak przede wszystkim z „prowadzeniem rozpoznania, typowaniem, opracowywaniem i pozyskiwaniem do współpracy osób posiadających realne możliwości (aktualnie lub perspektywicznie) wykonywania zadań na rzecz Departamentu I MSW oraz organizowaniem sieci kontaktów oficjalnych i służbowych w celu dostarczania informacji i naprowadzeń operacyjnych na osoby użyteczne w pracy wywiadu”. Z kolei w zakresie pracy operacyjno-informacyjnej funkcjonariusze pionu I szczebla terenowego opracowywali charakterystyki wywiadowcze województwa, które uwzględniały „osoby, środowiska i obiekty mające styk z zagranicą” oraz „zabezpieczali pobyt figurantów Departamentu I MSW na terenie województwa, przekazywali zadania wywiadowcze osobowym źródłom informacji pozostają-

---

⁷⁴ P. Piotrowski, *Służba Bezpieczeństwa w latach 1975–1990* [w:] *Aparat bezpieczeństwa w Polsce...*, t. 3: 1975–1990, s. 48. Poza Bydgoszczą, w 1982 r. inspektoraty I SB zorganizowano jeszcze w Gdańsku, Katowicach, Krakowie, Łodzi, Olsztynie, Opolu, Poznaniu, Szczecinie, Warszawie i Wrocławiu.

⁷⁵ AIPN, 01738/26, Zarządzenie nr 0093/82 ministra spraw wewnętrznych z 15 XII 1982 r. w sprawie zakresu działania Inspektoratu I SB przy Kierownictwie KW MO oraz starszego inspektora przy zastępcy komendanta wojewódzkiego MO ds. SB, wraz z Załącznikiem: Instrukcja w sprawie szczegółowego zakresu pracy Inspektoratu I SB przy Kierownictwie KW MO oraz starszego inspektora przy zastępcy komendanta wojewódzkiego MO ds. SB, pozost 7: k. 1–6; AIPN, 01784/35, Notatka dotycząca harmonogramu prac związanych z wprowadzeniem w życie zarządzenia ministra spraw wewnętrznych i instrukcji pracy Inspektoratów I SB i starszych inspektorów przy zastępcy komendanta wojewódzkiego MO ds. SB, 11 X 1982 r., k. 112–113; *ibidem*, Uzasadnienie projektu zarządzenia ministra spraw wewnętrznych w sprawie zakresu działania Inspektoratu I SB oraz starszego inspektora przy zastępcy komendanta wojewódzkiego MO ds. SB wraz z instrukcją, [b.d.], k. 116–117.

⁷⁶ AIPN By, 285/61, Rozkaz organizacyjny nr 012/89 szefa WUSW w Toruniu z 4 XII 1989 r., k. 42.

⁷⁷ AIPN By, 080/413–414, Korespondencja starszego inspektora przy zastępcy szefa WUSW ds. SB we Włocławku z Departamentem I MSW za lata 1985–1990.

⁷⁸ Bydgoszcz – kierownik, starszy inspektor przy zastępcy komendanta wojewódzkiego MO/szefa WUSW ds. SB i starszy inspektor, Toruń – kierownik, dwóch starszych inspektorów przy zastępcy szefa WUSW ds. SB i starszy inspektor, zob. AIPN, 01784/35, Zestawienie obrazujące zmiany organizacyjno-etatowe w Inspektoratach I WUSW, 22 I 1990 r., k. 2; *ibidem*, Wykaz obecnego stanu etatowego komórek wywiadowczych w WUSW oraz stan etatowy wnioskowany, 8 XI 1989 r., k. 43; *ibidem*, Notatka dotycząca obsady kadrowej w Inspektoratach I SB i na stanowiskach starszych inspektorów ds. wywiadu i potrzeby uzupełnień kadrowych obecnie i w przyszłości, 6 II 1984 r., k. 441; AIPN By, 285/67, Etat nr TO/W/02/81 KW MO/WUSW w Toruniu – Inspektorat I SB, k. 10v.

3. Struktury Służby Bezpieczeństwa w województwach bydgoskim...

cym na łączności KW MO/WUSW⁷⁹, ściśle współpracując z Zarządem II Sztabu Generalnego Wojska Polskiego⁸⁰.

Na szczeblu wojewódzkim zadania kontrwywiadowcze związane z „rozpoznawaniem, zapobieganiem i zwalczaniem działalności szpiegowskiej i destrukcyjnej prowadzonej przez zachodnie służby specjalne” były realizowane przez **wydziały II SB**. W ich strukturze funkcjonowały sekcje, których podział przeprowadzono w oparciu o kryterium:

- operacyjnego zainteresowania działalnością wywiadów poszczególnych państw zachodnich (w tym szczególnie należących do NATO)⁸¹,
- kontrwywiadowczej ochrony obiektów strategiczno-obronnych zlokalizowanych na terenie województwa,
- zabezpieczenia międzynarodowego ruchu osobowego (korespondentów z krajów kapitalistycznych, cudzoziemców na pobycie czasowym, stażystów, personelu placówek dyplomatyczno-konsularnych, studentów, polskich turystów podejrzewanych o kontakty z obcymi służbami),
- pracy analityczno-sprawozdawczej⁸².

W okresie od lutego 1981 do listopada 1983 r. zakres działalności wydziałów II SB obejmował również „operacyjną ochronę” publikacji, wydawnictw, prasy, radia i telewizji

⁷⁹ AIPN, 01784/35, Notatka w sprawie jednolitej interpretacji i praktycznej realizacji przepisów Zarządzenia nr 0093/82 ministra spraw wewnętrznych z 15 XII 1982 r. w sprawie zakresu działania Inspektoratu I SB przy Kierownictwie KW MO oraz starszego inspektora przy zastępcy komendanta wojewódzkiego MO ds. SB i Instrukcji w sprawie szczegółowego zakresu pracy..., 15 I 1983 r., k. 102–106; *ibidem*, Ramowy zakres pracy starszego inspektora Kierownictwa KW MO ds. Departamentu I MSW, [b.d.], k. 200; *ibidem*, Ramowy zakres pracy Inspektoratu I SB WUSW w Toruniu, 15 XII 1989 r., k. 217–222.

⁸⁰ AIPN, 01738/27, t. 1, Zarządzenie nr 07/85 dyrektora Departamentu I MSW i szefa Zarządu II Sztabu Generalnego WP z 17 XII 1985 r. wraz z instrukcją, k. 85–88.

⁸¹ Rozpracowywaniem „aktualnych kierunków zainteresowań, form i metod działania zachodnich służb wywiadowczych” zajmowały się w WUSW w Toruniu: połączone Sekcje 1–2 (wywiad amerykański, brytyjski, kanadyjski, australijski), Sekcja 3 (wywiad zachodniemiecki i zapobieganie rewizjonizmowi niemieckiemu), Sekcja 4–5, następnie Sekcja 7 (wywiady francuski, belgijski, holenderski, włoski, norweski, duński, grecki, turecki i izraelski oraz europejskich państw pozanatowskich i kapitalistycznych państw Azji, Ameryki Południowej i Afryki), zob. AIPN By, 285/227, Zakres działania Wydziału II SB WUSW w Toruniu, 10 I 1984 r., k. 48–63; AIPN By, 285/225, Zakres działania Wydziału II SB WUSW w Toruniu, 30 VI 1984 r., k. 11–31; AIPN By, 076/158, Protokół z kompleksowej kontroli Wydziału II WUSW w Toruniu zrealizowanej przez zespół kontrolny Głównego Inspektoratu MSW w dniach 20 I–5 III 1986 r., k. 8–9. W WUSW we Włocławku Sekcja 1 Wydziału II SB „zabezpieczała” wywiady brytyjski, australijski, nowozelandzki, kanadyjski i amerykański, Sekcja 3 zachodniemiecki i pozostałych państw NATO z wyjątkiem USA., zob. AIPN By, 285/261, Zakres działania i struktura organizacyjna Wydziału II WUSW we Włocławku, 6 VIII 1986 r., k. 177–197. Dla Wydziału II SB WUSW w Bydgoszczy brak pełniejszych danych. Z uwagi na stosunkowo liczną obsadę etatową, można ostrożnie przyjąć, iż zakres obowiązków poszczególnych sekcji odpowiadał wewnętrznemu podziałowi geograficznemu funkcjonującemu w Departamencie II MSW: Sekcja 1 (USA), Sekcja 2 (Wielka Brytania, Australia, Kanada), Sekcja 3 (RFN), Sekcja 4 (Belgia, Dania, Francja, Grecja, Holandia, Izrael, Luksemburg, Norwegia, Portugalia, Turcja, Włochy), Sekcja 5 (państwa neutralne, Afryki, Azji, Ameryki Południowej i Środkowej, zabezpieczenie placówek dyplomatyczno-konsularnych krajów socjalistycznych na terenie województwa), zob. P. Piotrowski, *Służba Bezpieczeństwa w latach 1975–1990* [w:] *Aparat bezpieczeństwa w Polsce...*, t. 3: 1975–1990, s. 24.

⁸² W WUSW w Toruniu i w Bydgoszczy za analizy i statystyki odpowiadały sekcje 8, we Włocławku czynności te nie były wykonywane przez odrębną jednostkę, zajmował się nimi m.in. zastępca naczelnika. Sprawami międzynarodowej wymiany osobowej zajmowały się sekcje 12 i 14 (w Toruniu), a Grupa pracująca po zagadnieniu Sekcji 14 we Włocławku. Sprawami ochrony obiektów sekcje 6 w Toruniu, a 12 we Włocławku, zob. dokumentacja źródłowa cytowana w przypisie wyżej.

3. Struktury Służby Bezpieczeństwa w województwach bydgoskim...

oraz środowisk dziennikarskich, przejętą z pionu III SB oraz transportu, komunikacji i łączności przekazaną przez pion III „A” SB⁸³.

16 czerwca 1989 r. do Wydziału II SB WUSW w Bydgoszczy, Toruniu i Włocławku włączono trzyosobowe Grupy ds. Obrotu w Komunikacji, których funkcjonariusze rekrutowali się ze zlikwidowanych wydziałów „W” SB (we Włocławku Sekcji „W” Wydziału Zabezpieczenia Operacyjnego SB). Ich zadania faktycznie nie uległy jednak zmianie. Nadal zajmowali się perlustracją korespondencji⁸⁴.

Pion III SB stanowił jedną z najważniejszych struktur operacyjnych bezpieki. Zajmował się on rozpoznawaniem i zwalczaniem wszelkich przejawów działalności opozycyjnej, traktowanej przez władze PRL jako zagrożenie dla ustroju i bezpieczeństwa państwa. Prowadzona przez SB walka z „dywersją ideologiczną” w sferze tzw. nadbudowy objęła środowiska naukowe, twórcze, dziennikarskie (poza latami 1981–1983), młodzieży akademickiej i szkół ponadpodstawowych, prawnicze, kombatanckie, służby zdrowia, sportu i turystyki, poligrafów i drukarzy (z wyjątkiem lat 1981–1983) oraz mniejszości narodowych⁸⁵. Zgodnie z zarządzeniem nr 0023/79 ministra spraw wewnętrznych z 1 czerwca 1979 r. z bogatego spektrum zainteresowań operacyjnych pionu III wyłączona została natomiast problematyka tzw. bazy (środków produkcji i siły roboczej), czyli „ochrona gospodarki narodowej przed szkodami grożącymi w wyniku przestępstw lub innych działań zakłócających społeczno-gospodarczy rozwój kraju”. Prowadzeniem kontroli operacyjnej w zakładach pracy miały się odtąd zajmować nowo utworzone wydziały III „A”, podporządkowane Departamentowi III „A” MSW⁸⁶. W grudniu 1981 r., przemianowo całą strukturę na pion „V”.

Podobnie jak w pionie II, także wydziały III i III „A”/V posiadały rozbudowaną wewnętrzną strukturę w postaci sekcji z kierownikami na czele. Zakres realizowanych przez nie zadań w odniesieniu do KW MO/WUSW funkcjonujących w województwach bydgoskim, toruńskim i włocławskim różnił się od siebie, odpowiadając lokalnej specyfice, a także ulegając różnym modyfikacjom, przeprowadzanym w zależności od wyłaniających się nowych potrzeb resortu⁸⁷.

⁸³ AIPN, MSW II, 11286, Zarządzenie nr 002/81 ministra spraw wewnętrznych z 16 II 1981 r. zmieniające zarządzenie nr 0025 ministra spraw wewnętrznych w sprawie zakresu działania i organizacji Departamentu III MSW, k. 116; AIPN, 01210/279, Zarządzenie nr 003/81 ministra spraw wewnętrznych z 16 II 1981 r. ..., k. 8–9; AIPN, MSW II, 11804, Zarządzenie nr 0082/83 ministra spraw wewnętrznych z 9 XI 1983 r. zmieniające zarządzenie nr 002/81 w sprawie zakresu działania i organizacji Departamentu III MSW, k. 94. Por. P. Piotrowski, *Struktury Służby Bezpieczeństwa MSW...*, s. 63, 69, 72; *idem*, *Służba Bezpieczeństwa w latach 1975–1990* [w:] *Aparat bezpieczeństwa w Polsce...*, t. 3: 1975–1990, s. 27.

⁸⁴ Zob. AIPN By, 285/56, Rozkaz organizacyjny nr 04/89 szefa WUSW w Toruniu, 15 VI 1989 r., k. 6; AIPN, 285/239, Zarządzenie organizacyjne nr 0116/Org. ministra spraw wewnętrznych, 30 V 1989 r., k. 115.

⁸⁵ AIPN, MSW II, 11283, Zarządzenie nr 0025/79 ministra spraw wewnętrznych z 15 VI 1979 r. w sprawie zakresu działania i organizacji Departamentu III MSW, [b.p.]. Por. AIPN By, 285/227, Zakres działania Wydziału III SB WUSW w Toruniu, 20 XII 1983 r., k. 35–42; AIPN, 285/261, Zakres działania komórek organizacyjnych i stanowisk etatowych Wydziału III SB WUSW we Włocławku, 27 VIII 1986 r., k. 234–243.

⁸⁶ AIPN, MSW II, 11283, Zarządzenie nr 0023/79 ministra spraw wewnętrznych z 16 V 1979 r. w sprawie regulaminu organizacyjnego Departamentu III „A” MSW i jego odpowiedników terenowych, [b.p.].

⁸⁷ Zob. AIPN By, 285/221, Sprawozdanie szefa WUSW w Toruniu z przeglądu struktur, stanowisk i zakresów działania jednostek organizacyjnych WUSW do wiceministra spraw wewnętrznych, 14 III 1984 r., k. 80–90; AIPN By, 285/219, Sprawozdanie szefa WUSW w Toruniu z przeglądu struktur, stanowisk i zakresów działania jednostek organizacyjnych WUSW do dyrektora Biura Organizacyjno-Prawnego MSW, 15 IX 1987 r., k. 82–94.

3. Struktury Służby Bezpieczeństwa w województwach bydgoskim...

Pod koniec 1982 r. Wydział III SB KW MO w Toruniu składał się z sześciu sekcji działających według następującego podziału zadań⁸⁸:

- Sekcja 1: problematyka analityczno-sprawozdawcza (m.in. ewidencja i statystyka operacyjna, rejestry TW, analizy „zjawisk dotyczących działalności przeciwnika”)⁸⁹,
- Sekcja 2: „rozpracowywanie i zwalczanie nielegalnych organizacji politycznych, osób zajmujących się redagowaniem i kolportażem nielegalnych wydawnictw i ulotek zawierających wrogie treści propagandowe oraz bazy poligraficznej tej działalności”⁹⁰,
- Sekcja 3: „ochrona instytucji podległych Ministerstwu Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki, Ministerstwa Oświaty i Wychowania, placówek Polskiej Akademii Nauk, organizacji i stowarzyszeń naukowych, legalnie działających organizacji młodzieżowych, legalnie działających związków zawodowych w ochronianych obiektach, duszpasterstwo akademickie”⁹¹,
- Sekcja 4: „ochrona instytucji podległych Ministerstwu Kultury i Sztuki, stowarzyszeń i związków twórczych, bibliotek publicznych, archiwum państwowego i domów kultury”⁹²,
- Sekcja 5: „ochrona organizacji społeczno-politycznych, w tym: Stronnictwa Demokratycznego, Związku Młodzieży Demokratycznej, Związku Bojowników o Wolność i Demokrację, Klubów Wiedzy Społeczno-Politycznej «Rzeczywistość», Ligi Kobiet Polskich, Ligi Obrony Kraju, Towarzystwa Przyjaźni Polsko-Radzieckiej, Towarzystwa Wiedzy Powszechnej i Towarzystwa Krzewienia Kultury Świeckiej”⁹³,
- Sekcja 9: „ochrona instytucji podległych Ministerstwu Zdrowia i Opieki Społecznej, Polskiego Czerwonego Krzyża, organizacji, związków i stowarzyszeń medycznych, administracji wymiaru sprawiedliwości, prokuratury i Najwyższej Izby Kontroli, adwokatury, związków i stowarzyszeń prawniczych, jednostek podległych Głównemu Komitetowi Kultury Fizycznej i Sportu oraz Głównemu Komitetowi Turystyki

⁸⁸ Zob. AIPN By, 285/218, Ocena zagrożenia w poszczególnych rejonach województwa toruńskiego oraz przewidywany rozdział obowiązków służbowych pomiędzy Wydziałem III SB KW MO i jednostkami rejonowymi. Obecna organizacja pracy Wydziału III SB, 19 XI 1982 r., k. 116–177. Por. także, AIPN By, 285/227, Zakres działania Wydziału III SB WUSW w Toruniu, 20 XII 1983 r., k. 37–41.

⁸⁹ Szczegółowy zakres działalności tej komórki omawia A. Peplowski, *Praca operacyjna Departamentu III MSW*, Departament Szkolenia i Doskonalenia Zawodowego MSW, Warszawa 1985, s. 8–11 (ksero w posiadaniu autora).

⁹⁰ Funkcjonariusze tej sekcji prowadzili pracę operacyjną w środowisku działaczy zdelegalizowanych struktur „Solidarności” i innych organizacji antykomunistycznych: KPN, KSS „KOR”, RMP i wśród wszystkich osób podejrzewanych o działalność antysojalistyczną.

⁹¹ Praca operacyjna w środowisku kadry naukowej, kierownictwa administracyjnego, pracowników Biblioteki Głównej i władz Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, działaczy zdelegalizowanego przez władze NZS, całym środowisku oświaty i wychowania województwa toruńskiego.

⁹² „Operacyjna ochrona” prowadzona przez funkcjonariuszy tej sekcji dotyczyła m.in. pracowników Wydziału Kultury i Sztuki Urzędu Wojewódzkiego, Toruńskiego Towarzystwa Kultury, Wojewódzkiego Domu Kultury, Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej i Książnicy Miejskiej, Towarzystwa Upowszechniania Kultury Teatralnej, Pracowni Konserwacji Zabytków, Biura Badań i Dokumentacji Zabytków, Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, Oddziału Związków Literatów Polskich, Wojewódzkiego Archiwum Państwowego w Toruniu, Muzeum Okręgowego, Pomorskiego Towarzystwa Muzycznego.

⁹³ Od 1982 r. w zakresie działania tej sekcji znalazła się również „ochrona środowiska działaczy Rady Wojewódzkiej Patriotycznego Ruchu Odrodzenia Narodowego (PRON).

3. Struktury Służby Bezpieczeństwa w województwach bydgoskim...

w postaci organizacji, związków i stowarzyszeń sportowych i turystycznych oraz lotnictwa sportowego”⁹⁴.

Po listopadowej reorganizacji Departamentu III MSW⁹⁵ w grudniu 1983 r. sekcje 1, 2 i 3 Wydziału III SB WUSW w Toruniu zachowały swoje dotychczasowe zainteresowania i nadal funkcjonowały jako integralne jednostki, natomiast pozostałe zostały połączone: sekcje 4–5 zajmowały się „ochroną” pracowników instytucji kultury i sztuki oraz legalnych z punktu widzenia władzy organizacji społeczno-politycznych, a sekcje 6, 7, 9 i 10 wykonywały zadania w zakresie inwigilacji sektora służby zdrowia, prawniczego, oświatowego, sportowego, turystycznego, a także Zarządu Wojewódzkiego Polskiego Komitetu Pomocy Społecznej, szczególnie w odniesieniu do „rozdzielnictwa darów z zagranicy”. W zakresie działania połączonych sekcji 6, 7, 9, 10 znajdowało się również operacyjne zabezpieczenie środowisk dziennikarskich oraz poligrafii (legalnej i nielegalnej)⁹⁶.

Wydział III SB WUSW we Włocławku zachowywał strukturę podziału na sekcje do 1983 r., następnie został podzielony na cztery zespoły operacyjne realizujące swoje zadania według podziału zbliżonego do schematu obserwowanego w Toruniu:

- Zespół I: analityczny,
- Zespół III: włocławskie środowisko oświatowe, dziennikarzy prasowych, radiowych i telewizyjnych oraz korespondentów, prasa zakładowa, młodzież akademicka zamieszkała we Włocławku, młodzież i nauczyciele włocławskich szkół ponadpodstawowych oraz drukarnie i zakłady poligraficzne,
- Zespół IV: włocławskie środowiska artystyczne i twórcze, biblioteki i Archiwum Państwowe, „nielegalne” organizacje polityczne i ich wydawnictwa, stowarzyszenia społeczno-polityczne, związki i stowarzyszenia kombatanckie oraz mniejszości narodowych,
- Zespół IX: włocławska administracja wymiaru sprawiedliwości, prokuratura, adwokatura, związki i stowarzyszenia prawnicze, służba zdrowia, sport i turystyka, uzdrowiska oraz legalnie działające związki zawodowe w ich obrębie⁹⁷.

Niestety w wypadku Wydziału III SB KW MO/WUSW w Bydgoszczy brak zachowanych materiałów administracyjnych (sprawozdań, protokołów z kontroli, ramowych

⁹⁴ „Operacyjna ochrona” prowadzona przez funkcjonariuszy tej sekcji dotyczyła m.in. pracowników Sądu Wojewódzkiego, Prokuratury Wojewódzkiej, Aresztu Śledczego, Zarządu Wojewódzkiego Związku Prawników Polskich, Rady Adwokackiej i Zespołów Adwokackich nr 1 i 2 Okręgowej Rady Radców Prawnych; Wojewódzkiej Kolumny Transportu Sanitarnego, Wojewódzkiej Stacji Epidemiologiczno-Sanitarniej, Wydziału Zdrowia Urzędu Wojewódzkiego – Lekarz Wojewódzki, Wojewódzkiej Przychodni Zdrowia Psychicznego; Wojewódzkiego Komitetu Sportu i Turystyki, Wojewódzkiej Federacji Sportu, Zrzeszenia „Start”, Towarzystwa Krzewienia Kultury Fizycznej, Zarządu Wojewódzkiego Ludowego Zespołu Sportowego, Zarządu Wojewódzkiego Polskiego Towarzystwa Turystyki Krajoznawczej, Klubu Wysokogórskiego WOPR, Wojewódzkiego Przedsiębiorstwa Turystyki „Drwęca”; Aeroklubu Pomorskiego w Toruniu.

⁹⁵ P. Piotrowski, *Służba Bezpieczeństwa w latach 1975–1990* [w:] *Aparat bezpieczeństwa w Polsce...*, t. 3: 1975–1990, s. 28.

⁹⁶ AIPN By, 285/227, Zakres działania Wydziału III SB WUSW w Toruniu, 12 XII 1983 r., k. 41–42.

⁹⁷ AIPN By, 285/261, Zakres działania komórek organizacyjnych i stanowisk etatowych Wydziału III SB WUSW we Włocławku, 27 VIII 1986 r., k. 236–240: Zespół III – m.in. Kuratorium Oświaty i Wychowania, Biblioteka Pedagogiczna, Związek Nauczycielstwa Polskiego (w tym zarządy oddziałów i ogniska w szkołach), Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli; Zespół IX – m.in. Wojewódzkie Przedsiębiorstwo Turystyczne „Wisła”, Wydział Zdrowia i Opieki Społecznej Urzędu Wojewódzkiego, Szpital Wojewódzki, Wojewódzka Stacja Pogorowia Ratunkowego, Przychodnia Obwodowa, Zespół Wojewódzkich Przychodni Specjalistycznych, Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna.

3. Struktury Służby Bezpieczeństwa w województwach bydgoskim...

zakresów działania) w dużym stopniu utrudnia odtworzenie zarówno liczby funkcjonujących sekcji, jak również ich kompetencji, stanów etatowych czy przeprowadzanych zmian organizacyjnych⁹⁸.

Stan etatowy wydziałów III SB w momencie ich likwidacji z dniem 1 listopada 1989 r. dla poszczególnych WUSW przedstawiał się następująco: Bydgoszcz – trzydzieści dwa etaty, Toruń – dwadzieścia pięć, Włocławek – czternaście⁹⁹.

Jak wspomniano już wyżej, „zwalczanie zorganizowanej działalności antysocjalistycznej w gospodarce narodowej, ujawnianie i rozpoznawanie osób i grup podejmujących wrogą działalność na terenie zakładów pracy oraz realizowanie przedsięwzięć operacyjnych w zakresie ograniczania, neutralizowania i likwidacji wrogich i szkodliwych wpływów na załogi i organizacje związkowe” od lipca 1979 r. były realizowane przez odrębny pion w postaci Departamentu III „A” i jego odpowiedników terenowych w KW MO. W zakresie jego działania, od grudnia 1981 r. funkcjonującego pod zmienioną numeracją jako pion V¹⁰⁰, pozostawały również sprawy „operacyjnej ochrony” obiektów komunikacji i łączności oraz transportu¹⁰¹. Pracę tych jednostek organizowano w sekcjach. Poszczególne komórki, poza osobno wydzieloną jednostką analityczno-sprawozdawczą, odpowiadały za „operacyjną ochronę” zakładów przemysłowych oraz ważnych z punktu widzenia gospodarki narodowej instytucji, przedsiębiorstw i urzędów zlokalizowanych na terenie województwa¹⁰². W wydziałach III „A”/V SB KW MO/WUSW w Bydgoszczy i w Toruniu funkcjonowały również osobne sekcje 3, zajmujące się organizowaniem i prowadzeniem pracy operacyjnej w zakresie rozpracowywania członków zakładowych i ponadzakładowych ogniw

⁹⁸ Strukturę tę obecnie można odtworzyć m.in. w oparciu o szeroką kwerendę przeprowadzoną w aktach osobowych funkcjonariuszy zatrudnionych w Wydziale III SB WUSW w Bydgoszczy. Zagadnienie to wstępnie rozpoznał Tomasz Chinciński (były pracownik OBEP w Gdańsku, Delegatura IPN w Bydgoszczy), choć dalece niewystarczająco do wyczerpania tematu. Problematyka ta jest obecnie przedmiotem szczegółowych badań autora niniejszego tekstu i Kamili Churskiej z OBEP Gdańsk, Delegatura IPN w Bydgoszczy, przygotowujących monografię o SB w województwach bydgoskim, toruńskim i włocławskim (1975–1990).

⁹⁹ AIPN By, 077/923, Protokół przekazania Wydziału III SB Wydziałowi Ochrony Konstytucyjnego Porządku Państwa SB WUSW w Bydgoszczy, 28 XI 1989 r., k. 44–45; AIPN By, 285/61, Rozkaz organizacyjny nr 011/89 szefa WUSW w Toruniu z 16 XI 1989 r., k. 36; AIPN By, 285/238, Rozkaz organizacyjny nr 07/WL/89 szefa WUSW we Włocławku, 16 XI 1989 r., k. 128.

¹⁰⁰ W sprawie powołania wydziałów III „A” z dniem 1 VII 1979 r. i następnie zmiany ich nazwy z dniem 1 XII 1981 r. na „wydziały V”, zob. AIPN By, 285/46, Rozkaz organizacyjny nr 07/TO/79 komendanta wojewódzkiego MO w Toruniu, 30 VI 1979 r., k. 9–10; AIPN By, 285/48, Rozkaz organizacyjny nr 015/TO/81 komendanta wojewódzkiego MO w Toruniu, 16 XII 1981 r., k. 26; AIPN By, 285/233, Rozkaz organizacyjny nr 09/WL/79 komendanta wojewódzkiego MO we Włocławku, 2 VII 1979 r., k. 27–28; AIPN By, 285/235, Rozkaz organizacyjny nr 17/WL/81 komendanta wojewódzkiego MO we Włocławku, 28 XII 1981 r., k. 48.

¹⁰¹ Przejściowo, w okresie od lutego 1981 do grudnia 1983 r., zostały one wyłączone z „pola zainteresowań” tej jednostki i przekazane do pionu II.

¹⁰² W tym zakresie zaliczano do nich: przemysł, finanse, planowanie gospodarcze, statystykę, energetykę, budownictwo, handel wewnętrzny i usługi, cały kompleks gospodarki komunalnej, transport, łączność i telekomunikację. Szczegółowe wykazy poszczególnych zakładów przemysłowych, urzędów, przedsiębiorstw i instytucji „zabezpieczanych” przez wydziały V SB WUSW w Bydgoszczy, Toruniu i Włocławku znajdują się w następujących dokumentach: a) bydgoskie – AIPN By, 077/729, Zakres działania Wydziału V SB WUSW w Bydgoszczy, 15 VII 1986 r., k. 47–51; b) toruńskie – AIPN By, 285/218, Ocena zagrożenia w poszczególnych rejonach KW MO w Toruniu oraz przewidywany rozdział zadań służbowych w zakresie pionu V, 15 XI 1982 r., k. 101–102; AIPN By, 285/227, Ramowy zakres działania Wydziału V SB WUSW w Toruniu, 15 I 1989 r., k. 8–12; c) włocławskie – AIPN By, 285/261, Zakres działania i struktura organizacyjna Wydziału V SB WUSW we Włocławku, 28 VII 1986 r., k. 28–30.

3. Struktury Służby Bezpieczeństwa w województwach bydgoskim...

związkowych. We Włocławku zadania te realizowali inspektorzy operacyjni w ramach poszczególnych sekcji¹⁰³.

W 1986 r. w siedmiu sekcjach wydziałów V SB w poszczególnych WUSW zatrudniano: w Bydgoszczy – pięćdziesiąt osiem osób, w Toruniu – dwadzieścia pięć, natomiast we Włocławku – trzydzieści siedem¹⁰⁴.

W grudniu 1984 r. powołany został nowy departament operacyjny SB, który przejął z pionu IV prowadzenie spraw operacyjnych z zakresu gospodarki rolno-spożywczej oraz rozpracowania środowiska opozycji politycznej na wsi, z pionu V realizację zadań operacyjnych z sektora przemysłu drzewnego, natomiast z pionu III zagadnienia ochrony środowiska, geologii i gospodarki wodnej¹⁰⁵. **Departament VI MSW i jego odpowiedniki w terenie** w postaci samodzielnych sekcji i wydziałów¹⁰⁶ skupiały zatem swoją działalność operacyjną na instytucjach i obiektach podlegających Ministerstwu Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej, Ministerstwu Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego oraz Urzędowi Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. Zabezpieczały oświatę rolniczą, w tym wyższe uczelnie oraz średnie i zawodowe szkolnictwo leśne, rolnicze, geologiczne i ochrony środowiska. Zakres ich działania obejmował także związki spółdzielcze i przetwórcze, zrzeszenia producenckie oraz cały sektor rolniczych przedsiębiorstw przemysłowych. Do podstawowych zadań pionu VI SB należało jednak przede wszystkim operacyjne rozpracowywanie osób, organizacji społeczno-politycznych, samorządowych i związkowych działających na wsi. Pod szczególnym nadzorem SB znaleźli się chłopcy, wcześniej zaangażowani w tworzenie struktur związkowych NSZZ Rolników Indywidualnych „Solidarność”¹⁰⁷.

Na terenie województw bydgoskiego, toruńskiego i włocławskiego wydziały VI SB nie były podzielone na sekcje wykonujące zadania według podziału wprowadzonego na szczeblu centralnym. Za realizację spraw operacyjnych w poszczególnych sektorach działalności pionu VI SB byli odpowiedzialni konkretni funkcjonariusze w randze starszych inspek-

¹⁰³ Dokumentacja jak w przypisie wyżej, por. także AIPN By, 285/224, Ramowy zakres działania Wydziału V SB WUSW w Toruniu, 15 XII 1983 r., k. 289.

¹⁰⁴ AIPN By, 077/729, Zakres pracy i struktura organizacyjna Wydziału V SB WUSW w Bydgoszczy, 22 II 1986 r., k. 67; AIPN By, 285/221, Zestawienie przyznaných etatów dla komórek organizacyjnych WUSW z chwilą jego utworzenia z uwzględnieniem ilości etatów przyznaných z puli MSW po 1975 r., 10 XI 1986 r., k. 136; AIPN By, 285/261, Zakres działania i struktura organizacyjna Wydziału V SB WUSW we Włocławku, 28 VII 1986 r., k. 31–107.

¹⁰⁵ Zagadnienie operacyjnej ochrony kompleksu gospodarki żywnościowej przekazano do Departamentu IV MSW w lutym 1981 r., zob. P. Piotrowski, *Służba Bezpieczeństwa w latach 1975–1990* [w:] *Aparat bezpieczeństwa w Polsce...*, t. 3: 1975–1990, s. 27, 29. W latach 1981–1984 w podporządkowanych Departamentowi IV MSW wydziałach IV SB KW MO/WUSW sprawami „zabezpieczania środowisk wiejskich przed wrogią politycznie działalnością oraz rozpoznawaniem postaw i zaangażowania byłych działaczy NSZZ RI „Solidarność” zajmowały się sekcje 7 i 8, zob. AIPN By, 285/221, Analiza zakresu działania Wydziału IV SB KW MO w Toruniu, 9 II 1984 r., k. 49–50.

¹⁰⁶ Terenowe struktury Departamentu VI MSW zostały utworzone na początku 1985 r. W WUSW w Bydgoszczy i Włocławku powołano wydziały, natomiast w Toruniu Samodzielną Sekcją VI, przekształconą w wydział pod koniec roku, zob. AIPN By, 285/52, Rozkaz organizacyjny nr 02/TO/85 szefa WUSW w Toruniu w sprawie utworzenia Samodzielnej Sekcji VI SB WUSW w Toruniu, 30 I 1985 r., k. 3; AIPN By, 285/52, Rozkaz organizacyjny nr 022/TO/85 szefa WUSW w Toruniu w sprawie utworzenia Wydziału VI SB WUSW w Toruniu, 22 XI 1985 r., k. 56. Poza Toruniem samodzielne sekcje VI funkcjonowały w 1985 r. jeszcze w innych piętnastu województwach, zob. P. Piotrowski, *Służba Bezpieczeństwa w latach 1975–1990* [w:] *Aparat bezpieczeństwa w Polsce...*, t. 3: 1975–1990, s. 48.

¹⁰⁷ *Ibidem*, s. 29–30.

torów i inspektorów¹⁰⁸. Stan etatowy tej jednostki był stosunkowo nieliczny, w WUSW w Bydgoszczy wyniósł siedemnaście stanowisk, w Toruniu – jedenaście, a we Włocławku – dwanaście¹⁰⁹.

W żargonie resortowym zadania Wydziału IV SB określano jako „zabezpieczanie na terenie [danego] województwa zasad ustrojowych PRL przed zagrożeniami wrogą oraz szkodliwą, antypaństwową działalnością polityczną, społeczną i ideologiczną podejmowaną bądź inspirowaną przez hierarchię i kler Kościoła rzymskokatolickiego, kościoły i związki wyznaniowe nierzymskokatolickie oraz członków i działaczy stowarzyszeń katolików świeckich, jak też osób świeckich działających z pozycji wyznaniowych”¹¹⁰. Równoległe z realizacją takiej koncepcji zwalczania Kościoła katolickiego, pion IV SB podejmował działania „w kierunku wykorzystania możliwości operacyjnych w celu inspirowania hierarchii i kleru na rzecz zapobiegania i likwidowania napięć społecznych powodowanych działalnością grup antysocjalistycznych”¹¹¹.

Po wyłączeniu w 1985 r. z zakresu działalności wydziałów IV SB zagadnień dotyczących operacyjnego zabezpieczenia gospodarki rolnej i spożywczej struktura organizacyjna i etatowa tych jednostek uległa istotnym zmianom. Poza zmniejszeniem ilości stanowisk, z których spora część została wyłączona do nowo utworzonych wydziałów VI SB¹¹², wprowadzony został nowy podział realizowanych zadań operacyjnych, nawiązujący do wzoru centralnego, funkcjonującego w zreorganizowanym Departamencie IV MSW. Przewidywał on pracę poszczególnych wydziałów i ich odpowiedników w terenie w następujących zakresach:

- I: praca analityczno-informacyjna (sporządzanie planów, sprawozdań, meldunków, informacji problemowych dla Kierownictwa wydziału i Departamentu IV MSW),
- II: rozpracowywanie duchowieństwa świeckiego, „zabezpieczanie zagadnień” z zakresu budownictwa sakralnego, ruchu pielgrzymkowego i powołań kapłańskich, oraz

¹⁰⁸ Wykonywali oni swoje zadania w pięciu blokach, w ramach spraw obiektowych: 1. gospodarka rolna i instytucje obsługujące rolnictwo, 2. przemysł rolno-spożywczy i instytucje z nim związane, 3. leśnictwo i przemysł drzewny, 4. ochrona środowiska, gospodarka wodna, geologia i ekologia, 5. inwigilacja działaczy opozycyjnych na wsi. Szczegółowe zakresy obowiązków poszczególnych pracowników pionu VI SB w województwach toruńskim i włocławskim, zob. AIPN By, 285/224, Zakres czynności i pracy operacyjnej Wydziału VI SB WUSW w Toruniu, 7 I 1986 r., k. 275–280; AIPN By, 285/219, Wniosek naczelnika Wydziału VI SB do szefa WUSW w Toruniu o przyznanie 2 dodatkowych etatów inspektorskich, 27 IX 1987 r., k. 19–20; AIPN By, 285/261, AIPN By, 285/261, Zakres działania i struktura organizacyjna Wydziału VI SB WUSW we Włocławku, 31 VII 1986 r., k. 142–168.

¹⁰⁹ AIPN, 1585/12015, Rozkaz organizacyjny nr 02/BY/85 szefa WUSW w Bydgoszczy w sprawie utworzenia Wydziału VI SB, 30 I 1985 r., k. 53; AIPN By, 285/67, Etat nr TO/W/02/81 KW MO/WUSW w Toruniu – Samodzielna Sekcja „A”/Wydział VI SB, unieważniony Rozkazem organizacyjnym nr 011/89 szefa WUSW w Toruniu z 16 XI 1989 r., k. 15v; AIPN By, 285/261, Zakres działania i struktura organizacyjna Wydziału VI SB WUSW we Włocławku, 31 VII 1986 r., k. 142.

¹¹⁰ AIPN By, 285/227, Ramowy zakres działania Wydziału IV SB WUSW w Toruniu, 1 VIII 1986 r., k. 19; AIPN By, 285/261, Zakres działania i struktura organizacyjna Wydziału IV SB WUSW we Włocławku, 28 VII 1986 r., k. 108–111.

¹¹¹ A. Peplóński, *op. cit.*, s. 21. Por. K. Maniewska, S. Cenckiewicz, M. Szymaniak, *Prawda o tecze TW „Mysliciela”, „Rzeczpospolita”, 12 V 2008.*

¹¹² W Bydgoszczy etat Wydziału IV został zmniejszony o 10 stanowisk, zob. AIPN, 1585/12015, Rozkaz organizacyjny nr 02/BY/85 szefa WUSW w Bydgoszczy, 30 I 1985 r., k. 53, w Toruniu o 6 etatów, zob. AIPN By, 285/52, Rozkaz organizacyjny nr 02/TO/85 szefa WUSW w Toruniu, 30 I 1985 r., k. 3, natomiast we Włocławku o 11, zob. AIPN By, 285/237, Rozkaz organizacyjny nr 02/WL/85 szefa WUSW we Włocławku, 30 I 1985 r., k. 112–113.

3. Struktury Służby Bezpieczeństwa w województwach bydgoskim...

- «ochrona» tzw. księży lojalnych przed szykanami ze strony reakcyjnej części kleru i hierarchii kościelnej”,
- III: rozpracowywanie zakonów męskich i organizacja pracy operacyjnej w odniesieniu do zgromadzeń zakonnych żeńskich,
  - IV: operacyjne rozpoznawanie i zabezpieczanie duszpasterstw stanowych (młodzieżowych, akademickich, robotniczych, rolniczych itd.) i specjalistycznych (nauczycielskich, środowisk twórczych, trzeźwości itp.),
  - V: rozpracowywanie stowarzyszeń katolików świeckich (PAX, KIK, ChSS, PZKS),
  - VI: zabezpieczenie pełnego rozpoznania oraz organizacja pracy operacyjnej w odniesieniu do kościołów i związków wyznaniowych nierzymskokatolickich (z wyłączeniem wyznania mojżeszowego)¹¹³.

Wraz z wprowadzonymi zmianami w WUSW w Toruniu zlikwidowany został dotychczasowy podział na sekcje. Odtąd wykonywanie wymienionych wyżej zagadnień problemowych spoczywało na funkcjonariuszach specjalizujących się w jednym z nich¹¹⁴. W Bydgoszczy i we Włocławku podział na sekcje został utrzymany, przy czym włocławski Wydział IV SB, dysponujący stosunkowo niewielką liczbą stanowisk (dwadzieścia trzy etaty), zorganizował swoją pracę tylko w dwóch sekcjach (2 i 4), łącząc w nich realizację wszystkich zadań pionu IV¹¹⁵.

Stan etatowy Wydziału IV SB w momencie likwidacji z dniem 1 listopada 1989 r. wynosił w Bydgoszczy dwadzieścia jeden stanowisk, w Toruniu – czternaście, a we Włocławku – dwadzieścia trzy¹¹⁶.

Podobnie jak w latach wcześniejszych, po 1975 r. wydziały „B” (obserwacja zewnętrzna), „C” (ewidencja i archiwum), „T” (operacyjno-techniczny) i „W” (perlustracji korespondencji) nadal stanowiły bardzo ważne zaplecze pomocnicze dla działalności jednostek operacyjnych SB KW MO/WUSW.

¹¹³ AIPN By, 077/936, Ocena zagrożenia województwa bydgoskiego oraz zadania po zagadnieniach Wydziału IV WUSW w Bydgoszczy, 5 V 1988 r., k. 35–65; AIPN By, 285/227, Ramowy zakres działania Wydziału IV SB WUSW w Toruniu, 1 VIII 1986 r., k. 21–28v.; P. Piotrowski, *Służba Bezpieczeństwa w latach 1975–1990* [w:] *Aparat bezpieczeństwa w Polsce...*, t. 3: 1975–1990, s. 30.

¹¹⁴ AIPN By, 285/219, Raport dotyczący sytuacji etatowej i organizacyjnej Wydziału IV SB WUSW w Toruniu, 26 VIII 1987 r., k. 16; AIPN By, 285/227, Ramowy zakres działania Wydziału IV WUSW w Toruniu, 1 VIII 1986 r., k. 21–26. W sprawie wcześniejszej struktury organizacyjnej Wydziału IV SB KW MO/WUSW w Toruniu, zob. AIPN By, 285/221, Raport dotyczący sytuacji organizacyjno-etatowej Wydziału IV SB WUSW w Toruniu, 9 II 1984 r., k. 49–50: Sekcja 1 – „organizacja działań operacyjnych w odniesieniu do dekanatów i parafii świeckich, kontrola duszpasterstw stanowo-zawodowych, budownictwa sakralnego, powołań kapłańskich i ruchu pielgrzymkowego”, Sekcja 2 – „operacyjna kontrola działalności istniejących na terenie województwa świeckich stowarzyszeń katolickich, męskich i żeńskich placówek zakonnych, kościołów i wyznań nierzymskokatolickich, duszpasterstw akademickich i ruchu oazowego”, Sekcja 4 – analityczna, Sekcja 7 – „operacyjna kontrola obiektów o zasięgu wojewódzkim wchodzących w skład kompleksu gospodarki żywnościowej”, Sekcja 8 – „zabezpieczanie środowiska wiejskiego przed wrogą politycznie działalnością z pozycji antypaństwowych i antysocjalistycznych, rozzeznanie postaw i zaangażowania [politycznego] byłych działaczy NSZZ RI „Solidarność”.

¹¹⁵ Zob. dokumentację cytowaną wyżej, w przypisie 110.

¹¹⁶ AIPN By, 077/922, Protokół przejęcia Wydziału IV SB WUSW w Bydgoszczy przez Wydział Ochrony Konstytucyjnego Porządku Państwa SB WUSW w Bydgoszczy, 27 XI 1989 r., k. 2–39; AIPN By, 285/61, Rozkaz organizacyjny nr 011/89 szefa WUSW w Toruniu z 16 XI 1989 r., k. 36; AIPN By, 285/238, Rozkaz organizacyjny nr 07/WL/89 szefa WUSW we Włocławku, 16 XI 1989 r., k. 128.

Zadania pionu „B” wiązały się z organizowaniem i prowadzeniem działań w zakresie obserwacji, dokonywania wywiadów i ustaleń oraz wstępnego rozpoznawania i zabezpieczania osób rozpracowywanych przez wydziały operacyjne (zajmowały się tym Sekcje Obserwacyjne), a także prowadzeniem działań operacyjnych w hotelach, w tym werbowaniem agentury (Grupy Hotelowe). Funkcjonariusze pionu „B” byli również odpowiedzialni za typowanie, opracowywanie i obsługę Mieszkań Konspiracyjnych (MK) oraz organizację Zakrytych Punktów Obserwacyjnych, których lokalizacja musiała spełniać określone wymagania gwarantujące swobodę prowadzenia tajnej obserwacji (Sekcje do Zadań Specjalnych)¹¹⁷.

Pion „C” odpowiadał za archiwizowanie dokumentacji wytworzonej przez poszczególne jednostki SB, prowadzenie ewidencji operacyjnej w formie różnego rodzaju kartotek i dzienników, a także sporządzanie zestawień statystycznych (w tym m.in. dotyczących sieci TW). Wydział „C” odpowiadał ponadto za sprawy związane z przechowywaniem akt, ich mikrofilmowanie, udostępnianie i brakowanie. Ważnym polem działalności tego pionu było także sporządzanie analiz dotyczących spraw składanych do archiwum¹¹⁸.

Istotą działalności pionu „T” była instalacja i eksploatacja specjalnych środków techniki operacyjnej, przede wszystkim w postaci podsłuchów (pokojowych, telefonicznych, telegraficznych) oraz podglądu i dokumentacji fotograficznej, stosowanych wobec osób podejrzanych o wrogą działalność. Informacje uzyskiwane z tego typu źródeł były następnie opracowywane przez specjalnie wydzieloną w strukturze wydziału komórkę i przekazywane w postaci streszczeń i notatek, w szczególnie uzasadnionych wypad-

¹¹⁷ AIPN By, 077/773, Sprawozdanie z pracy i uzyskane wyniki przez Wydział „B” SB WUSW w Bydgoszczy w okresie od 16 XII 1988 r. do 15 XII 1989 r., k. 3–10; *ibidem*, Protokół z kontroli sprawdzającej Wydziału „B” SB WUSW w Bydgoszczy przeprowadzonej w dniach od 17 III do 24 III 1986 r. przez Główny Inspektorat MSW, 24 III 1986 r., k. 14–32; *ibidem*, Protokół z kontroli Wydziału „B” SB WUSW w Bydgoszczy, 23 III 1984 r., k. 43–53; AIPN By, 285/219, Pismo naczelnika Wydziału „B” SB do szefa WUSW w Toruniu w sprawie aktualnego stanu organizacyjnego Wydziału „B” SB, 27 VIII 1987 r., k. 23–25; AIPN By, 076/74, Sprawozdanie z pracy Wydziału „B” SB WUSW w Toruniu za 1989 r., 3 I 1990 r., k. 78–80; AIPN By, 076/228, Zakres pracy Wydziału „B” SB WUSW w Toruniu, 15 XII 1983 r., k. 32–38; *ibidem*, Zakres pracy Wydziału „B” SB WUSW w Toruniu, 6 I 1987 r., k. 39–53; AIPN By, 285/261, Zakres działania Sekcji „B” Wydziału Zabezpieczenia Operacyjnego SB WUSW we Włocławku, 18 VII 1986 r., k. 4–9.

¹¹⁸ W Bydgoszczy i Toruniu Wydział „C” dzielił się na trzy sekcje (w Toruniu od 1986 r. grupy): 1 (ewidencji i statystyki operacyjnej), 2 – opiniodawcza, 3 – archiwalna. We Włocławku pion „C” działał jako odrębna jednostka do lipca 1982 r., kiedy wszedł w skład WZO SB, zob. AIPN By, 077/94, Sprawozdania, plany, protokoły Wydziału „C” SB KW MO/WUSW w Bydgoszczy za lata 1970–1989; AIPN By, 077/103, Protokół z przeprowadzonej kontroli sprawdzającej Wydziału „C” WUSW w Bydgoszczy [w dniach 17–21 III 1986 r.], 21 III 1986 r., k. 4–13, Zał. nr 2: Stan organizacyjny Wydziału „C” SB WUSW w Bydgoszczy; *ibidem*, Protokół z przeprowadzonej kontroli kompleksowej Wydziału „C” SB WUSW w Bydgoszczy w dniach 12–23 III 1984 r., [2]3 III 1984 r., k. 18–50; AIPN By, 076/255, Protokół z przeprowadzonej kontroli kompleksowej Wydziału „C” SB WUSW w Toruniu w okresie od 20–31 I 1986 r., 31 I 1986 r., k. 10–20; AIPN By, 076/257, Notatka służbowa z przeprowadzonego przeglądu struktur i stanowisk pracy w Wydziale „C” WUSW w Toruniu, 22 IX 1986 r., k. 15–17; *ibidem*, Analiza etatowo-kadrowa Wydziału „C” SB WUSW w Toruniu, 8 XI 1983 r., k. 84–86; AIPN By, 076/258, Sprawozdania i materiały analityczne Wydziału „C” SB WUSW w Toruniu dotyczące pracy jednostek SB i MO za lata 1988–1989; AIPN By, 076/259, Zakres pracy Wydziału „C” SB KW MO w Toruniu, 14 VI 1975 r., k. 1–3; *ibidem*, Pismo naczelnika Wydziału „C” SB KW MO w Toruniu do dyrektora Biura „C” MSW w sprawie projektu zakresu pracy Wydziału „C” SB KW MO w Toruniu, 3 XII 1981 r., k. 6–10; *ibidem*, Zarządzenie nr 029/83 szefa WUSW w Toruniu w sprawie zakresu działania Wydziału „C” SB WUSW w Toruniu, 13 X 1983 r., k. 17–22; AIPN By, 285/261, Zakres działania Sekcji „C” Wydziału Zabezpieczenia Operacyjnego SB WUSW we Włocławku, 18 VII 1986 r., k. 9–12.

3. Struktury Służby Bezpieczeństwa w województwach bydgoskim...

kach także stenogramów, fotografii bądź w innej formie, na wniosek zamawiającej „usługę” jednostki operacyjnej¹¹⁹.

Wydziały „W” SB zajmowały się profilaktyczną (wybiórczą) oraz celową, zgodną z zamówieniami pionów operacyjnych kontrolą listów, paczek, telegramów itp. W przypadku kontroli systematycznej była ona dokonywana w odniesieniu do korespondencji przycho- dzącej na wskazane adresy, bądź wychodzącej od wskazanej osoby albo z danego adresu. W poszczególnych województwach praca funkcjonariuszy pionu „W” była organizowana w systemie zmianowym w urzędach pocztowych w tzw. doraźnych albo stałych punktach „W”, także przy wykorzystaniu pozyskanych na zasadzie dobrowolności pracowników sortowni listów i kierownictwa urzędu. Funkcjonariusze zatrudnieni w tej jednostce specjali- zowali się w umiejętnym, niepozostawiającym śladów, otwieraniu i zamykaniu korespon- dencji, która następnie była kopiowana, bądź z której sporządzano odpowiednie notatki o charakterze informacji problemowych¹²⁰. W okresie stanu wojennego, w oparciu o wy- działy „W” i „T”, w poszczególnych województwach zorganizowane zostały Wojewódzkie Urzędy Cenzury, zajmujące się m.in. kontrolą rozmów telefonicznych¹²¹.

1 sierpnia 1982 r. we Włocławku zorganizowany został **Wydział Zabezpieczenia Ope- racyjnego SB**. W jego skład weszły cztery sekcje: „B”, „C”, „T” i „W”, dotąd funkcionu- jące we włocławskiej KW MO w randze wydziałów¹²². W żadnej z sekcji nie utworzono etatu zastępcy kierownika. W skład Kierownictwa Wydziału Zabezpieczenia Operacyjne- go SB KW MO/WUSW we Włocławku wchodził natomiast naczelnik i jego zastępca. W 1986 r. liczba etatów w poszczególnych sekcjach WZO SB w WUSW we Włocław- ku przedstawiała się następująco: Sekcja „B” – trzy stanowiska, Sekcja „C” – sześć, Sekcja „T” – dwadzieścia dwa, Sekcja „W” – dziewięć¹²³.

¹¹⁹ Zob. Zarządzenie nr 0047/79 ministra spraw wewnętrznych z 27 XII 1979 r. w sprawie stosowania i wykorzy- stania techniki operacyjnej, wyd. P. Gontarczyk [w:] „Biuletyn IPN” 2006, nr 5, s. 89–92; Zarządzenie nr 0018/82 ministra spraw wewnętrznych z 17 II 1982 r. zmieniające zarządzenie w sprawie stosowania i wykorzystania techniki operacyjnej, wyd. P. Gontarczyk [w:] *ibidem*, s. 97–98. Z uwagi na szczupłość podstawy źródłowej, struktura wydziału „T” SB KW MO/WUSW w Bydgoszczy i Toruniu pozostaje jak na razie bliżej nieznana. W odniesieniu do Włocławka, zob. AIPN By, 285/261, Zakres działania Sekcji „T” Wydziału Zabezpieczenia Operacyjnego SB WUSW we Włocławku, 18 VII 1986 r., k. 12–15. Por. także: AIPN By, 453/30, Instrukcja w sprawie przekazywania i ewidencjonowania materiałów uzyskiwanych z podsłuchu pokojowego, telefonicznego, przedsięwzięć fotooperacyjnych, ewidencjonowania szpul nagranych i negatywów oraz w sprawie prowadzenia raportów dziennych i kwartalnych stano- wiąca załącznik do Zarządzenia nr 134 dyrektora Biura „T” MSW z 24 XI 1959 r., k. 1–9.

¹²⁰ AIPN, 01099/10, Zarządzenie nr 0094/79 ministra spraw wewnętrznych w sprawie zakresu działania i orga- nizacji Biura „W” MSW, k. 4–5; por. AIPN By, 285/224, Zakres pracy Wydziału „W” SB WUSW w Toruniu, 14 XII 1983 r., k. 271–273; AIPN By, 285/261, Zakres działania Sekcji „W” Wydziału Zabezpieczenia Operacyjne- go SB WUSW we Włocławku, 18 VII 1986 r., k. 15–18. Zob. M. Komaniecka, *Piony pomocnicze SB...*, s. 332–335.

¹²¹ Zob. AIPN By, 315/325, Akta osobowe Taraska Kazimierza, Opinia służbowa, 31 VII 1982 r., k. 19.

¹²² AIPN By, 285/236, Rozkazy organizacyjne KW MO we Włocławku za 1982 r., Rozkaz organizacyjny nr 06/WL/82 komendanta wojewódzkiego MO we Włocławku, 6 VIII 1982 r., k. 11. Wydział Zabezpieczenia Ope- racyjnego SB WUSW we Włocławku został zlikwidowany z dn. 16 XII 1989 r. (w sumie 34 stanowiska etatowe), zob. AIPN By, 285/238, Rozkaz organizacyjny nr 09/WL/89 szefa WUSW we Włocławku, 28 XII 1989 r., k. 131. Wcześniej, w czerwcu 1989 r., likwidacji uległa Sekcja „W” SB WZO, zob. AIPN By, 285/238, Zarządzenie organi- zacyjne nr 0116/Org. ministra spraw wewnętrznych, 30 V 1989 r., k. 116. Poza Włocławkiem, w 1982 r. WZO SB zostały utworzone również w szesnastu innych KW MO, zob. P. Piotrowski, *Służba Bezpieczeństwa w latach 1975–1990* [w:] *Aparat bezpieczeństwa w Polsce...*, t. 3: 1975–1990, s. 47.

¹²³ AIPN By, 285/261, Struktura organizacyjna Wydziału Zabezpieczenia Operacyjnego SB WUSW we Włocław- ku, 18 VII 1986 r., k. 2.

3. Struktury Służby Bezpieczeństwa w województwach bydgoskim...

W tym samym czasie stan etatowy wydziałów pomocniczo-operacyjnych w WUSW w Bydgoszczy i Toruniu przedstawiał się następująco:

- WUSW w Bydgoszczy: „B” – 50, „C” – 16, „T” – [b.d.], „W” – [b.d.]¹²⁴,
- WUSW w Toruniu: „B” – 32, „C” – 10, „T” – 24, „W” – 20¹²⁵.

Zadaniem funkcjonariuszy pracujących w wydziałach śledczych SB była bieżąca analiza materiałów stanowiących efekt działalności jednostek operacyjnych SB oraz wszczynanie i prowadzenie postępowań przygotowawczych „w sprawach o przestępstwa skierowane przeciwko podstawowym interesom gospodarczym i politycznym PRL, bezpieczeństwu publicznemu o podłożu politycznym, bezpieczeństwu powszechnemu (katastrofy, eksplozje, pożary o znacznych rozmiarach)”. W praktyce wszczęcie postępowania przygotowawczego przez Wydział Śledczy SB mogło mieć miejsce w niemal każdej sprawie, gdy uznano, iż jest to podyktowane potrzebami operacyjnymi Służby Bezpieczeństwa czy też „ważnymi względami społeczno-politycznymi”. Poza pracą analityczno-procesową funkcjonariusze omawianej jednostki prowadzili działania na terenie zakładów karnych i aresztów zarówno „na rzecz własnych postępowań przygotowawczych, jak również dla potrzeb jednostek operacyjnych SB, jednostek MO, a także WSW”¹²⁶.

Wydziały Śledcze SB WUSW w Toruniu i Włocławku nie posiadały wewnętrznej rozbudowanej struktury organizacyjnej. Ich stan etatowy liczył odpowiednio osiem i sześć stanowisk. W Kierownictwie ostatecznie nie przewidziano etatu dla zastępcy naczelnika (nieetatowo naczelnika wydziału zastępował starszy inspektor)¹²⁷. Inaczej struktura Wydziału Śledczego SB została zorganizowana w Bydgoszczy, gdzie jednostka ta liczyła piętnaście etatów i dzieliła się na dwuosobowe Kierownictwo (naczelnik i zastępca naczelnika), Sekretariat (dwa etaty), Sekcję 1 i 2 (po cztery etaty) oraz Grupę operacyjno-techniczną (trzy etaty). Praca Sekcji 1 dotyczyła spraw o charakterze politycznym, a Sekcji 2 o charakterze gospodarczym. Grupa operacyjno-techniczna skupiała swe działania na pozyski-

¹²⁴ AIPN By, 077/773, Protokół z kontroli Wydziału „B” SB WUSW w Bydgoszczy, 24 III 1986 r., k. 15; AIPN By, 077/103, Protokół kontroli Wydziału „C” SB WUSW w Bydgoszczy, 21 III 1986 r., k. 6.

¹²⁵ AIPN By, 285/67, Etat nr TO/W/02/81 KW MO/WUSW w Toruniu – Wydział „B” SB, k. 16v. Z dn. 16 XII 1989 r. do Wydziału „B” WUSW w Toruniu włączona została Grupa „B” SB z siedzibą we Włocławku o stanie trzech etatów, zob. AIPN By, 285/62, Rozkaz organizacyjny nr 01/90 szefa WUSW w Toruniu z 3 I 1990 r., k. 7; AIPN By, 285/225, Zakres działania Wydziału „C” SB WUSW w Toruniu, 2 VIII 1986 r., k. 93; AIPN By, 285/221, Zestawienie przyznaczonych etatów dla komórek organizacyjnych WUSW z chwilą jego utworzenia z uwzględnieniem ilości etatów przyznaczonych z puli MSW po 1975 r., 10 XI 1986 r., k. 136; AIPN By, 285/67, Etat nr TO/W/02/81 KW MO/WUSW w Toruniu – Wydział „W” SB; AIPN By, 285/61, Rozkaz organizacyjny nr 04/89 szefa WUSW w Toruniu z 15 VI 1989 r., k. 32.

¹²⁶ AIPN, 01096/3, Zarządzenie nr 0034/78 ministra spraw wewnętrznych w sprawie regulaminu organizacyjnego i zakresu działania Biura Śledczego MSW z 26 IX 1978 r., k. 186–188; AIPN By, 076/7 Tymczasowe zasady pracy Wydziałów Śledczych SB KW MO w nowej strukturze organizacyjnej, 23 VII 1975 r., k. 339.

¹²⁷ AIPN By, 076/66, Sprawozdania i materiały Wydziału Śledczego SB KW MO/WUSW w Toruniu za lata 1975–1990; AIPN By, 285/225, Zakres działania Wydziału Śledczego SB WUSW w Toruniu, 9 VIII 1986 r., k. 33–36; AIPN By, 285/261, Zakres działania i struktura organizacyjna Wydziału Śledczego WUSW we Włocławku, 26 VII 1986 r., k. 19–25; *ibidem*, Zakres działania i struktura organizacyjna Wydziału Śledczego WUSW we Włocławku, 1 VII 1987 r., k. 245–247. Por. także AIPN By, 076/7, Odpowiedź naczelnika Wydziału Śledczego SB KW MO w Toruniu do Wydziału Inspekcji Biura Śledczego MSW w sprawie postępowań karnych pozostających w zainteresowaniu SB, popełnionych w okresie po wprowadzeniu stanu wojennego, 30 V 1983 r., k. 271–276 oraz AIPN By, 082/56, t. 1–2, Akta śledztwa w sprawie wydarzeń 1 i 3 V 1982 r. w Toruniu (sprawy przygotowawcze prowadzili funkcjonariusze Wydziału Śledczego SB KW MO w Toruniu).

3. Struktury Służby Bezpieczeństwa w województwach bydgoskim...

---

waniu TW, współpracy ze służbą więzienną i zabezpieczeniu dokumentowania czynności procesowych¹²⁸.

Wydziały paszportów SB były odpowiedzialne za prowadzenie wszelkich spraw związanych z wyjazdami czasowymi i stałymi obywateli za granicę oraz pobylem cudzoziemców na terenie danego województwa. W tym zakresie funkcjonariusze wspomnianego pionu dokonywali wszystkich formalności związanych z wydaniem paszportu czy przedłużania wiz (przyjmowanie wniosku, wystawianie dokumentu, przyjmowanie paszportu od osób powracających z zagranicy, dokonywanie wpisów w dowodach osobistych, rejestrowanie i przechowywanie akt paszportowych, paszportów i dowodów osobistych osób wyjeżdżających za granicę, formułowanie pisemnych uzasadnień odmowy wydania paszportu i rozpatrywanie odwołań, realizacja tzw. zastrzeżeń paszportowych, opiniowanie w sprawach wydalen i deportacji cudzoziemców, sporządzanie wniosków o wpis do indeksu osób niepożądanych w PRL itp.). Poza stroną formalną swojej działalności, pracownicy wydziałów paszportów realizowali przede wszystkim wytyczne dotyczące „operacyjnego rozpoznania uczestników międzynarodowej wymiany osobowej w aspekcie wypracowania właściwych decyzji paszportowo-wizowych”. W tym zakresie pion paszportów SB ściśle współpracował z innymi jednostkami WUSW, w tym przede wszystkim z wydziałami II (kontrwywiad) i III (operacyjne rozpoznanie środowisk opozycyjnych). Efektem podejmowanych działań miało być m.in. uniemożliwienie wyjazdu osobom, które podejrzewano o możliwość podjęcia za granicę działalności godzącej w interes PRL bądź odmowa powrotu do kraju. W trakcie prowadzonych rozmów profilaktyczno-rozpoznawczych typowane były także osoby do operacyjnego rozpracowania przez kontrwywiad m.in. na okoliczność werbunku. W 1986 r. w Wydziale Paszportów SB WUSW w Bydgoszczy wprowadzony został wewnętrzny podział na trzy sekcje: Realizacji i Obsługi Interesantów, Opracowywania Dokumentacji Paszportowej, Ewidencji i Sprawozdawczości, Obsługi Podsystemu Elektronicznego „SERP” oraz Obsługi Cudzoziemców i Posiadaczy Paszportów Konsularnych. W Toruniu i we Włocławku pion paszportów stanowił natomiast jednolitą jednostkę organizacyjną, bez wewnętrznego podziału. W 1986 r. stan etatowy wydziałów paszportów w poszczególnych WUSW przedstawiał się następująco: Bydgoszcz – dwadzieścia cztery stanowiska, Toruń – piętnaście i pół etatu, Włocławek – dziewięć¹²⁹.

---

¹²⁸ AIPN By, 077/601, Zakres działania Wydziału Śledczego SB WUSW w Bydgoszczy, 22 V 1986 r., k. 101–119; AIPN By, 077/615, Sprawozdania Wydziału Śledczego SB WUSW w Bydgoszczy za lata 1987–1990; AIPN By, 077/622, t. 1, Analizy i sprawozdania Wydziału Śledczego SB WUSW w Bydgoszczy za lata 1985–1990; AIPN By, 077/644, Protokół z kontroli sprawdzającej Wydziału Śledczego SB WUSW w Bydgoszczy wraz z załącznikami, 25 III 1986 r., k. 1–55; *ibidem*, Protokół z przeprowadzonej kontroli pracy Wydziału Śledczego SB WUSW w Bydgoszczy za okres od 1 stycznia do 31 grudnia 1983 r., 30 III 1984 r., k. 23–35.

¹²⁹ AIPN, 1616/428, Notatka służbowa z kompleksowej kontroli Wydziału Paszportów w WUSW w Bydgoszczy [przeprowadzonej] przez Główny Inspektorat MSW w okresie 12–28 III 1984 r., 28 III 1984 r., k. 15–25; *ibidem*, Informacja dotycząca pracy Wydziału Paszportów w zakresie międzynarodowej wymiany osobowej województwa bydgoskiego w roku 1984, 19 II 1985 r., k. 35–40; *ibidem*, Protokół z kontroli sprawdzającej Wydziału Paszportów WUSW w Bydgoszczy przeprowadzonej przez Główny Inspektorat MSW w okresie 17–23 III 1986 r., 23 III 1986 r., k. 52–66; *ibidem*, Sprawozdanie z kontroli Wydziału Paszportów WUSW w Bydgoszczy nt. „prawidłowości decyzji paszportowych w zakresie wyjazdów służbowych oraz funkcjonowania składnic paszportowych”, 29 V 1987 r., k. 90–94; AIPN By, 285/219, Pismo naczelnika Wydziału Paszportów SB WUSW w Toruniu do szefa WUSW w Toruniu w sprawie zakresu działania i planu zmian organizacyjnych w Wydziale i jednostkach paszportowych w RUSW województwa toruńskiego, 27 VIII 1987 r., k. 27–30; *ibidem*, Pismo naczelnika Wydziału Paszportów SB

Samodzielna Sekcja „A” realizowała zadania związane z łącznością szyfrowo-kodową i telegraficzną. Nie była ona wewnętrznie podzielona na komórki organizacyjne. W jej skład, oprócz kierownika wchodził: referenci i starsi referenci techniki operacyjnej, telegrafici oraz inspektor do prac obronno-operacyjnych służby szyfrowo-kodowej i inspektor kontroli i szkolenia. W zakresie działalności Samodzielnej Sekcji „A” leżało m.in. zapewnianie całodobowej łączności szyfrowej z odpowiednimi komórkami szyfrowymi MSW, innymi WUSW i jednostkami terenowymi resortu, szefostwa i zarządu WSW oraz innych instytucji na potrzeby SB: KW PZPR, Wojewódzkiego Urzędu Kontroli Prasy, Publikacji i Widowisk, Prokuratury Wojewódzkiej czy Wojewódzkiego Komitetu Obrony. W zakresie łączności telegraficznej sekcja zapewniała nadawanie i odbiór telegramów we wszelkich relacjach WUSW z innymi jednostkami resortowymi i pozaresortowymi¹³⁰.

Utworzony w 1989 r. w WUSW w Bydgoszczy (1 stycznia) i w Toruniu (30 listopada) Inspektorat 2 SB¹³¹ stanowił terenową strukturę powstałego w styczniu 1982 r. Biura Studiów SB MSW¹³². Zadaniem tej specjalnej jednostki analitycznej było „wypracowanie strategii, taktyki oraz form i metod działania” wobec podziemia solidarnościowego¹³³. Szczególne znaczenie tej struktury polegało na rozpracowywaniu najważniejszych działaczy podziemia m.in. przez organizowanie skomplikowanych gier i kombinacji operacyjnych, a także przez wykorzystywanie najcenniejszej i ściśle utajnianej agentury, która często była przejmowana z innych pionów operacyjnych SB¹³⁴. Mjr Henryk Misz, zastępca naczelnika Wydziału III SB i jednocześnie kierownik Samodzielnej Grupy Operacyjno-Śledczej¹³⁵, której kontynuatorem

---

WUSW w Toruniu do szefa WUSW w Toruniu w sprawie aktualnego stanu organizacyjnego i planu zmian w Wydziale, 3 IX 1987 r., k. 31–33; AIPN By, 285/225, Ramowy zakres działania Wydziału Paszportów SB WUSW w Toruniu, 28 VIII 1986 r., k. 100–122; AIPN By, 285/53, Rozkaz organizacyjny nr 028/TO/86 z 10 XII 1986 r. szefa WUSW w Toruniu w sprawie wprowadzenia z dniem 1 XII 1986 r. zmian etatowych w Wydziale Paszportów SB WUSW w Toruniu, k. 52 (likwidacja etatu zastępcy naczelnika); AIPN By, 285/261, Zakres działania i struktura organizacyjna Wydziału Paszportów SB WUSW we Włocławku, 10 VIII 1986 r., k. 198–215.

¹³⁰ AIPN By, 285/56, Rozkaz organizacyjny nr 07/TO/86 szefa WUSW w Toruniu z 24 IV 1986 r. w sprawie zmian etatowych, k. 8; AIPN By, 285/225, Ramowy zakres działania Samodzielnej Sekcji „A” SB WUSW w Toruniu, 27 I 1984 r., k. 84; AIPN By, 285/217, Pismo kierownika Samodzielnej Sekcji „A” SB do naczelnika Wydziału Ogólnego KW MO w Toruniu, 15 II 1980 r., k. 16.

¹³¹ AIPN, 1585/12015, Rozkaz organizacyjny nr 019/BY/88 szefa WUSW w Bydgoszczy z 30 XII 1988 r., k. 264–265 (17 etatów); AIPN By, 285/55, Rozkaz organizacyjny nr 012/TO/88 szefa WUSW w Toruniu z 6 XII 1988 r., k. 17.

¹³² AIPN By, 285/57, Komunikat nr 3/82 dyrektora Biura Organizacyjno-Prawnego MSW w sprawie powołania z dniem 15 I 1982 r. Biura Studiów SB MSW, 19 VIII 1982 r., k. 23.

¹³³ AIPN, 01245/383, Zarządzenie nr 0050/82 ministra spraw wewnętrznych w sprawie zakresu działania i organizacji Biura Studiów SB MSW, 1 VI 1982 r., k. 1–2; por. P. Piotrowski, *Struktury Służby Bezpieczeństwa MSW...*, s. 78–79; *idem*, *Służba Bezpieczeństwa w latach 1975–1990 [w:] Aparat bezpieczeństwa w Polsce...*, t. 3: 1975–1990, s. 30, 49.

¹³⁴ S. Cenckiewicz, P. Gontarczyk, *SB a Lech Wałęsa. Przyczynek do biografii*, Gdańsk–Warszawa–Kraków 2008, s. 138, przyp. 42.

¹³⁵ Toruńska Samodzielna Grupa Operacyjno-Śledcza SB została utworzona 19 I 1984 r. na mocy Decyzji nr 01/84 szefa WUSW w Toruniu płk. dr. Stanisława Łukasiaka. Jej powołanie wiązało się z negatywną oceną przez nowego szefa miejscowego WUSW dotychczasowych form i efektów zwalczania toruńskiego podziemia solidarnościowego przez SB. Płk Łukasiak, wydając decyzję o utworzeniu specgrupy, wiązał z jej działalnością duże oczekiwania zarówno w zakresie kompleksowych analiz służących pełnemu rozpoznaniu lokalnego podziemia solidarnościowego, jak i przede wszystkim wymagał ich skutecznego zwalczania, wyposażając w tym celu Grupę w szerokie i nieformalne pełnomocnictwa. Podstawowy skład tajnej Grupy do zadań specjalnych został przedstawiony Łukasiakowi do akceptacji przez płk. Zygmunta Grochowskiego, ówczesnego zastępcę szefa WUSW ds. SB. Powołanie kpt. Henryka Misza na jej kierownika wiązało się z jego dużym doświadczeniem w pracy analityczno-informacyjnej i znakomitą orientacją w zakresie zagadnień

3. Struktury Służby Bezpieczeństwa w województwach bydgoskim...

w województwie toruńskim był Inspektorat 2, tak formułował zadania tej jednostki: „Rozpoznawanie, wykrywanie, ograniczanie i likwidowanie antypaństwowej działalności wymierzonej przeciwko konstytucyjnemu porządkowi prawnemu, prowadzonej przez ponadzakładowe struktury b[ylej] NSZZ «Solidarność» oraz «Solidarność Walcząca»”. Koordynowanie w skali województwa działań operacyjnych i profilaktycznych, prowadzonych wobec struktur podległych regionalnym władzom «Solidarności» i innych funkcjonujących wbrew prawu nielegalnych grup politycznych (...) Rozpoznawanie ponadregionalnych powiązań wojewódzkich ogniw «S» i «SW», zwłaszcza działalności członków władz krajowych i zespołów doradczych, funkcjonowania kanałów łączności międzyregionalnej z ośrodkami wspierającymi opozycję z zagranicy (...) Rozpoznawanie, ograniczanie i likwidowanie ogniw wykonawczych, podległych władzom regionalnym, w szczególności struktur redakcyjno-wydawniczych, kolporterskich, zaopatrzeniowych, samokształceniowych i innych (...)”. Ponadto jeszcze bardzo istotnym elementem działalności inspektoratów 2 było sporządzanie szczegółowych analiz i ocen „zagrożenia działalnością nielegalnych grup i struktur” przesyłanych do centrali. W Toruniu Inspektorat 2 dzielił się na trzy zespoły: pierwszy prowadził rozpracowanie regionalnych struktur „Solidarności”, drugi rozpracowywał „Solidarność Walcząca” i ogniwa wydawniczo-poligraficzne władz regionalnych, a trzeci prowadził pracę analityczno-sprawozdawczą. Stan etatowy inspektoratu wynosił 16 stanowisk (kierownik i jego zastępca, ośmiu starszych inspektorów, pięciu inspektorów i pracownik Sekretariatu: sekretarka-maszynistka)¹³⁶.

operacyjnych, co stawiało go w jednym rzędzie z najbardziej niebezpiecznymi dla toruńskiej opozycji funkcjonariuszami miejscowej bezpieki. Oprócz Henryka Misza, w skład kierownictwa grupy, z wyboru szefa WUSW (jako nominalni zastępcy Misza), weszli: Grzegorz Lewandowski (zastępca szefa RUSW ds. SB w Toruniu), Eugeniusz Gawroński (naczelnik Wydziału Śledczego SB WUSW), Janusz Hejnowicz (naczelnik Wydziału V SB WUSW) i Roman Zielenkiewicz (naczelnik Wydziału III SB RUSW w Toruniu). Innych jej członków dobierał już indywidualnie kierownik, dokonując wyboru spośród „wyróżniających się” w pracy operacyjnej funkcjonariuszy poszczególnych wydziałów operacyjnych toruńskiego WUSW i RUSW. I tak, w skład Grupy Specjalnej Misza ostatecznie weszli (niektórzy później niż w 1984 r.): Bogdan Bogalecki, Ryszard Górny, Tomasz Hanuszewski, Roman Jarzyński, Jerzy Jedkie, Marek Kuczowski, Zbigniew Makulski, Wiesław Miros, Stefan Pokwicki, Bogdan Wandachowicz, Cyryl Wolski, Wiesław Zapalowski. Obowiązki maszynistki pełniła Maria Sugier (obecnie Magdalena Kuczerowska), w świetle zeznań świadków biorąca jednak również udział w działaniach operacyjnych (porwanie Zofii Jastrzębskiej). Należy tu jeszcze wspomnieć o Bronisławie Stanaszku (z Wydziału Śledczego SB WUSW) pełniącym funkcję konsultanta prawnego grupy, jednocześnie oddelegowanym w 1984 r. z ramienia SB do wyjaśnienia okoliczności i zidentyfikowania sprawców porwań działaczy opozycji toruńskiej, które faktycznie zostały zaplanowane i dokonane przez ludzi ze specgrupy kpt. Misza (śledztwo prowadzone po złożeniu doniesienia do Prokuratury m.in. przez Antoniego Mężydłę, umorzono w 1984 r. „oczyszczając” z podejrzeń toruńskich funkcjonariuszy SB). Oryginały Decyzji płk. Łukasiaka w sprawie powołania i likwidacji grupy zostały zniszczone w styczniu 1990 r. przez komisję powołaną przez płk. Grochowskiego do „brakowania akt”, w skład której weszli członkowie grupy, m.in. Henryk Misz i Marek Kuczowski. Odpowiednie zapisy w sprawie wydania stosownych decyzji przez Łukasiaka znajdują się jednak w dzienniku korespondencji wewnętrznej prowadzonym przez poszczególne wydziały. W październiku 1991 r. sześciu funkcjonariuszy z Samodzielnej Grupy Operacyjno-Śledczej stanęło przed sądem w Toruniu (Misz, Kuczowski, Jarzyński, Bogalecki, Miros i Makulski) w charakterze oskarżonych w procesie o terrorystyczne porwania działaczy opozycji toruńskiej z 1984 r. Ich ofiarami padli wówczas Antoni Mężydło, Zofia Jastrzębska, Gerard Zakrzewski, a także Piotr Hryniewicz (którego rola jest jednak nie do końca wyjaśniona, w świetle jego kontaktów z ppor. SB Markiem Kuczowskim z 1981 r.). Podstawowe znaczenie źródłowe dla rekonstrukcji składu osobowego Samodzielnej Grupy Operacyjno-Śledczej WUSW w Toruniu mają akta osobowe funkcjonariuszy toruńskiej SB, zwłaszcza jednak akta śledztwa i procesowe z 1991 r., zob. AIPN By, 341/21–29, 31.

¹³⁶ AIPN By, 285/225, Zakres działania Inspektoratu 2 SB WUSW w Toruniu, 30 XII 1988 r., k. 73–83.

3. Struktury Służby Bezpieczeństwa w województwach bydgoskim...

Inspektorat 2 WUSW w Bydgoszczy, wykonując identyczne zadania (bez podziału na zespoły), posiadał dziewiętnaście stanowisk etatowych, przy czym faktycznie obsadzonych było osiem¹³⁷. We Włocławku nie widziano potrzeby zorganizowania terenowej struktury Biura Studiów SB MSW.

Likwidacja inspektoratów 2 została przeprowadzona z dniem 1 listopada 1989 r. Materiały operacyjne tej jednostki zostały przekazane do nowo utworzonych wydziałów studiów i analiz SB WUSW¹³⁸.

Zorganizowanym w styczniu 1985 r. w strukturach WUSW inspektoratom ochrony funkcjonariuszy zostało powierzone prowadzenie pracy operacyjnej wśród pracowników SB i MO w celu „zwalczania popełnianych [przez nich] najpoważniejszych naruszeń prawa, a także zajmowanych postaw i zachowań mogących wyrządzić poważne szkody interesom resortu spraw wewnętrznych oraz politycznym, społecznym i gospodarczym interesom państwa”¹³⁹. Powołanie inspektoratów miało niewątpliwie związek z ujawnianymi w pierwszej połowie lat osiemdziesiątych faktami współpracy funkcjonariuszy MSW z podziemiem antykomunistycznym¹⁴⁰, a także poważnym wzrostem popełnianych w tym

¹³⁷ AIPN By, 077/836, Notatka służbowa dotycząca koncepcji wydzielenia pomieszczeń służbowych dla Inspektoratu 2 SB WUSW w Bydgoszczy, 8 II 1989 r., k. 1–2; *ibidem*, Wniosek dotyczący przemieszczenia organizacyjnych WUSW w Bydgoszczy w związku z utworzeniem Inspektoratu 2 WUSW w Bydgoszczy, 28 II 1989 r., k. 3; *ibidem*, Raport kierownika Inspektoratu 2 SB WUSW w Bydgoszczy do szefa WUSW w Bydgoszczy w sprawie przydzielenia funkcjonariuszom Inspektoratu 2 SB limitu km w celu wykorzystywania samochodów prywatnych do realizacji zadań służbowych, 22 III 1989 r., k. 5; AIPN By, 077/827, Wykaz funkcjonariuszy Inspektoratu 2 WUSW proponowanych do podwyższenia dodatku specjalnego, 7 VIII 1989 r., k. 24; *ibidem*, Wniosek naczelnika Inspektoratu 2 SB WUSW w Bydgoszczy do szefa WUSW w Bydgoszczy w sprawie podwyższenia dodatku specjalnego funkcjonariuszom Inspektoratu 2 SB, 26 V 1989 r., k. 35; *ibidem*, Wniosek naczelnika Inspektoratu 2 SB WUSW w Bydgoszczy do naczelnika Wydziału Kadr WUSW w Bydgoszczy w sprawie przyznania dodatków operacyjnych funkcjonariuszom Inspektoratu 2 SB, 24 III 1989 r., [b.p.]; *ibidem*, Wyciąg z Rozkazu personalnego dyrektora Departamentu Kadr MSW w sprawie nominacji mjr. Wirginiusza Kierskiego na stanowisko kierownika Inspektoratu 2 SB WUSW w Bydgoszczy, 6 II 1989 r., k. 58; *ibidem*, Rozkaz personalny nr 07/88 szefa WUSW w Bydgoszczy w sprawie awansów w Inspektoracie 2 SB WUSW w Bydgoszczy, 23 I 1989 r., k. 59–60.

¹³⁸ AIPN By, 285/61, Zarządzenie organizacyjne nr 0460/Org. dyrektora Biura Organizacyjno-Prawnego MSW z 13 XI 1989 r. w sprawie wprowadzenia zmian organizacyjno-etatowych w WUSW w Toruniu oraz podległych mu jednostkach na terenie województwa toruńskiego z dniem 1 XI 1989 r., k. 32; AIPN By, 077/830, Protokół przejęcia Inspektoratu 2 przez Wydział Studiów i Analiz SB WUSW w Bydgoszczy, 5 XII 1989 r., k. 1–15.

¹³⁹ AIPN By, 077/746, Zarządzenie nr 0072/84 ministra spraw wewnętrznych z 27 XII 1984 r. w sprawie organizacji i zakresu działania Zarządu Ochrony Funkcjonariuszy MSW, k. 4–6; AIPN, 1585/12015, Rozkaz organizacyjny nr 01/BY/85 szefa WUSW w Bydgoszczy z 9 I 1985 r. w sprawie zorganizowania Inspektoratu Ochrony Przemysłu WUSW w Bydgoszczy, k. 50–51 (4 etaty); AIPN By, 077/778, Zarządzenie nr 018/85 szefa WUSW w Bydgoszczy dotyczące zapewnienia sprawnej i skutecznej realizacji zadań w zakresie ochrony funkcjonariuszy i pracowników cywilnych resortu spraw wewnętrznych przed naruszeniami prawa, 20 VI 1985 r., k. 115; AIPN By, 077/747, Sprawozdania Inspektoratu Ochrony Funkcjonariuszy SB WUSW w Bydgoszczy za lata 1985–1989; AIPN By, 285/52, Rozkaz organizacyjny nr 01/TO/85 z 9 I 1985 r. szefa WUSW w Toruniu w sprawie zorganizowania z dniem 15 XII 1982 r. Inspektoratu Ochrony Funkcjonariuszy SB WUSW w Toruniu, k. 1–2 (3 etaty); AIPN By, 285/219, Raport kierownika Inspektoratu Ochrony Funkcjonariuszy WUSW w Toruniu do szefa WUSW w Toruniu w sprawie aktualnego stanu organizacyjnego i zakresu działania Inspektoratu Ochrony Funkcjonariuszy SB, 29 VIII 1987 r., k. 26; AIPN By, 285/237, Rozkaz organizacyjny nr 001/WL/85 szefa WUSW we Włocławku w sprawie zorganizowania Inspektoratu Ochrony Funkcjonariuszy SB w WUSW we Włocławku, 8 I 1985 r., k. 108 (3 etaty).

¹⁴⁰ Jednym z głośniejszych tego typu przypadków była sprawa współpracy ze środowiskiem antykomunistycznym w Trójmieście funkcjonariusza Wydziału Śledczego SB KW MO/WUSW w Gdańsku kpt. Adama Hodysza, skazanego w 1985 r. na sześć lat więzienia, zob. S. Cenciekiewicz, *Operacja „Arka” czyli SB w walce z Ruchem Młodej Polski w latach 1979–1988* [w:] *idem*, *Oczami bezpieki. Szkice i materiały z dziejów aparatu bezpieczeństwa PRL*, [2004],

3. Struktury Służby Bezpieczeństwa w województwach bydgoskim...

środowisku przestępstw kryminalnych i gospodarczych¹⁴¹. Historycy zajmujący się badaniem struktur SB wskazują również mord na księdzu Jerzym Popiełuszce, dokonany przez pracowników Departamentu IV MSW, jako jedną z przyczyn zorganizowania omawianej jednostki¹⁴². W ramach podejmowanych działań funkcjonariusze inspektoratu prowadzili sprawy operacyjnego rozpracowania, sprawy operacyjnego sprawdzenia oraz postępowania sprawdzająco-wyjaśniające. Dla przykładu można podać, iż w 1985 r. w województwach bydgoskim, toruńskim i wrocławskim prowadzone były jedynie ostatnie z wymienionych, z czego 16 przypadło na Bydgoszcz, 18 na Toruń, a 9 na Wrocławek. Stan etatowy tej jednostki wynosił cztery stanowiska w Bydgoszczy i po trzy w Toruniu i Wrocławku (kierownik i starsi inspektorzy). Terenowe struktury Zarządu Ochrony Funkcjonariuszy MSW zostały zlikwidowane w marcu 1990 r. na mocy zarządzenia nr 28/90 ministra spraw wewnętrznych z 15 lutego tego roku¹⁴³.

Inspektorat Ochrony Przemysłu KW MO w Bydgoszczy w latach 1975–1982 funkcjonował jako struktura podlegająca nadzorowi zastępcy komendanta wojewódzkiego MO ds. Służby Milicji¹⁴⁴. W Toruniu i we Wrocławku zadania tej jednostki były realizowane przez starszych inspektorów ds. ochrony przemysłu Zespołu Stanowisk Samodzielnych Wydziału Inspekcji KW MO/WUSW (dwa stanowiska etatowe dla Torunia, jedno dla Wrocławka). Taka sytuacja utrzymała się jednak na stałe tylko we wrocławskim WUSW¹⁴⁵. W strukturach toruńskiej komendy wojewódzkiej MO z dniem 1 października 1982 r. zorganizowano natomiast Inspektorat Ochrony Przemysłu¹⁴⁶, podporządkowany zastępcy komendanta wojewódzkiego MO ds. SB. W przypadku Bydgoszczy jego stan etatowy wynosił sześć stanowisk (jedno na pół etatu), natomiast w Toruniu były to cztery etaty (kierownik, starsi inspektorzy, inspektorzy i sekretarka-maszynistka).

---

wyd. 3, Kraków 2006, s. 399–401; S. Cenckiewicz, P. Gontarczyk, *op. cit.*, s. 151, przyp. 101 i s. 446. W latach 1979–1984 kpt. Hodysz m.in. przekazywał informacje o agencji SB KW MO w Gdańsku.

¹⁴¹ Przykładowo w latach 1986–1988 w skali kraju zanotowanych zostało w sumie 69 wypadków „infiltracji resortu przez przeciwnika politycznego”: dla 1985 r. brak całościowych danych, 36 w 1986 r., 20 w 1987 r. i 13 w 1988 r. W tym samym czasie prowadzono w sumie 926 spraw dotyczących przestępstw kryminalnych i gospodarczych (199 w 1986 r., 376 w 1987 r., 351 w 1988 r.), zob. AIPN, 0789/1, t. 1, Sprawozdania z działalności Zarządu Ochrony Funkcjonariuszy MSW i jego odpowiedników w WUSW za lata 1985–1988, k. 103–113, 137, 139–144, 158, 160–183, 194–206 (tu również dalsze statystyki uwzględniające m.in.: „naruszanie zasad ochrony tajemnicy służbowej, wykorzystywanie stanowiska do czerpania korzyści materialnych, utrzymywanie kontaktów z klerem” i wiele innych).

¹⁴² P. Piotrowski, *Służba Bezpieczeństwa w latach 1975–1990 [w:] Aparat bezpieczeństwa w Polsce...*, t. 3: 1975–1990, s. 31.

¹⁴³ AIPN, 0789/1, Zarządzenie nr 28/90 ministra spraw wewnętrznych z 15 II 1990 r. w sprawie likwidacji niektórych jednostek organizacyjnych MSW, k. 2–3.

¹⁴⁴ AIPN By, 077/458, Zarządzenie nr 018/75 komendanta wojewódzkiego MO w Bydgoszczy w sprawie organizacyjnego podporządkowania wydziałów KW MO, 10 VI 1975 r., k. 6; *ibidem*, Zarządzenie nr 04/82 komendanta wojewódzkiego MO w sprawie organizacyjnego podporządkowania wydziałów KW MO, 1 II 1982 r., k. 80.

¹⁴⁵ AIPN, 01415/46, Etat nr WL/W/01/75 KW MO we Wrocławku zatwierdzony Rozkazem organizacyjnym nr 0113/Org. komendanta wojewódzkiego MO we Wrocławku z 11 VI 1975 r., k. 16; AIPN By, 285/238, Rozkaz organizacyjny nr 07/WL/89 szefa WUSW we Wrocławku w sprawie likwidacji stanowiska starszego inspektora ds. Ochrony Przemysłu Zespołu Stanowisk Samodzielnych Wydziału Inspekcji WUSW we Wrocławku, 16 XI 1989 r., k. 128.

¹⁴⁶ AIPN By, 285/49, Rozkaz organizacyjny nr 019/TO/82 z 12 X 1982 r. komendanta wojewódzkiego MO w Toruniu w sprawie wprowadzenia z dniem 1 X 1982 r. zmian organizacyjno-etatowych, 12 X 1982 r., k. 17.

3. Struktury Służby Bezpieczeństwa w województwach bydgoskim...

Podstawowy zakres obowiązków funkcjonariuszy inspektoratów ochrony przemysłu wiązał się ze sprawowaniem kontroli nad stanem ochrony i zabezpieczenia zakładów pracy i obiektów gospodarki narodowej zlokalizowanych na terenie województwa. Pracownicy pionu ochrony przemysłu byli odpowiedzialni za nadzór nad działalnością i przeprowadzanie szkoleń Straży: Przemysłowej, Pocztovej, Leśnej i Służby Ochrony Kolei. W wypadku Straży Przemysłowej kierownik Inspektoratu Ochrony Przemysłu miał wpływ na obsadę stanowisk komendantów, zastępców komendantów i dowódców wart oraz ustalanie ich stanów etatowych. Ważną kompetencją IOP było również określanie rodzaju, stanu ilościowego, stanu utrzymania oraz sposobu noszenia broni palnej pozostającej na wyposażeniu formacji ochronnych. Wprowadzona w czasie stanu wojennego militaryzacja zakładów przemysłowych była nadzorowana właśnie przez inspektoraty ochrony przemysłu, którym przypadła również rola koordynatora współdziałania z jednostkami MO i SB w zakresie fizycznej ochrony wspomnianych zakładów i obiektów. W 1986 r. Inspektorat Ochrony Przemysłu WUSW w Bydgoszczy kontrolował „79 obiektów ochraniających przez Straż Przemysłową, 4 obiekty ochraniające przez Straż Poczтовую, 17 posterunków Straży Leśnej, 5 obiektów przez Służbę Ochrony Kolei”. Poszczególni pracownicy realizowali swoje czynności według specyfiki branżowo-zagadnieniowej danego zakładu¹⁴⁷. Z kolei jednostka pionu ochrony przemysłu usytuowana w strukturze WUSW w Toruniu nadzorowała 23 zakłady, w których działała Straż Przemysłowa, 8 zakładów ze Strażą Poczтовую, 17 obiektów kolejowych, 5 formacji Straży Leśnej i 10 obiektów, w których działała Straż Bankowa¹⁴⁸. Inspektoraty Ochrony Przemysłu zostały zlikwidowane z dniem 1 listopada 1989 r. na mocy zarządzenia nr 0460/Org. dyrektora Biura Organizacyjno-Prawnego z 13 listopada tego roku, wydanego w związku z wcześniejszym zarządzeniem nr 075/89 ministra spraw wewnętrznych (z 24 sierpnia)¹⁴⁹.

¹⁴⁷ AIPN By, 077/743, Plan pracy Inspektoratu Ochrony Przemysłu WUSW w Bydgoszczy za 1989 r., 10 I 1989 r., k. 65–67; *ibidem*, Ramowy zakres działania Inspektoratu Ochrony Przemysłu WUSW w Bydgoszczy, 14 I 1986 r., k. 82–86, Załącznik: Wykaz zakładów pracy i obiektów nadzorowanych przez pracowników IOP WUSW w Bydgoszczy, w których funkcjonują specjalistyczne służby ochronne, k. 87–88; *ibidem*, Protokół z kontroli sprawdzającej działalność Inspektoratu Ochrony Przemysłu WUSW w Bydgoszczy przeprowadzonej przez Główny Inspektorat MSW w dniach 17–21 III 1986 r., 21 III 1986 r., k. 89–95; *ibidem*, Protokół z kontroli kompleksowej Inspektoratu Ochrony Przemysłu WUSW w Bydgoszczy przeprowadzonej przez Główny Inspektorat MSW w dniach 12–30 III 1984 r., 30 III 1984 r., k. 96–106.

¹⁴⁸ AIPN By, 285/224, Zakres działania Inspektoratu Ochrony Przemysłu WUSW w Toruniu, 20 II 1986 r., k. 10–19; *ibidem*, Zakres działania Inspektoratu Ochrony Przemysłu KW MO w Toruniu, 22 XI 1982 r., k. 27–31; AIPN By, 076/264, Plan ochrony obiektów zabezpieczanych przez uzbrojone specjalistyczne formacje ochronne w pierwszym i drugim stopniu zagrożenia bezpieczeństwa wewnętrznego państwa, 30 V 1988 r., k. 1–12 (Straż Przemysłowa, k. 6–9; Straż Poczтовая, k. 9–10; Straż Leśna, k. 10–11; Straż Bankowa, k. 11; zadania IOP WUSW w Toruniu, k. 11–12); AIPN By, 076/317, Charakterystyka i ocena zagrożenia zewnętrznego i wewnętrznego województwa toruńskiego w gospodarce narodowej, [b.d.], k. 22–27; *ibidem*, Zadania Inspektoratu Ochrony Przemysłu w zakresie sprawowania nadzoru nad obiektami kategorii II wynikające z Zarządzenia nr 074/84 ministra spraw wewnętrznych z 27 XII 1984 r., [b.d.], k. 28; *ibidem*, Zadania Inspektoratu Ochrony Przemysłu SB w okresie wzrostu zewnętrznego zagrożenia bezpieczeństwa państwa i wojny, [b.d.], k. 29–30; *ibidem*, Charakterystyka zagrożenia wewnętrznego zakładów i obiektów ochraniających przez uzbrojone formacje ochronne za 1985 r. na terenie województwa toruńskiego, 6 III 1986 r., k. 42–45.

¹⁴⁹ AIPN By, 285/61, Zarządzenie organizacyjne nr 0460/Org. dyrektora Biura Organizacyjno-Prawnego MSW z 13 XI 1989 r. w sprawie wprowadzenia zmian organizacyjno-etatowych w WUSW w Toruniu oraz podległych mu jednostkach na terenie województwa toruńskiego z dniem 1 XI 1989 r., k. 32; *ibidem*, Rozkaz organizacyjny nr 011/89

3. Struktury Służby Bezpieczeństwa w województwach bydgoskim...

Na mocy decyzji ministra spraw wewnętrznych z 8 grudnia 1983 r., z dniem 1 stycznia 1984 r. **Wydział Łączności** został podporządkowany bezpośrednio nadzorowi zastępcy szefa WUSW ds. SB. Składał się on z Sekcji 1 (Przewodowej), 2 (Radiowej), Poczty Specjalnej i Sekretariatu. W skład Kierownictwa wchodził naczelnik i jego zastępca (sprawujący bezpośredni nadzór nad Sekcją 2). Podstawowym zadaniem Wydziału Łączności było całodobowe „zapewnianie międzymiastowej telefonicznej łączności rządowej dla władz wojewódzkich, w tym komitetów partyjnych, urzędów wojewódzkich i organów bezpieczeństwa państwa i porządku publicznego, (...) ekspedycja i rozdział poczty tajnej i tajnej specjalnego znaczenia nadawanej i odbieranej przez instytucje wojewódzkie, przedsiębiorstwa państwowe i społeczne, jednostki wojskowe i komórki organizacyjne WUSW w oparciu o przepisy obowiązujące w tym zakresie, łącznie z przyjmowaniem i przekazywaniem przesyłek i korespondencji służbowej – niestanowiących tajemnicy państwowej tylko dla jednostek resortu spraw wewnętrznych”. Funkcjonariusze wydziału (starsi inżynierzy i starsi technicy) organizowali również łączność przewodową i radiową dla potrzeb operacyjnych wydziałów WUSW (z wyjątkiem „B” i „T” SB). W tej mierze odpowiadali za zabezpieczenie łączności radiowej w akcjach prowadzonych na terenie województwa. Pracownicy tej jednostki byli także zobowiązani do samodzielnego utrzymywania w ciągłej sprawności techniczno-eksploatacyjnej urządzeń łączności WUSW¹⁵⁰.

Z dniem 1 listopada 1989 r. zlikwidowane zostały wydziały operacyjne SB: III, IV, V, VI, Inspektorat 2 oraz Inspektorat Ochrony Przemysłu i Inspektorat Analityczno-Informacyjny zastępcy szefa WUSW ds. SB. W ich miejsce z tym samym dniem we wszystkich WUSW w kraju utworzone zostały trzy nowe jednostki SB: **Wydział Ochrony Konstytucyjnego Porządku Państwa** (przede wszystkim w oparciu o wydziały III SB), **Wydział Ochrony Gospodarki** (w oparciu o wydziały V, VI i Inspektorat Ochrony Przemysłu) oraz **Wydział Studiów i Analiz** (w oparciu o wydziały IV i Inspektorat 2)¹⁵¹.

Ich zainteresowania i zadania zostały określone przez szefostwo MSW w sposób następujący: w przypadku wydziałów ochrony konstytucyjnego porządku państwa – „przeciwdziałanie, przybierającej formy przestępstwa, ekstremalnej działalności osób, grup i organizacji dążących do podważenia konstytucyjnego porządku państwa, a przede wszystkim jego systemu parlamentarnego”; w wypadku wydziałów ochrony gospodarki – „rozpoznawanie, zapobieganie i wykrywanie przestępczości gospodarczej przeciwko

---

szefa WUSW w Toruniu z 16 XI 1989 r. w sprawie wprowadzenia zmian organizacyjno-etatowych w WUSW w Toruniu oraz podległych mu jednostkach na terenie województwa toruńskiego z dniem 1 XI 1989 r., k. 36–39.

¹⁵⁰ AIPN By, 285/226, Pismo naczelnika Wydziału Ogólnego WUSW w Toruniu do naczelników Wydziałów WUSW, szefów RUSW i zastępców szefów RUSW ds. SB województwa toruńskiego w sprawie podporządkowania Wydziału Łączności bezpośrednio nadzorowi zastępcy szefa WUSW ds. SB, 11 I 1984 r., k. 140; *ibidem*, Ramowy zakres pracy Wydziału Łączności WUSW w Toruniu, 16 XII 1983 r., k. 141–152; AIPN By, 285/161, Zakres działania i struktura organizacyjna Wydziału Łączności WUSW we Włocławku, 12 VIII 1986 r., k. 216–233.

¹⁵¹ AIPN By, 077/925, Zarządzenie nr 030/89 szefa WUSW w Bydgoszczy w sprawie powołania Komisji do organizacji Wydziału Ochrony Konstytucyjnego Porządku Państwa i Wydziału Ochrony Gospodarki SB w WUSW w Bydgoszczy, 16 XI 1989 r., k. 4; AIPN By, 285/61, Rozkaz organizacyjny nr 011/89 szefa WUSW w Toruniu z 16 XI 1989 r., k. 36; AIPN By, 285/238, Rozkaz organizacyjny nr 07/WL/89 szefa WUSW we Włocławku, 16 XI 1989 r., k. 129.

3. Struktury Służby Bezpieczeństwa w województwach bydgoskim...

podstawowym interesom ekonomicznym państwa, głównie w zakresie handlu zagranicznego i wewnętrznego, bankowości, finansów, przemysłu, rolnictwa, leśnictwa gospodarki żywnościowej i ochrony środowiska” oraz w odniesieniu do wydziałów studiów i analiz – prowadzenie działalności analitycznej w sferze zainteresowań operacyjnych wyżej wymienionych jednostek w celu „ujawniania tendencji zmierzających do obalenia przemocą konstytucyjnego ustroju państwa oraz wypracowanie koncepcji i przedsięwzięć profilaktycznych służących rozpoznaniu i zapobieganiu działalności mogącej godzić w konstytucyjny porządek państwa”¹⁵².

Stan etatowy wspomnianych wydziałów w WUSW w Bydgoszczy, Toruniu i Włocławku, przedstawiał się następująco:

– Bydgoszcz:

Wydział	1 listopada 1989	styczeń–luty 1990
Ochrony Konstytucyjnego Porządku Państwa SB	30	24
Studiów i Analiz SB	10	8
Ochrony Gospodarki SB	57	46

– Toruń:

Wydział	1 listopada 1989	styczeń–luty 1990
Ochrony Konstytucyjnego Porządku Państwa SB	21	15
Studiów i Analiz SB	22	16
Ochrony Gospodarki SB	23	23

¹⁵² AIPN, 077/610, t. 2, Projekt wystąpienia wiceprezesa Rady Ministrów ministra spraw wewnętrznych gen. broni Czesława Kiszczaka na posiedzenie Rady Ministrów w dniu 11 XI 1989 r., k. 8 i n.; por. AIPN By, 076/219, Szyfrogram dyrektora Departamentu Ochrony Konstytucyjnego Porządku Państwa SB MSW do szefów WUSW w sprawie powołania Departamentu OKPP SB MSW z dniem 24 VIII 1989 r. i jego struktury organizacyjnej, 5 X 1989 r., k. 6–7; AIPN By 077/914, Struktura organizacyjna Wydziału Ochrony Konstytucyjnego Porządku Państwa SB WUSW w Bydgoszczy, 5 XII 1989 r., k. 55–58; AIPN By, 285/225, Ramowy zakres pracy Wydziału Studiów i Analiz SB WUSW w Toruniu, 18 I 1990 r., k. 37–40; *ibidem*, Zakres obowiązków funkcjonariuszy Wydziału Studiów i Analiz SB WUSW w Toruniu, 16 I 1990 r., k. 41–58; AIPN By, 077/677, Zarządzenie nr 3/89 dyrektora Departamentu Ochrony Gospodarki MSW w sprawie zakresu działania i struktury Departamentu Ochrony Gospodarki MSW, 27 IX 1989 r., k. 7–11; AIPN By, 076/234, Kierunki i sfery działania Departamentu Ochrony Gospodarki SB MSW i Wydziałów Ochrony Gospodarki SB WUSW, 26 I 1990 r., k. 2–10; *ibidem*, Ramowy zakres pracy Wydziału Ochrony Gospodarki SB WUSW w Toruniu, 18 I 1990 r., k. 90–100; *ibidem*, Ramowy zakres pracy Wydziału Ochrony Gospodarki SB WUSW w Toruniu, 30 XI 1989 r., k. 102–108; AIPN By, 076/74, Sprawozdanie z działalności Wydziału Ochrony Konstytucyjnego Porządku Państwa SB WUSW w Toruniu za 1989 r., 5 I 1990 r., k. 30–33; *ibidem*, Sprawozdanie z działalności Wydziału Ochrony Gospodarki SB WUSW w Toruniu za 1989 r., 5 I 1990 r., k. 34–38; *ibidem*, Sprawozdanie z działalności Wydziału Studiów i Analiz SB WUSW w Toruniu za 1989 r., 5 I 1990 r., k. 39–45.

3. Struktury Służby Bezpieczeństwa w województwach bydgoskim...

– Włocławek:

Wydział	1 listopada 1989	styczeń–luty 1990
Ochrony Konstytucyjnego Porządku Państwa SB	12	12
Studiów i Analiz SB	17	12
Ochrony Gospodarki SB	34	26

Źródło: badania własne autora, w oparciu o analizę etatów, rozkazów organizacyjnych, szefów WUSW, zarządzeń ministra spraw wewnętrznych oraz materiałów administracyjnych.

*

W związku z nasilającą się od końca lat siedemdziesiątych działalnością opozycyjną poza miastami wojewódzkimi, w 1982 r. kierownictwo MSW podjęło decyzję o ponownym usytuowaniu struktur Służby Bezpieczeństwa w terenie, poza komendami wojewódzkimi MO. W okresie od marca do kwietnia 1983 r. na obszarze województw bydgoskiego, toruńskiego i włocławskiego pion SB został zorganizowany w sumie w dwudziestu jeden jednostkach MO: osiemnastu komisariatach MO¹⁵³ i czterech komendach miejskich MO¹⁵⁴. Jednocześnie likwidacji uległy grupy operacyjne SB, tworzone po 1975 r. przy poszczególnych wydziałach operacyjnych SB danych KW MO (II, III, III „A”/V, IV). Na terenie interesujących nas województw działały one przy komendach miejskich MO w Chojnicach, Grudziądzu i Inowrocławiu, a w wypadku pionu IV również przy kilkunastu komisariatach MO¹⁵⁵.

W sierpniu 1983 r. wszystkie jednostki terenowe MO zostały przemianowane na rejonowe urzędy spraw wewnętrznych (RUSW)¹⁵⁶. W ich strukturze organizacyjnej swoje od-

¹⁵³ W województwie bydgoskim były to komisariaty MO funkcjonujące w: Koronowie, Mogilnie, Nakle nad Notecią, Sępólnie Krajeńskim, Świeciu, Szubinie, Tucholi i Żninie. Na terenie województwa toruńskiego w Brodnicy, Chełmnie, Golubiu-Dobrzyniu, Nowym Mieście Lubawskim i Wąbrzeźnie, natomiast w województwie włocławskim w Aleksandrowie Kujawskim, Lipnie, Radziejowie i Rypinie, zob. AIPN By, 077/778, Informacja w sprawie utworzenia jednostek rejonowych MO w województwie bydgoskim, [b.d.], k. 85 (w województwie bydgoskim pion SB został zorganizowany w rejonach na mocy Zarządzenia organizacyjnego nr 063/Org. ministra spraw wewnętrznych z 24 II 1983 r., zob. AIPN By, 285/26, Etaty Komisariatów MO, KM MO/RUSW z terenu województwa bydgoskiego za lata 1983–1990); AIPN By, 285/50, Rozkaz organizacyjny nr 08/TO/83 komendanta wojewódzkiego MO w Toruniu z 21 III 1983 r. w sprawie wprowadzenia i zorganizowania z dniem 1 IV 1983 r. Służby Bezpieczeństwa w rejonowych jednostkach MO województwa toruńskiego, k. 18–19; AIPN By, 285/237, Zarządzenie organizacyjne nr 078/Org. ministra spraw wewnętrznych z 24 II 1983 r. w sprawie wprowadzenia i zorganizowania z dniem 1 III 1983 r. Służby Bezpieczeństwa w rejonowych jednostkach MO województwa włocławskiego, k. 6.

¹⁵⁴ W województwie bydgoskim były to KM MO funkcjonujące w Chojnicach i Inowrocławiu. Na terenie województwa toruńskiego w Grudziądzu i Toruniu. Natomiast w funkcjonujących w Bydgoszczy i Włocławku KM MO nie zorganizowano pionu SB. Zob. dokumentację przywoływaną w przyp. wyżej.

¹⁵⁵ Np. w województwie toruńskim grupy operacyjne pionu IV SB działały w następujących miastach: Brodnica (2 etaty), Chełmno (2), Chełmża (1), Golub-Dobrzyń (1), Nowe Miasto Lubawskie (1), Wąbrzeźno (1), Kowalewo Pomorskie (1), Lubicz (1), Unisław (1) i Radomino (1), zob. AIPN By, 285/50, Rozkaz organizacyjny nr 08/TO/83 komendanta wojewódzkiego MO w Toruniu, 21 III 1983 r., k. 20–21. Z dn. 1 V 1981 r. zorganizowano je także w województwie włocławskim: w Aleksandrowie (4 etaty), Lipnie (5), Radziejowie (3) i Rypinie (3), zob. AIPN By, 258/235, Rozkaz organizacyjny nr 09/WL/81 komendanta wojewódzkiego MO we Włocławku, 4 V 1981 r., k. 22–23.

¹⁵⁶ W RUSW z terenu województwa bydgoskiego sprawę tę regulował Rozkaz organizacyjny nr 021/BY/83 szefa WUSW w Bydgoszczy z 13 VIII 1983 r., zob. AIPN By, 285/26, Etaty Komisariatów MO, KM MO/RUSW

3. Struktury Służby Bezpieczeństwa w województwach bydgoskim...

powiedniki posiadały podstawowe pionory operacyjne (II, III, IV, V) i pomocnicze (paszportów) SB. Poza tym, w KM MO/RUSW w Chojnicach, Grudziądzu i Inowrocławiu do początku 1984 r. funkcjonowały także odpowiedniki dwóch wydziałów zabezpieczenia operacyjnego SB w postaci grup/referatu „W” i „T”.

Z dniem 1 stycznia 1985 r. w strukturach rejonowych urzędów spraw wewnętrznych zorganizowany został także pion VI SB¹⁵⁷. Wraz z jego utworzeniem wyłączono część etatów ze stanu grup IV SB (w przypadku RUSW w Koronowie i Nakle nad Notecią uległy one likwidacji).

W zależności od stanu etatowego komórki SB w RUSW funkcjonowały jako:

- grupy (1–4 etatów),
- referaty (5–7 etatów),
- sekcje (8–15 etatów),
- wydziały (16 i więcej etatów)¹⁵⁸.

W związku z bieżącymi potrzebami zwiększano bądź zmniejszano liczbę stanowisk, a co za tym idzie zmianie ulegał niekiedy także status poszczególnych komórek SB (grupy przekształcano w referaty, a referaty w sekcje, bądź odwrotnie). W przypadku wydziałów, na terenie interesujących nas województw funkcjonowały one jedynie w RUSW w Toruniu. Utworzono tutaj szesnastoetatową jednostkę pionu III SB i osiemnastoetatową pionu V SB¹⁵⁹. Ich kierownictwo spoczywało w rękach naczelnika i jego zastępcy¹⁶⁰.

Zakres obowiązków wszystkich rejonowych komórek SB wynikał, identycznie jak w przypadku ich odpowiedników na szczeblu WUSW, z odpowiednich zarządzeń ministra spraw wewnętrznych, zatwierdzanych do stosowania przez szefa WUSW. W przypadku Torunia zaistniała jednak potrzeba podziału zadań pomiędzy jednostki tego samego pionu zorganizowane w strukturach RUSW i WUSW, podejmujące działania operacyjne na terenie tego samego miasta¹⁶¹.

---

województwa bydgoskiego za lata 1983–1990, k. 11, 15, 20, 25, 30, 36, 41, 46, 52. Dla województwa toruńskiego i wrocławskiego zob. z kolei: AIPN By, 285/50, Rozkaz organizacyjny nr 017/TO/83 szefa WUSW w Toruniu, 11 VIII 1983 r., k. 36–40; AIPN By, 285/237, Rozkaz organizacyjny nr 013/WL/83 szefa WUSW we Wrocławku, 8 VIII 1983 r., k. 46–49.

¹⁵⁷ AIPN, 1585/12015, Rozkaz organizacyjny nr 02/BY/85 szefa WUSW w Bydgoszczy, 30 I 1985 r., k. 53–55; AIPN By, 285/58, Rozkaz organizacyjny nr 02/TO/85 szefa WUSW w Toruniu, 30 I 1985 r., k. 59–60; AIPN By, 285/237, Rozkaz organizacyjny nr 02/WL/85 szefa WUSW we Wrocławku, 30 I 1985 r., k. 112–114.

¹⁵⁸ P. Piotrowski, *Służba Bezpieczeństwa w latach 1975–1990* [w:] *Aparat bezpieczeństwa w Polsce...*, t. 3: 1975–1990, s. 52.

¹⁵⁹ W skali całego kraju, w wypadku wydziałów III SB, zostały one zorganizowane jeszcze tylko w RUSW w Gliwicach i Lublinie, natomiast wydziały V SB usytuowane były w strukturach RUSW w Bytomiu, Gliwicach i Katowicach (województwo katowickie), Kielcach (kieleckie), Krakowie-Nowej Hucie (krakowskie), Lublinie (lubelskie), Belchatowie (piotrkowskie) i Stalowej Woli (tarnobrzeskie). Poza wydziałami III i V, w pionie SB jednostek rejonowych funkcjonowały jeszcze: jeden Wydział IV (RUSW w Lublinie) oraz trzynaście wydziałów paszportów (RUSW w województwie katowickim i warszawskim), zob. P. Piotrowski, *Służba Bezpieczeństwa w latach 1975–1990* [w:] *Aparat bezpieczeństwa w Polsce...*, t. 3: 1975–1990, s. 53.

¹⁶⁰ AIPN By, 285/68, Etat nr TO/Mr/06/82 RUSW w Toruniu, k. 29, 30–31.

¹⁶¹ Zob. AIPN By, 285/224, Katalog zakresów działania SB RUSW w Toruniu, 2 XI 1988 r.: Zakres działania Referatu II SB RUSW w Toruniu, k. 142–146 (m.in. „operacyjna ochrona” obiektów wojskowych: Ośrodka Szkolenia Poligonowego Artylerii, VII Brygady Artylerii Haubic, II Okręgowej Składnicy Sprzętu OPK, Wojskowych Zakładów Remontowo-Budowlanych); Zakres działania Wydziału III SB RUSW w Toruniu, k. 147–154 (m.in. Teatr im. W. Horzycy, PTLiA „Baj Pomorski”, Muzeum Okręgowe, Wydziały Oświaty Urzędów Miejskich i Gminnych Inspektoratów Oświaty, Toruńskie Zakłady Graficzne); Zakres działania Referatu IV SB RUSW w Toruniu, k. 155–158;

3. Struktury Służby Bezpieczeństwa w województwach bydgoskim...

Na szczeblu rejonowym nie utworzono natomiast odpowiedników następujących jednostek działających w strukturach WUSW:

– etatu starszego inspektora przy zastępcy komendanta wojewódzkiego MO/szefa WUSW ds. SB,

– Inspektoratu Analityczno-Informacyjnego zastępcy komendanta wojewódzkiego MO/szefa WUSW ds. SB,

– Zespołu ds. SB Wydziału Inspekcji,

– Inspektoratu Ochrony Przemysłu,

– Inspektoratu Ochrony Funkcjonariuszy,

– Samodzielnej Sekcji „A”,

– Wydziału Śledczego,

– wydziałów zabezpieczenia operacyjnego: „B” i „C” oraz „T” i „W” (z wyjątkiem KM MO/RUSW w Chojnicach, Grudziądzu i Inowrocławiu, gdzie – jak już była o tym mowa wyżej – grupy/referat „T” i „W” działały do stycznia 1984 r.).

Wszystkie komórki organizacyjne SB szczebla rejonowego podlegały bezpośrednio zastępcy kierownika komisariatu MO/szefa RUSW ds. SB. Ponośli on merytoryczną odpowiedzialność za realizację zadań SB w terenie przed zastępcą komendanta wojewódzkiego MO/szefa WUSW ds. SB. Pion SB w rejonowych urzędach spraw wewnętrznych został zreorganizowany z dniem 1 listopada 1989 r. W miejsce zlikwidowanych wówczas grup, referatów, sekcji i wydziałów SB powołano kilkusobowe grupy (do 4 etatów) i referaty (od 4 do 10 etatów), bądź kilkunastoosobowe sekcje (powyżej 10 etatów). Oprócz nich, w większości RUSW w pionie SB funkcjonowały jeszcze grupy II, paszportów i sekretariaty SB.

Wśród wszystkich zorganizowanych na terenie województw bydgoskiego, toruńskiego oraz włocławskiego rejonowych urzędów spraw wewnętrznych tylko w Bydgoszczy i we Włocławku nie utworzono pionu SB.

Z dniem 1 lutego 1990 r. wszystkie etaty SB w RUSW zostały unieważnione.

Strukturę organizacyjno-etatową terenowych jednostek SB funkcjonujących na obszarze wymienionych wyżej województw w okresie od marca i kwietnia 1983 r. do lutego 1990 r. przedstawia poniższe zestawienie:

Zakres działania Wydziału V SB RUSW w Toruniu (Pomorskie Zakłady Aparatury Elektrycznej „Ema-Aparator” w Toruniu, Zakłady Urządzeń Chemicznych „Metalchem” w Toruniu, Fabryka Wodomierzy i Zegarów „Metron” w Toruniu, Zakłady Elektronowe „Unitra-Toral” w Toruniu, Toruńskie Zakłady Urządzeń Okrętowych „Towimor” – Toruńskie Zakłady Materiałów Opatrunkowych, Toruńskie Zakłady Przemysłu Nieorganicznego „Polchem”), k. 159–167.

3. Struktury Służby Bezpieczeństwa w województwach bydgoskim...

– województwo bydgoskie:

Jednostka rejonowa MO – zasięg terytorialny ¹⁶²	Komórki SB (liczba etatów) ¹⁶³	Stan po reorganizacji w listopadzie 1989 r. (liczba etatów) ¹⁶⁴
Komenda Miejska MO/RUSW w Bydgoszcy – miasta: Bydgoszcz, Solec Kujawski; – gminy: Białe Błota, Dąbrowa Chełmińska, Nowa Wieś Wielka, Osielsko, Solec Kujawski	Nie utworzono pionu SB	–
KM MO/RUSW w Chojnicach – miasta: Chojnice, Czerny; – gminy: Brusy, Chojnice, Czerny	– Kierownictwo (1) – grupy: II (3–2), IV (3–2), V (2), VI (3), Paszportów (1–2), „T” (2) ¹⁶⁵ – Grupa III (2) → Referat III (5) – Sekretariat SB (2)	– Kierownictwo (1) – Referat SB (5) – Grupa II SB (2) – Grupa Paszportów SB (2) – Sekretariat SB (2)
KM MO/RUSW w Inowrocławiu – miasta: Gniewkowo, Inowrocław, Janikowo, Kruszwica, Pakość; – gminy: Dąbrowa Biskupia, Gniewkowo, Inowrocław, Janikowo, Kruszwica, Pakość, Rojewo, Złotniki Kujawskie	– Kierownictwo (1) – grupy: II (4), IV (4–3), V (4–5,5), Paszportów (3–4), „T” (2) ¹⁶⁶ – Grupa III (3) → Referat III (7) – Referat VI (5) – Sekretariat SB (2)	– Kierownictwo (1) – Referat SB (7) – Grupa II SB (4) – Grupa Paszportów SB (4) – Sekretariat SB (2)
Komisariat MO/RUSW w Koronowie – miasta: Koronowo, – gminy: Dobrcz, Koronowo, Siczenko	– Kierownictwo (1) – grupy: III (1), IV (1) ¹⁶⁷ , V (1), VI (1) – Sekretariat SB (2)	– Kierownictwo (1) – Grupa SB (2) – Sekretariat SB (2)

¹⁶² AIPN By, 077/680, t. 2, Dziennik urzędowy MSW, nr 8, poz. 20 z dnia 31 XII 1989 r., Załącznik nr 1 do zarządzenia ministra spraw wewnętrznych z dnia 27 XII 1985 r., Terytorialny zasięg działania rejonowych urzędów spraw wewnętrznych, [b.p.].

¹⁶³ AIPN By, 285/26, Etat nr BY/Mr/08/82 KM MO/RUSW w Chojnicach zatwierdzony Rozkazem organizacyjnym nr 063/Org. komendanta wojewódzkiego MO w Bydgoszcy z 24 II 1983 r., unieważniony Zarządzeniem organizacyjnym nr 0162/Org. ministra spraw wewnętrznych z 30 I 1990 r., k. 2–4; *ibidem*, Etat nr BY/Mr/09/82 KM MO/RUSW w Inowrocławiu..., k. 7–11; *ibidem*, Etat nr BY/Kr/027/82 Komisariatu MO/RUSW w Koronowie..., k. 13–15; *ibidem*, Etat nr BY/Kr/028/82 Komisariatu MO/RUSW w Mogilnie..., k. 17–20; *ibidem*, Etat nr BY/Kr/029/82 Komisariatu MO/RUSW w Nakle nad Notecią..., k. 22–25; *ibidem*, Etat nr BY/Kr/030/82 Komisariatu MO/RUSW w Sepólnie Krajeńskim..., k. 27–30; *ibidem*, Etat nr BY/Kr/031/82 Komisariatu MO/RUSW w Świeciu..., k. 32–35; *ibidem*, Etat nr BY/Kr/032/82 Komisariatu MO/RUSW w Szubinie..., k. 38–41; *ibidem*, Etat nr BY/Kr/033/82 Komisariatu MO/RUSW w Tucholi..., k. 43–46; *ibidem*, Etat nr BY/Kr/34/82 Komisariatu MO/RUSW w Żninie..., k. 48–51.

¹⁶⁴ Zmiany wprowadzono na mocy Zarządzenia organizacyjnego nr 0450/Org. dyrektora Biura Organizacyjno-Prawnego MSW, 10 XI 1989 r., polecającego ich przeprowadzenie z dniem 1 XI 1989 r., zob. AIPN By, 285/26, Etyaty Komisariatów MO, KM MO/RUSW z terenu województwa bydgoskiego za lata 1983–1990.

¹⁶⁵ Wylączona z dniem 1 I 1984 r. na mocy Rozkazu organizacyjnego nr 01/BY/84 szefa WUSW w Bydgoszcy z 12 I 1984 r., zob. AIPN By, 285/26, Arkusze zmian do etatu nr BY/Mr/08/82 KM MO/RUSW w Chojnicach, k. 5.

¹⁶⁶ Wylączona z dniem 1 I 1984 r. na mocy Rozkazu organizacyjnego nr 01/BY/84 szefa WUSW w Bydgoszcy z 12 I 1984 r., zob. AIPN By, 285/26, Arkusze zmian do etatu nr BY/Mr/09/82 KM MO/RUSW w Inowrocławiu, k. 11.

¹⁶⁷ Wylączona z dniem 1 I 1985 r., zob. AIPN, 1585/12015, Rozkaz organizacyjny nr 02/BY/85 szefa WUSW w Bydgoszcy, 30 I 1985 r., k. 53–55.

3. Struktury Służby Bezpieczeństwa w województwach bydgoskim...

Jednostka rejonowa MO – zasięg terytorialny	Komórki SB (liczba etatów)	Stan po reorganizacji w listopadzie 1989 r. (liczba etatów)
Komisariat MO/RUSW w Mogilnie – miasta: Mogilno, Strzelno, Trzemeszno; – gminy: Dąbrowa, Jeziora Wielkie, Mogilno, Strzelno, Trzemeszno	– Kierownictwo (1) – grupy: II (1), III (1), IV (2–1), V (1), VI (2), Paszportów (1) – Sekretariat SB (2)	– Kierownictwo (1) – Grupa SB (2) – Grupa II SB (1) – Grupa Paszportów (1) – Sekretariat SB (2)
Komisariat MO/RUSW w Nakle nad Notecią – miasta: Mrocza, Nakło nad Notecią; – gminy: Mrocza, Nakło nad Notecią, Sadki	– Kierownictwo (1) – grupy: III (1), IV (1) ¹⁶⁸ , V (1), VI (1), Paszportów (1) – Sekretariat SB (2)	– Kierownictwo (1) – Grupa SB (2) – Grupa Paszportów (1) – Sekretariat SB (2)
Komisariat MO/RUSW w Sępólnie Krajeńskim – miasta: Kamień Krajeński, Sępólno Krajeńskie, Więcbork, – gminy: Kamień Krajeński, Sępólno Krajeńskie, Sośno, Więcbork	– Kierownictwo (1) – grupy: II (1), III (1), IV (2–1), V (1), VI (2), Paszportów (1) – Sekretariat SB (2)	– Kierownictwo (1) – Grupa SB (2) – Grupa II SB (1) – Grupa Paszportów (1) – Sekretariat SB (2)
Komisariat MO/RUSW w Szubinie – miasta: Barcin, Kcynia, Łabiszyn, Szubin; – gminy: Barcin, Kcynia, Łabiszyn, Szubin	– Kierownictwo (1) – grupy: III (1), IV (2–1), V (1), VI (2), Paszportów (1) – Sekretariat SB (2)	– Kierownictwo (1) – Grupa SB (2) – Grupa Paszportów (1) – Sekretariat SB (2)
Komisariat MO/RUSW w Świecie – miasta: Nowe, Świecie; – gminy: Bukowiec, Dragacz, Drzycim, Jezewo, Lniano, Nowe, Osie, Pruszcz, Świecie, Warlubie	– Kierownictwo (1) – grupy: II (1), III (1), IV (2–1), V (2), VI (3–2), Paszportów (1) – Sekretariat SB (2)	– Kierownictwo (1) – Grupa SB (4) – Grupa II SB (1) – Grupa Paszportów (1) – Sekretariat SB (2)
Komisariat MO/RUSW w Tucholi – miasta: Tuchola, – gminy: Cekcyn, Gostycyn, Kęsowo, Lubiewo, Śliwice, Tuchola	– Kierownictwo (1) – grupy: II (1), III (1), IV (2–1), V (1), VI (2), Paszportów (1) – Sekretariat (2)	– Kierownictwo (1) – Grupa SB (2) – Grupa II SB (1) – Grupa Paszportów (1) – Sekretariat SB (2)
Komisariat MO/RUSW w Żninie – miasta: Janowiec Wielkopolski, Żnin; – gminy: Gąsawa, Janowiec Wielkopolski, Rogowo, Żnin	– Kierownictwo (1) – grupy: II (1), III (1), IV (2–1), V (1), VI (1), Paszportów (1) – Sekretariat SB (2)	– Kierownictwo (1) – Grupa SB (2) – Grupa II SB (1) – Grupa Paszportów (1) – Sekretariat SB (2)

¹⁶⁸ Wylączona z dn. 1 I 1985 r., zob. AIPN, 1585/12015, Rozkaz organizacyjny nr 02/BY/85 szefa WUSW w Bydgoszczy, 30 I 1985 r., k. 53–55.

3. Struktury Służby Bezpieczeństwa w województwach bydgoskim...

– województwo toruńskie:

Jednostka rejonowa MO – zasięg terytorialny ¹⁶⁹	Komórki SB (liczba etatów) ¹⁷⁰	Stan po reorganizacji w listopadzie 1989 r. (liczba etatów) ¹⁷¹
Komisariat MO/RUSW w Brodnicy – miasta: Brodnica, Górzno, Jabłonowo Pomorskie; – gminy: Bobrowo, Górzno, Grążawy, Jabłonowo, Osiek, Świdziebnia, Zbiczo	– Kierownictwo (1) – grupy: II (1), III (2), IV (3–1), V (2), VI (2), Paszportów (1) – Sekretariat SB (2)	– Kierownictwo (1) – Referat SB (5) – Grupa II SB (1) – Grupa Paszportów SB (1) – Sekretariat SB (2) ¹⁷²
Komisariat MO/RUSW w Chełmnie – miasta: Chełmno; – gminy: Chełmno, Kijewo Królewskie, Lisewo, Papowo Biskupie, Stolno, Unisław	– Kierownictwo (1) – grupy: II (1), III (2), IV (3–1), V (3), VI (2), Paszportów (1) – Sekretariat SB (2)	– Kierownictwo (1) – Referat SB (5) – Grupa II SB (1) – Grupa Paszportów SB (1) – Sekretariat SB (2) ¹⁷³
Komisariat MO/RUSW w Golubiu-Dobrzyniu – miasta: Golub-Dobrzyń, Kowalewo Pomorskie, – gminy: Ciechocin, Golub-Dobrzyń, Kowalewo, Radomin, Wąpielsk	– Kierownictwo (1) – grupy: II ¹⁷⁴ , III (1), IV (1), VI (1), Paszportów – Sekretariat SB	– Kierownictwo (1) – Grupa SB (3)

¹⁶⁹ AIPN By, 077/680, t. 2, Dziennik urzędowy MSW, nr 8, poz. 20 z dnia 31 XII 1989 r., Załącznik nr 1 do zarządzenia ministra spraw wewnętrznych z dnia 27 XII 1985 r., Terytorialny zasięg działania rejonowych urzędów spraw wewnętrznych, [b.p.].

¹⁷⁰ AIPN By, 285/68, Etat nr TO/Kr/17/82 Komisariatu MO/RUSW w Brodnicy..., k. 23–26, *ibidem*, Etat nr TO/Kr/18/82 Komisariatu MO/RUSW w Chełmnie..., k. 17–20, *ibidem*, Etat nr TO/Mr/05/82 Komendy Miejskiej MO/RUSW w Grudziądzu..., k. 35–39; *ibidem*, Etat nr TO/Kr/19/82 Komisariatu MO/RUSW w Golubiu-Dobrzyniu...; *ibidem*, Etat nr TO/Kr/20 Komisariatu MO/RUSW w Nowym Mieście Lubawskim..., k. 9–12; *ibidem*, Etat nr TO/Mr/06/82 Komendy Miejskiej MO/RUSW w Toruniu..., k. 29–32; *ibidem*, Etat nr TO/Kr/21/82 Komisariatu MO/RUSW w Wąbrzeźnie..., k. 3–6.

¹⁷¹ Zmiany wprowadzono na mocy Zarządzenia organizacyjnego nr 0460/Org. dyrektora Biura Organizacyjno-Prawnego MSW, 13 XI 1989 r., polecającego ich przeprowadzenie z dniem 1 XI 1989 r., zob. AIPN By, 285/68, Etaty Komisariatów MO, KM MO/RUSW z terenu województwa toruńskiego za lata 1983–1990. Por. AIPN By, 285/61, Zarządzenie organizacyjne nr 0460/Org. z dnia 13 XI 1989 r. dyrektora Biura Organizacyjno-Prawnego MSW, 13 XI 1989 r., k. 33–35; *ibidem*, Rozkaz organizacyjny 011/89 szefa WUSW w Toruniu, 16 XI 1989 r., k. 37–39.

¹⁷² Wylączony z dn. 31 XI 1989 r., zob. AIPN By, 285/61, Zarządzenie organizacyjne nr 0533/Org. dyrektora Biura Organizacyjno-Prawnego MSW z 28 XI 1989 r., k. 41; *ibidem*, Rozkaz organizacyjny nr 012/89 szefa WUSW w Toruniu z 4 XII 1989 r., k. 43.

¹⁷³ Wylączony z dn. 31 XI 1989 r. (dokumentacja jak w przyp. wyżej).

¹⁷⁴ Włączona z dn. 1 I 1984 r., zob. AIPN By, 285/58, Rozkaz organizacyjny nr 02/TO/84 szefa WUSW w Toruniu, 16 I 1984 r., k. 5v.

3. Struktury Służby Bezpieczeństwa w województwach bydgoskim...

Jednostka rejonowa MO – zasięg terytorialny	Komórki SB (liczba etatów)	Stan po reorganizacji w listopadzie 1989 r. (liczba etatów)
<p>KM MO/RUSW w Grudziądzu – miasta: Grudziądz, Łasin; – gminy: Grudziądz, Gruta, Łasin, Rogóźno, Świecie nad Osą</p>	<p>– Kierownictwo (1) – Grupa „T” (3), Referat „W” (6)¹⁷⁵ – Grupa (3) → Referat Paszportów (6)¹⁷⁶ – Referat (5) → Grupa IV (2)¹⁷⁷ – referaty: II (5–6), III (5), VI (5), – Sekcja V (13–11) – Sekretariat SB (2)</p>	<p>– Kierownictwo (1) – Sekcja SB (15) – Referat II (6–7) – Referat Paszportów (6) – Sekretariat SB (2)¹⁷⁸</p>
<p>Komisariat MO/RUSW w Nowym Mieście Lubawskim – miasta: Nowe Miasto Lubawskie; – gminy: Biskupiec, Brzozie, Grodziczno, Kurzętnik, Nowe Miasto Lubawskie</p>	<p>– Kierownictwo (1) – grupy: II (1)¹⁷⁹, III (1), IV (2–1), V (1), VI (1), Paszportów (1) – Sekretariat SB (1)</p>	<p>– Kierownictwo (1) – Grupa SB (4) – Grupa II SB (1) – Grupa Paszportów (1) – Sekretariat SB (1)¹⁸⁰</p>
<p>KM MO/RUSW w Toruniu – miasta: Chełmża, Toruń; – gminy: Chełmża, Lubicz, Łubianka, Łysomice, Obrowo, Wielka Nieszawka, Zławieś Wielka</p>	<p>– Kierownictwo (1) – referaty: II (5), VI (6) – Sekcja 4 (8) → Referat IV (5)¹⁸¹ – wydziały: III (16), V (16) – Sekretariat SB (2)</p>	<p>– Kierownictwo (1) – Sekcja SB (11) – Referat II SB (5)¹⁸² – Sekretariat SB (2)¹⁸¹¹⁸³</p>

¹⁷⁵ Obie jednostki zostały wyłączone ze struktury RUSW w Grudziądzu z dn. 1 I 1984 r., zob. AIPN By, 285/58, Rozkaz organizacyjny nr 01/TO/84 szefa WUSW w Toruniu, 9 I 1984 r., k. 1–2.

¹⁷⁶ Zmianę wprowadzono z dn. 1 VII 1989 r., zob. AIPN By, 285/56, Rozkaz organizacyjny nr 07/89 szefa WUSW w Toruniu, 6 VII 1989 r., k. 10.

¹⁷⁷ Zmianę wprowadzono z dn. 1 I 1985 r., zob. AIPN By, 285/58, Rozkaz organizacyjny nr 02/TO/85 szefa WUSW w Toruniu, 30 I 1985 r., k. 59 (jednocześnie Sekcję 5 uszczuplono o dwa etaty).

¹⁷⁸ Wyłączony z dn. 31 XI 1989 r., zob. AIPN By, 285/61, Zarządzenie organizacyjne nr 0533/Org. dyrektora Biura Organizacyjno-Prawnego MSW z 28 XI 1989 r., k. 41; *ibidem*, Rozkaz organizacyjny nr 012/89 szefa WUSW w Toruniu z 4 XII 1989 r., k. 43.

¹⁷⁹ Włączona z dn. 1 I 1984 r., zob. AIPN By, 285/58, Rozkaz organizacyjny nr 02/TO/84 szefa WUSW w Toruniu, 16 I 1984 r., k. 5v.

¹⁸⁰ Wyłączony z dn. 31 XI 1989 r., zob. AIPN By, 285/61, Zarządzenie organizacyjne nr 0533/Org. dyrektora Biura Organizacyjno-Prawnego MSW z 28 XI 1989 r., k. 41; *ibidem*, Rozkaz organizacyjny nr 012/89 szefa WUSW w Toruniu z 4 XII 1989 r., k. 43.

¹⁸¹ Zmianę wprowadzono z dn. 1 I 1985 r., zob. AIPN By, 285/58, Rozkaz organizacyjny nr 02/TO/85 szefa WUSW w Toruniu, 30 I 1985 r., k. 59.

¹⁸² Wyłączony z dn. 31 XI 1989 r., zob. AIPN By, 285/61, Zarządzenie organizacyjne nr 0533/Org. dyrektora Biura Organizacyjno-Prawnego MSW z 28 XI 1989 r., k. 41; *ibidem*, Rozkaz organizacyjny nr 012/89 szefa WUSW w Toruniu z 4 XII 1989 r., k. 43.

¹⁸³ Wyłączony z dn. 31 XI 1989 r. (dokumentacja jak w przyp. wyżej).

3. Struktury Służby Bezpieczeństwa w województwach bydgoskim...

Jednostka rejonowa MO – zasięg terytorialny	Komórki SB (liczba etatów)	Stan po reorganizacji w listopadzie 1989 r. (liczba etatów)
Komisariat MO/RUSW w Wąbrzeźnie – miasta: Radzyń Chełmiński, Wąbrzeźno; – gminy: Dębowa Łąka, Książki, Płużnica, Radzyń Chełmiński, Wąbrzeźno	– Kierownictwo (1) – grupy: II ¹⁸⁴ , III (1), IV (3–1), V (1), VI (1), Paszportów (1) – Sekretariat SB (1)	– Kierownictwo (1) – Grupa SB (4) – Grupa II (1) – Grupa Paszportów (1) – Sekretariat SB (1) ¹⁸⁵

– województwo wrocławskie:

Jednostka rejonowa MO – zasięg terytorialny ¹⁸⁶	Komórki SB (liczba etatów) ¹⁸⁷	Stan po reorganizacji w listopadzie 1989 r. (liczba etatów) ¹⁸⁸
Komisariat MO/RUSW w Aleksandrowie Kujawskim – miasta: Aleksandrów Kujawski, Ciechocinek, Nieszawa; – gminy: Aleksandrów Kujawski, Bądkowo, Koneck, Nieszawa, Raciążek	– Kierownictwo (1) – grupy: II (3), III (2), IV (2–1), V (2–1), VI (3) – Referat → Grupa Paszportów (1) ¹⁸⁹	– Kierownictwo (1) – Grupa SB (4)
Komisariat MO/RUSW w Lipnie – miasta: Dobrzyń nad Wisłą, Lipno; – gminy: Bobrowniki, Chrostkowo, Czernikowo, Dobrzyń nad Wisłą, Kikół, Lipno, Skępe, Tłuchowo, Wielgie	– Kierownictwo (1) – grupy: II (2), III (1), IV (2–1), V (3–2), VI (4) – Referat → Grupa Paszportów (1)	– Kierownictwo (1) – Referat SB (5)

¹⁸⁴ Włączona z dn. 1 I 1984 r., zob. AIPN By, 285/58, Rozkaz organizacyjny nr 02/TO/84 szefa WUSW w Toruniu, 16 I 1984 r., k. 5v.

¹⁸⁵ Wylączony z dn. 31 XI 1989 r., zob. AIPN By, 285/61, Zarządzenie organizacyjne nr 0533/Org. dyrektora Biura Organizacyjno-Prawnego MSW z 28 XI 1989 r., k. 41; *ibidem*, Rozkaz organizacyjny nr 012/89 szefa WUSW w Toruniu z 4 XII 1989 r., k. 43.

¹⁸⁶ AIPN By, 077/680, t. 2, Dziennik urzędowy MSW, nr 8, poz. 20 z dnia 31 XII 1989 r., Załącznik nr 1 do zarządzenia ministra spraw wewnętrznych z dnia 27 XII 1985 r., Terytorialny zasięg działania rejonowych urzędów spraw wewnętrznych, [b.p.].

¹⁸⁷ AIPN By, 285/237, Rozkaz organizacyjny nr 04/WL/83 komendanta wojewódzkiego MO we Wrocławku w sprawie wprowadzenia i zorganizowania jednostek SB z dniem 1 III 1983 r., 15 III 1983 r., k. 16; AIPN By, 285/247, Etaty RUSW województwa wrocławskiego.

¹⁸⁸ Zmiany wprowadzono na mocy Zarządzenia organizacyjnego nr 0449/Org. dyrektora Biura Organizacyjno-Prawnego MSW, 10 XI 1989 r., polecającego ich przeprowadzenie z dniem 1 XI 1989 r., zob. AIPN By, 285/247, Etaty Komisariatów MO, KM MO/RUSW z terenu województwa wrocławskiego za lata 1983–1990. Por. AIPN By, 285/239, Zarządzenie organizacyjne nr 0449/Org. dyrektora Biura Organizacyjno-Prawnego MSW, 10 XI 1989 r., k. 142–143; AIPN By, 285/238, Rozkaz organizacyjny nr 07/WL/89 szefa WUSW we Wrocławku, 16 XI 1989 r., k. 128–130. Wszystkie etaty SB w RUSW podporządkowanych WUSW we Wrocławku zostały unieważnione z dn. 1 II 1990 r., zob. AIPN By, 285/239, Zarządzenie organizacyjne nr 0230/Org. dyrektora Biura Organizacyjno-Prawnego MSW, 28 II 1990 r., k. 172; *ibidem*, Rozkaz organizacyjny nr 05/WL/90 p.o. szefa WUSW we Wrocławku, 9 III 1990 r., k. 181–182.

¹⁸⁹ Włączona z dn. 15 VII 1984 r., zob. AIPN By, 285/237, Rozkaz organizacyjny nr 010/WL/84 szefa we Wrocławku, 20 VII 1984 r., k. 85 (podobnie w pozostałych RUSW z terenu województwa wrocławskiego: w Lipnie, Radziejowie i Rypinie, *ibidem*, k. 85–86).

3. Struktury Służby Bezpieczeństwa w województwach bydgoskim...

Jednostka rejonowa MO – zasięg terytorialny	Komórki SB (liczba etatów)	Stan po reorganizacji w listopadzie 1989 r. (liczba etatów)
Komisariat MO/RUSW w Radziejowie – miasta: Izbica Kujawska, Radziejów; – gminy: Bytoń, Dobrze, Izbica Kujawska, Osiecin, Piotrków Kujaw- ski, Radziejów, Topólka, Zakrzewo	– Kierownictwo (1) – grupy: II (2), III (1), IV (1), V (2–1), VI (2) – Referat → Grupa Paszportów (1)	– Kierownictwo (1) – Grupa SB (4)
Komisariat MO/RUSW w Rypinie – miasta: Rypin; – gminy: Brzuze, Rogowo, Rypin, Skrwilno, Zbójno	– Kierownictwo (1) – grupy: II (2), III (1), IV (1), V (2), VI (2) – Referat → Grupa Paszportów (1)	– Kierownictwo (1) – Grupa SB (4)
KM MO/RUSW we Włocławku – miasta: Brześć Kujawski, Chodecz, Kowal, Lubień Kujawski, Lubraniec, Włocławek; – gminy: Baruchowo, Boniewo, Brześć Kujawski, Choceń, Chodecz, Fabianki, Kowal, Lubanie, Lubień Kujawski, Lubraniec, Włocławek	Nie utworzono pionu SB	–

*

W końcu grudnia 1975 r. liczba stanowisk przewidzianych do obsadzenia przez funkcjonariuszy SB w strukturach interesujących nas komend wojewódzkich MO przedstawiała się następująco:

- Bydgoszcz: 306,
- Toruń: 159,
- Włocławek: 109,

co łącznie daje liczbę 574 etatów¹⁹⁰.

W skali całego kraju, stan etatowy SB wynosił wówczas 15 648 stanowisk (w tym 10 530 w terenie i 5118 w centrali)¹⁹¹. W następnych latach liczebność etatów SB w wymienionych trzech jednostkach zwiększano, przy czym najliczniejszą obsadą niezmiennie cieszyła się Bydgoszcz, po niej Toruń, a na końcu Włocławek. W pierwszym pięcioleciu po 1975 r. największą dynamiką w tej mierze na interesującym nas obszarze charakteryzował się Toruń, gdzie na koniec 1980 r. liczba stanowisk bezpieki wzrosła o 72 etaty (ze 159 do 231), następnie Włocławek – wzrost o 34 stanowiska (ze 109 do 143) i na końcu Bydgoszcz – wzrost o 11 etatów (z 306 do 317)¹⁹².

W latach 1975–1981 stan etatowy poszczególnych jednostek SB KW MO w Bydgoszczy, Toruniu i Włocławku kształtował się następująco (stan na 31 grudnia każdego roku):

¹⁹⁰ P. Piotrowski, *Struktury Służby Bezpieczeństwa MSW...*, s. 106–107.

¹⁹¹ *Idem*, *Służba Bezpieczeństwa w latach 1975–1990* [w:] *Aparat bezpieczeństwa w Polsce...*, t. 3: 1975–1990, s. 46–47.

¹⁹² *Idem*, *Struktury Służby Bezpieczeństwa MSW...*, Tabela nr 18: *Stan etatowy Służby Bezpieczeństwa w latach 1975–1985 (na 31 grudnia każdego roku)*, s. 106–107.

3. Struktury Służby Bezpieczeństwa w województwach bydgoskim...

– Bydgoszcz:

Pion	1975	1976	1977	1978	1979	1980	1981
Zastępcy komendanta wojewódzkiego MO ds. SB	1	1	2	2	2	2	2
Starszy inspektor przy zastępcy komendanta wojewódzkiego MO ds. SB	1	1	1	1	1	1	1
Starszy inspektor Inspektoratu Analityczno-Informacyjnego zastępcy komendanta wojewódzkiego MO ds. SB	1	1	1	1	1	1	1
Zespół ds. SB Wydziału Inspekcji	1	1	1	1	1	1	1
Wydział II	40	41	41	41	41	41	46
Wydział III	58	58	58	58	21	22	22
Wydział III „A”/V	–	–	–	–	42	42	44
Wydział IV	18	23	26	28	30	30	78
Wydział Śledczy	14	14	14	14	14	14	14
Wydział „B”	60	60	50	50	50	50	50
Wydział „C”	15	15	15	16	16	16	16
Wydział „T”	37	37	37	37	37	37	37
Wydział „W”	18	18	18	18	18	18	18
Samodzielna Sekcja „A”	9	9	9	9	9	9	9
Wydział Paszportów	33	33	33	33	33	33	33

– Toruń:

Pion	1975	1976	1977	1978	1979	1980	1981
Zastępcy komendanta wojewódzkiego MO ds. SB	1	1	1	1	1	1	1
Starszy inspektor przy zastępcy komendanta wojewódzkiego MO ds. SB	1	1	1	1	1	1	1
Starszy inspektor Inspektoratu Analityczno-Informacyjnego zastępcy komendanta wojewódzkiego MO ds. SB	1	1	1	1	1	1	1
Zespół ds. SB Wydziału Inspekcji	1	1	1	1	1	1	1
Wydział II	36	36	36	36	36	36	40
Wydział III	31	31	31	31	20	24	24
Wydział III „A”/V	–	–	–	–	28	28	28
Wydział IV	14	16	18	22	23	23	45
Wydział Śledczy	5	5	5	5	6	6	6
Wydział „B”	4	24	24	24	32	32	32

3. Struktury Służby Bezpieczeństwa w województwach bydgoskim...

Pion	1975	1976	1977	1978	1979	1980	1981
Wydział „C”	5	6	6	7	9	9	9
Wydział „T”	16	16	20	20	20	20	24
Wydział „W”	17	17	17	20	20	20	20
Samodzielna Sekcja „A”	5	5	5	7	7	7	7
Wydział Paszportów	22	22	22	22	22	22	22

– Włocławek:

Pion	1975	1976	1977	1978	1979	1980	1981
Zastępcy komendanta wojewódzkiego MO ds. SB	1	1	1	1	1	1	1
Starszy inspektor przy zastępcy komendanta wojewódzkiego MO ds. SB	1	1	1	1	1	1	1
Starszy inspektor Inspektoratu Analityczno-Informacyjnego zastępcy komendanta wojewódzkiego MO ds. SB	1	1	1	1	1	1	1
Zespół ds. SB Wydziału Inspekcji	1	1	1	1	1	1	1
Wydział II	19	19	19	21	21	21	22
Wydział III	21	21	21	21	6	6	6
Wydział III „A”/IV	–	–	–	–	22	22	22
Wydział IV	17	17	17	20	23	23	45
Wydział Śledczy	3	3	3	3	4	4	4
Wydział „B”	4	4	4	4	4	4	4
Wydział „C”	4	4	4	5	6	6	6
Wydział „T”	11	11	23	23	23	23	23
Wydział „W”	9	9	9	10	10	10	10
Samodzielna Sekcja „A”	5	5	5	7	7	7	7
Wydział Paszportów	13	13	13	13	13	13	13

Źródło: P. Piotrowski, *Struktury Służby Bezpieczeństwa MSW...*, s. 54–55, 64–65, 70–72, 76–77, 80–81, 81–82, 84–85, 88–89, 90–91, 92–93, 96–97.

Najwyższy wzrost zatrudnienia w pionie SB na terenie całego kraju nastąpił w okresie przygotowań do wprowadzenia stanu wojennego. 1 stycznia 1982 r. stan etatowy bezpieki wynosił w skali całego państwa 23 642 stanowiska (w tym 17 331 w terenie i 6311 w centrali)¹⁹³. Na terenie interesujących nas miast wojewódzkich przedstawiał się on wówczas następująco: 372 etaty dla Bydgoszczy, 261 etatów dla Torunia i 166 etatów dla Włocławka. W ciągu roku liczby te wzrosły o kilkadziesiąt stanowisk. 31 grudnia 1982 r. pion SB KW MO w Bydgoszczy liczył 453 etaty (wzrost o 81), w Toruniu – 345 (wzrost o 84 sta-

¹⁹³ Idem, *Służba Bezpieczeństwa w latach 1975–1990* [w:] *Aparat bezpieczeństwa w Polsce...*, t. 3: 1975–1990, s. 17. W porównaniu ze stanem z 1 I 1981 r.: 20 086 etatów (13 994 w terenie i 6092 w centrali) jest to wzrost o ponad 3 tys.

3. Struktury Służby Bezpieczeństwa w województwach bydgoskim...

nowiska) i we Włocławku – 204 (wzrost o 38 etatów)¹⁹⁴. Warto zauważyć, iż największy wzrost liczby funkcjonariuszy SB zatrudnionych w okresie stanu wojennego nastąpił w Toruniu, gdzie od 31 grudnia 1981 r. do 31 grudnia 1982 r. odsetek zatrudnionych wzrósł o 24,3 proc. (w tym czasie w Bydgoszczy o 17,8 proc., a we Włocławku o 18,6 proc.). W skali kraju stan etatowy SB w terenie wynosił na dzień 31 grudnia 1982 r. 17 331 stanowisk¹⁹⁵.

W 1983 r., w wyniku wprowadzenia w życie tzw. reformy Kiszczaka, pion SB został ponownie usytuowany w jednostkach terenowych na szczeblu lokalnym. Odtąd, aż do początku 1990 r. aparat bezpieczeństwa funkcjonował w strukturach resortu spraw wewnętrznych na trzech poziomach: centralnym, wojewódzkim oraz rejonowym¹⁹⁶. Powrót SB w teren miał istotny wpływ na liczebność stanów etatowych w poszczególnych WUSW. W związku z przesunięciami etatowymi do nowo zorganizowanych Rejonowych Urzędów Spraw Wewnętrznych (RUSW), uległy one zmniejszeniu, przy czym ogólna liczba funkcjonariuszy zatrudnionych na etatach SB w województwach bydgoskim, toruńskim i włocławskim w latach 1983–1985 nieznacznie się zwiększyła i przedstawiała się następująco:

- a) województwo bydgoskie:
  - 1983 r.: w sumie 463 etaty (356 w WUSW, 107 w RUSW),
  - 1984 r.: w sumie 465 etatów (362 w WUSW, 103 w RUSW),
  - 1985 r.: w sumie 477 etatów (366 w WUSW, 111 w RUSW);
- b) województwo toruńskie:
  - 1983 r.: w sumie 357 etatów (218 w WUSW, 139 w RUSW),
  - 1984 r.: w sumie 358 etatów (225 w WUSW, 133 w RUSW),
  - 1985 r.: w sumie 363 etaty (230 w WUSW, 133 w RUSW);
- c) województwo włocławskie:
  - 1983 r.: w sumie 210 etatów (178 w WUSW, 32 w RUSW),
  - 1984 r.: w sumie 212 etatów (176 w WUSW, 36 w RUSW),
  - 1985 r.: w sumie 220 etatów (178 w WUSW, 42 w RUSW)¹⁹⁷.

Dla porównania warto wskazać, iż w 1984 r. stan etatowy bezpieki w skali kraju wynosił 24 797 stanowisk (w tym 18 474 etaty w terenie i 6323 w centrali), natomiast w 1985 r. uległ zwiększeniu do 25 634 etatów (w tym 18 948 stanowisk w terenie i 6686 w centrali)¹⁹⁸. Ten stan nie uległ już znaczącym zmianom do końca lat osiemdziesiątych. Pod koniec czerwca 1989 r. w SB zatrudnionych było 24 308 funkcjonariuszy. W kolejnych miesiącach bezpieki poddana została przez szefostwo MSW gruntownej reorganizacji, której celem była ochrona jak największej liczby pracowników aparatu bezpieczeństwa przed utratą pracy i poniesieniem konsekwencji za wcześniejsze działania wymierzone w opozycyjne środowiska antykomunistyczne. Realizacja tej polityki przeprowadzona została m.in.

¹⁹⁴ *Idem, Struktury Służby Bezpieczeństwa MSW...*, s. 106–107.

¹⁹⁵ *Ibidem*, s. 107.

¹⁹⁶ Szczegóły dotyczące wprowadzanej reformy, wraz z przywołaniem odpowiednich decyzji i zarządzeń ministra spraw wewnętrznych w tej sprawie, omawiają m. in.: H. Dominiczak, *Organy bezpieczeństwa PRL 1944–1990...*, s. 253–254 oraz P. Piotrowski, *Służba Bezpieczeństwa w latach 1975–1990* [w:] *Aparat bezpieczeństwa w Polsce...*, t. 3: 1975–1990, s. 51–52.

¹⁹⁷ Zob. P. Piotrowski, *Struktury Służby Bezpieczeństwa MSW...*, Tabela nr 18: *Stan etatowy SB w latach 1975–1985 (na 31 grudnia każdego roku)*, s. 106–107. Dane dotyczące pionu SB w RUSW dotyczą ich następującej liczby w poszczególnych województwach: bydgoskie – 10, toruńskie – 7, włocławskie – 4. W działających na terenie Bydgoszczy i Włocławka RUSW nie utworzono pionu SB.

¹⁹⁸ Dane dotyczą stanów na dzień 1 stycznia każdego roku, zob. P. Piotrowski, *Służba Bezpieczeństwa w latach 1975–1990* [w:] *Aparat bezpieczeństwa w Polsce...*, t. 3: 1975–1990, s. 17.

3. Struktury Służby Bezpieczeństwa w województwach bydgoskim...

poprzez fikcyjną redukcję etatów bezpieki, której dokonano, formalnie wyłączając z pionu SB MSW Służby Wywiadu i Kontrwywiadu (Departament I i II MSW) oraz Zabezpieczenia Operacyjnego (Departament Techniki oraz Biura: „B”, „C” i Szyfrów). W tym samym czasie ponad dwa tysiące etatów SB przeniesiono do MO, a około 1100 pracowników bezpieki wysłano na rentę bądź emeryturę (przekroczony 55. rok życia)¹⁹⁹. W sierpniu 1989 r. wydane zostało zarządzenie o likwidacji Departamentów III, IV, V i VI oraz Biura Studiów i Głównego Inspektoratu Ochrony Przemysłu²⁰⁰. Ich pracowników w większości zatrudniono jednak w nowo powołanych strukturach MSW w postaci Departamentów Ochrony Konstytucyjnego Porządku Państwa, Ochrony Gospodarki oraz Studiów i Analiz oraz ich odpowiedników terenowych²⁰¹. Podobnie w przypadku zlikwidowanego w czerwcu 1989 r. Biura „W”, którego pracownicy przeszli do Departamentu II MSW i odpowiednich komórek WUSW i RUSW (w tym przede wszystkim wydziałów II i Paszportów)²⁰². W efekcie polityki reorganizacyjnej ministra Kiszcza i podległego mu kierownictwa MSW na początku stycznia 1990 r. stan etatowy SB obliczano na 7823 funkcjonariuszy – „apolitycznych fachowców”. W tej liczbie 4533 stanowiska przypadały na WUSW, 2632 na RUSW, a 658 obejmowało centralę²⁰³. W wypadku interesujących nas województw liczba etatów na dzień 31 grudnia 1989 r. przedstawiała się następująco:

- województwo bydgoskie: 157 etatów (97 w WUSW, 60 w RUSW),
- województwo toruńskie: 113 etatów (66 w WUSW, 47 w RUSW),
- województwo wrocławskie: 96 etatów (63 w WUSW, 33 w RUSW)²⁰⁴.

¹⁹⁹ Zob. A. Dudek, *Reglamentowana rewolucja. Rozkład dyktatury komunistycznej w Polsce 1988–1990*, Kraków 2005, s. 451 i n.; P. Piotrowski, *Przemiany w MSW w latach 1989–1990*, „Biuletyn IPN” 2004, nr 4, s. 45–52; *idem*, *Struktury Służby Bezpieczeństwa MSW...*, s. 102; H. Głębocki, *Rezerwa kadrowa [w:] Pod znakiem sierpa i młota*, red. F. Musiał, J. Szarek, Kraków 2006, s. 119–123; F. Musiał, *Podręcznik bezpieki...*, s. 49 i 52 (tu diagram przedstawiający strukturę centralną pionu SB MSW na przełomie 1989 i 1990 r.). Por. także: P. Piotrowski, *Organizacja i struktury aparatu bezpieczeństwa we Wrocławiu. Część II. Lata 1975–1990*, [w:] *Twarze wrocławskiej bezpieki. Obsada stanowisk kierowniczych Urzędu Bezpieczeństwa i Służby Bezpieczeństwa we Wrocławiu. Informator personalny*, red. T. Balbus, P. Piotrowski, K. Szwagrzyk, Wrocław 2006, s. 28–29; P. Kardela, *Powstanie i struktura aparatu bezpieczeństwa w Olsztynie [w:] Twarze olsztyńskiej bezpieki. Obsada stanowisk kierowniczych Urzędu Bezpieczeństwa i Służby Bezpieczeństwa w Olsztynie. Informator personalny*, red. *idem*, Białystok 2007, s. 39–40.

²⁰⁰ AIPN, MSW II, 11666, Zarządzenie nr 075/89 ministra spraw wewnętrznych w sprawie likwidacji i przekształcenia niektórych jednostek organizacyjnych MSW z 24 VIII 1989 r., k. 1–3.

²⁰¹ Zmian tych dokonano na podstawie przywoływanego wyżej zarządzenia oraz Zarządzeń organizacyjnych nr 0415/Org. ministra spraw wewnętrznych z 10 XI 1989 r. i nr 0460/Org. dyrektora Biura Prawno-Organizacyjnego MSW z 13 XI 1989 r., por. np. AIPN By, 077/925, Zarządzenie nr 030/89 szefa WUSW w Bydgoszczy w sprawie organizacji Wydziałów Ochrony Konstytucyjnego Porządku Państwa i Ochrony Gospodarki, 16 XI 1989 r., k. 4; AIPN By, 285/56, Rozkaz organizacyjny nr 011/89 szefa WUSW w Toruniu w sprawie zmian organizacyjno-etatowych z 16 XI 1989 r., k. 18–21. W sprawie zmian na poziomie centrali zob. P. Piotrowski, *Struktury Służby Bezpieczeństwa MSW...*, s. 99–102.

²⁰² Likwidację pionu „W” przeprowadzono na podstawie Zarządzenia organizacyjnego nr 0116/Org. ministra spraw wewnętrznych z 30 V 1989 r., por. AIPN By, 285/56, Pismo dyrektora Departamentu Kadr MSW do szefa WUSW w Toruniu w sprawie likwidacji Wydziału „W” SB i powołania komisji oceniającej przydatność funkcjonariuszy pionu „W” dla potrzeb Wydziału II SB WUSW, 9 VI 1989 r., k. 4; *ibidem*, Pismo dyrektora Biura Organizacyjno-Prawnego MSW do szefa WUSW w Toruniu w sprawie wzmocnienia etatami pionu „W” innych komórek organizacyjnych WUSW, 9 VI 1989 r., k. 5; *ibidem*, Rozkaz organizacyjny nr 04/89 szefa WUSW w Toruniu w sprawie zmian organizacyjno-etatowych, 15 VI 1989 r., k. 6.

²⁰³ P. Piotrowski, *Struktury Służby Bezpieczeństwa MSW...*, s. 103 (stan na 2 I 1990 r.).

²⁰⁴ *Ibidem*, s. 103 (bydgoskie), 104 (toruńskie), 105 (wrocławskie). W wypadku WUSW, podane liczby dotyczą wydziałów: Ochrony Konstytucyjnego Porządku Państwa, Ochrony Gospodarki oraz Studiów i Analiz. Nie uwzględniono

3. Struktury Służby Bezpieczeństwa w województwach bydgoskim...

Na mocy styczeniowego Zarządzenia organizacyjnego nr 0162/Org. dyrektora Biura Organizacyjno-Prawnego MSW i odpowiednich rozkazów organizacyjnych szefów WUSW, z dniem 1 lutego 1990 r. na terenie województw bydgoskiego, toruńskiego i wrocławskiego unieważnione zostały etaty RUSW²⁰⁵. Podobnie na terenie całego kraju. W przededniu realizacji tego przedsięwzięcia, na dzień 15 stycznia 1990 r. stan SB wynosił 3960 etatów. Na terenie województw bydgoskiego, toruńskiego i wrocławskiego nieco ponad miesiąc później, 20 lutego 1990 r., liczba stanowisk SB wynosiła w sumie 590. Na poszczególne jednostki stan ten przekładał się następująco:

- WUSW w Bydgoszczy: 290 etatów,
- WUSW w Toruniu: 190,
- WUSW we Wrocławku: 110²⁰⁶.

Środek ciężkości działań operacyjnych SB na przełomie 1989 i 1990 r. został przeniesiony przede wszystkim na inwigilację i rozpracowywanie pozaparlamentarnych organizacji politycznych i środowisk krytycznie nastawionych wobec ugody części opozycji z władzą komunistyczną. Operacyjnej kontroli poddano m.in. działaczy „Solidarności Walczącej”, Konfederacji Polski Niepodległej, Ruchu „Wolność i Pokój”, Niezależnego Zrzeszenia Studentów czy Federacji Młodzieży Walczącej i innych ugrupowań domagających się wówczas odsunięcia komunistów od władzy, uwolnienia Polski spod sowieckiej dominacji, kwestionujących okrągłostołowy kontrakt, postulujących pełne wolne wybory do parlamentu oraz protestujących wobec wysuwania kandydatury Wojciecha Jaruzelskiego na stanowisko prezydenta państwa²⁰⁷. Podstawowe zadania SB wykonywane w oparciu o zapisy nowej instrukcji operacyjnej, wprowadzonej w życie pięć miesięcy po wyborach czerwcowych

---

niają: inspektoratu I, wydziałów: II, Śledczego, Paszportów, „B”, „C”, „T”, Samodzielnej Sekcji „A” i Inspektoratu Ochrony Funkcjonariuszy.

²⁰⁵ AIPN By, 452/19, t. 4, Zarządzenie organizacyjne nr 0162/Org. dyrektora Biura Organizacyjno-Prawnego MSW z 30 I 1990 r., k. 10. Por. AIPN By, 285/26, Etaty SB RUSW województwa bydgoskiego za lata 1983–1990; AIPN By, 285/68, Etaty SB RUSW województwa toruńskiego za lata 1983–1990; AIPN By, 285/239, Rozkaz organizacyjny nr 05/WL/90 p.o. szefa WUSW we Wrocławku, 9 III 1990 r., k. 181–182.

²⁰⁶ P. Piotrowski, *Służba Bezpieczeństwa w latach 1975–1990* [w:] *Aparat bezpieczeństwa w Polsce...*, t. 3: 1975–1990, s. 46–47; WUSW w Bydgoszczy: 119 etatów w wydziałach: II, Ochrony Konstytucyjnego Porządku Państwa, Ochrony Gospodarki i Studiów i Analiz, 142 etaty w jednostkach pomocniczo-operacyjno-technicznych: „B”, „C”, „T”, „A”, Śledczym i 29 stanowisk w Paszportach; WUSW w Toruniu: 84 etaty w wydziałach: II, Ochrony Konstytucyjnego Porządku Państwa, Ochrony Gospodarki i Studiów i Analiz, 86 etatów w jednostkach pomocniczo-operacyjno-technicznych: „B”, „C”, „T”, „A” i Śledczym, 20 stanowisk w Paszportach; WUSW we Wrocławku: 73 etaty w wydziałach: II, Ochrony Konstytucyjnego Porządku Państwa, Ochrony Gospodarki i Studiów i Analiz, 23 etaty w Wydziale Śledczym oraz w terenowych grupach „B” i „T” i nowo utworzonym Wydziale „C”, 14 stanowisk w Paszportach.

²⁰⁷ Zob. na przykład: AIPN By, 075/254, Charakterystyka sytuacji operacyjnej na kierunku działania zreorganizowanych pionów Służby Bezpieczeństwa w województwie toruńskim, 7 XI 1989 r., k. 2–8; *ibidem*, Kierunkowy plan pracy Służby Bezpieczeństwa WUSW w Toruniu na 1990 r., 17 I 1990 r., k. 9–16; AIPN By, 076/201, Informacja na temat stanu zagrożeń w 1989 r., prognoz rozwoju sytuacji polityczno-operacyjnej i kierunków działania Wydziału Ochrony Konstytucyjnego Porządku Państwa WUSW w Toruniu w 1990 r., 5 I 1990 r., k. 4–5; AIPN By, 076/74, Sprawozdanie z działalności Wydziału Ochrony Konstytucyjnego Porządku Państwa WUSW w Toruniu za 1989 r., 5 I 1990 r., k. 30–33; *ibidem*, Sprawozdanie z działalności Wydziału Studiów i Analiz SB WUSW w Toruniu za 1989 r., 5 I 1990 r., k. 39–45; AIPN By, 077/914, Szyfrogramy do naczelnika Wydziału I Departamentu Ochrony Konstytucyjnego Porządku Państwa MSW z WUSW w Bydgoszczy za okres od grudnia 1989 r. do marca 1990 r., k. 7–40. Por. A. Dudek, *op. cit.*, s. 457; S. Cenckiewicz, „Dość paktów z czerwonymi”. *Federacja Młodzieży Walczącej Region Pomorze Wschodnie przeciwko porozumieniom Okrągłego Stołu*, [w:] *idem*, *Oczami bezpieki...*, s. 527–547; *idem*, *Służba Bezpieczeństwa Okrągłego Stołu. Transformacja ustrojowa w Polsce w latach 1988–1990 była wspierana przez bezpiekę* [w:] *idem*, *Śladami bezpieki i partii. Źródła – studia – publicystyka*, [2005], Łomianki 2009, s. 619–625.

3. Struktury Służby Bezpieczeństwa w województwach bydgoskim...

1989 r.²⁰⁸, miały skupiać się na „rozpoznawaniu, zapobieganiu i wykrywaniu zagrożeń ze strony osób, grup i organizacji zmierzających do podważenia konstytucyjnego porządku prawnego i systemu parlamentarnego (...)”. Ponadto ze strony kadry kierowniczej SB padały także deklaracje o „zniknięciu z katalogu interesujących [SB] zagadnień dotychczasowego pojęcia przeciwnika politycznego utożsamianego z opozycją, rewizji stosunku do problematyki wyznaniowej, do funkcjonowania stowarzyszeń i organizacji społecznych, a także do tak zwanego drugiego obiegu wydawniczego (...). Oznacza to praktycznie podporządkowanie działań służby ogólnopaństwowym celom (...) bez konieczności sytuowania Służby Bezpieczeństwa jako strony w polityczno-społecznych sporach”²⁰⁹. Faktycznie jednak, pomimo zastąpienia wcześniejszych deklaracji ideologicznych²¹⁰ retoryką „państwo-wotwórczą”, mającą uzasadnić zewnętrzną przemianę tajnej policji politycznej w służby specjalne, logika działania SB była daleka od zaangażowania w budowę demokratycznego państwa prawa. Świadczą o tym m.in. przystąpienie do akcji niszczenia na wielką skalę kompromitujących zasobów archiwalnych²¹¹, zawołowane propozycje zespołów analitycznych MSW w sprawie przeniesień funkcjonariuszy SB na niejawne etaty w sektorze gospodarczym i niektórych organach administracji państwowej, operacyjna kontrola środowisk antykomunistycznych domagających się prawnego rozliczenia zbrodni dawnego systemu, a także próby uwłaszczenia się majątkiem likwidowanej SB. Rewizja celów działania SB w latach 1989–1990 polegała przede wszystkim na odcięciu się od podległości wobec PZPR, przy jednoczesnym zaangażowaniu w proces transformacji ustrojowej, ale ukierunkowanym na zachowanie w nowej rzeczywistości społeczno-politycznej uprzywilejowanej pozycji²¹².

W okresie od 10 lipca do 18 września 1990 r. przeprowadzona została weryfikacja przydatności funkcjonariuszy SB do pracy w Urzędzie Ochrony Państwa (UOP) i innych jednostkach organizacyjnych resortu spraw wewnętrznych. W danym województwie, klasyfikację prowadziły wojewódzkie komisje kwalifikacyjne (WKK), instancją odwoławczą była natomiast warszawska Centralna Komisja Kwalifikacyjna (CKK). Procedurze weryfikacyjnej poddało się 14 034 osoby, z czego pozytywną opinię uzyskało 8658 (prawie 62 proc.). Na 5376 osób zaopiniowanych przez WKK jako „nieposiadający kwalifikacji moralnych

²⁰⁸ Instrukcja w sprawie szczegółowych zasad działalności operacyjnej Służby Bezpieczeństwa [w:] *Instrukcje pracy operacyjnej aparatu bezpieczeństwa (1945–1989)*, oprac. i wstęp T. Ruzikowski, Warszawa 2004, s. 142–159.

²⁰⁹ Zob. także AIPN By, 077/925, Tekst wystąpienia dyrektora Departamentu Ochrony Konstytucyjnego Porządku Państwa MSW gen. bryg. Krzysztofa Majchrowskiego na odprawie służbowej naczelników wydziałów WUSW 21 XII 1989 r., k. 24–52; AIPN By, 076/234, Kierunki i sfery działania Departamentu Ochrony Gospodarki MSW i wydziałów Ochrony Gospodarki WUSW opracowane przez dyrektora Departamentu Gospodarki MSW gen. bryg. Józefa Sasina, 26 I 1990 r., k. 2–10.

²¹⁰ Zob. wstępy do instrukcji o pracy aparatu bezpieczeństwa z 1953, 1955, 1960 czy 1970 r. [w:] *Instrukcje pracy operacyjnej...*, s. 31, 47, 94, 123.

²¹¹ Przykładowo 15 IX 1989 r. komisja wrocławskiego WUSW w składzie chor. Jerzy Grześkowiak, kpt. Marek Tokarski, kpt. Jacek Sobucki dokonała zniszczenia 331 Teczek Ewidencji Operacyjnej na Księży (TEOK) oraz 36 Teczek Ewidencji Operacyjnej na Parafie (TEOP), zob. AIPN, 0326/586, t. 7, Protokoły brakowania akt. Z kolei 4 IX 1989 r. komisja składająca się z funkcjonariuszy Wydziału IV SB WUSW w Bydgoszczy w składzie mjr Lidiusz Pietrewicz, por. Andrzej Obremski, kpt. Antoni Winiarski i por. Bolesław Rassalski dokonała zniszczenia 635 TEOK, natomiast 15 IX 1989 r. 270 TEOP i 15 TEOK, zob. AIPN, 0326/586, t. 1, Protokoły brakowania akt. Zob. także AIPN By, 077/925, Pismo dyrektora Departamentu IV MSW do szefa WUSW w Bydgoszczy w sprawie polecenia zniszczenia dokumentacji Wydziału IV SB, 1 IX 1989 r., k. 16.

²¹² Por. A. Zybortowicz, *Służby specjalne w czasie transformacji – perspektywa polska* [w:] *Od totalitaryzmu do demokracji. Pomiędzy „grubą kreską” a dekomunizacją – doświadczenia Polski i Niemiec*, red. P. Kuglarz, Kraków 2001, s. 349–359.

3. Struktury Służby Bezpieczeństwa w województwach bydgoskim...

---

do pełnienia służby w resorcie spraw wewnętrznych”, 4771 funkcjonariuszy odwołało się do CKK, która zmieniła decyzje komisji wojewódzkich wobec 1781 osób (ponad 37 proc.). W efekcie działalności wojewódzkich komisji kwalifikacyjnych i po rozpatrzeniu wszystkich odwołań 10 439 funkcjonariuszy SB uzyskało zgodę na kontynuowanie pracy w strukturach resortu spraw wewnętrznych, natomiast 3595 osób zweryfikowano negatywnie²¹³.

Likwidację Służby Bezpieczeństwa przeprowadzono na mocy ustawy z 6 kwietnia 1990 r., zapowiadającej zwolnienie ze służby funkcjonariuszy SB z chwilą zorganizowania Urzędu Ochrony Państwa. Ustawa weszła w życie 10 maja, od tej chwili w ciągu trzech miesięcy miał zostać powołany UOP. W tym samym dniu minister spraw wewnętrznych Czesław Kiszczak wydał Zarządzenie nr 043/90, w którym nakazywał zaprzestanie działalności SB (z wyjątkiem aktywności wywiadowczej i kontrwywiadowczej)²¹⁴. 6 lipca 1990 r. Czesław Kiszczak odszedł ze stanowiska. Ostatni przedstawiciele komunistycznego aparatu represji zostali zwolnieni ze służby z dniem 31 lipca 1990 r.

Opracowanie: Marek Szymaniak

---

²¹³ A. Dudek, *op. cit.*, s. 473, 475–477; P. Piotrowski, *Służba Bezpieczeństwa w latach 1975–1990 [w:] Aparat bezpieczeństwa w Polsce...*, t. 3: 1975–1990, s. 21–22. AIPN By, 077/610, t. 3, Telegram nr Ka-1416/90 komendanta wojewódzkiego Policji w Bydgoszczy do szefów RUSW i naczelników wydziałów w sprawie informacji o rozpoczęciu działalności Wojewódzkiej Komisji Kwalifikacyjnej, 12 VII 1990 r., [b.p.]. Autorowi niniejszego opracowania nie są jeszcze znane pełne dane dotyczące weryfikacji funkcjonariuszy SB z terenu województw bydgoskiego, toruńskiego i wrocławskiego. W niniejszej książce zaprezentowano przebiegi służby kilkunastu osób, które z różnym skutkiem poddały się weryfikacji. Pełny obraz dotyczący tego zagadnienia zostanie zaprezentowany w osobnej publikacji przygotowywanej wspólnie z Kamilą Churską z OBEP w Gdańsku, Delegatura IPN w Bydgoszczy.

²¹⁴ AIPN, MSW II, 22241, Zarządzenie nr 043/90 ministra spraw wewnętrznych w sprawie zaprzestania działalności Służby Bezpieczeństwa, 10 V 1990 r., k. 2–3; zob. także AIPN By, 076/219, Decyzja nr 031/90 p.o. szefa WUSW w Toruniu z 31 V 1990 r. w sprawie zaprzestania działalności Służby Bezpieczeństwa i powołania Komisji do rozliczenia wydziałów Ochrony Konstytucyjnego Porządku Państwa, Studiów i Analiz oraz Ochrony Gospodarki ze środków pracy i dokumentacji, k. 44; AIPN By, 077/601, Zarządzenie nr 023/90 szefa WUSW w Bydgoszczy w sprawie zaprzestania działalności Służby Bezpieczeństwa, 25 V 1990 r., k. 46.

Część II
Obsada stanowisk kierowniczych
w aparacie bezpieczeństwa
w województwach pomorskim/bydgoskim,
toruńskim i wrocławskim

---

1. Obsada stanowisk kierowniczych UB w województwie pomorskim/bydgoskim w latach 1945–1956

Nazwisko i imię	Imię ojca	Stopień służbowy	Czas pełnienia funkcji
WUBP/WUdsBP w Bydgoszczy			
Kierownicy/szefowie/kierownicy WUBP/WUdsBP			
Duljasz Hipolit¹	Antoni	kpt.	p.o. 5 II–7 XII 1945
Jurkowski (Jungman) Józef²	Daniel (Dawid)	mjr/ppłk	25 XII 1945–14 III 1948
Mról Zdzisław	Jan	mjr	14 III–14 V 1948
Nowak Adam (Najman Adaś)	Wolf	kpt.	p.o. 11 V–31 VII 1948
Krupski Mikołaj³	Antoni	mjr	1 VIII 1948–12 II 1950
Leluch Jan⁴	Stanisław	mjr	13 II 1950–9 II 1953
Górecki Kazimierz⁵	Piotr	ppłk	1 III 1953–31 VII 1955
Szenborn (Schönborn) Ludwik⁶	Jerzy	ppłk	8 VIII 1955–15 IX 1956
Onacik Jan⁷	Bazyli	ppłk	15 IX–31 XII 1956–
Zastępcy			
Sucheckie Mięczysław	Dionizy	ppor./por.	6 II 1945–14 I 1946
Paluszkiwicz Stefan	Mateusz	por./kpt.	15 I 1946–28 II 1947
Zalewski Franciszek	Władysław	kpt./mjr	20 III–4 XII 1947
Nowak Adam (Najman Adaś)	Wolf	kpt./mjr	22 III 1948–30 IV 1952
Maszara Mikołaj⁸	Piotr	mjr	1 V 1952–30 VI 1955
Cygański Alojzy	Franciszek	kpt.	15 V 1955–27 XI 1956
Mądrzejowski Bronisław⁹	Julian	mjr	1 VI 1955–27 XI 1956
II zastępcy ds. gospodarczych			
Dorlich Jan (Jakub)	Michał	ppor./por. ¹⁰	1 VII 1947–15 IX 1949
Symba Henryk	Józef	kpt.	1 II–1 VII 1954

¹ Od lutego do lipca 1944 r. w sowieckiej partyzantce na Lubelszczyźnie.

² Od września do grudnia 1941 r. w Armii Czerwonej.

³ Absolwent kursu NKWD w Kujbyszewie.

⁴ W 1941 r. przyjął obywatelstwo ZSRR. W latach 1941–1944, z ramienia NKWD, prowadził działania agitacyjne i dywersyjne w rejonie Włodzimierza Wołyńskiego (pseud. „Marek”).

⁵ W okresie 23 X 1940 do 3 X 1941 r. w Armii Czerwonej, następnie w Wojskowych Batalionach Pracy w ZSRR. Od 5 VI 1943 r. w 1. Dywizji Piechoty im. Tadeusza Kościuszki, gdzie po ukończeniu kursu podoficerów politycznych, mianowany zastępcą dowódcy plutonu ds. polityczno-wychowawczych. Uczestnik bitwy pod Lenino. Absolwent kursu NKWD w Kujbyszewie.

⁶ W latach 1940–1943 agent sowieckiego wywiadu na terenie Generalnego Gubernatorstwa.

⁷ W okresie 13 X 1941–17 III 1943 r. żołnierz Wojsk Specjalnego Przeznaczenia NKWD, następnie od 20 III 1943–22 VIII 1944 r. członek grupy desantowej NKGB.

⁸ Absolwent kursu NKWD w Kujbyszewie.

⁹ Absolwent kursu NKWD w Kujbyszewie.

¹⁰ Według etatu stanowisko przewidziane dla pułkownika.

1. Obsada stanowisk kierowniczych Urzędu Bezpieczeństwa...

Nazwisko i imię	Imię ojca	Stopień służbowy	Czas pełnienia funkcji
Inspektorat Kierownictwa WUBP/Inspektorat Kierownika WUdsBP			
Inspektorzy/starsi inspektorzy			
Kubajewski Daniel	Antoni	por./kpt.	1 I 1948–31 V 1950
Koryciński Tadeusz	Kazimierz	kpt.	1 I–3 II 1948
Ślifierz Kazimierz	Franciszek	ppor./por./ kpt.	1 II 1948–31 VIII 1955
Biliński Jan	Józef	kpt.	1 XII 1950–1 VII 1954
Strzelec Bolesław	Szczepan	kpt.	1 IX 1954–31 III 1955
Filipiak Tadeusz	Michał	kpt.	1 IV 1955–16 XII 1956
Szarszewski Waclaw	Józef	kpt.	1 IV–1 VII 1955
Dojerski Henryk	Franciszek	kpt.	1 V–31 X 1955
Piotrowski Marian	Franciszek	kpt.	1 VIII 1955–17 XII 1956
Gruchała Zenon	Stanisław	por.	1 XII 1955–31 XII 1956
Kotarski Kazimierz	Stanisław	kpt.	1–28 XI 1956
Kierownictwo Kontrwywiadu – Wydziału I WUBP w 1945 r.			
Kierownik			
Suchocki Mieczysław	Dionizy	ppor./por.	6 II 1945–14 I 1946
Zastępca			
Grzymski Feliks	Józef	ppor.	1 III–18 IX 1945
Sekcja 1 (rozpracowywanie wywiadu niemieckiego, volksdeuschów i kolaborantów)			
Kierownicy			
Buławski Henryk	Aleksander	ppor.	22 I–18 V 1945
Kołodziejski Zenon	Roman	por.	II–8 III 1945
Koryciński Tadeusz ¹¹	Kazimierz	chor.	1 IV 1945–15 II 1946
Zastępcy			
Anczura Józef	Antoni	chor.	1 III 1945–1 IV 1946
Sekcja 2 (zwalczanie politycznego podziemia niepodległościowego)			
Kierownicy			
Szwagierczak Ryszard	Stanisław	chor./ppor.	p.o. 1 III–20 IV 1945
Halewski (Heller) Bolesław	Józef	ppor.	20 IV–1 VI 1945
Jakubowicz Mieczysław ¹²	Julian	chor./ppor.	1 VI–31 XII 1945
Zastępcy			
Jakubowicz Mieczysław	Julian	chor.	1 II–1 VI 1945
Ruciński Franciszek	Andrzej	b.stpn.	11–30 VI 1945
Kurzawczyk Stanisław	Stanisław	ppor.	13 VI 1945–1 II 1946

¹¹ Absolwent kursu NKWD w Kujbyszewie.

¹² W okresie od lipca do października 1944 r. w Armii Czerwonej.

1. Obsada stanowisk kierowniczych Urzędu Bezpieczeństwa...

Nazwisko i imię	Imię ojca	Stopień służbowy	Czas pełnienia funkcji
Sekcja 3¹³ (zwalczanie „elementów antypaństwowych” w partiach obozu rządzącego, inwigilacja środowisk młodzieżowych, inteligencji i duchowieństwa)			
Kierownicy			
[b.d.]			[przed 1 X 1945]
Zastępcy			
Bengom Mieczysław	Józef	[b.d.]	6 VIII–9 IX 1945
Czarnobrodzki Leon (Gilderman Juda-Lejb)	Jerzy (Szyja)	ppor.	p.o. 1 IX–1 X 1945
Sekcja 4 (operacyjna ochrona sektora przemysłowego przed wrogą działalnością)			
Kierownicy			
Gerke Robert	Rudolf	[b.d.]	p.o. 1 VI–1 II 1946
Zastępcy			
Znajkiewicz Kazimierz¹⁴	Aleksander	kpr.	p.o. [przed] 1 II 1946
Sekcja 5 (operacyjna ochrona sektora rolniczego przed wrogą działalnością)			
Kierownicy			
Kwiatkowski Kazimierz¹⁵	Aleksander	b.stpn.	p.o. VI 1945–1 II 1946
Zastępcy			
Kwiatkowski Kazimierz	Aleksander	b.stpn.	1 IX 1945–1 II 1946
Sekcja 6 (operacyjna ochrona transportu i łączności)			
Kierownicy			
[b.d.]	[b.d.]	[b.d.]	[1945–1 II 1946]
Zastępcy			
Rycaj Tadeusz	Jan	ppor.	18 VII–18 XI 1945
[b.d.]	[b.d.]	[b.d.]	[XI 1945–1 II 1946]
Sekcja 7 (obserwacja zewnętrzna i wywiad)			
Kierownicy			
Szułajew Jerzy	Michał	chor.	11 VI–30 XI 1945 ¹⁶

¹³ Sekcja 3 Wydziału I WUBP w Bydgoszczy, stosunkowo szybko została przekształcona w Wydział V. Już na początku listopada 1945 r. por. Filip Sandowski występuje jako kierownik tej jednostki, zob. AIPN By, 030/33, Protokół z odprawy kierowników powiatowych urzędów bezpieczeństwa publicznego z 3 XI 1945 r., k. 14. O kierowniku Sekcji 3 Wydziału I WUBP brak danych. Nie wykluczone, że stanowisko to przed przybyciem Sandowskiego do Bydgoszczy nie było obsadzone i obowiązki kierownika wypełniał nieetatowo zastępca kierownika Sekcji 3 Mieczysław Bengom.

¹⁴ Bez zatwierdzenia rozkazem personalnym.

¹⁵ Bez zatwierdzenia rozkazem personalnym.

¹⁶ Przed Szułajewem, od 30 I 1945 r., funkcję kierownika Sekcji 7 Wydziału I WUBP pełnił Bolesław Halewski (Heller). Do maja 1945 r. funkcjonariusze Sekcji 7 zajmowali się sprawami związanymi z prowadzeniem śledztw. W sprawie zapisu dotyczącego zajmowania przez Halewskiego stanowiska kierownika Sekcji 7, zob. AIPN By, Kar-

1. Obsada stanowisk kierowniczych Urzędu Bezpieczeństwa...

Nazwisko i imię	Imię ojca	Stopień służbowy	Czas pełnienia funkcji
[b.d.]	[b.d.]	[b.d.]	[XII 1945–1 II 1946]
Zastępcy			
Kossakowski Władysław	Adam	[b.d.]	1 VII 1945–1 II 1946
Sekcja 8 (dokonywanie aresztowań i przeprowadzanie śledztw)			
Kierownicy			
Zalewski Franciszek	Władysław	ppor.	p.o. 20 IV–1 VI 1945
Halewski (Heller) Bolesław	Józef	ppor.	2 VI–30 X 1945
Zimnicki Jan	Jan	por.	p.o. 1–30 X 1945; 1 XI 1945–1 II 1946
Zastępcy			
Zalewski Franciszek	Władysław	ppor.	15 II–10 X 1945
Bekierz Edmund	Franciszek	ppor.	p.o. XI 1945–1 II 1945
Sekcja Aresztowań¹⁷			
Kierownik			
Wątroba Henryk	Jan	por.	1 VI 1945–1 VII 1946
Pluton Ochrony (Warta)¹⁸			
Kierownik/komendant Warty			
Strembski Stanisław	Michał	chor.	6 IV–11 VI 1945
Miklewski Mieczysław	Jan	st. sierż.	p.o. IV–30 XI 1945
[b.d.]	[b.d.]	[b.d.]	[1 XII 1945–1 II 1946]
Zastępcy komendanta Warty			
Grudziecki Kazimierz	Feliks	b. stpn.	1 VIII 1945–1 II 1946
Majchrowicz Władysław	Józef	b. stpn.	1 VIII 1945–1 II 1946
Wydział [do] Walki z Bandytyzmem (1 VI 1945–31 I 1946)			
Kierownicy			
Szwagierczak Ryszard ¹⁹	Stanisław	ppor./por.	p.o. 11 VI 1945–31 I 1946
Zastępcy			
Borek Jan	Jan	b. stpn.	p.o. 20 VI–15 I 1946
Sekcja 1 (zwalczanie zbrojnego podziemia niepodległościowego)			
Kierownicy			
Biegała Czesław	Wojciech	b. stpn.	p.o. 11 VI–10 X 1945

ta ewidencyjna funkcjonariusza BP; AIPN By, 169/1, Rozkaz personalny nr 14 kierownika WUBP w Bydgoszczy z 20 IV 1945 r., k. 20.

¹⁷ Podporządkowana kierownikowi Sekcji 8 Wydziału I WUBP.

¹⁸ Podporządkowany kierownikowi Sekcji 8 Wydziału I WUBP, następnie naczelnikowi Wydziału IV „A”.

¹⁹ Formalnie zatwierdzony rozkazem personalnym MBP nr 288 z 9 XI 1945 r., zob. AIPN Po, 084/3362, Akta osobowe Szwagierczaka Ryszarda, Rozdział III: Przebieg służby, k. 1. Por. AIPN By, 169/1, Rozkaz personalny nr 19 kierownika WUBP w Bydgoszczy z 20 VI 1945 r., k. 29.

1. Obsada stanowisk kierowniczych Urzędu Bezpieczeństwa...

Nazwisko i imię	Imię ojca	Stopień służbowy	Czas pełnienia funkcji
Sekcja 2 (zwalczanie dezercji)			
Kierownicy			
Strembski Stanisław	Michał	chor.	p.o. 11 VI 1945–31 I 1946
Wydział I (od 1 I 1946 r.)/Wydział II²⁰ (od 1 IV 1955 r.)			
Kierownicy/naczelnicy			
Jakubowicz Mieczysław	Julian	chor./ppor.	1 I–14 II 1946
Koryciński Tadeusz	Kazimierz	chor./ppor./por.	p.o. 15 II 1946–31 XII 1947
Mickiewicz Artur	Bronisław	ppor./por.	p.o. 1 I 1948–4 II 1949
Mądrzejowski Bronisław	Julian	kpt.	1 III 1948–24 II 1950
[b.d.]	[b.d.]	[b.d.]	[25 II–30 XI 1950]
Strzelec Bolesław	Szczepan	por./kpt.	1 XII 1950–31 VIII 1954
Kotarski Kazimierz	Stanisław	kpt.	1 IX 1954–31 III 1955 1 IV 1955–28 XI 1956
Michałowski Jan	Andrzej	kpt.	1 XI–28 XI 1956
Zastępcy			
[b.d.]	[b.d.]	[b.d.]	[1 I 1946–XII 1947]
Mickiewicz Artur	Bronisław	ppor./por.	1 I 1948–4 II 1949
[wakat]	–	–	5 II 1949–31 V 1950
Detmer Jan	Jan	ppor./por.	1 VI 1950–16 IV 1951
[b.d.]	[b.d.]	[b.d.]	[V 1951–VI 1952]
Cygański Alojzy	Franciszek	ppor./por.	1 VII–31 VIII 1952
Kotarski Kazimierz	Stanisław	kpt.	1 X 1952–31 VIII 1954
Bąk Stanisław	Stanisław	por./kpt.	1 X 1954–31 III 1955 1 IV 1955–31 XII 1956–
Wydział II (III 1945–31 III 1955)²¹			
Kierownicy/naczelnicy			
Dorlich Jan (Jakub)	Michał	ppor.	8 III–17 IX 1945
Kołubiec (Horowitz) Jakub ²²	Stanisław (Salomon)	st. sierż.	p.o. 1 X 1945–15 III 1946
Dorlich Jan	Michał	ppor.	23 III 1946–30 VI 1947
Gołąbek Irena	Wojciech	chor.	1 VII 1947–9 I 1948
Szuster Ryszard	Stanisław	ppor./por.	10 I 1948–30 XI 1950
Ratusiński Adolf	Stanisław	por./kpt.	p.o. 1 XII 1950–30 VI 1952 1 VII 1952–31 III 1955–

²⁰ Kontrwywiad.

²¹ Ewidencja operacyjna (kartoteka „elementów antypaństwowych”) i organizacja przechowywania spraw zakończonych przez wydziały operacyjne (archiwum). Przejściowo w zakresie kompetencji wydziału pozostawały także sprawy techniki operacyjnej (m.in. laboratorium fotograficzno-daktyloskopijne), praca szyfrowa i łączność radiowa (następnie wyłączone i zorganizowane w ramach działalności osobnych struktur – Samodzielnej Sekcji „C” (1952) oraz Wydziału Łączności (1950)).

²² Bez zatwierdzenia rozkazem personalnym.

1. Obsada stanowisk kierowniczych Urzędu Bezpieczeństwa...

Nazwisko i imię	Imię ojca	Stopień służbowy	Czas pełnienia funkcji
Zastępcy			
[b.d.]	[b.d.]	[b.d.]	[1945–30 XI 1948]
Ratusiński Adolf	Stanisław	por./kpt.	p.o. 1 XII 1948–30 XI 1950 1 XII 1950–30 VI 1952
Wiśniewski Stanisław	Stanisław	por./kpt.	1 VI 1951–31 III 1954
Ciesielski Władysław	Konstanty	por.	1 VII 1954–31 III 1955–
Wydział VII (od 1 II 1946 r.)/Wydział III (od 25 III 1946 r.)			
Kierownicy/naczelnicy			
Jakubowicz Mieczysław	Julian	ppor.	p.o. 15 II–1 IV 1946
Pietraszkiewicz Aleksander ²³	Teodor	mjr	1 IV 1946–23 VII 1947
Mądrzejowski Bronisław	Julian	por./kpt.	1 VII 1947–28 II 1948
Fijałkowski Marek (Finkelsztejn Aron)	Aleksander	por./kpt.	1 III 1948–14 X 1950
Gruniecki Stanisław	Szczepan	por.	15 X 1950–10 II 1951
Łaniewski Józef ²⁴	Władysław	kpt.	20 II–30 VI 1951
Szwagierczak Ryszard	Stanisław	kpt./mjr	p.o. 15 VII 1951–30 VI 1952 1 VII 1952–9 XI 1953
[b.d.]	[b.d.]	[b.d.]	[XI 1953–VI 1954]
Kusz Jan	Jan	mjr	15 VII 1954–31 III 1955
Strzelec Bolesław	Szczepan	kpt./mjr	1 IV 1955–27 XI 1956
Zastępcy			
Kłoda Wilhelm	Jan	b. stpn.	p.o. 15 II–30 IX 1946
Kurzaczyk Stanisław	Stanisław	ppor.	1 X 1946–30 VI 1947
Fijałkowski Marek (Finkelsztejn Aron)	Aleksander	por.	1 VII 1947–28 II 1948
Wiśniewski Stanisław	Stanisław	por.	5 II 1950–31 V 1951
Szwagierczak Ryszard	Stanisław	kpt.	15 VII 1951–30 VI 1952
Majewski Jan	Michał	por./kpt.	1 I 1952–30 IX 1954
Piórkowski Kazimierz	Antoni	por.	15 VII 1954–31 III 1955
Kiełbasiński Edward	Edward	kpt.	1 X 1954–31 III 1955 1 IV 1955–31 XII 1956
Samodzielna Sekcja do Walki z Bandytyzmem²⁵			
Kierownicy			
Chwiałkowski Jan	Jan	por.	15 VII 1954–31 III 1955

²³ Oficer sowiecki.

²⁴ Absolwent kursu NKWD w Kujbyszewie.

²⁵ Utworzona z dn. 15 VI 1954 r. po reorganizacji Wydziału III WUBP „do walki z pozostałościami reakcyjnego podziemia i band”.

1. Obsada stanowisk kierowniczych Urzędu Bezpieczeństwa...

Nazwisko i imię	Imię ojca	Stopień służbowy	Czas pełnienia funkcji
Wydział IV (ekonomiczny)²⁶			
Kierownicy/naczelnicy			
Gerke Robert	Rudolf	[b.d.]	1 II 1946–28 V 1946
Sławiński Jan ²⁷	Jan	b. stpn.	p.o. V 1946–21 IV 1947
[b.d.]	[b.d.]	[b.d.]	[V 1947–IV 1948]
Birnbach Stefan	Józef	chor./ppor./por./kpt.	p.o. 1 V 1948–30 IX 1949; 1 X 1949–14 X 1950
Mickiewicz Artur	Bronisław	kpt.	1 X 1950–30 VI 1951
[wakat]	–	–	[1 VII–31 XII 1951]
Detmer Jan	Jan	kpt.	1 I 1952–9 II 1953
[wakat]	–	–	[10 II 1953–31 VIII 1954]
Michałowski Jan	Andrzej	kpt.	1 IX 1954–31 VII 1955
Górecki Jerzy	Walerian	kpt.	1 IX 1955–27 XII 1956
Zastępcy			
[b.d.]	[b.d.]	[b.d.]	[1 II–14 IX 1946]
Birnbach Stefan	Józef	ppor./por.	p.o. 15 IX 1946–30 IV 1948; 1 V 1948–30 IX 1949
Piasecki Albin	Izydor	por./kpt.	1 VIII 1949–31 XII 1950
Szarszewski Wacław	Józef	por.	1 X 1951– I 1953
Górecki Jerzy	Walerian	kpt.	1 III 1953–31 VIII 1954
Filiipiak Tadeusz	Michał	por.	1 IX 1954–31 III 1955
Górecki Jerzy	Walerian	kpt.	1 IV–31 VIII 1955
Kłós Franciszek	Antoni	kpt.	1 V 1955–31 XII 1956
Wydział Komunikacji²⁸/Wydział VIII (od 1 I 1952 r.)			
Naczelnicy			
Piasecki Albin	Izydor	kpt.	1 I 1951–31 VII 1954
Zastępcy			
Wypij Jerzy	Jan	por./kpt.	1 V 1951–9 III 1952
Byler Stanisław	Andrzej	por.	15 II 1953–31 VII 1954
Wydział IX²⁹			
Naczelnicy			
Michałowski Jan	Andrzej	kpt.	1 III 1953–31 VIII 1954
Zastępcy			
Szarszewski Wacław	Józef	por.	1 III 1953–31 IV 1954

²⁶ Zorganizowany w oparciu o kadry Sekcji 4, 5 i 6 byłego Wydziału I WUBP, w celu „ochrony gospodarki narodowej przed wrogą i przestępczą działalnością”.

²⁷ Bez zatwierdzenia rozkazem personalnym.

²⁸ Zorganizowany z dn. 1 I 1951 r. w oparciu o kadry Sekcji 7 i 8 Wydziału IV WUBP, w celu „wzmocnienia walki z wrogą działalnością reakcji i zwalczania wszelkich przejawów dywersji i sabotażu w transporcie i komunikacji oraz wzmocnienia całości ochrony wszystkich instytucji i przedsiębiorstw komunikacyjnych”. Zlikwidowany z dn. 1 VIII 1954 r.

²⁹ Zorganizowany z dn. 1 II 1953 r. w oparciu o kadry Sekcji 1 i 10 Wydziału IV WUBP, w celu „operacyjnej ochrony obiektów przemysłu ciężkiego i zbrojeniowego przed wrogą działalnością i sabotażem”. Zlikwidowany z dn. 1 IX 1954 r.

1. Obsada stanowisk kierowniczych Urzędu Bezpieczeństwa...

Nazwisko i imię	Imię ojca	Stopień służbowy	Czas pełnienia funkcji
Obiektowy Urząd Bezpieczeństwa Publicznego nr 15 (Zakłady Chemiczne im. J. Stalina w Łęgnowie)³⁰ Delegatura ds. BP nr 1 w Łęgnowie (od 1 IV 1955 r.)			
Szefowie/kierownicy			
Detmer Jan	Jan	kpt.	15 II 1954–31 III 1955 1 IV 1955–28 XI 1956
Zastępcy			
Szulc Franciszek	Wojciech	ppor.	1 IV 1955–28 XI 1956
Inspektorat Wiejski³¹			
Naczelnicy			
Górecki Jerzy	Walerian	kpt.	1 IX 1954–31 III 1955
Zastępcy			
Majewski Jan	Michał	kpt.	1 X 1954–31 III 1955
Wydział V (społeczno-polityczny)³²			
Kierownicy/naczelnicy			
Sandowski Filip (Gutwillig Ignacy)	Stanisław	ppor./por.	p.o. 1 X–22 XI 1945 1 XII 1945–1 VIII 1946
Stankiewicz Włodzimierz	Tadeusz	ppor./por.	1 VIII 1946–17 III 1947
Wołos Tadeusz	Ludwik	kpt.	20 IV–30 VI 1947
Fijałkowski Marek (Finkelsztejn Aron)	Aleksander	ppor.	p.o. 1 V–30 VI 1947
Kurzawczyk Stanisław	Stanisław	ppor./por./kpt.	p.o. 1 VII 1947–30 VI 1948 1 VII 1948–14 VIII 1950
Anczura Józef	Antoni	kpt.	15 IX 1950–1 VIII 1952
Kusz Jan	Jan	kpt.	p.o. 1 III 1952–31 VIII 1953 1 IX 1953–14 VII 1954
Zastępcy			
Sandowski Filip (Gutwillig Ignacy)	Stanisław	ppor.	1 X–1 XII 1945
Wołos Tadeusz	Ludwik	ppor./kpt.	p.o. 1 XII 1945–27 V 1946 28 V 1946–19 IV 1947
Kurzawczyk Stanisław	Stanisław	ppor./por.	1 VII 1947–30 VI 1948
Czarnobrodzki Leon (Gilderman Juda-Lejb)	Jerzy	por.	p.o. 1 VII 1947–2 XI 1949
Kusz Jan	Jan	kpt.	1 II 1950–31 VIII 1953

³⁰ Zorganizowany z dn. 1 II 1953 r., po unieważnieniu etatu dotychczasowego Referatu Wojskowego działającego w Zakładach Chemicznych im. Stalina w Łęgnowie przy Wydziale IV WUBP w Bydgoszczy.

³¹ Zorganizowany z dn. 1 IX 1954 r. w oparciu o kadry Sekcji 3, 4, 5 „A” i 5 „B” Wydziału IV WUBP, w celu „operacyjnego zabezpieczenia gospodarki rolnej przed wrogą działalnością”. Zlikwidowany z dn. 31 III 1955 r.

³² Zorganizowany w oparciu o kadry bylej Sekcji 3 Wydziału I WUBP, w celu „operacyjnej obsługi oraz ochrony partii i ugrupowań politycznych oraz ich młodzieżowych organizacji (...), nielegalnych partii i ugrupowań politycznych (...), związków zawodowych i organizacji społeczno-politycznych, oraz politycznych organizacji mniejszości narodowych przed atakami reakcji (...)”.

1. Obsada stanowisk kierowniczych Urzędu Bezpieczeństwa...

Nazwisko i imię	Imię ojca	Stopień służbowy	Czas pełnienia funkcji
Gibski Jan	Tomasz	ppor./por.	1 II 1952–14 I 1953
Piórkowski Kazimierz	Antoni	ppor.	1 VI 1953–14 VII 1954
Wydział X³³			
Naczelnicy			
[b.d.]	–	–	[1 III 1952–31 I 1953]
Kaszarek Jerzy	Franciszek	por.	1 II 1953–30 VI 1954
Zastępcy			
Piotrowski Edmund	Wawrzyniec	por./kpt.	1 VI 1952–31 VII 1953
Lechowski Stanisław	Stefan	kpt.	1 IX 1953–30 VI 1954
Wydział XI³⁴/Wydział VI (od 1 IV 1955 r.)			
Naczelnicy			
[wakat]	–	–	15 I 1953–14 III 1954
Gibski Jan	Tomasz	por./kpt.	15 III 1954–31 III 1955 1 IV 1955–1 VIII 1956
Dojerski Henryk	Franciszek	kpt.	1 IX 1955–28 XI 1956
Zastępcy			
Gibski Jan	Tomasz	por.	15 I 1953–14 III 1954
Piasecki Albin	Izydor	kpt.	1 VIII 1954–31 III 1955 1 IV 1955–28 XI 1956
Wydział Miejski³⁵			
Naczelnicy			
Ślifierz Kazimierz	Franciszek	ppor./por.	p.o. 1 I–1 IX 1949
Zastępcy			
Michałowski Jan	Andrzej	ppor.	1 VII–1 IX 1949
Wydział III „A”³⁶/Wydział „A” (od IV 1946 r.)/Wydział „B” (od 1 IV 1955 r.)			
Kierownicy/naczelnicy			
Żurawicz Zygmunt	Walenty	b. stpn.	p.o. 15 V–15 VIII 1946
Kossakowski Władysław	Adam	[b.d.]	p.o. 1 IX 1946–31 VII 1947
Ragiel Jan ³⁷	Stefan	kpt./mjr	1 VIII 1947–1 III 1954
[b.d.]	[b.d.]	[b.d.]	[1 III 1954–31 III 1955]

³³ Zorganizowany z dn. 1 XII 1951 r. w oparciu o zainteresowania Sekcji 7 Wydziału V WUBP w celu „ujawniania i likwidowania wrogich agentur i ugrupowań antypartyjnych, które mogły przeniknąć do szeregów partii” oraz do „demaskowania prowokacji w ruchu komunistycznym”. Zlikwidowany z dn. 15 VI 1954 r.

³⁴ Zorganizowany z dn. 15 I 1953 r. w oparciu o kadry Sekcji 5 i Referatu Miejskiego Wydziału V WUBP w Bydgoszczy, „do walki z wroga działalnością Kościoła katolickiego, związków wyznaniowych i środowisk świeckich związanych z Kościołem”.

³⁵ Zorganizowany z dn. 1 V 1948 r. w celu „skoordynowania działań jednostek operacyjnych WUBP (I, III, IV, V) na terenie miasta Bydgoszczy”. Likwidacja wydziału nastąpiła 1 IX 1949 r. „w związku z [występującymi] trudnościami skoordynowania pracy wydziałów miejskich WUBP z odnośnymi wydziałami operatywnymi”.

³⁶ Zorganizowany w oparciu o kadry Sekcji 7 (obserwacja zewnętrzna i wywiad) byłego Wydziału I WUBP w Bydgoszczy.

³⁷ Absolwent kursu NKWD w Kujbyszewie.

1. Obsada stanowisk kierowniczych Urzędu Bezpieczeństwa...

Nazwisko i imię	Imię ojca	Stopień służbowy	Czas pełnienia funkcji
Kusz Jan	Jan	mjr	1 IV 1955–28 XI 1956
Zastępcy			
Kossakowski Władysław	Adam	[b.d.]	p.o. 1 II–31 VIII 1946 1 IX 1946–31 VII 1947
[b.d.]	[b.d.]	[b.d.]	[6 VIII 1947–28 II 1954]
Sadowski Henryk	Teodor	ppor./por.	1 IX 1952–1 IV 1955
Woźniak Leon	Władysław	por.	1 III 1954–31 III 1955 1 IV–31 VIII 1955
[b.d.]	[b.d.]	[b.d.]	[1 IX 1955–28 XI 1956]
Wydział IV „A”³⁸ (od 1 II 1946 r.)/Wydział Śledczy (od 1 V 1946 r.)/Wydział VII (od 1 IV 1955 r.)			
Kierownicy/naczelnicy			
Zimnicki Jan	Jan	por./kpt.	p.o. 1 II 1946–30 IV 1949
Studziński Józef	Maciej	por./kpt.	1 VI 1949–1 VII 1951
Kazimierski Bonifacy	Feliks	por.	p.o. 25 VI 1951–15 VIII 1952
wakat	–	–	16 VIII 1952–31 III 1953
Gryz Tadeusz	Antoni	por.	p.o. 1 IV 1953–31 III 1954
[b.d.]	[b.d.]	[b.d.]	[1 IV 1954–31 III 1955]
Zajdler Władysław	Jan	kpt.	1 VIII 1955–28 XII 1956–
Zastępcy			
Bekierz Edmund ³⁹	Franciszek	b. stpn.	1 II–30 IV 1946
[b.d.]	[b.d.]	[b.d.]	[1 V 1946–30 XI 1947]
Zdrojewski Walerian	Walerian	chor./por.	p.o. 1 XII 1947–30 IX 1950 1 X 1950–9 VI 1951
Kazimierski Bonifacy	Feliks	por.	25 VI 1951–15 VIII 1952
Mazur Stefan	Władysław	ppor./por.	15 VI 1951–31 III 1953
Gryz Tadeusz	Antoni	por.	1 IV 1953–31 III 1954
Gruchała Zenon	Stanisław	ppor./por.	1 VII 1954–31 III 1955 1 IV–30 XI 1955
Zajdler Władysław	Jan	por./kpt.	1 IV–31 VII 1955
Domański Stanisław	Konstanty	por.	1 XII 1955–28 XI 1956
Wydział Więzień i Obozów/Wydział Więziennictwa⁴⁰ (od 10 VIII 1946 r.)			
Kierownicy/naczelnicy			
Różycki Mieczysław ⁴¹	Franciszek	ppor.	p.o. 27 VI–31 X 1945
Halewski (Heller) Bolesław	Józef	ppor./por.	1 XI 1945–1 IX 1946
Bardadyn Aleksander	Józef	ppor.	p.o. 1 IX 1946–1 IV 1947

³⁸ Zorganizowany w oparciu o kadry Sekcji 8 byłego Wydziału I WUBP w Bydgoszczy, w celu „prowadzenia śledztw w sprawach o działalność kontrrewolucyjną, antypaństwową, szpiegowską oraz sabotaż i dywersję w gospodarce narodowej”.

³⁹ Bez zatwierdzenia rozkazem personalnym.

⁴⁰ Po likwidacji MBP pion więziennictwa od 7 XII 1954 r. został umieszczony w strukturach MSW.

⁴¹ Bez zatwierdzenia rozkazem personalnym.

1. Obsada stanowisk kierowniczych Urzędu Bezpieczeństwa...

Nazwisko i imię	Imię ojca	Stopień służbowy	Czas pełnienia funkcji
Halewski (Heller) Bolesław	Józef	kpt.	1 VI 1947–21 IV 1948
Pietrewicz Bolesław	Nikodem	ppor.	p.o. 22 IV–31 V 1948
Boguwola Jan	[b.d.]	por./kpt.	1 VI 1948–14 II 1951
Jakubowski Ignacy	Wincenty	mjr	1 VI 1951–15 VII 1954
Zając Wacław	Józef	mjr	15 VII–7 XII 1954
Zastępcy			
Różycki Mieczysław	Franciszek	ppor./por.	27 VI 1945–31 I 1946
Bardadyn Aleksander	Józef	chor./ppor.	p.o. 1 II–31 VIII 1946
Drewczyński Władysław	Franciszek	ppor.	p.o. 1 III 1947–21 IV 1948
[b.d.]	[b.d.]	[b.d.]	[22 IV 1948–30 IV 1952]
Żychaluk Jan	Adam	kpt.	1 V 1952–7 XII 1954
Wydział VIII⁴²/Wydział „B”⁴³ (1 I 1947–10 I 1948)			
Kierownicy/naczelnicy			
Sakiewa Tadeusz	Ignacy	chor.	p.o. 1 IV–28 IX 1946
Szuster Ryszard	Stanisław	ppor./por.	p.o. 6 IX–5 XII 1946 1 I–14 XII 1947
Zastępcy			
Sakiewa Tadeusz	Ignacy	chor.	1 IV–28 IX 1946
Szuster Ryszard	Stanisław	ppor./por.	6 IX–31 XII 1946 1 I–14 XII 1947
Wydział Łączności⁴⁴			
Naczelnicy			
[b.d.]			[1 VIII 1950–31 I 1952]
Rutkiewicz Edward	Władysław	por./kpt.	1 II 1952–30 XI 1956
Zastępcy⁴⁵			
[wakat]			
Samodzielna Sekcja „C”⁴⁶/Samodzielna Sekcja „A” (od 1 IV 1955 r.)			
Kierownicy			
Kaźmierowski Lucjan	Stanisław	chor./ppor.	1 IX 1952–31 III 1955 1 IV 1955–31 III 1956

⁴² Funkcjonował w okresie 1 IV–5 XII 1946 r., powołany do kontroli korespondencji, wcześniej dokonywanej przez Wojewódzki Oddział/Wydział Cenzury Wojennej (marzec – sierpień 1945 r.).

⁴³ Po likwidacji Wydziału „B” WUBP perlustracja korespondencji została przekazana do Wydziału II. Od 1 I 1956 r. zadanie to realizowała odrębna jednostka WUdsBP w postaci Samodzielnej Sekcji „W”.

⁴⁴ Zorganizowany z dn. 1 VIII 1950 r. w oparciu o kadry Sekcji 4 (Łączności i Szyfru) Wydziału II WUBP w związku z powołaniem Departamentu Łączności MBP, z zadaniem „zapewnienia łączności organom BP oraz łączności specjalnej członkom kierownictwa partyjnego i państwowego”.

⁴⁵ W początkowym okresie funkcjonowania wydziału w jego Kierownictwie nie przewidziano utworzenia stanowiska zastępcy naczelnika. Etat ten miał zostać zorganizowany z dn. 1 II 1951 r., ale faktycznie wakał.

⁴⁶ Zorganizowana z dn. 1 IX 1952 r. w oparciu o kadry Samodzielnego Referatu Szyfru Wydziału II WUBP (szyfrowanie i odszyfrowywanie korespondencji przychodzącej i wychodzącej) w związku z utworzeniem Biura „C” MBP.

1. Obsada stanowisk kierowniczych Urzędu Bezpieczeństwa...

Nazwisko i imię	Imię ojca	Stopień służbowy	Czas pełnienia funkcji
Wydział Personalny/Wydział Kadr (od 1 XI 1952 r.)/Wydział Kadr i Szkolenia (od 1 IV 1955 r.)			
Kierownicy/naczelnicy			
Czapski Waław	Wojciech	b. stpn.	1 III 1945–20 II 1946
Krupiak Stanisław	Franciszek	b. stpn.	p.o. 1 II–7 V 1946
Wilk Stefan	Franciszek	ppor./por.	p.o. 14 IX 1946–31 I 1948
Grzymyski Feliks	Józef	kpt.	p.o. 19 IV 1947–17 VIII 1948
Górski Marian ⁴⁷	Stanisław	chor.	p.o. 18 VIII–30 IX 1948
Adamowicz Jan	Ignacy	kpt.	1 X 1948–28 II 1952
Wika Alojzy	Andrzej	por./kpt.	p.o. 1 VII 1952–14 VI 1953 15 VI 1953–31 III 1955 1 IV 1955–31 XII 1956
Zastępcy			
Bilska Leokadia (Wolfgang Lea)	Józef (Izaak)	b. stpn.	1 VIII 1945 ⁴⁸
Woźnicki Władysław	Ignacy	b. stpn.	p.o. 27 III–30 IX 1946
Wilk Stefan	Franciszek	ppor./por.	15 IX 1946–31 I 1948
Ratusiński Adolf	Stanisław	por.	p.o. 15 IX 1946–20 IV 1947
Górski Marian	Stanisław	chor./ppor.	1 VI 1948–31 V 1949 1 VI 1949–9 VI 1950
Olejek Stanisław	Antoni	ppor./por.	1 X 1950–20 IV 1951
Wika Alojzy	Andrzej	por.	15 VI 1951–30 VI 1952
Maciejewski Władysław	Stanisław	ppor./por.	1 I 1953–31 III 1955 1 IV–15 V 1955
Podlubny Wincenty ⁴⁹	Julian	mjr	15 V 1955–31 XII 1956
Zastępca naczelnika Wydziału ds. więziennictwa⁵⁰			
Mikołajczyk Stefan	Jan	ppor./por.	15 VI 1951–7 XII 1954
Sekcja do Spraw Stałych Funkcjonariuszy⁵¹ (1 IX 1945–31 III 1946)/Wydział ds. Funkcjonariuszy (od 1 IV 1946 r.)			
Kierownicy/naczelnicy			
Nowakowski Czesław ⁵²	Antoni	chor.	p.o. 1 XI 1945–9 II 1946
Michalak Kazimierz	Piotr	ppor.	1 IV 1946–30 IV 1947
Mierzański Roman	[b.d.]	[b.d.]	p.o. 1 V–1 VII 1947
Szemiot Stanisław	Antoni	ppor./por.	1 VII 1947–30 IV 1948
Sowiński Bolesław (Buchbinder Samuel)	Herman	kpt.	1 V 1948–18 X 1949

⁴⁷ Bez zatwierdzenia rozkazem personalnym.

⁴⁸ Rozkaz personalny anulowano w związku z niezgłoszeniem się do pracy.

⁴⁹ Absolwent kursu NKWD w Kujbyszewie.

⁵⁰ Etat zorganizowany z dn. 1 IV 1951 r. „w związku ze wzrostem jednostek i etatów w więzieniach”.

⁵¹ Jednostka funkcjonująca w 1945 r. także pod nazwą „Sekcji Specjalnej”.

⁵² Bez zatwierdzenia rozkazem personalnym.

1. Obsada stanowisk kierowniczych Urzędu Bezpieczeństwa...

Nazwisko i imię	Imię ojca	Stopień służbowy	Czas pełnienia funkcji
Letmanowski Edward ⁵³	Karol	ppor./por.	p.o. 18 X 1949–31 VIII 1951
Požoga Władysław	Stanisław	kpt.	p.o. 1 IX 1951–31 X 1953 1 XI 1953–31 III 1955
Zastępcy			
Gołębiewski Tadeusz	Mikołaj	chor.	1 IX 1945–27 I 1947
Pysko Roman	Kazimierz	chor./ppor.	15 I 1947–13 IV 1949
Mierczański Roman	[b.d.]	[b.d.]	p.o. 14 I–30 IV 1947 1 V–30 XI 1949
Letmanowski Edward	Karol	ppor./por.	21 VI 1949–31 VIII 1951
Požoga Władysław	Stanisław	kpt.	1 IX 1951–31 X 1953
[b.d.]	[b.d.]	[b.d.]	[1 XI 1953–31 III 1955]
Wydział Szkolenia⁵⁴			
Naczelnicy			
Gabryelski Józef	Adam	ppor.	p.o. 1 I–10 XI 1948
Białek Kazimierz	Adam	por./kpt.	p.o. 25 XI 1948–31 XII 1949 1 I 1950–31 VII 1953
Zastępcy			
Gabryelski Józef	Adam	ppor.	1 I–10 XI 1948
Białek Kazimierz	Adam	por.	25 XI 1948–31 XII 1949
Fitali Henryk	Józef	por.	1 IV–31 XI 1950
[b.d.]			[1 XII 1950–31 I 1952]
Niewiadomski Zygmunt	Kazimierz	ppor.	1 II 1952–30 V 1953
Szkoła WUBP w Bydgoszczy⁵⁵			
Komendanci/kierownicy			
[b.d.]			[1945–1947]
Fitali Henryk	Józef	ppor.	p.o. 1 XII 1947–31 VI 1948 1 VII 1948–30 XI 1950
Samodzielna Sekcja Kultury i Oświaty⁵⁶			
Kierownicy			
Kaczor Eugeniusz	Stefan	chor./ppor.	1 XI 1953–31 III 1955
Samodzielna Sekcja Kultury Fizycznej⁵⁷			
Kierownicy			
Grześkowiak Marian	Jan	por.	1 IX 1953–15 I 1955
Segatyński Jan	Stefan	por.	15 I–31 III 1955

⁵³ Bez zatwierdzenia rozkazem personalnym.

⁵⁴ Po likwidacji wydziału, z dn. 1 VIII 1953 r., w jego miejsce zorganizowana została Grupa Instruktorska ds. Szkolenia, podlegająca Inspektoratowi ds. Szkolenia MBP.

⁵⁵ W okresie 1 I 1948–11 III 1949 r. szkoła była włączona do etatu Wydziału Szkolenia WUBP.

⁵⁶ Utworzona z dn. 1 VIII 1953 r. w oparciu o kadry Sekcji Kultury i Oświaty zlikwidowanego Wydziału Szkolenia WUBP w celu „organizacji życia kulturalno-oświatowego dla pracowników resortu”.

⁵⁷ Utworzona z dn. 1 VIII 1953 r. w oparciu o kadry Sekcji Kultury Fizycznej i Sportu zlikwidowanego Wydziału Szkolenia WUBP w celu „sprawowania ogólnego nadzoru nad działalnością klubów sportowych resortu i organizowania imprez sportowych”.

1. Obsada stanowisk kierowniczych Urzędu Bezpieczeństwa...

Nazwisko i imię	Imię ojca	Stopień służbowy	Czas pełnienia funkcji
Samodzielna Sekcja Mobilizacyjna (od 1 III 1949 r.)/Samodzielna Sekcja Wojskowa⁵⁸ (od 1 VI 1951 r.)			
Kierownicy			
Pająk Józef	Szczepan	chor./ppor./por.	1 VI 1949–31 V 1951 1 VI 1951–31 I 1954
Punkt „K”⁵⁹			
Kierownicy			
[b.d.]	[b.d.]	[b.d.]	[1 I 1952–7 XII 1954]
Sekretariat Kierownictwa WUBP/Wydział Ogólny (od 1 VI 1948 r.)/ Wydział Ogólno-Administracyjny (od 15 II 1953 r.)/Wydział Ogólny (1 XI 1954–31 III 1955)			
Kierownicy/naczelnicy			
Jagodziński Aleksy	Marian	plut.	[b.d.]–2 V 1945
Bednarek Mieczysław	Józef	b. stpn.	1 VI 1945–1 XII 1946
[b.d.]	[b.d.]	[b.d.]	[2 XII 1946–31 V 1947]
Hajdusiewicz Helena	Paweł	b. stpn.	1 VI 1947–30 VI 1948
[b.d.]	[b.d.]	[b.d.]	[1 VII 1948–14 VIII 1951]
Skupiń Konstanty	Wincenty	kpt.	15 VIII 1951–2 XII 1954
[b.d.]	[b.d.]	[b.d.]	[1 I–31 III 1955]
Zastępcy⁵⁹			
Hajdusiewicz Helena	Paweł	b. stpn.	1 VII 1948–28 II 1949
Zagrabski Franciszek	Julian	chor.	1 III–31 VIII 1949
Skupiń Konstanty	Wincenty	por.	1 IX 1949–14 VIII 1951
[b.d.]	[b.d.]	[b.d.]	[15 VIII 1951–30 IX 1952]
Frączek Michał	Ignacy	por.	1 X 1952–31 III 1955
Sekretariat Kierownictwa WUBP⁶¹/Sekretariat Kierownika WUdsBP (od 1 IV 1955 r.)			
Kierownicy/naczelnicy			
Szarszewski Wacław	Józef	por.	1 V–1 IX 1954
Požoga Władysław	Stanisław	kpt.	1 IV 1955–28 XI 1956
Komendantura⁶²			
Komendanci Gmachu			
Kielich Konstanty	Jan	b. stpn.	30 I–2 V 1945

⁵⁸ Po likwidacji MBP, na przełomie 1954 i 1955 r. jednostka umieszczona w strukturach MSW.

⁵⁹ Zorganizowany z dn. 1 I 1952 r. z zadaniem „nasłuchu i zagłuszania wrogich rozgłośni radiowych”. Po likwidacji MBP, na początku 1955 r. jednostka umieszczona w strukturach MSW.

⁶⁰ Przed 1 VI 1948 r. etat zastępcy naczelnika Sekretariatu Kierownictwa WUBP nie istniał.

⁶¹ Utworzony z dn. 1 VI 1953 r. w związku z reorganizacją Wydziału Ogólnego. Wcześniej Sekretariat Kierownictwa funkcjonował w jego strukturze pod nazwą Sekretariat Szefa (od 1 VI 1948 r.). Z dn. 1 XI 1954 r. ponownie włączony w skład Wydziału Ogólno-Administracyjnego WUBP.

⁶² Zorganizowana w marcu 1945 r. w strukturze Wydziału III WUBP (gospodarczego) do ochrony gmachu, czyli budynków WUBP i w celu prowadzenia Aresztu Wewnętrzny. Po reorganizacji Wydziału III, w kwietniu 1946 r., Komendantura wraz z Aresztem usamodzielniała się. 1 VI 1948 r. obie jednostki podporządkowano Wydziałowi Ogólnemu; 1 VIII 1952 r. zostały spod tej zwierzchności wyłączone funkcjonując oddział pod bezpośrednią władzą szefa WUBP/kierownika WUdsBP.

1. Obsada stanowisk kierowniczych Urzędu Bezpieczeństwa...

Nazwisko i imię	Imię ojca	Stopień służbowy	Czas pełnienia funkcji
Wieszczewski Wacław	Ignacy	por.	15 V 1945–24 V 1946
[b.d.]	[b.d.]	[b.d.]	[25 V 1946–30 IV 1948]
Pająk Józef	Szczepan	chor.	1 V–30 VI 1948 1 VII 1948–31 V 1949
[b.d.]	[b.d.]	[b.d.]	[1 VI 1949–1 IV 1950]
Szostak Michał	Antoni	chor./ppor.	1 IV 1950–15 VI 1952
Zastępcy			
Orłowski Leonard	Stanisław	sierż.	10 V–15 X 1945
Szostak Michał	Antoni	sierż.	9 X 1945–1 XII 1946
Areszt Wewnętrzny			
Naczelnicy			
Zagrabski Jan	Franciszek	[b.d.]	1 III–1 V 1945
Płoszczyński Kazimierz	Wojciech	b. stpn.	5 VI 1945–21 I 1946
Miklewski Mieczysław	Jan	st. sierż.	1 XII 1945–19 VIII 1946
Wietchy Leon	Marcin	plut./st. sierż./chor.	15 I 1946–31 V 1948 1 VI 1948–1 III 1951
[b.d.]	[b.d.]	[b.d.]	[1 IV 1951–]
Zastępcy⁶³			
Wójcik Jan	Wincenty	b. stpn.	15 VI–1 VII 1945
Lasoń Jan	Piotr	b. stpn.	1 IX–31 XII 1945
Wydział Finansowy⁶⁴			
Naczelnicy			
Izydorczak Longin	Andrzej	por.	15 IV 1946–15 V 1948
Ziółkowski Jan	Wincenty	chor./ppor.	p.o. 15 V 1948–15 IX 1952
Symba Henryk	Józef	kpt.	16 IX 1952–31 I 1954
Kulikowski Antoni	Antoni	por.	p.o. 7 XII 1954–31 III 1955 1 IV 1955–31 XII 1956
Zastępcy			
Ziółkowski Jan	Wincenty	chor./ppor.	1 IX 1946–15 IX 1952
Kubiński Kazimierz	Michał	chor./ppor.	1 XII 1949–31 X 1950
etat przejściowo zlikwidowany			15 IX 1952–1 VIII 1953
Kulikowski Antoni	Antoni	ppor./por.	1 VIII 1953–6 XII 1954
Wydział III (III 1945–IV 1946)/Wydział Gospodarczy⁶⁵ (IV 1946–1 VI 1948)/Wydział Zaopatrzenia (1 VI–31 XII 1948)/ Kwatermistrzostwo (1 I 1949–31 III 1955)/Wydział Administracyjno-Gospodarczy (1 IV 1955–28 XI 1956)			
Kierownicy/naczelnicy/kwatermistrzowie/naczelnicy			
Pawłowski Piotr	Jan	b. stpn.	1 III–24 VI 1945

⁶³ Etat zastępcy naczelnika Aresztu Wewnętrznego funkcjonował do początku 1946 r.

⁶⁴ Zorganizowany w kwietniu 1946 r. w oparciu o kadry Sekcji Finansowej Wydziału III (Gospodarczego) WUBP.

⁶⁵ Zorganizowany w kwietniu 1946 r. w oparciu o kadry Sekcji Gospodarczej Wydziału III (Gospodarczego) WUBP.

1. Obsada stanowisk kierowniczych Urzędu Bezpieczeństwa...

Nazwisko i imię	Imię ojca	Stopień służbowy	Czas pełnienia funkcji
Puzio Antoni	Michał	chor.	p.o. 23 VI 1945–28 II 1946 1 III 1946–5 V 1947
Pawłowski Piotr	Jan	ppor.	1 V 1947–31 III 1948 1 VI 1948–1 II 1949
Dorlich Jan (Jakub)	Michał	por.	p.o. 1 IV–15 IX 1949
[b.d.]	[b.d.]	[b.d.]	[16 IX 1949–28 II 1950]
Nowak Klemens	Józef	por./kpt.	1 III 1950–31 III 1954
Rybkowski Bogumił	Jan	mjr	7 XII 1954–28 XI 1956
Zastępcy			
Pawłowski Piotr	Jan	b. stpn.	25 VI 1945–30 IV 1947
Nowak Klemens	Józef	ppor./por.	1 VIII 1947–31 XII 1948 1 I 1949–28 II 1950
Przybyła Marian	Józef	ppor.	1 II–30 XI 1950
Szewczyk Otokar	Wiktor	chor./ppor.	1 I 1951–31 III 1952
[b.d.]	[b.d.]	[b.d.]	[1 IV 1952–31 III 1955]
Huryń Ryszard	Aleksander	por.	1 IV 1955–28 XI 1956
Sekcja/Służba Kwaterunkowo-Budowlana Wydziału Zaopatrzenia/Kwatermistrzostwa/ Wydziału Administracyjno-Gospodarczego			
Kierownicy/naczelnicy			
[b.d.]	[b.d.]	[b.d.]	[1 VI–31 XII 1948]
Paternoga Mieczysław	Antoni	st. sierż.	p.o. 1 I 1949–30 IV 1951
[wakat]	–	–	[1 V 1951–28 II 1953]
Huryń Ryszard	Aleksander	ppor./por.	p.o. 1 III–31 XII 1953 1 I 1954–31 III 1955 1 IV 1955–28 XII 1956
Zastępcy			
[b.d.]	[b.d.]	[b.d.]	[1 I 1949–I 1952]
Kruszyna Władysław	Michalina	ppor.	p.o. 17–31 I 1952
Huryń Ryszard	Aleksander	chor./ppor.	1 V 1952–28 II 1953
[b.d.]	[b.d.]	[b.d.]	[1 III 1953–27 XI 1956]
Sekcja/Służba Mundurowa Wydziału Zaopatrzenia/Kwatermistrzostwa			
Kierownicy/naczelnicy			
[b.d.]	[b.d.]	[b.d.]	[1 VI–31 XII 1948]
Łassa Alojzy	Franciszek	st. sierż.	15 I–1 XI 1949
[b.d.]	[b.d.]	[b.d.]	[1 XI 1949–31 V 1950]
Łassa Alojzy (Łasa)	Franciszek	chor./ppor.	1 VI 1950–31 XII 1954
Zastępcy			
Łassa Alojzy	Franciszek	st. sierż.	p.o. 1 XI 1949–31 V 1950
Mazurkiewicz Czesław	Władysław	plut./chor./ppor.	1 XI 1950–31 III 1955

1. Obsada stanowisk kierowniczych Urzędu Bezpieczeństwa...

Nazwisko i imię	Imię ojca	Stopień służbowy	Czas pełnienia funkcji
Sekcja/Służba Transportowa Wydziału Zaopatrzenia/Kwaternistrzostwa/ Służba Samochodowa Wydziału Administracyjno-Gospodarczego			
Naczelnicy			
[b.d.]	[b.d.]	[b.d.]	[1 VI–31 XII 1948] [11 I 1949–28 II 1952]
Baran Paweł	Aleksander	chor./ppor.	1 III 1952–31 III 1955 1 IV 1955–15 XII 1956
Zastępcy			
Kubiak Edmund	Walenty	ppor.	p.o. 15 I 1949–31 V 1950
[wakat]	–	–	1 VI 1950–5 III 1953
Sekcja/Służba Uzbrojenia Wydziału Zaopatrzenia/Kwaternistrzostwa			
Kierownicy/naczelnicy			
[b.d.]	[b.d.]	[b.d.]	1 VI–31 XII 1948
Grabias Stanisław	Wojciech	st. sierż.	p.o. 1 I–31 XII 1949 1 I–28 II 1950
[b.d.]	[b.d.]	[b.d.]	[1 III 1950–VI 1952]
Hejmanowski Tadeusz	Jan	chor./ppor.	p.o. 1 VI 1952–31 III 1953 ⁶⁶ 1 IV 1953–31 XII 1954
Zastępcy			
[b.d.]	[b.d.]	[b.d.]	[1 I 1949–31 III 1955]
Służba Zaopatrzenia Kwaternistrzostwa/Wydziału Administracyjno-Gospodarczego			
Kierownicy			
[b.d.]	[b.d.]	[b.d.]	[15 I 1949–31 III 1955]
Mazurkiewicz Czesław	Władysław	ppor./por.	1 IV 1955–30 VII 1956
Sekcja/Służba Żywnościowa Wydziału Zaopatrzenia/Kwaternistrzostwa			
Kierownicy/naczelnicy			
Przybyła Marian	Józef	chor./ppor./por.	1 IV–31 XII 1948 1 I 1949–31 I 1950
[b.d.]	[b.d.]	[b.d.]	[1 II 1950–30 IX 1953]
Nowaczyk Jan	Jan	ppor./por.	1 X 1953–31 XII 1954
Zastępcy			
[b.d.]	[b.d.]	[b.d.]	[1 I 1949–31 VIII 1952]
Gierak Michał	Maciej	por.	15 VII 1951–31 VIII 1952
etat zlikwidowany	–	–	1 IX 1952–31 V 1953
Flis Kazimierz	Walenty	ppor./por.	1 VI 1953–31 XII 1954
Garaż Wydziału Zaopatrzenia/Kwaternistrzostwa			
Kierownicy			
[b.d.]	[b.d.]	[b.d.]	[1 VI–31 XII 1948] [1 I 1949–31 X 1950]
Baran Paweł	Aleksander	kpr./chor.	1 XI 1950–28 II 1952
[b.d.]	[b.d.]	[b.d.]	[1 III 1952–31 III 1955]

⁶⁶ Bez zatwierdzenia rozkazem personalnym.

1. Obsada stanowisk kierowniczych Urzędu Bezpieczeństwa...

Nazwisko i imię	Imię ojca	Stopień służbowy	Czas pełnienia funkcji
Inspekcja Kwatermistrzostwa			
Naczelnicy			
[b.d.]	[b.d.]	[b.d.]	[1 I–1 V 1949]
Inspektorat Kontroli⁶⁷			
Starsi inspektorzy			
Chybicki Feliks	Michał	chor./ppor./por.	1 IX 1949–30 IV 1953
[b.d.]	[b.d.]	[b.d.]	[1 V 1953–1 XI 1954]
Samodzielny Referat Socjalny⁶⁸			
Kierownicy			
Oliwkowski [b.d.]	[b.d.]	[b.d.]	[15 X 1950–10 X 1952]
Silawko Józef	Feliks	ppor./por.	10 X 1952–31 III 1955
Wydział Zdrowia/Wydział Służby Zdrowia⁶⁹ (od 15 II 1950 r.)			
Naczelny lekarz WUBP/kierownicy/naczelnicy			
Kraśniński Zygmunt	Stanisław	b. stpn.	29 V–8 VIII 1945
Gałęzowski Kazimierz	Stefan	kpt.	8 VIII 1945–8 III 1949
Biskup Edmund	Kazimierz	kpt./mjr	p.o. 15 II 1949–10 VII 1951
[wakat]	–	–	10 VII 1951–7 XII 1954
Zastępcy⁷⁰			
Biskup Edmund	Kazimierz	kpt.	p.o. 1 I 1947–31 V 1948 1 VI 1948–15 II 1949
[wakat]	–	–	15 II 1949–31 VIII 1954
Jasionowski Stanisław	Jan	kpt./mjr	1 IX–7 XII 1954
Poliklinika/Szpital-Poliklinika Wydziału Zdrowia/Wydziału Służby Zdrowia			
Dyrektorzy			
Gebel Karol	Mieczysław	b. stpn.	14 VIII 1945–19 III 1946
Adamowski Feliks	Julian	ppłk	20 III–20 VII 1946
Bassak Jan	Julian	kpt.	1 VIII 1946–31 I 1948 1 II 1948–31 III 1950
Hoffman Zygmunt	Maurycy	ppłk	1 V 1950–31 X 1952
Gałęzowski Kazimierz	Stefan	mjr	1 XI 1952–7 XII 1954

⁶⁷ Zorganizowany z dn. 15 V 1949 r. w oparciu o Inspekcję Kwatermistrzostwa, zgodnie z uchwałą Rady Ministrów z 26 IV 1948 r. „o organizacji i funkcjonowaniu kontroli wewnętrznej w urzędach, instytucjach i przedsiębiorstwach państwowych, dla wykonywania zwierzchniej kontroli administracyjno-gospodarczej wszystkich władz, urzędów, jednostek, przedsiębiorstw, instytucji i zakładów podległych MBP”. Zlikwidowany z dn. 1 XI 1954 r. w związku z uchwałą Rady Ministrów z 9 XII 1952 r., dotyczącą zniesienia kontroli wewnętrznej oraz powołania inspekcji resortowej i księgowych rewidentów.

⁶⁸ Od 1 IV 1955 r. w strukturze Wydziału Administracyjno-Gospodarczego WUdsBP jako Referat Socjalny.

⁶⁹ Po likwidacji MBP, od 7 XII 1954 r. w strukturach MSW.

⁷⁰ Etat utworzony z dn. 1 VI 1948 r.

1. Obsada stanowisk kierowniczych Urzędu Bezpieczeństwa...

Nazwisko i imię	Imię ojca	Stopień służbowy	Czas pełnienia funkcji
Zastępcy dyrektora ds. administracyjnych/gospodarczych			
Iwicki Stefan	Teodor	b. stpn.	15 VII 1947–1 III 1949
[b.d.]	[b.d.]	[b.d.]	[1 III 1949–31 VII 1951]
Studziński Józef	Maciej	kpt.	1 VIII 1951–7 XII 1954
Zastępcy dyrektora ds. leczniczych			
Hoffman Zygmunt	Maurycy	mjr/ppłk	1 IV 1947–30 IV 1950
Kelner Benjamin (Bronisław)	Szymon (Szyja)	mjr	1 V 1950–7 XII 1955
Wydział Konsumów przy WUBP/Wojewódzki Oddział Konsumu (od 1 VI 1948 r.)/ Oddział Wojewódzki Konsumów MBP (typu „B”)⁷¹ (od 1 VI 1951 r.)			
Kierownicy/naczelnicy			
Sikora Marian	Paweł	ppor./por.	1 IV 1946–30 XI 1950
Przybyła Marian	Józef	por./kpt.	1 XII 1950–31 III 1955
Zastępcy			
Tkacz Stanisław	Franciszek	sierż.	21 VI 1947–30 VI 1948
[b.d.]	[b.d.]	[b.d.]	[1 VII 1948–28 II 1952]
Markowicz Chaim	Aron	por.	1 III 1952–1 X 1954
Wydział IX⁷²			
Naczelnicy			
Ślifierz Kazimierz	Franciszek	kpt./mjr	1 IX 1955–28 XI 1956
Zastępcy			
Ciesielski Władysław	Konstanty	por./kpt.	1 IV 1955–28 XI 1956
Wydział X⁷³			
Naczelnicy			
Ratusiński Adolf	Stanisław	kpt./mjr	1 IV 1955–28 XI 1956
Zastępcy⁷⁴			
Samodzielna Sekcja „W”⁷⁵			
Kierownicy/starsi oficerowie techniki operacyjnej			
Kamiński Kazimierz	Wincenty	kpt.	1 I–28 XI 1956
Samodzielna Grupa Specjalna⁷⁶			
Inspektor			
[b.d.]	[b.d.]	[b.d.]	1 IX–28 XI 1956

⁷¹ Od 1 IV 1955 r. w strukturach Ministerstwa Handlu Wewnętrznego.

⁷² Zorganizowany z dn. 1 IV 1955 r. w oparciu o kadry Sekcji 3 zlikwidowanego Wydziału II WUBP. W zakresie działalności wydziału pozostawały sprawy związane z wykorzystaniem techniki operacyjnej oraz perlustracji korespondencji.

⁷³ Zorganizowany z dn. 1 IV 1955 r. w oparciu o kadry zlikwidowanego Wydziału II WUBP. W zakresie działalności wydziału pozostawały sprawy związane z prowadzeniem ewidencji operacyjnej oraz archiwum.

⁷⁴ W Kierownictwie wydziału nie przewidywano utworzenia stanowiska zastępcy naczelnika.

⁷⁵ Zorganizowana z dn. 1 I 1956 r. w oparciu o kadry Sekcji 2 Wydziału IX WUdsBP, z zadaniem przejęcia całości problematyki dotyczącej perlustracji korespondencji.

⁷⁶ Ekspozytura Departamentu I KdsBP.

1. Obsada stanowisk kierowniczych Urzędu Bezpieczeństwa...

Nazwisko i imię	Imię ojca	Stopień służbowy	Czas pełnienia funkcji
PUBP/PudsBP/PDdsBP⁷⁷ na terenie województwa pomorskiego/bydgoskiego w latach 1945–1956			
PUBP/PudsBP/PDdsBP⁷⁸ w Aleksandrowie Kujawskim⁷⁹			
Kierownicy/szefowie			
Różycki Mieczysław	Franciszek	ppor.	22 II–28 III 1945
Kilanowski Władysław	Władysław	b. stpn.	28 III–20 X 1945
Wypijewski Józef	Antoni	[b.d.]	p.o. 25 X 1945–15 I 1946
Szwagierczak Ryszard	Stanisław	chor./por.	p.o. 1 II–14 V 1946
Wieszaczewski Waclaw	Ignacy	por.	24 V–1 VIII 1946
Braciszewicz Paweł	Leon	chor.	14 X 1946–10 I 1948
Joszczuk (Jaszczuk) Mikołaj	Bazyli	por.	1 II–24 VIII 1948
Piotrowski Edmund	Wawrzyniec	ppor.	p.o. 1 V 1948–14 II 1949
Szwed Edward	Jan	ppor.	p.o. 15 II–10 VII 1949
Strzelec Bolesław	Szczepan	por.	p.o. 15 VII 1949–28 II 1950 1 III–14 IV 1950
Michnik Władysław	Teodor	ppor.	p.o. IV–VI 1950 ⁸⁰
Zieliński Józef	Stanisław	ppor./por.	p.o. 15 VII 1950–30 XI 1951 1 XII 1951–28 II 1953
[b.d.]	[b.d.]	[b.d.]	[1 III–31 X 1953]
Gorzechowski Tadeusz	Leopold	ppor./por.	1 XI 1953–31 III 1955 1 IV 1955–31 I 1956 1 II–31 XII 1956
Zastępcy			
Pietrucha Kazimierz	Józef	ppor.	12 VIII 1945–13 IV 1946
Chodań Michał	Jan	b. stpn.	XI/XII 1945–19 II 1946
Grzegofowski Henryk ⁸¹	Jan	b. stpn.	p.o. X 1945–I 1947
Mickiewicz Artur	Bronisław	chor./ppor.	p.o. 1 II–30 IX 1947
[b.d.]	[b.d.]	[b.d.]	[1 X 1947–14 II 1949]
Szwed Edward	Jan	ppor.	15 II–10 VII 1949
Strzelec Bolesław	Szczepan	ppor./por.	15 II 1949–28 II 1950
Zapiec Kazimierz	Bolesław	ppor.	1 III–14 VII 1950
Zieliński Józef	Stanisław	chor./ppor./por.	15 VII 1950–30 XI 1951

⁷⁷ We wszystkich powiatowych delegaturach ds. bezpieczeństwa publicznego funkcjonujących na terytorium województwa bydgoskiego nie tworzono etatu zastępcy kierownika urzędu.

⁷⁸ Powiatowa Delegatura ds. Bezpieczeństwa Publicznego w Aleksandrowie Kujawskim została utworzona 12 I 1956 r.

⁷⁹ Do 23 II 1948 r. powiat nieszawski, następnie aleksandrowski. W kwietniu 1948 r. „PUBP w Nieszawie z siedzibą w Aleksandrowie” został przemianowany na „PUBP w Aleksandrowie Kujawskim”.

⁸⁰ Bez zatwierdzenia rozkazem personalnym.

⁸¹ Informacja ustalona na podstawie materiałów sprawozdawczych, zob. AIPN By, 045/1, Pismo kierownika PUBP w Aleksandrowie Kujawskim do kierownika WUBP w Bydgoszczy, 9 X 1945 r., k. 137.

1. Obsada stanowisk kierowniczych Urzędu Bezpieczeństwa...

Nazwisko i imię	Imię ojca	Stopień służbowy	Czas pełnienia funkcji
Strelczuk Jerzy	Mikołaj	ppor.	1 IX 1950–31 VIII 1951
Gorzechowski Tadeusz	Leopold	ppor.	15 X 1951–30 X 1953
[b.d.]	[b.d.]	[b.d.]	[1 XI 1953–30 IV 1954]
Piwowski Józef	Władysław	por.	1 V 1954–31 III 1955 1 IV 1955–31 I 1956
PUBP/PDdsBP w Brodnicy			
Kierownicy/szefowie			
Stasiak Leon	Franciszek	chor.	p.o. 22 I–1 VIII 1945
Antoszewski Zenon	Kazimierz	chor.	16 VII 1945–20 III 1946
Kwefel Henryk	Władysław	plut.	20 III 1946–30 IV 1947
Sadokierski Stanisław	Piotr	ppor./por.	20 IV 1947–1 II 1949
Gidzgiej Mieczysław	Adam	por./kpt.	1 VI 1949–30 IX 1951
Krupienicz Filip	Andrzej	ppor./por.	1 X 1951–20 IX 1953
Lewandowski Aleksander	Jan	por.	p.o. 15 XI 1953–30 VI 1954 1 VII 1954–31 III 1955 1 IV–30 X 1955
Grabek Andrzej	Józef	por.	1 XI 1955–30 IX 1956
Rosiński Zygmunt	Jan	por.	1 X–31 XII 1956–
Zastępcy			
Turkiewicz Włodzimierz ⁸²	Mikołaj	[b.d.]	III–1 IX 1945
Mączkowski Jan ⁸³	Józef	[b.d.]	XI 1945–III 1946
Kołubiec (Horowitz) Jakub	Stanisław (Salomon)	st. sierż./chor.	20 III–31 VII 1946
Koszałka Czesław	Jakub	chor./ppor.	1 VIII 1946–31 I 1948
Brzuszczak Leon	Stanisław	chor.	1 VII–1 XI 1948
[b.d.]	[b.d.]	[b.d.]	[2 XI 1948–14 II 1949]
Hrynczyszyn Stefan	Jan	ppor.	15 II 1949–31 I 1950
Krupienicz Filip	Andrzej	ppor.	1 III 1950–30 IX 1951
[b.d.]	[b.d.]	[b.d.]	[1 XII 1951–14 XI 1952]
Rozborski Bronisław	Józef	ppor.	15 XI 1952–31 III 1955
Lewandowski Aleksander	Jan	por.	15 XI 1953–30 VI 1954
MUBP w Bydgoszczy			
Kierownicy			
Grzymski Feliks	Józef	ppor.	p.o. 18 IX–14 XI 1945
Zastępcy			
Dorlich Jan (Jakub)	Michał	ppor.	18 IX–14 XI 1945

⁸² Bez zatwierdzenia rozkazem personalnym.

⁸³ Informacja ustalona na podstawie materiałów sprawozdawczych, zob. AIPN By, 046/1, Raport kierownika PUBP w Brodnicy, 2 XI 1945 r., k. 130.

1. Obsada stanowisk kierowniczych Urzędu Bezpieczeństwa...

Nazwisko i imię	Imię ojca	Stopień służbowy	Czas pełnienia funkcji
PUBP/PUdsBP w Bydgoszczy			
Kierownicy/szefowie			
Rudzki Jan	Antoni	b. stpn.	p.o. 20 III–1 VI 1945
Gucman Władysław	Robert	por.	p.o. 1 VI–22 VII 1945
Wołos Tadeusz	Ludwik	por.	p.o. 8 VIII–31 X 1945
Grzymski Feliks	Józef	ppor./por.	15 XI 1945–18 IV 1947
Korsak Piotr	Michał	st. sierż./chor.	p.o. 20 IV–30 XI 1947
Szwagierczak Ryszard	Stanisław	kpt.	p.o. 1 XII 1947–31 XII 1948 1 I 1949–14 VII 1951
[b.d.]	[b.d.]	[b.d.]	[15 VII 1951–30 IV 1952]
Żbikowski Kazimierz	Michał	ppor./por.	1 V 1952–31 III 1955 1 IV 1955–31 XII 1956
Zastępcy			
Dorlich Jan (Jakub)	Michał	ppor.	15 XI 1945–20 III 1946
Czarnobrodzki Leon (Gilderman Juda-Lejb)	Jerzy	ppor.	20 III–31 VIII 1946
Fitali Henryk	Józef	por.	p.o. 1 XI 1946–30 XI 1947
Szwagierczak Ryszard	Stanisław	kpt.	1 XII 1947–31 XII 1948
Anczura Józef	Antoni	ppor.	1 I–31 III 1948
[b.d.]	[b.d.]	[b.d.]	[1 I 1949–14 II 1951]
Żbikowski Kazimierz	Michał	ppor.	15 II 1951–30 IV 1952
Portala Henryk	Feliks	chor.	15 XI 1952–14 XI 1953
[b.d.]	[b.d.]	[b.d.]	[15 XI 1953–31 III 1955]
Majewski Jan	Michał	kpt.	1 IV 1955–31 XII 1956
PUBP/PDdsBP w Chełmnie			
Kierownicy/szefowie			
Kańczugowski Władysław	Tomasz	ppor.	p.o. 23 I–19 X 1945
Gryz Jan ⁸⁴	Józef	b. stpn.	p.o. 13 X 1945–1 II 1946
Jezierski Karol	Jacenty	ppor.	p.o. 1 I–31 X 1946
Roszkowski Tadeusz	Józef	chor.	1 X 1946–12 IX 1947
Łabuz Stanisław	Szczepan	chor.	p.o. 1 V 1947–14 III 1948
Białokozowicz Jan	Wincenty	por.	p.o. 15 IV 1948–28 II 1950 1 III 1950–31 X 1951
Kuliński Zygmunt	Stanisław	ppor.	1 IX 1951–31 VII 1952
Sykut Stefan	Jakub	ppor.	1 IX 1952–15 I 1955
Wysoczyński Mieczysław	Stanisław	por.	1 IV 1955–31 XII 1956–
Zastępcy			
Maciąg Ziemowit	Jan	[b.d.]	23 I 1945–15 II 1946
Dawidowicz Edward	Jan	plut.	p.o. 1 III 1946–15 XI 1947

⁸⁴ Bez zatwierdzenia rozkazem personalnym.

1. Obsada stanowisk kierowniczych Urzędu Bezpieczeństwa...

Nazwisko i imię	Imię ojca	Stopień służbowy	Czas pełnienia funkcji
Brzuszczak Leon	Stanisław	[b.d.]	p.o. 1 I–30 VI 1948
Białokozowicz Jan	Wincenty	por.	15 IV 1948–28 II 1950
Drag Władysław	Andrzej	ppor.	15 V–31 X 1949
Kuliński Zygmunt	Stanisław	chor./ppor.	1 IX 1950–31 VIII 1951
Sykut Stefan	Jakub	chor./ppor.	1 IX 1951–31 VIII 1952
Żbikowski Eugeniusz	Zygmunt	ppor.	1 X 1952–14 IX 1953
Wysoczyński Mieczysław	Stanisław	ppor./por.	1 XI 1953–31 III 1955
PUBP/PUdsBP w Chojnicach			
Kierownicy/szefowie			
Janek Jan	Antoni	ppor.	p.o. 20 V–22 VII 1945
Roszkowski Tadeusz	Józef	chor.	p.o. 19 VII 1945–31 VII 1946
Sadecki Bronisław	Teofil	chor.	p.o. 1 VII–30 XI 1946
Błachewicz Zdzisław	Władysław	ppor.	10 X 1946–10 XII 1947
Zwierzchowski Tadeusz	Antoni	ppor.	p.o. 15 XII 1947–14 III 1948
Kłós Franciszek	Antoni	ppor./por.	p.o. 1 IX 1948–30 VI 1949 1 VII 1949–31 III 1950
Rożko Władysław	Mikołaj	kpt.	1 IV 1950–14 X 1952
Ratajczyk Stanisław	Stanisław	por.	15 X 1952–31 III 1955
Jaworski Stanisław	Józef	por./kpt.	1 IV 1955–31 XII 1956–
Zastępcy			
Lebiedziński Mikołaj	Eliasz	[b.d.]	1 II–1 VII 1945
Rożko Władysław	Mikołaj	b. stpn.	p.o. 1 IX–31 XII 1945 1 I–1 IV 1946
Braciszewicz Paweł	Leon	chor.	p.o. 1 V–13 X 1946
Zwierzchowski Tadeusz	Antoni	chor./ppor.	15 XII 1947–14 III 1948
Kłós Franciszek	Antoni	chor./ppor.	p.o. 1 IV–31 VIII 1948 1 IX 1948–30 VI 1949
Kuczyński Franciszek	Konstanty	por.	1 VII 1949–31 I 1952
Ratajczyk Stanisław	Stanisław	por.	1 IX–14 X 1952
Chwiańkowski Jan	Jan	ppor.	15 IX 1952–14 II 1953
Dobielski Piotr	Józef	ppor./por.	1 IV 1953–31 III 1955 1 IV 1955–14 III 1956
Malinowski Andrzej	Szczepan	por.	1 VII–31 XII 1956
PUBP w Człuchowie w latach 1945–1946⁸⁵			
Kierownicy/szefowie			
Witosławski Henryk	Antoni	por.	p.o. 18 IV–29 V 1945

⁸⁵ PUBP w Człuchowie podlegał kierownikowi WUBP w Bydgoszczy w okresie 7 VII 1945–29 V 1946 r. Następnie, w związku ze zmianą przynależności administracyjnej powiatu człuchowskiego, urząd został podporządkowany szefowi WUBP w Szczecinie. W sprawie obsady stanowisk kierowniczych PUBP w Człuchowie po 1946 r., zob. I. Hałagida, *Powiatowe i miejskie UB/P/UsBP w województwie koszalińskim [w:] Aparat bezpieczeństwa w Polsce. Kadra kierownicza*, t. 1: 1944–1956, red. K. Szwagrzyk, Warszawa 2005, s. 229–230.

1. Obsada stanowisk kierowniczych Urzędu Bezpieczeństwa...

Nazwisko i imię	Imię ojca	Stopień służbowy	Czas pełnienia funkcji
Dudek Wiktor	Władysław	b.stpn.	18 VI–31 VII 1945
Strzałka Kazimierz	Mateusz	chor.	1 VIII 1945–31 XII 1947
Zastępcy			
Dudek Wiktor	Władysław	b.stpn.	[przed 18 VI 1945]
Janowczyk Karol ⁸⁶	Franciszek	[b.d.]	p.o. [b.d.]–1 X 1945
Kilanowski Władysław	Władysław	b. stpn.	p.o. 23 X 1945–V 1946
PDDsBP w Golubiu-Dobrzyniu⁸⁷			
Kierownik			
Dobielski Piotr	Józef	por.	15 III–31 XII 1956–
PUBP/PUDsBP w Grudziądzu			
Kierownicy/szefowie			
Wieszaczewski Wacław	Ignacy	ppor./por.	1 III–14 V 1945
Kubajewski Daniel	Antoni	chor./ppor./por.	p.o. 27 V 1945–30 IX 1947 1 X–31 XII 1947
Milewski Wincenty	Jan	por.	p.o. 1 IV–31 XII 1948 1 I 1949–31 III 1950
Sadokierski Stanisław	Piotr	por.	p.o. 15 IX–20 XII 1950
Michałowski Jan	Andrzej	por./kpt.	1 II 1951–28 II 1953
Stelmaszyk Stanisław	Józef	por.	15 III 1953–31 III 1955
Ratajczyk Stanisław	Stanisław	por./kpt.	1 IV 1955–31 XII 1956–
Zastępcy			
Wieszaczewski Henryk ⁸⁸	Wacław	ppor. AL	p.o. III–4 VII 1945
Połowniak Czesław	Jan	b. stpn.	p.o. 15 VII 1945–15 X 1946
Rożko Władysław	Mikołaj	ppor./por.	15 X 1946–31 III 1948
Milewski Wincenty	Jan	por.	1 IV–31 XII 1948
Sadokierski Stanisław	Piotr	por.	1 II–14 IX 1950
[b.d.]	[b.d.]	[b.d.]	[15 IX 1950–14 XII 1951]
Jaworski Stanisław	Józef	ppor./por.	15 XII 1951–30 IX 1952
Januszak Stanisław	Franciszek	por.	1 X 1952–31 III 1955
Szewczyk Władysław	Antoni	por.	1 IV 1955–31 XII 1956
PUBP/PUDsBP w Inowrocławiu			
Kierownicy/szefowie			
Popławski Teodor	Adam	ppor./por.	p.o. 1 II–22 X 1945
Piesiakowski Stanisław	Józef	b. stpn.	p.o. 23 X 1945–8 II 1946
Nowakowski Czesław	Antoni	chor./ppor.	p.o. 10 II 1946–14 III 1948
Ligiejko Bolesław	Franciszek	ppor.	p.o. 1 V 1948–31 XII 1949

⁸⁶ Bez zatwierdzenia rozkazem personalnym.

⁸⁷ Powiatowa Delegatura ds. Bezpieczeństwa Publicznego w Golubiu-Dobrzyniu została utworzona z dn. 1 II 1956 r.

⁸⁸ Bez zatwierdzenia rozkazem personalnym.

1. Obsada stanowisk kierowniczych Urzędu Bezpieczeństwa...

Nazwisko i imię	Imię ojca	Stopień służbowy	Czas pełnienia funkcji
Biliński Jan	Józef	kpt.	1 II–14 IV 1950
Kiełbasiński Edward	Edward	ppor./por.	p.o. 15 IX 1950–1 X 1951
Remsak Józef	Andrzej	por./kpt.	1 X 1951–17 IX 1954
[b.d.]	[b.d.]	[b.d.]	[1 X 1954–31 III 1955]
Nawotka Stanisław	Jan	kpt.	1 IV 1955–30 IX 1956
Remsak Józef	Andrzej	kpt.	1 X–31 XII 1956–
Zastępcy			
Roszkowski Tadeusz	Józef	[b.stpn.]	III–18 VII 1945
Czernielewski Czesław	Józef	b. stpn.	p.o. 15 III–6 IX 1946
[b.d.]	[b.d.]	[b.d.]	[7 XI 1946–30 IX 1947]
Mickiewicz Artur	Bronisław	ppor./por.	1 X 1947–31 XII 1948
Koziałka Czesław	Jakub	ppor.	1 II 1948–24 V 1949
Ligiejko Bolesław	Franciszek	ppor.	1 V 1948–31 XII 1949
Kiełbasiński Edward	Edward	chor./ppor.	1 II–14 IX 1950
Grochowski Zygmunt	Alfons	ppor./por.	1 IX 1950–30 IV 1952
Grabek Andrzej	Józef	chor./ppor./por.	1 V 1952–31 III 1955 1 IV–30 X 1955
Lewandowski Aleksander	Jan	por./kpt.	31 X 1955–31 XII 1956
PUBP/PUDsBP/PDdsBP⁸⁹ w Lipnie			
Kierownicy/szefowie			
Stefańczyk Walenty	Andrzej	b. stpn.	15 III–30 VII 1945
Ruciński Franciszek	Andrzej	chor.	p.o. 30 VI–20 IX 1945
Mejzner Antoni	Antoni	ppor.	p.o. 5 IX 1945–14 I 1948
Kusz Jan	Jan	por./kpt.	p.o. 15 I 1948–28 II 1949 1 III 1949–31 I 1950
Michałowski Jan	Jan	ppor./por.	1 II 1950–31 I 1951
Paszkiwicz Jan	Stefan	ppor./por.	1 II 1951–15 X 1952
Rożko Władysław	Mikołaj	kpt.	15 X 1952–17 IX 1954
Kruszyński Jan ⁹⁰	Stefan	ppor.	p.o. VIII 1954–I 1955
Kurylak Józef	Andrzej	por.	1 XI 1954–31 III 1955 1 IV 1955–31 I 1956 1 II–31 XII 1956–
Zastępcy			
Musiał Władysław	Andrzej	b. stpn.	9 III(?)/IV–20 VI 1945
Jankiewicz Adam ⁹¹	Jan	b. stpn.	p.o. 15 VIII–23 XI 1945
Czernielewski Czesław ⁹²	Józef	b. stpn.	p.o. 13 IX 1945–14 III 1946

⁸⁹ Powiatowa Delegatura ds. Bezpieczeństwa Publicznego w Lipnie została utworzona z dn. 12 I 1956 r.

⁹⁰ Bez zatwierdzenia rozkazem personalnym.

⁹¹ Bez zatwierdzenia rozkazem personalnym.

⁹² Bez zatwierdzenia rozkazem personalnym.

1. Obsada stanowisk kierowniczych Urzędu Bezpieczeństwa...

Nazwisko i imię	Imię ojca	Stopień służbowy	Czas pełnienia funkcji
[b.d.]	[b.d.]	[b.d.]	[15 III 1946–30 IX 1947]
Zwierzchowski Tadeusz	Antoni	chor.	1 X–14 XII 1947
Kusz Jan	Jan	por.	15 I 1948–28 II 1949
Połowniak Czesław	Jan	ppor.	p.o. 1 II–1 III 1949
[b.d.]	[b.d.]	[b.d.]	[1 III 1949–31 I 1950]
Paskiewicz Jan	Stefan	ppor.	1 II 1950–31 I 1951
[b.d.]	[b.d.]	[b.d.]	[1 II–14 X 1951]
Żbikowski Eugeniusz	Zygmunt	ppor.	15 X 1951–30 IX 1952
Piwowski Józef	Władysław	por.	1 X 1952–30 IV 1954
[b.d.]	[b.d.]	[b.d.]	[1 V 1954–31 III 1955]
Lubecki Józef	Jan	chor./ppor.	1 IV 1955–31 I 1956
PUBP/PDdsBP w Mogilnie w latach 1950–1956⁹³			
Szefowie/kierownicy			
Kruszyna Władysław	s. Michaliny	chor./ppor.	p.o. 1 XI 1947–30 VI 1950 1 VII 1950–15 VIII 1951
Gidzgiez Mieczysław	Adam	kpt.	1 X 1951–27 III 1953
Tomaszewski Jan	Franciszek	chor./ppor./por.	1 VI 1953–31 III 1955 1 IV 1955–31 XII 1956–
Zastępcy			
Kruszyna Władysław	s. Michaliny	chor./ppor.	1 XI 1947–30 VI 1951
Grzył Alojzy	Leon	plut./chor./ppor.	15 II 1950–30 IX 1951
[b.d.]	[b.d.]	[b.d.]	[1 X 1951–30 IX 1952]
Śnieżawski Bolesław	Antoni	por.	1 X 1952–14 II 1954
Mieszczynski Władysław	Szczepan	chor.	1 XI 1954–31 III 1955
PUBP w Nowym Mieście Lubawskim w latach 1945–1950⁹⁴			
Kierownicy/szefowie			
Rogoziński Władysław	Stanisław	b. stpn.	22 I–23 VII 1945
Stasiak Leon	Franciszek	chor.	19 VIII 1945–4 V 1946

⁹³ Do końca lipca 1950 r. PUBP w Mogilnie podlegał szefowi WUBP w Poznaniu. Po zmianie przynależności administracyjnej powiatu mogileńskiego, minister bezpieczeństwa publicznego polecił najpóźniej do 1 VIII 1950 r. podporządkowanie tej jednostki szefowi WUBP w Bydgoszczy. W sprawie obsady stanowisk kierowniczych w PUBP w Mogilnie przed 1950 r., zob. A. Paczoska, *Powiatowe i miejskie UB/P/UsBP w województwie pomorskim/bydgoskim* [w:] *Aparat bezpieczeństwa w Polsce...*, t. 1: 1944–1956, s. 135. Ustalenia A. Paczoskiej można uzupełnić w odniesieniu do ppor. Kazimierza Szyllera, który jako starszy referent Sekcji 3 pełnił jednocześnie obowiązki zastępcy kierownika PUBP w Mogilnie w okresie 1 X 1947–14 VII 1949 r., zob. AIPN Po, 0149/11, Akta osobowe Szyllera Kazimierza, Rozdział III: Przebieg służby.

⁹⁴ Do 28 II 1948 r. powiat lubawski, następnie nowomiejski. W związku ze zmianą przynależności administracyjnej powiatu nowomiejskiego, minister bezpieczeństwa publicznego polecił najpóźniej do 1 VIII 1950 r. podporządkowanie PUBP w Nowym Mieście Lubawskim szefowi WUBP w Olsztynie. W sprawie obsady stanowisk kierowniczych w tej jednostce po 1950 r., zob. P. Kalisz, *Powiatowe i miejskie UB/P/UsBP w województwie olsztyńskim* [w:] *Aparat bezpieczeństwa w Polsce...*, t. 1: 1944–1956, s. 330.

1. Obsada stanowisk kierowniczych Urzędu Bezpieczeństwa...

Nazwisko i imię	Imię ojca	Stopień służbowy	Czas pełnienia funkcji
Rożko Władysław	Mikołaj	ppor.	p.o. IV–15 X 1946
Jeziński Karol	Jacenty	por.	p.o. 1 XI 1946–16 VI 1947
Kiełbus Tomasz	Józef	ppor.	p.o. 1 XII 1947–31 I 1948
Braciszewicz Paweł	Leon	chor.	1 II–15 IV 1948
Strzelec Bolesław	Szczepan	chor./ppor.	p.o. 1 V 1948–14 VII 1949
Brzuszczak Leon	Stanisław	ppor.	p.o. 15 VII 1949–28 II 1950 1 III–10 IX 1950
Zastępcy			
Janek Jan	Antoni	ppor.	p.o. 20 X 1945–1 III 1946
Guzik Tadeusz ⁹⁵	Jan	ppor./por.	p.o. 5 IV–31 VIII 1946
Olejnik Józef	Wincenty	[b.d.]	1 IX 1946–1 IV 1947
Kiełbus Tomasz	Józef	ppor.	1 XII 1947–31 I 1948
Strzelec Bolesław	Szczepan	chor./ppor.	1 XII 1948–14 VII 1949
[b.d.]			[15 VII 1949–31 I 1950]
Kostrzewa Jerzy	Franciszek	chor.	1 II–13 X 1950
PDsBP w Radziejowie⁹⁶			
Kierownicy			
Piwowski Józef	Władysław	por./kpt.	1 II–31 XII 1956–
PUBP/PDsBP w Rypinie			
Kierownicy/szefowie			
Jeziński Karol	Jacenty	chor.	p.o. 22 I–30 IX 1945
Kusz Jan	Jan	chor./ppor./por.	1 X 1945–14 I 1948
Kańczugowski Władysław	Tomasz	por.	15 I–6 IX 1948
[b.d.]	[b.d.]	[b.d.]	[1 X 1948–31 XII 1949]
Kiełbus Tomasz	Józef	por.	1 I 1950–15 I 1953
Trzebuniak Stanisław	Andrzej	kpt.	1 VI 1953–31 III 1955 1 IV 1955–31 VIII 1956
Goździewski Stanisław	Stanisław	por.	1 IX–31 XII 1956
Zastępcy			
Guzik Tadeusz	Jan	b. stpn.	p.o. 15 II–9 VII 1945
Kwefel Henryk	Władysław	plut.	1 VII 1945–19 III 1946
Sadecki Bronisław	Teofil	[b.d.]	15 IV–30 VI 1946
Guzik Tadeusz	Jan	ppor.	p.o. 15 X 1946–15 III 1948
Kiełbus Tomasz	Józef	ppor./por.	1 II 1948–31 XII 1949
Michalak Roman	Jan	ppor./por.	1 II 1950–31 X 1951
Błaszczak Jerzy	Jan	por.	1 II 1952–30 IX 1953
[b.d.]	[b.d.]	[b.d.]	[1 XII 1953–31 III 1955]

⁹⁵ Bez zatwierdzenia rozkazem personalnym.

⁹⁶ Powiatowa Delegatura ds. Bezpieczeństwa Publicznego w Radziejowie została utworzona z dn. 1 II 1956 r.

1. Obsada stanowisk kierowniczych Urzędu Bezpieczeństwa...

Nazwisko i imię	Imię ojca	Stopień służbowy	Czas pełnienia funkcji
PUBP/PDdsBP w Sępólnie Krajeńskim			
Kierownicy/szefowie			
Kłoda Wilhelm	Jan	b. stpn.	1 VI–20 VIII 1945
Woźnicki Władysław	Ignacy	b. stpn.	p.o. 3 VIII 1945–14 V 1946
Piesiakowski Stanisław	Józef	b. stpn.	p.o. 9 II–31 III 1946
Sawa Jan	Stanisław	st. sierż./chor./ppor.	p.o. 1 IV 1946–1 I 1949
Wieszczewski Waław	Ignacy	por.	p.o. 1 XII 1948–31 I 1950
Trzebuniak Stanisław	Andrzej	chor./ppor.	p.o. 15 IX 1950–31 XII 1951 1 I 1952–31 V 1953
Kafliński Tadeusz	Walenty	chor./ppor.	1 VI 1953–31 III 1955 1 IV 1955–28 II 1956
Sercow Czesław	Michał	ppor.	p.o. 1 III–31 XII 1956–
Zastępcy			
Matosz Aleksander ⁹⁷	Stanisław	b. stpn.	VII 1945–[b.d.]
Kowalski Henryk	Feliks	por.	20 VII 1945–[b.d.]
Starzewski Roman ⁹⁸	Bronisław	kanonier	IX/X 1945–[b.d.]
Chodań Michał	Jan	b. stpn.	p.o. [b.d.]–20 III 1946
Kiełbus Tomasz	Józef	chor.	1 V 1946–30 XI 1947
Wieszczewski Waław	Ignacy	por.	1 XII 1948–31 I 1950
Trzebuniak Stanisław	Andrzej	chor./por.	1 II 1950–31 XII 1951
Nowak Feliks	Ludwik	chor.	1 IX 1950–19 IX 1951
[b.d.]	[b.d.]	[b.d.]	[20 IX 1951–30 XI 1952]
Kwiatkowski Władysław	Jan	ppor./por.	1 XII 1952–31 III 1955
PUBP/PDdsBP w Szubinie			
Kierownicy/szefowie			
Kotubiec (Horowitz) Jakub	Stanisław (Salomon)	st. sierż.	8 III–20 IV 1945
Szlifierczyk Waław	Franciszek	b. stpn.	20 IV–23 VII 1945
Kuczyński Franciszek ⁹⁹	Konstanty	b. stpn.	23 VII–IX/X 1945

⁹⁷ Bez zatwierdzenia rozkazem personalnym. Informacja ustalona na podstawie charakterystyk służbowych z akt osobowych. Brak bliższych informacji dotyczących okresu sprawowania obowiązków zastępcy kierownika PUBP w Sępólnie Krajeńskim, zob. AIPN By, 0122/1535, Akta osobowe Matosza Aleksandra, Charakterystyki służbowe, 6 i 27 VII 1945 r., k. 39, 40.

⁹⁸ Informacja ustalona na podstawie materiałów sprawozdawczych, zob. AIPN By, 057/1, Sprawozdania kierownika PUBP w Sępólnie Krajeńskim za 1945 r., Raport, 15 X 1945 r., k. 97.

⁹⁹ Według zapisu na karcie ewidencyjnej miał objąć funkcję kierownika PUBP w Szubinie już w maju 1945 r. Stanowiska tego nie zajął jednak wcześniej niż 23 VII 1945 r., o czym świadczy akt zdania Kuczyńskiemu urzędu ze wskazaną datą, zob. AIPN By, 059/1, Sprawozdania Sekcji 1, 2, 3, 4 i Sekcji Walki z Bandytyzmem PUBP w Szubinie za 1945 r., k. 58; AIPN By, Karta ewidencyjna funkcjonariusza BP.

¹⁰⁰ AIPN By, 0122/227, Akta osobowe Jakubowskiego Zygmunta, Pismo Z. Jakubowskiego do komendanta wojewódzkiego MO w Bydgoszczy, [b.d.], k. 68/4, gdzie informacja o przydziale etatowym na szefa PUBP w Szubinie, skąd w kwietniu 1946 r. funkcjonariusz ten miał trafić na równorzędne stanowisko do Wyrzyska. Natomiast wia-

1. Obsada stanowisk kierowniczych Urzędu Bezpieczeństwa...

Nazwisko i imię	Imię ojca	Stopień służbowy	Czas pełnienia funkcji
Jakubowski Zygmunt	Stanisław	b. stpn.	IX/X 1945–8 IV 1946 ¹⁰⁰
Kańczugowski Władysław	Tomasz	por.	p.o. 20 X 1945–24 XI 1947
Biliński Jan	Józef	ppor./por./kpt.	1 V 1947–31 I 1950
Hrynczyszyn Stefan	Jan	ppor./por.	1 II 1950–31 VII 1951
Zapiec Kazimierz	Bolesław	por.	p.o. 1 VIII–1 XI 1951 ¹⁰¹
Michalak Roman	Jan	por.	1 XI 1951–15 I 1953
Molenda Edmund	Andrzej	chor./ppor.	1 X 1953–31 III 1955
Lange Czesław	Wiktor	ppor./por.	1 IV 1955–31 XII 1956–
Zastępcy			
Kadur Edmund ¹⁰²	Antoni	chor.	4 VI–5 VII 1945
Janek Jan	Antoni	st. sierż.	23 VII–19 X 1945
Kuczyński Franciszek	Konstanty	b. stpn.	20 X 1945–8 II 1946
[b.d.] ¹⁰³	[b.d.]	[b.d.]	[9 II 1946–14 VII 1950]
Zapiec Kazimierz	Bolesław	ppor./por.	15 VII 1950–31 V 1952
Molenda Edmund	Andrzej	chor.	15 XI 1952–30 IX 1953
Lange Czesław	Wiktor	ppor.	1 X 1953–31 III 1955
PUBP/PUDsBP w Świeciu			
Kierownicy/szefowie			
Rączka Mieczysław	Piotr	[b.d.]	p.o. 8 III–5 VIII 1945
Gidzgiej Mieczysław	Adam	ppor./por.	p.o. 1 VIII 1945–30 VI 1948
Mejzner Antoni	Antoni	ppor.	p.o. 1 VII 1948–30 VI 1950
Dojerski Henryk	Franciszek	ppor./por.	15 VII 1950–15 II 1954
Kozłowski Stefan	Stefan	por.	1 III 1954–31 III 1955 1 IV–31 VIII 1955
Molenda Edmund	Andrzej	ppor.	1 IX 1955–31 XII 1956–
Zastępcy			
Sawa Jan	Stanisław	b. stpn.	19 III 1945–31 III 1946
Pozorski Edward	Marcel	chor.	p.o. 1 IX 1946–1 VI 1947
[b.d.]	[b.d.]	[b.d.]	[1 VI 1947–30 VI 1948]
Mejzner Antoni	Antoni	ppor.	1 VII 1948–30 VI 1950
Szwed Edward	Jan	ppor.	p.o. 1 VIII 1948–14 II 1949
Śnieżawski Bolesław	Antoni	chor./por.	1 III 1950–30 IX 1952

domość o pełnieniu przez niego funkcji kierownika PUBP w Szubiniu, ograniczona do okresu pomiędzy wrześniem a październikiem 1945 r., znajduje się na Wniosku o przeniesienie Z. Jakubowskiego na stanowisko p.o. kierownika PUBP w Wyrzysku, 8 XI 1945 r., *ibidem*, k. 60. Por. AIPN By, 059/1, Sprawozdanie kierownika PUBP w Szubiniu za okres 29 IX–9 X 1945, k. 170.

¹⁰¹ Bez zatwierdzenia rozkazem personalnym.

¹⁰² Bez zatwierdzenia rozkazem personalnym.

¹⁰³ Na mocy rozkazu personalnego z 31 XII 1945 r. zastępcą kierownika PUBP w Szubiniu został mianowany Stanisław Maciejewski (dotychczasowy referent personalny w tutejszym urzędzie). Wspomniany rozkaz został anulowany 16 I 1946 r., zob. AIPN By, 0122/1435, Akta osobowe Maciejewskiego Stanisława, 22 XII 1945 r., k. 63; *ibidem*, Wniosek, 16 I 1946 r., k. 65.

1. Obsada stanowisk kierowniczych Urzędu Bezpieczeństwa...

Nazwisko i imię	Imię ojca	Stopień służbowy	Czas pełnienia funkcji
Przychodzeń Mieczysław	Franciszek	chor./ppor.	1 X 1952–31 III 1955 1 IV 1955–31 X 1956
Kwiatkowski Władysław	Jan	por.	1 X–31 XII 1956
PUBP/MUBP/PUBP/UBP na Miasto i Powiat Toruń¹⁰⁴/PUdsBP w Toruniu			
Kierownicy/szefowie			
Duda Edward	Wojciech	por.	p.o. 20 II–10 X 1945
Zalewski Franciszek	Władysław	ppor./por.	p.o. 10 X 1945–19 III 1947
Bengom Mieczysław	Józef	por.	13 III–5 IX 1947
Wołos Tadeusz	Ludwik	kpt.	p.o. 1 VII 1947–19 VIII 1948 20 VIII 1948–5 II 1949
Mickiewicz Artur	Bronisław	por./kpt.	5 II 1949–30 IX 1950
Kłos Franciszek	Antoni	por./kpt.	1 X 1950–30 IV 1952
Grochowski Zygmunt ¹⁰⁵	Alfons	ppor.	1 V–31 VIII 1952
Cygański Alojzy	Franciszek	por.	1 IX 1952–15 II 1954
Grochowski Zygmunt	Alfons	kpt.	1 VIII 1954–31 III 1955 1 IV 1955–31 XII 1956–
Zastępcy			
Kołodziejski Zenon ¹⁰⁶	Roman	b. stpn.	p.o. 8 III–IX 1945
Czarnobrodzki Leon (Gilderman Juda-Lejb)	Jerzy (Szyja)	ppor.	p.o. 1 X 1945–17 III 1946
Bengom Mieczysław	Józef	por.	18 III 1946–12 III 1947
Popowski Marek	Jan	[b.d.]	1 II–2 X 1947
Janicki Jan	Tomasz	chor./ppor./por.	p.o. 1 I–30 VI 1948 1 VII 1948–5 II 1949
Kortus Czesław	Leonard	chor./ppor./por.	5 II 1949–31 X 1951
Wysoczyński Mieczysław	Stanisław	ppor.	1 XI 1951–31 X 1953
Grochowski Zygmunt	Alfons	ppor./por./kpt.	1 V 1952–31 VII 1954
Krupienicz Filip	Andrzej	por.	20 X 1953–31 III 1955
Błaszak Janusz	Adam	ppor./por.	1 VIII 1954–31 III 1955 1 IV 1955–31 XII 1956
PUBP/PDdsBP w Tucholi			
Kierownicy/szefowie			
Białokozowicz Jan	Wincenty	b. stpn.	22 I 1945–25 X 1946
Ruciński Franciszek	Andrzej	ppor.	p.o. 25 VII–17 XII 1946
Milewski Wincenty	Jan	ppor./por.	p.o. 1 II 1947–31 III 1948

¹⁰⁴ PUBP w Toruniu zorganizowano wiosną 1945 r. W listopadzie tego roku został zlikwidowany, a w jego miejsce zorganizowano Sekcję Powiatową przy nowo utworzonym MUBP. Ponowną reorganizację toruńskich struktur UB przeprowadzono 1 X 1947 r., kiedy MUBP został przekształcony w PUBP. Z kolei zmiana nazwy PUBP na Urząd Bezpieczeństwa Publicznego na Miasto i Powiat Toruń nastąpiła w marcu 1952 r.

¹⁰⁵ Bez zatwierdzenia rozkazem personalnym.

¹⁰⁶ Informacja ustalona na podstawie AIPN By, 0122/1949, Akta osobowe Szarwasa Henryka, Protokół z zeznania świadków w sprawie nieszczęśliwego wypadku H. Szarwasa, [b.d.], k. 17, gdzie mowa o Zenonie Kołodziejskim i pełnionej przez niego funkcji.

1. Obsada stanowisk kierowniczych Urzędu Bezpieczeństwa...

Nazwisko i imię	Imię ojca	Stopień służbowy	Czas pełnienia funkcji
Rożko Władysław	Mikołaj	por./kpt.	p.o. 15 IV 1948–31 X 1949 1 XI 1949–31 III 1950
Kłós Franciszek	Antoni	por.	1 IV–30 IX 1950
Woźnicki Józef	Emil	por.	1 IX 1950–30 IX 1953
[b.d.]	[b.d.]	[b.d.]	[1 X 1953–31 I 1954]
Koprowski Jerzy	Józef	por.	1 II 1954–31 III 1955 1 IV 1955–31 XII 1956
Zastępcy			
Koszałka Czesław	Jakub	chor.	p.o. 1 V 1945–31 VII 1946
Kołubiec (Horowitz) Jakub	Stanisław (Salomon)	ppor.	1 VIII 1946–30 IV 1947
Marmol Stanisław	Józef	chor.	1 V–1 XII 1947
Rożko Władysław	Mikołaj	por.	15 IV 1948–31 X 1949
Hryncyszyn Stefan	Jan	chor./ppor.	p.o. 1 IV 1948–14 II 1949
Ratajczyk Stanisław	Stanisław	ppor./por.	1 II 1950–8 IX 1951
[b.d.]			[9 IX 1951–31 VIII 1953]
Koprowski Jerzy	Józef	por.	1 IX 1953–31 I 1954
[b.d.]			[1 II–30 IX 1954]
Szymański Jan	Stanisław	chor.	1 XI 1954–31 III 1955
PUBP/PDdsBP w Wąbrzeźnie			
Kierownicy/szefowie			
Sokołowski Piotr¹⁰⁷	Michał	ppor.	10 II 1945–18 II 1946
Śmiechowski Stefan	Wincenty	chor.	p.o. 10 III–14 X 1946
Filipski Franciszek	Józef	chor.	p.o. 15 X 1946–30 VIII 1948
Anczura Józef	Antoni	ppor./por./kpt.	p.o. 1 XII 1948–14 IX 1950
Śnieżawski Leonard	Antoni	ppor./por.	p.o. 15 IX 1950–30 IX 1952
Jaworski Stanisław	Józef	por.	1 X 1952–31 III 1955
Szymański Jan	Stanisław	chor./ppor.	1 IV 1955–28 II 1956
Kafliński Tadeusz	Walenty	ppor./por.	1 III–31 XII 1956
Zastępcy			
Chodań Michał	Jan	b. stpn.	8 IX [VII]–XI 1945 ¹⁰⁸ 20 II–26 III 1946
Śmiechowski Stefan	Wincenty	[b.stpn.]	p.o. 7 I–9 III 1946
[b.d.]	[b.d.]	[b.d.]	[IV 1946–31 III 1948]
Anczura Józef	Antoni	ppor./por./kpt.	1 IV 1948–14 IX 1950
Śnieżawski Leonard	Antoni	ppor./por.	1 VII 1949–1 X 1952

¹⁰⁷ Od 18 II–5 III 1946 r. urlopowany. Nie powrócił do pracy. Zwolniony w związku z podejrzeniem o dezercję.

¹⁰⁸ Bez zatwierdzenia rozkazem personalnym. Faktycznie pełnił obowiązki zastępcy kierownika PUBP w Wąbrzeźnie już od lipca 1945 r., zob. AIPN By, 062/1, Raport kierownika PUBP w Wąbrzeźnie za 1945 r., 24 VII 1945 r., k. 76.

1. Obsada stanowisk kierowniczych Urzędu Bezpieczeństwa...

Nazwisko i imię	Imię ojca	Stopień służbowy	Czas pełnienia funkcji
Drapich (Maciejewski) Edward	Wacław	ppor.	15 IX 1950–19 XI 1951
[b.d.]	[b.d.]	[b.d.]	[20 XI 1951–30 IX 1952]
Szulc Franciszek	Wojciech	chor.	1 X 1952–31 I 1953
[b.d.]	[b.d.]	[b.d.]	[1 II–30 IX 1953]
Błaszczak Jerzy	Jan	por.	1 X 1953–31 III 1955
PUBP/PUDSBP we Włocławku			
Kierownicy/szefowie			
Połowniak Czesław ¹⁰⁹	Jan	ppor.	1 II–25 III 1945
Kubajewski Daniel	Antoni	chor.	p.o. 26 III–15 V 1945
Paluszkiewicz Stefan	Mateusz	ppor.	p.o. 1 V 1945–14 I 1946
Markowski Stefan	Stanisław	b. stpn.	p.o. 1 II–31 VII 1946
Roszkowski Tadeusz	Józef	chor.	p.o. 1 VIII–30 IX 1946
Śmiechowski Stefan	Wincenty	chor.	p.o. 15 X 1946–15 V 1947
Andrusiewicz Tadeusz	Maksymilian	por.	16 V–27 X 1947
Wójcik Stanisław ¹¹⁰	Franciszek	ppor.	27 X 1947–30 VI 1948
Mejzner Antoni	Antoni	ppor.	p.o. 15 I–30 VI 1948
Gidzgieł Mieczysław	Adam	por.	1 VII 1948–31 V 1949
Koszałka Czesław	Jakub	ppor./por.	20 V 1949–15 V 1952
Korsak Piotr	Michał	por.	15 V 1952–31 X 1954
Michnik Władysław	Teodor	por.	1 XI 1954–31 III 1955 1 IV 1955–31 VIII 1956
Rożko Władysław	Mikołaj	mjr	1 IX–31 XII 1956–
Zastępcy			
Paluszkiewicz Stefan	Mateusz	b. stpn.	1 III–V 1945
[b.d.]	[b.d.]	[b.d.]	[V 1945–14 X 1946]
Śmiechowski Stefan	Wincenty	chor.	15 X 1946–15 V 1947
Wójcik Stanisław	Franciszek	ppor.	p.o. 1 II–27 X 1947
Mejzner Antoni	Antoni	ppor.	15 I–30 VI 1948
[b.d.] ¹¹¹	[b.d.]	[b.d.]	[1 VII 1948–31 XII 1950]

¹⁰⁹ Czesław Połowniak jako kierownik PUBP we Włocławku występuje w sprawozdaniu z pracy tej jednostki do szefa WUBP w Bydgoszczy z 12 II 1945 r., zob. AIPN By, 063/1, Sprawozdania dekadowe kierownika PUBP we Włocławku za rok 1945, k. 18–19. W sprawozdaniu datowanym na 1 III 1945 r. i w raporcie z 8 III 1945 r., w zastępstwie Połowniaka, jako kierownik włocławskiego PUBP swój podpis złożył już Daniel Kubajewski, zob. *ibidem*, k. 20, 22. 26 III 1945 r. Kubajewski występuje już natomiast jako p.o. kierownik wspomnianego urzędu, zob. *ibidem*, Sprawozdanie z prac parcelacyjnych na terenie pow. włocławskiego, k. 25.

¹¹⁰ W aktach osobowych Wójcika brak informacji o zajmowaniu przez niego stanowiska kierownika PUBP we Włocławku. W sprawie daty objęcia tej funkcji, zob. AIPN By, 063/3, Raport dekadowy szefa PUBP we Włocławku do szefa WUBP w Bydgoszczy za okres od 28 IX do 28 X 1947 r., 27 X 1947 r., k. 117.

¹¹¹ W 1949 r. erat zapewne wakował. Z dn. 15 V 1949 r. na stanowisko zastępcy szefa PUBP we Włocławku proponowano zatwierdzić chor. Stanisława Maciejewskiego. Wniosek nie został jednak ostatecznie zaakceptowany, zob. AIPN By, 0122/1435, Akta osobowe Maciejewskiego Stanisława, Wniosek do dyrektora Departamentu Kadr MBP, 9 V 1949 r., k. 81; *ibidem*, Wniosek personalny, 20 V 1949 r., k. 82.

1. Obsada stanowisk kierowniczych Urzędu Bezpieczeństwa...

Nazwisko i imię	Imię ojca	Stopień służbowy	Czas pełnienia funkcji
Szarszewski Wacław	Józef	ppor./por.	1 I–30 IX 1951
Kopania Stanisław	Jan	ppor./por.	1 I 1952–31 X 1954
Stelmazyk Stanisław	Józef	por.	1 IX 1952–14 III 1953
Szymański Leon	Ignacy	chor./ppor.	1 XI 1954–31 III 1955 1 IV 1955–28 XII 1956
PUBP/PUdsBP/PDdsBP w Wyrzysku			
Kierownicy/szefowie			
Skowroński Jan ¹¹²	Antoni	b. stpn.	8 III–8 IV 1945
Przezorski Eugeniusz	Kazimierz	b. stpn.	p.o. 10 VII–23 X 1945
Jakubowski Zygmunt	Stanisław	[b.d.]	p.o. 13 X 1945 ¹¹³ –1 XI 1946
Wątroba Henryk	Jan	por.	1 VII 1946–31 VIII 1947
Korsak Piotr	Michał	chor./ppor./por.	p.o. 1 XII 1947–30 XI 1951 1 XII 1951–14 V 1952
Kortus Czesław	Leonard	por.	1 VII 1952–31 III 1955
Mieszczyski Władysław	Szczepan	chor./ppor.	1 IV 1955–31 XII 1956
Zastępcy			
Pięstrak Kazimierz	Stanisław	b. stpn.	1 V–21 IX 1945
Wydra Stanisław ¹¹⁴	[b.d.]	[b.d.]	X 1945–[b.d.]
Połowniak Czesław	Jan	ppor.	XI–XII 1947
Korsak Piotr	Michał	chor./ppor./por.	1 XII 1947–30 XI 1951
Żbikowski Kazimierz	Michał	ppor.	1 II 1950–14 II 1951
Kortus Czesław	Leonard	por.	1 XI 1951–30 VI 1952
[b.d.]	[b.d.]	[b.d.]	[1 VII 1952–31 VIII 1953]
Strączkowski Franciszek	Ludwik	ppor.	1 IX 1953–31 X 1954
Roszak Roman	Stanisław	chor.	1 XI 1954–31 III 1955

¹¹² Jan Skowroński (ur. 5 II 1922 r.) – zatrudniony w UB 20 XI 1944 r. jako wywiadowca PUBP w Wysokiem Mazowieckiem; w grudniu 1944 r. oddelegowany do 1. Centralnej Szkoły Oficerskiej RBP/MBP w Lublinie; od 22 I 1945 r. funkcjonariusz grupy operacyjnej na powiat starogardzki; od 8 III 1945 r. p.o. kierownik PUBP w Wyrzysku; 8 IV 1945 r. zdezerterował, zob. AIPN By, 0122/2493, Akta osobowe Skowrońskiego Jana. 31 V 1948 r. skazany przez WSR w Białymstoku na karę śmierci za przynależność do NSZ; wyrok został wykonany 29 VII 1948 r., zob. *W imieniu Rzeczypospolitej. Skazani na karę śmierci w woj. białostockim w latach 1944–1956. Katalog wystawy*, Białystok 2006, s. 52 (poz. 240).

¹¹³ AIPN By, 0122/227, Akta osobowe Jakubowskiego Zygmunta, Wniosek o przeniesienie na stanowisko p.o. kierownika PUBP w Wyrzysku, 8 XI 1945 r., k. 60 (tu data 13 X 1945 r. jako moment objęcia stanowiska); *ibidem*, Informacja Wydziału Personalnego WUBP do Zarządu Personalnego MBP, 6 IV 1946 r., k. 62 (tu informacja o wysunięciu jego kandydatury na p.o. kierownika PUBP w Wyrzysku w kwietniu 1946 r.); *ibidem*, Pismo Z. Jakubowskiego do komendanta wojewódzkiego MO w Bydgoszczy, k. 68/4 (tu również informacja o objęciu stanowiska kierowniczego w Wyrzysku dopiero w 1946 r., po odwołaniu z równorzędnego stanowiska w Szubinie).

¹¹⁴ Informacja ustalona na podstawie: AIPN By, 0122/740, Akta osobowe Doli Alfonsa, Protokół przesłuchania podejrzanego A. Doli, 2 XI 1945 r., gdzie mowa o aktualnym zastępcy szefa urzędu Stanisławie Wydrze, (na treść tego dokumentu zwrócił autorowi uwagę Piotr Rybarczyk z WUiAD, Delegatura IPN w Bydgoszczy).

1. Obsada stanowisk kierowniczych Urzędu Bezpieczeństwa...

Nazwisko i imię	Imię ojca	Stopień służbowy	Czas pełnienia funkcji
PUBP w Złotowie w latach 1945–1946¹¹⁵			
Kierownicy			
Cielma Mieczysław	[b.d.]	ppor.	p.o. 18 IV–16 V 1945
Obuchowicz Czesław ¹¹⁶	Michał	b. stpn.	25 V ¹¹⁷ –27 X 1945
Popławski Teodor	Adam	por.	23 X 1945–10 II 1946
Chrapkowski Stefan ¹¹⁸	Jan	chor.	17 II 1946–31 VII 1947
Zastępcy			
Lebiedziński Mikołaj	Eliasz	b. stpn.	1 VIII 1945–31 I 1946
PUBP/PDdsBP w Żninie w latach 1950–1956¹¹⁹			
Szefowie/kierownicy			
Łukasiewicz Kazimierz	Karol	por./kpt.	p.o. 1 VII 1947–31 XII 1948 1 I 1949–14 VIII 1953
[b.d.]	[b.d.]	[b.d.]	[15 VIII 1953–1 II 1954]
Śnieżawski Bolesław	Antoni	por./kpt.	15 II 1954–31 III 1955 1 IV 1955–31 XII 1956–
Zastępcy			
Łukasiewicz Kazimierz	Karol	por.	1 VII 1947–31 XII 1948
[b.d.]	[b.d.]	[b.d.]	[1 I 1949–31 V 1950]
Kozioł (Kozłowski) Stefan	Stefan	ppor./por.	1 VI 1950–28 II 1954
[b.d.]			[1 III–31 X 1954]
Lubecki Józef	Jan	chor.	1 XI 1954–31 III 1955

Opracowanie: Marek Szymaniak

¹¹⁵ PUBP w Złotowie podlegał kierownikowi WUBP w Bydgoszczy w okresie 7 VII 1945–29 V 1946 r. Następnie, w związku ze zmianą przynależności administracyjnej powiatu złotowskiego, urząd ten został podporządkowany szefowi WUBP w Szczecinie. W sprawie obsady stanowisk kierowniczych PUBP w Złotowie po 1946 r., zob. I. Hala-gida, *Powiatowe...* [w:] *Aparat bezpieczeństwa w Polsce...*, t. 1: 1944–1956, s. 235.

¹¹⁶ W marcu 1945 r. ukończył sześciomiesięczny Kurs Oficerski NKWD w Kujbyszewie.

¹¹⁷ W sprawie daty objęcia stanowiska kierownika PUBP w Złotowie przez Obuchowicza zob. AIPN By, 067/1, Sprawozdania okresowe kierownika PUBP Złotów za 1945 r., Sprawozdanie nr 8 do WUBP w Bydgoszczy, 8 VIII 1945 r., k. 1. Ostatnie sprawozdanie z działalności PUBP w Złotowie podpisane przez ppor. Obuchowicza datowane jest na 27 X 1945 r., zob. *ibidem*, Sprawozdanie z trzeciej dekady miesiąca października PUBP w Złotowie, k. 20. W przeciwieństwie do zapisów z jego akt osobowych, w sprawozdaniach konsekwentnie tytułuje się on jako kierownik, a nie p.o. kierownik PUBP.

¹¹⁸ W sprawie daty objęcia stanowiska, zob. AIPN By, 067/3, Sprawozdanie dekadowe kierownika PUBP w Złotowie do kierownika WUBP w Bydgoszczy za okres od 8 II [19]46 do 17 II [19]46 r., 17 II 1946 r., k. 33.

¹¹⁹ Do końca lipca 1950 r. PUBP w Żninie podlegał szefowi WUBP w Poznaniu. Po zmianie przynależności administracyjnej powiatu żnińskiego minister bezpieczeństwa publicznego polecił najpóźniej do końca lipca 1950 r. podporządkowanie jednostki szefowi WUBP w Bydgoszczy. W sprawie obsady stanowisk kierowniczych w PUBP w Żninie przed 1950 r., por. A. Paczoska, *Powiatowe i miejskie...* [w:] *Aparat bezpieczeństwa w Polsce...*, t. 1: 1944–1956, s. 141, gdzie jednak pewne nieścisłości: Stanisław Niciejewski zajmował stanowisko zastępcy kierownika/szefa urzędu w okresie 5 VI 1945–5 VIII 1946 r., zob. AIPN, 0604/221, Akta osobowe Niciejewskiego Stanisława, Rozdział III: Przebieg służby, nie zaś jak podano od lutego do czerwca 1945 r.

2. Obsada stanowisk kierowniczych SB w województwie bydgoskim w latach 1957–1975

Nazwisko i imię	Imię ojca	Stopień służbowy	Czas pełnienia funkcji
KW MO w Bydgoszczy			
Komendanci wojewódzcy MO			
Chojnacki Kazimierz ¹²⁰	Piotr	ppłk/plk	5 XI 1954–14 I 1962
Ordon Tadeusz	Michał	ppłk/plk	15 I 1962–14 II 1969
Marcinkowski Andrzej	Ignacy	ppłk/plk	15 II 1969–31 V 1975
Zastępcy/I zastępcy komendanta wojewódzkiego MO ds. Bezpieczeństwa/SB (od 1 V 1967 r.)			
Onacik Jan	Bazyli	ppłk	1 I 1957–15 I 1958
Dąbrowski Leon ¹²¹	Jan	mjr/ppłk/plk	15 I 1958–28 X 1969
Zaskiewicz Henryk	Franciszek	plk	1 XI 1969–19 IX 1971
Cygański Alojzy	Franciszek	plk	20 IX 1971–31 XII 1972
Kozdra Józef	Stanisław	plk	25 II 1973–31 V 1975–
II zastępcy/zastępcy komendanta wojewódzkiego MO ds. Bezpieczeństwa/SB (od 1 V 1967 r.)			
Mądrzejowski Bronisław	Julian	mjr/ppłk/plk	15 VII 1957–30 IV 1967 1 V 1967–5 IV 1970
Marcinkowski Zenon	Jan	ppłk/plk	15 III 1970–31 V 1975
Starsi inspektorzy i inspektorzy Inspektoratu Kierownictwa ds. Bezpieczeństwa/SB			
Kierownicy			
Mańkowski Teodor	Jan	ppłk	1 I–31 V 1975
Starsi inspektorzy			
Cygański Alojzy	Franciszek	mjr	1 I–31 III 1957
Mądrzejowski Bronisław	Julian	mjr	1 I–14 VII 1957
Michałowski Jan	Andrzej	kpt./mjr	1 VI 1957–14 III 1958
Podlubny Wincenty	Julian	mjr/ppłk	1 VI 1957–3 IV 1970
Kotarski Kazimierz	Stanisław	ppłk	1 XI 1963–31 VII 1966
Ratajczyk Stanisław	Stanisław	mjr/ppłk	1 VIII 1966–15 IX 1971
Mańkowski Teodor	Jan	mjr/ppłk	1 XII 1970–31 XII 1974
Maciejewski Władysław	Stanisław	mjr/ppłk	1 X 1971–31 V 1975
Filipiak Tadeusz	Michał	mjr	1 I–31 V 1975
Skibiński Henryk	Franciszek	mjr	1 I–31 V 1975
Inspektorzy			
Kusz Jan	Jan	mjr	1 XII 1958–31 V 1961
Zajdler Władysław	Jan	mjr	1 III–31 V 1962

¹²⁰ Faktycznie dopiero z dn. 28 XI 1956 r. ppłk Chojnacki został nominalnym zwierzchnikiem pionu SB usytuowanego w strukturach KW MO w Bydgoszczy.

¹²¹ W latach 1944–1945 w sowieckiej partyzantce na terenie Lubelszczyzny i Wołynia.

2. Obsada stanowisk kierowniczych SB w województwie bydgoskim...

Nazwisko i imię	Imię ojca	Stopień służbowy	Czas pełnienia funkcji
Milej Edward ¹²²	Józef	kpt.	15 VI–31 VII 1962
Górecki Jerzy	Walerian	mjr/ppłk	1 VIII 1962–30 XI 1970
Piórkowski Kazimierz	Antoni	mjr	15 I 1967–31 V 1975
Piotrowski Marian	Franciszek	kpt./mjr	1 III 1970–31 V 1971
Wujciak Antoni	Ignacy	mjr	1 XII 1970–15 XI 1971
Skibiński Henryk	Franciszek	kpt./mjr	1 VIII 1971–13 XI 1972
Kopczyk Henryk	Jan	mjr	16 V 1972–15 VI 1973
Skibiński Henryk	Franciszek	mjr	1 VIII 1973–31 XII 1974
Filipiak Tadeusz	Michał	mjr	16 VI 1973–31 XII 1974
Wydział II			
Naczelnicy			
Michałowski Jan	Andrzej	kpt.	28 XI 1956–31 V 1957
Bąk Stanisław	Stanisław	kpt.	1 VI 1957–31 III 1959
Požoga Władysław	Stanisław	kpt./mjr	1 IV 1959–9 VI 1961
Michałowski Jan	Andrzej	mjr/ppłk	10 VI 1961–9 XI 1969
Kolaszewski Mieczysław	Antoni	mjr	10 XI 1969–15 I 1970
Daroszewski Zenon	Tadeusz	mjr/ppłk	1 III 1970–14 XI 1973
Stefanowski Stefan	Benedykt	mjr/ppłk	1 I 1974–31 V 1975–
Zastępcy			
Bąk Stanisław	Stanisław	kpt.	1 I–31 V 1957
Požoga Władysław	Stanisław	kpt.	20 IX 1957–31 III 1959
Lewandowski Henryk	Jan	kpt.	1 IV 1959–30 IV 1960
Kolaszewski Mieczysław	Antoni	kpt./mjr	1 X 1960–9 XI 1969
Stefanowski Stefan	Benedykt	kpt./mjr	1 XII 1969–31 XII 1973
Szumacher Konrad	Ambroży	kpt.	1 I 1974–31 V 1975–
Wydział III			
Naczelnicy			
Detmer Jan	Jan	kpt./mjr/ płk	28 XI 1956–28 II 1970
Jakubowski Zenon	Jan	mjr/ppłk	1 III 1970–31 V 1975–
Zastępcy¹²³			
Dojerski Henryk	Franciszek	kpt./mjr	1 I 1957–30 VI 1962
Piasecki Albin	Izydor	kpt./mjr	1 I 1957–31 VIII 1958
Ratajczyk Stanisław	Stanisław	kpt.	1 X 1958–31 VII 1960
Piasecki Albin	Izydor	mjr	1 IX 1960–28 II 1964
Ratajczyk Stanisław	Stanisław	mjr/ppłk	1 III 1964–31 VII 1966

¹²² Inspektor umieszczony na wolnym etacie starszego inspektora.

¹²³ Z dn. 1 I 1970 r. w Wydziale III SB KW MO w Bydgoszczy wprowadzono dodatkowy etat zastępcy naczelnika wydziału.

2. Obsada stanowisk kierowniczych SB w województwie bydgoskim...

Nazwisko i imię	Imię ojca	Stopień służbowy	Czas pełnienia funkcji
Marcinkowski Zenon	Jan	mjr	1 XII 1966–30 IX 1969
Maciejewski Władysław	Stanisław	mjr	16 XI 1969–30 IX 1971
Wujciak Antoni	Ignacy	kpt./mjr	1 III–30 XI 1970
Różycki Bogumił	Bernard	por./mjr	1 XII 1970–31 V 1975–
Wujciak Antoni	Ignacy	mjr	16 XI 1971–31 XII 1973
Chwiańkowski Jan	Jan	kpt./mjr	1 I 1974–31 V 1975–
Wydział IV			
Naczelnicy			
Dojerski Henryk	Franciszek	mjr/ppłk	1 VII 1962–31 V 1975
Zastępcy			
Marcinkowski Zenon	Jan	kpt./mjr	1 VII 1962–30 XI 1966
Daroszewski Zenon	Tadeusz	kpt./mjr	1 XII 1966–28 II 1970
Kopczyk Henryk	Jan	mjr	1 III 1970–15 V 1972
Łowicki Marian	Henryk	kpt./mjr	16 V 1972–31 V 1975
Samodzielna Sekcja Śledcza/Wydział Śledczy (od 1 V 1961 r.)			
Kierownicy/naczelnicy			
Zajdler Władysław	Jan	kpt./mjr	1 I 1957–30 VI 1961
[wakat]	–	–	1 VII 1961–31 III 1962
Nowicki Eugeniusz	Władysław	mjr/ppłk	p.o. 1 IV–31 XII 1962 1 I 1963–1 VIII 1969
Marcinkowski Zenon	Jan	mjr	1 X 1969–14 III 1970
Gębara Adolf	Jan	mjr/ppłk	15 III 1970–15 II 1975
Witkowski Stefan	Mikołaj	mjr	1 III–31 V 1975–
Zastępcy			
Zajdler Władysław	Jan	mjr	1 VII 1961–28 II 1962
Leszkiewicz Grzegorz	Stefan	kpt./mjr	1 III 1962–3 IV 1970
Linke Marian	Ryszard	mjr/ppłk	3 IV 1970–31 V 1975–
Wydział „B”			
Naczelnicy			
Górecki Jerzy	Walerian	mjr	28 VI 1956–31 VII 1962
Wika Alojzy	Andrzej	mjr/ppłk	1 VIII 1962–15 V 1972
Woźniak Leon	Władysław	mjr/ppłk	16 V 1972–31 V 1975–
Zastępcy			
Kusz Jan	Jan	mjr	1 I 1957–30 XI 1958
[b.d.]	[b.d.]	[b.d.]	[1 XII 1958–31 VIII 1959]
Remsak Józef	Andrzej	kpt.	1 IX 1959–31 VII 1962
Jakubowski Zenon	Jan	kpt./mjr	1 VIII 1962–28 II 1970
Skorupski Ryszard	Zygmunt	kpt./mjr	1 XII 1967–30 VI 1971

2. Obsada stanowisk kierowniczych SB w województwie bydgoskim...

Nazwisko i imię	Imię ojca	Stopień służbowy	Czas pełnienia funkcji
Woźniak Leon	Władysław	kpt./mjr	16 IV 1970–15 V 1972
Sucharski Jerzy	Wacław	kpt./mjr	1 IX 1971–31 V 1975
Wiśniewski Czesław	Antoni	kpt./mjr	16 V 1972–31 V 1975–
Wydział Ewidencji Operacyjnej/Wydział „C” (od 1 II 1960 r.)			
Naczelnicy			
Ratusiński Adolf	Stanisław	mjr/ppłk	28 XI 1956–14 VII 1969
Wesołowski Antoni	Jakub	mjr/ppłk	p.o. 15 VII–31 X 1969 1 XI 1969–31 V 1975–
Zastępcy¹²⁴			
Wesołowski Antoni	Jakub	kpt./mjr	1 V 1967–31 X 1969
Przybyliński Tadeusz	Stanisław	kpt./mjr	1 III 1970–31 V 1975–
Wydział „T”			
Naczelnicy			
Ślifierz Kazimierz	Franciszek	mjr/ppłk	28 XI 1956–31 V 1975–
Zastępcy			
Ciesielski Władysław	Konstanty	kpt./mjr	1 I 1957–31 III 1972
Świerczyński Stanisław	Józef	kpt./mjr	1 VIII 1972–31 V 1975
Samodzielna Sekcja „W”/Wydział „W” (od 1 IV 1960 r.)			
Kierownicy/naczelnicy			
Kamiński Kazimierz	Wincenty	kpt./mjr	1 I 1957–31 V 1961
Kusz Jan	Jan	mjr/ppłk	1 VI 1961–31 V 1975–
Zastępcy¹²⁵			
[wakat]	–	–	[1 IX 1961–1 VIII 1962]
Remsak Józef	Andrzej	kpt./mjr	1 VIII 1962–28 IX 1963
Ratajczyk Stanisław	Stanisław	mjr	1 XI 1963–28 II 1964
Piasecki Albin	Izydor	mjr	1 III 1964–30 IV 1973
Sadowski Józef	Józef	kpt.	16 VI 1973–31 V 1975
Samodzielna Sekcja „A”			
Kierownicy			
Kaźmierowski Lucjan	Stanisław	por./kpt./mjr	1 I 1957–15 IX 1972
Elminowski Franciszek	Władysław	kpt./mjr	16 IX 1972–31 V 1975–
Samodzielna Grupa Specjalna¹²⁶			
Starsi inspektorzy			
Strzelec Bolesław	Szczepan	mjr	28 XI 1956–31 III 1960

¹²⁴ W okresie 1 I 1957–30 IV 1967 r. obowiązki zastępcy naczelnika Wydziału Ewidencji Operacyjnej/Wydziału „C” SB leżały w gestii kierownika Sekcji 1. Od 1 I 1957–30 IV 1967 r. stanowisko to zajmował kpt./mjr Antoni Wesołowski (od 1 V 1967 r. jako p.o. kierownik Sekcji 1). Etat zastępcy naczelnika Wydziału „C” SB w KW MO w Bydgoszczy został utworzony z dn. 1 V 1967 r.

¹²⁵ Etat zastępcy naczelnika Wydziału „W” SB w KW MO w Bydgoszczy został utworzony z dn. 1 IX 1961 r.

¹²⁶ Ekspozytura Departamentu I MSW.

2. Obsada stanowisk kierowniczych SB w województwie bydgoskim...

Nazwisko i imię	Imię ojca	Stopień służbowy	Czas pełnienia funkcji
Kotarski Kazimierz	Stanisław	mjr/ppłk	p.o. 1 IV 1960–31 III 1961 1 IV 1961–31 X 1963
Inspektorzy			
Kotarski Kazimierz	Stanisław	mjr	1 I 1957–31 III 1960
Ratajczyk Stanisław	Stanisław	mjr	1 VIII 1960–31 X 1963
Kielbasiński Henryk	Stanisław	mjr	1 VII–31 X 1963
Samodzielna Sekcja Paszportów (od 15 VII 1964 r.)/ Samodzielna Sekcja Paszportów i Dowodów Osobistych (od 1 IV 1967 r.)/ Wydział Paszportów i Dowodów Osobistych (od 1 IX 1969 r.)/Wydział Paszportów (od 1 I 1975 r.)			
Kierownicy/naczelnicy			
Każmierczak Leon	Józef	kpt./mjr	1 VIII 1964–7 IV 1967
Maciejewski Władysław	Stanisław	mjr	1 VI 1967–10 XI 1969
Michałowski Jan	Andrzej	ppłk	10 XI 1969–5 III 1970
Milej Edward	Józef	ppłk	1 III 1970–5 IV 1971
Skorupski Ryszard	Zygmunt	mjr/ppłk	1 VII 1971–31 V 1975–
Zastępcy¹²⁷			
Łukasiewicz Józef	Stanisław	kpt./mjr	1 X 1970–31 X 1973
Stąskiewicz Eugeniusz	Walenty	kpt.	1 I 1974–31 V 1975–
Samodzielna Sekcja Rejestracji Cudzoziemców ¹²⁸ / Samodzielna Sekcja Kontroli Ruchu Granicznego/(od 15 X 1965 r.) Wydział Kontroli Ruchu Granicznego ¹²⁹ (od 1 III 1970 r.)			
Kierownicy/naczelnicy			
Nawotka Stanisław	Jan	kpt./mjr	1 X 1960–30 XI 1965 1 XII 1965–28 II 1970
Filipiak Tadeusz	Michał	kpt./mjr	1 III 1970–1 IV 1972
Samodzielna Sekcja Ogólno-Organizacyjna/ Samodzielna Sekcja Informacji i Sprawozdawczości (od 15 II 1967 r.)			
Kierownicy			
Kopczyk Henryk	Jan	kpt./mjr	1 III 1962–31 I 1967 15 II–31 III 1967
Samodzielna Sekcja Kadr i Szkolenia ¹³⁰ (1 III 1962–1 I 1967)			
Kierownicy			
Maciejewski Władysław	Stanisław	kpt.	15 XI 1966–15 I 1967

¹²⁷ Etat zastępcy naczelnika został utworzony z dn. 1 IX 1970 r.

¹²⁸ Jednostka zorganizowana poprzez wydzielenie Sekcji Rejestracji Cudzoziemców z Wydziału Ewidencji Ludności i Dowodów Osobistych KW MO.

¹²⁹ Nie przewidziano utworzenia etatu zastępcy naczelnika.

¹³⁰ Jednostka wyodrębniona z Wydziału Kadr (Referatu Kadr ds. Bezpieczeństwa) KW MO. Początkowo obowiązki kierownicze w sekcji pełnił funkcjonariusz na etacie inspektora. Etat kierownika polecono utworzyć z dn. 1 III 1965 r., ale w Bydgoszczy stanowisko to przez pewien czas wakowało.

2. Obsada stanowisk kierowniczych SB w województwie bydgoskim...

Nazwisko i imię	Imię ojca	Stopień służbowy	Czas pełnienia funkcji
Obsada stanowisk kierowniczych w pionie SB w KP MO, KM MO/KMiP MO na terenie województwa bydgoskiego w latach 1957–1975			
KP MO w Aleksandrowie Kujawskim			
Zastępcy komendanta powiatowego MO ds. Bezpieczeństwa/ I zastępcy komendanta powiatowego MO ds. Bezpieczeństwa/SB			
Gorzechowski Tadeusz	Leopold	por.	–1 I–30 VI 1957
Piwowski Józef	Władysław	kpt.	1 X 1957–31 I 1966
Byler Stanisław	Andrzej	kpt./mjr	1 II 1966–31 III 1967 1 IV 1967–15 IV 1973
Gotowicz Eugeniusz	Franciszek	por.	16 IV 1973–31 V 1975
KP MO w Brodnicy			
Zastępcy komendanta powiatowego MO ds. Bezpieczeństwa/ I zastępcy komendanta powiatowego MO ds. Bezpieczeństwa/SB			
Rosiński Zygmunt	Jan	por./kpt./mjr	–1 I 1957–30 IV 1964
Żurawik Kazimierz	Władysław	mjr	1 V 1964–31 III 1967 1 IV 1967–15 III 1973
Linka Zenon	Władysław	por./kpt.	16 III 1973–31 V 1975
KP MO w Bydgoszczy			
Zastępcy komendanta powiatowego MO ds. Bezpieczeństwa/ I zastępcy komendanta powiatowego MO ds. Bezpieczeństwa/SB			
Żbikowski Kazimierz	Michał	kpt./mjr	–1 I 1957–31 III 1967 1 IV 1967–31 VIII 1970
Wojciechowski Lech	Piotr	por.	p.o. 29 VIII–9 XII 1970
Górecki Jerzy	Walerian	ppłk	1 XII 1970–31 V 1975
KP MO w Chełmnie			
Zastępcy komendanta powiatowego MO ds. Bezpieczeństwa/ I zastępcy komendanta powiatowego MO ds. Bezpieczeństwa/SB			
Wysoczyński Mieczysław	Stanisław	por./kpt./mjr	–1 I 1957–31 III 1967 1 IV 1967–30 IX 1970
Bytner Jan	Józef	mjr	1 X 1970–31 V 1975
KP MO w Chojnicach			
Zastępcy komendanta powiatowego MO ds. Bezpieczeństwa/ I zastępcy komendanta powiatowego MO ds. Bezpieczeństwa/SB			
Jaworski Stanisław	Józef	kpt./mjr	1 I 1957–31 III 1967 1 IV 1967–31 VIII 1974
Dwojaczny Jan	Mieczysław	mjr	1 IX 1974–31 V 1975
KP MO w Golubiu-Dobrzyniu			
Zastępcy komendanta powiatowego MO ds. Bezpieczeństwa/ I zastępcy komendanta powiatowego MO ds. Bezpieczeństwa/SB			
Dobielski Piotr	Józef	por./kpt.	–1 I 1957–31 X 1961
Białek Henryk	Stanisław	por.	p.o. 1 XI–1 XII 1961
Żurawik Kazimierz	Władysław	kpt./mjr	1 XII 1961–30 IV 1964

2. Obsada stanowisk kierowniczych SB w województwie bydgoskim...

Nazwisko i imię	Imię ojca	Stopień służbowy	Czas pełnienia funkcji
Kafliński Tadeusz	Walenty	kpt.	1 V 1964–31 III 1967 1 IV 1967–31 I 1973
Boć Mieczysław	Aleksander	por.	1 III 1973–31 V 1975
KP MO/KM MO/KMiP MO w Grudziądzu			
Zastępcy komendanta powiatowego MO ds. Bezpieczeństwa/ zastępcy komendanta miejskiego MO ds. Bezpieczeństwa/ I zastępcy komendanta miejskiego i powiatowego MO ds. Bezpieczeństwa/SB			
Ratajczyk Stanisław	Stanisław	kpt.	–1 I 1957–1 IX 1958
Wątroba Henryk	Jan	kpt./mjr/ppłk	1 IX 1958–31 I 1960 1 II 1960–31 III 1967 1 IV 1967–31 V 1975
KP MO/KM MO/KMiP MO w Inowrocławiu			
Zastępcy komendanta powiatowego MO ds. Bezpieczeństwa/ zastępcy komendanta miejskiego MO ds. Bezpieczeństwa/ I zastępcy komendanta miejskiego i powiatowego MO ds. Bezpieczeństwa/SB			
Remsak Józef	Andrzej	kpt.	–1 I 1957–31 VIII 1959
Krupienicz Filip	Andrzej	kpt./mjr/ppłk	1 IX 1959–31 I 1960 1 II 1960–31 X 1965
Molenda Edmund	Andrzej	kpt./mjr/ppłk	1 XI 1965–31 III 1967 1 IV 1967–31 V 1975
KP MO w Lipnie			
Zastępcy komendanta powiatowego MO ds. Bezpieczeństwa/ I zastępcy komendanta powiatowego MO ds. Bezpieczeństwa/SB			
Kurylak Józef	Andrzej	por.	–1 I 1957–31 VII 1958
Koprowski Jerzy	Józef	kpt.	1 VIII 1958–1 IX 1959
Trzebuniak Stanisław	Andrzej	kpt./mjr	1 IX 1959–14 X 1964
Kiełbasiński Henryk	Edward	kpt./mjr	15 X 1964–31 X 1966
Goździewski Stanisław	Stanisław	por./kpt./mjr	1 XI 1966–31 III 1967 1 IV 1967–31 V 1975
KP MO w Mogilnie			
Zastępcy komendanta powiatowego MO ds. Bezpieczeństwa/ I zastępcy komendanta powiatowego MO ds. Bezpieczeństwa/SB			
Tomaszewski Jan	Franciszek	por./kpt./mjr	–1 I 1957–31 III 1967 1 IV 1967–15 IX 1973 ¹³¹
Gawroński Eugeniusz	Józef	kpt./mjr	16 X 1973–31 V 1975
KP MO w Radziejowie			
Zastępcy komendanta powiatowego MO ds. Bezpieczeństwa/ I zastępcy komendanta powiatowego MO ds. Bezpieczeństwa/SB			
Piwowarski Józef	Władysław	kpt.	1 I–30 IX 1957
Zaborowski Zygmunt	Marcin	ppor.	p.o. 1 X 1957–30 IV 1958 1 V 1958–1 X 1962

¹³¹ W 1973 r., w czasie przedłużającej się nieobecności mjr. Tomaszewskiego, obowiązki I zastępcy komendanta powiatowego MO ds. SB pełnił przez pewien okres starszy inspektor operacyjny SB, por. Jerzy Wiśniewski.

2. Obsada stanowisk kierowniczych SB w województwie bydgoskim...

Nazwisko i imię	Imię ojca	Stopień służbowy	Czas pełnienia funkcji
Lewandowski Aleksander	Jan	mjr	1 X 1962–31 III 1967 1 IV 1967–31 VII 1968
Władyka Jan	Michał	por.	1 VIII 1968–19 II 1971
Piotrowski Marian	Franciszek	mjr	1 VI 1971–15 IV 1973
Biały Antoni	Franciszek	por.	16 IV 1973–31 V 1975
KP MO w Rypinie			
Zastępcy komendanta powiatowego MO ds. Bezpieczeństwa/ I zastępcy komendanta powiatowego MO ds. Bezpieczeństwa/SB			
Goździewski Stanisław	Stanisław	por.	–1 I 1957–14 X 1964
Dwojaczny Jan	Mieczysław	ppor./por./kpt./mjr	1 XII 1964–31 III 1967 1 IV 1967–31 VIII 1974
Jędrzejczak Andrzej	Leon	kpt.	1 IX 1974–31 V 1975
KP MO w Sępólnie Krajeńskim			
Zastępcy komendanta powiatowego MO ds. Bezpieczeństwa/ I zastępcy komendanta powiatowego MO ds. Bezpieczeństwa/SB			
Sercow Czesław	Michał	ppor./por.	–1 I 1957–31 XII 1960
Januszewski Władysław	Jan	por.	p.o. 1 I–31 X 1961
Dobielski Piotr	Józef	kpt./mjr	1 XI 1961–31 III 1967 1 IV 1967–31 VIII 1974
Kolbowicz Marian	Bolesław	por.	1 IX 1974–31 V 1975
KP MO w Szubinie			
Zastępcy komendanta powiatowego MO ds. Bezpieczeństwa/ I zastępcy komendanta powiatowego MO ds. Bezpieczeństwa/SB			
Lange Czesław	Wiktor	por./kpt./mjr	–1 I 1957–31 III 1967 1 IV 1967–31 X 1973
Dmytrzak Czesław	Józef	por./kpt.	1 XI 1973–31 V 1975
KP MO w Świeciu			
Zastępcy komendanta powiatowego MO ds. Bezpieczeństwa/ I zastępcy komendanta powiatowego MO ds. Bezpieczeństwa/SB			
Molenda Edmund	Andrzej	por./kpt.	–1 I 1957–31 X 1965
Bytner Jan	Józef	por./kpt.	1 XI 1965–31 III 1967 1 IV 1967–31 III 1969
Sadowski Mieczysław	Bernard	mjr	1 IV 1969–15 IV 1973
Kozłowski Jerzy	Kazimierz	kpt.	16 IV 1973–31 V 1975
KP MO/KM MO/KMiP MO w Toruniu			
Zastępcy komendanta powiatowego MO ds. Bezpieczeństwa/ zastępcy komendanta miejskiego MO ds. Bezpieczeństwa (od 1 II 1960 r.)/ zastępcy komendanta miejskiego i powiatowego MO ds. Bezpieczeństwa/SB/ I zastępcy komendanta miejskiego i powiatowego MO ds. SB			
Grochowski Zygmunt	Alfons	kpt./mjr/ppłk	–1 I 1957–31 I 1960 1 II 1960–31 III 1967 1 IV 1967–28 II 1969

2. Obsada stanowisk kierowniczych SB w województwie bydgoskim...

Nazwisko i imię	Imię ojca	Stopień służbowy	Czas pełnienia funkcji
Bytner Jan	Józef	kpt./mjr	1 III 1969–16 IV 1970
Grochowski Zygmunt	Alfons	ppłk	16 IV 1970–31 V 1975
II zastępcy komendanta miejskiego MO ds. SB/ II zastępcy komendanta miejskiego i powiatowego MO ds. Bezpieczeństwa/SB			
Błaszak Janusz	Adam	kpt./mjr	1 XII 1964–31 III 1967 1 IV 1967–14 XII 1970
Zieliński Bolesław	Szczepan	kpt.	1 IV 1971–31 V 1975
KP MO w Tucholi			
Zastępcy komendanta powiatowego MO ds. Bezpieczeństwa/ I zastępcy komendanta powiatowego MO ds. Bezpieczeństwa/SB			
Koprowski Jerzy	Józef	por./kpt.	–1 I 1957–31 VII 1958
Kurylak Józef	Andrzej	por./kpt.	1 VIII 1958–30 IV 1966
Kozłowski Jerzy	Kazimierz	ppor./por./kpt.	1 VI 1966–31 III 1967 1 IV 1967–15 IV 1973
Bomba Stanisław	Edward	por.	16 IV 1973–31 V 1975
KP MO w Wąbrzeźnie			
Zastępcy komendanta powiatowego MO ds. Bezpieczeństwa/ I zastępcy komendanta powiatowego MO ds. Bezpieczeństwa/SB			
Kafliński Tadeusz	Walenty	por./kpt.	–1 I 1957–30 IV 1964
Rosiński Zygmunt	Jan	mjr	1 V 1964–31 III 1967 1 IV 1967–30 IV 1973
Hoffman Antoni	Wincenty	por./kpt	1 V 1973–31 V 1975
KP MO/KM MO/KMiP MO we Włodawku			
Zastępcy komendanta powiatowego MO ds. Bezpieczeństwa/ zastępcy komendanta miejskiego MO ds. Bezpieczeństwa/ I zastępcy komendanta miejskiego i powiatowego MO ds. Bezpieczeństwa/SB			
Rożko Władysław	Mikołaj	mjr/ppłk	–1 I 1957–31 III 1967 1 IV 1967–31 VIII 1970
Kruszyński Jan	Stefan	mjr/ppłk	1 IX 1970–31 V 1975
II zastępcy komendanta miejskiego MO ds. Bezpieczeństwa/ II zastępcy komendanta miejskiego i powiatowego MO ds. Bezpieczeństwa/SB			
Kruszyński Jan	Stefan	kpt./mjr	1 VI 1965–31 III 1967 1 IV 1967–31 VIII 1970
Bieńkowski Zdzisław	Mateusz	kpt./mjr	1 XII 1970–31 V 1975
KP MO w Wyrzysku			
Zastępcy komendanta powiatowego MO ds. Bezpieczeństwa/ /I zastępcy komendanta powiatowego MO ds. Bezpieczeństwa/SB			
Kozłowski Stefan	Stefan	kpt./mjr	1 I 1957–14 X 1964
Szewczyk Władysław	Antoni	kpt./mjr	15 X 1964–31 III 1967 1 IV 1967–31 V 1975

2. Obsada stanowisk kierowniczych SB w województwie bydgoskim...

Nazwisko i imię	Imię ojca	Stopień służbowy	Czas pełnienia funkcji
KP MO w Żninie			
Zastępcy komendanta powiatowego MO ds. Bezpieczeństwa/ I zastępcy komendanta powiatowego MO ds. Bezpieczeństwa/SB			
Śnieżawski Bolesław	Antoni	kpt.	–1 I–31 III 1957
Wątroba Henryk	Jan	kpt./mjr	1 IV 1957–31 VIII 1958
Olkowski Henryk	Stanisław	por./kpt./mjr	1 IX 1958–31 III 1967 1 IV 1967–25 III 1969
Żyjewski Roman	Wincenty	kpt./mjr	1 IV 1969–28 II 1973
Białek Henryk	Stanisław	por./kpt.	1 III 1973–31 V 1975

Opracowanie: Kamila Churska, Marek Szymaniak

3. Obsada stanowisk kierowniczych SB w województwie bydgoskim w latach 1975–1990

Nazwisko i imię	Imię ojca	Stopień służbowy	Czas pełnienia funkcji
KW MO/WUSW w Bydgoszczy			
Komendanci wojewódzcy MO/szefowie WUSW			
Kozdra Józef	Stanisław	plk/ gen. bryg.	1 VI 1975–31 VII 1983 1 VIII 1983–5 II 1990
Strycharski Jan ¹³²	Alfred	plk	p.o. 7 II–25 VI 1990 ¹³³
Zastępcy komendanta wojewódzkiego MO/szefa WUSW ds. SB			
Drynda Zenon	Augustyn	plk	1 VI 1975–19 VII 1981
Stefanowski Stefan	Benedykt	ppłk/plk	15 V 1977–31 VII 1983 1 VIII 1983–8 II 1990
Czachorowski Adam	Wawrzyniec	mjr/plk/plk	1 VIII 1981–31 VII 1983 1 VIII 1983–8 II 1990
Starsi inspektorzy przy zastępcy komendanta wojewódzkiego MO ds. SB			
Górecki Jerzy	Walerian	ppłk	1 VI 1975–30 IX 1982
Starsi inspektorzy Inspektoratu Analityczno-Informacyjnego zastępcy komendanta wojewódzkiego MO/szefa WUSW ds. SB			
Kośmider Jan	Ludwik	ppor./por.	1 X 1975–15 V 1980
Sitkowski Jan	Alojzy	ppor./por./kpt.	1 XI 1980–31 XII 1985
Pokrzywiec Stanisław	Jan	por./kpt.	16 VII 1986–31 X 1989
Starsi inspektorzy Zespołu ds. SB Wydziału Inspekcji			
Filipiak Tadeusz	Michał	mjr	1 VI 1975–30 IX 1976
[b.d.]	[b.d.]	[b.d.]	[1 X 1976–1 II 1977]
Skibiński Henryk	Franciszek	mjr	1 II 1977–1 VII 1978
Wasielewski Andrzej	Stanisław	mjr	1 X 1978–1 VI 1981
Golimowski Stanisław	Stanisław	ppor./kpt.	16 VI 1981–16 X 1985
Sitkowski Jan	Alojzy	kpt.	1 I 1986–IV 1990

¹³² Jan Strycharski (ur. 20 III 1938 r.) – z wykształcenia prawnik (Uniwersytet Wrocławski); w MO od 1961 r.; starszy referent operacyjno-dochodzeniowy Komisariatu I MO we Wrocławiu umieszczony na wolnym etacie inspektora Sekcji 2 Wydziału IV (do walki z Przestępstwami Gospodarczymi) KW MO we Wrocławiu; 1 III 1977 r. przeniesiony do Bydgoszczy na stanowisko zastępcy komendanta MO ds. Służby Milicji, na którym 30 VI 1977 r. awansował do stopnia podpułkownika MO, a 14 VII 1981 r. mianowano go pułkownikiem MO; od 3 X 1986 r. sekretarz organizacyjny KW PZPR w Bydgoszczy, zob. Główne Archiwum Policji, 5/281, Akta osobowe Strycharskiego Jana oraz AIPN By, 077/827, Wyciągi z rozkazów personalnych za rok 1989 i 1990, gdzie plk Strycharski podpisuje rozkazy jako p.o. szef WUSW w Bydgoszczy (w aktach osobowych brak informacji o zajmowaniu przez niego tego stanowiska).

¹³³ Następcą plk. Strycharskiego na stanowisku p.o. szefa WUSW w Bydgoszczy (jednocześnie jako komendant wojewódzkiej Policji) został z dn. 25 VI 1990 r. Janusz Wikariak, zob. Główne Archiwum Policji, 1158/45, Akta osobowe Wikariaka Janusza, s. Stanisława; por. P. Piotrowski, *Służba Bezpieczeństwa w latach 1975–1990* [w:] *Aparat bezpieczeństwa w Polsce. Kadra kierownicza*, t. 3: 1975–1990, red. *idem*, Warszawa 2008, s. 56.

3. Obsada stanowisk kierowniczych SB w województwie bydgoskim...

Nazwisko i imię	Imię ojca	Stopień służbowy	Czas pełnienia funkcji
Wydział II			
Naczelnicy			
Stefanowski Stefan	Benedykt	ppłk	–1 VI 1975–14 V 1977
Szumacher Konrad	Ambroży	mjr/ppłk	15 VI 1977–15 V 1990
Zastępcy			
Szumacher Konrad	Ambroży	kpt./mjr	–1 VI 1975–14 VI 1977
Suliński Jarosław	Adolf	kpt./mjr	16 VI 1977–15 V 1986
Rybak Eugeniusz	Stefan	mjr	1 VI 1975–30 VI 1978
Wtulich Waldemar	Stanisław	por./kpt./mjr	1 VIII 1978–31 VII 1990
Wydział III			
Naczelnicy			
Jakubowski Zenon	Jan	ppłk	–1 VI 1975–31 III 1979
Różycki Bogumił	Bernard	ppłk	16 V–30 VI 1979
Czachorowski Adam	Wawrzyniec	mjr	1 VIII 1979–31 X 1981
Kośmider Jan	Ludwik	kpt./mjr	15 I 1982–7 VII 1985
Golimowski Stanisław	Stanisław	kpt./mjr	16 X 1985–31 X 1989
Zastępcy			
Chwiałkowski Jan	Jan	kpt./mjr	–1 VI 1975–14 V 1978
Różycki Bogumił	Bernard	mjr	–1 VI 1975–30 IX 1976
Rybacki Leonard	Bolesław	kpt./mjr	1 XI 1976–30 VI 1979
Haufa Henryk	Andrzej	kpt.	16 VI 1978–15 V 1980
Kośmider Jan	Ludwik	por./kpt.	16 V 1980–14 I 1982
Tarnowski Kazimierz	Czesław	kpt.	16 I 1982–1 VI 1984
Wardziński Andrzej	Władysław	por./kpt.	1 III 1983–31 X 1989
Wydział III „A”/Wydział V (od 1 XII 1981 r.)			
Naczelnicy			
Różycki Bogumił	Bernard	ppłk	1 VII 1979–30 XI 1981 1 XII 1981–30 IX 1982
Rybacki Leonard	Bolesław	mjr/ppłk	1 II 1983–5 XII 1985
Bomba Stanisław	Edward	mjr/ppłk	1 III 1986–31 X 1989
Zastępcy			
Rybacki Leonard	Bolesław	mjr	1 VII 1979–30 XI 1981 1 XII 1981–31 I 1983
Wojtas Marian	Władysław	por./kpt./mjr	16 XII 1979–30 XI 1981 1 XII 1981–31 X 1989
Mańkowski Edward	Jan	kpt./mjr	1 VII 1983–31 X 1989
Wydział IV			
Naczelnicy			
Łowicki Marian	Henryk	mjr	1 VI 1975–15 IX 1976

3. Obsada stanowisk kierowniczych SB w województwie bydgoskim...

Nazwisko i imię	Imię ojca	Stopień służbowy	Czas pełnienia funkcji
Dmytrzak Czesław	Józef	kpt./mjr/ppłk	1 X 1976–31 XII 1983
Rasch Marek	Teodor	mjr/ppłk	16 III 1984–31 X 1989
Zastępcy			
Dmytrzak Czesław	Józef	kpt.	1 VI 1975–30 IX 1976
Czachorowski Adam	Wawrzyniec	kpt./mjr	1 XI 1976–31 VII 1979
Rasch Marek	Teodor	kpt./mjr	16 IX 1979–15 III 1984
Piechowiak Cezary ¹³⁴	Wincenty	mjr	1 VI 1981–28 II 1983
Ługowski Janusz ¹³⁵	Tadeusz	por.	1 VI 1981–28 II 1983
Grobelny Henryk ¹³⁶	Kazimierz	por.	1 VI 1981–28 II 1983
Wasielewski Andrzej	Stanisław	mjr	1 VI 1981–15 II 1985
Ługowski Janusz	Tadeusz	por./kpt.	1 VII 1984–28 II 1987
Pietrewicz Lidiusz	Eugeniusz	kpt./mjr	1 IV 1987–31 X 1989
Wydział Śledczy			
Naczelnicy			
Witkowski Stefan	Mikołaj	mjr/ppłk/ptk	–1 VI 1975–15 IV 1990
Walkowski Ryszard ¹³⁷	Ireneusz	mjr	p.o. 16 IV–31 VII 1990
Zastępcy			
Linke Marian	Ryszard	mjr/ppłk	–1 VI 1975–15 IV 1981
Walkowski Ryszard	Ireneusz	kpt./mjr	16 IV 1981–31 VII 1990
Wydział „B”			
Naczelnicy			
Woźniak Leon	Władysław	ppłk	–1 VI 1975–30 IX 1976
Różycki Bogumił	Bernard	mjr/ppłk	1 X 1976–30 IV 1979
Wiśniewski Czesław	Antoni	mjr	16 V 1979–31 VII 1990
Zastępcy			
Wiśniewski Czesław	Antoni	mjr	–1 VI 1975–15 V 1979
Popławski Adam	Stanisław	por./mjr	16 V 1979–31 VII 1990
Chwiańkowski Jan	Jan	mjr/ppłk	1 VII–15 VIII 1981
Elminowski Franciszek	Władysław	mjr/ppłk	16 VIII–15 IX 1981
Michnikowski Romuald	Władysław	kpt.	1 II 1982–15 XII 1985

¹³⁴ Kierownik Grupy Operacyjnej w Inowrocławiu na etacie zastępcy naczelnika Wydziału IV SB KW MO w Bydgoszczy.

¹³⁵ Starszy inspektor Grupy Operacyjnej w Szubinie na etacie zastępcy naczelnika Wydziału IV SB KW MO w Bydgoszczy

¹³⁶ Kierownik Grupy Operacyjnej w Chojnicach na etacie zastępcy naczelnika Wydziału IV SB KW MO w Bydgoszczy.

¹³⁷ W jego aktach osobowych (AIPN By, 0122/3544) brak informacji o pełnieniu obowiązków naczelnika Wydziału Śledczego SB WUSW w Bydgoszczy. Ten fakt potwierdzają jednak materiały administracyjne, zob. m.in. AIPN By, 077/601, Zarządzenie nr 12/90 płk. J. Strycharskiego, p.o. szefa WUSW w Bydgoszczy, w sprawie przekazania obowiązków naczelnika Wydziału Śledczego SB WUSW w Bydgoszczy mjr. Walkowskiemu, 28 III 1990 r., k. 47.

3. Obsada stanowisk kierowniczych SB w województwie bydgoskim...

Nazwisko i imię	Imię ojca	Stopień służbowy	Czas pełnienia funkcji
Wydział „C”			
Naczelnicy			
Wesołowski Antoni	Jakub	ppłk/plk	–1 VI 1975–30 VI 1978
Skibiński Henryk	Franciszek	mjr/ppłk	1 VII 1978–30 XI 1986
wakat	–	–	1 XII 1986–15 III 1987
Mrozik Dionizy	Antoni	mjr	16 III 1987–5 XII 1989
Różycki Bogumił	Bernard	ppłk	p.o. 6 XII 1989–15 I 1990 16 I–31 VII 1990
Zastępcy			
Przybyliński Tadeusz	Stanisław	mjr	–1 VI 1975–31 VII 1978
[b.d.]	[b.d.]	[b.d.]	[1 VIII 1978–31 V 1979]
Mrozik Dionizy	Antoni	por./kpt./mjr	1 VI 1979–15 III 1987
[b.d.]	[b.d.]	[b.d.]	[16 III 1987–31 VII 1990]
Wydział „T”			
Naczelnicy			
Ślifierz Kazimierz	Franciszek	ppłk/plk	–1 VI 1975–31 VIII 1979
Bomba Stanisław	Edward	kpt./mjr/ppłk	1 IX 1979–28 II 1986
Zapęcki Piotr	Józef	por.	1 III 1986–31 VII 1990
Zastępcy			
Bomba Stanisław	Edward	por./kpt.	1 VI 1975–31 VIII 1979
Zapęcki Piotr	Józef	ppor./por.	1 X 1979–28 II 1986
[b.d.]	[b.d.]	[b.d.]	[1 III 1986–31 VII 1990]
Wydział „W”			
Naczelnicy			
Kusz Jan	Jan	ppłk/plk	–1 VI 1975–30 VI 1978
Rybak Eugeniusz	Stefan	mjr/ppłk	1 VII 1978–18 IX 1984
[wakat]	–	–	18 IX 1984–31 III 1986 ¹³⁸
Wujiak Antoni	Ignacy	ppłk	1 IV 1986–15 XII 1988
[b.d.]	[b.d.]	[b.d.]	[16 XII 1988–31 V 1989]
Zastępcy			
Wujiak Antoni	Ignacy	ppłk	1 VI 1975–31 III 1986
[b.d.]	[b.d.]	[b.d.]	[1 IV 1986–31 V 1989]

¹³⁸ W okresie wakowania stanowiska obowiązki naczelnika Wydziału „W” SB WUSW w Bydgoszczy pełnił nieetatowo zastępca naczelnika, ppłk Antoni Wujiak, zob. AIPN By, 0122/3383, Akta osobowe Wujciaka Antoniego, Opinia służbowa, 17 II 1986 r., k. 209.

3. Obsada stanowisk kierowniczych SB w województwie bydgoskim...

Nazwisko i imię	Imię ojca	Stopień służbowy	Czas pełnienia funkcji
Samodzielna Sekcja „A”			
Kierownicy			
Elminowski Franciszek	Władysław	mjr	–1 VI 1975–18 III 1979
Popiel Czesław	Tadeusz	mł. chor./ chor./ ppor./por./kpt.	1 IX 1979–31 VII 1990
Wydział Łączności			
Naczelnicy			
Świerczyński Stanisław	Józef	mjr/ppłk	1 VI 1975–15 IV 1988
[b.d.]	[b.d.]	[b.d.]	[16 IV 1988–31 VII 1990]
Wydział Paszportów			
Naczelnicy			
Skorupski Ryszard	Zygmunt	ppłk/plk	–1 VI 1975–15 XI 1977
Staśkiewicz Eugeniusz	Walenty	kpt./mjr	1 XII 1977–8 XI 1979
Barczewski Lech	Antoni	por./kpt.	1 II 1980–28 II 1985
Halwa Jerzy	Franciszek	kpt./mjr	1 III 1985–30 VI 1987
Koterski Ryszard	Ludwik	mjr/ppłk	30 VI 1987–1 IV 1990 ¹³⁹
Zastępcy			
Staśkiewicz Eugeniusz	Walenty	kpt./mjr	–1 VI 1975–30 XI 1977
Barczewski Lech	Antoni	ppor./por.	16 I 1978–31 I 1980
Halwa Jerzy	Franciszek	por./kpt.	16 V 1980–28 II 1985
Koterski Ryszard	Ludwik	kpt./mjr	1 VI 1985–15 VII 1987
Szajbe Krzysztof	Paweł	kpt./mjr	1 VIII 1987–31 III 1990
Wydział VI			
Naczelnicy			
Wasielowski Andrzej	Stanisław	mjr/ppłk	16 II 1985–31 X 1989
Zastępcy			
Kipczak Władysław	Stanisław	kpt./mjr	16 IV 1985–31 X 1989
Inspektorat Ochrony Przemysłu¹⁴⁰			
Kierownicy			
Detmer Jan	Jan	ppłk/plk	–1 VI 1975–31 V 1977

¹³⁹ Z dn. 1 IV 1990 r. stanowisko naczelnika Wydziału Paszportów objął mjr Romuald Paliszewski, a jego zastępcą mianowany został por. Henryk Łukowski. W sprawie następcstwa na stanowisku naczelnika i zastępcy naczelnika Wydziału Paszportów w Bydgoszczy, zob. AIPN, 1616/428, Notatka służbowa dot. zmiany kierownictwa Wydziału Paszportów WUSW w Bydgoszczy, 3 IV 1990 r., k. 97–99.

¹⁴⁰ Od czerwca 1975 r. do stycznia 1982 r. nadzór nad IOP KW MO w Bydgoszczy sprawował zastępca komendanta wojewódzkiego MO ds. Służby Milicji. W związku z podporządkowaniem Głównego Inspektoratu Ochrony Przemysłu MSW szefostwu Służby Bezpieczeństwa MSW (listopad 1981 r.), z dn. 15 I 1982 r. IOP KW MO w Bydgoszczy został również podporządkowany kierownictwu SB. Nadzór powierzono jednemu z zastępców komendanta wojewódzkiego MO/szefa WUSW ds. SB i taką podległość jednostka ta zachowała aż do chwili likwidacji z dn. 1 XI 1989 r.

3. Obsada stanowisk kierowniczych SB w województwie bydgoskim...

Nazwisko i imię	Imię ojca	Stopień służbowy	Czas pełnienia funkcji
Sułkowski Stanisław ¹⁴¹	Piotr	mjr	26 V 1977–1 III 1978
Frankowski Andrzej ¹⁴²	Bernard	ppłk	1 III 1978–31 V 1981
Staśkiewicz Eugeniusz	Walenty	ppłk	1 VI 1981–31 X 1989
Inspektorat Ochrony Funkcjonariuszy			
Kierownicy			
Perek Jerzy	Stanisław	kpt./mjr	1 II 1985–15 II 1990
Inspektorat I¹⁴³			
Kierownicy			
Górecki Jerzy	Walerian	ppłk/ptk	1 X 1982–30 IX 1985
Suliński Jarosław	Adolf	mjr/ppłk	16 V 1986–15 XII 1989
Wasielewski Andrzej	Stanisław	ppłk	16 XII 1989–31 VII 1990
Inspektorat 2			
Naczelnicy			
Kierski Wirginiusz	Stanisław	mjr	1 II–31 X 1989
Zastępcy			
Faleńczyk Zbigniew	Franciszek	kpt./mjr	1 I–31 X 1989
Wydział Ochrony Konstytucyjnego Porządku Państwa			
Naczelnicy			
Rasch Marek	Teodor	ppłk	1 XI 1989–31 VII 1990
Zastępcy			
Golimowski Stanisław	Stanisław	mjr	1 XI 1989–15 I 1990
[wakat] ¹⁴⁴	–	–	[1 II–31 VII 1990]
Wydział Ochrony Gospodarki			
Naczelnicy			
Bomba Stanisław	Edward	ppłk	1 XI 1989–15 III 1990

¹⁴¹ Stanisław Sułkowski (ur. 6 III 1924 r.) – w MO od 1 I 1973 r. jako starszy inspektor IOP KW MO w Bydgoszcy, następnie z dn. 26 V 1977 r. mianowany na stanowisko kierownika tej jednostki. Przebieg służby po 1 III 1978 r. aż do czasu zwolnienia z MO 15 VII 1980 r. niezany; na krótko przed zwolnieniem awansował do stopnia podpułkownika MO (12 VI 1980 r.), AIPN By, Karta ewidencyjna funkcjonariusza MO.

¹⁴² Andrzej Frankowski (ur. 2 XI 1938 r.) – w MO od 10 XI 1955 r. (milicjant Komisarjatu II MO w Bydgoszcy); w okresie 1 IX 1956–27 VII 1957 r. słuchacz Rocznej Szkoły Oficerów MO w Szczytnie. Od 1 XII 1957 r. oficer (następnie starszy oficer) dochodzeniowy Wydziału Dochodzeniowego w KW MO oraz w KM MO w Bydgoszcy; 1 V 1966 r. mianowany inspektorem Sekcji 2 Wydziału Dochodzeniowo-Śledczego KW MO w Bydgoszcy; od 16 IV 1970 r. naczelnik Wydziału Dochodzeniowego KM MO w Bydgoszcy; od 1 VIII 1972 r. komendant KD MO Bydgoszcz-Okole; od 1 I 1975 r. kierownik Komisarjatu III MO w Bydgoszcy; 1 VI 1975 r. awansował na stanowisko zastępcy komendanta miejskiego MO w Bydgoszcy; po okresie kierowania Inspektoratem Ochrony Przemysłu (1 III 1978–30 V 1981 r.), z dn. 1 VI 1981 r. awansował na stanowisko naczelnika Wydziału Inspekcji KW MO w Bydgoszcy; od 16 VI 1976 r. podpułkownik MO, zwolniony z dn. 31 VII 1990 r., zob. Archiwum Komendy Wojewódzkiej Policji w Bydgoszcy, 16882/VI, Akta osobowe Frankowskiego Andrzeja.

¹⁴³ W etacie Kierownictwa Inspektoratu I SB KW MO/WUSW w Bydgoszcy nie przewidziano utworzenia stanowiska zastępcy kierownika.

¹⁴⁴ W okresie od 1 II–31 VII 1990 r. na wolnym etacie zastępcy naczelnika Wydziału Ochrony Konstytucyjnego Porządku Państwa SB był umieszczany mjr Lidiusz Pietrewicz, kierownik sekcji wydziału.

3. Obsada stanowisk kierowniczych SB w województwie bydgoskim...

Nazwisko i imię	Imię ojca	Stopień służbowy	Czas pełnienia funkcji
Wojtas Marian	Władysław	mjr	p.o. 15 III–15 V 1990
Gonsierowski Adam	Brunon	kpt.	p.o. 15 V–31 VII 1990
Zastępcy			
Wojtas Marian	Władysław	mjr	1 XI 1989–14 III 1990
Wydział Studiów i Analiz			
Naczelnicy			
Faleńczyk Zbigniew	Franciszek	mjr	1 XI 1989–15 IV 1990
Pokrzywiec Stanisław	Jan	kpt.	p.o. 15 IV–31 VII 1990
Zastępcy¹⁴⁵			
Obsada stanowisk kierowniczych w pionie SB w Komisariatach MO, KM MO/RUSW na terenie województwa bydgoskiego w latach 1983–1990			
KM MO/RUSW w Chojnicach			
Zastępcy komendanta miejskiego MO ds. SB/zastępcy szefa RUSW ds. SB			
Grobelny Henryk	Kazimierz	por./kpt.	1 III–31 VII 1983 1 VIII 1983–31 VIII 1989
Cupryniak Janusz	Klemens	kpt.	1 IX 1989–31 I 1990
KM MO/RUSW w Inowrocławiu			
Zastępcy komendanta miejskiego MO ds. SB/zastępcy szefa RUSW ds. SB			
Piechowiak Cezary	Wincenty	mjr/ppłk	p.o. 1 III–30 VI 1983 1 VII–31 VII 1983 1 VIII 1983–31 I 1990
Komisariat MO/RUSW w Koronowie			
Zastępcy kierownika Komisariatu MO ds. SB/zastępcy szefa RUSW ds. SB			
Dulęba Marian	Wacław	por./kpt.	1 III–31 VII 1983 1 VIII 1983–15 II 1989
Ropiński Henryk	Władysław	por.	16 II 1989–31 I 1990
Komisariat MO/RUSW w Mogilnie			
Zastępcy kierownika Komisariatu MO ds. SB/zastępcy szefa RUSW ds. SB			
Szczodrowski Andrzej	Edmund	kpt./mjr	1 III–31 VII 1983 1 VIII 1983–31 I 1990
Komisariat MO/RUSW w Nakle nad Notecią			
Zastępcy kierownika Komisariatu MO ds. SB/zastępcy szefa RUSW ds. SB			
Nadolski Edward	Ignacy	kpt./mjr	1 III–31 VII 1983 1 VIII 1983–15 I 1990
Dulęba Marian	Wacław	mjr	16 I–31 I 1990

¹⁴⁵ W etacie Kierownictwa Wydziału Studiów i Analiz SB WUSW w Bydgoszczy nie przewidziano utworzenia stanowiska zastępcy naczelnika.

3. Obsada stanowisk kierowniczych SB w województwie bydgoskim...

Nazwisko i imię	Imię ojca	Stopień służbowy	Czas pełnienia funkcji
Komisariat MO/RUSW w Sępólnie Krajeńskim			
Zastępcy kierownika Komisariatu MO ds. SB/zastępcy szefa RUSW ds. SB			
Wiśniewski Jerzy	Kazimierz	kpt./mjr	31 III–31 VII 1983 1 VIII 1983–31 VI 1987
Kowalik Józef	Bernard	mjr	1 VIII 1987–31 I 1990
Komisariat MO/RUSW w Szubinie			
Zastępcy kierownika Komisariatu MO ds. SB/zastępcy szefa RUSW ds. SB			
Ługowski Janusz	Tadeusz	por.	1 III–31 VII 1983 1 VIII 1983–30 VI 1984
Sobczak Jerzy	Józef	por./kpt.	1 VII 1984–16 IV 1987
Kierski Wirginiusz	Stanisław	kpt./mjr	1 VI 1987–31 I 1989
Dulęba Marian	Wacław	mjr	16 II 1989–15 I 1990
Komisariat MO/RUSW w Świeciu			
Zastępcy kierownika Komisariatu MO ds. SB/zastępcy szefa RUSW ds. SB			
Staniszewski Tadeusz	Piotr	kpt./mjr	1 III–31 VII 1983 1 VIII 1983–31 I 1990
Komisariat MO/RUSW w Tucholi			
Zastępcy kierownika Komisariatu MO ds. SB/zastępcy szefa RUSW ds. SB			
Jocek Sylwester	Ludwik	por./kpt.	1 III–31 VII 1983 1 VIII 1983–31 I 1990
Komisariat MO/RUSW w Żniniu			
Zastępcy kierownika Komisariatu MO ds. SB/zastępcy szefa RUSW ds. SB			
Grobelny Michał	Ignacy	por./kpt.	1 III–31 VII 1983 1 VIII 1983–31 I 1990

Opracowanie: Marek Szymaniak, współpraca: Tomasz Rabant

4. Obsada stanowisk kierowniczych SB w województwie toruńskim w latach 1975–1990

Nazwisko i imię	Imię ojca	Stopień służbowy	Czas pełnienia funkcji
KW MO/WUSW w Toruniu			
Komendanci wojewódzcy MO/szefowie WUSW			
Kolczyński Roman	Franciszek	plk	1 VI 1975–28 II 1978
Marcinkowski Zenon	Jan	plk	1 III 1978–31 VII 1983 1–31 VIII 1983
Łukasiak Stanisław	Władysław	plk	1 IX 1983–13 III 1990
Kuczowski Henryk ¹⁴⁶	Franciszek	ppłk	p.o. 16 III–17 VI 1990 ¹⁴⁷
Zastępcy komendanta wojewódzkiego MO/szefa WUSW ds. SB			
Marcinkowski Zenon	Jan	plk	1 VI 1975–28 II 1978
Grochowski Zygmunt	Alfons	ppłk/plk	1 III 1978–31 VII 1983 1 VIII 1983–12 III 1990
Starsi inspektorzy przy zastępcy komendanta wojewódzkiego MO/szefa WUSW ds. SB			
Zieliński Bolesław	Szczepan	kpt./mjr	1 VI 1975–30 IV 1978
Wodzicki Andrzej ¹⁴⁸	Jan	por./kpt.	1 V 1978–31 X 1989
Starsi inspektorzy Inspektoratu Analityczno-Informacyjnego zastępcy komendanta wojewódzkiego MO/szefa WUSW ds. SB			
Sobiechowski Dionizy	Maksymilian	por.	1 IX 1975–16 V 1978
Misz Henryk	Henryk	ppor./por.	1 VII 1978–30 IX 1982
Klonowska Wiktoria	Leon	ppor./por./kpt.	1 XI 1982–1 VI 1989
Hanuszewska Krystyna	Bernard	kpt.	1 VI–31 X 1989
Starsi inspektorzy Zespołu ds. SB Wydziału Inspekcji			
Hoffman Antoni	Wincenty	kpt./mjr	1 VI 1975–1 VIII 1979
Boć Mieczysław	Aleksander	por./kpt./mjr	1 VIII 1979–30 XI 1986
Paliński Józef	Jan	por.	1 III 1987–4 V 1990

¹⁴⁶ Henryk Kuczowski (ur. 6 IX 1938 r.) – w MO od 1966 r.; w 1985 r. przeniesiony z Olsztyna do Torunia na stanowisko zastępcy szefa WUSW ds. administracyjno-gospodarczych; od 16 III 1990 r. p.o. szef WUSW w Toruniu (z zachowaniem dotychczasowego etatu); od 21 IX 1989 r. podpułkownik, zob. Archiwum Komendy Wojewódzkiej Policji w Bydgoszczy, 5879/VI, Akta osobowe Kuczowskiego Henryka.

¹⁴⁷ Następcą ppłk. Kuczowskiego na stanowisku p.o. szefa WUSW w Toruniu z dn. 13 VI 1990 r. został plk Edward Pietkiewicz (ur. 20 IV 1940 r.) – w MO od 15 IV 1962 r., początkowo jako funkcjonariusz pionu kryminalnego KM MO w Toruniu; w 1970 r., po ukończeniu dwuletniej Szkoły Oficerskiej MO w Szczytnie, skierowany do pracy w KW MO w Bydgoszczy, gdzie m.in. pełnił funkcję zastępcy naczelnika Wydziału Kryminalnego; 16 IV 1974 r. przeniesiony do Torunia na stanowisko zastępcy komendanta miejskiego i powiatowego MO w Toruniu; od 1 VI 1975 r. naczelnik Wydziału Kryminalnego toruńskiej KW MO; od 1 V 1978 r. komendant miejski w Toruniu; od 22 I 1981 r. zastępca komendanta wojewódzkiego MO ds. Służby Milicji w Toruniu; od 1985 r. pułkownik; 31 XII 1987 r. zwolniony; 13 VI 1990 r. ponownie przyjęty do pracy w resorcie na stanowisko komendanta wojewódzkiego Policji w Toruniu (jednocześnie p.o. szef WUSW), zob. AIPN, Karta ewidencyjna funkcjonariusza MO oraz Archiwum Wyższej Szkoły Policji w Szczytnie, 50B/19, Akta osobowe Pietkiewicza Edwarda.

¹⁴⁸ W 1984 r. przebywał na kilkumiesięcznym przeszkoleniu w Wyższej Szkole KGB w Moskwie.

4. Obsada stanowisk kierowniczych SB w województwie toruńskim...

Nazwisko i imię	Imię ojca	Stopień służbowy	Czas pełnienia funkcji
Wydział II			
Naczelnicy			
Mańkowski Teodor	Jan	ppłk	1 VI 1975–15 XII 1976
Linka Zenon	Władysław	kpt./mjr/ppłk	1 I 1977–15 V 1988
[wakat] ¹⁴⁹	–	–	16 V 1988–31 I 1989
Kuczyński Tadeusz	Andrzej	kpt./mjr	1 II 1989–15 III 1990
Zastępcy			
Linka Zenon	Jan	kpt.	1 VI 1975–31 XII 1976
Synoradzki Zbigniew	Czesław	kpt./mjr	1 VI 1975–15 IX 1980
Cieszyński Henryk	Alojzy	kpt./mjr	1 II 1977–15 XI 1983
Matys Ryszard	Feliks	por./kpt./mjr	16 IX 1980–15 II 1989
Robaczewski Jerzy	Edmund	kpt./mjr	16 II 1989–15 VII 1990
Wydział III			
Naczelnicy			
Grochowski Zygmunt	Alfons	ppłk	1 VI 1975–28 II 1978
Kolbowicz Marian	Bolesław	kpt.	1 III 1978–30 VI 1979
Ścisłek Bogdan	Marian	kpt./mjr/ppłk	1 VII 1979–31 X 1989 ¹⁵⁰
Zastępcy			
Kolbowicz Marian	Bolesław	por./kpt.	1 VI 1975–28 II 1978
Tyciński Ryszard	Stanisław	por.	1 VI 1975–30 VI 1979
Ścisłek Bogdan	Marian	por./kpt.	1 III 1978–30 VI 1979
Dusza Edward	Wincenty	kpt.	1 VII 1979–31 V 1981
Lewandowski Mirosław	Bronisław	por./kpt.	1 VI 1981–31 III 1983
Misz Henryk	Henryk	por./kpt./mjr	1 X 1982–31 XII 1988
Liśkiewicz Ryszard	Józef	kpt.	16 II–31 X 1989
Wydział III „A”/Wydział V (od 1 XII 1981 r.)			
Naczelnicy			
Kolbowicz Marian	Bolesław	kpt./mjr/ppłk	1 VII 1979–30 XI 1981 1 XII 1981–5 VIII 1986
Hejnowicz Janusz	Kazimierz	por./kpt./mjr	p.o. 1 VIII 1986–31 I 1987 1 II 1987–31 X 1989
Zastępcy			
Tyciński Ryszard	Stanisław	por./kpt.	1 VII 1979–15 II 1981
Lewandowski Grzegorz	Władysław	por./kpt.	16 II–30 XI 1981 1 XII 1981–31 III 1983

¹⁴⁹ W okresie wakowania stanowiska obowiązki naczelnika wydziału pełnił nieetatowo ówczesny zastępca naczelnika, mjr Ryszard Matys.

¹⁵⁰ W czasie oddelegowania naczelnika na kilkumiesięczne przeszkolenie do Moskwy, w okresie od lipca 1981 r. do kwietnia 1982 r., obowiązki naczelnika wydziału pełnił jego zastępca, por. Mirosław Lewandowski.

4. Obsada stanowisk kierowniczych SB w województwie toruńskim...

Nazwisko i imię	Imię ojca	Stopień służbowy	Czas pełnienia funkcji
Cyzman Kazimierz	Czesław	ppor./por.	1 III 1982–31 III 1983
Hejnowicz Janusz	Kazimierz	por./kpt.	1 III 1982–31 VII 1986
Duda Jan	Stanisław	kpt.	1 III 1987–15 VIII 1988
Składanowski Henryk	Henryk	kpt.	1 IX 1988–31 X 1989
Wydział IV			
Naczelnicy			
Molenda Edmund	Andrzej	ppik/ptk	1 VI 1975–15 VIII 1983
Lewandowski Mirosław	Bronisław	kpt./mjr	16 VIII 1983–31 X 1989
Zastępcy			
Bajeński Włodzimierz	Bernard	kpt./mjr	1 IX 1975–15 II 1985
Bosowicz Ryszard	Leon	por./kpt.	1 VI 1981–31 III 1983
Kuczkowski Marek	Konstanty	por./kpt.	16 VI 1985–31 X 1989
Wydział Śledczy			
Naczelnicy			
[wakat] ¹⁵¹	–	–	1 VI 1975–31 I 1977
Gawroński Eugeniusz	Józef	mjr/ppik	1 II 1977–15 III 1990 ¹⁵²
Stanaszek Bronisław	Antoni	kpt.	p.o. 20 II–30 VI 1990 ¹⁵³
Zastępcy			
Gawroński Eugeniusz	Józef	mjr	1 VI 1975–31 I 1977
Wydział „B”			
Naczelnicy			
[wakat] ¹⁵⁴	–	–	1 VI 1975–30 XI 1976
Ochmański Zbyszek	Bolesław	por./kpt./mjr	1 XII 1976–30 XI 1986
Grobelski Krzysztof	Tadeusz	kpt./mjr	1 XII 1986–29 III 1990
Aranowski Ryszard ¹⁵⁵	Władysław	por.	p.o. 1 IV–31 VII 1990

¹⁵¹ W okresie 1 VI 1975–31 I 1977 r. na wolnym etacie naczelnika Wydziału Śledczego SB był umieszczony mjr Eugeniusz Gawroński, pełniący funkcję zastępcy naczelnika Wydziału Śledczego. W lutym 1977 r. etat zastępcy naczelnika został zlikwidowany.

¹⁵² W okresie 19 X 1985–28 II 1986 r. kpt. Edmund Jaranowski pełnił nieetatowo obowiązki naczelnika Wydziału Śledczego SB WUSW w Toruniu, zob. AIPN By, 077/66, Protokół z kontroli Wydziału Śledczego SB WUSW w Toruniu za okres od 1 I do 31 XII 1985 r., 4 II 1987 r., k. 89, przyp. 1.

¹⁵³ Kpt. Bronisław Stanaszek pełnił nieetatowo obowiązki naczelnika Wydziału Śledczego SB WUSW w Toruniu już od 26 VI 1989 r., zob. AIPN By, 076/66, Sprawozdanie z działalności Wydziału Śledczego SB WUSW w Toruniu za 1989 r., 23 I 1990 r., k. 5; *ibidem*, Protokół z narady służbowej odbytej w dniu 31 VI 1989 r. w Wydziale Śledczym SB WUSW w Toruniu, k. 9.

¹⁵⁴ W okresie 1 VI 1975–30 XI 1976 r. na wolnym etacie naczelnika Wydziału „B” SB był umieszczony por. Zbyszek Ochmański, pełniący funkcję zastępcy naczelnika Wydziału „B” SB.

¹⁵⁵ Fakt pełnienia funkcji p.o. naczelnika Wydziału „B” SB WUSW w Toruniu nie został udokumentowany w aktach osobowych funkcjonariusza (AIPN By, 315/328). Podstawę źródłową tej informacji stanowi dokument z kwietnia 1990 r., dotyczący przekazania Wydziału „B” por. Aranowskiemu przez mjr. Grobelskiego, zob. AIPN By, 341/25, Akta śledztwa w sprawie porwań toruńskich z 1984 r., [1991 r.], Protokół przekazania Wydziału „B” SB WUSW w Toruniu, 10 IV 1990 r., k. 180.

4. Obsada stanowisk kierowniczych SB w województwie toruńskim...

Nazwisko i imię	Imię ojca	Stopień służbowy	Czas pełnienia funkcji
Zastępcy			
Ochmański Zbyszek	Bolesław	por.	1 VI 1975–30 XI 1976
Czarnecki Paweł	Antoni	por.	1 XII 1976–31 V 1978
Szargała Mieczysław	Józef	por./kpt.	1 VII 1978–15 X 1980
Klonowski Piotr	Wacław	kpt./mjr	16 X 1980–31 XII 1987
Aranowski Ryszard	Władysław	por.	1 I 1988–31 VII 1990
Wydział „C”			
Naczelnicy			
Kozłowski Jerzy	Kazimierz	kpt./mjr	1 VI 1975–1 VIII 1980
Synoradzki Zbigniew	Czesław	mjr/ppłk	16 IX 1980–31 VII 1981
Tyciński Ryszard	Stanisław	kpt./mjr/ppłk	1 IX 1981–31 III 1990
Grabowski Zbigniew	Stanisław	kpt.	p.o. 1 IV–31 VII 1990
Zastępcy¹⁵⁶			
Wydział „T”			
Naczelnicy			
[wakat] ¹⁵⁷	–	–	1 VI 1975–31 I 1977
Lipiński Jan	Edward	kpt./mjr/ppłk	1 II 1977–15 III 1990
Stocki Ryszard	Franciszek	kpt.	p.o. 1 V–31 VII 1990
Zastępcy			
Lipiński Jan	Edward	kpt.	1 VI 1975–31 I 1977
Rost Grzegorz	Kazimierz	mjr	1 VI 1975–15 II 1985
Stocki Ryszard	Franciszek	kpt.	16 X 1985–30 IV 1990
Wydział „W”			
Naczelnicy			
Sadowski Józef	Józef	kpt./mjr/ppłk	1 VI 1975–15 VI 1989
Zastępcy¹⁵⁸			
Samodzielna Sekcja „A”			
Kierownicy			
Wasilewski Zygmunt	Henryk	kpt.	1 VI 1975–15 X 1980
Szargała Mieczysław	Józef	kpt./mjr	16 X 1980–18 XI 1987
Klonowski Piotr	Wacław	mjr	1 I 1988–31 X 1989
Szcześniak Henryk	Jan	mjr	p.o. 1 II–31 VII 1990

¹⁵⁶ W Kierownictwie Wydziału „C” SB KW MO/WUSW w Toruniu nie przewidziano utworzenia etatu zastępcy naczelnika.

¹⁵⁷ W okresie 1 VI 1975–31 I 1977 r. na wolnym etacie naczelnika Wydziału „T” SB był umieszczony kpt. Jan Lipiński, pełniący funkcję zastępcy naczelnika Wydziału „T” SB.

¹⁵⁸ W Kierownictwie Wydziału „W” SB KW MO/WUSW w Toruniu nie przewidziano utworzenia etatu zastępcy naczelnika. Nietatowo naczelnika mógł zastępować kierownik zmiany.

4. Obsada stanowisk kierowniczych SB w województwie toruńskim...

Nazwisko i imię	Imię ojca	Stopień służbowy	Czas pełnienia funkcji
Wydział Łączności			
Naczelnicy			
Smaga Aleksander	Antoni	kpt./mjr/ppłk	1 VI 1975–15 VI 1989
Wydział Paszportów			
Naczelnicy			
Wątroba Henryk	Jan	ppłk/ptk	1 VI 1975–30 VI 1988
Lagocki Stefan	Jerzy	por./kpt.	16 VIII 1988–31 III 1990
Zastępcy¹⁵⁹			
Białek Henryk	Stanisław	kpt./mjr/ppłk	1 VI 1975–31 X 1986
Samodzielna Sekcja VI/Wydział VI (od 1 XII 1985 r.)			
Kierownicy/naczelnicy			
Bajeński Włodzimierz	Bernard	mjr	16 II–30 XI 1985 1 XII 1985–16 VI 1988
Duda Jan	Stanisław	kpt.	16 VIII 1988–31 X 1989
Inspektorat Ochrony Przemysłu			
Kierownicy			
Wojtak Kazimierz	Marcin	mjr/ppłk	16 X 1982–31 X 1989
Inspektorat Ochrony Funkcjonariuszy			
Kierownicy			
Rost Grzegorz	Kazimierz	mjr/ppłk	16 II 1985–31 III 1990
Inspektorat I			
Kierownicy			
Wodzicki Andrzej	Jan	mjr	1 XII 1989–1 V 1990
Samodzielna Grupa Operacyjno-Śledcza			
Kierownicy			
Misz Henryk	Henryk	por./kpt./mjr	23 I 1984–31 XII 1988
Zastępcy			
Gawroński Eugeniusz	Józef	ppłk	23 I 1984–31 XII 1988
Hejnowicz Janusz	Kazimierz	por./kpt.	23 I 1984–31 XII 1988
Lewandowski Grzegorz	Władysław	kpt./mjr	23 I 1984–31 XII 1988
Zielenkiewicz Roman ¹⁶⁰	Henryk	por./kpt.	23 I 1984–31 VIII 1988
Inspektorat 2			
Kierownicy			
Misz Henryk	Henryk	mjr	1 I–31 X 1989

¹⁵⁹ Etat zastępcy naczelnika wydziału został zlikwidowany w listopadzie 1986 r.

¹⁶⁰ Pod nieobecność kpt. Misza obowiązki kierownika grupy pełnił kpt. Zielenkiewicz, zob. AIPN By, 0135/132, Akta osobowe Zielenkiewicza Romana, Opinia służbowa, 20 V 1988 r., k. 82.

4. Obsada stanowisk kierowniczych SB w województwie toruńskim...

Nazwisko i imię	Imię ojca	Stopień służbowy	Czas pełnienia funkcji
Zastępcy			
Bogalecki Bogdan	Hipolit	por./kpt.	1 I–31 X 1989
Wydział Ochrony Konstytucyjnego Porządku Państwa			
Naczelnicy			
Ścisiek Bogdan	Marian	ppłk	1 XI–14 XII 1989
Cyzman Kazimierz	Czesław	kpt.	1 II–31 III 1990
Wiącek Kazimierz	Kazimierz	kpt.	7 IV–31 VII 1990
Zastępcy			
Liśkiewicz Ryszard	Józef	kpt.	1 XI 1989–6 IV 1990
Górecki Jan	Walenty	mjr	16 IV–31 VII 1990
Wydział Studiów i Analiz			
Naczelnicy			
Misz Henryk	Henryk	mjr	1 XI 1989–26 III 1990
Kuczowski Marek	Konstanty	kpt.	p.o. 4 V–31 VII 1990
Zastępcy			
Kuczowski Marek	Konstanty	kpt.	1 XI 1989–31 VII 1990
Wydział Ochrony Gospodarki			
Naczelnicy			
Hejnowicz Janusz	Kazimierz	mjr	1 XI 1989–31 VII 1990
Zastępcy			
Duda Jan	Stanisław	kpt.	1 XI 1989–31 III 1990
Obsada stanowisk kierowniczych w pionie SB w Komisariatach MO, KM MO/RUSW na terenie województwa toruńskiego w latach 1983–1990			
Komisariat MO/RUSW w Brodnicy			
Zastępcy kierownika Komisariatu MO ds. SB/zastępcy szefa RUSW ds. SB			
Kaczyński Andrzej	Józef	por./kpt.	1 IV–31 VII 1983 1 VIII 1983–31 I 1990
Komisariat MO/RUSW w Chełmnie			
Zastępcy kierownika Komisariatu MO ds. SB/Zastępcy szefa RUSW ds. SB			
Matyjasik Andrzej	Roman	por./kpt.	1 IV–31 VII 1983 1 VIII 1983–1 VII 1987
Brochocki Mieczysław	Jan	kpt.	1 VII 1987–31 I 1990
Komisariat MO/RUSW w Golubiu-Dobrzyniu			
Zastępcy kierownika Komisariatu MO ds. SB/ zastępcy szefa RUSW ds. SB			
Oskwarek Zdzisław	Andrzej	por./kpt.	1 IV–31 VII 1983 1 VIII–30 VI 1987
Zaostrowcew Jerzy	Stanisław	por.	1 VII 1987–31 I 1990
KM MO/RUSW w Grudziądzu			
Zastępcy komendanta miejskiego MO ds. SB/zastępcy szefa RUSW ds. SB			
Cyzman Kazimierz	Czesław	por./kpt.	1 IV–31 VII 1990 1 VIII 1983–31 I 1990

4. Obsada stanowisk kierowniczych SB w województwie toruńskim...

Nazwisko i imię	Imię ojca	Stopień służbowy	Czas pełnienia funkcji
Komisariat MO/RUSW w Nowym Mieście Lubawskim			
Zastępcy kierownika Komisariatu MO ds. SB/zastępcy szefa RUSW ds. SB			
Barański Franciszek	Józef	kpt.	1 IV–31 VII 1983 1 VIII 1983–31 I 1990
KM MO/RUSW w Toruniu			
Zastępcy komendanta miejskiego MO ds. SB/zastępcy szefa RUSW ds. SB			
Lewandowski Grzegorz	Władysław	kpt./mjr	1 IV–31 VII 1983 1 VIII 1983–28 II 1988
Bajeński Włodzimierz	Bernard	mjr/ppłk	1 VII 1988–31 I 1990
Referat II			
Kierownicy			
Czerwiński Stefan	Florian	kpt.	1 IV–31 VII 1983 1 VIII 1983–30 IX 1988
Mazur Jan	Tadeusz	por.	1 XI 1988–16 VII 1989
Wydział III			
Naczelnicy			
Lewandowski Mirosław	Bronisław	kpt.	1 IV–15 VIII 1983
Zielenkiewicz Roman	Henryk	por./kpt.	16 VIII 1983–31 VIII 1988
Dąbrowski Adam	Leopold	por.	16 IX 1988–31 X 1989
Zastępcy			
Poraziński Zbigniew ¹⁶¹	Jan	ppor./por.	1 IV–31 VII 1983 1 VIII 1983–15 XII 1985
Dąbrowski Adam	Leopold	por.	16 I 1986–15 IX 1988
Leszczyński Andrzej	Antoni	kpt.	16 I–31 X 1989
Sekcja 4/Referat IV			
Kierownicy			
Konon Jerzy	Franciszek	kpt.	1 VIII 1983–31 XII 1984 1 I 1985–31 X 1989
Wydział V			
Naczelnicy			
Bosowicz Ryszard	Leon	kpt.	1 IV–31 VII 1983 1 VIII 1983–30 VI 1988
Górny Ryszard	Edward	por./kpt.	1 VII 1988–31 X 1989
Zastępcy			
Zaborski Jerzy	Jerzy	ppor.	1 IV–31 VII 1983 1 VIII 1983–31 III 1984
Jedkie Jerzy	Marian	ppor./por.	1 IV 1984–31 V 1986

¹⁶¹ „W związku z oddelegowaniem do grupy operacyjno-śledczej WUSW naczelnika Wydziału III SB RUSW [kpt. Zielenkiewicza], por. Poraziński od stycznia br. [1984] sam kieruje pracą Wydziału III [RUSW w Toruniu]”, AIPN By, 0135/261, Akta osobowe Porazińskiego Zbigniewa, Wniosek personalny, 14 VIII 1984 r., k. 85.

4. Obsada stanowisk kierowniczych SB w województwie toruńskim...

Nazwisko i imię	Imię ojca	Stopień służbowy	Czas pełnienia funkcji
Zaostrowcew Jerzy	Stanisław	ppor./por.	16 VIII 1986–30 VI 1987
Górny Ryszard	Edward	por.	1 VII 1987–30 VI 1988
Radzewicz Lech	Tadeusz	kpt.	16 IX 1988–31 X 1989
Referat VI			
Kierownicy			
Zaostrowcew Jerzy	Stanisław	ppor.	1 I 1985–15 VIII 1986
[b.d.]	[b.d.]	[b.d.]	[16 VIII 1986–31 X 1989]
Komisariat MO/RUSW w Wąbrzeźnie			
Zastępcy kierownika Komisariatu MO ds. SB/zastępcy szefa RUSW ds. SB			
Zieliński Ryszard	Bolesław	ppor.	1 IV–31 VII 1983 1 VIII 1983–15 XI 1984
Lagocki Stefan	Jerzy	ppor./por.	16 XI 1984–15 VIII 1988
Hofman Lesław	Józef	por./kpt.	1 IX 1988–31 I 1990

Opracowanie: Marek Szymaniak, współpraca: Tomasz Rabant

5. Obsada stanowisk kierowniczych SB w województwie wrocławskim w latach 1975–1990

Nazwisko i imię	Imię ojca	Stopień służbowy	Czas pełnienia funkcji
KW MO/WUSW we Wrocławku			
Komendanci wojewódzcy MO/szefowie WUSW			
Olczak Marian	Wojciech	plk	1 VI 1975–31 XII 1980
Dojerski Henryk	Franciszek	plk	p.o. 1–31 I 1981
Suchomski Onufry	Kazimierz	plk	22 I 1981–31 VII 1983 1 VIII 1983–10 II 1990
Świdorski Waclaw ¹⁶²	Władysław	plk	p.o. 1 III–17 VI 1990 ¹⁶³
Zastępcy komendanta wojewódzkiego MO/szefa WUSW ds. SB			
Dojerski Henryk	Franciszek	ppłk/plk	1 VI 1975–31 VII 1983 1 VIII 1983–5 XI 1987
Kącki Augustyn	Franciszek	ppłk/plk	16 I 1988–10 III 1990
Starsi inspektorzy przy zastępcy komendanta wojewódzkiego MO/szefa WUSW ds. SB			
Kmiecik Stanisław	Andrzej	kpt./mjr	1 XII 1976–31 XII 1982
Jankowski Adam	Eugeniusz	por./kpt.	1 III 1983–II 1990
Starsi inspektorzy Inspektoratu Analityczno-Informacyjnego zastępcy komendanta wojewódzkiego MO/szefa WUSW ds. SB			
Jatczak Jerzy	Zygmunt	ppor./por.	1 X 1975–30 IX 1979
Kaczorowski Zenon	Zenon	ppor./por.	1 XI 1979–15 III 1982
[wakat] ¹⁶⁴			16 III 1982–31 I 1983
Juchacz Włodzimierz	Henryk	ppor./por.	1 II 1983–16 VIII 1986
Górski Jerzy	Antoni	por./kpt.	16 VIII 1986–31 X 1989
Starsi inspektorzy Zespołu ds. SB Wydziału Inspekcji			
Jędrzejczak Andrzej	Leon	kpt./mjr	1 VI 1975–1 III 1978

¹⁶² Waclaw Świdorski (ur. 20 VIII 1938 r.) – w MO od 1 VII 1963 r. (starszy referent Referatu Operacyjno-Docho-dzeniowego do walki z Przemocnością Gospodarczą KM MO w Żyrardowie); 1 IX 1965–1 VII 1967 r. słuchacz dwuletniej Wyższej Szkoły Oficerskiej MO w Szczytnie; 1 VI 1968–30 V 1975 r. funkcjonariusz KP MO w Mako-wie Mazowieckim (m.in. komendant powiatowy MO); od 1 VI 1975 r. naczelnik Wydziału Dochodzeniowo-Śled-czego KW MO/WUSW w Ostrołęce; od 1 XII 1986 r. zastępca szefa WUSW ds. Służby Milicji we Wrocławku; od 7 X 1987 r. pułkownik MO, zob. Archiwum Komendy Wojewódzkiej Policji w Bydgoszczy, 136/19, Akta oso-bowe Świdorskiego Waclawa.

¹⁶³ Następcą plk. Świdorskiego na stanowisku p.o. szefa WUSW we Wrocławku z dn. 18 VI 1990 r. został mianowa-ny ppłk Wojciech Czajkowski (ur. 21 IX 1946 r.) – funkcjonariusz MO od 1 X 1969 r. (referent Wydziału Operacyj-no-Dochodzeniowego do walki z Przemocnością Gospodarczą KMIP MO we Wrocławku); 1 IX 1970–10 VII 1971 r. słuchacz Wyższej Szkoły Oficerskiej MO w Szczytnie, gdzie w latach 1971–1975 pracował jako wykładowca (m.in. prawa karnego); od 1 VII 1975 r. naczelnik Wydziału Ogólnego KW MO we Wrocławku; od 20 IX 1988 r. podpuł-kownik; od 18 VI 1990 r. p.o. szef WUSW we Wrocławku, a jednocześnie komendant wojewódzki Policji we Wło-clawku, zob. Archiwum Komendy Wojewódzkiej Policji w Bydgoszczy, 70/6, Akta osobowe Czajkowskiego Wojciecha.

¹⁶⁴ W okresie 1 VI–1 X 1982 r. na wolnym etacie starszego inspektora Inspektoratu Analityczno-Informacyjnego był umieszczony mł. chor. Jan Olkiewicz, inspektor Wydziału II SB KW MO we Wrocławku, zob. AIPN By, 0134/528, Akta osobowe Olkiewicza Jana, Przebieg służby.

5. Obsada stanowisk kierowniczych SB w województwie wrocławskim...

Nazwisko i imię	Imię ojca	Stopień służbowy	Czas pełnienia funkcji
Gotowicz Eugeniusz	Franciszek	mjr	1 I 1983–16 VII 1984
Gorzycki Jan	Czesław	por.	16 VIII 1984–16 III 1989
Jankowski Kazimierz	Ignacy	kpt.	1 V 1989–31 VII 1990
Wydział II			
Naczelnicy			
Bieńkowski Zdzisław	Mateusz	mjr/ppłk	1 VI 1975–16 X 1983
Janusiewicz Stanisław	Wiktor	kpt./mjr	1 XII 1983–31 VII 1986
Bieńkowski Zdzisław	Mateusz	ppłk	16 IX 1986–20 III 1990
Zastępcy			
Biały Antoni	Franciszek	por./kpt.	1 VI 1975–31 V 1976
Janusiewicz Stanisław	Wiktor	por./kpt.	1 XI 1976–15 VIII 1981
Skuz Tadeusz	Antoni	kpt.	1 X 1981–28 II 1983
Janusiewicz Stanisław	Wiktor	kpt.	16 VII–30 XI 1983
Woźniak Mirosław	Witold	por./kpt.	18 IX 1984–31 VII 1990
Wydział III			
Naczelnicy			
Kruszyński Jan	Stefan	ppłk	1 VI 1975–15 IX 1976
Dwojaczny Jan	Mieczysław	mjr/ppłk	16 IX 1976–31 VIII 1983
Jatczak Jerzy	Zygmunt	kpt./mjr	1 IX 1983–31 X 1989
Zastępcy¹⁶⁵			
Kącki Augustyn	Franciszek	por./kpt.	1 VI 1975–30 VI 1979
Jatczak Jerzy	Zygmunt	kpt.	1 I–28 II 1983
[wakat]	–	–	1 III–31 VII 1985
Skuz Tadeusz	Antoni	kpt./mjr	1 IX 1985–15 VII 1989
Rutkowski Edward	Szczepan	kpt.	16 VIII–31 X 1989
Wydział III „A”/Wydział V (od 1 XII 1981 r.)			
Naczelnicy			
Kącki Augustyn	Franciszek	kpt./mjr/ppłk	1 VII 1979–30 XI 1981 1 XII 1981–15 I 1988
Kaczorowski Zenon	Zenon	kpt./mjr	1 VI 1988–31 X 1989
Zastępcy¹⁶⁶			
Jatczak Jerzy	Zygmunt	por.	1 X 1979–30 IV 1981

¹⁶⁵ W związku ze zorganizowaniem Wydziału III „A” SB KW MO we Wrocławku z dn. 1 VII 1979 r. z Wydziału III SB wyłączony został etat zastępcy naczelnika. 1 VII 1982 r. etat ten przywrócono. Następnie, w związku z organizacją pionu SB w komisariatach MO, podporządkowanych KW MO we Wrocławku, z dn. 1 III 1983 r. etat zastępcy naczelnika Wydziału III SB KW MO we Wrocławku został ponownie zlikwidowany. Kolejna reorganizacja, przywracająca etat zastępcy naczelnika Wydziału III SB w WUSW we Wrocławku, miała miejsce 27 II 1985 r. Od 1 III–31 VII 1985 r. na wolnym etacie zastępcy naczelnika Wydziału III SB był umieszczony kpt. Józef Lubecki, zob. AIPN By, 0134/581, Akta osobowe Lubeckiego Józefa, s. Józefa, Przebieg służby.

¹⁶⁶ Z dn. 1 II 1982 r. do Wydziału V SB KW MO we Wrocławku włączony został dodatkowy etat zastępcy naczelnika.

5. Obsada stanowisk kierowniczych SB w województwie wrocławskim...

Nazwisko i imię	Imię ojca	Stopień służbowy	Czas pełnienia funkcji
Góralczyk Wacław	Walenty	kpt.	1 V–30 XI 1981 1 XII 1981–28 II 1983
Kaczorowski Zenon	Zenon	por./kpt.	16 III 1982–31 V 1988
Adamczewski Władysław	Stefan	kpt./mjr	1 V 1983–31 X 1989
Wydział IV			
Naczelnicy			
Dwojaczny Jan	Mieczysław	mjr	1 VI 1975–15 IX 1976
Łowicki Marian	Henryk	mjr/ppłk	16 IX 1976–31 X 1989
Zastępcy			
Banasiak Antoni	Władysław	kpt./mjr	1 VI 1975–31 X 1989
Jatczak Jerzy	Zygmunt	por./kpt.	1 V 1981–1 I 1983
[wakat] ¹⁶⁷	–	–	1 I 1983–31 XII 1984
Wydział Śledczy			
Naczelnicy			
Majewski Stanisław	Jan	kpt.	1 VI 1975–28 II 1978
Jędrzejczak Andrzej	Leon	mjr/ppłk	1 III 1978–15 XII 1989
[b.d.]	[b.d.]	[b.d.]	[16 XII 1989–31 VII 1990]
Zastępcy¹⁶⁸			
Wydział „B”			
Naczelnicy			
[wakat] ¹⁶⁹	–	–	1 VI 1975–1 IX 1982
Zastępcy			
Urbański Andrzej	Ignacy	kpt.	1 VI 1975–31 VIII 1982
Wydział „C”			
Naczelnicy			
[wakat] ¹⁷⁰			1 VI 1975–15 III 1980
Lipiński Bogdan	Władysław	kpt./mjr/ppłk	16 III 1980–31 VII 1982
Zastępcy			
Lipiński Bogdan	Władysław	kpt./mjr	1 VI 1975–15 III 1980
[wakat]			16 III 1980–1 VIII 1982

¹⁶⁷ Z dn. 1 I 1985 r. drugi etat zastępcy naczelnika Wydziału IV SB zlikwidowano. Z dn. 1 I 1985 r. został włączony do nowo powstałego Wydziału VI SB.

¹⁶⁸ W Kierownictwie Wydziału Śledczego SB WUSW we Wrocławku nie przewidziano utworzenia etatu zastępcy naczelnika.

¹⁶⁹ W okresie 1 VI 1975–31 VIII 1982 r. na wolnym etacie naczelnika Wydziału „B” SB był umieszczony kpt. Andrzej Urbański, pełniący funkcję zastępcy naczelnika Wydziału „B”.

¹⁷⁰ W okresie 1 VI 1975–15 III 1980 r. na wolnym etacie naczelnika Wydziału „C” SB był umieszczony kpt. Bogdan Lipiński, pełniący funkcję zastępcy naczelnika Wydziału „C”.

5. Obsada stanowisk kierowniczych SB w województwie wrocławskim...

Nazwisko i imię	Imię ojca	Stopień służbowy	Czas pełnienia funkcji
Wydział „T”			
Naczelniczy			
Stempiński Czesław	Sylwester	por./kpt.	1 VI 1975–31 VII 1982
Zastępcy¹⁷¹			
Grzelak Bogusław	Józef	ppor./por.	1 III 1978–31 VII 1982
Wydział „W”			
Naczelniczy			
[wakat] ¹⁷²	–	–	1 VI 1975–31 XII 1979
Gajewski Edward	Stefan	por./kpt.	1 I 1980–31 VII 1982
Zastępcy			
Gajewski Edward	Stefan	por.	1 VI 1975–31 XII 1979
[wakat]	–	–	1 I 1980–1 VIII 1982
Wydział Zabezpieczenia Operacyjnego¹⁷³			
Naczelniczy			
Stempiński Czesław	Sylwester	kpt./mjr	1 VIII 1982–31 V 1984
[wakat] ¹⁷⁴	–	–	1 VI 1984–31 V 1985
Gajewski Edward	Stefan	mjr/ppłk	1 VI 1985–16 XII 1989
Zastępcy			
Gajewski Edward	Stefan	kpt./mjr	1 VIII 1982–31 V 1985
Tarasek Kazimierz	Władysław	ppor./por./kpt.	1 VI 1985–16 XII 1989
Sekcja „B” Wydziału Zabezpieczenia Operacyjnego¹⁷⁵			
Kierownicy			
Bieńkowski Krzysztof	Zdzisław	ppor./por./kpt.	1 VII 1983–16 XII 1989
Sekcja „C” Wydziału Zabezpieczenia Operacyjnego			
Kierownicy			
Lipiński Bogdan	Władysław	ppłk	1 VIII 1982–31 VIII 1983
Muszalik Wiesław	Zdzisław	ppor./por.	1 XII 1983–15 VII 1988
Cheda Jerzy	Jan	kpt.	16 VII 1988–16 XII 1989

¹⁷¹ Etat zastępcy naczelnika Wydziału „T” SB KW MO we Wrocławku planowano utworzyć z dn. 23 II 1977 r. Ostatecznie jednak został on zorganizowany dopiero z dn. 1 III 1978 r.

¹⁷² W okresie 1 VI 1975–31 XII 1979 r. na wolnym etacie naczelnika Wydziału „W” SB był umieszczony por./kpt. Edward Gajewski, pełniący funkcję zastępcy naczelnika Wydziału „W” SB.

¹⁷³ W żadnej z sekcji powstałych 1 VII 1982 r. i wchodzących w skład Wydziału Zabezpieczenia Operacyjnego SB KW MO we Wrocławku („B”, „C”, „T”, „W”) nie utworzono etatu zastępcy kierownika.

¹⁷⁴ W okresie 1 VI 1984–31 V 1985 r. na wolnym etacie naczelnika Wydziału Zabezpieczenia Operacyjnego SB był umieszczony mjr Edward Gajewski, pełniący funkcję zastępcy naczelnika wydziału.

¹⁷⁵ Po likwidacji Sekcji „B” Wydziału Zabezpieczenia Operacyjnego SB WUSW we Wrocławku (16 XII 1989 r.) z dn. 1 II 1990 r. powstała Terenowa Grupa „B” SB z siedzibą we Wrocławku, włączona organizacyjnie do Wydziału „B” SB WUSW w Toruniu (jej kierownikiem został kpt. Krzysztof Bieńkowski).

5. Obsada stanowisk kierowniczych SB w województwie wrocławskim...

Nazwisko i imię	Imię ojca	Stopień służbowy	Czas pełnienia funkcji
Wydział „C”¹⁷⁶			
Naczelnicy			
[b.d.]			[16 XII 1989–31 VII 1990]
Sekcja „T” Wydziału Zabezpieczenia Operacyjnego¹⁷⁷			
Kierownicy			
Grzelak Bogusław	Józef	por./kpt.	1 VIII 1982–30 IV 1988
Szymczak Wojciech	Jan	ppor./por.	1 VI 1988–16 XII 1989
Sekcja „W” Wydziału Zabezpieczenia Operacyjnego			
Kierownicy			
Borowy Marek	Napoleon	chor./st. chor.	1 VIII 1982–27 IV 1988
Grzelak Bogusław	Józef	kpt.	1 V 1988–15 VI 1989
Samodzielna Sekcja „A”			
Kierownicy			
Banasiak Jerzy	Antoni	kpt./mjr	1 VI 1975–15 VIII 1981
Janusiewicz Stanisław	Wiktor	kpt.	16 VIII 1981–1 VII 1983
[wakat] ¹⁷⁸	–	–	16 VII 1983–31 V 1985
Bieniewicz Grzegorz	Jan	chor./ppor./por.	1 VI 1985–31 VII 1990
Wydział Łączności			
Naczelnicy			
Stempiński Czesław	Sylwester	kpt./mjr	1 VI 1984–31 VII 1990
Wydział Paszportów			
Naczelnicy			
Gotowicz Eugeniusz	Franciszek	por./kpt./mjr	1 VI 1975–31 XII 1982
Kmiecik Stanisław	Andrzej	mjr/ppłk	1 I 1983–31 III 1990
Zastępcy			
Lubecki Józef	Jan	por./kpt.	1 VI 1975–30 VI 1980
Szymczak Andrzej	Jan	kpt.	1 IX 1980–8 XII 1983
[wakat] ¹⁷⁹	–	–	9 XII 1983–31 V 1986

¹⁷⁶ Powołany w związku z likwidacją Wydziału Zabezpieczenia Operacyjnego SB WUSW we Wrocławku i wchodzącej w jego skład Sekcji „C” z dn. 16 XII 1989 r. Dla zorganizowanego w dn. 16 XII 1989 r. Wydziału „C” SB WUSW we Wrocławku nie przewidziano utworzenia etatu zastępcy naczelnika.

¹⁷⁷ Po likwidacji Sekcji „T” Wydziału Zabezpieczenia Operacyjnego SB WUSW we Wrocławku (16 XII 1989 r.) z dn. 1 II 1990 r. powstała Terenowa Grupa „T” SB z siedzibą we Wrocławku, włączona organizacyjnie do Wydziału „T” SB WUSW w Bydgoszczy (jej kierownikiem został kpt. Kazimierz Tarasek, dotychczasowy zastępca naczelnika zlikwidowanego 16 XII 1989 r. Wydziału Zabezpieczenia Operacyjnego SB).

¹⁷⁸ W okresie 16 VII 1983–31 V 1985 r. na wolnym etacie kierownika Samodzielnej Sekcji „A” SB był umieszczony chor. Grzegorz Bieniewicz.

¹⁷⁹ W okresie 1 VIII 1984–1 VI 1986 r. na wolnym etacie zastępcy naczelnika Wydziału Paszportów SB był umieszczony kpt. Zdzisław Adamczyk, inspektor Wydziału Paszportów, zob. AIPN By, 315/206, Akta osobowe Adamczyka Zdzisława, Przebieg służby.

5. Obsada stanowisk kierowniczych SB w województwie wrocławskim...

Nazwisko i imię	Imię ojca	Stopień służbowy	Czas pełnienia funkcji
Wydział VI			
Naczelniczy			
Góralczyk Wacław	Walenty	mjr/ppłk	16 II 1985–31 X 1989
Zastępcy			
Siewierski Wiesław	Stanisław	por./kpt.	16 II 1985–31 X 1989
Inspektorat Ochrony Przemysłu¹⁸⁰			
Inspektorat Ochrony Funkcjonariuszy			
Kierownicy			
Płóciennik Antoni	Józef	kpt.	1 I 1985–31 X 1989
Predygier Wojciech	Henryk	mjr	1 XI 1989–28 II 1990
Inspektorat I¹⁸¹			
Inspektorat 2¹⁸²			
Wydział Ochrony Konstytucyjnego Porządku Państwa			
Naczelniczy			
Jaczak Jerzy	Zygmunt	mjr	1 XI 1989–31 VII 1990
Zastępcy			
Rutkowski Edward	Szczepan	kpt.	1 XI 1989–31 VII 1990
Wydział Studiów i Analiz			
Naczelniczy			
Kaczorowski Zenon	Zenon	mjr	1 XI 1989–31 VII 1990
Zastępcy			
Banasiak Antoni	Władysław	mjr	1 XI–15 XII 1989
Wydział Ochrony Gospodarki			
Naczelniczy			
Góralczyk Wacław	Walenty	ppłk	1 XI 1989–31 VII 1990
Zastępcy			
Siewierski Wiesław	Stanisław	kpt.	1 XI 1989–31 VII 1990
Obsada stanowisk kierowniczych w pionie SB w Komisariatach MO/RUSW na terenie województwa wrocławskiego w latach 1983–1990			
Komisariat MO/RUSW w Aleksandrowie Kujawskim			
Zastępcy kierownika Komisariatu MO ds. SB/zastępcy szefa RUSW ds. SB			
Skuz Tadeusz	Antoni	kpt.	1 III–31 VII 1983 1 VIII 1983–31 VIII 1985
Iwiński Wiesław	Stefan	st. sierż./ ppor./por.	p.o. 1 IX 1985–31 VIII 1986 1 IX 1986–31 I 1990

¹⁸⁰ Zadania Inspektoratu Ochrony Przemysłu w WUSW we Wrocławku wykonywał starszy inspektor ds. Ochrony Przemysłu Zespołu Stanowisk Samodzielnych Wydziału Inspekcji WUSW we Wrocławku. W latach 1981–1985 funkcję tę sprawował kpt./mjr Wojciech Predygier.

¹⁸¹ W strukturach WUSW we Wrocławku nie utworzono Inspektoratu I SB.

¹⁸² W strukturach WUSW we Wrocławku nie utworzono Inspektoratu 2 SB.

5. Obsada stanowisk kierowniczych SB w województwie wrocławskim...

Nazwisko i imię	Imię ojca	Stopień służbowy	Czas pełnienia funkcji
Komisariat MO/RUSW w Lipnie			
Zastępcy kierownika Komisariatu MO ds. SB/zastępcy szefa RUSW ds. SB			
Mikołajczak Ryszard	Bronisław	ppor./por./kpt.	1 III–31 VII 1983 1 VIII 1983–31 I 1990
Komisariat MO/RUSW w Radziejowie			
Zastępcy kierownika Komisariatu MO ds. SB/zastępcy szefa RUSW ds. SB			
Góralczyk Waclaw	Walenty	kpt./mjr	1 III–31 VII 1983 1 VIII 1983–15 II 1985
Kanafa Jacek	Tadeusz	por.	p.o. 1 IV 1985–31 VII 1986
Stolarek Marian	Edward	por./kpt.	1 VIII 1986–31 I 1990
Komisariat MO/RUSW w Rypinie			
Zastępcy kierownika Komisariatu MO ds. SB/zastępcy szefa RUSW ds. SB			
Rudnicki Zenon	Adam	por./kpt.	1 III–31 VII 1983 1 VIII 1983–31 I 1990

Opracowanie: Marek Szymaniak, współpraca: Tomasz Rabant

Część III

**Przebieg służby i awanse funkcjonariuszy
zajmujących stanowiska kierownicze
w aparacie bezpieczeństwa w województwach
pomorskim/bydgoskim, toruńskim i wrocławskim**

Adamczewski Władysław

s. Stefana

ur. 3 X 1938 r.

Przebieg służby:

16 III 1964 – oficer techniki operacyjnej Grupy „W” Referatu ds. Bezpieczeństwa KM MO we Włocławku; 1 X 1966–30 III 1967 – słuchacz Rocznej Oficerskiej Szkoły Operacyjnej SB MSW w Legionowie; 1 IV 1967 – oficer operacyjny SB Grupy Operacyjnej Referatu ds. Bezpieczeństwa KMIP MO we Włocławku; 1 III 1972 – inspektor operacyjny SB Grupy Operacyjnej Referatu ds. SB KMIP MO we Włocławku; 1 VI 1975 – starszy inspektor Wydziału III SB KW MO we Włocławku; 1 VII 1979 – starszy inspektor Wydziału III „A” SB KW MO we Włocławku; 1 II 1980 – kierownik Sekcji Wydziału III „A”/V SB KW MO we Włocławku; 1 V 1983 – zastępca naczelnika Wydziału V SB KW MO/WUSW we Włocławku; 30 X 1989 – zwolniony.

Awanse:

starszy szeregowy MO – 16 III 1964; podporucznik MO – 9 VII 1967; porucznik MO – 12 VI 1972; kapitan MO – 10 VII 1981; major MO – 17 IX 1986.

Źródło: AIPN By, 0134/535, Akta osobowe Adamczewskiego Władysława.
(A.P.-H.)

Adamowicz Jan

s. Ignacego

ur. 10 I 1908 r.

Przebieg służby:

20 I 1946 – referent Wydziału Personalnego WUBP w Białymstoku; 20 V 1946 – zastępca naczelnika Wydziału Personalnego WUBP w Białymstoku; 14 IV 1947 – naczelnik Wydziału Personalnego WUBP w Białymstoku; 1 X 1948 – naczelnik Wydziału Personalnego WUBP w Bydgoszczy; 1 III 1952 – zastępca szefa Oddziału Kadr KG MO; 1 VIII 1956 – zastępca kwatermistrza KG MO; 30 III 1960 – skreślony z ewidencji funkcjonariuszy na podstawie aktu zgonu.

Awanse:

chorąży – 22 VII 1946; podporucznik – 5 IX 1946; porucznik – 10 VII 1947; kapitan – 16 VII 1948; major – 10 VII 1954; podpułkownik MO – 3 VII 1958.

Źródło: AIPN, 698/15, Akta osobowe Adamowicza Jana.
(M.S.)

Adamowski Feliks

s. Juliana

ur. 15 V 1890 r.

Przebieg służby:

21 IX 1945 – komendant Szpitala Garnizonowego w Bydgoszczy; 20 III 1946 – dyrektor Polikliniki WUBP w Bydgoszczy; 20 VII 1946 – zwolniony.

Awanse:

podpułkownik – [b.d.].

Źródło: AIPN By, 0122/4, Akta osobowe Adamowskiego Feliksa.
(K.Ch.)

Anczura Józef

s. Antoniego

ur. 15 II 1924 r.

Przebieg służby:

1 III 1945 – zastępca kierownika Sekcji 1 Wydziału I WUBP w Bydgoszczy; 21 IV 1946–4 XI 1947 – słuchacz rocznego kursu w CS MBP w Łodzi; 1 IX 1946 – kierownik Sekcji 2 Wydziału I WUBP w Bydgoszczy; 1 V 1947 – w dyspozycji szefa WUBP w Bydgoszczy; 1 I 1948 – zastępca szefa PUBP w Bydgoszczy; 1 IV 1948 – zastępca szefa PUBP w Wąbrzeźnie; 1 XII 1948 – zastępca szefa i p.o. szef PUBP w Wąbrzeźnie; 15 IX 1950 – naczelnik Wydziału V WUBP w Bydgoszczy; 1 VIII 1952 – w dyspozycji szefa WUBP w Łodzi; 6 XII 1951–VI 1952 – uczestnik półrocznego Kursu Przeszkolenia Politycznego Aktywu Kierowniczego MBP; 1 IX 1952 – naczelnik Wydziału V WUBP w Łodzi; 1 IV 1953 – kierownik Sekcji 3 Wydziału III Departamentu V MBP; 1 I 1954 – zastępca naczelnika Wydziału III Departamentu V MBP; 1 X 1954 – zastępca naczelnika i p.o. naczelnika Wydziału III UBP na m. st. Warszawę; 1 I 1957 – naczelnik Wydziału II Departamentu I MSW; 1 II 1957–19 VII 1958 – słuchacz Dwuletniej Szkoły Departamentu I MSW; 1 VII 1959 – starszy oficer operacyjny Wydziału II Departamentu I MSW; 1 VI 1961 – inspektor Wydziału V Departamentu I MSW; 1 I 1963 – inspektor na etacie 03/1 Departamentu I MSW; 1 XI 1963 – inspektor na etacie 06/1 Departamentu I MSW; 1 VII 1967 – starszy inspektor na etacie 09/1 Departamentu I MSW; 1 III 1969 – starszy inspektor przy Kierownictwie Departamentu I MSW; 1 I 1973 – zwolniony z zawodowej służby wojskowej i przeniesiony do rezerwy w związku z przejściem do MO; 1 V 1973 – starszy inspektor na etacie 013/1 Departamentu I MSW¹; 29 I 1975 – zastępca naczeln-

---

¹ Praca w rezydenturze waszyngtońskiej, oficjalnie na stanowisku kierownika Wydziału Konsularnego Ambasady PRL w Waszyngtonie w stopniu radcy konsula generalnego, faktycznie jako oficer operacyjny (pseud. „Star”). Anczura wyjechał z Waszyngtonu do kraju 13 VII 1976 r.

nika Wydziału Departamentu I MSW; 1 II 1977 – naczelnik Wydziału III Biura Paszportów MSW; 15 VIII 1979 – zwolniony.

Awanse:

chorąży – 16 XI 1945; podporucznik – 20 XII 1946; porucznik – 31 XII 1948; kapitan – 22 VII 1950; major – 18 VII 1956; podpułkownik – 29 VI 1961; pułkownik – 9 V 1968; pułkownik MO – 23 XII 1972.

Źródło: AIPN, 0604/423, Akta osobowe Anczury Józefa.
(M.S.)

Andrusiewicz Tadeusz

s. Maksymiliana
ur. 17 XII 1906 r.

Przebieg służby:

1 X 1944 – wywiadowca Sekcji 7 PUBP w Dębicy; 13 I 1945 – kierownik grupy operacyjnej PUBP w Dębicy; 18 I 1945 – kierownik PUBP w Dąbrowie Tarnowskiej; 1 X 1945 – w dyspozycji kierownika WUBP w Krakowie; 30 X 1945 – kierownik Sekcji 1 Wydziału I WUBP w Krakowie; 1 I 1946 – kierownik PUBP w Olkuszu; 1 X 1946 – szef PUBP w Miechowie; 16 V 1947 – szef PUBP we Włocławku; 29 X 1947 – w dyspozycji szefa WUBP w Lublinie; 1 XI 1947 – szef PUBP w Lublinie; 15 VI 1948 – zwolniony.

Awanse:

podporucznik – [b.d.]; porucznik – 20 XII 1946.

Źródło: AIPN Kr, 0161/13, Akta osobowe Andrusiewicza Tadeusza.
(M.S.)

Antoszewski Zenon

s. Kazimierza
ur. 14 IV 1904 r.

Przebieg służby:

1 III 1945 – referent Sekcji 4 Wydziału I WUBP w Bydgoszczy; 16 VII 1945 – p.o. kierownik PUBP w Brodnicy; 20 III 1946 – w dyspozycji szefa WUBP w Bydgoszczy; 1 V 1946 – referent Sekcji 2 Wydziału VIII/„B” WUBP w Bydgoszczy; 10 I 1948 – referent Sekcji 3 Wydziału II WUBP w Bydgoszczy; 1 IX 1950 – kierownik Poczty Specjalnej Wydziału II WUBP w Bydgoszczy; 1 IV 1950 – szef Poczty Specjalnej Wydziału Łączności WUBP w Bydgoszczy; 1 IV 1955 – kierownik Poczty Specjalnej Wydziału Łączności

WUdsBP w Bydgoszczy; 1 IV 1956 – oficer łączności Poczty Specjalnej Wydziału Łączności WUdsBP w Bydgoszczy; 15 XII 1956 – w dyspozycji komendanta wojewódzkiego MO w Bydgoszczy; 1 I 1957 – kierownik Sekcji Poczty Specjalnej Wydziału Łączności KW MO w Bydgoszczy; 1 V 1967 – kierownik Sekcji 4 Wydziału Łączności KW MO w Bydgoszczy; 30 XI 1967 – zwolniony.

Awanse:

chorąży – [b.d.]; podporucznik – [b.d.]; porucznik – 21 VII 1951; kapitan MO – 18 VII 1957.

Źródło: AIPN By, 0122/66, Akta osobowe Antoszewskiego Zenona.

(M.S.)

Aranowski Ryszard

s. Władysława

ur. 11 XII 1948 r.

Przebieg służby:

16 VI 1973 – wywiadowca Sekcji 3 Wydziału „B” SB KW MO w Bydgoszczy; 14 XI 1973 – uczestnik przeszkolenia na Kursie Wstępnym dla nowo przyjętych pracowników Służby Bezpieczeństwa przy KW MO w Bydgoszczy; 1 XII 1973 – wywiadowca Sekcji 4 Wydziału „B” SB KW MO w Bydgoszczy; 1 II 1975 – inspektor Sekcji 5 Wydziału „B” SB KW MO w Bydgoszczy; 1 VI 1975 – w dyspozycji komendanta wojewódzkiego MO w Toruniu; 1 VI 1975 – inspektor Wydziału „B” SB KW MO w Toruniu; 9 IX 1975–19 VI 1976 – słuchacz I stopnia Szkoły Chorążych Służby Bezpieczeństwa jednostek operacyjno-technicznych SB w Ośrodku Doskonalenia Kadr Kierowniczych MSW w Łodzi; ; 4 I–30 IX 1983 – słuchacz Studium Podyplomowego ASW w Świdrze; 16 II 1983 – starszy inspektor Wydziału „B” SB KW MO/WUSW w Toruniu; 1 I 1988 – zastępca naczelnika Wydziału „B” SB WUSW w Toruniu; 1 IV–VI 1989 – uczestnik dwumiesięcznego Kursu Specjalnego w Wyższej Szkole KGB w Leningradzie; 1 IV 1990 – zastępca naczelnika i p.o. naczelnik Wydziału „B” SB WUSW w Toruniu; 31 VII 1990 – zwolniony.

Awanse:

kapral MO – 26 VI 1973; starszy kapral MO – 15 X 1974; plutonowy MO – 26 IX 1975; starszy sierżant MO – 19 VI 1976; młodszy chorąży MO – 6 X 1977; chorąży MO – 19 IX 1980; podporucznik MO – 30 II 1983; porucznik MO – 17 IX 1986.

Źródło: AIPN By, 315/328, Akta osobowe Aranowskiego Ryszarda.

(M.S.)

Bajeński Włodzimierz

s. Bernarda

ur. 15 XII 1937 r.

Przebieg służby:

1 XI 1959 – oficer operacyjny na wolnym etacie starszego oficera operacyjnego SB KP MO w Lęborku; 1 VI 1961 – oficer operacyjny Referatu ds. Bezpieczeństwa KM MO w Toruniu; 9 IX 1963–21 VII 1964 – słuchacz rocznej Oficerskiej Szkoły Operacyjnej SB CW MSW w Legionowie; 27 VII 1964 – w dyspozycji zastępcy komendanta wojewódzkiego MO ds. SB w Bydgoszczy; 1 IX 1964 – oficer operacyjny Referatu ds. Bezpieczeństwa KM MO w Toruniu; 1 IV 1967 – oficer SB Grupy Operacyjnej Referatu ds. Bezpieczeństwa KMiP MO w Toruniu; 16 X 1968 – inspektor operacyjny SB Referatu ds. SB KMiP MO w Toruniu; 1 VII 1972 – kierownik Grupy Operacyjnej Referatu ds. SB KMiP MO w Toruniu; 1 I 1973 – starszy inspektor operacyjny SB Grupy Operacyjnej Referatu ds. SB KMiP MO w Toruniu; 1 VI 1975 – w dyspozycji komendanta wojewódzkiego MO w Toruniu; 1 VI 1975 – kierownik Sekcji 3 Wydziału III SB KW MO w Toruniu; 1 IX 1975 – zastępca naczelnika Wydziału IV SB KW MO/WUSW w Toruniu; 16 II 1985 – kierownik Samodzielnej Sekcji VI SB WUSW w Toruniu; 3–18 IX 1985 – uczestnik Kursu Doskonalenia Zawodowego Kadry Kierowniczej Pionu VI MSW w ASW w Warszawie; 1 XII 1985 – naczelnik Wydziału VI SB WUSW w Toruniu; 16 VI 1988 – w dyspozycji szefa WUSW w Toruniu; 1 VII 1988 – zastępca szefa RUSW ds. SB w Toruniu; 15 III 1990 – zwolniony.

Awanse:

kapral MO – 22 VII 1960; podporucznik MO – 25 VI 1964; porucznik MO – 30 VI 1969; kapitan MO – 27 VI 1973; major MO – 3 V 1979; podpułkownik MO – 20 IX 1988.

Źródło: AIPN By, 0135/151, Akta osobowe Bajeńskiego Włodzimierza.
(M.S.)

Banasiak Antoni

s. Władysława

ur. 28 I 1931 r.

Przebieg służby:

1 VI 1962 – oficer operacyjny Referatu ds. Bezpieczeństwa KM MO w Toruniu; 1 IX 1963 – oficer operacyjny Referatu ds. Bezpieczeństwa KM MO we Włocławku; 3 IX 1965–28 VII 1966 – słuchacz Oficerskiej Szkoły Operacyjnej SB CW MSW w Legionowie; 1 IV 1967 – oficer SB Grupy Operacyjnej Referatu ds. Bezpieczeństwa KMiP MO we Włocławku; 1 IX 1968 – inspektor operacyjny SB Grupy Operacyjnej Referatu ds. SB KMiP MO we Włocławku; 1 X 1971 – starszy inspektor operacyjny SB Grupy Operacyj-

nej Referatu ds. SB KMiP MO we Włocławku; 1 VI 1975 – zastępca naczelnika Wydziału IV SB KW MO/WUSW we Włocławku; 6–22 V 1985 – uczestnik Kursu Doskonalenia Zawodowego Kadry Kierowniczej Pionu IV SB ASW w Warszawie; 31 X 1989 – w dyspozycji szefa WUSW we Włocławku; 1 XI 1989 – zastępca naczelnika Wydziału Studiów i Analiz SB WUSW we Włocławku; 15 XII 1989 – zwolniony.

Awanse:

podporucznik MO – 30 VI 1962; porucznik MO – 30 VI 1969; kapitan MO – 27 VI 1973; major MO – 10 VII 1981.

Źródło: AIPN By, 0134/536, Akta osobowe Banasiaka Antoniego.

(M.S.)

Banasiak Jerzy

s. Antoniego

ur. 29 XI 1935 r.

Przebieg służby:

1 VIII 1955 – w dyspozycji komendanta wojewódzkiego MO w Bydgoszczy; 1 IX 1955–20 VII 1956 – słuchacz Rocznej Szkoły Oficerskiej MO w Szczytnie; 6 IX 1956 – p.o. komendant Posterunku MO w Żabieńcu; 1 XII 1956 – komendant Posterunku MO w Żabieńcu; 15 VII 1959 – starszy referent operacyjno-dochodzeniowy KM MO we Włocławku; 1 IX 1961 – kierownik Sekcji do walki z Przystępstwami Gospodarczymi KM MO we Włocławku; 1 VI 1964 – starszy referent nadzoru KMiP MO we Włocławku; 1 IV 1967 – inspektor nadzoru KMiP MO we Włocławku; 1 VII 1968 – zastępca naczelnika Wydziału Operacyjno-Dochodzeniowego do walki z Przystępstwami Gospodarczymi KMiP MO we Włocławku; 16 VIII 1971 – dowódca ZOMO KMiP MO we Włocławku; 1 VI 1975 – kierownik Samodzielnej Sekcji „A” SB KW MO we Włocławku; 8–27 IX 1975 – uczestnik przeszkolenia na Kursie Podstawowym nr 1 z zakresu problematyki szyfrowej i kodowej przy Departamencie Szkolenia i Doskonalenia Zawodowego MSW; 16 VIII 1981 – naczelnik Wydziału Gospodarki Materiałowo-Technicznej KW MO/WUSW we Włocławku; 31 X 1989 – zwolniony.

Awanse:

chorąży MO – [b.d.]; podporucznik MO – 9 V 1959; porucznik MO – 10 VII 1962; kapitan MO – 30 VI 1969; major MO – 25 IX 1975; podpułkownik MO – 17 IX 1982.

Źródło: AIPN By, 315/202, Akta osobowe Banasiaka Jerzego.

(M.S.)

Baran Paweł

s. Aleksandra
ur. 2 III 1925 r.

Przebieg służby:

1 IV 1947 – kontraktowy szofer WUBP w Bydgoszczy; 1 XI 1947 – etatowy szofer Wydziału „B” WUBP w Bydgoszczy; 1 VI 1948 – etatowy szofer Garażu Wydziału Zaopatrzenia WUBP w Bydgoszczy; 1 XI 1950 – kierownik Garażu Kwatermistrzostwa WUBP w Bydgoszczy; 1 III 1952 – naczelnik Służby Transportowej Kwatermistrzostwa WUBP w Bydgoszczy; 1 XI 1953–31 V 1954 – uczestnik sześciomiesięcznego Kursu Doskonalenia Oficerów w Oficerskiej Szkole Samochodowej MON w Pile; 1 IV 1955 – naczelnik Służby Samochodowej Wydziału Administracyjno-Gospodarczego WUdsBP w Bydgoszczy; 15 XII 1956 – w dyspozycji komendanta wojewódzkiego MO w Bydgoszczy; 1 III 1957 – naczelnik Służby Samochodowej/Transportowej Kwatermistrzostwa KW MO w Bydgoszczy; 2 VI 1962 – zawieszony w czynnościach służbowych; 1 IV 1969 – naczelnik Wydziału Transportowego KW MO w Bydgoszczy; 1 VI 1975 – naczelnik Wydziału Obsługi Transportu KW MO/WUSW w Bydgoszczy; 4 IV 1990 – zwolniony.

Awanse:

kapral – 30 VII 1948; chorąży – 21 VII 1951; podporucznik – 22 VII 1952; porucznik – 22 VII 1954; porucznik MO – [b.d.]; kapitan MO – [b.d.]; major MO – 13 VII 1963; podpułkownik MO – 30 VI 1969; pułkownik MO – 23 IX 1983.

Źródło: AIPN By, 90/6440, Akta osobowe Barana Pawła.
(M.S.)

Barański Franciszek

s. Józefa
ur. 26 III 1948 r.

Przebieg służby:

16 I 1976 – młodszy inspektor Wydziału III SB KW MO w Toruniu; 29 IX 1976–25 VI 1977 – słuchacz Studium Podyplomowego ASW w Warszawie; 16 X 1977 – starszy inspektor Wydziału III SB KW MO w Toruniu; 1 V 1980 – starszy inspektor Wydziału III „A” SB KW MO w Toruniu; 1 VI 1981 – starszy inspektor Wydziału IV SB KW MO w Toruniu; 1 IV 1983 – zastępca kierownika Komisariatu MO ds. SB w Nowym Mieście Lubawskim; 1 VIII 1983 – zastępca szefa RUSW ds. SB w Nowym Mieście Lubawskim; 7 II 1990 – p.o. inspektor RUSW w Nowym Mieście Lubawskim; 31 VII 1990 – zwolniony.

Awanse:

podporucznik MO – 18 VI 1971; porucznik MO – 10 V 1980; kapitan MO – 10 VII 1981.

Źródło: AIPN By, 0135/220, Akta osobowe Barańskiego Franciszka.

(M.S.)

Barczewski Lech

s. Antoniego

ur. 8 VII 1933 r.

Przebieg służby:

16 XII 1964 – starszy referent Sekcji 9 Wydziału do walki z Przestępczością Gospodarczą KM MO w Bydgoszczy; 15 III 1966 – starszy referent Sekcji 2 Wydziału do walki z Przestępczością Gospodarczą KM MO w Bydgoszczy; 16 IX 1968 – inspektor Wydziału II SB KW MO w Bydgoszczy; 7 VI 1972–27 III 1973 – słuchacz Szkoły Oficerskiej Ogólnooperacyjnej nr 2 CW MSW w Legionowie; 1 V 1974 – starszy inspektor Wydziału II SB KW MO w Bydgoszczy; 1 VI 1975 – kierownik Sekcji 6 Wydziału II SB KW MO w Bydgoszczy; 16 I 1978 – zastępca naczelnika Wydziału Paszportów SB KW MO w Bydgoszczy; 1 II 1980 – naczelnik Wydziału Paszportów SB KW MO/WUSW w Bydgoszczy; 28 II 1985 – zwolniony.

Awanse:

starszy szeregowy MO – 21 XII 1964; kapral MO – 9 XI 1965; plutonowy MO – 18 III 1967; sierżant MO – 8 III 1969; podporucznik MO – 11 VI 1971; porucznik MO – 22 VIII 1978; kapitan MO – 10 VII 1981.

Źródło: AIPN By, 0122/3308, Akta osobowe Barczewskiego Lecha.

(M.S.)

Bardadyn Aleksander

s. Józefa

ur. 5 X 1906 r.

Przebieg służby:

27 XII 1945 – inspektor Wydziału Więzień i Obozów WUBP w Bydgoszczy; 1 II 1946 – p.o. zastępca naczelnika Wydziału Więzień i Obozów WUBP w Bydgoszczy; 1 IX 1946 – p.o. naczelnik Wydziału Więziennictwa WUBP w Bydgoszczy; 1 IV 1947 – w dyspozycji dyrektora Departamentu Więziennictwa MBP; 1 VII 1947 – naczelnik Więzienia Karo-Śledczego w Bydgoszczy; 15 VII 1952 – zwolniony.

Awanse:

podporucznik – 20 XII 1946; porucznik – 22 VII 1949.

Źródło: AIPN By, 324/4, Akta osobowe Bardadyna Aleksandra.
(W.P.)

Bassak Jan

s. Juliana

ur. 26 XI 1913 r.

Przebieg służby:

7 I 1946 – etatowy starszy inspektor sanitarny Wydziału Zdrowia WUBP w Bydgoszczy; 1 VIII 1946 – dyrektor Polikliniki Wydziału Zdrowia przy WUBP w Bydgoszczy; 1 II 1948 – dyrektor Szpitala Wydziału Zdrowia WUBP w Bydgoszczy; 31 III 1950 – w dyspozycji szefa WUBP w Bydgoszczy; 1 XI 1950 – asystent oddziału ginekologiczno-położniczego Szpitala WUBP w Bydgoszczy; 31 XII 1953 – zwolniony².

Awanse:

kapitan – 5 XI 1946.

Źródło: AIPN By, 0122/602, Akta osobowe Bassaka Jana.
(M.S.)

Bąk Stanisław

s. Stanisława

ur. 8 VII 1925 r.

Przebieg służby:

3 II 1947 – referent PUBP w Chełmnie; 1 IX 1947 – referent Sekcji 4 Wydziału V WUBP w Bydgoszczy; 28 XII 1947 – referent Referatu I PUBP w Chełmnie; 1 III 1949 – referent Referatu I PUBP w Inowrocławiu; 1 XII 1949 – starszy referent Referatu I PUBP w Inowrocławiu; 15 XI 1953 – starszy referent Sekcji 1 Wydziału I WUBP

² Zwolnienie Jana Bassaka z pracy w organach BP wiązało się ze śledztwem prowadzonym w jego sprawie przez Wydział ds. Funkcjonariuszy WUBP w Bydgoszczy, zob. AIPN By, 0122/602, Akta osobowe Bassaka Jana, Wniosek naczelnika Wydziału ds. Funkcjonariuszy WUBP w Bydgoszczy do dyrektora Departamentu Kadr MBP, 14 III 1950 r., k. 63: „Po dokładnym przejrzeniu akt osobowych dr. Bassaka stwierdzono, że pomagał on w niebezpiecznych wypadkach członkom AK. Ponadto jest zapatrywań czysto reakcyjnych. W podobną szatę jest ubrana jego żona, przeciwniczka obecnego ustroju. Wobec czego proponuję ww. zwolnić z pracy w organach BP z dziewięciomiesięcznym odszkodowaniem jako politycznie niepewnego”; *ibidem*, Charakterystyka służbowa, 20 I 1953 r., k. 73: „Wydalony z szeregów PZPR za negatywny stosunek do partii oraz za nieuczęszczanie na zebrania [...]”.

w Bydgoszczy; 1 I 1954 – kierownik Sekcji 1 Wydziału I WUBP w Bydgoszczy; 1 X 1954 – zastępca naczelnika Wydziału I WUBP w Bydgoszczy; 1 IV 1955 – zastępca naczelnika Wydziału II WUdsBP w Bydgoszczy; 1 I 1957 – zastępca naczelnika Wydziału II SB KW MO w Bydgoszczy; 1 VI 1957 – naczelnik Wydziału II SB KW MO w Bydgoszczy; 31 III 1959 – w dyspozycji dyrektora Departamentu Kadr i Szkolenia MSW; 1 IV 1959 – starszy oficer operacyjny Wydziału IV Departamentu II MSW; 16 II 1963 – starszy inspektor Wydziału III Zarządu Organizacyjno-Wojskowego MSW; 1 III 1965 – starszy inspektor Wydziału II Zarządu I MSW; 15 IV 1965 – starszy inspektor Wydziału I Zarządu I MSW; 15 III 1966 – w dyspozycji dyrektora Departamentu Kadr i Szkolenia MSW; 5 IV 1966 – starszy inspektor Wydziału X Departamentu II MSW; 1 II 1968 – starszy inspektor Wydziału VIII Departamentu II MSW; 1 I 1969 – starszy inspektor Wydziału Ogólnego Departamentu II MSW; 1 XII 1975 – starszy inspektor Grupy do Zadań Specjalnych Departamentu II MSW; 1 I 1978 – starszy inspektor Grupy nr 3 Departamentu II MSW³; 30 V 1982 – odwołany do kraju i mianowany starszym inspektorem Grupy do Zadań Specjalnych Departamentu II MSW; 1 I 1984 – starszy inspektor Wydziału VI Departamentu III MSW; 15 III 1987 – specjalista Zespołu Operacyjnego Departamentu III MSW; 31 V 1987 – zwolniony.

Awanse:

chorąży – 15 V 1945; podporucznik – 30 XII 1949; porucznik – 21 VII 1954; kapitan – 18 VII 1956; kapitan MO – 11 II 1957; major MO – 29 VI 1961; podpułkownik MO – 10 VI 1966; pułkownik MO – 8 VI 1970.

Źródło: AIPN, 0604/1621, Akta osobowe Bąka Stanisława.

(M.S.)

Bednarek Mieczysław

s. Józefa

ur. 6 VII 1916 r.

Przebieg służby:

1 III 1945 – pomocnik biurowy Sekretariatu WUBP w Bydgoszczy; 16 VI 1945 – p.o. kierownik/naczelnik Sekretariatu WUBP w Bydgoszczy; 1 XII 1946 – zwolniony.

Awanse:

bez stopnia w UB.

Źródło: AIPN By, 0122/34, Akta osobowe Bednarka Mieczysława.

(M.S.)

---

³ Praca w charakterze eksperta w Biurze Zastępcy Stałego Przedstawiciela PRL w RWPG z siedzibą w Moskwie, faktycznie polegająca na przekazywaniu Grupie „Wisła”, działającej przy ambasadzie PRL, wyprzedzających informacji o zamierzonych wyjazdach obywateli PRL – pracowników RWPG i ich rodzin do krajów kapitalistycznych oraz ustalaniu i rozpoznawaniu charakteru ich kontaktów z osobami z państw kapitalistycznych.

Bekierz Edmund

s. Franciszka
ur. 19 X 1917 r.

Przebieg służby:

12 V 1945 – starszy oficer śledczy Sekcji 8 Wydziału I WUBP w Bydgoszczy; 1 XI 1945 – p.o. zastępca kierownika Sekcji 8 Wydziału I WUBP w Bydgoszczy; 1 II 1946 – starszy oficer śledczy Sekcji 6 i p.o. zastępca kierownika (niezatwierdzony w dniu 30 IV 1946 r.) Wydziału IV „A” WUBP w Bydgoszczy; 1 VI 1948 – oficer śledczy Sekcji 1 Wydziału Śledczego WUBP w Bydgoszczy; 22 X 1949 – zwolniony.

Awanse:

podporucznik – 22 XII 1947.

Źródło: AIPN By, 0122/612, Akta osobowe Bekierza Edmunda; AIPN By, 031/1, Sprawozdania Sekcji 8 [Wydziału I] WUBP w Bydgoszczy za 1945 r. (M.S., A.P.-H.)

Bengom Mieczysław

s. Józefa
ur. 8 VIII 1920 r.

Przebieg służby:

6 VIII 1945 – zastępca kierownika Sekcji 3 Wydziału I WUBP w Bydgoszczy; 10 IX 1945 – referent PUBP/MUBP w Toruniu; 18 III 1946 – zastępca kierownika/szefa MUBP w Toruniu; 13 III 1947 – szef MUBP w Toruniu; 5 IX 1947 – w dyspozycji szefa UBP na m. st. Warszawę; 10 IX 1947 – kierownik Sekcji 2 Wydziału I UBP na m. st. Warszawę; 31 XI 1947 – zwolniony.

Awanse:

[b.d.]

Źródło: AIPN, Kartoteka osobowa funkcjonariusza BP; AIPN By, 060/1, Sprawozdania kierownika PUBP i MUBP w Toruniu za 1945 r.; AIPN By, 169/1, Rozkaz personalny nr 41 kierownika WUBP w Bydgoszczy z 5 X 1945 r., k. 87. (M.S.)

Białek Henryk

s. Stanisława
ur. 14 XI 1928 r.

Przebieg służby:

17 XI 1951 – wartownik PUBP w Bydgoszczy; 1 XII 1951–1 VII 1952 – słuchacz Międzywojewódzkiego Kursu BP przy WUBP w Po-

znaniu; 1 V 1952 – strażnik więzienny na etacie wojskowym w więzieniu w Koronowie; 1 VIII 1952 – referent terenowy PUBP w Lipnie; 1 X 1953 – starszy referent terenowy PUBP w Lipnie; 1 IV 1955 – referent operacyjny PUdsBP w Lipnie; 1 II 1956 – starszy referent operacyjny PDdsBP w Golubiu-Dobrzyniu; 1 IV 1956 – oficer operacyjny PDdsBP w Golubiu-Dobrzyniu; 1 I 1957 – starszy oficer operacyjny KP MO w Golubiu-Dobrzyniu; 1 IX 1958–21 VII 1960 – słuchacz dwuletniej Oficerskiej Szkoły Zawodowej Służby Bezpieczeństwa w CW MSW w Legionowie; 24 VII 1960 – w dyspozycji zastępcy komendanta wojewódzkiego MO ds. Bezpieczeństwa w Bydgoszczy; 1 IX 1961 – starszy oficer operacyjny Referatu ds. Bezpieczeństwa KP MO w Golubiu-Dobrzyniu; 1 XI–1 XII 1961 – p.o. zastępca komendanta powiatowego MO ds. Bezpieczeństwa w Golubiu-Dobrzyniu; 1 IV 1967 – inspektor operacyjny SB Referatu ds. Bezpieczeństwa KP MO w Golubiu-Dobrzyniu; 1 III 1973 – I zastępca komendanta powiatowego MO ds. SB w Żnieniu; 1 VI 1975 – w dyspozycji komendanta wojewódzkiego MO w Toruniu; 1 VI 1975 – zastępca naczelnika Wydziału Paszportów SB KW MO/WUSW w Toruniu; 31 X 1986 – zwolniony.

Awanse:

starszy sierżant – 23 VI 1952; chorąży – 21 VII 1954; podporucznik – 20 VII 1955; podporucznik MO – 11 II 1957; porucznik MO – 5 VII 1960; kapitan MO – 30 VI 1973; major MO – 31 V 1978; podpułkownik MO – 11 VII 1986.

Źródło: AIPN By, 194/3600, Akta osobowe Białka Henryka.

(M.S.)

Białek Kazimierz

s. Adama

ur. 18 II 1922 r.

Przebieg służby:

17 I 1945–VIII 1946 – wykładowca języka polskiego w CS MBP w Łodzi; 17 VI 1945 – słuchacz, następnie wykładowca Szkoły Oficerów Polityczno-Wychowawczych CW MBP w Lublinie; 5 XI 1945 – p.o. dowódca kompanii CS MBP w Łodzi; 9 V 1946 – dowódca kompanii CS MBP w Łodzi; 15 VII 1946 – w dyspozycji szefa WUBP w Krakowie; 15 VII 1946 – kierownik Sekcji 2 (Szkoleniowej) Wydziału Personalnego WUBP w Krakowie; VII–3 VIII 1947 – uczestnik Kursu Szefów PUBP w CW MBP w Legionowie; 1 XI 1947 – kierownik Międzywojewódzkiej Szkoły BP w Krakowie, jednocześnie zastępca naczelnika Wydziału Szkolenia WUBP w Krakowie; IX 1948 – odwołany ze stanowiska zastępcy naczelnika Wydziału Szkolenia WUBP w Krakowie; 25 XI 1948 – zastępca naczelnika i p.o. naczelnik Wydziału Szkolenia WUBP w Bydgoszczy; 1 I 1950 – naczelnik Wydziału Szkolenia WUBP w Bydgoszczy; 17 IX 1953 – w dyspozycji dyrektora Departamentu Służby Zdrowia MBP; 15 X 1953 – zastępca dyrektora ds. administracyjnych/administracyjno-gospodarczych Szpitala MBP/MSW w Otwocku; 31 XII 1954 – w dyspozycji ministra spraw wewnętrznych; 31 VII 1955 – zwolniony.

Awanse:

chorąży – 16 XI 1945; podporucznik – 20 XII 1946; porucznik – 22 XII 1947; kapitan – 22 VII 1950.

Źródło: AIPN, 0218/2045, Akta osobowe Białka Kazimierza.
(M.S.)

Białokozowicz Jan

s. Wincentego
ur. 21 VI 1925 r.

Przebieg służby:

18 XI 1944 – wywiadowca Sekcji 1 PUBP w Bielsku Podlaskim; 19 XII 1944 – słuchacz 1. Centralnej Szkoły Oficerskiej RBP/MBP w Lublinie; 22 I 1945 – kierownik grupy operacyjnej na powiat tucholski, jednocześnie kierownik PUBP w Tucholi; 26 X 1946 – oficer śledczy Wydziału Śledczego WUBP w Bydgoszczy; 31 V 1947 – starszy oficer śledczy PUBP we Włocławku; 24 X 1947 – kierownik Sekcji Śledczej PUBP we Włocławku; 15 IV 1948 – zastępca szefa i p.o. szef PUBP w Chełmnie; 1 III 1950 – szef PUBP w Chełmnie; 1 IX 1951 – kierownik Sekcji 3 Wydziału IV WUBP w Bydgoszczy; 1 III 1953 – kierownik Sekcji 1 Wydziału IX WUBP w Bydgoszczy; 1 IX 1954 – kierownik Sekcji 2 Wydziału IV WUBP w Bydgoszczy; 1 IV 1955 – kierownik Sekcji 2 Wydziału IV WUdsBP w Bydgoszczy; 1 IX 1955 – słuchacz dwuletniej Szkoły Podwyższania Kwalifikacji Kierowników Sekcji w Szkole nr 2 KdsBP w Gdańsku; 16 XII 1956 – w dyspozycji kierownika WUdsBP w Bydgoszczy; 20 XII 1956 – zwolniony.

Awanse:

podporucznik – 22 VII 1946; porucznik – 18 VII 1949; kapitan – 20 VII 1955.

Źródło: AIPN By, 0122/2607, Akta osobowe Białokozowicza Jana.
(M.S.)

Biały Antoni

s. Franciszka
ur. 21 II 1942 r.

Przebieg służby:

1 V 1965 – oficer operacyjny Referatu ds. SB KP MO w Sępólnie Krajeńskim; 31 V–16 VI 1965 – uczestnik przeszkolenia na Kursie Wstępnym dla nowo przyjętych pracowników Służby Bezpieczeństwa w CW MSW w Legionowie; 5 IX 1966–21 VII 1967 – słuchacz Rocznej Oficerskiej Szkoły Operacyjnej SB CW MSW w Legionowie; 1 IV 1968 – oficer SB Referatu ds. SB KP MO w Sępólnie Krajeńskim; 1 XII 1970 – inspek-

Przebieg służby i awanse funkcjonariuszy...

---

tor operacyjny Referatu ds. SB KP MO w Sępólnie Krajeńskim; 16 IV 1973 – I zastępca komendanta powiatowego MO ds. SB w Radziejowie; 1 VI 1975 – w dyspozycji komendanta wojewódzkiego MO we Włocławku; 1 VI 1975 – zastępca naczelnika Wydziału II SB KW MO we Włocławku; 1 VI 1976 – starszy inspektor Wydziału Nadzoru Służby Terenowej Rządowego Centrum Informatycznego w Biurze Studiów i Projektów PESEL MSW; 1 VIII 1981 – starszy inspektor Wydziału Służby Terenowej Departamentu PESEL MSW; 31 VII 1983 – zwolniony.

Awanse:

starszy szeregowy MO – 7 IV 1965; podporucznik MO – 12 VII 1967; porucznik MO – 11 VI 1971; kapitan MO – 25 IX 1975; major MO – 14 VII 1981.

Źródło: AIPN, 0604/2006, Akta osobowe Białego Antoniego.

(A.P.-H., M.S.)

Biegała Czesław

s. Wojciecha

ur. 7 VI 1924 r.

Przebieg służby:

22 I 1945 – funkcjonariusz grupy operacyjnej MBP na województwo pomorskie; 1 II 1945 – starszy referent Sekcji 2 Wydziału I WUBP w Bydgoszczy; 29 V 1945 – referent Sekcji 1 Wydziału I WUBP w Bydgoszczy; 11 VI 1945 – p.o. zastępca kierownika Sekcji 1 Wydziału [do] Walki z Bandytyzmem WUBP w Bydgoszczy; 10 X 1945 – starszy referent Wydziału [do] Walki z Bandytyzmem WUBP w Bydgoszczy; 12 III 1946 – aresztowany; 15 IV 1946 – zwolniony.

Awanse:

bez stopnia w UB.

Źródło: AIPN By, 0122/42, Akta osobowe Biegały Czesława.

(M.S.)

Bieniewicz Grzegorz

s. Jana

ur. 12 VIII 1951 r.

Przebieg służby:

16 VIII 1975 – starszy referent techniki operacyjnej Samodzielnej Sekcji „A” SB KW MO we Włocławku; 4 X 1977–1 III 1979 – słuchacz Szkoły Chorążych CW MSW w Legionowie; 16 VII 1983 – inspektor umieszczony na wolnym etacie kierownika Samodzielnej Sekcji „A” SB KW MO/WUSW we Włocławku; 1 IX 1983–12 VI 1986 – słuchacz

WSO MSW w Legionowie; 1 VI 1985 – kierownik Samodzielnej Sekcji „A” SB WUSW we Włocławku; 31 VII 1990 – zwolniony.

Awanse:

kapral MO – 21 VIII 1975; starszy kapral MO – 2 X 1976; plutonowy MO – 3 X 1977; młodszy chorąży MO – 26 II 1979; chorąży MO – 20 IX 1982; podporucznik MO – 28 VI 1986; porucznik MO – 21 IX 1989.

Źródło: AIPN By, 314/3, Akta osobowe Bieniewicza Grzegorza.
(M.S.)

Bieńkowski Krzysztof

s. Zdzisława
ur. 29 VIII 1957 r.

Przebieg służby:

16 VII 1980 – inspektor Wydziału „T” SB KW MO we Włocławku; 11 IX 1980–2 VI 1981 – słuchacz Stacjonarnego Studium Podyplomowego ASW w Świdrze; 1 XI 1981 – inspektor Wydziału „B” SB KW MO we Włocławku; 1 VIII 1982 – inspektor Sekcji „B” Wydziału Zabezpieczenia Operacyjnego SB KW MO we Włocławku; 1 VII 1983 – kierownik Sekcji „B” Wydziału Zabezpieczenia Operacyjnego SB KW MO/WUSW we Włocławku; 16 XII 1989 – w dyspozycji szefa WUSW we Włocławku; 31 I 1990 – w dyspozycji szefa WUSW w Toruniu; 1 II 1990 – kierownik Terenowej Grupy „B” SB z siedzibą we Włocławku przy Wydziale „B” SB WUSW w Toruniu; [31] VII 1990 – zwolniony.

Awanse:

podporucznik MO – 22 V 1981; porucznik MO – 18 IX 1984; kapitan MO – 20 IX 1988.

Źródło: AIPN By, 457/6, Akta osobowe Bieńkowskiego Krzysztofa.
(M.S.)

Bieńkowski Zdzisław

s. Mateusza
ur. 18 IV 1930 r.

Przebieg służby:

15 IX 1949–20 VII 1951 – słuchacz Dwuletniej Szkoły CW MBP w Legionowie; 27 VII 1951 – w dyspozycji szefa WUBP w Bydgoszczy; 1 VIII 1951 – referent Sekcji 1 Wydziału I WUBP w Bydgoszczy; 5 X 1951 – referent Sekcji 5

Wydziału V WUBP w Bydgoszczy; 1 X 1952 – referent Sekcji 5 PUBP we Włocławku; 1 VI 1953 – starszy referent Sekcji 5 PUBP we Włocławku; 1 X 1954 – kierownik Sekcji 4 PUBP we Włocławku; 1 IV 1955 – starszy referent Referatu VI PUdsBP we Włocławku; 1 IV 1956 – oficer operacyjny Referatu VI PUdsBP we Włocławku; 1 I 1957 – starszy oficer operacyjny Referatu ds. Bezpieczeństwa KP MO we Włocławku; 1 IV 1967 – inspektor operacyjny SB Grupy Operacyjnej Referatu ds. Bezpieczeństwa KMIP MO we Włocławku; 1 IX 1968 – starszy inspektor operacyjny SB Grupy Operacyjnej Referatu ds. SB KMIP MO we Włocławku; 1 XI 1970 – II zastępca komendanta miejskiego i powiatowego MO ds. SB we Włocławku; 11 IX–25 X 1974 – uczestnik przeszkolenia na Kursie Zastępców Komendantów Powiatowych ds. Służby Bezpieczeństwa w Ośrodku Doskonalenia Kadr Kierowniczych MSW w Łodzi; 1 VI 1975 – naczelnik Wydziału II SB KW MO/WUSW we Włocławku; 16 X 1983 – w dyspozycji szefa WUSW we Włocławku; 16 X 1983 – starszy inspektor Wydziału II SB WUSW we Włocławku w związku z oddelegowaniem do służby w MSZ (kurier dyplomatyczny); 31 I 1985 – w dyspozycji szefa WUSW we Włocławku; 31 III 1986 – odwołany z delegacji w związku z ukończeniem pracy kuriera dyplomatycznego w MSZ; 16 IX 1986 – naczelnik Wydziału II SB WUSW we Włocławku; 20 III 1990 – zwolniony.

Awanse:

chorąży – 30 VII 1951; podporucznik – 21 VII 1954; podporucznik MO – 11 II 1957; porucznik MO – 18 VII 1957; kapitan MO – 22 VI 1963; major MO – 11 VI 1971; podpułkownik MO – 25 IX 1975.

Źródło: AIPN By, 0134/551, Akta osobowe Bieńkowskiego Zdzisława.
(A.P.-H.)

Biliński Jan

s. Józefa

ur. 26 X 1915 r.

Przebieg służby:

7 II 1945 – funkcjonariusz grupy operacyjnej MBP na województwo pomorskie; 1 X 1945 – referent Sekcji 2 MUBP w Toruniu; 1 II 1946 – kierownik Sekcji Powiatowej MUBP w Toruniu; 28 III 1947 – absolwent VII Kursu w CS MBP w Łodzi; 1 V 1947 – szef PUBP w Szubiniu; 1 II 1950 – szef PUBP w Inowrocławiu; 14 IV 1950 – uczestnik sześciomiesięcznego Kursu Przeszkolenia Politycznego Aktywu Kierowniczego MBP w Centralnej Szkole Partyjnej przy KC PZPR; 1 XII 1950 – inspektor Inspektoratu Kierownictwa WUBP w Bydgoszczy; 1 VII 1954 – w dyspozycji Departamentu Kadr MBP; 1 VIII 1954 – inspektor Inspektoratu Kierownictwa WUBP w Szczecinie; 1 IV 1955 – inspektor Inspektoratu Kierownika WUdsBP w Szczecinie; 1 I 1957 – kierownik Sekcji 4 Wydziału „B” SB KW MO w Szczecinie; 1 IV 1957 – zastępca naczelnika Wydziału „T” SB KW MO w Szczecinie; 1 X 1957 – zastępca naczelnika Wydziału „B” SB KW MO w Szczecinie; 31 I 1964 – zwolniony.

Awanse:

podporucznik – 11 IV 1947; porucznik – 22 XII 1947; kapitan – 30 XII 1949; major – 27 XII 1955.

Źródło: AIPN Sz, 0019/149, Akta osobowe Bilińskiego Jana.
(T.G.)

Bilska Leokadia (Wolfgang Lea)

c. Józefa (Izaaka)
ur. 30 XII 1910 r.

Przebieg służby:

31 VIII 1945 – zastępca kierownika Wydziału Personalnego WUBP w Bydgoszczy (nie zgłosiła się do pracy, rozkaz anulowano).

Awanse:

bez stopnia w UB.

Źródło: AIPN By, 0122/51, Akta osobowe Bilskiej Leokadii.
(M.S.)

Birnbach Stefan

s. Józefa
ur. 28 VIII 1909 r.

Przebieg służby:

23 I 1946 – starszy referent PUBP w Świeciu; 14 VI 1946 – komendant Gmachu PUBP w Świeciu; 15 IX 1946 – p.o. zastępca naczelnika Wydziału IV WUBP w Bydgoszczy; 1 V 1948 – zastępca naczelnika i p.o. naczelnik Wydziału IV WUBP w Bydgoszczy; 1 X 1949 – naczelnik Wydziału IV WUBP w Bydgoszczy; 15 X 1950 – inspektor Inspektoratu Kierownictwa WUBP w Gdańsku; 25 XI 1951 – inspektor Inspektoratu Kierownictwa WUBP w Katowicach; 1 IV 1955 – starszy inspektor Inspektoratu Kierownika WUdsBP w Stalinogrodzie (Katowicach); 28 XI 1956 – naczelnik Wydziału „B” SB KW MO w Katowicach; 31 X 1964 – zwolniony.

Awanse:

chorąży – 5 XI 1946; podporucznik – 22 XII 1947; porucznik – 16 VII 1948; kapitan – 18 VII 1949; major – 22 VII 1953; major MO – 11 II 1957; podpułkownik MO – [b.d.].

Źródło: AIPN Ka, 0227/29, Akta osobowe Birnbacha Stefana.
(T.G.)

Biskup Edmund

s. Kazimierza

ur. 24 V 1913 r.

Przebieg służby:

1 I 1947 – starszy inspektor sanitarny i p.o. zastępca naczelnika Wydziału Zdrowia WUBP w Bydgoszczy; 1 VI 1948 – inspektor i jednocześnie zastępca naczelnika Wydziału Zdrowia WUBP w Bydgoszczy; 15 II 1949 – p.o. naczelnik Wydziału Zdrowia/Służby Zdrowia WUBP w Bydgoszczy; 31 VII 1951 – zwolniony w związku z przejściem do Ministerstwa Służby Zdrowia i przeniesiony do rezerw MBP.

Awanse:

kapitan – 22 XII 1947; major – 28 XII 1950.

Źródło: AIPN, 0193/7200, Akta osobowe Biskupa Edmunda.

(T.G.)

Błaszak Janusz

s. Adama

ur. 18 IV 1925 r.

Przebieg służby:

27 VIII 1946 – żołnierz 7 Pułku KBW w Kielcach; 19 I 1950 – referent Sekcji 4 PUBP w Inowrocławiu; 1 IV 1951 – starszy referent Sekcji 4 PUBP w Inowrocławiu; 10 IX 1951–21 VII 1952 – słuchacz Rocznej Szkoły Oficerskiej w CW MBP w Legionowie; 18 VIII 1952 – w dyspozycji szefa WUBP w Bydgoszczy; 1 IX 1952 – kierownik Sekcji 4 UBP na Miasto i Powiat Toruń; 1 VIII 1954 – zastępca szefa UBP na Miasto i Powiat Toruń; 1 IV 1955 – zastępca kierownika PUdsBP w Toruniu; 1 I 1957 – starszy oficer operacyjny Referatu ds. Bezpieczeństwa KP MO w Toruniu; 1 IX 1961 – starszy oficer operacyjny Referatu ds. Bezpieczeństwa KM MO w Toruniu; 1 XII 1964 – II zastępca komendanta miejskiego MO ds. Bezpieczeństwa KM MO w Toruniu; 1 IV 1967 – II zastępca komendanta miejskiego i powiatowego MO w Toruniu; 12 I–27 III 1970 – uczestnik Kursu Doskonalenia Kadr Kierowniczych Służby Bezpieczeństwa MSW; 15 XII 1970 – sekretarz Komitetu Zakładowego PZPR przy KM i P MO w Toruniu; 1 VI 1975 – w dyspozycji komendanta wojewódzkiego MO w Toruniu; 11 VIII 1975 – I sekretarz Komitetu Zakładowego PZPR przy KW MO w Toruniu; 30 IV 1977 – zwolniony.

Awanse:

kapral – 22 VII 1950; plutonowy – 29 XII 1950; chorąży – 22 VII 1952; podporucznik – 21 VII 1954; porucznik – 20 VII 1955; porucznik MO – 11 II 1957; kapitan MO – 2 VII 1959; major MO – 22 V 1966.

Źródło: AIPN By, 0135/8, Akta osobowe Błaszaka Janusza.

(T.G.)

Błaszczyk Jerzy

s. Jana

ur. 19 II 1919 r.

Przebieg służby:

15 V 1946 – komendant warty PUBP w Rypinie; 1 X 1946 – referent PUBP w Rypinie; 1 V 1947 – sekretarz PUBP w Rypinie; 1 III 1948 – sekretarz PUBP w Nowym Mieście Lubawskim; 1 V 1948 – referent Referatu V PUBP w Rypinie; 1 X 1949 – starszy referent Referatu V PUBP w Rypinie; 15 III 1950 – starszy referent przy Kierownictwie PUBP w Rypinie; 1 II 1952 – zastępca szefa PUBP w Rypinie; 1 X 1953 – zastępca szefa PUBP w Wąbrzeźnie; 1 IV 1955 – starszy referent Sekcji 2 Wydziału II WUdsBP w Bydgoszczy; 15 V 1955 – zwolniony.

Awanse:

chorąży – 1 I 1948; podporucznik – 22 VII 1950; porucznik – 22 VII 1952.

Źródło: AIPN By, 0122/2413, Akta osobowe Błaszcyka Jerzego.

(T.G.)

Boć Mieczysław

s. Aleksandra

ur. 21 X 1935 r.

Przebieg służby:

19 VIII 1958 – oficer operacyjny Referatu ds. Bezpieczeństwa KP MO w Nowym Mieście Lubawskim; 1 IX 1960–21 VII 1961 – słuchacz Rocznej Szkoły Oficerskiej SB CW MSW w Legionowie; 1 IX 1961 – oficer operacyjny Referatu ds. Bezpieczeństwa KP MO w Nowym Mieście Lubawskim; 31 I 1967 – w dyspozycji komendanta wojewódzkiego MO w Bydgoszczy; 1 II 1967 – oficer operacyjny Referatu ds. Bezpieczeństwa KP MO w Wąbrzeźnie; 1 IV 1967 – oficer SB Referatu ds. Bezpieczeństwa KP MO w Wąbrzeźnie; 1 XI 1970 – inspektor operacyjny SB Referatu ds. SB KP MO w Wąbrzeźnie; 1 III 1973 – I zastępca komendanta powiatowego MO ds. SB w Golubiu-Dobrzyniu; 18 IX–31 X 1973 – uczestnik przeszkolenia na Kursie Doskonalenia Zawodowego w Ośrodku Doskonalenia Kadr Kierowniczych MSW w Łodzi; 1 VI 1975 – starszy inspektor ds. organizacyjno-etatowych Wydziału Inspekcji KW MO w Toruniu; 1 VIII 1979 – starszy inspektor Zespołu ds. SB Wydziału Inspekcji KW MO/WUSW w Toruniu; 30 XI 1986 – zwolniony.

Awanse:

kapral MO – 16 IV 1958; podporucznik MO – 29 VI 1967; porucznik MO – 10 XII 1970; kapitan MO – 12 VI 1980; major MO – 17 IX 1985.

Źródło: AIPN By, 314/4, Akta osobowe Bocia Mieczysława.

(T.G.)

Bogalecki Bogdan

s. Hipolita
ur. 20 XII 1954 r.

Przebieg służby:

1 I 1979 – młodszy inspektor Wydziału IV SB KW MO w Toruniu; 16 II 1979 – młodszy inspektor umieszczony na wolnym etacie inspektora Wydziału III SB KW MO w Toruniu; 1 VII 1979 – starszy inspektor Wydziału III SB KW MO w Toruniu; 8 X 1979–30 VI 1980 – słuchacz Studium Podyplomowego ASW w Świdrze; 1 II 1982 – starszy inspektor umieszczony na wolnym etacie kierownika Sekcji Wydziału III SB KW MO w Toruniu; 1 V 1983 – kierownik Sekcji 2 Wydziału III SB KW MO/WUSW w Toruniu⁴; 1 I 1989 – zastępca kierownika Inspektoratu 2 SB WUSW w Toruniu; 1 XI 1989 – kierownik Sekcji Wydziału Studiów i Analiz SB WUSW w Toruniu; 31 VII 1990 – zwolniony.

Awanse:

podporucznik MO – 28 VIII 1979; porucznik MO – 17 IX 1982; kapitan MO – 17 IX 1986.

Źródło: AIPN By, 0135/222, Akta osobowe Bogaleckiego Bogdana.
(T.G.)

Boguwola Jan

s. N.N.
ur. 25 V 1904 r.

Przebieg służby:

22 II 1946 – zastępca naczelnika Więzienia Karnego we Wronkach; 30 XII 1946 – naczelnik Więzienia Karnego we Wronkach; 1 VI 1948 – naczelnik Wydziału Więziennictwa WUBP w Bydgoszczy; 15 II 1951 – naczelnik Wydziału Ośrodków Pracy Więźniów Centralnego Działu Pracy Więźniów Departamentu Więziennictwa MBP; [b.d.].

Awanse:

podporucznik – 20 XII 1946; porucznik – 10 VII 1947; kapitan – 30 XII 1949; [b.d.].

Źródło: AIPN By, Karta osobowa funkcjonariusza BP.
(T.G.)

---

⁴ Od 23 I 1984 r. w składzie Samodzielnej Grupy Operacyjno-Śledczej SB (z zachowaniem dotychczasowego etatu), utworzonej przez szefa WUSW w Toruniu, płk. dr. Stanisława Łukasiaka, w celu zwalczania toruńskiego podziemia solidarnościowego.

Bomba Stanisław

s. Edwarda

ur. 14 XI 1941 r.

Przebieg służby:

7 IX 1966 – oficer operacyjny Referatu ds. SB KP MO w Świeciu; 3–21 X 1966 – uczestnik przeszkolenia na Kursie Wstępnym dla nowo przyjętych pracowników Służby Bezpieczeństwa w CW MSW w Legionowie; 4 IX 1967–20 VII 1968 – słuchacz Rocznej Szkoły Oficerskiej SB nr 1 CW MSW w Legionowie; 29 VIII 1969 – inspektor operacyjny Referatu ds. SB KP MO w Świeciu; 16 IV 1973 – I zastępca komendanta powiatowego MO ds. SB w Tucholi; 15 V–28 VI 1974 – uczestnik Kursu Zastępców Komendantów Powiatowych ds. SB w Ośrodku Doskonalenia Kadr Kierowniczych MSW w Łodzi; 1 VI 1975 – zastępca naczelnika Wydziału „T” SB KW MO w Bydgoszczy; 1 IX 1979 – naczelnik Wydziału „T” SB KW MO/WUSW w Bydgoszczy; 1 III 1986 – naczelnik Wydziału V SB WUSW w Bydgoszczy; 1 XI 1989 – naczelnik Wydziału Ochrony Gospodarki SB WUSW w Bydgoszczy; 15 III 1990 – zwolniony.

Awanse:

starszy szeregowy MO – 7 IX 1966; podporucznik MO – 10 VII 1968; porucznik MO – 11 VI 1971; kapitan MO – 25 IX 1975; major MO – 12 VI 1980; podpułkownik MO – 29 VIII 1983.

Źródło: AIPN By, 0122/3422, Akta osobowe Bomby Stanisława.
(M.S.)

Borek Jan

s. Jana

ur. 4 V 1924 r.

Przebieg służby:

XI 1944 – słuchacz 1. Centralnej Szkoły Oficerskiej RBP/MBP w Lublinie; 22 I 1945 – funkcjonariusz grupy operacyjnej MBP na województwo pomorskie; 20 VI 1945 – p.o. zastępca kierownika Wydziału [do] Walki z Bandytyzmem WUBP w Bydgoszczy; 15 I 1946 – p.o. referent Sekcji dla Spraw Stałych Funkcjonariuszy WUBP w Bydgoszczy; 1 IV 1946 – referent Sekcji 1 Wydziału VII/III WUBP w Bydgoszczy; 20 VI 1946 – zwolniony.

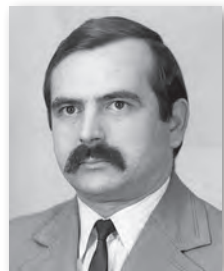
Awanse:

bez stopnia w UB.

Źródło: AIPN By, 0122/64, Akta osobowe Borka Jana.
(M.S.)

Borowy Marek

s. Napoleona
ur. 13 VII 1950 r.

Przebieg służby:

1 III 1976 – kontroler Wydziału „W” SB KW MO we Włocławku;
1 VI 1978 – starszy kontroler Wydziału „W” SB KW MO we Włocławku;
4 X 1978 – nietatowy słuchacz Szkoły Chorążych SB w Legionowie;
15 V 1980 – starszy referent techniki operacyjnej Wydziału „W” SB KW MO we Włocławku;
1 XI 1981 – kierownik zmiany Wydziału „W” SB KW MO we Włocławku;
1 VIII 1982 – kierownik Sekcji „W” Wydziału Zabezpieczenia Operacyjnego SB KW MO/WUSW we Włocławku;
28 IV 1988 – młodszy inspektor Sekcji „T” Wydziału Zabezpieczenia Operacyjnego SB WUSW we Włocławku;
1 XII 1989 – młodszy inspektor Poczty Specjalnej Wydziału Łączności WUSW we Włocławku;
31 VII 1990 – zwolniony.

Awanse:

szeregowy MO – III 1976; kapral MO – 17 IX 1979; młodszy chorąży MO – [przed 10 VII 1980]; chorąży MO – [po 10 VII 1980]; starszy chorąży MO – [przed 28 IV 1988].

Źródło: AIPN By, 315/281, Akta osobowe Borowego Marka.

(T.G.)

Bosowicz Ryszard (do 1970 r. Bosy)

s. Leona
ur. 13 III 1947 r.

Przebieg służby:

16 XI 1970 – referent Sekcji 4 Wydziału do walki z Przestępczością Gospodarczą KMiP MO w Toruniu;
2 X 1972–1 VII 1975 – słuchacz WSO MO MSW w Szczytnie;
1 VII 1975 – starszy inspektor Sekcji Kadr Wydziału Kadr KW MO w Toruniu;
1 IX 1975 – kierownik Sekcji 5 Wydziału III SB KW MO w Toruniu;
1 VII 1979 – kierownik Sekcji Wydziału III „A” SB KW MO w Toruniu;
1 VI 1981 – zastępca naczelnika Wydziału IV SB KW MO w Toruniu;
1 IV 1983 – naczelnik Wydziału V SB KM MO/RUSW w Toruniu;
1 VII 1988 – zastępca szefa RUSW ds. polityczno-wychowawczych; w Toruniu 27 II–11 III 1989 – uczestnik Kursu Teoretyczno-Metodycznego Zastępców Szefów RUSW ds. Polityczno-Wychowawczych w Ośrodku Doskonalenia Kadr Kierowniczych MSW w Łodzi;
22 XI 1989 – w dyspozycji szefa WUSW w Toruniu;
31 VII 1990 – zwolniony.

Awanse:

starszy szeregowy MO – 23 XI 1970; kapral MO – 18 V 1972; starszy kapral MO – 2 X 1974; podporucznik MO – 24 VI 1975; porucznik MO – 22 VI 1978; kapitan MO – 17 IX 1982; major MO – 12 IX 1987.

Źródło: AIPN By, 0135/223, Akta osobowe Bosowicza Ryszarda.

(T.G.)

Braciszewicz Paweł

s. Leona

ur. 11 X 1919 r.

Przebieg służby:

22 VI 1945 – referent Sekcji 1 (następnie 2) PUBP w Chojnicach;
1 XI 1945 – zastępca kierownika Sekcji 2 PUBP w Chojnicach;
15 II 1946 – starszy referent PUBP w Chojnicach; 1 V 1946 –
p.o. zastępca szefa PUBP w Chojnicach; 14 XII 1946 – szef PUBP
w Aleksandrowie Kujawskim; 1 II 1948 – szef PUBP w Nowym Mieście Lubawskim;
15 IV 1948 – w dyspozycji szefa WUBP w Bydgoszczy; 1 IX 1948 – w dyspozycji MON;
29 IV 1949 – zwolniony.

Awanse:

chorąży – [b.d.]; podporucznik – 20 XII 1948.

Źródło: AIPN By, 0122/71, Akta osobowe Braciszewicza Pawła.

(T.G.)

Brochocki Mieczysław

s. Jana⁵

ur. 22 XII 1946 r.

Przebieg służby:

1 V 1973 – oficer SB Grupy „T” Referatu ds. SB KMIP MO w Grudziądzu;
15 X–14 XI 1974 – uczestnik przeszkolenia na Kursie Wstępny dla nowo przyjętych pracowników Służby Bezpieczeństwa przy KW MO w Bydgoszczy; 1 II 1975 – inspektor operacyjny SB Grupy Operacyjnej Referatu ds. SB KMIP MO w Grudziądzu; 1 VI 1975 – w dyspozycji komendanta wojewódzkiego MO w Toruniu; 1 IX 1975 – inspektor Grupy Operacyjnej w Grudziądzu przy Wydziale Paszportów SB KW MO w Toruniu; 1 X 1975 – słuchacz WSO MSW w Legionowie; 30 VI 1978 – w dyspozycji komendanta wojewódzkiego MO w Toruniu; 1 VII 1978 – starszy inspektor Wydziału II SB KW MO w Toruniu; 16 X 1980 – kierownik Grupy Operacyjnej w Grudziądzu przy Wydziale II SB KW MO w Toruniu; 1 IV 1983 – kierownik Referatu II SB KM MO/RUSW w Grudziądzu; 1 XI 1985 – kierownik Sekcji 5 SB RUSW w Grudziądzu; 1 VII 1987 – zastępca szefa RUSW ds. SB w Chełmnie; 31 III 1990 – zwolniony.

⁵ Jan Brochocki (ur. 29 VIII 1922 r.) – funkcjonariusz UB w latach 1947–1955; oficer śledczy: PUBP w Rypinie (1 XI 1947–28 II 1949), PUBP w Lipnie (1 III 1945–28 II 1950) i PUBP w Inowrocławiu (1 III 1950–30 XI 1951). Z dn. 1 XII 1951 r. awansowany na starszego oficera śledczego. Z dn. 1 V 1952 r. przeniesiony do WUBP w Bydgoszczy. 1 VI 1953 r. ponownie skierowany do pracy śledczej w PUBP w Inowrocławiu. Od 21 VII 1954 r. podporucznik. Zwolniony 31 III 1955 r. (AIPN By, 0122/2246, Akta osobowe Brochockiego Jana, s. Aleksandra).

Awanse:

starszy szeregowy MO – 12 V 1973; kapral MO – 3 X 1977; podporucznik MO – 19 VI 1978; porucznik MO – X 1979; kapitan MO – 17 IX 1986.

Źródło: AIPN By, 0135/156, Akta osobowe Brochockiego Mieczysława.
(T.G., M.S.)

Brzuszczak Leon

s. Stanisława

ur. 3 IX 1914 r.

Przebieg służby:

1 III 1945 – referent Sekcji 2 Wydziału I WUBP w Bydgoszczy; 1 III 1946 – referent PUBP w Chełmnie; 22 II–3 XII 1947 – słuchacz CS MBP w Łodzi; 3 XII 1947 – w dyspozycji szefa WUBP w Bydgoszczy; 1 I 1948 – starszy referent i p.o. zastępca szefa PUBP w Chełmnie; 1 VII 1948 – zastępca szefa PUBP w Brodnicy; 1 XI 1948 – w dyspozycji szefa WUBP w Bydgoszczy; 15 XII 1948 – starszy referent przy Kierownictwie PUBP w Nowym Mieście Lubawskim; 15 VII 1949 – starszy referent przy Kierownictwie i p.o. szef PUBP w Nowym Mieście Lubawskim; 1 III 1950 – szef PUBP w Nowym Mieście Lubawskim; 10 IX 1950 – skreślony z ewidencji funkcjonariuszy na podstawie aktu zgonu.

Awanse:

podporucznik – 18 VII 1949.

Źródło: AIPN By, 194/492, Akta osobowe Brzuszczaka Leona.
(T.G.)

Buławski Henryk

s. Aleksandra

ur. 14 XI 1922 r.

Przebieg służby:

9 VIII 1944 – funkcjonariusz II Komisariatu MO w Białymstoku; 1 X 1944 – wywiadowiec Sekcji 4 WUBP w Białymstoku; 30 I 1945 – kierownik Sekcji 1 Wydziału I WUBP w Bydgoszczy; 18 V 1945 – skreślony z ewidencji funkcjonariuszy na podstawie aktu zgonu.

Awanse:

podporucznik – [b.d.].

Źródło: AIPN By, 0122/652, Akta osobowe Buławskiego Henryka.
(M.S.)

Byler Stanisław

s. Andrzeja

ur. 7 X 1919 r.

Przebieg służby:

6 III 1946 – referent Ekspozytury Kolejowej PUBP w Toruniu; 1 X 1948 – starszy referent Ekspozytury Kolejowej PUBP w Toruniu; 1 II 1949 – starszy referent Referatu Kolejowego PUBP w Toruniu; 1 III 1949 – referent Sekcji 8 Wydziału IV WUBP w Bydgoszczy; 1 X 1949 – starszy referent Sekcji 8 Wydziału IV WUBP w Bydgoszczy; 1 I 1951 – starszy referent Sekcji 2 Wydziału Komunikacji WUBP w Bydgoszczy; 1 VI 1951 – kierownik Sekcji 2 Wydziału Komunikacji WUBP w Bydgoszczy; 10 IX 1951–21 VII 1952 – słuchacz Rocznej Szkoły Oficerskiej CW MBP w Legionowie; 8 VIII 1952 – starszy referent Sekcji 3 Wydziału I Departamentu VIII MBP; 15 II 1953 – zastępca naczelnika Wydziału VIII WUBP w Bydgoszczy; 1 VIII 1954 – kierownik Oddziału VIII w Toruniu Wydziału VIII WUdsBP w Gdańsku; 1 IV 1956 – starszy oficer operacyjny Oddziału V w Toruniu Wydziału VIII WUdsBP w Gdańsku; 1 II 1957 – starszy oficer operacyjny Wydziału III SB KW MO w Bydgoszczy; 1 VII 1962 – starszy oficer operacyjny Grupy I Wydziału IV SB KW MO w Bydgoszczy; 1 II 1966 – zastępca/I zastępca komendanta powiatowego MO ds. Bezpieczeństwa w Aleksandrowie Kujawskim; 15 IV 1973 – zwolniony.

Awanse:

chorąży – 30 XII 1949; podporucznik – 21 VII 1951; porucznik – 22 VII 1952; kapitan MO – 20 VII 1955; major MO – 28 V 1966.

Źródło: AIPN By, 0122/3145, Akta osobowe Bylera Stanisława.

(T.G.)

Bytner Jan

s. Józefa

ur. 2 I 1934 r.

Przebieg służby:

1 VIII 1953 – uczestnik Międzywojewódzkiego Kursu Przeszkolenia Oficerów BP w Katowicach; 15 III 1954 – kursant w Krajowym Ośrodku Szkolenia MBP w Czerwińsku; 27 VII 1954 – w dyspozycji szefa WUBP w Bydgoszczy; 21 VIII 1954 – referent Sekcji 5 PUBP w Toruniu; 1 IV 1955 – referent operacyjny PUdsBP w Toruniu; 1 I 1957 – oficer operacyjny Referatu ds. Bezpieczeństwa KP MO w Toruniu; 1 XI 1965 – zastępca/I zastępca komendanta powiatowego MO ds. Bezpieczeństwa w Świeciu; 1 IV 1969 – I zastępca komendanta powiatowego i miejskiego MO ds. SB w Toruniu; 16 IV 1970 – w dyspozycji komendanta wojewódzkiego MO w Bydgoszczy; 1 X 1970 – I zastępca komendanta po-

Przebieg służby i awanse funkcjonariuszy...

---

wiatowego MO ds. SB w Chełmnie; 1 VI 1975 – naczelnik Wydziału Inspekcji KW MO w Toruniu; 1 XI 1981 – zastępca komendanta wojewódzkiego MO/szefa WUSW ds. polityczno-wychowawczych w Toruniu; 1 XII 1984 – w dyspozycji dyrektora Departamentu Kadr MSW; 15 VII 1985 – zwolniony.

Awanse:

chorąży – [b.d.]; chorąży MO – 11 II 1957; podporucznik MO – 18 VII 1957; porucznik MO – 2 VII 1962; kapitan MO – 22 VI 1966; major MO – 30 VI 1969; podpułkownik MO – 25 IX 1975; pułkownik MO – 27 IX 1982.

Źródło: AIPN, 0604/791, Akta osobowe Bytnera Jana.
(T.G.)

Cheda Jerzy

s. Jana

ur. 18 XII 1942 r.

Przebieg służby:

1 VIII 1970 – oficer SB Referatu ds. SB KP MO w Człuchowie; 31 VIII 1970 – zwolniony; 31 VIII 1977 – przyjęty ponownie do służby na stanowisko starszego inspektora Wydziału II SB KW MO we Włocławku; 8 X 1979–30 VI 1980 – słuchacz Studium Poddyplomowego ASW w Świdrze; 1 III 1982 – kierownik Sekcji Wydziału II SB KW MO/WUSW we Włocławku; 1 II 1988 – starszy inspektor Wydziału Polityczno-Wychowawczego WUSW we Włocławku; 16 VII 1988 – kierownik Sekcji „C” Wydziału Zabezpieczenia Operacyjnego SB WUSW we Włocławku; 16 XII 1989 – starszy inspektor Wydziału „C” SB WUSW we Włocławku; 31 VII 1990 – zwolniony.

Awanse:

kapral MO – 4 VIII 1970; starszy kapral MO – 2 X 1978; podporucznik MO – 18 VI 1980; porucznik MO – 25 IX 1983; kapitan MO – 12 IX 1987.

Źródło: AIPN By, 315/248, Akta osobowe Chedy Jerzego.
(T.G.)

Chodań Michał

s. Jana

ur. 8 I 1921 r.

Przebieg służby:

30 IX 1944 – funkcjonariusz PUBP w Kolbuszowej; XII 1944–[22] I 1945 – słuchacz 1. Centralnej Szkoły Oficerskiej RBP/MBP w Lublinie; 22 I 1945 – funkcjonariusz grupy operacyjnej na powiat wąbrzeski; [b.d.] 1945 – kierownik Sekcji 8 PUBP w Wąbrzeźnie; 8 IX 1945 – zastępca kierownika PUBP w Wąbrzeźnie; XI/XII 1945 – zastępca kierownika PUBP w Aleksandrowie Kujawskim; 20 II 1946 – zastępca kierownika PUBP w Wą-

brzeźnie; [przed 20 III] 1946 – p.o. zastępca kierownika PUBP w Sępólnie Krajeńskim; 20 III 1946 – zwolniony (dezercja).

Awanse:

[b.d.]

Źródło: AIPN By, 194/1036, Akta osobowe Chodania Michała.
(M.S.)

Chojnacki Kazimierz

s. Piotra

ur. 6 I 1921 r.

Przebieg służby:

7 IX 1944 – funkcjonariusz MO w Lublinie; 1 X 1944 – zastępca komendanta powiatowego MO we Włodawie; 3 VII 1945 – słuchacz Centralnej Szkoły Oficerów Polityczno-Wychowawczych w Łodzi; 9 XI 1945 – naczelnik Wydziału Polityczno-Wychowawczego KW MO w Szczecinie; 2 V 1946 – zastępca komendanta wojewódzkiego MO ds. polityczno-wychowawczych w Szczecinie; 16 VI 1947 – zastępca komendanta wojewódzkiego MO ds. polityczno-wychowawczych w Białymstoku; 15 VI 1950 – zastępca komendanta wojewódzkiego MO ds. polityczno-wychowawczych w Krakowie; 16 IV 1951 – uczestnik Kursu Aktywu Kierowniczego MBP w Ośrodku Szkolenia MBP w Warszawie; 15 IV 1952 – komendant wojewódzki MO w Rzeszowie; 1 XII 1953 – szef Oddziału III KG MO; 1 XI 1954 – komendant wojewódzki MO w Bydgoszczy; 10 I 1962 – odwołany z zajmowanego stanowiska⁶; 15 I 1962 – komendant wojewódzki MO w Opolu; 1 X 1965 – komendant wojewódzki MO w Poznaniu; 1 IX 1971 – komendant główny MO; 5 V 1973 – w dyspozycji ministra spraw wewnętrznych; 31 VII 1973 – zwolniony.

Awanse:

podporucznik MO – 1 I 1946; porucznik MO – 4 X 1946; kapitan MO – 22 VII 1947; major MO – 22 VII 1952; podpułkownik MO – 22 VII 1956; pułkownik MO – 7 VII 1960; generał brygady MO – 5 X 1971.

Źródło: AIPN, 709/919, Akta osobowe Chojnackiego Kazimierza.
(T.G., K.Ch.)

⁶ Odwołanie uzasadniono m.in. brakiem „dostatecznego zdecydowania w czasie wypadków toruńskich” (chodzi o likwidację Niższego Seminarium oo. Redemptorystów w Toruniu i zajęcie przez SB środkowej części klasztoru w październiku 1961 r. Doszło wówczas do manifestacji torunian rozpedzonej przez funkcjonariuszy MO i ORMÓ. Uczestników „wydarzeń toruńskich” – zarówno zakonników jak i osoby świeckie, których udało się aresztować, lub w późniejszym czasie zidentyfikować na podstawie zdjęć wykonywanych przez SB, skazano na kary kilku lat więzienia, lub grzywny, zob. S. L. Szuba, *Represje władz PRL wobec zakonu redemptorystów w Toruniu w latach 1959–1962*, Toruń 2007). W Aktach osobowych Kazimierza Chojnackiego nie jest wyjaśnione z czym związany był brak „dostatecznego zdecydowania” funkcjonariusza, zob. AIPN, 709/919, Akta osobowe Chojnackiego Kazimierza, Rozdział III: Wniosek personalny, 10 I 1962 r., k. 30–31.

Chrapkowski Stefan

s. Jana

ur. 21 VII 1907 r.

Przebieg służby:

4 IV 1945 – młodszy referent Sekcji Miejskiej PUBP we Włocławku; 25 VII 1945 – zastępca kierownika Sekcji 2 PUBP we Włocławku; 25 X 1945 – p.o. kierownik Sekcji 2 PUBP we Włocławku; 23 III 1946 – p.o. kierownik PUBP w Złotowie; 1 VIII 1947 – starszy referent i p.o. szef PUBP w Choszczynie; 31 I 1948 – zastępca szefa i p.o. szef PUBP w Choszczynie; 1 III 1949 – szef PUBP w Choszczynie; 1 X 1950 – w dyspozycji szefa WUBP w Szczecinie; 15 X 1950 – w dyspozycji szefa KW MO w Szczecinie; 15 XI 1950 – kierownik Samodzielnej Sekcji Rejestracji Cudzoziemców KW MO w Szczecinie; 1 VI 1956 – dyżurny KW MO w Szczecinie; 28 II 1959 – zwolniony.

Awanse:

chorąży – [b.d.]; podporucznik – 22 XII 1947; porucznik – 18 VII 1949; kapitan – 14 VII 1954.

Źródło: AIPN Sz, 0019/4611, Akta osobowe Chrapkowskiego Stefana.
(M.S.)

Chwiałkowski Jan

s. Jana

ur. 24 VIII 1924 r.

Przebieg służby:

15 VI 1946 – wartownik PUBP w Brodnicy; [b.d.] 1946 – słuchacz Wojewódzkiej Szkoły BP w Bydgoszczy; 2 XI 1946 – referent PUBP w Brodnicy; 1 XI 1947 – referent Referatu III PUBP w Brodnicy; 1 IX 1949–24 VII 1950 – słuchacz Rocznej Szkoły Oficerskiej CW MBP w Legionowie; 1 IX 1950 – starszy referent Sekcji 1 Wydziału III WUBP w Bydgoszczy; 15 XI 1952 – zastępca szefa PUBP w Chojnicach; 15 II 1953 – kierownik Sekcji 2 Obiektowego UBP nr 15 (Zakłady im. J. Stalina w Łęgnowie); 15 IV 1954 – w dyspozycji szefa WUBP w Bydgoszczy; 15 V 1954 – starszy referent Sekcji 1 Wydziału III WUBP w Bydgoszczy; 15 VII 1954 – kierownik Samodzielnej Sekcji do Walki z Bandytyzmem WUBP w Bydgoszczy; 1 IV 1955 – kierownik Sekcji 2 Wydziału III WUdsBP w Bydgoszczy; 1 IV 1956 – starszy oficer operacyjny Sekcji 2 Wydziału III WUdsBP w Bydgoszczy; 1 I 1957 – starszy oficer operacyjny Wydziału III SB KW MO w Bydgoszczy; 1 IV 1967 – inspektor Wydziału III SB KW MO w Bydgoszczy; 1 VIII 1970 – starszy inspektor Wydziału III SB KW MO w Bydgoszczy; 16 IX 1971 – kierownik Grupy II Wydziału III SB KW MO w Bydgoszczy; 1 I 1974 – zastępca naczelnika Wydziału III SB KW MO w Bydgoszczy; 15 V 1978 – starszy inspektor Grupy V

na etacie 060/36 Departamentu III MSW; 1 XII 1980 – starszy inspektor Grupy V Departamentu III „A” MSW; 16 V 1981 – w dyspozycji komendanta wojewódzkiego MO w Bydgoszczy; 1 VII 1981 – zastępca naczelnika Wydziału „B” SB KW MO w Bydgoszczy; 15 VIII 1981 – zwolniony.

Awanse:

kapral – 31 X 1946; plutonowy – 1 IV 1948; sierżant – 9 IX 1949; chorąży – 22 VII 1950; podporucznik – 21 VII 1951; porucznik – 21 VII 1954; porucznik MO – 11 II 1957; kapitan MO – 29 VI 1961; major MO – 23 IX 1974; podpułkownik MO – 30 VII 1981.

Źródło: AIPN By, 0122/3288, Akta osobowe Chwiałkowskiego Jana.
(M.S.)

Chybicki Feliks

s. Michała

ur. 20 V 1914 r.

Przebieg służby:

1 I 1947 – starszy buchalter Wydziału Finansowego WUBP w Bydgoszczy; 1 VI 1948 – starszy referent Referatu Planowania Budżetu i Inspekcji Wydziału Finansowego WUBP w Bydgoszczy; 1 II 1949 – kierownik Sekcji Zaopatrzenia Wydziału Finansowego WUBP w Bydgoszczy; 1 V 1949 – cywilny starszy księgowy Sekcji Zaopatrzenia Wydziału Finansowego WUBP w Bydgoszczy; 1 IX 1949 – starszy inspektor Inspektoratu Kontroli WUBP w Bydgoszczy; 30 IV 1953 – zwolniony.

Awanse:

chorąży – 30 XII 1949; podporucznik – 28 XII 1950; porucznik – 21 VII 1951.

Źródło: AIPN By, 0122/685, Akta osobowe Chybickiego Feliksa.
(M.S.)

Ciesielski Władysław

s. Konstantego

ur. 14 IV 1926 r.

Przebieg służby:

11 V 1945 – strażnik Obozu Pracy w Potulicach; 1 IX 1946 – starszy strażnik Obozu Pracy w Potulicach; 1 VIII 1947 – referent ewidencji operacyjnej PUBP w Tucholi; 12 X 1948 – młodszy referent Sekcji 1 Wydziału II WUBP w Bydgoszczy; 1 I 1949 – młodszy referent Wydziału II WUBP w Bydgoszczy; 1 VII 1949 – starszy referent Sekcji 1 Wydzia-

łu II WUBP w Bydgoszczy; 12 IX 1951–21 VII 1952 – słuchacz Rocznej Szkoły Oficerskiej CW MBP w Legionowie; 8 VII 1952 – w dyspozycji szefa WUBP w Bydgoszczy; 1 IX 1952 – kierownik Sekcji 5 Wydziału II WUBP w Bydgoszczy; 1 VII 1954 – zastępca naczelnika Wydziału II WUBP w Bydgoszczy; 1 IV 1955 – zastępca naczelnika Wydziału IX WUdsBP w Bydgoszczy; 1 I 1957 – zastępca naczelnika Wydziału „T” SB KW MO w Bydgoszczy; 10 XI 1958–10 V 1961 – uczestnik Szkolenia Wojskowego zorganizowanego przez Departament Kadr i Szkolenia MSW; 10 IV–25 VI 1967 – uczestnik Kursu Doskonalenia Kadr Kierowniczych Służby Bezpieczeństwa MSW; 31 III 1972 – w dyspozycji komendanta wojewódzkiego MO w Bydgoszczy; 15 V 1972 – zwolniony; 1 VI 1974 – przyjęty ponownie do służby w Wydziale „C” SB KW MO w Bydgoszczy na stanowisko pracownika cywilnego jako inspektor archiwum; 31 VII 1990 – zwolniony.

Awanse:

kapral – 1948; sierżant – 15 X 1949; chorąży – 22 VII 1950; podporucznik – 22 VII 1951; porucznik – 22 VII 1952; kapitan – 20 VII 1955; kapitan MO – 11 III 1957; major MO – 2 VII 1962.

Źródło: AIPN By, 0122/3126, Akta osobowe Ciesielskiego Władysława.
(T.R.)

Cieszyński Henryk

s. Alojzego
ur. 10 X 1934 r.

Przebieg służby:

1 IX 1954 – słuchacz dwuletniej Szkoły Oficerskiej Krajowego Ośrodka Szkolenia MBP w Gdańsku; 1 IX 1955 – słuchacz Szkoły Oficerskiej Krajowego Ośrodka Szkolenia MBP w Czerwieńsku; 24 VI 1956 – w dyspozycji kierownika WUdsBP w Bydgoszczy; 1 VII 1956 – oficer operacyjny Referatu IV PUdsBP w Grudziądzu; 1 I 1957 – oficer operacyjny Referatu ds. Bezpieczeństwa KM MO/KP MO w Grudziądzu; 1 I 1968 – inspektor operacyjny SB Grupy Operacyjnej Referatu ds. SB KP MO/KMiP MO w Grudziądzu; 1 V 1974 – starszy inspektor operacyjny SB Grupy Operacyjnej Referatu ds. SB KMiP MO w Grudziądzu; 1 VI 1975 – w dyspozycji komendanta wojewódzkiego MO w Toruniu; 1 VI 1975 – kierownik Terenowej Grupy Operacyjnej SB w Grudziądzu przy Wydziale II SB KW MO w Toruniu; 1 II 1977 – zastępca naczelnika Wydziału II SB KW MO/WUSW w Toruniu; 15 XI 1983 – zwolniony.

Awanse:

chorąży – 22 VI 1956; podporucznik MO – 18 VII 1957; porucznik MO – 30 VI 1969; kapitan MO – 16 VIII 1974; major MO – 22 VII 1979.

Źródło: AIPN By, 0135/96, Akta osobowe Cieszyńskiego Henryka.
(T.R.)

Cupryniak Janusz

s. Klemensa

ur. 20 IX 1952 r.

Przebieg służby:

1 II 1979 – inspektor umieszczony na wolnym etacie starszego inspektora Wydziału IV SB KW MO/WUSW w Bydgoszczy; 14 IX 1980–3 VI 1981 – słuchacz Studium Podyplomowego ASW w Świdrze; 1 I 1984 – starszy inspektor Wydziału IV SB WUSW w Bydgoszczy; 1 V 1989 – p.o. kierownik Sekcji Wydziału IV SB WUSW w Bydgoszczy; 1 XI 1989 – zastępca szefa RUSW ds. SB w Chojnicach; 1 II 1990 – starszy inspektor Wydziału Ochrony Konstytucyjnego Porządku Państwa SB WUSW w Bydgoszczy; 31 VII 1990 – zwolniony.

Awanse:

podporucznik MO – 25 V 1981; porucznik MO – 18 IX 1984; kapitan MO – 20 IX 1988.

Źródło: AIPN By, 0122/3507, Akta osobowe Cupryniaka Janusza.
(M.S.)

Cygański Alojzy

s. Franciszka

ur. 6 II 1926 r.

Przebieg służby:

2 XI 1945 – młodszy referent PUBP w Aleksandrowie Kujawskim; 3 VI 1946 – referent PUBP w Aleksandrowie Kujawskim; IX–30 XI 1947 – słuchacz Kursu Specjalnego w Wojewódzkiej Szkole BP w Bydgoszczy; 1 I 1948 – instruktor polityczno-wychowawczy Wydziału Szkolenia WUBP w Bydgoszczy; 13 II 1948–15 IV 1949 – słuchacz Rocznej Szkoły Oficerskiej CW MBP w Legionowie; 15 IV 1949 – starszy referent Sekcji 5 Wydziału I WUBP w Bydgoszczy; 15 XII 1949 – kierownik Sekcji 6 Wydziału I WUBP w Bydgoszczy; 1 I 1952 – kierownik Sekcji 5 Wydziału I WUBP w Bydgoszczy; 1 VII 1952 – zastępca naczelnika Wydziału I WUBP w Bydgoszczy; 1 IX 1952 – szef UB na Miasto i Powiat Toruń; 3 III–1 V 1953 – uczestnik sześciotygodniowego Kursu Szefów i Zastępców Szefów PUBP w Ośrodku Szkoleniowym MBP; 15 II 1954 – w dyspozycji dyrektora Departamentu Kadr MBP; 9 IV 1954–12 IV 1955 – słuchacz Roczno Kursu Specjalnego KGB dla Aktywu Kierowniczego KdsBP w Moskwie; 15 V 1955 – zastępca kierownika WUdsBP w Bydgoszczy; 28 XI 1956 – starszy inspektor Inspektoratu Kierownictwa ds. Bezpieczeństwa KW MO w Bydgoszczy; 1 IV 1957 – zastępca/I zastępca komendanta wojewódzkiego MO ds. Bezpieczeństwa/ds. SB w Poznaniu; 20 IX 1971 – I zastępca komendanta wojewódzkiego MO ds. SB w Bydgoszczy;

31 XII 1972 – odwołany z zajmowanego stanowiska⁷ i przeniesiony do dyspozycji dyrektora Departamentu Kadr MSW; 16 IV 1973 – starszy inspektor Grupy nr 5 (etat 060/36: grupa operacyjna w NRD) Departamentu III MSW; 1 VI 1976 – w dyspozycji dyrektora Departamentu Kadr MSW; 1 XII 1976 – starszy inspektor Grupy Rezerwowej Departamentu Kadr MSW; 31 I 1977 – zwolniony.

Awanse:

chorąży – 12 IV 1949; podporucznik – 22 VII 1950; porucznik – 22 VII 1952; kapitan – 4 V 1955; major – 18 VII 1956; major MO – 11 II 1957; podpułkownik MO – 2 VII 1959; pułkownik MO – 29 VI 1963.

Źródło: AIPN, 0194/1197, Akta osobowe Cygańskiego Alojzego.

(M.S.)

Cyzman Kazimierz

s. Czesława

ur. 2 III 1948 r.

Przebieg służby:

16 III 1971 – oficer SB Grupy „W” Referatu ds. SB KMiP MO w Toruniu; 1 XII 1971 – inspektor operacyjny SB Grupy Operacyjnej Referatu ds. SB KMiP MO w Toruniu; 15 VIII–14 IX 1972 – uczestnik przeszkolenia na Kursie Wstępnym dla nowo przyjętych pracowników Służby Bezpieczeństwa; 9 IX 1974–8 V 1975 – słuchacz Rocznej Szkoły Służby Bezpieczeństwa w Ośrodku Doskonalenia Kadr Kierowniczych MSW w Łodzi; 1 VI 1975 – w dyspozycji komendanta wojewódzkiego MO w Toruniu; 1 VI 1975 – starszy inspektor Wydziału III SB KW MO w Toruniu; 1 VII 1979 – kierownik Sekcji 6 Wydziału III „A” SB KW MO w Toruniu; 17 IX 1979 – słuchacz Studium Podyplomowego ASW w Świdrze; 1 XII 1981 – kierownik Sekcji Wydziału V SB KW MO w Toruniu; 1 III 1982 – zastępca naczelnika Wydziału V SB KW MO w Toruniu; 1 IV 1983 – zastępca komendanta miejskiego MO ds. SB w Grudziądzu; 1 VIII 1983 – zastępca szefa RUSW ds. SB w Grudziądzu; 10 X 1988–9 VI 1989 – uczestnik Kursu Doskonalenia Zawodowego dla Rezerwy Kadrowej na Stanowiska Szefów RUSW w Ośrodku Doskonalenia Kadr Kierowniczych MSW w Łodzi; 1 II 1990 – naczelnik Wydziału Ochrony Konstytucyjnego Porządku Państwa SB WUSW w Toruniu; 31 III 1990 – zwolniony.

---

⁷ Odwołanie było związane z incydentem wywołanym przez plk. Cygańskiego w dn. 18 X 1972 r. (w stanie upojenia alkoholowego znieważył interweniujących funkcjonariuszy MO oraz personel Izby Wyrzecznień). Sprawa ta początkowo „wyciszana”, odbiła się szerokim echem w środowisku funkcjonariuszy MO i SB oraz aparatu partyjnego, co ostatecznie zdecydowano o podjęciu przez kierownictwo MSW decyzji o zdjęciu plk. Cygańskiego z funkcji, zob. AIPN, 0194/1197, Akta osobowe Cygańskiego Alojzego, Rozdział III: Notatka służbowa dyrektora Departamentu Kadr MSW, 1 XII 1972 r., k. 50–53; *ibidem*, Pismo dyrektora Departamentu Kadr MSW do I Sekretarza KW PZPR w Bydgoszczy, 30 XII 1972 r., k. 54.

Awanse:

kapral MO – 27 III 1971; plutonowy MO – 4 VII 1972; sierżant MO – 1 X 1974; starszy sierżant sztabowy MO – 8 V 1975; młodszy chorąży MO – 3 V 1978; podporucznik MO – 15 IV 1980; porucznik MO – 17 IX 1982; kapitan MO – 17 IX 1986.

Źródło: AIPN By, 0135/160, Akta osobowe Cyzmana Kazimierza.

(T.R.)

Czachorowski Adam

s. Wawrzyńca

ur. 12 III 1934 r.

Przebieg służby:

1 XII 1964 – oficer operacyjny Wydziału II SB KW MO w Bydgoszczy; 10–27 II 1965 – uczestnik przeszkolenia na Kursie Wstępnym dla nowo przyjętych pracowników Służby Bezpieczeństwa w CW MSW w Legionowie; 5 IX 1966–21 VII 1967 – słuchacz Rocznej Oficerskiej Szkoły Operacyjnej SB CW MSW w Legionowie; 1 IV 1967 – inspektor Wydziału II SB KW MO w Bydgoszczy; 1 VIII 1970 – starszy inspektor Grupy VII Wydziału II SB KW MO w Bydgoszczy; 1 II 1974 – kierownik Grupy II Wydziału II SB KW MO w Bydgoszczy; 1 VI 1975 – kierownik Sekcji Wydziału II SB KW MO w Bydgoszczy; 1 XI 1976 – zastępca naczelnika Wydziału IV SB KW MO w Bydgoszczy; 1 VIII 1979 – naczelnik Wydziału III SB KW MO w Bydgoszczy; 1 VIII 1981 – zastępca komendanta wojewódzkiego MO/szefa WUSW ds. SB w Bydgoszczy; 8 II 1990 – zwolniony.

Awanse:

szeregowy – 1 XII 1964; podporucznik MO – 12 VII 1967; porucznik MO – 6 VI 1970; kapitan MO – 16 VII 1974; major MO – 31 V 1979; podpułkownik MO – 27 IX 1982; pułkownik MO – 17 IX 1986.

Źródło: AIPN, 710/445, Akta osobowe Czachorowskiego Adama.

(M.S.)

Czapski Waław

s. Wojciecha

ur. 11 IX 1898 r.

Przebieg służby:

11 III 1945 – kierownik Wydziału Personalnego WUBP w Bydgoszczy; 11 II 1946 – w dyspozycji kierownika WUBP w Bydgoszczy; [b.d.]; 24 I 1947 – naczelnik Więzienia Karno-Słedczego we Włocławku; 6 III 1954 – zawieszony w czynnościach służbowych; 31 V 1955 – zwolniony.

Awanse:

podporucznik – 2 V 1945; porucznik – 22 XII 1947; kapitan – 14 VII 1950.

Źródło: Centralny Zarząd Służby Więziennictwa w Warszawie, Karta ewidencyjna funkcjonariusza BP.
(T.R.)

Czarnecki Paweł

s. Antoniego

ur. 23 I 1942 r.

Przebieg służby:

1 XII 1967 – referent dochodzeniowy KMiP MO w Toruniu umieszczony na wolnym etacie Dzielnicowego Komisariatu I w Toruniu; 1 VI 1968 – referent Wydziału Dochodzeniowego KMiP MO w Toruniu; 2 XII–23 XII 1968 – uczestnik kursu oficerów dochodzeniowych MO w Łodzi; 1 IX 1968–20 VI 1970 – słuchacz Studium Zaocznego WSO MO w Szczytnie; 16 IV 1970 – inspektor Wydziału Dochodzeniowego KMiP MO w Toruniu; 1 X 1971 – inspektor doskonalenia zawodowego Grupy Inspektorów KMiP MO w Toruniu; 1 VII 1972 – inspektor Referatu Operacyjno-Dochodzeniowego KMiP MO w Toruniu; 1 VI 1974 – inspektor operacyjny SB Grupy Operacyjnej Referatu ds. SB KMiP MO w Toruniu; 1 VI 1975 – w dyspozycji komendanta wojewódzkiego MO w Toruniu; 1 VI 1975 – starszy inspektor Wydziału Szkolenia i Doskonalenia Zawodowego KW MO w Toruniu; 1 XII 1976 – zastępca naczelnika Wydziału „B” SB KW MO w Toruniu; 1 VI 1978 – starszy inspektor Wydziału Szkolenia KW MO/WUSW w Toruniu; (13 XII 1981 – oddelegowany do Pułku Manewrowego na stanowisko zastępcy dowódcy pułku ds. politycznych); 17 XI 1986 – w dyspozycji szefa WUSW w Toruniu; 16 XII 1986 – starszy inspektor Wydziału Polityczno-Wychowawczego WUSW w Toruniu; 1 V 1989 – starszy inspektor ds. organizacyjnych Zespołu ds. Organizacyjno-Prawnych WUSW w Toruniu; 1 II 1990 – starszy inspektor ds. organizacyjnych Kierownictwa Wydziału Kadr WUSW w Toruniu; 31 III 1990 – zwolniony.

Awanse:

kapral MO – 6 XII 1967; plutonowy MO – 8 VII 1969; podporucznik MO – 3 VII 1970; porucznik MO – 27 VI 1973; kapitan MO – 22 VI 1978; major MO – 18 IX 1984.

Źródło: AIPN By, 0135/362, Akta osobowe Czarneckiego Pawła.
(T.R.)

Czarnobrodzki Leon (Gilderman Juda-Lejb)

s. Jerzego (Szyji)

ur. 15 VI 1911 r.

Przebieg służby:

4 IV 1945 – referent Sekcji 3 WUBP w Bydgoszczy; 1 IX 1945 – p.o. zastępca kierownika Sekcji 3 Wydziału I WUBP w Bydgoszczy; 1 X 1945 – zastępca kierownika PUBP/MUBP w Toruniu (nie zatwierdzony rozkazem personalnym); 20 III 1946 – zastępca kierownika PUBP w Bydgoszczy; 1 IX 1946 – kierownik Sekcji 3 Wydziału V WUBP w Bydgoszczy; 1 VII 1947 – kierownik Sekcji 3 z p.o. zastępcy naczelnika Wydziału V WUBP w Bydgoszczy; 1 XI 1949 – w dyspozycji szefa WUBP w Bydgoszczy; 31 I 1950 – zwolniony.

Awanse:

podporucznik – [b.d.]; porucznik – 10 VII 1947.

Źródło: AIPN By, 0122/706, Akta osobowe Czarnobrodzkiego Leona.
(T.G., M.S.)

Czernielewski Czesław

s. Józefa

ur. 6 VII 1914 r.

Przebieg służby:

22 I 1945 – komendant MO w Radziejowie; 15 III 1945 – młodszy referent Sekcji Śledczej PUBP we Włocławku; 13 IX 1945 – p.o. zastępca kierownika PUBP w Lipnie (niezatwierdzony); 15 III 1946 – młodszy referent i p.o. zastępca kierownika PUBP w Inowrocławiu; 6 IX 1946 – aresztowany; 24 I 1947 – zwolniony.

Awanse:

kapral – [b.d.].

Źródło: AIPN By, 0134/83, Akta osobowe Czernielewskiego Czesława.
(T.R.)

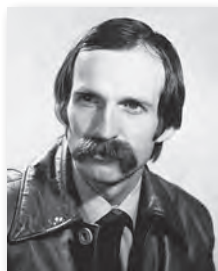
Czerwiński Stefan

s. Floriana

ur. 6 I 1947 r.

Przebieg służby:

1 I 1970 – oficer SB Grupy „W” Referatu ds. SB KMiP MO w Toruniu; 1 X 1970 – oficer SB Grupy Operacyjnej Referatu ds. SB KMiP MO w Toruniu; 1 XI 1971 – inspektor operacyjny SB Grupy Operacyjnej Referatu ds. SB KMiP MO w Toruniu; 26 IX 1972–19 VII 1973 – słuchacz Oficerskiej Szkoły nr 1 CW MSW w Legionowie; 1 VI 1975 – starszy inspektor Wydziału II SB KW MO w Toruniu; 1 IX 1976 – kierownik Sekcji

Przebieg służby i awanse funkcjonariuszy...

Wydziału II SB KW MO w Toruniu; 1 IV 1983 – kierownik Referatu II SB KM MO w Toruniu; 1 VIII 1983 – kierownik Referatu II SB RUSW w Toruniu; 30 IX 1988 – zwolniony.

Awanse:

starszy szeregowy MO – 24 I 1970; kapral MO – 4 VII 1972; podporucznik MO – 29 VI 1973; porucznik MO – 16 VI 1976; kapitan MO – 10 VII 1981.

Źródło: AIPN By, 0135/129, Akta osobowe Czerwińskiego Stefana.

(K.Ch.)

Daroszewski Zenon

s. Tadeusza

ur. 30 IV 1935 r.

Przebieg służby:

1 VIII 1953 – uczestnik Międzywojewódzkiego Kursu Przeszkolenia Oficerów BP w Stalinogrodzie (Katowicach); 10 IV 1954 – słuchacz Rocznej Szkoły Oficerskiej CW MBP w Legionowie; 28 VIII 1954 – referent Sekcji 6 Wydziału III WUBP w Bydgoszczy; 1 IV 1955 – referent Referatu VII Wydziału III WUdsBP w Bydgoszczy; 1 IV 1956 – oficer operacyjny WUdsBP w Bydgoszczy; 31 XII 1956 – w dyspozycji kierownika WUdsBP w Bydgoszczy; 1 I 1957 – inspektor Grupy do walki z Wrogimi Ulotkami i Anonimami Wydziału Służby Kryminalnej KW MO w Bydgoszczy; 1 XI 1958 – oficer operacyjny Wydziału III SB KW MO w Bydgoszczy; 1 X 1962 – starszy oficer operacyjny Wydziału II SB KW MO w Bydgoszczy; 1 I 1964 – kierownik Grupy Wydziału II SB KW MO w Bydgoszczy; 1 XII 1966 – zastępca naczelnika Wydziału IV SB KW MO w Bydgoszczy; 1 III 1970 – naczelnik Wydziału II SB KW MO w Bydgoszczy; 15 XI 1973 – naczelnik Wydziału VIII Departamentu II MSW; 1 X 1974 – naczelnik Wydziału IV Departamentu II MSW; 1 X 1977 – adiunkt na wolnym etacie docenta Cyklu II WSO MSW w Legionowie (pół etatu); 1 III 1981 – zastępca komendanta wojewódzkiego MO ds. SB w Poznaniu; 1 VIII 1983 – zastępca szefa WUSW ds. SB w Poznaniu; 1 XII 1983 – zastępca dyrektora Departamentu II MSW; 16 IV 1985 – dyrektor Biura „B” MSW; 31 VII 1990 – zwolniony.

Awanse:

kapral – 30 IV 1954; chorąży – 21 VII 1954; podporucznik – 27 XII 1955; podporucznik MO – 17 VII 1957; porucznik MO – 2 VII 1959; kapitan MO – 10 VI 1963; major MO – 10 VI 1968; podpułkownik MO – 11 VI 1971; pułkownik MO – 24 IX 1975.

Źródło: AIPN By, Karta ewidencyjna funkcjonariusza BP; AIPN Po, Karta ewidencyjna funkcjonariusza BP; *Służba Bezpieczeństwa w Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej w latach 1944–1978. Centrala, {Warszawa} 1978, t. I–II [w:] M. Piotrowski, *Ludzie bezpieki w walce z Narodem i Kościołem*, Lublin 2000, s. 535; *Aparat bezpieczeństwa w Polsce. Kadra kierownicza, t. 3: 1975–1990*, red. P. Piotrowski, Warszawa 2008, s. 66, 69.*

(T.R., M.S.)

Dawidowicz Edward

s. Jana

ur. 23 X 1914 r.

Przebieg służby:

1 XI 1945 – komendant Gmachu PUBP w Chełmnie; 27 II 1946 – starszy referent PUBP w Chełmnie; 1 III 1946 – starszy referent i p.o. zastępca szefa PUBP w Chełmnie; 15 XI 1947 – zwolniony.

Awanse:

kapral – 17 VIII 1944; plutonowy – 1 XII 1944; chorąży – 1 XI 1947.

Źródło: AIPN By, 194/650, Akta osobowe Dawidowicza Edwarda.

(A.P.-H.)

Dąbrowski Adam

s. Leopolda

ur. 13 V 1954 r.

Przebieg służby:

1 VIII 1979 – inspektor Grupy Operacyjnej w Grudziądzu Wydziału III SB KW MO w Toruniu; 18 V–26 VII 1982 – uczestnik przeszkolenia na Kursie Wstępnym dla nowo przyjętych pracowników Służby Bezpieczeństwa przy KW MO w Bydgoszczy; 4 I 1983 – słuchacz Studium Podyplomowego ASW w Świdrze; 1 IV 1983 – starszy inspektor Wydziału III SB KM MO/RUSW w Toruniu; 16 I 1986 – zastępca naczelnika Wydziału III SB RUSW w Toruniu; 16 IX 1988 – naczelnik Wydziału III SB RUSW w Toruniu; 1 XI 1989 – starszy inspektor Sekcji SB RUSW w Toruniu; 31 VII 1990 – zwolniony.

Awanse:

podporucznik MO – 2 IV 1984; porucznik MO – 12 IX 1987.

Źródło: AIPN By, 0135/226, Akta osobowe Dąbrowskiego Adama.

(T.R.)

Dąbrowski Leon (do 24 XII 1952 r. nosił nazwisko Dziura)

s. Jana

ur. 2 XII 1925 r.

Przebieg służby:

15 IX 1944 – wywiadowca Sekcji 4 PUBP w Tomaszowie Lubelskim; 15 XII 1944 – starszy wywiadowca Sekcji 1 PUBP w Tomaszowie Lubelskim; 18 II 1945 – wartownik PUBP w Tomaszowie Lubelskim; 21 VIII 1945 – oficer śledczy PUBP w Tomaszowie Lubelskim; 9 XI 1945 – oficer śledczy PUBP w Kraśniku; 18 VI 1946 – absolwent V Kursu Wykształcenia w CS MBP w Łodzi; 11 IX 1946 – starszy oficer śledczy PUBP w Puławach; 1 X 1949 – zastępca szefa PUBP w Hrubieszowie; 1 III 1950 – szef PUBP w Hrubieszowie; 1 VIII 1950 – naczelnik Wydziału IV WUBP w Lublinie; 24 XI 1952–12 VIII 1953 – słuchacz kursu Aktywu Kierowniczego w CW MBP w Legionowie; 12 VIII 1953 – w dyspozycji Departamentu Kadr i Szkolenia MBP; 15 VIII 1953 – zastępca szefa WUBP w Gdańsku; 1 IV 1955 – zastępca kierownika WUdsBP w Gdańsku; 29 X 1956 – p.o. I zastępca komendanta wojewódzkiego MO ds. Bezpieczeństwa w Gdańsku; 28 X 1957 – I zastępca komendanta wojewódzkiego MO ds. Bezpieczeństwa w Gdańsku; 15 I 1958 – I zastępca komendanta wojewódzkiego MO ds. Bezpieczeństwa w Bydgoszczy; 29 X 1969 – odwołany z zajmowanego stanowiska⁸ i przeniesiony do dyspozycji dyrektora Departamentu Kadr MSW; 1 XI 1969 – starszy inspektor Grupy Rezerwowej Departamentu Kadr MSW; 1 II 1971 – starszy inspektor Grupy Analiz i Informacji Biura „C” MSW; 1971 – zwolniony ze służby (rozkaz anulowano); 1 III 1972 – naczelnik Wydziału I Departamentu Szkolenia i Doskonalenia Zawodowego MSW; 10 IV 1975 – zastępca dyrektora Departamentu Szkolenia i Doskonalenia Zawodowego MSW; 15 I 1986 – w dyspozycji dyrektora Departamentu Kadr MSW; 1 X 1986 – starszy inspektor Grupy nr 2 Departamentu II MSW – skierowany do pracy w Grupie „Wisła” w Moskwie (oficjalnie na stanowisku I sekretarza Ambasady PRL); 30 IV 1990 – zwolniony.

Awanse:

chorąży – 21 V 1946; podporucznik – 22 XII 1947; porucznik – 22 VII 1950; kapitan – 22 VII 1952; major – 20 VII 1955; major MO – 29 X 1956; podpułkownik MO – 2 VII 1959; pułkownik MO – 29 VI 1963.

Źródło: AIPN, 0604/1592, t. 1, Akta osobowe Dąbrowskiego Leona.

(T.R., M.S.)

---

⁸ Odwołany ze stanowiska na wniosek I sekretarza KW PZPR w Bydgoszczy Józefa Majchrzaka, zob. AIPN, 0604/1592, t. 1, Akta osobowe Dąbrowskiego Leona, Rozdział III: Wniosek I sekretarza KW PZPR w Bydgoszczy o odwołanie ze stanowiska (...), 18 VI 1969 r., k. 101: „Tow. Dąbrowski od pewnego czasu nie zabezpiecza właściwego kierownictwa pracą Służby Bezpieczeństwa na terenie województwa bydgoskiego. Poważnie zaniedbał obowiązki kontroli i nadzoru nad pracą wydziałów w KW MO, jak również nad pracą Referatów SB w terenie. Częsta nieobecność w pracy, tłumaczona kończeniem studiów na UMK w Toruniu, spowodowała rozprężenie i obniżenie stanu dyscypliny oraz spadku poziomu pracy. (...) Wydziały SB faktycznie pracują bez nadzoru i kontroli. Już od dłuższego czasu zaniedbywana jest praca wychowawcza z kadrami. Miały miejsce fakty tolerowania poważnych wykroczeń dyscyplinarnych ze strony kadry kierowniczej w SB. Brak jest właściwej planowej polityki kadrowej. Obserwuje się fakty faworyzowania niektórych funkcjonariuszy, co powoduje niezadowolenie wśród kadry. Wszystkie wymienione powyżej momenty w pracy tow. Dąbrowskiego spowodowały utratę autorytetu w oczach podwładnych. Na sprawy te była tow. Dąbrowskiemu zwracana uwaga przez kierownictwo KW PZPR. Mimo przyznawanych racji i składanych przyrzeczeń o zmianie swojego postępowania, poprawy takiej nie można zaobserwować”; Por. *ibidem*, Wniosek ministra spraw wewnętrznych o odwołanie ze stanowiska (...), 29 IX 1969 r., k. 107.

Detmer Jan

s. Jana

ur. 10 XI 1921 r.

Przebieg służby:

15 X 1946 – referent PUBP w Wąbrzeźnie; 1 XI 1947 – starszy referent Referatu I PUBP w Wąbrzeźnie; 1 IX 1948 – starszy referent Wydziału I WUBP w Bydgoszczy; 1 XI 1949 – kierownik Sekcji 1 Wydziału I WUBP w Bydgoszczy; 1 VI 1950 – zastępca naczelnika Wydziału I WUBP w Bydgoszczy; 16 IV 1951 – skierowany na sześciomiesięczny Kurs Aktywu Kierowniczego w Ośrodku Szkolenia MBP; 1 I 1952 – naczelnik Wydziału IV WUBP w Bydgoszczy; 9 II 1953 – odwołany z zajmowanego stanowiska; 15 II 1953 – w dyspozycji szefa WUBP w Bydgoszczy; 1 IV 1953 – kierownik Sekcji 5 Wydziału I WUBP w Bydgoszczy; 15 II 1954 – szef Obiektowego UBP nr 15 (Zakłady Chemiczne im. J. Stalina w Łęgnowie); 1 IV 1955 – kierownik DdsBP nr 1 w Łęgnowie; 28 XI 1956 – naczelnik Wydziału III SB KW MO w Bydgoszczy; 12 I–27 III 1965 – uczestnik Kursu Doskonalenia Kadr Kierowniczych Służby Bezpieczeństwa MSW w Warszawie; 1 III 1970 – szef Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Przemysłu MSW w Bydgoszczy; 1 IV 1971 – kierownik Inspektoratu Ochrony Przemysłu KW MO w Bydgoszczy; 31 V 1977 – zwolniony.

Awanse:

chorąży – 18 VII 1949; podporucznik – 22 VII 1950; porucznik – 28 XII 1950; kapitan – 22 VII 1952; major MO – 8 II 1958; podpułkownik MO – 2 VII 1962; pułkownik MO – 23 V 1977.

Źródło: AIPN By, 90/6099, Akta osobowe Detmera Jana.

(T.R.)

Dmytrzak Czesław

s. Józefa

ur. 22 IX 1935 r.

Przebieg służby:

1 VI 1962 – oficer operacyjny Referatu ds. Bezpieczeństwa KP MO w Chełmnie; 7 IX 1964–21 VII 1965 – słuchacz Szkoły Oficerskiej SB nr 1 CW MSW w Legionowie; 26 VII 1965 – w dyspozycji komendanta wojewódzkiego MO w Bydgoszczy; 1 IX 1965 – oficer operacyjny Referatu ds. Bezpieczeństwa KP MO w Chełmnie; 1 VIII 1966 – starszy oficer operacyjny Referatu ds. Bezpieczeństwa KP MO w Chełmnie; 1 IV 1967 – inspektor operacyjny SB KP MO w Chełmnie; 1 XI 1973 – I zastępca komendanta powiatowego MO ds. SB w Szubinie; 25 III–10 V 1974 – uczestnik Kursu Zastępców

Przebieg służby i awanse funkcjonariuszy...

Komendantów Powiatowych MO ds. SB w Ośrodku Doskonalenia Kadr Kierowniczych MSW w Łodzi; 1 VI 1975 – zastępca naczelnika Wydziału IV SB KW MO w Bydgoszczy; 1 X 1976 – naczelnik Wydziału IV SB KW MO/WUSW w Bydgoszczy; 1 I 1984 – zastępca szefa WUSW ds. SB w Przemysłu; 31 I 1990 – zwolniony.

Awanse:

starszy sierżant MO – 25 IX 1963; podporucznik MO – 10 VII 1965; porucznik MO – 10 VI 1968; kapitan MO – 23 IX 1974; major MO – 31 V 1979; podpułkownik MO – 17 IX 1982; pułkownik MO – 17 IX 1986.

Źródło: AIPN, 710/389, t. 1, Akta osobowe Dmytrzaka Czesława.
(M.S.)

Dobielski Piotr

s. Józefa

ur. 8 III 1922 r.

Przebieg służby:

1 II 1948 – wartownik PUBP w Chełmnie; 15 VI 1949 – referent Sekcji 1 PUBP w Toruniu; 6 IX 1950–7 VIII 1951 – słuchacz Szkoły Oficerów CW MBP w Legionowie; 8 VIII 1951 – w dyspozycji szefa WUBP w Bydgoszczy; 1 IX 1951 – kierownik Sekcji 1 PUBP w Toruniu; 1 V 1952 – kierownik Sekcji 1 UBP na Miasto i Powiat Toruń; 1 IV 1953 – zastępca szefa PUBP w Chojnicach; 1 IV 1955 – zastępca kierownika PUdsBP w Chojnicach; 15 III 1956 – kierownik PDdsBP w Golubiu-Dobrzyniu; 1 I 1957 – zastępca komendanta powiatowego MO ds. Bezpieczeństwa w Golubiu-Dobrzyniu; 1 XI 1961 – zastępca/I zastępca komendanta powiatowego MO ds. Bezpieczeństwa w Sępólnie Krajeńskim; 31 VIII 1974 – zwolniony.

Awanse:

plutonowy – 28 IX 1947; chorąży – 3 VII 1951; podporucznik – 22 VII 1952; porucznik – 27 XII 1955; porucznik MO – 11 II 1957; kapitan MO – 7 VII 1960; major MO – 14 VII 1965.

Źródło: AIPN By, 0122/3181, Akta osobowe Dobielskiego Piotra.
(A.P.-H.)

Dojerski Henryk

s. Franciszka

ur. 13 IV 1920 r.

Przebieg służby:

15 IX 1945 – referent Sekcji 1 PUBP w Inowrocławiu; 21 XI 1945–23 I 1946 – słuchacz CS MBP w Łodzi; 1 II 1946 – referent PUBP w Aleksandrowie Kujawskim (1 XII 1946 mianowany referentem PUBP w Tucholi, na skutek zmiany decyzji naczelnika Wydziału Personalnego WUBP w Bydgoszczy z dn. 1 I 1947 mianowany z powrotem referentem PUBP w Aleksandrowie Kujawskim); 1 X 1947 – referent Referatu V PUBP w Aleksandrowie Kujawskim; 15 III 1948 – uczestnik Kursu Aktywu Powiatowego w CW MBP w Legionowie; 21 IV 1948 – w dyspozycji szefa WUBP w Bydgoszczy; 1 IV 1949 – starszy referent Referatu I PUBP w Aleksandrowie Kujawskim; 15 VII 1950 – szef PUBP w Świeciu; 2 VIII 1952 – absolwent Kursu Krótkoterminowego Przeszkolenia Szefów i Zastępców Szefów PUBP w Ośrodku Szkolenia MBP; 15 II 1954 – w dyspozycji dyrektora Departamentu Kadr KdsBP; 15 IV 1954–12 V 1955 – słuchacz Roczno Kursu Specjalnego KGB dla Aktywu Kierowniczego KdsBP w Moskwie; 1 V 1955 – inspektor Inspektoratu Kierownika WUdsBP w Bydgoszczy; 1 XI 1955 – naczelnik Wydziału VI WUdsBP w Bydgoszczy; 28 XI 1956 – w dyspozycji komendanta wojewódzkiego MO w Bydgoszczy; 1 I 1957 – zastępca naczelnika Wydziału III SB KW MO w Bydgoszczy; 1 VII 1962 – naczelnik Wydziału IV SB KW MO w Bydgoszczy; 9 I–29 III 1968 – uczestnik Kursu Doskonalenia Kadr Kierowniczych Służby Bezpieczeństwa MSW w Legionowie; 1 VI 1975 – zastępca komendanta wojewódzkiego MO ds. SB we Włocławku; 1–31 I 1981 – zastępca komendanta wojewódzkiego MO ds. SB i p.o. komendant wojewódzki MO we Włocławku; 1 VIII 1983 – zastępca szefa WUSW ds. SB we Włocławku; 5 XI 1987 – zwolniony.

Awanse:

starszy sierżant – 23 I 1946; chorąży – 22 XII 1947; podporucznik – 30 XII 1949; porucznik – 28 XII 1950; kapitan – 21 VII 1954; kapitan MO – 11 II 1957; major MO – 7 VII 1960; podpułkownik MO – 27 VI 1964; pułkownik MO – 24 IX 1975.

Źródło: AIPN, 0604/963, Akta osobowe Dojerskiego Henryka.

(M.S.)

Domański Stanisław

s. Konstantego

ur. 22 XII 1918 r.

Przebieg służby:

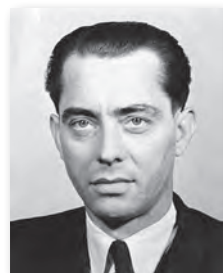
1 X 1955 – przyjęty do pracy w organach BP i przekazany do dyspozycji dyrektora Departamentu Kadr i Szkolenia KdsBP; X–XI 1955 – uczestnik sześciotygodniowego Kursu Przeszkolenia Aktywu Kierowniczego KdsBP w Legionowie; 1 XII 1955 – zastępca naczelnika Wydziału VII WUdsBP w Bydgoszczy; 31 XII 1956 – zwolniony.

Awanse:

porucznik – 30 XI 1953 (rozkaz MON – oficer rezerwy).

Źródło: AIPN By, 0122/2820, Akta osobowe Domańskiego Stanisława.

(T.R.)

Dorlich Jan (Jakub)

s. Michała

ur. 3 VII 1922 r.

Przebieg służby:

1 XI 1944 – referent sekcji skomasowanej 1, 2 i 3 PUBP w Przemysłu; 19 XII 1944 – słuchacz 1. Centralnej Szkoły Oficerskiej RBP/MBP w Lublinie; 22 I 1945 – funkcjonariusz grupy operacyjnej na powiat chojnicki; 8 III 1945 – kierownik Wydziału II WUBP w Bydgoszczy; 18 IX 1945 – zastępca kierownika MUBP w Bydgoszczy; 15 XI 1945 – zastępca kierownika PUBP w Bydgoszczy; 23 III 1946 – kierownik Wydziału II WUBP w Bydgoszczy; 1 VII 1947 – II zastępca szefa WUBP w Bydgoszczy ds. gospodarczych; 1 IV 1949 – p.o. kwatermistrz, jednocześnie II zastępca szefa WUBP ds. gospodarczych w Bydgoszczy; 15 IX 1949 – zwolniony.

Awanse:

porucznik – [b.d.] I 1945; porucznik – 22 VII 1947.

Źródło: AIPN By, 0122/2469, Akta osobowe Dorlicha Jana (Jakuba).

(M.S.)

Drag Władysław

s. Andrzeja

ur. 24 I 1924 r.

Przebieg służby:

1 VIII 1944 – funkcjonariusz posterunku MO w Głogowie; 10 X 1944 – starszy wywiadowca PUBP w Kolbuszowej; 19 XII 1944 – słuchacz 1. Centralnej Szkoły Oficerskiej RBP/MBP w Lublinie; 22 I 1945 – funkcjonariusz grupy operacyjnej na powiat nowomiejski; 15 XI 1945 – p.o. kierownik Sekcji 2 PUBP w Nowym Mieście Lubawskim; 10 III 1946 – starszy referent PUBP w Nowym Mieście Lubawskim; 15 VII 1946 – starszy wywiadowca Wydziału „A” WUBP w Bydgoszczy; 26 I 1948–17 IV 1949 – słuchacz Rocznej Szkoły Oficerskiej CW MBP w Legionowie; 15 IV 1949 – w dyspozycji szefa WUBP w Bydgoszczy; 15 V 1949 – zastępca szefa PUBP w Chełmnie; 1 XI 1949 – w dyspozycji szefa WUBP w Olsztynie; 31 XII 1949 – szef PUBP w Giżycku; 1 VI 1952 – szef PUBP w Nowym Mieście Lubawskim; 1 IX 1954 – starszy referent Sekcji 1 Wydziału IV WUBP w Olsztynie; 1 IV 1955 – starszy referent i p.o. kierownik Sekcji 6 Wydziału IV WUdsBP w Olsztynie; 1 IX 1955 – kierownik Sekcji 7 Wydziału IV WUdsBP w Olsztynie; 1 I 1957 – starszy oficer operacyjny Wydziału III SB KW MO w Olsztynie; 1 II 1959 – zastępca naczelnika Wydziału III SB KW MO w Olsztynie; 1 X–19 XII 1964 – uczestnik Kursu Doskonalenia Kadr Kierowniczych SB MSW; 1 VIII 1966 – naczelnik Wydziału III SB KW MO w Olsztynie; 30 VI 1975 – zwolniony.

Awanse:

starszy sierżant – 14 XI 1946; chorąży – 22 XII 1947; podporucznik – 12 IV 1949; porucznik – 14 VII 1950; kapitan – 21 VII 1954; major MO – 7 VII 1960; podpułkownik MO – 16 VI 1967.

Źródło: AIPN Bi, 059/262, Akta osobowe Drąga Władysława.
(M.S.)

Drewczyński Władysław

s. Franciszka
ur. 30 VII 1913 r.

Przebieg służby:

14 VI 1945 – kierownik Działu Gospodarczego Więzienia w Chojnicach; 1 X 1945 – kierownik Działu Administracyjnego Więzienia w Chojnicach; 10 IX 1946 – inspektor Wydziału Więziennictwa WUBP w Bydgoszczy; 1 III 1947 – inspektor i p.o. zastępca naczelnika Wydziału Więziennictwa WUBP w Bydgoszczy; 21 IV 1948 – zawieszony w wykonywaniu obowiązków służbowych; 31 I 1949 – zwolniony.

Awanse:

podporucznik – 22 XII 1947.

Źródło: AIPN By, 0122/174, Akta osobowe Drewczyńskiego Władysława.
(T.R.)

Drynda Zenon

s. Augustyna
ur. 1 III 1927 r.

Przebieg służby:

1 IV 1953 – starszy referent Sekcji 4 Wydziału V WUBP w Poznaniu; 1 XI 1953 – starszy referent Sekcji 5 Wydziału V WUBP w Poznaniu; 15 VII 1954 – starszy referent Sekcji 7 Wydziału III WUBP w Poznaniu; 1 IV 1955 – kierownik Sekcji 6 Wydziału III WUdsBP w Poznaniu; 1 IV 1956 – starszy oficer operacyjny Sekcji 6 Wydziału III WUdsBP w Poznaniu; 1 IX 1956 – słuchacz Dwuletniej Wyższej Szkoły Aktywu Kierowniczego w Warszawie; 27 XII 1956 – starszy oficer operacyjny Wydziału III SB KW MO w Poznaniu; 1 I 1957 – starszy oficer operacyjny Wydziału III SB KW MO w Poznaniu; 1 II 1959 – kierownik Grupy Wydziału III SB KW MO w Poznaniu; 1 X 1962 – inspektor Samodzielnej Grupy Specjalnej SB KW MO w Poznaniu; 1 XII 1963 – inspektor Inspektoratu Kierownictwa SB KW MO w Poznaniu; 1 IV 1967 – zastępca naczelnika Wydziału

Przebieg służby i awanse funkcjonariuszy...

łu II SB KW MO w Poznaniu; 16 VI 1968 – naczelnik Wydziału II SB KW MO w Poznaniu; 1 XI 1970 – naczelnik Wydziału III Departamentu II MSW; 1 VI 1975 – zastępca komendanta wojewódzkiego MO ds. SB w Bydgoszczy; 20 VII 1981 – zastępca dyrektora Departamentu I MSW na etacie 013/2 (praca w grupie pozapłacówkowej w Berlinie [NRD], oficjalnie na stanowisku I sekretarza Ambasady PRL); 13 I 1988 – w dyspozycji dyrektora Departamentu Kadr MSW; 14 III 1988 – zastępca szefa WUSW ds. SB w Poznaniu; 1 IV 1990 – zwolniony.

Awanse:

plutonowy – 16 VII 1953; starszy sierżant – 7 XI 1953; chorąży – 21 VII 1954; podporucznik – 20 VII 1955; porucznik MO – 16 II 1957; kapitan MO – 7 VII 1960; major MO – 14 VII 1965; podpułkownik MO – 28 VI 1969; pułkownik MO – 28 VI 1973.

Źródło: AIPN Po, 084/3802, Akta osobowe Dryndy Zenona.

(T.R.)

Duda Edward

s. Wojciecha

ur. 27 XII 1922 r.

Przebieg służby:

17 I 1945 – milicjant w komendzie MO w Radomsku; I 1945 – komendant MO w Piotrkowie; 14 II 1945 – w dyspozycji MBP; 15 II 1945 – funkcjonariusz grupy operacyjnej na województwo pomorskie; 20 II 1945 – p.o. kierownik PUBP w Toruniu; 20 XI 1945 – zwolniony.

Awanse:

plutonowy podchorąży – 29 V 1944; podporucznik – [b.d.] VI 1944; porucznik – [b.d.] 1945.

Źródło: AIPN By, 194/719, Akta osobowe Dudy Edwarda.

(T.R.)

Duda Jan

s. Stanisława

ur. 20 II 1945 r.

Przebieg służby:

1 IV 1967 – funkcjonariusz MO umieszczony na wolnym etacie posterunkowego Posterunku MO w Pietrzwałdzie KP MO w Ostródzie; 1 VIII 1968 – milicjant posterunkowy Posterunku MO w Pietrzwałdzie KP MO w Ostródzie; 1 X 1968 – milicjant poste-

runkowy Posterunku MO w Miłomłynie KP MO w Ostródzie; 1 X 1973 – posterunkowy umieszczony na wolnym etacie starszego posterunkowego Posterunku MO w Kurzętniku z siedzibą w Nowym Mieście Lubawskim; 1 XII 1973 – inspektor operacyjny SB Grupy Operacyjnej Referatu ds. SB KP MO w Nowym Mieście Lubawskim; 1 VI 1975 – w dyspozycji komendanta wojewódzkiego MO w Toruniu; 1 VI 1975 – starszy inspektor Sekcji 5 Wydziału III SB KW MO w Toruniu; 1 X 1977 – słuchacz WSO MSW w Legionowie; 28 VI 1980 – w dyspozycji komendanta wojewódzkiego MO w Toruniu; 1 VII 1980 – starszy inspektor Wydziału III „A” SB KW MO w Toruniu; 16 II 1981 – kierownik Sekcji Wydziału III „A” SB KW MO w Toruniu; 1 XII 1981 – kierownik Sekcji 5 Wydziału V SB KW MO/WUSW w Toruniu; 1 III 1987 – zastępca naczelnika Wydziału V SB WUSW w Toruniu; 16 VIII 1988 – naczelnik Wydziału VI SB WUSW w Toruniu; 31 X 1989 – w dyspozycji szefa WUSW w Toruniu; 1 XI 1989 – zastępca naczelnika Wydziału Ochrony Gospodarki SB WUSW w Toruniu; 31 III 1990 – zwolniony.

Awanse:

kapral MO – 3 IV 1967; plutonowy MO – 9 V 1968; sierżant MO – 13 VII 1971; kapral MO – 17 V 1972; starszy kapral MO – 19 VII 1973; plutonowy – 24 VI 1974; podporucznik MO – 18 VI 1980; porucznik MO – 17 IX 1982; kapitan MO – 17 IX 1986.

Źródło: AIPN By, 0135/161, Akta osobowe Dudy Jana.

(T.R.)

Dudek Wiktor

s. Władysława
ur. 17 VIII 1922 r.

Przebieg służby:

19 I 1945 – uczestnik szkolenia WUBP w Łodzi; 15 III 1945 – goniec WUBP w Łodzi; 30 III 1945 – funkcjonariusz grupy operacyjnej UBP na Pomorze Zachodnie; 23 IV 1945 – goniec PUBP w Zduńskiej Woli; [przed 18 VI 1945] – zastępca kierownika PUBP w Człuchowie; 18 VI 1945 – zastępca i p.o. kierownik PUBP w Człuchowie; X 1945 – funkcjonariusz PUBP w Wałczu; 30 X 1945 – w dyspozycji dyrektora Wydziału Personalnego MBP; 20 XI 1945 – zwolniony.

Awanse:

bez stopnia w UB

Źródło: AIPN Sz, 0116/1088, Akta osobowe Dudka Wiktora; *Twarze koszalińskiej bezpieki. Obsada stanowisk kierowniczych Urzędu Bezpieczeństwa i Służby Bezpieczeństwa województwa koszalińskiego. Informator personalny*, red.

P. Knap, M. Ozga, P. Skubisz, Szczecin 2008, s. 77.

(M.S.)

Dulęba Marian

s. Wacława

ur. 10 VI 1932 r.

Przebieg służby:

1 XII 1972 – inspektor umieszczony na wolnym etacie starszego inspektora Wydziału III SB KW MO w Bydgoszczy; 2–29 IV 1973 – uczestnik przeszkolenia na Kursie Wstępnym dla nowo przyjętych pracowników Służby Bezpieczeństwa przy KW MO w Bydgoszczy; 1 X 1973–29 VI 1976 – słuchacz WSO MSW w Legionowie; 29 VI 1976 – w dyspozycji komendanta wojewódzkiego MO w Bydgoszczy; 1 VIII 1976 – starszy inspektor Wydziału IV SB KW MO w Bydgoszczy; 1 VII 1979 – kierownik Sekcji 1 Wydziału IV SB KW MO w Bydgoszczy; 1 III 1983 – zastępca kierownika Komisariatu MO ds. SB w Koronowie; 1 VIII 1983 – zastępca szefa RUSW ds. SB w Koronowie; 10–28 X 1988, 9–27 I 1989, 3–14 IV 1989 – uczestnik Kursu Doskonalenia Zawodowego dla Rezerwy Kadrowej na Stanowiska Szefów Rejonowych Urzędów Spraw Wewnętrznych w Ośrodku Doskonalenia Kadr Kierowniczych MSW w Łodzi; 16 II 1989 – zastępca szefa RUSW ds. SB w Szubinie; 16 I 1990 – szef RUSW w Nakle; 31 VII 1990 – zwolniony.

Awanse:

plutonowy MO – 6 XII 1972; sierżant MO – 26 II 1974; podporucznik MO – 16 VI 1976; porucznik MO – 31 V 1979; kapitan MO – 23 IX 1983; major MO – 20 IX 1988.

Źródło: AIPN By, 315/30, Akta osobowe Dulęby Mariana.

(A.P.-H.)

Duljasz Hipolit

s. Antoniego

ur. 10 XI 1911 r.

Przebieg służby:

21 VIII 1944 – w dyspozycji kierownika RBP; 22 VIII 1944 – kierownik UBP dla województwa kieleckiego (od 22 IX z siedzibą w Rytwianach, od 12 XI w Sandomierzu, od 20 I 1945 ostatecznie w Kielcach); 21 I 1945 – zastępca kierownika grupy operacyjnej MBP na województwo śląskie/zastępca kierownika WUBP w Katowicach; 5 II 1945 – p.o. kierownik WUBP w Bydgoszczy; 7 XII 1945 – w dyspozycji MBP; 9 I 1946 – kierownik Sekcji 1 Wydziału I Departamentu V MBP; 17 I 1947 – w dyspozycji dyrektora Biura Personalnego MBP; 15 II 1947 – naczelnik Wydziału Polityczno-Wychowawczego Departamentu Więziennictwa MBP; 1 II 1950 – zastępca dyrektora Departamentu Więziennictwa MBP; 22 III 1951 – dyrektor Departamentu Więziennictwa MBP; 24 I 1955 – w dyspozycji MSW; 1 IV 1955 – dyrektor Centralnego Zarządu Więziennictwa MSW; 29 IX 1956 – odwołany ze stanowiska i skierowany do Centralnej Szkoły Partyjnej im. Juliana Marchlewskiego; 24 XII 1956 – w dyspozycji Departamentu Kadr i Szkolenia MSW;

1 II 1957 – uczestnik kursu przy Centralnej Szkole Partyjnej im. Juliana Marchlewskiego; 15 X 1957 – starszy inspektor Inspektoratu Dowódcy Wojsk Wewnętrznych MSW; 27 VIII 1958 – w dyspozycji dowódcy JW 2000 MSW (służba w Indochinach); 27 V 1960 – w dyspozycji dyrektora Departamentu Kadr i Szkolenia MSW; 1 X 1960 – naczelnik Wydziału V Biura Paszportów MSW; 15 X 1961 – naczelnik Wydziału III Biura Paszportów MSW; 31 V 1962 – zwolniony.

Awanse:

podporucznik – 1943; kapitan – 27 XII 1944; major – 5 XI 1946; podpułkownik – 16 VII 1948; pułkownik – 30 X 1952.

Źródło: AIPN, 0194/1346, Akta osobowe Duljasza Hipolita.

(M.S.)

Dusza Edward

s. Wincentego

ur. 26 VI 1947 r.

Przebieg służby:

1 XI 1968 – oficer operacyjny SB umieszczony na wolnym etacie inspektora Grupy Operacyjnej Referatu ds. SB KMiP MO w Toruniu; 10–28 II 1969 – uczestnik przeszkolenia na Kursie Wstępnym dla nowo przyjętych pracowników Służby Bezpieczeństwa przy KW MO w Bydgoszczy; 4 IX 1969–14 VII 1970 – słuchacz Rocznej Szkoły Oficerskiej WSO w CW MSW w Legionowie; 1 IV 1971 – inspektor operacyjny Grupy Operacyjnej Referatu ds. SB KMiP MO w Toruniu; 1 VI 1975 – w dyspozycji komendanta wojewódzkiego MO w Toruniu; 1 VI 1975 – kierownik Sekcji 3 Wydziału III SB KW MO w Toruniu; 1 VII 1979 – zastępca naczelnika Wydziału III SB KW MO w Toruniu; 1 VI 1981 – I sekretarz KZ PZPR w KW MO w Toruniu; 17 XII 1983 – sekretarz KM PZPR w Toruniu; 1 I 1984 – w dyspozycji dyrektora Departamentu Kadr MSW (urlopowany do odwołania w związku z podjęciem pracy na stanowisku sekretarza ds. organizacyjnych KM PZPR w Toruniu); 1 II 1985 – w dyspozycji szefa WUSW w Toruniu; 1 V 1985 – inspektor Wydziału Badawczo-Rozwojowego (Stacja Łączności Komputerowej Toruń) Departamentu PESEL MSW; 1 III 1988 – inspektor Wydziału III Koordynacji T[erenowej] B[azy] D[anych] Departamentu PESEL MSW; 1 VI 1989 – starszy inspektor Zespołu Służby Terenowej Departamentu PESEL w MSW; 26 III 1990 – zwolniony.

Awanse:

starszy szeregowy MO – 11 XI 1968; kapral MO – 8 VII 1969; podporucznik MO – 9 VII 1970; porucznik MO – 27 VI 1973; kapitan MO – 31 V 1979; major MO – 17 IX 1985; podpułkownik MO – 21 IX 1989.

Źródło: AIPN, 58/3, Akta osobowe Duszy Edwarda.

(A.P.-H.)

Dwojaczny Jan

s. Mieczysława

ur. 23 VI 1931 r.

Przebieg służby:

1 IV 1956 – referent operacyjny PUdsBP we Włocławku; 1 IX–4 XII 1956 – słuchacz Szkoły Oficerskiej KdsBP w Czerwieńsku; 5 XII 1956 – w dyspozycji kierownika WUdsBP w Bydgoszczy; 1 I 1957 – oficer operacyjny Referatu ds. Bezpieczeństwa KP MO we Włocławku; 1 IX 1957–23 VII 1958 – słuchacz rocznej Szkoły Oficerów Operacyjnych CW MSW w Legionowie; 23 VIII 1958 – oficer operacyjny Referatu ds. Bezpieczeństwa KP MO we Włocławku; 1 XII 1964 – zastępca/I zastępca komendanta powiatowego MO ds. Bezpieczeństwa w Rypinie; 19 IX–10 XII 1966 – uczestnik Kursu Doskonalenia Kadr Kierowniczych SB MSW; 15 V–28 VI 1974 – uczestnik Kursu Zastępców Komendantów Powiatowych MO ds. SB w Ośrodku Doskonalenia Kadr Kierowniczych MSW w Łodzi; 1 IX 1974 – I zastępca komendanta powiatowego MO ds. SB w Chojnicach; 1 VI 1975 – naczelnik Wydziału IV SB KW MO we Włocławku; 16 IX 1976 – naczelnik Wydziału III SB KW MO/WUSW we Włocławku; 31 VIII 1983 – zwolniony.

Awanse:

sierżant MO – 15 VII 1957; chorąży MO – 5 VII 1958; podporucznik MO – 9 IV 1959; porucznik MO – 14 VI 1965; kapitan MO – 30 VI 1969; major MO – 16 VII 1974; podpułkownik MO – 22 VI 1978.

Źródło: AIPN By, 0134/50, Akta osobowe Dwojacznego Jana.

(T.R.)

Elminowski Franciszek

s. Władysława

ur. 4 VII 1924 r.

Przebieg służby:

6 III 1946 – młodszy referent Sekcji Walki z Bandytyzmem i Dezercją PUBP w Szubinie; 9 XI 1946 – referent PUBP we Włocławku; [b.d.] 1946 – słuchacz Wojewódzkiej Szkoły BP w Bydgoszczy; 28 V 1947 – młodszy referent PUBP w Bydgoszczy; 15 XI 1947 – młodszy referent Referatu V PUBP w Bydgoszczy; 1 X 1949 – referent Referatu V PUBP w Bydgoszczy; 5 IX 1950 – słuchacz CW MBP w Legionowie; 8 VIII 1951 – referent Sekcji 2 Wydziału II Departamentu V MBP; 1 X 1951 – w dyspozycji szefa WUBP w Bydgoszczy; 1 XII 1951 – starszy referent Sekcji 5 Wydziału V WUBP w Bydgoszczy; 1 III 1952 – starszy referent Wydziału X WUBP w Bydgoszczy; 1 III 1953 – starszy referent Sekcji 3 Wydziału X WUBP w Bydgoszczy; 1 I 1954 – kierownik Sekcji 3 Wydziału X WUBP w Bydgoszczy; 15 VI 1954 – w dyspozycji szefa WUBP w Bydgoszczy; 1 VII 1954 – kierownik Sekcji 5 Wydziału II WUBP w Bydgoszczy; 1 IV 1955 – kierownik Sekcji 2 Wydziału IX

WUdsBP w Bydgoszczy; 1 X 1955 – kierownik Sekcji 1 Wydziału IX WUdsBP w Bydgoszczy; 1 I 1956 – kierownik Sekcji 2 Wydziału IX WUdsBP w Bydgoszczy; 1 IV 1956 – starszy oficer techniki operacyjnej Sekcji 2 Wydziału IX WUdsBP w Bydgoszczy; 1 I 1957 – kierownik Sekcji 1 Wydziału „T” SB KW MO w Bydgoszczy; 17 VIII–9 IX 1959 – uczestnik Kursu Kierowników Wydziałów „T” w Warszawie; 1 XI 1967 – kierownik Sekcji 1 „A” Wydziału „T” SB KW MO w Bydgoszczy; 1 IV 1970 – kierownik Sekcji 1 „B” Wydziału „T” SB KW MO w Bydgoszczy; 16 IX 1972 – kierownik Samodzielnej Sekcji „A” SB KW MO w Bydgoszczy; 19 III 1979 – starszy referent techniki operacyjnej Grupy „Z” Biura „A” MSW (szyfrant w placówce dyplomatycznej PRL w Phenianie); 5 VIII 1981 – w dyspozycji komendanta wojewódzkiego MO w Bydgoszczy; 6 VIII 1981 – zastępca naczelnika Wydziału Przystępstw Gospodarczych KW MO w Bydgoszczy; 16 VIII 1981 – zastępca naczelnika Wydziału „B” SB KW MO w Bydgoszczy; 15 IX 1981 – zwolniony.

Awanse:

plutonowy – 31 X 1946; starszy sierżant – 31 X 1950; podporucznik – 23 VII 1951; porucznik – 21 VII 1954; porucznik MO – 11 II 1957; kapitan MO – 18 VII 1957; major MO – 27 VI 1973; podpułkownik MO – 4 IX 1981.

Źródło: AIPN By, 0122/3291, Akta osobowe Elminowskiego Franciszka.

(T.R.)

Faleńczyk Zbigniew

s. Franciszka

ur. 17 I 1946 r.

Przebieg służby:

25 X 1973 – inspektor Wydziału III SB KW MO w Bydgoszczy; 18 II–18 III 1974 – uczestnik przeszkolenia na Kursie Wstępnym dla nowo przyjętych pracowników Służby Bezpieczeństwa przy KW MO w Bydgoszczy; 1 VI 1975 – starszy inspektor Wydziału III SB KW MO w Bydgoszczy; 1 X 1976–25 VI 1977 – słuchacz Studium Podyplomowego ASW w Świdrze; 1 VII 1979 – starszy inspektor Wydziału III „A” SB KW MO w Bydgoszczy; 1 II 1980 – kierownik Sekcji Wydziału III „A”/V SB KW MO/WUSW w Bydgoszczy; 1 I 1989 – zastępca kierownika Inspektoratu 2 SB WUSW w Bydgoszczy; 1 XI 1989 – naczelnik Wydziału Studiów i Analiz SB WUSW w Bydgoszczy; 15 IV 1990 – zwolniony.

Awanse:

kapral – 25 X 1973; starszy kapral – 1 X 1974; plutonowy MO – 2 X 1975; podporucznik MO – 18 VI 1977; porucznik MO – 12 VI 1980; kapitan MO – 18 IX 1984; major MO – 21 IX 1989.

Źródło: AIPN By, 0122/3426, Akta osobowe Faleńczyka Zbigniewa.

(A.P.-H.)

Fijałkowski Marek (Finkelsztejn Aron)

s. Aleksandra
ur. 9 IX 1920 r.

Przebieg służby:

15 XI 1945 – referent Sekcji 1 Wydziału V WUBP w Bydgoszczy; 15 V 1946 – zastępca kierownika Sekcji 1 Wydziału V WUBP w Bydgoszczy; 1 VIII 1946 – p.o. kierownik Sekcji 1 Wydziału V WUBP w Bydgoszczy; 1 V 1947 – kierownik Sekcji 1 i p.o. naczelnik Wydziału V WUBP w Bydgoszczy; 1 VII 1947 – zastępca naczelnika Wydziału III WUBP w Bydgoszczy; 1 III 1948 – naczelnik Wydziału III WUBP w Bydgoszczy; 15 X 1950 – w dyspozycji dyrektora Departamentu Kadr MBP; 15 X 1950 – naczelnik Wydziału III WUBP we Wrocławiu; 1 X 1951 – inspektor przy Kierownictwie Departamentu III MBP; 1 IX 1953 – starszy inspektor w Kierownictwie Departamentu III MBP; 1 X 1953 – naczelnik Wydziału Ogólnego Departamentu III MBP; 15 VI 1954 – starszy inspektor Inspektoratu Departamentu IV MBP; 28 XI 1956 – starszy inspektor Departamentu IV MSW; 1 I 1957 – naczelnik Wydziału Ogólnego Departamentu III MSW; 30 XI 1960 – zwolniony.

Awanse:

podporucznik – [b.d.]; porucznik – 10 VII 1947; kapitan – 18 VII 1949; major – [b.d.]; podpułkownik – [b.d.].

Źródło: AIPN By, Karta ewidencyjna funkcjonariusza BP; *Służba Bezpieczeństwa...*, t. 2, s. 552.
(T.R.)

Filipiak Tadeusz

s. Michała
ur. 1 VII 1925 r.

Przebieg służby:

25 I 1947 – strażnik w więzieniu w Sztumie; 31 VIII 1947 – zwolniony; 12 III 1949 – młodszy referent Sekcji 5 Wydziału IV WUBP w Bydgoszczy; 1 VI 1949 – młodszy referent Sekcji 3 Wydziału IV WUBP w Bydgoszczy; 1 II 1951 – referent Sekcji 3 Wydziału IV WUBP w Bydgoszczy; 1 I 1952 – starszy referent i kierownik Sekcji 2 Wydziału IV WUBP w Bydgoszczy; 15 X 1952 – kierownik Sekcji 2 Wydziału IV WUBP w Bydgoszczy; 1 III 1953 – kierownik Sekcji 3 Wydziału IX WUBP w Bydgoszczy; 1 IX 1954 – zastępca naczelnika Wydziału IV WUBP w Bydgoszczy; 1 IV 1955 – inspektor Inspektoratu Kierownika WUdsBP w Bydgoszczy; 1 IX 1955 – w dyspozycji kierownika WUdsBP w Bydgoszczy; 16 XII 1956 – w dyspozycji kierownika WUdsBP w Bydgoszczy; 1 I 1957 – starszy oficer operacyjny Wydziału II SB KW MO w Bydgoszczy; 1 VIII 1959 – kierownik Grupy I Wydziału II SB KW MO w Bydgoszczy; 1 XII 1962

– kierownik Grupy III Wydziału II SB KW MO w Bydgoszczy; 1 III 1970 – naczelnik Wydziału Kontroli Ruchu Granicznego SB KW MO w Bydgoszczy; 1 IV 1972 – w dyspozycji komendanta wojewódzkiego MO w Bydgoszczy; 16 VI 1973 – inspektor Inspektoratu Kierownictwa SB KW MO w Bydgoszczy; 1 I 1975 – starszy inspektor Inspektoratu Kierownictwa SB KW MO w Bydgoszczy; 1 VI 1975 – starszy inspektor Zespołu ds. SB Wydziału Inspekcji KW MO w Bydgoszczy; 30 IX 1976 – zwolniony.

Awanse:

kapral – 30 XII 1949; sierżant – 10 II 1951; chorąży – 21 VII 1951; podporucznik – 22 VII 1952; porucznik – 21 VII 1954; porucznik MO – 11 II 1957; kapitan MO – 18 VII 1957; major MO – 6 VI 1970.

Źródło: AIPN By, 0122/3231, Akta osobowe Filipiaka Tadeusza.

(T.R.)

Filipski Franciszek

s. Józefa

ur. 31 X 1906 r.

Przebieg służby:

15 X 1946 – starszy referent i p.o. szef PUBP w Wąbrzeźnie;
30 VIII 1948 – zwolniony.

Awanse:

chorąży – 10 VII 1947.

Źródło: AIPN By, 194/790, Akta osobowe Filipskiego Franciszka.

(T.R.)

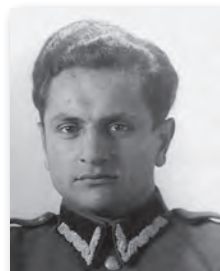
Fitali Henryk

s. Józefa

ur. 28 I 1926 r.

Przebieg służby:

20 II 1945 – funkcjonariusz grupy operacyjnej na województwo pomorskie; 15 VIII 1945 – zastępca kierownika Poczty Specjalnej WUBP w Bydgoszczy; 20 IX 1945 – pracownik kartoteki MUBP/PUBP w Bydgoszczy; 1 II 1946 – referent ewidencji operacyjnej PUBP w Bydgoszczy; 1 VI 1946 – starszy referent ewidencji operacyjnej PUBP w Bydgoszczy; 1 XI 1946 – starszy referent i p.o. zastępca szefa PUBP w Bydgoszczy; 1 XII 1947 – starszy referent i p.o. komendant Szkoły WUBP w Bydgoszczy; 1 VII 1948 – kierownik Szkoły WUBP w Bydgoszczy; 1 IV 1950 – zastępca naczelnika Wydziału Szkolenia

WUBP w Bydgoszczy; 15 V 1950 – skierowany na sześciomiesięczny kurs Przeszkolenia Politycznego MBP przy KC PZPR; 1 XII 1950 – zastępca naczelnika i p.o. naczelnik Wydziału Szkolenia WUBP w Szczecinie; 1 VIII 1953 – starszy instruktor Sekcji Szkolenia Operacyjnego Wydziału II Departamentu Szkolenia MBP; 15 VIII 1954 – starszy inspektor szkolenia operacyjnego jednostek terenowych Wydziału II Nauczania Pozaszkolnego Departamentu Szkolenia MBP; 1 IV 1955 – starszy inspektor nauczania pozaszkolnego Wydziału III Departamentu Kadr i Szkolenia KdsBP; 1 IV 1956 – starszy inspektor grupy inspektorów nauczania pozaszkolnego Wydziału III Departamentu Kadr i Szkolenia KdsBP; 15 IX 1956 – zastępca naczelnika Wydziału III Departamentu Kadr i Szkolenia KdsBP; 11 II 1957 – skierowany do JW 2000; 2 V 1958 – w dyspozycji dyrektora Departamentu Kadr MSW; 1 VIII 1958 – starszy oficer operacyjny Wydziału VIII Departamentu II MSW; 1 IX 1961 – starszy oficer operacyjny Wydziału IX Departamentu II MSW; 1 VII 1965 – inspektor Wydziału VIII Departamentu II MSW; 1 II 1968 – inspektor Wydziału VI Departamentu II MSW; 1 I 1969 – starszy inspektor Wydziału VI Departamentu II MSW; 1 V 1971 – zastępca naczelnika Wydziału VI Departamentu II MSW; 15 II 1976 – w dyspozycji Departamentu Kadr MSW; 1 V 1976 – zastępca naczelnika Wydziału Departamentu I MSW (kontrwywiadowcze zabezpieczenie polskich geodetów i kartografów w Bagdadzie); 31 VIII 1980 – w dyspozycji dyrektora Departamentu Kadr MSW; 1 IX 1980 – zastępca naczelnika Wydziału VI Departamentu II MSW; 1 XI 1980 – zwolniony.

Awanse:

porucznik – 3 XII 1944; kapitan – 22 VII 1952; major – 18 VII 1956; major MO – 9 IX 1958; podpułkownik MO – 10 VII 1965; pułkownik MO – 22 VII 1969.

Źródło: AIPN, 0604/594, Akta osobowe Fitalego Henryka.
(T.R.)

Flis Kazimierz

s. Walentego

ur. 10 V 1913 r.

Przebieg służby:

15 I 1946 – referent polityczno-wychowawczy Wydziału Więzień i Obozów/Więziennictwa WUBP w Bydgoszczy; 10 XI 1947–9 IV 1948 – uczestnik Kursu „W” – kształcenia funkcjonariuszy straży więziennej w CW MBP; 1 VI 1948 – starszy referent ds. polityczno-wychowawczych Wydziału Więziennictwa WUBP w Bydgoszczy; 1 III 1952 – instruktor przy Kierownictwie Kwatermistrzostwa WUBP w Bydgoszczy; 1 VI 1953 – starszy referent planowania i zaopatrzenia oraz zastępca naczelnika Służby Żywnościowej Kwatermistrzostwa WUBP w Bydgoszczy; 31 XII 1954 – w dyspozycji naczelnika Wydziału Więziennictwa MSW w Bydgoszczy; 1 III 1955 – naczelnik Służby Kwaterunkowo-Budowlanej Wydziału Więzień w Bydgoszczy; 1 VIII 1955 – kierownik Działu Gospodar-

czego Centralnego Więzienia w Grudziądzu I; 12 VII–1 XII 1956 – uczestnik Kursu Kierowników Działów Gospodarczych Centralnych Więzień w Krajowym Ośrodku Szkolenia Kadr Gospodarczych MSW w Warszawie; 1 XI 1958 – kierownik Działu Finansowego Centralnego Więzienia w Grudziądzu I; 1 II 1967 – zastępca naczelnika Zakładu Karnego nr 1 w Grudziądzu; 31 VII 1971 – zwolniony.

Awanse:

podporucznik – 27 III 1947; porucznik – 21 VII 1954; starszy inspektor – 28 XI 1956; podkomisarz – 20 VII 1963.

Źródło: AIPN By, 472/460, Akta osobowe Flisa Kazimierza.

(M.S.)

Frączek Michał

s. Ignacego

ur. 28 IX 1919 r.

Przebieg służby:

5 XI 1945 – młodszy referent Sekcji Miejskiej PUBP w Białej Podlaskiej; 1 III 1946 – referent gminny PUBP w Białej Podlaskiej; [b.d.] 1946 – uczestnik dwutygodniowego kursu szyfrowego przy WUBP w Lublinie; 11 V 1946 – pracownik szyfrowy PUBP w Białej Podlaskiej; 15 XII 1947 – szyfrant Wydziału II WUBP w Lublinie; 15 III 1948 – w dyspozycji szefa WUBP w Lublinie; 15 III 1948 – starszy referent Sekcji 2 Wydziału II WUBP w Lublinie; 5 IX 1950–20 VII 1951 – słuchacz rocznej Szkoły Oficerskiej CW MBP w Legionowie; 8 VIII 1951 – w dyspozycji szefa WUBP w Bydgoszczy; 1 IX 1951 – starszy referent Sekcji 2 Wydziału II WUBP w Bydgoszczy; 1 X 1952 – zastępca naczelnika Wydziału Ogólnego/Ogólno-Administracyjnego WUBP w Bydgoszczy; 1 IV 1955 – kierownik Sekcji 2 Wydziału X WUdsBP w Bydgoszczy; 1 XI 1955 – w dyspozycji szefa WUdsBP w Bydgoszczy; 1 XII 1955 – kierownik Sekcji 1 Wydziału VI WUdsBP w Bydgoszczy; 1 I 1956 – kierownik Sekcji 1 Wydziału IX WUdsBP w Bydgoszczy; 1 IV 1956 – starszy oficer techniki operacyjnej Sekcji 2 Wydziału IX WUdsBP w Bydgoszczy; 1 I 1957 – kierownik Sekcji 2 Wydziału „T” SB KW MO w Bydgoszczy; 31 XII 1969 – zwolniony.

Awanse:

podporucznik – 31 XII 1948; porucznik – 3 VII 1951; kapitan – 20 VII 1955; kapitan MO – 11 II 1957.

Źródło: AIPN By, 0122/2961, Akta osobowe Frączka Michała.

(W.P.)

Gabryelski Józef

s. Adama

ur. 16 III 1913 r.

Przebieg służby:

22 I 1946 – referent ds. szkoleniowych Sekcji 2 Wydziału Personalnego WUBP w Bydgoszczy; 1 V 1946 – starszy referent Sekcji 2 Wydziału Personalnego WUBP w Bydgoszczy; 1 VI 1946 – p.o. kierownik Sekcji 2 Wydziału Personalnego WUBP w Bydgoszczy; 1 I 1948 – zastępca naczelnika i p.o. naczelnik Wydziału Szkolenia WUBP w Bydgoszczy; 10 XI 1948 – zwolniony.

Awanse:

podporucznik – 20 XII 1946.

Źródło: AIPN By, 0122/195, Akta osobowe Gabryelskiego Józefa.
(M.S.)

Gajewski Edward

s. Stefana

ur. 11 VII 1933 r.

Przebieg służby:

1 I 1960 – oficer operacyjny Referatu ds. Bezpieczeństwa KM MO we Włocławku; 7 X 1961–31 VII 1962 – słuchacz rocznej Oficerskiej Szkoły Operacyjnej Służby Bezpieczeństwa CW MSW w Legionowie; 3 VIII 1962 – w dyspozycji zastępcy komendanta wojewódzkiego MO ds. Bezpieczeństwa w Bydgoszczy, 1 XI 1962 – oficer operacyjny Referatu ds. Bezpieczeństwa KM MO we Włocławku; 1 XII 1963 – oficer techniki operacyjnej Referatu ds. Bezpieczeństwa KM MO we Włocławku; 1 IV 1967 – oficer SB Grupy „W” Referatu ds. Bezpieczeństwa KMIP MO we Włocławku; 1 I 1972 – starszy oficer SB Grupy „W” Referatu ds. SB KMIP MO we Włocławku; 1 I 1975 – starszy referent SB Grupy „W” Referatu ds. SB KMIP MO we Włocławku; 1 VI 1975 – w dyspozycji komendanta wojewódzkiego MO w Bydgoszczy; 1 VI 1975 – zastępca naczelnika umieszczony na wolnym etacie naczelnika Wydziału „W” SB KW MO we Włocławku; 1 I 1980 – naczelnik Wydziału „W” SB KW MO we Włocławku; 1 VIII 1982 – zastępca naczelnika Wydziału Zabezpieczenia Operacyjnego SB KW MO/WUSW we Włocławku; 1 VI 1984 – zastępca naczelnika Wydziału Zabezpieczenia Operacyjnego SB na wolnym etacie naczelnika Wydziału Zabezpieczenia Operacyjnego SB WUSW we Włocławku; 1 VI 1985 – naczelnik Wydziału Zabezpieczenia Operacyjnego SB WUSW we Włocławku; 16 XII 1989 – w dyspozycji szefa WUSW we Włocławku; 15 III 1990 – zwolniony.

Awanse:

kapral MO – 12 I 1960; podporucznik MO – 2 VII 1962; porucznik MO – 12 VI 1972; kapitan MO – 31 V 1979; major MO – 29 VIII 1983; podpułkownik MO – 20 IX 1988.

Źródło: AIPN By, 0134/560, Akta osobowe Gajewskiego Edwarda.
(T.R., W.P.)

Gałęzowski Kazimierz

s. Stefana

ur. 3 VIII 1905 r.

Przebieg służby:

8 VIII 1945 – kierownik/naczelnik Wydziału Zdrowia przy WUBP w Bydgoszczy; 9 III 1949 – kierownik-lekarz sanatorium MBP w Krynicy; 1 I 1950 – dyrektor sanatorium MBP w Krynicy; 1 XII 1952 – dyrektor Szpitala-Polikliniki przy Wydziale Służby Zdrowia WUBP w Bydgoszczy; 1 I 1955 – w dyspozycji MSW; 1 IX 1955 – asystent Oddziału Wewnętrzznego Wojewódzkiego Szpitala MSW w Bydgoszczy; 7 VIII 1956 – asystent Oddziału Chorób Wewnętrznych – Pododdziału Neurologicznego Szpitala Wojewódzkiego MSW w Bydgoszczy; 4 I 1961 – służba rezerwowa w MSW.

Awanse:

podporucznik – 22 VII 1946; porucznik – [b.d.]; kapitan – 5 XI 1946; major – 22 VII 1952; podpułkownik – 14 VII 1956.

Źródło: AIPN By, 0122/2866, Akta osobowe Gałęzowskiego Kazimierza.
(W.P.)

Gawroński Eugeniusz

s. Józefa

ur. 5 VIII 1932 r.

Przebieg służby:

19 IX 1952 – aplikant Wydziału Śledczego WUBP w Bydgoszczy; 24 X 1953–1 IX 1954 – słuchacz Roczego Kursu Przeszkolenia Oficerów Śledczych CW MBP w Legionowie; 1 IX 1954 – młodszy oficer śledczy Sekcji 1 Wydziału Śledczego WUBP w Bydgoszczy; 1 IV 1955 – oficer śledczy Sekcji 2 Wydziału VII WUdsBP w Bydgoszczy; 1 I 1957 – oficer operacyjny Wydziału III SB KW MO w Bydgoszczy; 1 XII 1957 – oficer śledczy Samodzielnej Sekcji Śledczej/Wydziału Śledczego SB KW MO w Bydgoszczy; 1 II 1967 – starszy oficer śledczy Wydziału Śledczego SB KW MO w Bydgoszczy; 1 IV 1967 – inspektor Wydziału Śledczego SB KW MO w Bydgoszczy; 1 VIII 1970 – starszy inspektor

Wydziału Śledczego SB KW MO w Bydgoszczy; 16 XI 1972 – kierownik Grupy Wydziału Śledczego SB KW MO w Bydgoszczy; 16 X 1973 – I zastępca komendanta powiatowego MO ds. SB w Mogilnie; 7 I–22 II 1974 – słuchacz Kursu Zastępców Komendantów Powiatowych ds. Służby Bezpieczeństwa w Ośrodku Doskonalenia Kadr Kierowniczych MSW w Łodzi; 1 VI 1975 – zastępca naczelnika umieszczony na wolnym etacie naczelnika Wydziału Śledczego SB KW MO/WUSW w Toruniu; 1 II 1977 – naczelnik Wydziału Śledczego SB KW MO/WUSW w Toruniu⁹; 15 III 1990 – zwolniony.

Awanse:

plutonowy – 27 IV 1953; chorąży – 11 VII 1954; podporucznik – 20 VII 1955; porucznik – 2 VII 1962; kapitan MO – 12 VI 1967; major MO – 27 IX 1974; podpułkownik MO – 31 V 1979.

Źródło: AIPN By, 0135/232, Akta osobowe Gawrońskiego Eugeniusza.

(W.P.)

Gebel Karol

s. Mieczysława
ur. 31 X 1897 r.

Przebieg służby:

14 VIII 1945 – dyrektor Polikliniki WUBP w Bydgoszczy; 1 IX 1946 – p.o. lekarz dermatolog Polikliniki WUBP w Bydgoszczy; 1 II 1948 (1947?) – ordynator oddziału skórno-wenerologicznego Szpitala przy Wydziale Zdrowia WUBP w Bydgoszczy; 11 XII 1951 – wykreślony z ewidencji funkcjonariuszy na podstawie aktu zgonu.

Awanse:

podporucznik – [b.d.]; porucznik – [b.d.]; kapitan – 1 I 1948.

Źródło: AIPN By, 0122/816, Akta osobowe Gebła Karola.

(K.Ch.)

Gerke Robert (14 II 1948 r. zmienił nazwisko na Sikora)

s. Rudolfa
ur. 18 XII 1917 r.

---

⁹ Od 23 I 1984 r. zastępca kierownika Samodzielnej Grupy Operacyjno-Śledczej SB (z zachowaniem dotychczasowego etatu), utworzonej przez szefa WUSW w Toruniu, płk. dr. Stanisława Łukasiaka, w celu zwalczania toruńskiego podziemia solidarnościowego.

Przebieg służby:

1 VI 1945 – p.o. kierownik Sekcji 4 Wydziału I WUBP w Bydgoszczy; 1 II 1945 – kierownik Wydziału IV WUBP w Bydgoszczy; 28 V 1946 – zwolniony.

Awanse:

kapitan – [b.d.].

Źródło: AIPN By, 0122/815, Akta osobowe Gerkego Roberta.
(T.G., M.S.)

Gębara Adolf

s. Jana

ur. 21 V 1930 r.

Przebieg służby¹⁰:

1 X 1957 – starszy oficer Sekcji Dochodzeniowej Wydziału III (Służby Kryminalnej) KM MO w Gdańsku; 1 XII 1957 – w dyspozycji komendanta wojewódzkiego MO w Bydgoszczy; 1 XII 1957 – starszy oficer dochodzeniowy Wydziału Dochodzeniowego Sekcji 1 KW MO w Bydgoszczy; 15 V 1958 – naczelnik Wydziału Dochodzeniowego KM MO w Bydgoszczy; 16 X 1961 – ukończył kurs Aktywu Kierowniczego Pionów do walki z Przestępczością w Gospodarce Narodowej w Ośrodku Szkolenia Oficerów MO w Łodzi; 15 VI 1962 – zastępca naczelnika Wydziału Dochodzeniowego KW MO w Bydgoszczy; 1 V 1966 – zastępca naczelnika Wydziału Dochodzeniowo-Śledczego KW MO w Bydgoszczy; 15 III 1970 – naczelnik Wydziału Śledczego SB KW MO w Bydgoszczy; 14 IV–26 VI 1971 – słuchacz Kursu Doskonalenia Kadr Kierowniczych SB MSW przy Departamencie Szkolenia i Wydawnictw MSW; 15 II 1975 – zwolniony.

Awanse:

starszy sierżant MO – 12 X 1957; kapitan MO – 12 IX 1958; major MO – 4 VII 1964; podpułkownik MO – 22 VII 1970.

Źródło: AIPN By, 0122/3194, Akta osobowe Gębary Adolfa.
(T.R.)

¹⁰ Przed wstąpieniem do służby w resorcie, w latach 1949–1951 słuchacz Oficerskiej Szkoły Prawniczej w Jeleniej Górze; w latach 1951–1955 pracownik Wojskowego Sądu Rejonowego we Wrocławiu (najpierw jako asesor, a od lutego do lipca 1955 r. jako sędzia); w 1957 r. ukończył zaocznie prawo na Uniwersytecie Jagiellońskim, uzyskując tytuł magistra praw; 29 VII 1955–13 VIII 1957 r. – sędzia Sądu Pomorskiego Okręgu Wojskowego w Bydgoszczy.

Gibski Jan

s. Tomasza

ur. 23 X 1924 r.

Przebieg służby:

15 V 1945 – referent PUBP w Słubicach; 15 VIII 1945 – młodszy referent Sekcji 2 Wydziału V WUBP w Poznaniu; 1 V 1947 – referent Sekcji 6 Wydziału V WUBP w Poznaniu; 1 VI 1948 – starszy referent Sekcji 6 Wydziału V WUBP w Poznaniu; 1 II 1949 – starszy referent Sekcji 5 Wydziału V WUBP w Poznaniu; 1 VII 1949 – kierownik Sekcji 5 Wydziału V WUBP w Poznaniu; 1 XII 1951 – kierownik Sekcji 3 Wydziału V WUBP w Lublinie; 1 II 1952 – zastępca naczelnika Wydziału V WUBP w Bydgoszczy; 15 I 1953 – zastępca naczelnika Wydziału XI WUBP w Bydgoszczy; 15 III 1954 – naczelnik Wydziału XI WUBP w Bydgoszczy; 1 IV 1955 – naczelnik Wydziału VI WUdsBP w Bydgoszczy; 1 VIII 1955 – uczestnik rocznego Kursu Specjalnego KGB dla Aktywu Kierowniczego KdsBP w Moskwie; 1 VIII 1956 – w dyspozycji dyrektora Departamentu Kadr i Szkolenia KdsBP; 1 XI 1956 – naczelnik Wydziału III WUdsBP w Krakowie; 28 XI 1956 – naczelnik Wydziału III SB KW MO w Krakowie; 1 VI 1968 – naczelnik Wydziału „W” SB KW MO w Krakowie; 31 III 1970 – w dyspozycji komendanta wojewódzkiego MO w Krakowie; 23 IX 1970 – starszy oficer techniki operacyjnej Grupy Oficerów Techniki Operacyjnej Wydziału „W” SB KW MO w Krakowie – delegowany do pracy w MSZ; 16 II 1973 – w dyspozycji I zastępcy komendanta wojewódzkiego MO ds. SB w Krakowie; 1 IX 1973 – starszy oficer Wydziału „W” SB KW MO w Krakowie; 31 X 1973 – w dyspozycji komendanta wojewódzkiego MO w Krakowie; 1 XI 1973 – inspektor Inspektoratu Kierownictwa SB KW MO w Krakowie; 1 I 1975 – starszy inspektor Inspektoratu Kierownictwa SB KW MO w Krakowie; 1 VI 1975 – starszy inspektor Zespołu ds. SB Wydziału Inspekcji i Analiz KW MO w Krakowie; 30 XI 1976 – zwolniony.

Awanse:

chorąży – 31 XII 1948; podporucznik – 28 XII 1950; porucznik – 22 VII 1952; kapitan – 21 VII 1954; kapitan MO – 8 II 1957; major MO – 18 VII 1957; podpułkownik MO – 29 VI 1961.

Źródło: AIPN Kr, 0158/3, Akta osobowe Gibskiego Jana.

(M.S.)

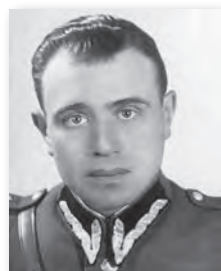
Gidzgiec Mieczysław

s. Adama

ur. 21 XII 1912 r.

Przebieg służby:

1 VIII 1945 – p.o. kierownik PUBP w Świeciu; [b.d.] 1947 – uczestnik Kursu dla Szefów PUBP w CW MBP w Legionowie;

1 VII 1948 – szef PUBP we Włocławku; 1 VI 1949 – szef PUBP w Brodnicy; 1 X 1951 – szef PUBP w Mogilnie; 31 V 1953 – zwolniony.

Awanse:

plutonowy – [b.d.]; podporucznik – 22 XII 1945; porucznik – 5 XI 1946; kapitan – 22 VII 1950.

Źródło: AIPN By, 0122/834, Akta osobowe Gidziera Mieczysława.
(W.P.)

Gierak Michał

s. Macieja

ur. 18 X 1907 r.

Przebieg służby:

15 X 1945 – p.o. kierownik/p.o. szef PUBP w Mogilnie; 1 VIII 1947 – szef PUBP w Mogilnie; 1 XI 1947 – szef PUBP w Wągrowcu; 1 XI 1950 – w dyspozycji szefa WUBP w Bydgoszczy; 15 VII 1951 – zastępca naczelnika Służby Żywnościowej Kwartmistrzostwa WUBP w Bydgoszczy; 31 VIII 1952 – zwolniony.

Awanse:

porucznik – 18 VII 1949.

Źródło: AIPN By, 0122/830, Akta osobowe Gieraka Michała.
(W.P.)

Golimowski Stanisław

s. Stanisława

ur. 12 II 1948 r.

Przebieg służby:

1 VIII 1973 – inspektor umieszczony na wolnym etacie starszego inspektora Wydziału II SB KW MO w Bydgoszczy; 22 X 1973—24 VII 1974 – słuchacz Studium Podyplomowego ASW w Warszawie; 1 VI 1975 – inspektor umieszczony na wolnym etacie starszego inspektora Wydziału II SB KW MO w Bydgoszczy; 1 VIII 1977 – starszy inspektor Wydziału II SB KW MO w Bydgoszczy; 1 X 1978 – kierownik Sekcji Wydziału II SB KW MO w Bydgoszczy; 16 VI 1981 – starszy inspektor Zespołu ds. SB Wydziału Inspekcji KW MO/WUSW w Bydgoszczy; 16 X 1985 – naczelnik Wydziału III SB WUSW w Bydgoszczy; 2 II–5 VII 1987 – delegowany służbowo na pięciomiesięczne przeszkolenie w Wyższej Szkole KGB w Moskwie; 1 XI 1989 – w dyspozycji szefa WUSW w Byd-

Przebieg służby i awanse funkcjonariuszy...

---

gosczy; 1 XI 1989 – zastępca naczelnika Wydziału Ochrony Konstytucyjnego Porządku Państwa SB WUSW w Bydgoszczy; 15 I 1990 – zwolniony.

Awanse:

kapral MO – 17 VIII 1973; podporucznik MO – 16 VII 1974; kapitan MO – 10 VII 1981; major MO – 17 IX 1986.

Źródło: AIPN By, 0122/3429, Akta osobowe Golimowskiego Stanisława.
(W.P.)

Gołębiewski Tadeusz

s. Mikołaja
ur. 7 II 1921 r.

Przebieg służby:

11 V 1945 – w dyspozycji kierownika WUBP w Bydgoszczy; 1 VII 1945 – oficer Grupy Wojsk Wewnętrznych przy WUBP w Bydgoszczy; [b.d.] 1945 – referent Sekcji 3 Wydziału I WUBP w Bydgoszczy; 1 IX 1945 – zastępca kierownika/naczelnika Sekcji do spraw Stałych Funkcjonariuszy WUBP w Bydgoszczy; 11 VIII 1946 – słuchacz sześciomiesięcznego kursu w CS MBP w Łodzi; 27 I 1947 – w dyspozycji Biura Personalnego MBP; 6 II 1947 – starszy referent i p.o. kierownik Sekcji do spraw Stałych Funkcjonariuszy UBP na m. st. Warszawę; 1 X 1947 – kierownik Sekcji do spraw Stałych Funkcjonariuszy UBP na m. st. Warszawę; 1 IV 1948 – zwolniony.

Awanse:

chorąży WP – 1 III 1945; porucznik – [b.d.].

Źródło: AIPN, 0866/238, Akta osobowe Gołębiewskiego Tadeusza.
(M.S.)

Gonsierowski Adam

s. Brunona
ur. 27 VIII 1948 r.

Przebieg służby:

1 II 1971 – inspektor Wydziału III SB KW MO w Bydgoszczy; 4 VI 1972–27 III 1973 – słuchacz Szkoły Oficerskiej Ogólnooperacyjnej nr 2 SB w CW MSW w Legionowie; 1 X 1974 – starszy inspektor Wydziału III SB KW MO w Bydgoszczy; 1 VII 1979 – w dyspozycji komendanta wojewódzkiego MO w Bydgoszczy; 1 VIII 1979 – kierownik Sekcji Wydziału III „A” SB KW MO w Bydgoszczy; 1 XII 1981 – kierownik Sekcji Wydziału V SB KW MO/WUSW w Bydgoszczy; 1 XI 1989 – kierownik Sekcji Wydziału

Ochrony Gospodarki SB WUSW w Bydgoszczy; 15 V 1990 – p.o. naczelnik Wydziału Ochrony Gospodarki SB WUSW w Bydgoszczy; 31 VII 1990 – zwolniony.

Awanse:

kapral MO – 11 II 1971; starszy sierżant MO – 4 VII 1972; podporucznik MO – 6 VII 1973; porucznik MO – 24 VI 1977; kapitan MO – 10 VII 1981.

Źródło: AIPN By, 0122/3511, Akta osobowe Gonsierowskiego Adama.

(T.R.)

Gorzechowski Tadeusz

s. Leopolda

ur. 10 III 1921 r.

Przebieg służby:

1 VII 1947 – wartownik PUBP w Chojnicach; 16 VIII 1948 – słuchacz kursu w Szkole WUBP w Bydgoszczy; 1 I 1949 – referent Referatu IV PUBP w Inowrocławiu; 1 II 1950 – starszy referent Sekcji 4 PUBP w Inowrocławiu; 20 IX 1950–7 VIII 1951 – słuchacz Rocznej Szkoły Oficerskiej CW MBP w Legionowie; 1 X 1951 – referent Referatu V PUBP w Aleksandrowie Kujawskim; 15 X 1951 – zastępca szefa PUBP w Aleksandrowie Kujawskim; 1 XI 1953 – szef PUBP w Aleksandrowie Kujawskim; 1 IV 1955 – kierownik PUdsBP w Aleksandrowie Kujawskim; 1 II 1956 – kierownik PDdsBP w Aleksandrowie Kujawskim; 1 I 1957 – zastępca komendanta powiatowego MO ds. Bezpieczeństwa w Aleksandrowie Kujawskim; 1 VII 1957 – komendant powiatowy MO w Aleksandrowie Kujawskim; 1 IV 1967 – komendant powiatowy MO w Golubiu-Dobrzyniu; 1 XI 1968 – komendant powiatowy MO w Chełmnie; 1 VI 1975 – kierownik Komisariatu MO w Chełmnie; 15 V 1978 – zwolniony.

Awanse:

sierżant – 21 VII 1950; podporucznik – 3 VII 1951; porucznik – 21 VII 1954; porucznik MO – 11 II 1957; kapitan MO – 18 VII 1957; major MO – 10 VII 1962; podpułkownik MO – 3 V 1978.

Źródło: AIPN By, 194/80, Akta osobowe Gorzechowskiego Tadeusza.

(W.P.)

Gorzycki Jan

s. Czesława

ur. 8 X 1945 r.

Przebieg służby:

1 I 1970 – oficer SB Referatu ds. SB KP MO w Aleksandrowie Kujawskim; 26 IX 1972–13 VII 1973 – słuchacz Rocznej Oficerskiej Szkoły nr 1 SB w CW MSW w Legionowie; 1 X 1973 – inspektor operacyjny SB Grupy Operacyjnej Referatu ds. SB KP MO

w Aleksandrowie Kujawskim; 1 VI 1975 – w dyspozycji komendanta wojewódzkiego MO we Włocławku; 1 VI 1975 – starszy inspektor Wydziału II SB KW MO we Włocławku; 5 X 1978–6 V 1981 słuchacz ASW MSW w Warszawie; 6 V 1981 – w dyspozycji komendanta wojewódzkiego MO we Włocławku; 1 XI 1981 – kierownik Sekcji Wydziału II SB KW MO we Włocławku; 1 III 1982 – starszy inspektor Wydziału Polityczno-Wychowawczego KW MO we Włocławku; 8 XII 1982 – p.o. zastępca dowódcy Kompanii ROMO ds. Politycznych KW MO/WUSW we Włocławku; 16 VIII 1984 – starszy inspektor Zespołu ds. SB Wydziału Inspekcji WUSW we Włocławku; 16 III 1989 – naczelnik Wydziału Polityczno-Wychowawczego WUSW we Włocławku; 22 XI 1989 – w dyspozycji szefa WUSW we Włocławku; 15 I 1990 – p.o. naczelnik Wydziału Inspekcji WUSW we Włocławku; 15 V 1990 – zwolniony.

Awanse:

starszy szeregowy MO – 13 XII 1969; kapral MO – 12 VII 1971; podporucznik MO – 29 VI 1973; porucznik MO – 28 IV 1981; kapitan MO – 18 IX 1989; major MO – 21 IX 1989.

Źródło: AIPN By, 315/211, Akta osobowe Gorzyckiego Jana.

(M.S.)

Gotowicz Eugeniusz

s. Franciszka

ur. 4 IV 1938 r.

Przebieg służby:

16 VII 1964 – starszy wywiadowca Brygady Służby Wywiadowczej Wydziału Kryminalnego KM MO w Bydgoszczy; 12 X 1964–31 VII 1965 – uczestnik Kursu Oficerów Operacyjno-Dochozdeniowych Szkoły Podoficerskiej MO w Pile; 16 VII 1967 – inspektor Służby Wywiadowczej Wydziału Kryminalnego KM MO w Bydgoszczy; 28 VIII 1967–7 VII 1968 – słuchacz Rocznej WSO MSW w Szczytnie; 16 IX 1968 – inspektor Wydziału IV SB KW MO w Bydgoszczy; 1 VIII 1970 – starszy inspektor Wydziału IV SB KW MO w Bydgoszczy; 16 IV 1973 – I zastępca komendanta powiatowego MO ds. SB w Aleksandrowie Kujawskim; 25 III–10 V 1974 – uczestnik przeszkolenia na Kursie Zastępców Komendantów Powiatowych MO ds. SB w Ośrodku Doskonalenia Kadr Kierowniczych MSW w Łodzi; 1 VI 1975 – naczelnik Wydziału Paszportów SB KW MO we Włocławku; 1 I 1983 – starszy inspektor Zespołu ds. SB Wydziału Inspekcji KW MO/WUSW we Włocławku; 16 VII 1984 – zwolniony.

Awanse:

starszy szeregowy – 23 VII 1964; kapral – 31 VII 1965; plutonowy – 18 VII 1967; podporucznik MO – 3 VII 1968; porucznik MO – 11 VI 1971; kapitan MO – 25 IX 1975; major MO – 12 VI 1980.

Źródło: AIPN By, 0134/49, Akta osobowe Gotowicza Eugeniusza.

(W.P.)

Goździewski Stanisław

s. Stanisława

ur. 27 X 1925 r.

Przebieg służby:

22 II 1945 – wartownik PUBP w Rypinie; 10 III 1946 – referent PUBP w Rypinie; 15 X 1946 – referent PUBP we Włocławku; 14 X 1947 – referent Sekcji 3 MUBP/PUBP w Toruniu; 1 IX 1949–24 VII 1950 – słuchacz rocznej Szkoły Oficerskiej CW MBP w Legionowie; 21 VIII 1950 – w dyspozycji szefa WUBP w Bydgoszczy; 1 X 1950 – starszy referent Sekcji 3 PUBP w Toruniu; 1 X 1951 – kierownik Sekcji 3 PUBP w Toruniu; 1 IV 1955 – starszy referent Referatu III PUdsBP w Toruniu; 1 IV 1956 – oficer operacyjny Referatu III PUdsBP w Toruniu; 1 IX 1956 – kierownik PDdsBP w Rypinie; 1 I 1957 – zastępca komendanta powiatowego MO ds. Bezpieczeństwa w Rypinie; 15 X 1964 – starszy oficer operacyjny Wydziału II SB KW MO w Bydgoszczy; 1 IV 1965 – starszy oficer operacyjny Wydziału III SB KW MO w Bydgoszczy; 1 XI 1966 – zastępca/I zastępca komendanta powiatowego MO ds. Bezpieczeństwa w Lipnie; 12 I–27 III 1970 – uczestnik Kursu Doskonalenia Kadr Kierowniczych Służby Bezpieczeństwa MSW przy Departamencie Szkolenia i Wydawnictw MSW; 11 IX–25 X 1974 – uczestnik Kursu dla Zastępców Komendantów Powiatowych MO ds. SB w Ośrodku Doskonalenia Kadr Kierowniczych MSW w Łodzi; 1 VI 1975 – w dyspozycji komendanta wojewódzkiego MO we Włocławku; 3 VIII 1975 – zwolniony.

Awanse:

plutonowy – 1946; chorąży – 18 VII 1950; podporucznik – 27 VII 1951; porucznik – 21 VII 1954; porucznik MO – 11 II 1957; kapitan MO – 10 VI 1968; major MO – 12 VI 1972.

Źródło: AIPN By, 0134/1, Akta osobowe Goździewskiego Stanisława.

(W.P.)

Góralczyk Waclaw

s. Walentego

ur. 23 XII 1943 r.

Przebieg służby:

1 VIII 1968 – oficer operacyjny Referatu ds. SB KP MO w Radziejowie; 2–22 X 1968 – uczestnik przeszkolenia na Kursie Wstępnym dla nowo przyjętych pracowników Służby Bezpieczeństwa przy KW MO w Bydgoszczy; 4 IX 1969–14 VII 1970 – słuchacz Rocznej Szkoły Oficerskiej nr 1 CW MSW w Legionowie; 1 VIII 1971 – inspektor operacyjny Referatu ds. SB KP MO w Radziejowie; 1 II 1974 – starszy inspektor operacyjny Referatu ds. SB KP MO w Radziejowie; 1 VI 1975 – w dyspozycji

Przebieg służby i awanse funkcjonariuszy...

---

komendanta wojewódzkiego MO we Włocławku; 1 VI 1975 – starszy inspektor Wydziału IV SB KW MO we Włocławku; 1 X 1976 – kierownik Sekcji 5 Wydziału IV SB KW MO we Włocławku; 1 V 1981 – zastępca naczelnika Wydziału III „A”/V SB KW MO we Włocławku; 1 III 1983 – zastępca kierownika Komisariatu MO ds. SB w Radziejowie; 1 VIII 1983 – zastępca szefa RUSW ds. SB w Radziejowie; 16 II 1985 – naczelnik Wydziału VI SB WUSW we Włocławku; 1 XI 1989 – naczelnik Wydziału Ochrony Gospodarki SB WUSW we Włocławku; 31 VII 1990 – zwolniony.

Awanse:

plutonowy – 10 VIII 1968; podporucznik MO – 7 VII 1970; porucznik MO – 27 VI 1973; kapitan MO – 22 VI 1978; major MO – 18 IX 1984; podpułkownik MO – 20 IX 1988.

Źródło: AIPN By, 0134/570, Akta osobowe Góralczyka Wacława.
(W.P.)

Górecki Jan

s. Walentego
ur. 26 I 1937 r.

Przebieg służby:

1 I 1960 – milicjant umieszczony na wolnym etacie kontrolera-kierowcy Inspektoratu Kontroli Ruchu Drogowego KM MO w Toruniu; 14 I–29 X 1960 – słuchacz IX Kursu w Szkole Podoficerskiej MO w Słupsku; 1 XI 1960 – kontroler Inspektoratu Ruchu Drogowego KM MO w Toruniu; 1 VI 1961 – milicjant umieszczony na wolnym etacie dzielnicowego Grupy Dzielnicowych i Posterunkowych KP MO w Lipnie; 15 II 1962 – kontroler Powiatowego Inspektoratu Ruchu Drogowego KP MO w Lipnie; 26 VIII 1966–1 VII 1968 – słuchacz Dwuletniej Szkoły Oficerskiej MO w Szczytnie; 1 VIII 1968 – oficer SB Grupy Operacyjnej Referatu ds. SB KM i P MO w Toruniu; 1 VI 1975 – w dyspozycji komendanta wojewódzkiego MO w Toruniu; 1 VI 1975 – kierownik Sekcji Wydziału III SB KW MO w Toruniu; 1 I 1976 – starszy inspektor Wydziału Nadzoru Służby Terenowej Biura Eksploatacji i Rozwoju Systemu PESEL MSW (kierownik Stacji Łączności Komputerowej w WUSW w Toruniu); 1 VIII 1981 – starszy inspektor Wydziału Służby Terenowej Departamentu PESEL MSW; 31 X 1984 – zwolniony; 16 IV 1990 – przyjęty ponownie do służby na stanowisko zastępcy naczelnika Wydziału Ochrony Konstytucyjnego Porządku Państwa SB WUSW w Toruniu; 31 VII 1990 – zwolniony.

Awanse:

starszy szeregowy MO – 11 I 1960; kapral MO – 28 X 1960; plutonowy MO – 31 VIII 1969; sierżant MO – 15 VII 1966; podporucznik MO – 3 VII 1968; kapitan MO – 16 VI 1976; major MO – 14 VII 1981.

Źródło: AIPN By, 0135/282, Akta osobowe Góreckiego Jana.
(M.S.)

Górecki Jerzy

s. Waleriana

ur. 12 X 1922 r.

Przebieg służby:

17 V 1945 – referent PUBP w Opatowie; 20 VI–17 IX 1945 – słuchacz CS MBP w Łodzi; 25 IX 1945 – starszy referent PUBP w Węgorzewie; VIII 1946–29 III 1947 – uczestnik Kursu Szefów PUBP w CS MBP w Łodzi; 1 V 1947 – starszy referent i p.o. szef PUBP w Ostródzie; 1 IX 1947 – szef PUBP w Ostródzie; 18 IV 1950 – skierowany na sześciomiesięczny Kurs Przeszkolenia Politycznego przy KC PZPR; 1 XII 1950 – naczelnik Wydziału IV WUBP w Poznaniu; 1 XI 1951 – w dyspozycji dyrektora Departamentu Kadr MBP; 1 IV 1952 – kierownik Sekcji 5 „A” Wydziału IV WUBP w Bydgoszczy; 1 III 1953 – zastępca naczelnika Wydziału IV WUBP w Bydgoszczy; 1 IX 1954 – naczelnik Inspektoratu Wiejskiego WUBP w Bydgoszczy; 1 IV 1955 – zastępca naczelnika Wydziału IV WUdsBP w Bydgoszczy; 1 IX 1955 – naczelnik Wydziału IV WUdsBP w Bydgoszczy; 28 XI 1956 – naczelnik Wydziału „B” SB KW MO w Bydgoszczy; 31 VII 1962 – w dyspozycji zastępcy komendanta wojewódzkiego MO ds. Bezpieczeństwa w Bydgoszczy; 1 VIII 1962 – inspektor Inspektoratu Kierownictwa SB KW MO w Bydgoszczy; 13 IX–7 XII 1965 – uczestnik Kursu Doskonalenia Kadr Kierowniczych Służby Bezpieczeństwa przy Departamencie Kadr i Szkolenia MSW w Warszawie; 1 XII 1970 – I zastępca komendanta powiatowego MO ds. SB w Bydgoszczy; 1 VI 1975 – starszy inspektor przy zastępcy komendanta wojewódzkiego MO ds. SB w Bydgoszczy; 1 X 1982 – kierownik Inspektoratu I SB KW MO/WUSW w Bydgoszczy; 15 X 1985 – zwolniony.

Awanse:

chorąży – 16 IX 1945; podporucznik – 22 XII 1947; porucznik – 30 XII 1949; kapitan – 21 VII 1951; major – 18 VII 1956; major MO – 11 II 1957; podpułkownik MO – 12 VI 1967; pułkownik MO – 23 IX 1983.

Źródło: AIPN By, 0122/3323, Akta osobowe Góreckiego Jerzego.

(A.P.-H.)

Górecki Kazimierz

s. Piotra

ur. 11 II 1919 r.

Przebieg służby:

1 IX 1944 – w dyspozycji dyrektora Wydziału Operacyjnego (Kontrwywiadowczego) RBP (kpt. Romana Romkowskiego) przy PKWN; 14 IX 1944 – oficer śledczy WUBP w Białymstoku; 10 XI 1944 – kierownik PUBP w Sokółce; 1 VII 1945 – kierownik PUBP w Grajewie; 10 IV 1947 – naczelnik Wydziału I WUBP w Białymstoku;

25 I–25 II 1948 – p.o. zastępca szefa WUBP w Białymstoku; 1 III 1948 – inspektor Inspektoratu Kierownictwa WUBP w Białymstoku; 25 II 1950 – zastępca szefa WUBP w Rzeszowie; 20 V 1951 – p.o. szef WUBP w Rzeszowie (nie zatwierdzony na stanowisku szefa WUBP przez KC PZPR i przeniesiony na teren innego województwa); 1 III 1953 – szef WUBP w Bydgoszczy; 1 IV 1955 – kierownik WUdsBP w Bydgoszczy; 1 VIII 1955–1 VIII 1956 – uczestnik Kursu Specjalnego KGB dla Aktywu Kierowniczego KdsBP w Moskwie; 1 VIII 1956 – w dyspozycji dyrektora Departamentu Kadr i Szkolenia KdsBP; 1 X 1956 – zastępca kierownika WUdsBP w Szczecinie; 28 XI 1956 – starszy inspektor Kierownictwa Jednostek Bezpieczeństwa KW MO w Szczecinie; 1 I 1958 – II zastępca komendanta wojewódzkiego MO ds. Bezpieczeństwa w Szczecinie; 5 IV 1965 – I zastępca komendanta wojewódzkiego MO ds. Bezpieczeństwa/SB w Gdańsku; 15 VI 1970 – w dyspozycji dyrektora Departamentu Kadr MSW; 15 VI 1970 – zastępca dyrektora Departamentu II MSW; 1 VIII 1970 – kierownik Grupy nr 2 (etat nr 060/27: grupa operacyjna w Moskwie) Departamentu II MSW; 1 IX 1974 – zastępca dyrektora Grupy nr 1 (etat nr 060/40: grupa operacyjna w Moskwie) Departamentu II MSW; 16 X 1974 – w dyspozycji dyrektora Departamentu Kadr MSW; 30 IV 1975 – zwolniony.

Awanse:

chorąży – 27 XII 1944; podporucznik – 2 V 1945; porucznik – 16 XI 1945; kapitan – 22 VII 1946; major – 31 XII 1948; podpułkownik – 30 X 1952; podpułkownik MO – 30 X 1957; pułkownik MO – 8 VII 1960.

Źródło: AIPN, 0193/5072, Akta osobowe Góreckiego Kazimierza.

(M.S.)

Górny Ryszard

s. Edwarda

ur. 8 IV 1950 r.

Przebieg służby:

16 XI 1972–30 X 1976 – referent Wydziału Służby Kryminalnej KMiP MO w Toruniu; 7 III 1974 – słuchacz Kursu Referentów Operacyjno-Dochodzeniowych Szkoły Podoficerskiej MO w Pile; 1 VI 1975 – w dyspozycji komendanta wojewódzkiego MO w Toruniu; 1 VI 1976 – referent operacyjny Wydziału Kryminalnego KM MO w Toruniu; 1 XI 1976 – inspektor Wydziału Kryminalnego KM MO w Toruniu; 16 XII 1976 – młodszy inspektor Wydziału „B” SB KW MO w Toruniu; 1 XI 1977 – inspektor Wydziału „B” SB KW MO w Toruniu; 7 IX 1980–2 VI 1981 – słuchacz Studium Podyplomowego ASW w Świdrze; 1 XI 1980 – starszy inspektor Wydziału „B” SB KW MO w Toruniu; 1 I 1983 – starszy inspektor Wydziału V SB KW MO/WUSW w Toruniu; 1 IX 1985 – kierownik Sekcji 3 Wydziału V SB WUSW w Toruniu; 1 VII 1987 – zastępca naczelnika Wydziału V SB RUSW w Toruniu; 1 VII 1988 – naczelnik Wydziału V SB RUSW w Toruniu; 1 XI 1989 – starszy inspektor Sekcji SB RUSW w Toruniu; 31 III 1990 – zwolniony.

Awanse:

starszy szeregowy – 21 XI 1972; starszy kapral MO – 21 XII 1974; plutonowy MO – 26 IX 1975; sierżant MO – 28 IX 1977; młodszy chorąży MO – 8 II 1978; podporucznik MO – 22 V 1981; porucznik MO – 18 IX 1984; kapitan MO – 20 IX 1988.

Źródło: AIPN, 0135/405, Akta osobowe Górnego Ryszarda.

(M.S.)

Górski Jerzy

s. Antoniego

ur. 15 XI 1943 r.

Przebieg służby:

1 I 1978 – młodszy inspektor umieszczony na wolnym etacie starszego inspektora Wydziału II SB KW MO we Włocławku; 1 II 1980 – starszy inspektor Wydziału II SB KW MO/WUSW we Włocławku; 11 IX 1980–2 VI 1981 – słuchacz stacjonarnego Studium Podyplomowego ASW w Świdrze; 16 VIII 1986 – starszy inspektor Inspektoratu Analityczno-Informacyjnego zastępcy szefa WUSW ds. SB we Włocławku; 1 XI 1989 – w dyspozycji szefa WUSW we Włocławku; 15 I 1990 – funkcjonariusz Wydziału Prewencji RUSW we Włocławku; 31 VII 1990 – zwolniony.

Awanse:

podporucznik MO – 22 V 1981; porucznik MO – 18 IX 1984; kapitan MO – 20 IX 1988.

Źródło: AIPN By, 315/257, Akta osobowe Górnego Jerzego.

(M.S.)

Górski Marian

s. Stanisława

ur. 24 VIII 1922 r.

Przebieg służby:

2 XI 1945 – referent zaopatrzenia i zbytu Obozu Pracy w Mielęcinie; 1 VII 1946 – referent personalny Sekcji 1 (ds. Więzień i Obozów) Wydziału Personalnego WUBP w Bydgoszczy; 1 VII 1947 – starszy referent i p.o. kierownik Sekcji 1 Wydziału Personalnego WUBP w Bydgoszczy; 1 V 1948 – kierownik Sekcji 1 Wydziału Personalnego WUBP w Bydgoszczy; 1 VI 1948 – kierownik Sekcji 1 i p.o. zastępca naczelnika Wydziału Personalnego WUBP w Bydgoszczy; 1 VI 1949 – zastępca naczelnika Wydziału Personalnego WUBP w Bydgoszczy; 10 VI 1950 – naczelnik Wydziału Personalnego WUBP w Białymstoku; 15 II 1953 – naczelnik Wydziału Kadr WUBP w Łodzi; 1 X 1954 – zastępca naczelnika Wydziału II Departamentu Kadr MBP; 1 IV 1955 – zastępca

naczelnika Wydziału II Departamentu Kadr i Szkolenia KdsBP; 28 XI 1956 – starszy oficer techniki operacyjnej Sekcji 3 Wydziału III Biura „T” SB MSW; 1 I 1957 – kierownik Sekcji 3 Wydziału III Biura „T” SB MSW; 15 VI 1959 – naczelnik Wydziału III Biura „T” SB MSW; 1 IV 1962 – naczelnik Wydziału I Biura „T” SB MSW; 18 IX–9 XII 1967 – uczestnik Kursu Doskonalenia Kadr Kierowniczych Służby Bezpieczeństwa MSW; 15 VI 1971 – naczelnik Wydziału I Departamentu Techniki SB MSW; 5 IX 1973 – w dyspozycji dyrektora Departamentu Kadr MSW; 6 IX 1973 – zastępca naczelnika Wydziału I Departamentu Techniki SB MSW; 1 X 1973 – w dyspozycji dyrektora Departamentu I SB MSW; 1 X 1974 – zastępca naczelnika Wydziału III Departamentu Techniki SB MSW; 10 V 1977 – zwolniony.

Awanse:

sierżant – 25 IX 1946; chorąży – 10 VII 1947; podporucznik – 31 XII 1948; porucznik – 22 VII 1950; kapitan – 22 VII 1952; major – 21 VII 1954; major MO – 1 II 1957; podpułkownik MO – 29 VI 1961; pułkownik MO – 5 VII 1965.

Źródło: AIPN, 0218/1736, Akta osobowe Górskiego Mariana.

(M.S.)

Grabek Andrzej

s. Józefa

ur. 19 X 1920 r.

Przebieg służby:

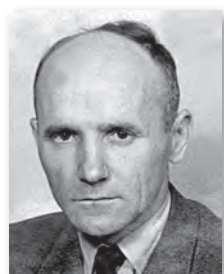
19 V 1949 – młodszy referent Sekcji 8 Wydziału IV WUBP w Lublinie; 1 XII 1949 – referent Sekcji 8 Wydziału IV WUBP w Lublinie; 5 IX 1950–7 VIII 1951 – słuchacz Rocznej Szkoły Oficerskiej w CW MBP w Legionowie; 1 X 1951 – starszy referent przy Kierownictwie PUBP we Włocławku; 1 V 1952 – zastępca szefa PUBP/kierownika PUdsBP w Inowrocławiu; 1 XI 1955 – kierownik PDdsBP w Brodnicy; 21 IX 1956 – w dyspozycji dyrektora Departamentu Kadr i Szkolenia KdsBP; 25 X 1956 – wykładowca Katedry Przedmiotów Operacyjnych w Rocznej Szkole Oficerów CW KdsBP w Legionowie; 28 XI 1956 – wykładowca Katedry Przedmiotów Operacyjnych w CW MSW w Legionowie; 29 VIII 1958 – oficer techniki operacyjnej Sekcji 3 Wydziału II Biura „T” MSW; 1 I 1962 – starszy oficer techniki operacyjnej Sekcji 3 Wydziału II Biura „T” MSW; 1 VII 1965 – starszy oficer techniki operacyjnej Sekcji 2 Wydziału II Biura „T” MSW; 31 VIII 1967 – zwolniony.

Awanse:

kapral – 20 XI 1949; chorąży – [b.d.] 1951; podporucznik – 22 VII 1953; porucznik – 14 VII 1954; porucznik MO – 11 II 1957; kapitan MO – 20 VII 1957; major MO – 22 VII 1962.

Źródło: AIPN, 0194/2242, Akta osobowe Grabka Andrzeja.

(M.S.)

Grabias Stanisław

s. Wojciecha
ur. 17 X 1895 r.

Przebieg służby:

4 VII 1945 – w dyspozycji komendanta miejskiego MO w Bydgoszczy; 19 IV 1946 – p.o. kierownik I Komisariatu Komendy Miasta MO w Bydgoszczy; 1 VIII 1946 – p.o. zastępcą szefa Wydziału Gospodarczo-Administracyjnego KW MO w Bydgoszczy; 5 VII 1947 – szef Sekcji Gospodarczej Wydziału Zaopatrzenia KW MO w Bydgoszczy; 1 I 1949 – starszy referent Ruznikarni i p.o. naczelnik Służby Uzbrojenia Kwatermistrzostwa WUBP w Bydgoszczy; 28 II 1950 – odwołany ze stanowiska; 30 IV 1950 – zwolniony¹¹.

Awanse:

starszy sierżant – 1945.

Źródło: AIPN By, 0122/880, Akta osobowe Grabiasa Stanisława.

(M.S.)

Grabowski Zbigniew

s. Stanisława
ur. 19 VII 1947 r.

Przebieg służby:

1 I 1972 – oficer SB umieszczony na wolnym etacie inspektora operacyjnego Grupy Operacyjnej Referatu ds. SB KP MO w Nowym Mieście Lubawskim; 9 X 1972–30 VI 1975 – słuchacz WSO MSW w Legionowie; 7 VII 1975 – w dyspozycji komendanta wojewódzkiego MO w Toruniu; 7 VIII 1975 – starszy inspektor Wydziału II SB KW MO w Toruniu; 1 IV 1981 – starszy inspektor umieszczony na wolnym etacie kierownika Sekcji Wydziału II SB KW MO w Toruniu; 16 I 1983 – kierownik Sekcji Wydziału II SB KW MO/WUSW w Toruniu; 1 I 1987 – starszy referent techniki operacyjnej Wydziału „C” SB WUSW w Toruniu; 1 II 1988 – starszy inspektor Wydziału „C” SB WUSW w Toruniu; 1 IV 1990 – p.o. naczelnik Wydziału „C” SB WUSW w Toruniu; 31 VII 1990 – zwolniony.

Awanse:

podchorąży MO – 9 X 1972; podporucznik MO – 25 VI 1975; porucznik MO – 22 VI 1978; kapitan MO – 17 IX 1982.

Źródło: AIPN By, 0135/407, Akta osobowe Grabowskiego Zbigniewa.

(M.S.)

¹¹ „[...] st. sierż. Grabias od 1919 r. do 1939 r. służył jako podoficer zawodowy w Wojsku Polskim. Obecnie syna swego uczy za księdza. Przeprowadzona kontrol[a] specjalna na rodzinie ww. stwierdziła: [...] Grabias jest klasowo obcy, obecnie, pomimo iż nie wykazuje jawnie wrogości, nie unika wątpliwości, że jest on również nieprzychylnie ustosunkowany do obecnej rzeczywistości. Uważam, że w organach BP w żadnym wypadku nie może pracować, lecz musi być zwolniony”, zob. AIPN By, 0122/880, Akta osobowe Grabiasa Stanisława, Wniosek o zwolnienie, 10 XII 1949 r., k. 50.

Grobelny Henryk

s. Kazimierza

ur. 11 X 1951 r.

Przebieg służby:

1 XI 1972 – oficer SB Referatu ds. Bezpieczeństwa w Szubinie umieszczony na wolnym etacie starszego inspektora Wydziału II SB KW MO w Bydgoszczy; 1 IV 1973 – oficer SB Grupy Operacyjnej Referatu ds. Bezpieczeństwa KP MO w Szubinie; 2–30 IV 1973 – uczestnik przeszkolenia na Kursie Wstępnym dla nowo przyjętych pracowników Służby Bezpieczeństwa przy KW MO w Bydgoszczy; 1 X 1973–11 X 1975 – słuchacz WSO MSW w Legionowie; 29 VII 1976 – w dyspozycji komendanta wojewódzkiego MO w Bydgoszczy; 1 VIII 1976 – starszy inspektor Wydziału IV SB KW MO w Bydgoszczy; 1 X 1979 – starszy inspektor umieszczony na wolnym etacie kierownika Sekcji Wydziału IV SB KW MO w Bydgoszczy; 1 IV 1980 – kierownik Sekcji Wydziału IV SB KW MO w Bydgoszczy; 1 VI 1981 – kierownik Grupy Operacyjnej w Chojnicach na etacie zastępcy naczelnika Wydziału IV SB KW MO w Bydgoszczy; 1 III 1983 – zastępca komendanta miejskiego MO ds. SB w Chojnicach; 1 VIII 1983 – zastępca szefa RUSW ds. SB w Chojnicach; 2 XI 1987–26 I 1988 – uczestnik trzymiesięcznego przeszkolenia w Wyższej Szkole KGB ZSRR w Moskwie; 20–28 X 1988, 9–27 I 1989, 3–14 IV 1989 – uczestnik Kursu Doskonalenia Zawodowego Rezerwy Kadrowej na Stanowiska Szefów RUSW w Ośrodku Doskonalenia Kadr Kierowniczych MSW w Łodzi; 1 IX 1989 – szef RUSW w Chojnicach; 31 VII 1990 – zwolniony.

Awanse:

kapral MO – 11 XI 1972; plutonowy MO – 22 VII 1974; sierżant MO – 29 XI 1975; podporucznik MO – 16 VI 1976; porucznik MO – 31 V 1979; kapitan MO – 23 IX 1983; major MO – 20 IX 1988.

Źródło: AIPN By, 315/33, Akta osobowe Grobelnego Henryka.

(A.P.-H., M.S.)

Grobelny Michał

s. Ignacego

ur. 25 VIII 1946 r.

Przebieg służby:

1 IX 1969 – oficer operacyjny Referatu ds. SB KP MO w Mogilnie; 13–31 X 1969 – uczestnik przeszkolenia na Kursie Wstępnym dla nowo przyjętych pracowników Służby Bezpieczeństwa przy KW MO w Bydgoszczy; 3 IX 1970–16 VII 1971 – słuchacz Operacyjnej Szkoły Oficerskiej SB CW MSW w Legionowie; 16 VI 1973 – inspektor operacyjny Grupy Operacyjnej Referatu ds. SB KP MO w Mogilnie; 1 VI 1975 – starszy inspektor

Wydziału IV SB KW MO w Bydgoszczy; 1 X 1980–31 I 1981 – słuchacz ASW MSW; 1 III 1981 – starszy inspektor Wydziału IV SB KW MO w Bydgoszczy; 1 III 1983 – zastępca kierownika Komisariatu MO ds. SB w Żninie; 1 VIII 1983 – zastępca szefa RUSW ds. SB w Żninie; 7 II 1990 – p.o. inspektor RUSW w Żninie; 31 III 1990 – zwolniony.

Awanse:

kapral MO – 11 IX 1969; podporucznik MO – 7 VII 1971; porucznik MO – 17 IX 1982; kapitan MO – 17 IX 1986.

Źródło: AIPN By, 0122/3431, Akta osobowe Grobelnego Michała.
(K.Ch.)

Grobelski Krzysztof

s. Tadeusza
ur. 12 XII 1947 r.

Przebieg służby:

16 XI 1971 – inspektor operacyjny Referatu ds. Bezpieczeństwa KP MO w Mogilnie; 9 X 1972–26 IX 1975 – słuchacz WSO MSW w Legionowie; 7 VIII 1975 – starszy inspektor Wydziału Śledczego SB KW MO w Toruniu; 1 II 1982 – zastępca naczelnika Wydziału Ogólnego KW MO/WUSW w Toruniu; 31 I–30 IV 1986 – delegowany służbowo na przeszkolenie w Wyższej Szkole KGB ZSRR w Moskwie; 1 XII 1986 – naczelnik Wydziału „B” SB WUSW w Toruniu; 15 IV 1990 – zwolniony.

Awanse:

starszy szeregowy – 7 XI 1971; kapral – 26 XI 1974; podporucznik MO – 25 VI 1975; porucznik MO – 22 VI 1978; kapitan MO – 17 IX 1982; major MO – 12 IX 1987.

Źródło: AIPN By, 0135/165, Akta osobowe Grobelskiego Krzysztofa.
(W.P.)

Grochowski Zygmunt

s. Alfonsa
ur. 7 VIII 1925 r.

Przebieg służby:

11 VI 1945 – wartownik WUBP w Bydgoszczy; 1 II 1946 – oddziałowy Sekcji Aresztów Wydziału IV „A” WUBP w Bydgoszczy; 15 VII 1946 – oddziałowy aresztu Więzienia WUBP w Bydgoszczy; 20 IX 1946 – wartownik PUBP w Tucholi; 1 X 1946 – młodszy referent Referatu I PUBP w Tucholi; 14 XI 1946 – uczestnik czteremie-

sięcznego Kursu Specjalnego w Szkole Wojewódzkiej BP w Bydgoszczy; 1 II 1947 – referent PUBP w Wąbrzeźnie; 1 XI 1947 – referent Referatu IV PUBP w Wąbrzeźnie; 1 XII 1948 – starszy referent Referatu IV PUBP w Wąbrzeźnie; 25 VIII 1949–24 VII 1950 – słuchacz rocznej Szkoły Oficerskiej CW MBP w Legionowie; 21 VIII 1950 – w dyspozycji szefa WUBP w Bydgoszczy; 1 IX 1950 – zastępca szefa PUBP w Inowrocławiu; 1 V 1952 – zastępca szefa PUBP w Toruniu; 10 XI–20 XII 1952 – uczestnik Kursu Szefów i Zastępców Szefów PUBP w Ośrodku Szkolenia Kadr CW MBP w Legionowie; 1 VIII 1954 – szef UBP na Miasto i Powiat Toruń; 1 IV 1955 – kierownik PUdsBP w Toruniu; 1 I 1957 – zastępca komendanta powiatowego MO ds. Bezpieczeństwa w Toruniu; 1 X–19 XII 1964 – uczestnik Kursu Doskonalenia Kadr Kierowniczych SB MSW przy Departamencie Kadr i Szkolenia MSW; 1 IV 1967 – I zastępca komendanta miejskiego i powiatowego MO ds. Bezpieczeństwa w Toruniu; 1 III 1969 – komendant miejski i powiatowy MO w Toruniu; 16 IV 1970 – w dyspozycji komendanta wojewódzkiego MO w Bydgoszczy; 16 IV 1970 – I zastępca komendanta miejskiego i powiatowego MO ds. SB w Toruniu; 1 VI 1975 – naczelnik Wydziału III SB KW MO w Toruniu; 1 III 1978 – zastępca komendanta wojewódzkiego MO ds. SB w Toruniu; 1 VIII 1983 – zastępca szefa WUSW ds. SB w Toruniu; 12 III 1990 – w dyspozycji dyrektora Departamentu Kadr MSW; 30 VI 1990 – zwolniony.

Awanse:

kapral – 12 II 1947; chorąży – 18 VII 1949; podporucznik – 22 VII 1950; porucznik – 22 VII 1952; kapitan – 21 VII 1954; kapitan MO – 11 II 1957; major MO – 2 VII 1959; podpułkownik MO – 14 VI 1965; pułkownik MO – 23 VI 1978.

Źródło: AIPN By, 473/8, Akta osobowe Grochowskiego Zygmunta.
(M.S.)

Gruchała Zenon

s. Stanisława
ur. 16 VI 1925 r.

Przebieg służby:

26 VI 1945 – wartownik PUBP w Kaliszu; 18 X 1945 – młodszy referent PUBP w Kaliszu; 1 V 1946 – oficer śledczy PUBP w Kaliszu; 1 VII 1948 – uczestnik Kursu Śledczego CW MBP; 1 XII 1948 – w dyspozycji szefa WUBP w Poznaniu; 1 XII 1948 – oficer śledczy PUBP w Kaliszu; 1 IX 1950 – w dyspozycji szefa WUBP w Koszalinie; 1 X 1950 – starszy oficer śledczy Wydziału Śledczego WUBP w Koszalinie; 1 XII 1951 – kierownik Sekcji 3 Wydziału Śledczego WUBP w Koszalinie; 1 IV 1953 – zastępca naczelnika Wydziału Śledczego WUBP w Koszalinie; 1 VII 1954 – zastępca naczelnika Wydziału Śledczego WUBP w Bydgoszczy; 1 IV 1955 – zastępca naczelnika Wydziału VII WUdsBP w Bydgoszczy; 1 XII 1955 – inspektor Inspektoratu Kierownika WUdsBP w Bydgoszczy; 1 I 1957 – przekazany do dyspozycji komendanta wojewódzkiego MO w Bydgoszczy; 31 I 1957 – zwolniony ze służby; 1 VII 1957

– przyjęty ponownie do służby na stanowisko sekretarza operacyjnego Kierownictwa Jednostek Bezpieczeństwa KW MO w Szczecinie; 1 VII 1958 – naczelnik Wydziału Śledczego SB KW MO w Szczecinie; 1 VIII 1960 – zastępca naczelnika Wydziału Śledczego SB KW MO w Szczecinie; 1 X 1960 – kierownik Samodzielnej Sekcji Rejestracji Cudzoziemców KW MO w Szczecinie; 31 X 1964 – odwołany z zajmowanego stanowiska; 16 XI 1964 – kierownik Grupy Wydziału III SB KW MO w Szczecinie; 1 III 1970 – inspektor ds. mobilizacyjnych Inspektoratu ds. Specjalnych Operacyjno-Mobilizacyjnych KW MO w Szczecinie; 1 I 1975 – starszy inspektor ds. mobilizacyjnych Inspektoratu ds. Specjalnych Operacyjno-Mobilizacyjnych KW MO w Szczecinie; 1 VI 1975 – w dyspozycji komendanta wojewódzkiego MO w Szczecinie; 2 VI 1975 – starszy inspektor Wydziału Specjalnego Operacyjno-Obronnego KW MO w Szczecinie; 31 VIII 1976 – zwolniony.

Awanse:

kapral – 31 XII 1947; chorąży – 31 XII 1948; podporucznik – 22 VII 1952; porucznik – 21 VII 1954; kapitan MO – 21 XII 1957; major MO – 2 VII 1962.

Źródło: AIPN Sz, 0019/5447, Akta osobowe Gruchwały Zenona.
(K.Ch.)

Grudziecki Kazimierz

s. Feliksa

ur. 21 I 1906 r.

Przebieg służby:

28 III 1945 – funkcjonariusz Plutonu Ochrony WUBP w Bydgoszczy; 1 VIII 1945 – zastępca komendanta Warty Sekcji 8 Wydziału I WUBP w Bydgoszczy; 1 II 1946 – wywiadowca Sekcji 1 Wydziału IV „A”/Śledczego WUBP w Bydgoszczy; 15 II 1947 – młodszy oficer śledczy Wydziału Śledczego WUBP w Bydgoszczy; 1 V 1948 – tłumacz Wydziału I WUBP w Bydgoszczy; 1 VI 1948 – młodszy referent Sekcji 1 Wydziału I WUBP w Bydgoszczy; 1 IV 1950 – referent Sekcji 1 Wydziału I WUBP w Bydgoszczy; 1 IV 1955 – sekretarz Wydziału II WUdsBP w Bydgoszczy; 1 XII 1955 – referent gospodarczy Wydziału „B” WUdsBP w Bydgoszczy; 1 IV 1956 – cywilny referent gospodarczy Wydziału „B” WUdsBP w Bydgoszczy; 1 I 1957 – referent gospodarczy Wydziału „B” SB KW MO w Bydgoszczy; 1 III 1962 – wywiadowca Sekcji 2 Wydziału „B” SB KW MO w Bydgoszczy; 30 IX 1966 – zwolniony.

Awanse:

kapral – [b.d.] 1945; sierżant – 1 IX 1947; starszy sierżant – 15 X 1949; chorąży – 21 VII 1954; starszy sierżant MO – 1 III 1962.

Źródło: AIPN By, 0122/2944, Akta osobowe Grudzieckiego Kazimierza.
(M.S.)

Gruniecki Stanisław

s. Szczepana

ur. 1 I 1926 r.

Przebieg służby:

1 III 1945 – funkcjonariusz grupy operacyjnej PUBP w Śremie; 1 IV 1946 – referent PUBP w Śremie; 1 VIII 1946 – starszy referent PUBP w Śremie; 1 II 1947 – p.o. zastępca szefa PUBP w Śremie; 1 V 1948 – zastępca szefa PUBP w Śremie; 1 VI 1948 – zastępca szefa i p.o. szef PUBP w Strzelcach Krajeńskich; 15 VII 1949 – naczelnik Wydziału III WUBP w Poznaniu; 15 X 1950 – naczelnik Wydziału III WUBP w Bydgoszczy; 1 III 1951 – starszy referent Sekcji 2 Wydziału IV Departamentu III MBP; [b.d.].

Awanse:

chorąży – 20 XII 1946; podporucznik – 16 VII 1948; porucznik – 18 VII 1949.

Źródło: AIPN By, Karta ewidencyjna funkcjonariusza BP.

(K.Ch.)

Grupka Lucjan

s. Stefana

ur. 31 III 1919 r.

Przebieg służby:

20 IV 1945 – wartownik w PUBP w Chełmnie; 19 II 1946 – starszy oficer śledczy PUBP w Chojnicach; 1 II 1950 – zastępca szefa PUBP w Bydgoszczy; 15 II 1951 – w dyspozycji szefa WUBP w Bydgoszczy; 15 III 1951 – kierownik RO przy Państwowych Fabrykach Wyrobów Gumowych przy Wydziale IV WUBP w Bydgoszczy; 31 XII 1953 – zwolniony.

Awanse:

starszy sierżant – [przed] 3 II 1947; chorąży – [przed] 27 IV 1948; podporucznik – 18 VII 1949.

Źródło: AIPN By, 0122/905, Akta osobowe Grupki Lucjana.

(K.Ch.)

Gryz Jan

s. Józefa

ur. 2 VI 1919 r.

Przebieg służby:

30 XI 1944 – wywiadowca/referent PUBP w Mińsku Mazowieckim; VIII–IX 1945 – słuchacz CS MBP w Łodzi; 13 X 1945 – p.o. kierownik PUBP w Chełmnie; 1 II 1946 – starszy referent PUBP

w Aleksandrowie Kujawskim; 3 IV 1946 – referent Sekcji Ekonomicznej PUBP w Aleksandrowie Kujawskim; 1 XI 1947 – zwolniony.

Awanse:

bez stopnia w UB.

Źródło: AIPN By, 0134/111, Akta osobowe Gryza Jana.

(M.S.)

Gryz Tadeusz

s. Antoniego

ur. 17 XII 1925 r.

Przebieg służby:

6 V 1945 – młodszy referent PUBP w Starachowicach; 26 VII 1945 – słuchacz Centralnej Szkoły MBP w Łodzi; 16 IX 1945 – w dyspozycji szefa WUBP w Gdańsku; 6 X 1945 – referent PUBP w Kartuzach; 20 IX 1946 – oficer śledczy PUBP w Kartuzach; 1 V 1947 – oficer śledczy PUBP w Elblągu; 10 VIII 1947 – oficer śledczy PUBP w Starogardzie Gdańskim; 1 IX 1949 – starszy oficer śledczy PUBP w Starogardzie Gdańskim; 1 II 1950 – starszy oficer śledczy Sekcji 1 Wydziału Śledczego WUBP w Gdańsku; 1 VII 1951 – kierownik Sekcji 1 Wydziału Śledczego WUBP w Gdańsku; 1 IV 1953 – zastępca naczelnika i p.o. naczelnik Wydziału Śledczego WUBP w Bydgoszczy; 15 II 1954 – w dyspozycji Departamentu Kadr MBP; 1 IV 1954 – w dyspozycji szefa WUBP w Bydgoszczy; 1 IV 1954 – starszy oficer śledczy Sekcji 1 Wydziału Śledczego WUBP w Bydgoszczy; 30 IV 1954 – zwolniony.

Awanse:

chorąży – 31 XII 1945; podporucznik – 18 VII 1949; porucznik – 21 VII 1951.

Źródło: AIPN By, 0122/3550, Akta osobowe Gryza Tadeusza.

(K.Ch.)

Grzelak Bogusław

s. Józefa

ur. 15 X 1947 r.

Przebieg służby:

1 V 1971 – oficer SB Grupy „T” Referatu ds. SB KMiP MO we Włocławku; 15 VIII–14 IX 1971 – uczestnik przeszkolenia na Kursie Wstępnym dla nowo przyjętych pracowników Służby Bezpieczeństwa przy KW MO w Bydgoszczy; 1 X 1973 – słuchacz WSO MSW w Legionowie; 29 VI 1976 – w dyspozycji komendanta wojewódzkiego MO

Przebieg służby i awanse funkcjonariuszy...

---

we Włocławku; 1 VII 1976 – starszy inspektor Wydziału „T” SB KW MO we Włocławku; 1 III 1977 – kierownik Sekcji Wydziału „T” SB KW MO we Włocławku; 1 III 1978 – zastępca naczelnika Wydziału „T” SB KW MO we Włocławku; 1 VIII 1982 – kierownik Sekcji „T” Wydziału Zabezpieczenia Operacyjnego SB KW MO/WUSW we Włocławku; 1 V 1988 – kierownik Sekcji „W” Wydziału Zabezpieczenia Operacyjnego SB WUSW we Włocławku; 16 VI 1989 – starszy inspektor Grupy ds. Obrotu i Komunikacji Wydziału II SB WUSW we Włocławku; 31 VII 1990 – zwolniony.

Awanse:

starszy szeregowy MO – 2 V 1971; kapral MO – 4 VII 1972; podporucznik MO – 16 VI 1976; porucznik MO – 31 V 1979; kapitan MO – 23 IX 1983.

Źródło: AIPN By, 0134/571, Akta osobowe Grzelaka Bogusława.

(A.P.-H.)

Grzyl Alojzy

s. Leona

ur. 17 VI 1925 r.

Przebieg służby:

1 VIII 1945 – młodszy referent PUBP w Trzciance; 1 IV 1946 – referent PUBP w Słubicach; 1 X 1947 – referent Referatu V PUBP w Słubicach; 1 X 1948 – starszy referent Referatu V PUBP w Słubicach; 15 II 1950 – zastępca szefa PUBP w Mogilnie; 1 X 1951 – kierownik Sekcji 10 Wydziału IV WUBP w Bydgoszczy; 1 III 1953 – kierownik RO przy Zjednoczonych Zakładach Rowerowych Wydziału IV WUBP w Bydgoszczy; 1 IX 1953 – wykładowca Katedry Przedmiotów Operacyjnych Międzywojewódzkiego Kursu Przeszkolenia Oficerów BP w Poznaniu; [b.d.].

Awanse:

plutonowy – 22 VII 1946; chorąży – 22 VII 1950; podporucznik – 22 VII 1951.

Źródło: AIPN By, Karta ewidencyjna funkcjonariusza BP.

(K.Ch.)

Grzymski Feliks

s. Józefa

ur. 3 VIII 1901 r.

Przebieg służby:

1 III 1945 – zastępca kierownika Wydziału I WUBP w Bydgoszczy; 18 IX 1945 – p.o. kierownik MUBP w Bydgoszczy; 15 XI 1945 – kierownik PUBP w Bydgoszczy; 19 IV 1947 – p.o. naczelnik Wy-

działu Personalnego WUBP w Bydgoszczy; 17 VIII 1948 – w dyspozycji szefa WUBP w Bydgoszczy; 30 IX 1948 – zwolniony.

Awanse:

podporucznik – [przed] 1 X 1945; porucznik – [przed] IV 1947; kapitan – 27 X 1948.

Źródło: AIPN By, 0122/210, Akta osobowe Grzymskiego Feliksa.

(K.Ch.)

Gucman Władysław

s. Roberta

ur. 5 II 1905 r.

Przebieg służby:

1 VI 1945 – p.o. kierownik PUBP w Bydgoszczy; 22 VII 1945 – skreślony z ewidencji funkcjonariuszy na podstawie aktu zgonu.

Awanse:

porucznik – 2 II 1944 [nadany przez AL].

Źródło: AIPN, 0122/908, Akta osobowe Guczmana Władysława.

(K.Ch.)

Guzik Tadeusz

s. Jana

ur. 16 I 1924 r.

Przebieg służby:

15 X 1944 – funkcjonariusz ochrony PKWN; 22 I 1945 – funkcjonariusz grupy operacyjnej na powiat rypiński; 15 II 1945 – kierownik Sekcji 2 i p.o. zastępca kierownika PUBP w Rypinie; 10 VII 1945 – p.o. kierownik Sekcji 2 PUBP w Rypinie; 10 III 1946 – starszy referent PUBP w Rypinie; 5 IV 1946 – zastępca szefa PUBP w Nowym Mieście Lubawskim (niezatwierdzony rozkazem personalnym); 1 IX 1946 – starszy referent PUBP w Szubinie; 15 X 1946 – starszy referent i p.o. zastępca szefa PUBP w Rypinie; 15 III 1948 – zwolniony.

Awanse:

podporucznik – 20 VII 1946.

Źródło: AIPN By, 0134/176, Akta osobowe Guzika Tadeusza.

(K.Ch.)

Hajdusiewicz Helena

c. Pawła

ur. 23 I 1900 r.

Przebieg służby:

3 VII 1946 – sekretarka szefa WUBP w Bydgoszczy; 1 VI 1947 – naczelnik Sekretariatu WUBP w Bydgoszczy; 1 VII 1948 – zastępca naczelnika Wydziału Ogólnego WUBP w Bydgoszczy; 1 III 1949 – w dyspozycji szefa WUBP w Bydgoszczy; 1 III 1949 – kierownik Referatu Finansowego Kwatermistrzostwa WUBP w Bydgoszczy; 1 XI 1950 – kierownik Żłobka WUBP w Bydgoszczy; 1 II 1953 – ekspedytor Działu Magazynów Kwatermistrzostwa WUBP w Bydgoszczy; 30 VI 1953 – zwolniona.

Awanse:

bez stopnia w UB.

Źródło: AIPN By, 0122/934, Akta osobowe Hajdusiewicz Heleny.
(K.Ch.)

Halewski (Heller) Bolesław

s. Józefa

ur. 25 VI 1919 r.

Przebieg służby:

X 1944–15 I 1945 – słuchacz 1. Centralnej Szkoły Oficerskiej RBP/MBP; 22 I 1945 – oficer śledczy grupy operacyjnej WUBP na województwo pomorskie/kierownik Sekcji 7 Wydziału I WUBP w Bydgoszczy; 20 IV 1945 – kierownik Sekcji 2 Wydziału I WUBP w Bydgoszczy; 2 VI 1945 – kierownik Sekcji 8 (Śledczej) Wydziału I WUBP w Bydgoszczy; 1 XI 1945 – kierownik Wydziału Więzień i Obozów WUBP w Bydgoszczy; 1 IX 1946 – w dyspozycji dyrektora Departamentu Więziennictwa MBP; XI 1946 – p.o. kierownik Okręgowego Zarządu Pracy Więźniów w Łodzi; 1 VI 1947 – naczelnik Wydziału Więziennictwa WUBP w Bydgoszczy; 21 IV 1948 – zawieszony w wykonywaniu obowiązków służbowych w związku z aresztowaniem; 28 IX 1948 – zwolniony.

Awanse:

podporucznik – XII 1944; porucznik – [b.d.]; kapitan – I 1947.

Źródło: AIPN By, 0122/939, Akta osobowe Halewskiego (Hellera) Bolesława; AIPN By, 169/1, Rozkazy personalne kierownika WUBP w Bydgoszczy nr 14 i 17 z 20 IV i 10 VI 1945 r., k. 20 i 27.
(K.Ch.)

Halwa Jerzy

s. Franciszka
ur. 26 I 1946 r.

Przebieg służby:

16 VIII 1971 – inspektor operacyjny Referatu ds. SB KP MO w Żninie; 1 X 1971 – inspektor Wydziału III SB KW MO w Bydgoszczy; 25 IX 1972–29 VI 1973 – słuchacz Oficerskiej Szkoły Operacyjnej SB nr 2 w Legionowie; 1 VI 1975 – starszy inspektor Wydziału III SB KW MO w Bydgoszczy; 1 X 1978 – kierownik Sekcji Wydziału III SB KW MO w Bydgoszczy; 1 VII 1979 – kierownik Sekcji Wydziału III „A” SB KW MO w Bydgoszczy; 16 V 1980 – zastępca naczelnika Wydziału Paszportów SB KW MO/WUSW w Bydgoszczy; 1 III 1985 – naczelnik Wydziału Paszportów SB WUSW w Bydgoszczy; 30 VI 1987 – zwolniony.

Awanse:

kapral MO – 23 VIII 1971; podporucznik MO – 29 VI 1973; porucznik MO – 22 VI 1978; kapitan MO – 17 IX 1982; major MO – 17 IX 1986.

Źródło: AIPN By, 0122/3343, Akta osobowe Halwy Jerzego.
(K.Ch.)

Hanuszewska Krystyna (do 5 VI 1976 r. Reinboldt)

c. Bernarda
ur. 20 IX 1952 r.

Przebieg służby:

1 IX 1975 – inspektor Wydziału Dochodzeniowego KM MO w Toruniu; 19 IX 1977–9 VI 1978 – słuchaczka Studium Podyplomowego ASW w Ośrodku Doskonalenia Kadr Kierowniczych MSW w Łodzi; 1 V 1983 – inspektor Wydziału III SB KW MO/WUSW w Toruniu; 21 II–15 V 1985 – uczestniczka przeszkolenia na kursie doształcania zawodowego funkcjonariuszy pionów II, III, IV, V i VI SB przy WUSW w Toruniu; 16 X 1988 – starszy inspektor Wydziału III SB WUSW w Toruniu; 1 VI 1989 – starszy inspektor Inspektoratu Analityczno-Informacyjnego zastępcy szefa WUSW ds. SB w Toruniu; 1 XI 1989 – starszy inspektor Wydziału Studiów i Analiz SB WUSW w Toruniu; 31 VII 1990 – zwolniona.

Awanse:

podporucznik MO – 5 VI 1978; porucznik MO – 10 VII 1981; kapitan MO – 17 IX 1985.

Źródło: AIPN By, 457/43, Akta osobowe Hanuszewskiej Krystyny.
(M.S.)

Haufa Henryk

s. Andrzeja
ur. 20 IX 1931 r.

Przebieg służby:

15 VIII 1962 – starszy referent kulturalno-oświatowy ZOMO KW MO w Bydgoszczy; 15 IV 1969 – inspektor Wydziału III SB KW MO w Bydgoszczy; 1 VIII 1970 – starszy inspektor Wydziału III SB KW MO w Bydgoszczy; 7 VI 1972–27 III 1973 – słuchacz Szkoły Oficerskiej Ogólnooperacyjnej nr 2 Służby Bezpieczeństwa CW MSW w Legionowie; 1 IV 1974 – kierownik Grupy Wydziału III SB KW MO w Bydgoszczy; 1 VI 1975 – kierownik Sekcji 1 (analityczno-sprawozdawczej) Wydziału III SB KW MO w Bydgoszczy; 16 VI 1978 – zastępca naczelnika Wydziału III SB KW MO w Bydgoszczy; 16 V 1980 – naczelnik Wydziału Szkolenia KW MO w Bydgoszczy; 23 VI 1981 – zwolniony¹²; 1 III 1990 – ponownie przyjęty do służby na stanowisko starszego inspektora Wydziału Kryminalistyki WUSW w Bydgoszczy; [b.d.] – zwolniony.

Awanse:

plutonowy MO – 15 VII 1966; podporucznik MO – 10 VI 1968; porucznik MO – 11 IV 1971; kapitan MO – 25 IX 1975; major MO – 12 VI 1980.

Źródło: AIPN By, 315/3; AIPN By, 315/3, Akta osobowe Haufy Henryka.
(M.S.)

Hejmanowski Tadeusz

s. Jana
ur. 3 VI 1924 r.

Przebieg służby:

1 VIII 1947 – kontraktowy rusznikarz Sekcji Uzbrojenia Wydziału Gospodarczego WUBP w Bydgoszczy; 1 VI 1948 – starszy rusznikarz Sekcji Uzbrojenia Wydziału Zaopatrzenia WUBP w Bydgoszczy; 1 X 1950 – majster warsztatu rusznikarskiego Kwatermistrzostwa WUBP w Bydgoszczy; 1 XI 1950 – starszy majster warsztatu rusznikarskiego

---

¹² Zwolniony 23 VI 1981 r., w czasie pełnienia funkcji naczelnika Wydziału Szkolenia KW MO w Bydgoszczy, z przyczyn politycznych. Negatywna ocena przydatności mjr. Haufy do pełnienia dalszej służby w resorcie spraw wewnętrznych, wyrażona przez komendanta wojewódzkiego MO w Bydgoszczy, płk. Józefa Kozdrę, dotyczyła postawy funkcjonariusza w okresie po wydarzeniach bydgoskich 1981 r. Mjr Haufa poddał wówczas otwartej krytyce działania podjęte w marcu przez MO i SB wobec bydgoskiej opozycji, twierdząc m.in., iż: „aparatusz stał się instrumentem manipulacji partii i rządu”. Jako główny autor i inspirator „listu otwartego funkcjonariuszy”, odczytanego na konferencji miejskiej PZPR w Bydgoszczy i publikowanego przez lokalną prasę, został uznany za osobę „godzącą w dobre imię resortu” i „wpływającą demobilizująco na funkcjonariuszy KW MO w Bydgoszczy”, zob. AIPN By, 315/3, Akta osobowe Haufy Henryka, Wniosek personalny, 20 VI 1981 r., k. 111.

Kwatermistrzostwa WUBP w Bydgoszczy; 1 XII 1951 – starszy referent-technik rusznikarstwa Służby Uzbrojenia Kwatermistrzostwa WUBP w Bydgoszczy; 10 II 1952 – inspektor Służby Uzbrojenia Kwatermistrzostwa WUBP w Bydgoszczy; 1 IV 1953 – naczelnik Służby Uzbrojenia Kwatermistrzostwa WUBP w Bydgoszczy; 1 I 1955 – w dyspozycji MSW; 15 V 1955 – naczelnik Służby Uzbrojenia Kwatermistrzostwa KW MO w Bydgoszczy; 1 II 1956 – zdjęty ze stanowiska i przeniesiony do dyspozycji komendanta wojewódzkiego MO w Bydgoszczy; 1 II 1956 – inspektor Służby Uzbrojenia Kwatermistrzostwa KW MO w Bydgoszczy; 30 VI 1968 – zwolniony.

Awanse:

kapral – 30 XII 1949; plutonowy – 21 VII 1950; sierżant – [b.d.]; starszy sierżant – 19 V 1952; chorąży – 22 VII 1952; podporucznik – 22 VII 1954; podporucznik MO – 22 VII 1955; porucznik MO – 20 VI 1966.

Źródło: AIPN By, 90/67, Akta osobowe Hejmanowskiego Tadeusza.
(M.S.)

Hejnowicz Janusz

s. Kazimierza

ur. 26 V 1946 r.

Przebieg służby:

16 III 1976 – starszy inspektor Sekcji 6 Wydziału III SB KW MO w Toruniu; 29 IX 1977–24 VI 1978 – słuchacz Studium Podyplomowego ASW w Warszawie; 1 VII 1979 – starszy inspektor Wydziału III „A” SB KW MO w Toruniu; 1 X 1979 – kierownik Sekcji Wydziału III „A” SB KW MO w Toruniu; 1 XII 1981 – kierownik Sekcji Wydziału V SB KW MO w Toruniu; 1 III 1982 – zastępca naczelnika Wydziału V SB KW MO/WUSW w Toruniu¹³; 1 VIII 1986 – p.o. naczelnik Wydziału V SB WUSW w Toruniu; 1 II 1987 – naczelnik Wydziału V SB WUSW w Toruniu; 1 XI 1989 – naczelnik Wydziału Ochrony Gospodarki SB WUSW w Toruniu; 31 VII 1990 – zwolniony.

Awanse:

kapral MO – 18 III 1976; starszy kapral MO – 22 IX 1977; podporucznik MO – 19 VI 1978; porucznik MO – 3 X 1978; kapitan MO – 18 IX 1984; major MO – 21 IX 1989.

Źródło: AIPN By, 0135/236, Akta osobowe Hejnowicza Janusza.
(K.Ch.)

¹³ Od 23 I 1984 r. zastępca kierownika Samodzielnej Grupy Operacyjno-Śledczej (z zachowaniem dotychczasowego etatu), utworzonej przez szefa WUSW w Toruniu, płk. dr. Stanisława Łukasiaka, w celu zwalczania toruńskiego podziemia solidarnościowego.

Hoffman Antoni

s. Wincentego
ur. 14 VI 1934 r.

Przebieg służby:

1 X 1959 – referent operacyjno-dochodzeniowy KP MO w Lipnie;
12 V 1961 – zwolniony; 1 IX 1962 – przyjęty ponownie na stanowisko oficera operacyjnego Referatu ds. Bezpieczeństwa KP MO w Lipnie; 3 IX 1965–28 VIII 1966 – słuchacz Szkoły Oficerskiej nr 1 CW MSW w Legionowie; 1 IV 1967 – oficer SB Referatu ds. Bezpieczeństwa KP MO w Lipnie; 1 I 1968 – inspektor operacyjny Referatu ds. SB KP MO w Lipnie; 1 V 1973 – I zastępca komendanta powiatowego MO ds. SB w Wąbrzeźnie; 1 VI 1975 – starszy inspektor Zespołu ds. SB Wydziału Inspekcji KW MO w Toruniu; 1 VIII 1979 – zastępca naczelnika Wydziału Kadr KW MO w Toruniu; 1 I 1982 – naczelnik Wydziału Inspekcji KW MO/WUSW w Toruniu; 30 VI 1988 – zwolniony.

Awanse:

starszy sierżant MO – 10 X 1959; podporucznik MO – 27 X 1962; porucznik MO – 10 VI 1968; kapitan MO – 27 VI 1973; major MO – 22 VI 1978; podpułkownik MO – 17 IX 1982.

Źródło: AIPN By, 0135/345, Akta osobowe Hoffmana Antoniego.
(K.Ch.)

Hoffman Zygmunt

s. Maurycego
ur. 28 XI 1898 r.

Przebieg służby:

1 II 1947 – ordynator oddziału ginekologicznego w szpitalu WUBP w Bydgoszczy;
1 IV 1947 – zastępca dyrektora Szpitala ds. leczniczych przy WUBP w Bydgoszczy i p.o. dyrektor Polikliniki WUBP w Bydgoszczy; 1 V 1950 – dyrektor Szpitala przy Wydziale Zdrowia/Służby Zdrowia WUBP w Bydgoszczy; 31 X 1952 – zwolniony; 1 XI 1952 – przyjęty ponownie na stanowisko asystenta oddziału skórno-wenerologicznego w Szpitalu WUBP w Bydgoszczy; 31 VIII 1953 – zwolniony.

Awanse:

major – [przed] 10 VII 1947; podpułkownik – 10 VII 1947.

Źródło: AIPN By, Karta ewidencyjna funkcjonariusza BP.
(K.Ch.)

Hofman Lesław

s. Józefa

ur. 12 IV 1949 r.

Przebieg służby:

1 III 1979 – inspektor Wydziału III SB KW MO w Toruniu; 1 VII 1979 – inspektor Grupy Operacyjnej w Grudziądzu przy Wydziale III „A” SB KW MO w Toruniu; 1 IX 1979 – starszy inspektor Grupy Operacyjnej w Grudziądzu przy Wydziale III „A” SB KW MO w Toruniu; 11 IX 1980–25 V 1981 – słuchacz Studium Podyplomowego ASW w Świdrze; 1 XII 1981 – starszy inspektor Grupy Operacyjnej SB w Grudziądzu przy Wydziale V SB KW MO w Toruniu; 1 IV 1983 – starszy inspektor Sekcji 5 KM MO/RUSW w Grudziądzu; 1 VIII 1987 – kierownik Referatu III SB RUSW w Grudziądzu; 16 X 1987 – kierownik Sekcji 5 SB RUSW w Grudziądzu; 1 IX 1988 – zastępca szefa RUSW ds. SB w Wąbrzeźnie, 15 I–2 II 1990 – uczestnik Kursu Doskonalenia Zawodowego dla Rezerwy Kadrowej na Stanowisko Zastępców Szefów RUSW ds. SB w Ośrodku Doskonalenia Kadr Kierowniczych w Łodzi; 1 II 1990 – inspektor ds. kadr i szkolenia RUSW w Chełmnie; 31 VII 1990 – zwolniony.

Awanse:

podporucznik MO – 18 V 1981; porucznik MO – 18 IX 1984; kapitan MO – 20 IX 1988.

Źródło: AIPN By, 0135/237, Akta osobowe Hofmana Lesława.

(K.Ch.)

Hrynczyszyn Stefan

s. Jana

ur. 15 IX 1919 r.

Przebieg służby:

4 V 1945 – referent PUBP w Bydgoszczy; 1 IV 1948 – starszy referent i p.o. zastępca szefa PUBP w Tucholi; 15 II 1949 – zastępca szefa PUBP w Brodnicy; 1 II 1950 – szef PUBP w Szubinie; 1 VIII 1951 – szef PUBP w Kolnie; 1 XI 1954 – w dyspozycji szefa WUBP w Białymstoku; 1 IV 1955 – kierownik PUdsBP w Wysokiem Mazowieckiem; 1 I 1957 – zastępca komendanta powiatowego MO ds. Bezpieczeństwa w Łomży; 15 X 1960 – zastępca komendanta powiatowego MO ds. Bezpieczeństwa w Wysokiem Mazowieckiem; 16 VII 1969 – zastępca naczelnika Wydziału III SB KW MO w Białymstoku; 30 IX 1969 – zwolniony.

Awanse:

kapral – 1944; chorąży – 1 III 1945; podporucznik – 16 VII 1948; porucznik – 22 VII 1950; kapitan – 21 VII 1954; kapitan MO – 11 II 1957; major MO – 2 VII 1959.

Źródło: AIPN Bi, 98/1817, Akta osobowe Hrynczyszyna Stefana.

(A.P.-H.)

Huryń Ryszard

s. Aleksandra

ur. 15 X 1925 r.

Przebieg służby:

18 II 1949 – kartotekowy Służby Mundurowej Kwatermistrzostwa WUBP w Bydgoszczy; 1 II 1950 – referent ds. remontu i konserwacji Służby Mundurowej Kwatermistrzostwa WUBP w Bydgoszczy; 1 X 1950 – starszy referent zaopatrzenia UB, MO i Więziennictwa Służby Mundurowej Kwatermistrzostwa WUBP w Bydgoszczy; 2 XI 1950 – słuchacz Centrum Wyszkolenia Kwatermistrzowskiego MON w Poznaniu; 1 X 1951 – instruktor przy Kierownictwie Kwatermistrzostwa WUBP w Bydgoszczy; 26 II 1952 – starszy referent Służby Kwaterunkowo-Budowlanej Kwatermistrzostwa WUBP w Bydgoszczy; 1 V 1952 – zastępca naczelnika Służby Kwaterunkowo-Budowlanej Kwatermistrzostwa WUBP w Bydgoszczy; 1 III 1953 – p.o. naczelnik Służby Kwaterunkowo-Budowlanej Kwatermistrzostwa WUBP w Bydgoszczy; 1 I 1954 – naczelnik Służby Kwaterunkowo-Budowlanej Kwatermistrzostwa WUBP w Bydgoszczy; 1 IV 1955 – zastępca naczelnika Wydziału Administracyjno-Gospodarczego i kierownik Służby Kwaterunkowo-Budowlanej Kwatermistrzostwa WUdsBP w Bydgoszczy; 28 XII 1956 – w dyspozycji komendanta wojewódzkiego MO; 28 II 1957 – zwolniony.

Awanse:

plutonowy – 22 VII 1945; sierżant – 21 VII 1950; chorąży – 15 XI 1950; podporucznik – 2 X 1952; porucznik – 21 VII 1954.

Źródło: AIPN By, 0122/2814, Akta osobowe Huryńia Ryszarda.
(K.Ch.)

Iwicki Stefan

s. Teodora

ur. 2 V 1912 r.

Przebieg służby:

3 X 1946 – lekarz ordynujący Polikliniki WUBP w Bydgoszczy; 15 III 1947 – lekarz miejscowy Szpitala WUBP w Bydgoszczy; 15 VII 1947 – zastępca dyrektora ds. administracyjnych Szpitala WUBP w Bydgoszczy; 1 VI 1948 – zastępca dyrektora ds. gospodarczych Szpitala WUBP w Bydgoszczy; 1 III 1949 – przeniesiony do dyspozycji szefa WUBP w Bydgoszczy; 31 VIII 1949 – zwolniony.

Awanse:

bez stopnia w UB.

Źródło: AIPN By, 0122/956, Akta osobowe Iwickiego Stefana.
(M.S.)

Iwiński Wiesław

s. Stefana

ur. 18 IX 1951 r.

Przebieg służby:

16 XII 1977 – referent Sekcji Operacyjno-Dochodzeniowej KP MO w Aleksandrowie Kujawskim; 14 III 1978–9 I 1979 – słuchacz Szkoły Podoficerskiej MO w Pile; 15 VIII 1982 – inspektor Sekcji Operacyjno-Dochodzeniowej KP MO w Aleksandrowie Kujawskim; 1 X 1983 – słuchacz Szkoły Oficerskiej MO w Szczytnie (skierowany potem do WSO MSW w Legionowie); 1 IX 1985 – starszy inspektor Grupy II SB umieszczony na wolnym etacie zastępcy szefa RUSW ds. SB w Aleksandrowie Kujawskim; 1 IX 1986 – zastępca szefa RUSW ds. SB w Aleksandrowie Kujawskim; 11 IX–6 X 1989, 15 I–2 II 1990 – uczestnik Kursu Doskonalenia Zawodowego dla Zastępców Szefów RUSW ds. SB w Ośrodku Doskonalenia Kadr Kierowniczych MSW w Łodzi; 1 II 1990 – p.o. kierownik Referatu Operacyjno-Dochodzeniowego Komisariatu MO w Ciechocinku; 31 VII 1990 – zwolniony.

Awanse:

kapral MO – 31 XII 1977; plutonowy MO – 9 II 1979; sierżant MO – 23 IX 1981; starszy sierżant MO – 27 IX 1982; sierżant sztabowy MO – 20 IX 1985; podporucznik MO – 28 VI 1986; porucznik MO – 21 IX 1989.

Źródło: AIPN By, 315/260, Akta osobowe Iwińskiego Wiesława.

(K.Ch.)

Izydorzak Longin

s. Andrzeja

ur. 1 XII 1920 r.

Przebieg służby:

25 V 1945 – buchalter Sekcji Finansowej WUBP w Katowicach; 1 I 1946 – w dyspozycji kierownika WUBP w Bydgoszczy; 15 IV 1946 – p.o. naczelnik Wydziału Finansowego WUBP w Bydgoszczy; 15 V 1948 – w dyspozycji szefa WUBP w Bydgoszczy; 4 VIII 1948 – zwolniony.

Awanse:

porucznik – 8 XI 1945.

Źródło: AIPN By, 0122/958, Akta osobowe Izydorzaka Longina.

(M.S.)

Jagodziński Aleksy

s. Mariana

ur. 7 IV 1912 r.

Przebieg służby:

{b.d.} II 1945 – funkcjonariusz PUBP w Bydgoszczy; {b.d.} III 1945 – kierownik Sekretariatu Kierownictwa WUBP w Bydgoszczy; 2 V 1945 – aresztowany¹⁴.

Źródło: AIPN, 837/494, Akta wykonania kary skazanego Jagodzińskiego Alekszego.
(K.Ch.)

Jakubowicz Mieczysław

s. Juliana

ur. 16 II 1919 r.

Przebieg służby:

25 I 1945 – funkcjonariusz śledczy grupy operacyjnej na województwo pomorskie; 1 II 1945 – zastępca kierownika Sekcji 2 Wydziału I WUBP w Bydgoszczy; 1 VI 1945 – kierownik Sekcji 2 Wydziału I WUBP w Bydgoszczy; 1 I 1946 – p.o. kierownik Wydziału I WUBP w Bydgoszczy; 15 II 1946 – p.o. kierownik Wydziału VII/III WUBP w Bydgoszczy; 1 IV 1946 – w dyspozycji MBP; 20 IV 1946 – kierownik Sekcji 1 Wydziału III Departamentu III MBP; 1 X 1946 – kierownik Sekcji 1 Wydziału III Departamentu III MBP; 15 VIII 1947 – zastępca naczelnika Wydziału III Departamentu III MBP; 1 VI 1948 – zastępca naczelnika Wydziału V Departamentu V MBP; 21 II 1949 – naczelnik Wydziału VI Departamentu Ochrony Rządu MBP; 1 II 1950 – naczelnik Wydziału Komendantur Departamentu Ochrony Rządu MBP; 1 VIII 1950 – naczelnik Wydziału V Departamentu Ochrony Rządu MBP; 1 IV 1952 – naczelnik Wydziału II Departamentu Ochrony Rządu MBP; 15 V 1954 – w dyspozycji szefa MBP; 15 VI 1954 – naczelnik Wydziału Informacyjno-Sprawozdawczego Gabinetu Ministra Bezpieczeństwa Publicznego; 1 IV 1955 – naczelnik Wydziału Prawno-Normatywnego Gabinetu Przewodniczącego KdsBP; 1 VII 1955 – sekretarz Sekretariatu I zastępcy przewodniczącego KdsBP; 30 I 1957 – skierowany do JW 2000; 14 XII 1957 – w dyspozycji dyrektora Departamentu Kadry i Szkolenia; 14 I 1958 – zastępca naczelnika Wydziału X Departamentu II MSW; 1 IV 1959 – zastępca naczelnika Wydziału III Departamentu II MSW; 30 VI 1964 – zwolniony.

---

¹⁴ Aresztowany za przynależność do organizacji „Straż Samorządowa” i współpracę z wywiadem AK. Oskarżony o przekazanie AK informacji dotyczących więzienia i struktury WUBP w Bydgoszczy oraz zawiadomienie o mającym nastąpić aresztowaniu komendanta Okręgu Pomorskiego „Straży Samorządowej” Bolesława Lipskiego, podanie nazwisk funkcjonariuszy kadry kierowniczej WUBP w Bydgoszczy oraz deklarowanie pomocy przy uwolnieniu byłych członków „Straży Samorządowej” w wypadku ich aresztowania. 25 X 1945 r. – skazany na osiem lat więzienia oraz cztery lata pozbawienia praw publicznych i obywatelskich praw honorowych; zwolniony z więzienia w Rawiczu po odbyciu kary trzech lat więzienia w maju 1948 r.

Awanse:

chorąży – 2 V 1945; podporucznik – 22 XII 1945; porucznik – [b.d.]; kapitan – 20 XII 1946; major – 28 XII 1950; podpułkownik – 1 VII 1954; podpułkownik MO – 1 III 1958.

Źródło: AIPN, 0194/1687, Akta osobowe Jakubowicza Mieczysława: AIPN By, 169/1, Rozkazy personalne nr 14 i 17 kierownika WUBP w Bydgoszczy z 20 IV i 10 VI 1945 r., k. 20 i 27.

(K.Ch., M.S.)

Jakubowski Ignacy

s. Wincentego

ur. 28 I 1907 r.

Przebieg służby:

3 X 1947 – zastępca naczelnika ds. polityczno-wychowawczych Więzienia nr 2 we Wrocławiu; 9 IV 1948 – absolwent Roczego Kursu „W” dla Wyższych Funkcjonariuszy Służby Więziennej CW MBP w Legionowie; 1 V 1948 – naczelnik Więzienia w Zielonej Górze; 1 VII 1948 – naczelnik Więzienia w Poznaniu; 1 III 1949 – naczelnik Centralnego Więzienia we Wronkach; 1 VI 1951 – naczelnik Wydziału Więziennictwa WUBP w Bydgoszczy; 15 VII 1954 – w dyspozycji dyrektora Departamentu Więziennictwa; 1 IX 1954 – naczelnik Wydziału Więziennictwa WUBP w Kielcach; 1 VIII 1955 – naczelnik Centralnego Więzienia w Kielcach; 1–30 IX 1955 – słuchacz CW Służby Więziennej w Szczypiornie; 1 VIII 1957 – zastępca naczelnika Centralnego Więzienia w Kielcach; 31 X 1960 – zwolniony.

Awanse:

major – 30 XII 1949.

Źródło: AIPN Kr, 081/1217, Akta osobowe Jakubowskiego Ignacego.

(K.Ch.)

Jakubowski Zenon

s. Jana

ur. 25 IX 1930 r.

Przebieg służby:

15 IX 1949 – słuchacz dwuletniej Szkoły CW MBP w Legionowie; 1 VIII 1951 – młodszy referent Sekcji 2 Wydziału II WUBP w Bydgoszczy; 1 I 1952 – referent Sekcji 2 Wydziału II WUBP w Bydgoszczy; 15 XII 1952 – referent Sekcji 2 Wydziału ds. Funkcjonariuszy WUBP w Bydgoszczy; 1 VI 1954 – starszy referent Sekcji 2 Wydziału ds. Funkcjonariuszy WUBP w Bydgoszczy; 1 IV 1955 – referent Sekcji 3 Wy-

Przebieg służby i awanse funkcjonariuszy...

---

działu Kadr i Szkolenia WUdsBP w Bydgoszczy; 1 IX 1955 – oficer śledczy Wydziału VII WUdsBP w Bydgoszczy; 1 XII 1955 – starszy instruktor Sekcji 2 Wydziału Kadr i Szkolenia WUdsBP w Bydgoszczy; 1 IV 1956 – oficer szkoleniowy Sekcji 2 Wydziału Kadr i Szkolenia WUdsBP w Bydgoszczy; 1 I 1957 – oficer operacyjny Wydziału III SB KW MO w Bydgoszczy; 1 II 1958 – oficer operacyjny Wydziału II SB KW MO w Bydgoszczy; 1 VIII 1959 – starszy oficer operacyjny Wydziału II SB KW MO w Bydgoszczy; 1 X 1960 – kierownik Grupy Wydziału II SB KW MO w Bydgoszczy; 1 VIII 1962 – zastępca naczelnika Wydziału „B” SB KW MO w Bydgoszczy; 1 III 1970 – naczelnik Wydziału III SB KW MO w Bydgoszczy; 1 IV 1979 – zastępca komendanta wojewódzkiego MO ds. SB w Koninie; 1 XI 1981 – komendant wojewódzki MO w Koninie; 1 VIII 1983 – szef WUSW w Koninie; 15 III 1990 – zwolniony.

Awanse:

chorąży – 3 VII 1951; podporucznik – 21 VII 1954; porucznik – 18 VII 1956; porucznik MO – 11 II 1957; kapitan MO – 7 VII 1960; major MO – 14 VI 1965; podpułkownik MO – 6 VI 1970; pułkownik MO – 18 VI 1979.

Źródło: AIPN, 0604/1364, Akta osobowe Jakubowskiego Zenona.

(K.Ch.)

Jakubowski Zygmunt

s. Stanisława

ur. 18 (lub 22) X 1918 r.

Przebieg służby:

13 X 1944 – wywiadowca Sekcji 6 (następnie starszy referent) PUBP w Mińsku Mazowieckim; 26 VI 1945 – słuchacz CS MBP w Łodzi; 26 IX 1945 – w dyspozycji szefa WUBP w Bydgoszczy; 13 X 1945 – starszy referent i p.o. kierownik PUBP w Wyrzysku; 1 XI 1946 – w dyspozycji szefa WUBP w Bydgoszczy; 12 XII 1946 – starszy referent Sekcji 2 Wydziału I WUBP w Bydgoszczy; 30 IV 1948 – zwolniony.

Awanse:

[b.d]; podporucznik – 22 XII 1947.

Źródło: AIPN By, 0122/227, Akta osobowe Jakubowskiego Zygmunta.

(K.Ch.)

Janek Jan

s. Antoniego

ur. 6 VIII 1921 r.

Przebieg służby:

16 VIII 1944 – podoficer do zleceń specjalnych RBP; 22 XI 1944 – słuchacz 1. Centralnej Szkoły Oficerskiej RBP/MBP w Lublinie; [22] I 1945 – kierownik grupy operacyjnej

MBP na powiat kościerski; 20 V 1945 – p.o. kierownik PUBP w Chojnicach; 23 VII 1945 – zastępca kierownika PUBP w Szubinie; 20 X 1945 – p.o. zastępca kierownika PUBP w Nowym Mieście Lubawskim; 1 III 1946 – zwolniony.

Awanse:

starszy sierżant – [przed 21 XII 1944].

Źródło: AIPN By, 0122/982, Akta osobowe Janka Jana.
(K.Ch.)

Janicki Jan

s. Tomasza

ur. 24 III 1922 r.

Przebieg służby:

6 IV 1945 – młodszy referent Sekcji 2 PUBP w Sępólnie Krajeńskim; 15 V–1 IX 1945 – słuchacz CS MBP w Łodzi; 1 IX 1945 – oficer śledczy WUBP w Bydgoszczy; 5 X 1945 – oficer śledczy Sekcji 8 Wydziału I WUBP w Bydgoszczy; 1 II 1946 – starszy oficer śledczy Sekcji 2 Wydziału IV „A” WUBP w Bydgoszczy; 22 VIII 1946 – starszy oficer śledczy MUBP w Toruniu; 10 X 1947 – kierownik Sekcji Śledczej MUBP w Toruniu; 1 I 1948 – starszy referent i p.o. zastępca szefa PUBP w Toruniu; 1 VII 1948 – zastępca szefa PUBP w Toruniu; 5 II 1949 – zwolniony.

Awanse:

chorąży – [przed] 1948; podporucznik – [b.d.]; porucznik – 16 VII 1948.

Źródło: AIPN By, 194/1128, Akta osobowe Janickiego Jana.
(K.Ch.)

Jankiewicz Adam

s. Jana

ur. 7 V 1912 r.

Przebieg służby:

15 VIII 1945 – kierownik Sekcji 5 i p.o. zastępca kierownika (bez zatwierdzenia rozkazem personalnym) PUBP w Lipnie; 23 XI 1945 – zwolniony.

Awanse:

bez stopnia w UB.

Źródło: AIPN By 0134/362, Akta osobowe Jankiewicza Adama.
(K.Ch., M.S.)

Jankowski Adam

s. Eugeniusza
ur. 30 VII 1952 r.

Przebieg służby:

1 X 1976 – starszy inspektor Wydziału II SB KW MO we Włocławku; 26 IX 1977–24 VI 1978 – słuchacz Studium Podyplomowego ASW w Warszawie; 1 III 1982 – kierownik Sekcji Wydziału II SB KW MO we Włocławku; 1 III 1983 – starszy inspektor przy zastępcy komendanta wojewódzkiego MO/szefa WUSW ds. SB we Włocławku; 11–30 XI 1985 – uczestnik Kursu Doskonalenia Zawodowego Kadry Kierowniczej Pionu I WUSW w ASW w Warszawie; 31 VII 1990 – zwolniony.

Awanse:

szeregowy MO – 5 X 1976; podporucznik MO – 19 VI 1978; porucznik MO – 10 VII 1981; kapitan MO – 17 IX 1985.

Źródło: AIPN By, 0134/562, Akta osobowe Jankowskiego Adama.
(M.S.)

Jankowski Kazimierz

s. Ignacego
ur. 4 III 1954 r.

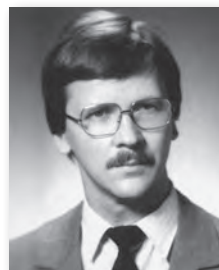
Przebieg służby:

16 II 1979 – młodszy inspektor Wydziału IV SB KW MO w Toruniu; 11 IX 1980–25 V 1981 – słuchacz Studium Podyplomowego ASW w Warszawie; 30 VI 1981 – w dyspozycji komendanta wojewódzkiego MO we Włocławku; 1 VII 1981 – inspektor Sekcji 3 Wydziału III „A”/V KW MO we Włocławku; 1 III 1982 – starszy inspektor Sekcji 1 (informatycznej) Wydziału V KW MO we Włocławku; 1 VII 1983 – kierownik Sekcji 1 (informatycznej) Wydziału V KW MO/WUSW we Włocławku¹⁵; 1 V 1989 – starszy inspektor Zespołu ds. SB Wydziału Inspekcji WUSW we Włocławku; 31 VII 1990 – zwolniony.

Awanse:

podporucznik MO – 28 IX 1969; porucznik MO – 17 IX 1982; kapitan MO – 17 IX 1986.

Źródło: AIPN By, 315/363, Akta osobowe Jankowskiego Kazimierza.
(M.S.)

---

¹⁵ 6 III 1985 por. Kazimierz Jankowski złożył Raport w sprawie skierowania na kurs z zakresu pracy operacyjnej, organizowany przez KGB w ZSRR, zob. AIPN By, 315/363, Akta osobowe Jankowskiego Kazimierza, Raport, 6 III 1985 r., k. 121. Wyjazd ten zapewne nie doszedł do skutku, zob. *ibidem*, Przebieg służby, k. 92–95.

Janowczyk Karol

s. Franciszka
ur. 25 I 1921 r.

Przebieg służby:

7 III 1945 – starszy referent Sekcji Powiatowej KW przy PUBP w Lipnie i jednocześnie zastępca kierownika PUBP w Człuchowie;
1 X 1945 – zwolniony.

Awanse:

{b.d.}

Źródło: AIPN By, 0122/997, Akta osobowe Janowczyka Karola.
(M.S.)

Janusiewicz Stanisław

s. Wiktora
ur. 8 XI 1939 r.

Przebieg służby:

1 III 1963 – oficer operacyjny Referatu ds. Bezpieczeństwa KP MO w Tucholi; 7 IX 1964–21 VII 1965 – słuchacz Oficerskiej Szkoły Operacyjnej Służby Bezpieczeństwa w CW MSW Legionowie; 26 VII 1965 – w dyspozycji zastępcy komendanta wojewódzkiego MO ds. Bezpieczeństwa w Bydgoszczy; 1 IX 1965 – oficer operacyjny Referatu ds. Bezpieczeństwa KP MO w Tucholi; 1 XI 1970 – inspektor operacyjny SB Referatu ds. SB KP MO w Tucholi; 16 XI 1972 – inspektor operacyjny SB Referatu ds. SB KMiP MO we Włocławku; 1 X 1974 – starszy inspektor operacyjny Referatu ds. SB KMiP MO we Włocławku; 1 VI 1975 – w dyspozycji komendanta wojewódzkiego MO we Włocławku; 1 VI 1975 – kierownik Sekcji Wydziału II SB KW MO we Włocławku; 1 XI 1976 – zastępca naczelnika Wydziału II SB KW MO we Włocławku; 16 VIII 1981 – kierownik Samodzielnej Sekcji „A” SB KW MO we Włocławku; 26 IV–28 V 1982 – uczestnik przeszkolenia na Kursie z Zakresu Obsługi Technicznej i Eksploatacyjnej Urządzeń Szyfrujących, Szyfrów Ręcznych i Kodów przy Biurze „A” SB MSW; 1 VII 1983 – w dyspozycji komendanta wojewódzkiego MO we Włocławku; 16 VII 1983 – zastępca naczelnika Wydziału II SB KW MO/WUSW we Włocławku; 1 XII 1983 – naczelnik Wydziału II SB WUSW we Włocławku; 1 VIII 1986 – zastępca szefa WUSW ds. SB w Skierniewicach; 15 III 1990 – zwolniony.

Awanse:

starszy szeregowy MO – 4 III 1963; podporucznik MO – 10 VII 1965; porucznik MO – 11 VI 1971; kapitan MO – 31 V 1979; major MO – 18 IX 1984; podpułkownik MO – 12 IX 1987.

Źródło: AIPN, 0604/1392, Akta osobowe Janusiewicza Stanisława.
(A.P.-H., M.S.)

Januszak Stanisław

s. Franciszka
ur. 7 IV 1922 r.

Przebieg służby:

15 IX 1945 – młodszy wywiadowca Sekcji 7 Wydziału I WUBP w Bydgoszczy; 1 II 1946 – wywiadowca Sekcji 1 Wydziału III „A” WUBP w Bydgoszczy; 4 XI 1946 – młodszy referent Sekcji 3 Wydziału I WUBP w Bydgoszczy; 1 IX 1947 – referent Sekcji 2 Wydziału I WUBP w Bydgoszczy; 21 II 1948 – w dyspozycji szefa WUBP w Bydgoszczy; 15 V 1948 – starszy referent Sekcji 6 Wydziału I WUBP w Bydgoszczy; 1 X 1952 – zastępca szefa PUBP w Grudziądzu; 1 IV 1955 – w dyspozycji kierownika WUdsBP w Bydgoszczy; 30 IV 1955 – zwolniony.

Awanse:

chorąży – 22 XII 1947; podporucznik – 18 VII 1949; porucznik – 21 VII 1951.

Źródło: AIPN By, 194/1156, Akta osobowe Januszaka Stanisława.
(K.Ch.)

Januszewski Władysław

s. Jana
ur. 31 VIII 1921 r.

Przebieg służby:

1 IV 1946 – wartownik PUBP w Chojnicach; 1 XI 1946 – referent PUBP w Chojnicach; 1 XI 1947 – referent Referatu V PUBP w Chojnicach; 1 VIII 1949 – starszy referent Referatu V PUBP w Brodnicy; 15 XII 1949 – starszy referent Referatu V PUBP w Sępólnie Krajeńskim; 1 V 1952 – starszy referent powiatowy PUBP w Sępólnie Krajeńskim; 1 IV 1955 – starszy referent operacyjny PDdsBP w Sępólnie Krajeńskim; 1 IV 1956 – oficer operacyjny PDdsBP w Sępólnie Krajeńskim; 1 I 1957 – oficer operacyjny Referatu ds. Bezpieczeństwa KP MO w Sępólnie Krajeńskim; 1 I 1961 – p.o. zastępca komendanta powiatowego MO ds. Bezpieczeństwa w Sępólnie Krajeńskim; 1 IX 1961 – starszy oficer operacyjny i p.o. zastępca komendanta powiatowego MO ds. Bezpieczeństwa w Sępólnie Krajeńskim; 31 X 1961 – starszy oficer operacyjny Referatu ds. Bezpieczeństwa KP MO w Sępólnie Krajeńskim; 1 IV 1962 – inspektor operacyjny Referatu ds. Bezpieczeństwa KP MO w Sępólnie Krajeńskim; 31 VIII 1973 – zwolniony.

Awanse:

plutonowy – 1 IV 1948; sierżant – 15 X 1949; starszy sierżant – 29 XII 1950; chorąży – 30 X 1952; podporucznik – 20 VII 1955; porucznik MO – 18 VII 1957.

Źródło: AIPN By, 0122/3165, Akta osobowe Januszewskiego Władysława.
(K.Ch.)

Jaranowski Edmund

s. Alfonsa

ur. 26 X 1943 r.

Przebieg służby:

16 VI 1966 – milicjant KMiP MO w Grudziądzu umieszczony na wolnym etacie posterunkowego Posterunku MO w Łasinie; 1 IX 1966 – milicjant KMiP MO w Grudziądzu umieszczony na wolnym etacie posterunkowego Posterunku MO w Tłuchowie; 6 IX 1966–30 VI 1967 – słuchacz Szkoły Podoficerskiej MO w Pile; 16 XI 1966 – posterunkowy Referatu Dzielnicowych KP MO w Chełmnie; 27 IV 1967 – funkcjonariusz Referatu Dzielnicowego KP MP w Chełmnie; 1 VI 1968 – referent Referatu Operacyjno-Dochodzeniowego KP MO w Chełmnie; 23 IX 1972–7 VII 1973 – słuchacz Rocznej Szkoły Oficerskiej MO w Szczytnie; 1 VIII 1973 – inspektor Referatu Operacyjno-Dochodzeniowego do walki z Przepęstwami Kryminalnymi KP MO w Chełmnie; 1 VI 1975 – w dyspozycji komendanta wojewódzkiego MO w Toruniu; 1 VI 1975 – inspektor Sekcji Włamań i Kradzieży Wydziału Kryminalnego KW MO w Toruniu; 3 X 1977 – słuchacz ASW w Warszawie; 1 VII 1980 – w dyspozycji komendanta wojewódzkiego MO w Toruniu (w okresie 19 X 1985–28 II 1986 r. pełnił nieetatowo obowiązki naczelnika Wydziału Śledczego SB WUSW w Toruniu); 1 VII 1980 – starszy inspektor Wydziału Prewencji KW MO w Toruniu; 1 X 1980 – zastępca dowódcy ZOMO KW MO w Toruniu; 1 IV 1982 – starszy inspektor Wydziału V SB KW MO w Toruniu; 15 IX 1982 – w dyspozycji komendanta wojewódzkiego MO w Toruniu; 1 X 1982 – starszy inspektor Wydziału Śledczego SB KW MO w Toruniu; 1 III 1986 – szef RUSW w Wąbrzeźnie; 5–23 X 1987, 25 I–12 II 1988, 25 IV–6 V 1988 – uczestnik Kursu Szefów RUSW w Ośrodku Doskonalenia Kadr Kierowniczych MSW w Łodzi; 31 VII 1990 – zwolniony.

Awanse:

starszy szeregowy MO – 21 VI 1966; kapral MO – 24 VI 1967; plutonowy MO – 8 VII 1969; sierżant MO – 4 VII 1972; podporucznik MO – 29 VI 1973; porucznik MO – 24 IX 1979; kapitan MO – 23 IX 1983; major MO – 29 IX 1988.

Źródło: AIPN By, 0135/391, Akta osobowe Jaranowskiego Edmunda.

(T.G.)

Jasionowski Stanisław

s. Jana

ur. 1 VII 1918 r.

Przebieg służby:

23 I 1948 – drugi lekarz COP w Potulicach; 1 X 1948 – kontraktowy inspektor epidemiczny Wydziału Zdrowia WUBP

w Bydgoszczy; 15 II 1950 – kontraktowy inspektor-lekarz Wydziału Służby Zdrowia WUBP w Bydgoszczy; 1 V 1951 – w dyspozycji szefa WUBP w Bydgoszczy; 1 X 1951 – etatowy inspektor-lekarz Wydziału Służby Zdrowia WUBP w Bydgoszczy; 1 IX 1954 – zastępca naczelnika Wydziału Służby Zdrowia WUBP w Bydgoszczy; 1 I 1955 – przekazany do MSW; 1 I 1955 – zastępca naczelnika Wydziału Służby Zdrowia Wojewódzkiego Zarządu Służby Zdrowia MSW w Bydgoszczy; 1 X 1955 – dyrektor Wojewódzkiego Zarządu Służby Zdrowia MSW w Bydgoszczy; 31 VII 1957 – odwołany ze stanowiska, w dyspozycji dyrektora Centralnego Zarządu Służby Zdrowia MSW; 4 IX 1957 – zwolniony z wojskowej służby zawodowej i przeniesiony do rezerwy; 1 X 1957 – specjalista I stopnia w zakresie chirurgii, kontraktowy asystent Oddziału Chirurgicznego Wojewódzkiego Szpitala MSW w Bydgoszczy; 1 VIII 1969 – starszy asystent Oddziału Chirurgicznego Szpitala z Polikliniką Zarządu Zdrowia KW MO w Bydgoszczy; 1 XI 1972 – kierownik Działu Rehabilitacji z Pracownią Przyrodolecznictwa Szpitala z Polikliniką Zarządu Zdrowia i Spraw Socjalnych KW MO w Bydgoszczy; 30 IX 1980 – zwolniony.

Awanse:

porucznik WP – 16 XI 1945; kapitan WP – 16 I 1947; major WP – 22 VII 1952; podpułkownik WP – 29 XII 1956; podpułkownik MO – 22 VI 1974; pułkownik MO – 8 IX 1980.

Źródło: AIPN By, 90/6276, Akta osobowe Jasionowskiego Stanisława.
(M.S.)

Jatczak Jerzy

s. Zygmunta
ur. 18 XI 1945 r.

Przebieg służby:

16 IX 1973 – inspektor operacyjny SB Grupy Operacyjnej umieszczony na wolnym etacie starszego oficera SB Grupy Paszportów i Dowodów Osobistych Referatu ds. SB KMiP MO we Włocławku; 22 X 1973–24 VII 1974 – słuchacz Studium Podyplomowego ASW w Warszawie; 1 VI 1974 – inspektor operacyjny SB Grupy Operacyjnej Referatu ds. SB KMiP MO we Włocławku; 1 VI 1975 – w dyspozycji komendanta wojewódzkiego MO we Włocławku; 1 VI 1975 – starszy inspektor Wydziału II SB KW MO we Włocławku; 1 VII 1975 – starszy inspektor ds. Specjalnych Zespołu Stanowisk Samodzielnych Wydziału Inspekcji KW MO we Włocławku; 1 X 1975 – starszy inspektor Inspektoratu Analityczno-Informacyjnego zastępcy komendanta wojewódzkiego MO ds. SB we Włocławku; 1 X 1979 – zastępca naczelnika Wydziału III „A” SB KW MO we Włocławku; 1 V 1981 – zastępca naczelnika Wydziału IV SB KW MO we Włocławku; 1 I 1983 – zastępca naczelnika Wydziału III SB KW MO we Włocławku; 1 III 1983 – w dyspozycji komendanta wojewódzkiego MO/szefa WUSW we Włocławku; 1 IX 1983 – naczelnik Wydziału III SB WUSW we Włocławku; 2 II–30 VII 1987 – uczestnik pięciomiesięczne-

go kursu w Wyższej Szkole KGB w Moskwie; 1 XI 1989 – naczelnik Wydziału Ochrony Konstytucyjnego Porządku Państwa SB WUSW we Włocławku; 31 VII 1990 – zwolniony.

Awanse:

starszy sierżant MO – 26 IX 1973; podporucznik MO – 25 III 1974; porucznik MO – 15 VI 1977; kapitan MO – 10 VII 1981; major MO – 17 IX 1986.

Źródło: AIPN By, 0134/564, Akta osobowe Jarczaka Jerzego.

(T.G.)

Jaworski Stanisław

s. Józefa

ur. 9 III 1922 r.

Przebieg służby:

5 IX 1947 – wartownik plutonu ochrony Gmachu WUBP w Bydgoszczy; 1 I 1948 – młodszy referent Referatu IV PUBP w Inowrocławiu; 1 IX 1948 – referent Referatu IV PUBP w Inowrocławiu; 1 X 1949 – starszy referent Referatu IV PUBP w Inowrocławiu; 1 II 1950 – starszy referent Sekcji 4 PUBP w Inowrocławiu; 15 III 1950 – starszy referent przy Kierownictwie PUBP w Grudziądzu; 15 XII 1951 – zastępca szefa PUBP w Grudziądzu; 1 X 1952 – szef PUBP w Wąbrzeźnie; 1 IV 1955 – kierownik PUdsBP w Chojnicach; 1 I 1957 – zastępca/I zastępca komendanta powiatowego MO ds. Bezpieczeństwa w Chojnicach; 7 I–22 III 1969 – uczestnik Kursu Doskonalenia Kadr Kierowniczych Służb Bezpieczeństwa MSW w Warszawie; 31 VIII 1974 – zwolniony.

Awanse:

sierżant – 1 V 1949; chorąży – 30 XII 1949; podporucznik – 28 XII 1950; porucznik – 22 VII 1952; kapitan – 27 XII 1955; kapitan MO – 11 II 1957; major MO – 29 VI 1961.

Źródło: AIPN By, 0122/3183, Akta osobowe Jaworskiego Stanisława.

(T.G.)

Jedkie Jerzy

s. Mariana

ur. 17 XII 1954 r.

Przebieg służby:

1 IX 1978 – milicjant Plutonu Lekkiego ZOMO KW MO w Toruniu; 1 X 1978 – inspektor Grupy Operacyjnej w Grudziądzu przy Wydziale III SB KW MO w Toruniu; 1 VII 1979 – inspektor operacyjny Wydziału III „A” SB KW MO w Toruniu; 11 IX 1980–

25 V 1981 – słuchacz Studium Podyplomowego ASW w Warszawie; 1 VII 1981 – starszy inspektor Wydziału III „A” SB KW MO w Toruniu; 1 XII 1981 – starszy inspektor Wydziału V SB KW MO w Toruniu; 1 IV 1983 – starszy inspektor Wydziału V SB KM MO w Toruniu; 1 VIII 1983 – starszy inspektor Wydziału V SB RUSW w Toruniu¹⁶; 1 IV 1984 – zastępca naczelnika Wydziału V SB RUSW w Toruniu; 1 VI 1986 – inspektor umieszczony na wolnym etacie starszego inspektora Wydziału III SB WUSW w Toruniu; 16 XII 1987 – inspektor Wydziału V SB WUSW w Toruniu; 1 X 1988 – starszy inspektor Wydziału V SB WUSW w Toruniu; 1 XI 1989 – starszy inspektor Wydziału Ochrony Gospodarki SB WUSW w Toruniu; 31 VII 1990 – zwolniony.

Awanse:

podporucznik MO – 18 V 1981; porucznik MO – 18 IX 1984; kapitan MO – 20 IX 1988.

Źródło: AIPN By, 0135/240, Akta osobowe Jedkiego Jerzego.

(T.G.)

Jezierski Karol

s. Jacentego

ur. 2 IX 1910 r.

Przebieg służby:

20 XII 1944 – słuchacz 1. Centralnej Szkoły Oficerskiej RBP/MBP w Lublinie; 22 I 1945 – kierownik grupy operacyjnej na powiat rypiński i kierownik PUBP w Rypinie; 1 X 1945 – referent Sekcji 2 Wydziału I WUBP w Bydgoszczy; 1 I 1946 – starszy referent i p.o. kierownik PUBP w Chełmnie; 1 XI 1946 – starszy referent i p.o. szef PUBP w Nowym Mieście Lubawskim; 16 VI 1947 – zwolniony.

Awanse:

chorąży – przed 13 IX 1945; podporucznik – [przed] 21 IX 1946; porucznik – [przed] 13 III 1947.

Źródło: AIPN By, 194/1209, Akta osobowe Jezierskiego Karola.

(T.G.)

Jędrzejczak Andrzej

s. Leona

ur. 8 IV 1933 r.

---

¹⁶ Od 23 I 1984 r. w składzie Samodzielnej Grupy Operacyjno-Śledczej SB (z zachowaniem dotychczasowego etatu), utworzonej przez szefa WUSW w Toruniu, płk. dr. Stanisława Łukasiaka w celu zwalczania toruńskiego podziemia solidarnościowego.

Przebieg służby:

1 IX 1954–24 VI 1956 – słuchacz dwuletniej Szkoły Oficerskiej w Krajowym Ośrodku Szkolenia MBP/KdsBP w Czerwieńsku; 24 VI 1956 – w dyspozycji kierownika WUdsBP w Bydgoszczy; 1 VII 1956 – oficer śledczy Wydziału VII WUdsBP w Bydgoszczy; 1 IX 1956 – oficer operacyjny Referatu IV PUdsBP w Toruniu; 1 I 1957 – oficer operacyjny Referatu ds. Bezpieczeństwa KP MO w Grudziądzu; 1 X 1957 – oficer operacyjny Referatu ds. Bezpieczeństwa KP MO we Włocławku; 1 I 1965 – starszy oficer operacyjny Referatu ds. Bezpieczeństwa KM MO we Włocławku; 1 IV 1967 – inspektor operacyjny SB Grupy Operacyjnej Referatu ds. Bezpieczeństwa KMIP MO we Włocławku; 1 XII 1970 – starszy inspektor operacyjny Grupy Operacyjnej Referatu ds. SB KMIP MO we Włocławku; 1 IX 1974 – I zastępca komendanta powiatowego MO ds. SB w Rypinie; 4 XI–18 XII 1974 – uczestnik przeszkolenia na Kursie Zastępców Komendantów Powiatowych ds. SB w Ośrodku Doskonalenia Kadr Kierowniczych MSW w Łodzi; 1 VI 1975 – starszy inspektor Zespołu ds. SB Wydziału Inspekcji KW MO we Włocławku; 1 III 1978 – naczelnik Wydziału Śledczego SB KW MO/WUSW we Włocławku; 15 XII 1989 – zwolniony.

Awanse:

chorąży – 22 VI 1956; podchorąży MO – 11 II 1957; podporucznik MO – 18 VII 1957; porucznik MO – 14 VI 1965; kapitan MO – 11 VI 1971; major MO – 16 VI 1976; podpułkownik MO – 12 VI 1980.

Źródło: AIPN By, 0134/540, Akta osobowe Jędrzejczaka Andrzeja.
(T.G.)

Jocek Sylwester

s. Ludwika

ur. 13 II 1944 r.

Przebieg służby:

1 VI 1966 – milicjant Plutonu Służbowego KP MO w Chojnicach; 6 IX 1966–30 VI 1967 – słuchacz Szkoły Podoficerskiej MO w Pile; 16 X 1968 – referent Grupy Paszportów i Dowodów Osobistych Referatu ds. SB KP MO w Chojnicach; 1 VI 1970 – oficer SB Referatu ds. SB KP MO w Chojnicach; 3 IX 1970–16 VII 1971 – słuchacz Rocznej Szkoły Oficerskiej nr 1 CW MSW w Legionowie; 1 XI 1971 – inspektor operacyjny SB Referatu ds. SB KP MO w Chojnicach; 1 XI 1974 – starszy inspektor operacyjny SB Referatu ds. SB KP MO w Chojnicach; 1 VI 1975 – starszy inspektor Wydziału II SB KW MO w Bydgoszczy; 15 VII 1975 – kierownik Terenowej Grupy Operacyjnej w Chojnicach Wydziału II SB KW MO w Bydgoszczy; 1 III 1983 – zastępca kierownika Komisariatu MO ds. SB w Tucholi; 1 VIII 1983 – zastępca szefa RUSW ds. SB w Tucholi; 31 III 1990 – p.o. inspektor RUSW w Tucholi; 15 IV 1990 – zwolniony.

Awanse:

plutonowy MO – 15 VI 1966; sierżant MO – 24 VI 1967; podporucznik MO – 7 VII 1971; porucznik MO – 17 VIII 1982; kapitan MO – 17 IX 1986.

Źródło: AIPN By, 315/25, Akta osobowe Jocka Sylwestra.
(T.G.)

Joszczuk (Jaszcuk) Mikołaj

s. Bazylego
ur. 9 V 1912 r.

Przebieg służby:

15 IX 1944 – kierownik Oddziału Personalnego PUBP we Włodawie; 27 III 1945 – starszy referent PUBP we Włodawie; 17 IV 1945 – kierownik PUBP w Lublinie; 27 XI 1947 – w dyspozycji szefa WUBP w Bydgoszczy; 1 II 1948 – szef PUBP w Aleksandrowie Kujawskim; 30 IX 1948 – zwolniony i przeniesiony do dyspozycji MON.

Awanse:

porucznik – 16 XI 1945; porucznik – 10 VII 1947.

Źródło: AIPN By, 0122/213, Akta osobowe Joszczuka (Jaszcuka) Mikołaja.
(M.S.)

Juchacz Włodzimierz

s. Henryka
ur. 9 I 1957 r.

Przebieg służby:

1 VIII 1980 – młodszy inspektor Wydziału III „A” SB KW MO we Włocławku; 1 VII 1981 – inspektor Wydziału III „A” SB KW MO we Włocławku; 1 XII 1981 – inspektor Wydziału V SB KW MO we Włocławku; 1 X 1982 – zaliczony w nieetatowy stan słuchaczy Studium Podyplomowego ASW w Świdrze; 1 II 1983 – starszy inspektor Inspektoratu Analityczno-Informacyjnego zastępcy komendanta wojewódzkiego MO/szefa WUSW ds. SB we Włocławku; 16 VIII 1986 – starszy inspektor Wydziału IV SB WUSW we Włocławku; 30 IV 1987 – zwolniony.

Awanse:

porucznik MO – 30 IX 1980; porucznik MO – 23 IX 1983.

Źródło: AIPN By, 0134/514, Akta osobowe Juchacza Włodzimierza.
(M.S.)

Jurkowski Józef (do maja 1943 r. Jungman)

s. Daniela (Dawida)

ur. 30 III 1913 r.

Przebieg służby:

1 VIII 1944 – oficer do zleceń specjalnych kierownika RBP;
12 X 1944 – zwolniony i przeniesiony do dyspozycji dowódcy WP;
23 I 1945 [data rozkazu] – przyjęty ponownie do służby w UB
na stanowisko p.o. kierownika grupy operacyjnej na Górny Śląsk/
WUBP w Katowicach; 25 XII 1945 – kierownik/szef WUBP w Bydgoszczy; 15 III 1948
– szef WUBP w Gdańsku; 15 VIII 1950 – w dyspozycji wiceministra MBP; 1 IX 1951 –
starszy inspektor Inspektoratu Ministra MBP; 1 XII 1951 – szef WUBP w Katowicach;
1 IV 1955 – kierownik WUdsBP w Stalinogrodzie (Katowicach); 1 VI 1955 – dyrektor
Departamentu V KdsBP; 1 VI 1956 – w dyspozycji dyrektora Departamentu Kadr i Szkolenia
KdsBP; 12 VI 1956 – skierowany do JW 2000 Zarząd II Sztabu Generalnego WP;
11 XII 1956 – w dyspozycji dyrektora Departamentu Kadr i Szkolenia MSW – słuchacz
Akademii Sztabu Generalnego MON; 1 IV 1958 – w dyspozycji dyrektora Departamentu
Kadr i Szkolenia MSW; 31 V 1958 – zwolniony (w 1969 r. wyjechał na stałe do Izraela).

Awanse:

podporucznik – 22 VIII 1943; porucznik WP – 24 VI 1944; kapitan – 2 XI 1944; major
– 16 XI 1945; podpułkownik – 22 VII 1946; pułkownik – 18 VII 1949.

Źródło: AIPN, 0154/54, Akta osobowe Jurkowskiego Józefa.

(M.S.)

Kaczor Eugeniusz

s. Stefana

ur. 31 VII 1929 r.

Przebieg służby:

18 IX 1950 – przyjęty do pracy w organach BP i zaliczony w stan
słuchaczy dwuletniej szkoły w CW MBP w Legionowie; 5 I 1952
– w dyspozycji szefa WUBP w Lublinie; 5 I 1952 – lektor Sekcji
2 Wydziału Szkolenia WUBP w Lublinie; 15 XII 1952 – w dys-
pozycji szefa WUBP w Bydgoszczy; 15 I 1953 – wykładowca Sekcji 1 Wydziału Szko-
lenia WUBP w Bydgoszczy; 1 VIII 1953 – starszy referent Samodzielnej Sekcji Kultury
i Oświaty WUBP w Bydgoszczy; 1 XI 1953 – kierownik Samodzielnej Sekcji Kultury
i Oświaty WUBP w Bydgoszczy; 1 IV 1955 – w dyspozycji kierownika WUdsBP w Byd-
goszczy; 30 IV 1955 – zwolniony.

Awanse:

kapral – 1 I 1951; chorąży – 22 VII 1952; podporucznik – 21 VII 1954.

Źródło: AIPN By, 0122/2265, Akta osobowe Kaczora Eugeniusza.

(M.S.)

Kaczorowski Zenon

s. Zenona

ur. 23 IX 1951 r.

Przebieg służby:

28 XII 1976 – starszy inspektor Wydziału IV SB KW MO we Włocławku; 9 X 1978–16 VI 1979 – słuchacz Studium Podyplomowego ASW w Świdrze; 1 XI 1979 – starszy inspektor Inspektoratu Analityczno-Informacyjnego zastępcy komendanta wojewódzkiego MO ds. SB we Włocławku; 16 III 1982 – zastępca naczelnika Wydziału V SB KW MO/WUSW we Włocławku; 6 III–7 VII 1983 – uczestnik Kursu w Wyższej Szkole KGB w ZSRR; 11–30 III 1985 – uczestnik Kursu Doskonalenia Zawodowego Kadry Kierowniczej Pionu V SB w ASW; 1 VI 1988 – naczelnik Wydziału V SB WUSW we Włocławku; 1 XI 1989 – naczelnik Wydziału Studiów i Analiz SB WUSW we Włocławku; 31 VII 1990 – zwolniony.

Awanse:

starszy sierżant sztabowy MO – 30 XII 1976; podporucznik MO – 2 V 1977; porucznik MO – 12 VI 1980; kapitan MO – 18 IX 1984; major MO – 21 IX 1989.

Źródło: AIPN By, 0134/574, Akta osobowe Kaczorowskiego Zenona.
(T.G.)

Kaczyński Andrzej

s. Józefa

ur. 3 V 1949 r.

Przebieg służby:

16 VI 1977 – inspektor Wydziału III SB umieszczony na wolnym etacie inspektora Wojewódzkiego Stanowiska Kierowania KW MO w Toruniu; 1 VII 1977 – inspektor Wydziału III SB umieszczony na wolnym etacie inspektora Wydziału IV SB KW MO w Toruniu; 9 X 1978–16 VI 1979 – słuchacz Studium Podyplomowego ASW w Świdrze; 1 VII 1979 – starszy inspektor Sekcji 1 Wydziału III SB KW MO w Toruniu; 1 II 1980 – starszy inspektor i p.o. kierownik Sekcji 4 Wydziału III SB KW MO w Bydgoszczy; 1 VIII 1981 – kierownik Sekcji 4 Wydziału III SB KW MO w Toruniu; 1 IV 1983 – zastępca kierownika Komisariatu MO ds. SB w Brodnicy; 1 VIII 1983 – zastępca szefa RUSW ds. SB w Brodnicy; 1 II 1990 – p.o. inspektor Kadr i Szkolenia RUSW w Brodnicy; 31 VII 1990 – zwolniony.

Awanse:

szeregowy – 16 VI 1977; podporucznik MO – 7 VI 1979; porucznik MO – 17 IX 1982; kapitan MO – 17 IX 1986.

Źródło: AIPN By, 0135/241, Akta osobowe Kaczyńskiego Andrzeja.
(T.G.)

Kadur Edmund

s. Antoniego
ur. 10 VIII 1924 r.

Przebieg służby:

XI 1944 – słuchacz 1. Centralnej Szkoły Oficerskiej RBP/MBP w Lublinie; 22 I 1945 – funkcjonariusz grupy operacyjnej MBP na województwo pomorskie; 1 VI 1945 – absolwent kursu w CS MBP w Łodzi; 4 VI 1945 – p.o. zastępca kierownika PUBP w Szubinie; 5 VII 1945 – kierownik Sekcji 2 PUBP w Szubinie; 10 XI 1945 – p.o. kierownik Sekcji 6 PUBP w Szubinie; I 1946 – zastępca kierownika Sekcji 2 PUBP w Szubinie; 5 III 1946 – referent PUBP w Aleksandrowie Kujawskim; 3 IV 1946 – komendant Warty PUBP w Aleksandrowie Kujawskim; 18 X 1946 – młodszy referent PUBP w Tucholi; 22 III 1947 – zwolniony.

Awanse:

chorąży – 3 VI 1945.

Źródło: AIPN By, 0122/214, Akta osobowe Kadura Edmunda.
(M.S.)

Kafliński Tadeusz

s. Walentego
ur. 27 VI 1915 r.

Przebieg służby:

2 XI 1945 – szef Kompanii Ochrony Obozu Pracy w Mielęcinie; 30 I 1947 – zastępca komendanta warty Więzienia w Fordonie; 1 IX 1949 – referent Referatu Kolejowego PUBP w Grudziądzu; 1 VII 1950 – starszy referent Referatu V PUBP w Grudziądzu; 1 VI 1953 – szef PUBP w Sępólnie Krajeńskim; 1 IV 1955 – kierownik PDdsBP w Sępólnie Krajeńskim; 1 III 1956 – kierownik PDdsBP w Wąbrzeźnie; 1 I 1957 – zastępca komendanta powiatowego MO ds. Bezpieczeństwa w Wąbrzeźnie; 1 V 1964 – zastępca/I zastępca komendanta powiatowego MO ds. Bezpieczeństwa w Golubiu-Dobrzyniu; 31 I 1973 – zwolniony.

Awanse:

starszy sierżant – 25 VII 1949; chorąży – 28 XII 1950; podporucznik – 21 VII 1954; porucznik – 18 VII 1956; porucznik MO – 11 II 1957; kapitan MO – 2 VII 1962.

Źródło: AIPN By, 0134/200, Akta osobowe Kaflińskiego Tadeusza.
(T.G.)

Kamiński Kazimierz

s. Wincentego
ur. 1 IV 1918 r.

Przebieg służby:

4 IV 1945 – wartownik WUBP w Bydgoszczy; 1 VII 1945 – starszy kurier Poczty Specjalnej WUBP w Bydgoszczy; 1 XI 1945 – kierownik Poczty Specjalnej WUBP w Bydgoszczy (zatwierdzony rozkazem personalnym 10 I 1948 r.); 23 III 1949 – kierownik Poczty Specjalnej Wydziału II WUBP w Bydgoszczy; 1 IX 1950 – kierownik Sekcji 3 Wydziału II WUBP w Bydgoszczy; 1 IV 1955 – kierownik Sekcji 1 Wydziału IX WUdsBP w Bydgoszczy; 1 X 1955 – kierownik Sekcji 2 Wydziału IX WUdsBP w Bydgoszczy; 1 I 1956 – kierownik Samodzielnej Sekcji „W” WUdsBP w Bydgoszczy; 1 IV 1956 – starszy oficer techniki operacyjnej (kierownik) Samodzielnej Sekcji „W” WUdsBP w Bydgoszczy; 1 I 1957 – kierownik Samodzielnej Sekcji „W” SB KW MO w Bydgoszczy; 31 V 1961 – zwolniony.

Awanse:

plutonowy – 15 XII 1945; chorąży – 22 XII 1947; podporucznik – 31 XII 1948; porucznik – 28 XII 1950; kapitan – 20 VII 1955; kapitan MO – 11 II 1957; major MO – 7 VII 1960.

Źródło: AIPN By, Karta ewidencyjna funkcjonariusza BP
(M.S.)

Kanafa Jacek

s. Tadeusza
ur. 25 VII 1956 r.

Przebieg służby:

16 VI 1981 – inspektor Grupy Operacyjnej w Radziejowie przy Wydziale IV SB KW MO we Włocławku; 10–25 XI 1981 – uczestnik przeszkolenia na Kursie Operacyjnym Pionu IV MSW w WSO MSW w Legionowie; 1 X 1982 – zaliczony w nieetatowy stan słuchaczy Studium Podyplomowego ASW w Świdrze; 1 III 1983 – starszy inspektor Grupy IV SB Komisariatu MO/RUSW w Radziejowie; 1 IV 1985 – starszy inspektor Grupy IV SB i p.o. zastępca szefa RUSW ds. SB w Radziejowie; 31 VII 1986 – odwołany z funkcji p.o. zastępcy szefa RUSW ds. SB w Radziejowie; 1 XI 1989 – starszy inspektor Grupy SB RUSW w Radziejowie; 1 II 1990 – w dyspozycji szefa WUSW we Włocławku; 31 VII 1990 – zwolniony.

Awanse:

porucznik MO – 1 X 1981; porucznik MO – 18 IX 1984.

Źródło: AIPN By, 0134/567, Akta osobowe Kanafy Jacka.
(A.P.-H.)

Kańczugowski Władysław

s. Tomasza

ur. 19 IX 1923 r.

Przebieg służby:

21 X 1944 – zastępca komendanta powiatowego MO ds. polityczno-wychowawczych w Lublinie; 10 XII 1944 – słuchacz 1. Centralnej Szkoły Oficerskiej RBP/MBP w Lublinie; 23 I 1945 – kierownik grupy operacyjnej na powiat chełmiński i p.o. kierownik PUBP w Chełmnie; 20 X 1945 – p.o. kierownik PUBP w Szubinie; 4 II–28 IV 1947 – uczestnik Kursu „K” w CS MBP w Łodzi; 24 XI 1947 – w dyspozycji szefa WUBP w Bydgoszczy; 15 I 1948 – szef PUBP w Rypinie; 6 IX 1948 – zawieszony w wykonywaniu obowiązków służbowych; 15 IV 1949 – zwolniony.

Awanse:

porucznik – 1 I 1947.

Źródło: AIPN By, 0134/214, Akta osobowe Kańczugowskiego Władysława.

(T.G.)

Kaszarek Jerzy

s. Franciszka

ur. 13 IV 1926 r.

Przebieg służby:

1 VI 1945 – milicjant w KW MO w Olsztynie; 25 VI 1945 – wartownik WUBP w Olsztynie; 1 I 1946 – młodszy referent skomansowanej Sekcji 1 i 2 Wydziału IV WUBP w Olsztynie; 15 II 1946 – młodszy referent Sekcji 2 Wydziału I WUBP w Olsztynie; 26 II 1946 – absolwent trzytygodniowego kursu operatywnego w Szkole Wojewódzkiej BP w Olsztynie; 1 II 1947 – referent Sekcji 1 Wydziału I WUBP w Olsztynie; 1 VI 1948 – referent Sekcji 2 Wydziału I WUBP w Olsztynie; 1 III 1950 – starszy referent Sekcji 2 Wydziału I WUBP w Olsztynie; 1 IV 1950 – kierownik Sekcji 6 Wydziału I WUBP w Olsztynie; 1 III 1952 – zastępca naczelnika i równocześnie p.o. naczelnik Wydziału X WUBP w Olsztynie; 1 II 1953 – naczelnik Wydziału X WUBP w Bydgoszczy; 1 VII 1954 – I sekretarz KZ PZPR przy WUBP w Bydgoszczy; 1 IX 1955 – słuchacz Wyższej Szkoły Podwyższania Kwalifikacji Aktywu Kierowniczego w Warszawie; 16 XII 1956 – w dyspozycji kierownika WUdsBP w Bydgoszczy; 1 I 1957 – w dyspozycji komendanta wojewódzkiego MO w Bydgoszczy; 1 II 1957 – naczelnik Wydziału Służby Kryminalnej KW MO w Bydgoszczy; 1 VIII 1957 – zastępca komendanta miejskiego MO w Bydgoszczy; 1 V 1958 – komendant powiatowy MO w Toruniu; 30 VI 1959 – w dyspozycji komendanta wojewódzkiego MO w Szczecinie; 1 VII 1959 – inspektor Inspektoratu Kierownictwa SB KW MO w Szczecinie; 1 V 1960 – starszy inspektor Kierownictwa SB

Przebieg służby i awanse funkcjonariuszy...

KW MO w Szczecinie; 1 IV 1967 – starszy inspektor Inspektoratu Kierownictwa SB KW MO w Szczecinie; 12 I–27 III 1970 – uczestnik Kursu Doskonalenia Kadr Kierowniczych SB MSW przy Departamencie Szkolenia i Wydawnictw MSW w Warszawie; 1 I 1975 – kierownik Inspektoratu Kierownictwa SB KW MO w Szczecinie; 1 VI 1975 – naczelnik Wydziału Inspekcji KW MO w Szczecinie; 31 VIII 1979 – zwolniony.

Awanse:

chorąży – 10 VII 1947; podporucznik – 16 VII 1948; porucznik – 28 XII 1950; kapitan – 17 VII 1954; kapitan MO – 17 VII 1957; major – 7 VII 1960; podpułkownik – 27 VI 1964.

Źródło: AIPN Sz, 0019/5578, Akta osobowe Kaszarka Jerzego.

(M.S.)

Kazimierski Bonifacy

s. Feliksa

ur. 23 II 1920 r.

Przebieg służby:

10 IV 1945 – młodszy oficer śledczy WUBP w Olsztynie; 15 II 1946 – oficer śledczy Wydziału IV „A” WUBP w Olsztynie; 1 V 1947 – starszy oficer śledczy Wydziału Śledczego WUBP w Olsztynie; 1 VI 1948 – starszy oficer śledczy Sekcji 1 Wydziału Śledczego WUBP w Olsztynie; 1 III 1950 – zastępca naczelnika Wydziału Śledczego WUBP w Białymstoku; 25 VI 1951 – zastępca naczelnika i równocześnie p.o. naczelnik Wydziału Śledczego WUBP w Bydgoszczy; 15 VIII 1952 – w dyspozycji dyrektora Departamentu Kadr MBP; 15 IX 1952 – starszy referent Sekcji Specjalnej Wydziału Więziennictwa WUBP w Bydgoszczy; 15 VIII 1953 – instruktor Sekcji 3 Wydziału Więziennictwa WUBP w Bydgoszczy; 1 I 1955 – w dyspozycji naczelnika Wydziału Więziennictwa MSW w Bydgoszczy; 1 VIII 1955 – kierownik Działu Ochrony Centralnego Więzienia w Bydgoszczy; 1 XI 1957 – w dyspozycji naczelnika Centralnego Więzienia w Bydgoszczy; 1 XII 1957 – starszy referent kulturalno-oświatowy Centralnego Więzienia w Bydgoszczy; 1 IV 1958 – starszy referent zatrudnienia przy Kierownictwie Centralnego Więzienia w Bydgoszczy; 23 II–16 III 1960 – słuchacz Kursu Służby Więziennej dla starszych referentów ds. zatrudnienia więźniów w Warszawie; 1 X 1965 – kierownik Działu Zatrudnienia Centralnego Więzienia w Bydgoszczy; 1 VII 1967 – inspektor ds. zatrudnienia Działu Rozmieszczenia i Zatrudnienia w Centralnym Więzieniu w Bydgoszczy; 31 III 1973 – zwolniony.

Awanse:

chorąży – 27 VII 1946; podporucznik – 10 VII 1947; porucznik – 22 VII 1950; starszy inspektor – 12 VII 1956; podkomisarz – 15 VII 1965.

Źródło: AIPN By, 472/514, Akta osobowe Kazimierskiego Bonifacego.

(M.S.)

Kaźmierczak Leon (od 20 III 1960 r. Józef)

s. Józefa

ur. 8 IV 1923 r.

Przebieg służby:

10 I 1948 – strażnik Centralnego Obozu Pracy w Potulicach; 1 XII 1948 – starszy strażnik Centralnego Obozu Pracy w Potulicach; 1 II 1949 – referent Sekcji 3 Wydziału Personalnego WUBP w Bydgoszczy; 1 IV 1950 – uczestnik Kursu „P” CW MBP w Legionowie; 1 II 1951 – referent ds. organizacyjno-etatowych Wydziału Personalnego WUBP w Bydgoszczy; 1 VI 1952 – starszy referent Sekcji Ewidencji Wydziału Personalnego WUBP w Bydgoszczy; 1 X 1952 – kierownik Sekcji Ewidencji Wydziału Personalnego/Kadr WUBP w Bydgoszczy; 1 XI 1954 – starszy referent Referatu Ewidencji Wydziału Kadr WUBP w Bydgoszczy; 1 IV 1955 – kierownik Sekcji 4 Wydziału Kadr i Szkolenia WUBP w Bydgoszczy; 1 I 1957 – oficer techniki operacyjnej Samodzielnej Sekcji „W” SB KW MO w Bydgoszczy; 1 II 1959 – kierownik Samodzielnej Sekcji Paszportów Zagranicznych KW MO w Bydgoszczy; 1 VIII 1964 – kierownik Samodzielnej Sekcji Paszportów i Dowodów Osobistych SB KW MO w Bydgoszczy; 7 IV 1967 – zawieszony w czynnościach służbowych; 31 V 1967 – zwolniony.

Awanse:

chorąży – 21 VII 1951; podporucznik – 22 VII 1952; porucznik – 21 VII 1954; porucznik MO – 11 II 1957; kapitan MO – 7 VII 1961; major MO – 28 V 1966.

Źródło: AIPN By, 0122/2959, Akta osobowe Kaźmierczaka Leona.

(T.G.)

Kaźmierowski Lucjan (Łucjan)

s. Stanisława

ur. 9 XII 1923 r.

Przebieg służby:

10 XI 1945 – funkcjonariusz plutonu ochrony PUBP w Żninie; 22 VII–3 VIII 1946 – uczestnik Kursu Szyfrantów w WUBP w Poznaniu; 1 VIII 1946 – pracownik szyfrów PUBP w Kościanie; 1 I 1947 – pracownik szyfrów PUBP w Żninie; 13 V 1948–24 I 1949 – uczestnik Kursu Szyfrów (Kurs „S” Fotografów”) w CW MBP w Legionowie; 1 II 1949 – szyfrant-fotograf Referatu II PUBP w Żninie; 1 VIII 1952 – kierownik Samodzielnego Referatu Szyfrów Wydziału II WUBP w Bydgoszczy; 1 IX 1952 – kierownik Samodzielnej Sekcji „C” WUBP w Bydgoszczy; 1 IV 1955 – kierownik Samodzielnej Sekcji „A” WUdsBP w Bydgoszczy; 1 IV 1956 – starszy oficer techniki operacyjnej

Przebieg służby i awanse funkcjonariuszy...

Samodzielnej Sekcji „A” WUdsBP w Bydgoszczy; 15 VI 1956 – w dyspozycji komendanta wojewódzkiego MO w Bydgoszczy; 1 I 1957 – kierownik Samodzielnej Sekcji „A” SB KW MO w Bydgoszczy; 15 IX 1972 – zwolniony (16 VI 1973–30 IV 1975 – zatrudniony na pół etatu w KW MO w Bydgoszczy jako członek grupy ochrony gmachu KW PZPR w Bydgoszczy).

Awanse:

kapral – 21 VII 1948; plutonowy – 8 III 1949; chorąży – 28 XII 1950; podporucznik – 21 VII 1954; porucznik – 18 VII 1956; porucznik MO – 11 II 1957; kapitan MO – 29 VI 1961; major MO – 30 VI 1969.

Źródło: AIPN By, 0122/3134, Akta osobowe Kaźmierowskiego Lucjana.

Kącki Augustyn

s. Franciszka

ur. 25 IX 1938 r.

Przebieg służby:

15 I 1961 – oficer operacyjny Referatu ds. Bezpieczeństwa KM MO we Włocławku; 10 IX 1962–20 VII 1963 – słuchacz Szkoły Oficerskiej nr 1 w Legionowie; 25 VII 1963 – w dyspozycji komendanta wojewódzkiego MO w Bydgoszczy; 1 IX 1963 – oficer operacyjny Referatu ds. Bezpieczeństwa KM MO we Włocławku; 1 XII 1963 – oficer techniki operacyjnej Referatu ds. Bezpieczeństwa KM MO we Włocławku; 1 IV 1967 – oficer SB Grupy „W” Referatu ds. Bezpieczeństwa KMiP MO we Włocławku; 1 XII 1969 – oficer SB Grupy Operacyjnej Referatu ds. SB KMiP MO we Włocławku; 1 VI 1970 – inspektor operacyjny Grupy Operacyjnej Referatu ds. SB KMiP MO we Włocławku; 1 V 1973 – starszy inspektor operacyjny Grupy Operacyjnej Referatu ds. SB KMiP MO we Włocławku; 1 VI 1975 – w dyspozycji komendanta wojewódzkiego MO we Włocławku; 1 VI 1975 – zastępca naczelnika Wydziału III SB KW MO we Włocławku; 1 VII 1979 – naczelnik Wydziału III „A”/V SB KW MO/WUSW we Włocławku; 16 I 1988 – zastępca szefa WUSW ds. SB we Włocławku; 10 III 1990 – zwolniony.

Awanse:

kapral MO – 28 I 1961; podporucznik MO – 29 VI 1963; porucznik MO – 27 VI 1970; kapitan MO – 16 VI 1976; major MO – 10 VII 1981; podpułkownik MO – 18 IX 1984; pułkownik MO – 20 IX 1988.

Źródło: AIPN, 710/380, Akta osobowe Kąckiego Augustyna.

(T.G.)

Kelner Bronisław (do 31 XII 1953 r. Kelner Beniamin)

s. Szymona (Szyi)

ur. 23 IV 1899 r.

Przebieg służby:

1 III 1947 – kontraktowy lekarz asystent Szpitala WUBP w Bydgoszczy; 1 II 1948 – kontraktowy asystent Oddziału Ginekologicznego Szpitala WUBP w Bydgoszczy; 1 I 1949 – ordynator Oddziału Chorób Płucnych i Poradni Szpitala WUBP w Bydgoszczy; 1 IV 1949 – kontraktowy ordynator Oddziału Chorób Płucnych i Poradni Szpitala WUBP w Bydgoszczy i p.o. lekarz internista Polikliniki WUBP w Bydgoszczy; 1 V 1950 – zastępca dyrektora ds. leczniczych Szpitala WUBP w Bydgoszczy; 1 I 1955 – w dyspozycji MSW; 1 IX 1955 – zastępca dyrektora ds. lecznictwa zamkniętego Wojewódzkiego Zarządu Służby Zdrowia MSW w Bydgoszczy; 1 VI 1956 – ordynator Oddziału Wewnętrznego Wojewódzkiego Szpitala-Polikliniki MSW w Bydgoszczy; 1 XII 1956 – zwolniony z wojskowej służby zawodowej.

Awanse:

major – 1 I 1947; podpułkownik – 21 VII 1954; podpułkownik w Korpusie Osobowym Oficerów Służby Zdrowia – 16 V 1955.

Źródło: AIPN, 0194/358, Akta osobowe Kelnera Bronisława.

(T.G.)

Kielich Konstanty

s. Jana

ur. 14 IV 1906 r.

Przebieg służby:

30 I 1945 – komendant Gmachu Pomorskiego UB/WUBP w Bydgoszczy; 2 V 1945 – aresztowany i zwolniony¹⁷.

Awanse:

bez stopnia w UB.

Źródło: AIPN By, Karta ewidencyjna funkcjonariusza BP.

(M.S., A.P.-H.)

---

¹⁷ Aresztowany w związku ze sprawą wykrycia przez UB działalności „siatki wywiadowczej AK” wewnątrz WUBP. Kielich miał zostać zwerbowany i dostarczać informacji o możliwościach uwolnienia członków pomorskiej „Straży Samorządowej” z Aresztu Wewnętrznego WUBP w razie ewentualnego aresztowania, zob. *Powstanie, organizacja, zadania Milicji Obywatelskiej i Służby Bezpieczeństwa w 1945 roku na terenie obecnego województwa toruńskiego. Historia i wspomnienia*, Toruń 1980, s. 118–119 (kserokopia wydawnictwa resortowego w posiadaniu autora). Por. AIPN, 837/494, Akta wykonania kary skazanego Jagodzińskiego Aleksego, s. Mariana, zwł. Wyrok w imieniu Rzeczypospolitej Polskiej z 29 X 1945 r., k. 9, gdzie mowa o Kielichu.

Kielbasiński Edward

s. Edwarda

ur. 14 XII 1924 r.

Przebieg służby:

23 IV 1947 – młodszy referent Sekcji 1 Wydziału IV WUBP w Bydgoszczy; 1 IV 1948 – starszy referent Sekcji 1 Wydziału IV WUBP w Bydgoszczy; 1 II 1950 – zastępca szefa PUBP w Inowrocławiu; 15 IX 1950 – p.o. szef PUBP w Inowrocławiu; 1 X 1951 – w dyspozycji szefa WUBP w Bydgoszczy; 1 XI 1951 – kierownik Sekcji 4 Wydziału III WUBP w Bydgoszczy; 1 IX 1952 – w dyspozycji szefa WUBP w Bydgoszczy; 1 X 1952 – starszy referent Sekcji 4 Wydziału III WUBP w Bydgoszczy; 1 IV 1953 – kierownik Sekcji 4 Wydziału III WUBP w Bydgoszczy; 15 VII 1954 – kierownik Sekcji 1 Wydziału III WUBP w Bydgoszczy; 1 X 1954 – zastępca naczelnika Wydziału III WUBP w Bydgoszczy; 1 IV 1955 – zastępca naczelnika Wydziału III WUdsBP w Bydgoszczy; 1 I 1957 – starszy oficer operacyjny Wydziału III SB KW MO w Bydgoszczy (wniosek niezatwierdzony); 31 I 1957 – zwolniony.

Awanse:

chorąży – 17 VIII 1949; podporucznik – 22 VII 1950; porucznik – 21 VII 1951; kapitan – 21 VII 1954.

Źródło: AIPN By, 0122/2804, t. 1, Akta osobowe Kielbasińskiego Edwarda.

(T.G.)

Kielbasiński Henryk

s. Edwarda

ur. 23 V 1928 r.

Przebieg służby:

3 XII 1953 – starszy referent Sekcji 5 Wydziału V WUBP w Bydgoszczy; 10 IX 1954 – uczestnik Międzywojewódzkiego Kursu Przeszkolenia Oficerów BP CW MBP w Legionowie; 1 VIII 1955 – w dyspozycji kierownika WUdsBP w Bydgoszczy; 1 IX 1955 – starszy referent Sekcji 3 Wydziału VI WUdsBP w Bydgoszczy; 1 IV 1956 – oficer operacyjny Sekcji 3 Wydziału VI WUdsBP; 1 I 1957 – oficer operacyjny Wydziału II KW MO w Bydgoszczy; 1 XII 1957 – oficer sprawozdawczy Sekretariatu Kierownictwa KW MO w Bydgoszczy; 1 III 1961 – starszy oficer operacyjny Samodzielnej Grupy Specjalnej SB KW MO w Bydgoszczy; 1 VII 1963 – inspektor Samodzielnej Grupy Specjalnej SB KW MO w Bydgoszczy; 1 XI 1963 – starszy oficer operacyjny Wydziału II SB KW MO w Bydgoszczy; 15 X 1964 – zastępca komendanta powiatowego MO ds. Bezpieczeństwa w Lipnie; 1 XI 1966 – inspektor Grupy „G” KW MO w Bydgoszczy; 1 V 1971 – starszy inspektor Grupy „S” KW MO w Bydgoszczy; 31 V 1978 – w dyspozycji komendanta wojewódzkiego MO w Bydgoszczy; 15 VII 1978 – zwolniony.

Awanse:

podporucznik – 24 III 1952; porucznik – 25 VI 1953; porucznik MO – 11 II 1957; kapitan MO – 29 VI 1961; major MO – 28 V 1966; podpułkownik MO – 5 VII 1971.

Źródło: AIPN By, 90/6170, Akta osobowe Kielbasińskiego Henryka.
(T.G.)

Kielbus Tomasz

s. Józefa

ur. 12 IX 1923 r.

Przebieg służby:

VII 1944 – funkcjonariusz PUBP w Krasnymstawie; 20 IX 1944 – dowódca plutonu ochrony/wywiadowca PUBP w Krasnymstawie; 20 XI 1944 – słuchacz 1. Centralnej Szkoły Oficerskiej RBP/MBP w Lublinie; 22 I 1945 – funkcjonariusz grupy operacyjnej WUBP w Bydgoszczy; 24 III 1945 – oficer śledczy PUBP w Świeciu; 1 X 1945 – zastępca kierownika Sekcji 2 PUBP w Świeciu; 23 I 1946 – starszy referent PUBP w Świeciu; 1 IV 1946 – starszy referent PUBP w Sępólnie Krajeńskim; 1 V 1946 – zastępca kierownika PUBP w Sępólnie Krajeńskim; 3 VIII 1947 – uczestnik Kursu Szefów PUBP w CW MBP w Legionowie; 1 XII 1947 – zastępca szefa i równocześnie p.o. szef PUBP w Nowym Mieście Lubawskim; 26 I 1948 – uczestnik Kursu „O” w CW MBP w Legionowie; 1 II 1948 – zastępca szefa PUBP w Rypinie; 1 I 1950 – szef PUBP w Rypinie; 15 I 1953 – w dyspozycji szefa WUBP w Bydgoszczy; 15 II 1953 – starszy referent Sekcji 5 „A” Wydziału IV WUBP w Bydgoszczy; 1 IX 1954 – starszy referent Sekcji 2 Inspektoratu Wiejskiego WUBP w Bydgoszczy; 1 IV 1955 – w dyspozycji kierownika WUdsBP w Bydgoszczy; 1 V 1955 – starszy referent Sekcji 2 Wydziału IX WUdsBP w Bydgoszczy; 15 V 1955 – zwolniony.

Awanse:

chorąży – 20 XII 1946; podporucznik – 12 XII 1947; porucznik – 18 III 1949.

Źródło: AIPN By, 0122/2431, Akta osobowe Kielbusa Tomasza.
(T.G.)

Kierski Wirginiusz (przed 1971 r. Kurek)

s. Stanisława

ur. 26 VII 1947 r.

Przebieg służby:

16 II 1971 – inspektor umieszczony na wolnym etacie starszego inspektora Wydziału Śledczego SB KW MO w Bydgoszczy; 16 V 1971

– inspektor Wydziału III SB KW MO w Bydgoszczy; 26 IX 1972–19 VII 1973 – słuchacz Rocznej Szkoły Oficerskiej SB CW MSW w Legionowie; 1 VI 1975 – starszy inspektor Wydziału III SB KW MO w Bydgoszczy; 1 X 1978 – kierownik Sekcji 3 Wydziału III SB KW MO/WUSW w Bydgoszczy; 1 VI 1987 – zastępca szefa RUSW ds. SB w Szubinie; 1 II 1989 – kierownik Inspektoratu II SB WUSW w Bydgoszczy; 1 XI 1989 – w dyspozycji szefa WUSW w Bydgoszczy; 31 XII 1989 – p.o. starszy inspektor Wydziału Inspekcji WUSW w Bydgoszczy; 15 VI 1990 – zwolniony.

Awanse:

kapral MO – 23 II 1971; podporucznik MO – 29 VI 1973; porucznik MO – 22 VI 1978; kapitan MO – 17 IX 1982; major MO – 12 IX 1987.

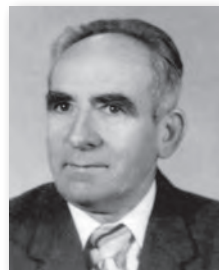
Źródło: AIPN By, 348/65 i 315/26, Akta osobowe Kierskiego Wirginiusza.
(T.G.)

Kipczak Władysław

s. Stanisława
ur. 22 IV 1929 r.

Przebieg służby:

1 I 1950 – młodszy referent Sekcji 8 Wydziału IV WUBP w Bydgoszczy; 1 IV 1950 – referent Sekcji 8 Wydziału IV WUBP w Bydgoszczy; 1 I 1951 – referent Sekcji 1 Wydziału Komunikacji WUBP w Bydgoszczy; 15 IX 1951–30 VI 1952 – słuchacz Szkoły Oficerskiej w Krajowym Ośrodku Szkolenia MBP w Gdańsku; 31 VII 1952 – w dyspozycji szefa WUBP w Bydgoszczy; 1 VIII 1952 – referent Sekcji 1 Wydziału VIII WUBP w Bydgoszczy; 1 XI 1953 – starszy referent Sekcji 1 Wydziału VIII WUBP w Bydgoszczy; 1 VIII 1954 – w dyspozycji szefa WUBP w Gdańsku; 1 VIII 1954 – starszy referent Referatu I Oddziału VIII w Bydgoszczy przy Wydziale VIII WUBP w Gdańsku; 1 IV 1955 – starszy referent Referatu I Oddziału V w Bydgoszczy przy Wydziale V WUdsBP w Gdańsku; 16 V 1956 – oficer operacyjny Referatu I Oddziału V w Bydgoszczy przy Wydziale V WUdsBP w Gdańsku; 1 I 1957 – w dyspozycji komendanta wojewódzkiego MO w Bydgoszczy; 1 I 1957 – oficer operacyjny Wydziału III SB KW MO w Bydgoszczy; 1 III 1962 – starszy oficer operacyjny Wydziału III SB KW MO w Bydgoszczy; 1 IV 1967 – inspektor Wydziału III SB KW MO w Bydgoszczy; 1 IX 1970 – starszy inspektor Wydziału III SB KW MO w Bydgoszczy; 1 XII 1970 – kierownik Grupy VI Wydziału III SB KW MO w Bydgoszczy; 1 VI 1976 – kierownik Sekcji 7 Wydziału III SB KW MO w Bydgoszczy; 1 VII 1979 – kierownik Sekcji Wydziału III „A” SB KW MO w Bydgoszczy; 1 V 1981 – kierownik Sekcji Wydziału II SB KW MO/WUSW w Bydgoszczy; 1 I 1984 – kierownik Sekcji Wydziału V SB WUSW w Bydgoszczy; 16 IV 1985 – zastępca naczelnika Wydziału VI SB WUSW w Bydgoszczy; 3–18 IX 1985 – uczestnik Kursu Doskonalenia Zawodowego Kadry Kierowniczej Pionu VI MSW w ASW; 1 XI 1989 – kierownik Sekcji Wydziału Ochrony Gospodarki SB WUSW w Bydgoszczy; 7 II 1990 – p.o. kierownik Sekcji Wydziału Ochrony Gospodarki SB WUSW w Bydgoszczy; 15 III 1990 – zwolniony.

Awanse:

kapral – 29 XII 1950; plutonowy – 16 VII 1951; starszy sierżant – 23 VI 1952; chorąży – 21 VII 1954; podporucznik – 20 VII 1955; podporucznik MO – 9 IV 1957; porucznik MO – 29 VI 1961; kapitan MO – 14 VI 1965; major MO – 17 IX 1985; podpułkownik MO – 8 III 1990.

Źródło: AIPN By, 0122/3435, Akta osobowe Kipczaka Władysława.
(T.G., M.S.)

Klonowska Wiktoria (przed 16 IX 1971 r. Śnieżawska)

c. Leona

ur. 10 I 1946 r.

Przebieg służby:

16 IX 1964 – maszynistka umieszczona na wolnym etacie oficera operacyjnego Referatu ds. Bezpieczeństwa KM MO w Toruniu; 1 IV 1965 – maszynistka Referatu ds. Bezpieczeństwa KM MO/KMiP MO w Toruniu; 16 II 1968 – sekretarz-maszynistka Referatu ds. SB KMiP MO w Toruniu; 16 IX 1972 – oficer SB Grupy „T” Referatu ds. SB KMiP MO w Toruniu; 1 I 1975 – referent SB Referatu ds. SB KMiP MO w Toruniu; 1 VI 1975 – kierownik Sekcji (informacyjno-analitycznej) Wydziału III SB KW MO w Toruniu; 1 VII 1979 – kierownik Sekcji Wydziału III „A”/V SB KW MO w Toruniu; 1 XI 1982 – starszy inspektor Inspektoratu Analityczno-Informacyjnego zastępcy komendanta wojewódzkiego MO/szefa WUSW ds. SB w Toruniu¹⁸; 1 VI 1989 – naczelnik Wydziału Ogólnego WUSW w Toruniu; 31 III 1990 – zwolniona.

Awanse:

kapral MO – 29 VI 1968; plutonowy MO – 15 VII 1970; sierżant MO – 14 VII 1973; starszy sierżant MO – 29 IX 1975; młodszy chorąży MO – 21 IX 1977; podporucznik MO – 30 IX 1980; porucznik MO – 23 IX 1983; kapitan MO – 12 IX 1987.

Źródło: AIPN By, 0135/364, Akta osobowe Klonowskiej Wiktorii.
(M.S.)

¹⁸ AIPN By, 0135/364, Akta osobowe Klonowskiej Wiktorii, Opinia służbowa, 19 II 1987 r., k. 140: „[...] w czasie odbywającego się w Toruniu procesu w sprawie śmierci ks. Jerzego Popiełuszki przygotowywała meldunki specjalne do kierownictwa resortu”.

Klonowski Piotr

s. Waclawa

ur. 20 XI 1936 r.

Przebieg służby:

19 I 1957 – milicjant ZOMO KM MO w Toruniu; 1 V 1957 – uczestnik Kursu Podoficerskiego przy ZOMO w Toruniu; 15 IX 1959 – słuchacz dwuletniej Szkoły Oficerskiej MO w Szczycynie; 1 VIII 1961 – referent Referatu Operacyjno-Dochodzeniowego KP MO w Inowrocławiu; 1 X 1961 – referent Referatu IX Wydziału IV do walki z Przestępczością Gospodarczą KP MO w Toruniu; 1 II 1964 – dowódca Plutonu Liniowego ZOMO KM MO w Toruniu; 1 II 1966 – referent operacyjno-dochodzeniowy Komisariatu Kolejowego MO KMiP MO w Toruniu; 1 IV 1967 – inspektor operacyjno-dochodzeniowy Komisariatu Kolejowego MO KMiP MO w Toruniu; 1 X 1968 – inspektor Grupy Operacyjnej Referatu ds. SB KMiP MO w Toruniu; 1 I–23 XII 1971 – słuchacz Zaocznej Szkoły Oficerskiej SB CW MSW w Legionowie; 1 VI 1975 – starszy inspektor Wydziału „B” SB KW MO w Toruniu; 16 X 1980 – zastępca naczelnika Wydziału „B” SB KW MO/WUSW w Toruniu¹⁹; 1 I 1988 – kierownik Samodzielnej Sekcji „A” SB WUSW w Toruniu; 31 X 1989 – zwolniony.

Awanse:

plutonowy MO – 29 I 1959; podporucznik MO – 29 VI 1961; porucznik MO – 4 VII 1964; kapitan MO – 16 VII 1974; major MO – 10 VII 1981.

Źródło: AIPN By, 0135/139, Akta osobowe Klonowskiego Piotra.
(T.G.)

Kłoda Wilhelm

s. Jana

ur. 6 VI 1919 r.

Przebieg służby:

22 I 1945 – funkcjonariusz grupy operacyjnej na powiat starogardzki (następnie sępoleński); 1 VI 1945 – kierownik PUBP w Sępólnie Krajeńskim; 20 VIII 1945 – w dyspozycji kierownika WUBP w Bydgoszczy; 15 II 1946 – p.o. zastępca kierownika Wydziału VII WUBP w Bydgoszczy; 16 II 1946 – referent Sekcji 2 Wydziału I WUBP w Bydgoszczy; 1 X 1946 – w dyspozycji komendanta głównego MO; 1 X 1946 – p.o. szef/szef Wydziału Specjalnego KW MO w Bydgoszczy; 31 VIII 1950 – zwolniony.

---

¹⁹ 1 II 1986 r. szef WUSW w Toruniu, plk. Stanisław Łukasiak, poparł raport mjr. Klonowskiego o skierowanie na dwumiesięczne przeszkolenie w Leningradzie, organizowane przez KGB ZSRR (w aktach osobowych mjr. Klonowskiego brak dokumentów potwierdzających odbycie przeszkolenia).

Awanse:

chorąży – 22 VII 1946; podporucznik – 3 II 1947; porucznik – 2 X 1948.

Źródło: AIPN By, Karta ewidencyjna funkcjonariusza BP.
(M.S.)

Kłos Franciszek

s. Antoniego

ur. 30 III 1912 r.

Przebieg służby:

23 IV 1945 – sekretarz w PUBP w Inowrocławiu; 1 VI 1946 – starszy referent Referatu IV (Ekonomicznego) PUBP w Inowrocławiu; 22 IV–25 XI 1947 – słuchacz Kursu Zawodowego (tzw. „K”) w Szkole Oficerskiej CW MBP w Legionowie; 1 IV 1948 – starszy referent i p.o. zastępca szefa PUBP w Chojnicach; 1 IX 1948 – zastępca szefa i p.o. szef PUBP w Chojnicach; 1 VII 1949 – szef PUBP w Chojnicach; 1 IV 1950 – szef PUBP w Tucholi; 1 X 1950 – szef PUBP w Toruniu; 30 IV 1952 – w dyspozycji szefa WUBP w Bydgoszczy; 1 VI 1952 – kierownik RO Parowozowni Głównej I Klasy przy Wydziale VIII WUBP w Bydgoszczy; 1 XII 1953 – starszy instruktor ds. szkolenia zawodowego Grupy Instruktorskiej przy Kierownictwie WUBP w Bydgoszczy; 1 IV 1955 – w dyspozycji kierownika WUdsBP w Bydgoszczy; 1 V 1955 – zastępca naczelnika Wydziału IV WUdsBP w Bydgoszczy; 31 XII 1956 – zwolniony.

Awanse:

sierzant – 18 X 1946; chorąży – 1 XII 1947; podporucznik – 16 VII 1948; porucznik – 18 VII 1949; kapitan – 28 XII 1950.

Źródło: AIPN By, 0122/2805, Akta osobowe Kłosa Franciszka.
(T.G.)

Kmiecik Stanisław

s. Andrzeja

ur. 10 XII 1941 r.

Przebieg służby:

1 VII 1964 – oficer operacyjny Referatu ds. Bezpieczeństwa KP MO w Łęczycy; 3 IX 1965–28 VII 1966 – słuchacz Szkoły Oficerskiej nr 1 CW MSW w Legionowie; 1 I 1971 – inspektor operacyjny SB Referatu ds. SB KP MO w Łęczycy; 1 X 1972 – słuchacz ASW MSW w Warszawie; 3 VIII 1975 – kierownik Sekcji 6 Wydziału III SB KW MO we Włocławku; 1 XII 1976 – starszy inspektor przy zastępcy komendanta wojewódzkie-

go MO ds. SB we Włocławku; 1 I 1983 – naczelnik Wydziału Paszportów SB KW MO/WUSW we Włocławku; 31 VII 1990 – zwolniony.

Awanse:

kapral MO – 2 VII 1964; podporucznik MO – 7 VII 1966; porucznik MO – 11 VI 1971; kapitan MO – 1 VIII 1975; major MO – 12 VI 1980; podpułkownik MO – 18 IX 1984.

Źródło: AIPN By, 314/21, Akta osobowe Kmiecika Stanisława.

(T.G.)

Kolaszewski Mieczysław

s. Antoniego

ur. 24 XI 1922 r.

Przebieg służby:

1 VII 1947 – młodszy referent PUBP we Włocławku; 1 XI 1947 – młodszy referent placówki włocławskiego PUBP w Brześciu Kujawskim; 15 II 1948 – młodszy referent Sekcji 1 Wydziału I WUBP w Bydgoszczy; 1 VI 1948 – referent Referatu IV Wydziału I WUBP w Bydgoszczy; 1 III 1949 – referent Referatu III Wydziału I WUBP w Bydgoszczy; 1 IV 1950 – referent Referatu Miejskiego Wydziału I WUBP w Bydgoszczy; 1 XII 1950 – starszy referent Referatu Miejskiego Wydziału I WUBP w Bydgoszczy; 15 XI 1951–21 VII 1952 – słuchacz Rocznej Szkoły Oficerskiej (Kurs Przeszkolenia Oficerów BP) w CW MBP w Legionowie; 1 IX 1952 – starszy referent Sekcji 5 Wydziału I WUBP w Bydgoszczy; 1 X 1953 – kierownik Sekcji 4 Wydziału I WUBP w Bydgoszczy; 1 IV 1955 – kierownik Sekcji 1 Wydziału II WUdsBP w Bydgoszczy; 1 IV 1956 – starszy oficer operacyjny Sekcji 1 Wydziału II WUdsBP w Bydgoszczy; 1 I 1957 – starszy oficer operacyjny Wydziału II SB KW MO w Bydgoszczy; 1 VIII 1959 – kierownik Grupy I Wydziału II SB KW MO w Bydgoszczy; 1 X 1960 – zastępca naczelnika Wydziału II SB KW MO w Bydgoszczy; 1 X–19 XII 1964 – uczestnik Kursu Doskonalenia Kadr Kierowniczych MSW w Warszawie; 10 XI 1969 – naczelnik Wydziału II SB KW MO w Bydgoszczy; 15 I 1970 – zwolniony.

Awanse:

plutonowy – 1 V 1949; sierżant – [przed] 13 V 1948; starszy sierżant – [przed] 27 X 1950; chorąży – 28 XII 1950; podporucznik – 22 VII 1952; porucznik – 21 VII 1954; porucznik MO – 11 II 1957; kapitan MO – 18 VII 1957; major MO – 2 VII 1962.

Źródło: AIPN By, 0122/3095, Akta osobowe Kolaszewskiego Mieczysława.

(T.G.)

Kolbowicz Marian

s. Bolesława

ur. 27 VIII 1938 r.

Przebieg służby:

1 XII 1961 – oficer operacyjny Referatu ds. Bezpieczeństwa KP MO w Radziejowie; 7 IX 1964–21 VII 1965 – słuchacz Szkoły Oficerskiej CW MSW w Legionowie; 1 IX 1965 – oficer operacyjny Referatu ds. Bezpieczeństwa KP MO w Radziejowie; 1 VIII 1966 – starszy oficer operacyjny Referatu ds. Bezpieczeństwa KP MO w Radziejowie; 1 IV 1967 – inspektor operacyjny Referatu ds. Bezpieczeństwa KP MO w Radziejowie; 1 VIII 1968 – oficer operacyjny Referatu ds. SB KP MO w Chojnicach; 1 VII 1970 – inspektor Referatu ds. SB KP MO w Chojnicach; 1 V 1973 – starszy inspektor operacyjny Grupy Operacyjnej Referatu ds. SB KP MO w Chojnicach; 11 IX–25 X 1974 – uczestnik przeszkolenia na Kursie Zastępców Komendantów Powiatowych ds. Służby Bezpieczeństwa w Ośrodku Doskonalenia Kadr Kierowniczych MSW w Łodzi; 1 IX 1974 – I zastępca komendanta powiatowego MO ds. SB w Sępólnie Krajeńskim; 1 VI 1975 – zastępca naczelnika Wydziału III SB KW MO w Toruniu; 1 III 1978 – naczelnik Wydziału III SB KW MO w Toruniu; 1 VII 1979 – naczelnik Wydziału III „A”/V SB KW MO/WUSW w Toruniu; 11 III–30 III 1985 – uczestnik Kursu Doskonalenia Zawodowego Kadry Kierowniczej Pionu V MSW w ASW w Warszawie; 5 VIII 1986 – zwolniony.

Awanse:

kapral MO – 14 XII 1961; podporucznik MO – 10 VIII 1965; porucznik MO – 11 VI 1971; kapitan MO – 16 VI 1976; major MO – 3 X 1981; podpułkownik MO – 17 IX 1985.

Źródło: AIPN By, 0135/293, Akta osobowe Kolbowicza Mariana.

(T.G.)

Kolczyński Roman

s. Franciszka

ur. 23 V 1924 r.

Przebieg służby:

20 I 1945 – milicjant V Komisariatu MO w Łodzi; 25 III–27 VI 1945 – słuchacz Centralnej Szkoły Oficerów Polityczno-Wychowawczych MO w Łodzi; 12 V 1945 – zastępca komendanta powiatowego MO ds. polityczno-wychowawczych w Puławach; 17 VI 1946 – zastępca komendanta powiatowego MO ds. polityczno-wychowawczych w Lublinie; 13 I 1947 – instruktor Wydziału Polityczno-Wychowawczego KW MO w Lublinie; 2 III 1948 – p.o. komendant powiatowy MO w Kraśniku; 1 VIII 1948 – kome-

Przebieg służby i awanse funkcjonariuszy...

---

dant powiatowy MO w Kraśniku; 26 IV–11 XII 1949 – uczestnik X Kursu Przeszkolenia Kierowników Jednostek MO w Szkole Oficerów MO w Łodzi; 15 IV 1950 – inspektor KG MO; 1 II 1952 – zastępca komendanta wojewódzkiego MO w Łodzi; 1 IV 1952 – p.o. komendant wojewódzki MO w Łodzi; 1 VIII 1952 – komendant wojewódzki MO w Łodzi; 1 VIII 1953 – szef Oddziału Kadr KG MO; 1 VIII 1956 – zastępca szefa i p.o. szef Oddziału Kadr i Szkolenia KG MO; 1 I 1957 – komendant wojewódzki MO w Gdańsku; 1 VI 1975 – komendant wojewódzki MO w Toruniu; 28 II 1978 – zwolniony.

Awanse:

chorąży – 20 VI 1945; podporucznik – 26 III 1946; porucznik – 1 I 1948; kapitan – 14 XII 1950; major – 22 VII 1952; podpułkownik MO – 4 X 1955; pułkownik MO – 2 VII 1959.

Źródło: AIPN, 710/152, Akta osobowe Kolczyńskiego Romana.

(M.S.)

Kołodziejski Zenon

s. Romana

ur. 15 XII 1916 r.

Przebieg służby:

II 1945 – kierownik Sekcji 1 Wydziału I WUBP w Bydgoszczy; 8 III 1945 – kierownik Sekcji 1 i p.o. zastępca kierownika PUBP/MUBP w Toruniu; 1 II 1946 – starszy referent Referatu 1 MUBP w Toruniu; 1 XI 1947 – starszy referent Sekcji 1 PUBP w Inowrocławiu; 1 XII 1947 – zwolniony.

Awanse:

porucznik – 15 XII 1946.

Źródło: AIPN By, 0122/1152, Akta osobowe Kołodziejskiego Zenona.

(M.S.)

Kołubiec (Horowitz) Jakub

s. Stanisława (Salomona)

ur. 5 IV 1925 r.

Przebieg służby:

24 X 1944 – funkcjonariusz Ochrony RBP; 30 XI 1944 – funkcjonariusz Ochrony Osobistej członków PKWN; 25 XII 1944 – słuchacz 1. Centralnej Szkoły Oficerskiej RBP/MBP w Lublinie; 22 I 1945 – funkcjonariusz grupy operacyjnej na powiat starogardzki; 8 III 1945

– kierownik grupy operacyjnej na powiat szubiński i p.o. kierownik PUBP w Szubinie; 25 IV 1945 – p.o. kierownik Poczty Specjalnej Wydziału III WUBP w Bydgoszczy; 1 X 1945 – p.o. kierownik Wydziału II WUBP w Bydgoszczy (niezatwierdzony); 20 III 1946 – zastępca kierownika PUBP w Brodnicy; 1 VIII 1946 – zastępca szefa PUBP w Tucholi; 1 V 1947 – kierownik Sekcji 2 Wydziału I WUBP w Bydgoszczy; 1 VII 1948 – kierownik Sekcji 1 Wydziału I WUBP w Bydgoszczy; 1 IX 1948 – w dyspozycji Biura Personalnego MBP; 28 X 1948 – referent Sekcji 1 Wydziału I Departamentu I MBP; 1 XI 1950 – starszy referent Sekcji 1 Wydziału I Departamentu I MBP; 1 VIII 1952 – kierownik Sekcji 1 Wydziału I Departamentu I MBP; 1 VI 1953 – kierownik Sekcji 2 Wydziału IV Departamentu I MBP; 1 IV 1955 – kierownik Sekcji 2 Wydziału IV Departamentu II KdsBP; 28 XI 1956 – starszy oficer operacyjny Wydziału X Departamentu II MSW; 16 XII 1956 – w dyspozycji dyrektora Departamentu Kadry i Szkolenia KdsBP; 1 VII 1965 – starszy oficer operacyjny Wydziału IX Departamentu II MSW; 1 XII 1966 – starszy oficer operacyjny na wolnym etacie starszego inspektora Grupy nr IV Departamentu II MSW; 1 IV 1967 – inspektor Grupy nr 4 Departamentu II MSW; 1 V 1970 – starszy inspektor Grupy do Specjalnych Zadań Departamentu II MSW; 31 V 1970 – zwolniony.

Awanse:

starszy sierżant – 5 X 1944; chorąży – 22 VII 1946; podporucznik – 20 XII 1946; porucznik – 22 XII 1947; kapitan – 4 VII 1952; major – 18 VII 1956; major MO – 1 II 1957.

Źródło: AIPN, 0194/2965, Akta osobowe Kołubca Jakuba.
(A.P.-H., M.S.)

Konon Jerzy

s. Franciszka
ur. 22 III 1950 r.

Przebieg służby:

1 XII 1972 – referent Grupy Paszportów i Dowodów Osobistych Referatu ds. SB KMiP MO w Grudziądzu; 16 II 1973 – oficer SB Grupy „W” Referatu ds. SB KMiP MO w Grudziądzu; 1 X 1973 – 29 VI 1976 – słuchacz WSO MSW w Legionowie; 29 VI 1976 – w dyspozycji komendanta wojewódzkiego MO w Toruniu; 1 VIII 1976 – młodszy inspektor Wydziału IV SB KW MO w Toruniu; 1 XII 1976 – inspektor Wydziału IV SB KW MO w Toruniu; 1 III 1978 – starszy inspektor Wydziału IV SB KW MO w Toruniu; 16 V 1982 – kierownik Sekcji Wydziału IV SB KW MO w Toruniu; 1 VIII 1983 – kierownik Sekcji 4 SB RUSW w Toruniu; 1 I 1985 – kierownik Referatu IV SB RUSW w Toruniu; 1 XI 1989 – inspektor Wydziału Dochodzeniowego RUSW w Toruniu; 31 VII 1990 – zwolniony.

Awanse:

plutonowy MO – 6 XII 1972; podporucznik MO – 16 VI 1976; porucznik MO – 31 VII 1978; kapitan MO – 17 IX 1982.

Źródło: AIPN By, 0135/283, Akta osobowe Konona Jerzego.
(K.Ch.)

Kopania Stanisław

s. Jana

ur. 21 XII 1921 r.

Przebieg służby:

19 V 1945 – funkcjonariusz grupy operacyjnej na powiat nowomiejski; 9 VII 1945 – funkcjonariusz grupy wojsk wewnętrznych WUBP w Bydgoszczy; 7 X 1945 – wartownik PUBP w Nowym Mieście Lubawskim; 1 V 1948 – wartownik PUBP w Lipnie; 18 VIII 1948 – słuchacz Szkoły Wojewódzkiej przy WUBP w Bydgoszczy; 1 I 1949 – młodszy referent Referatu IV PUBP w Lipnie; 1 V 1950 – referent Referatu IV PUBP w Lipnie; 5 IX 1950–7 VIII 1951 – słuchacz Rocznej Szkoły Oficerskiej CW MBP w Legionowie; 28 VII 1951 – w dyspozycji szefa WUBP w Bydgoszczy; 1 X 1951 – starszy referent Sekcji 5 PUBP we Włocławku; 1 I 1952 – zastępca szefa PUBP we Włocławku; 31 1954 – w dyspozycji szefa WUBP w Bydgoszczy; 1 XII 1954 – starszy referent Sekcji 2 Inspektoratu Wiejskiego WUBP w Bydgoszczy; 1 IV 1955 – starszy referent Sekcji 6 „B” Wydziału IV WUdsBP w Bydgoszczy; 1 IV 1956 – oficer operacyjny Sekcji 4 „A” Wydziału IV WUdsBP w Bydgoszczy; 31 XII 1956 – zwolniony.

Awanse:

kapral – 22 VII 1949; sierżant – 22 VII 1950; podporucznik – 3 VII 1951; porucznik – 20 VII 1953.

Źródło: AIPN By, 0134/186, Akta osobowe Kopani Stanisława.
(T.G.)

Kopczyk Henryk

s. Jana

ur. 18 II 1928 r.

Przebieg służby:

17 V 1953 – starszy referent Sekcji 4 Wydziału V WUBP w Bydgoszczy; 15 VII 1954 – starszy referent Sekcji 6 Wydziału II WUBP w Bydgoszczy; 1 IV 1955 – kierownik Sekcji 3 Wydziału VI WUdsBP w Bydgoszczy; 1 IV 1956 – starszy oficer operacyjny Sek-

cji 3 Wydziału VI WUdsBP w Bydgoszczy; 1 I 1957 – starszy oficer operacyjny Wydziału II SB KW MO w Bydgoszczy; 20 IX 1957 – sekretarz operacyjny Kierownictwa Jednostek Bezpieczeństwa KW MO w Bydgoszczy; 1 III 1962 – kierownik Samodzielnej Sekcji Ogólno-Organizacyjnej SB KW MO w Bydgoszczy; 15 II 1967 – kierownik Samodzielnej Sekcji Informacyjno-Sprawozdawczej SB KW MO w Bydgoszczy; 1 VI 1967 – zastępca naczelnika Wydziału Kadr KW MO w Bydgoszczy; 1 III 1970 – zastępca naczelnika Wydziału IV SB KW MO w Bydgoszczy; 16 V 1972 – inspektor Inspektoratu Kierownictwa SB KW MO w Bydgoszczy; 16 VI 1973 – w dyspozycji komendanta ASW MSW w Warszawie; 16 VI 1973 – adiunkt Zakładu IV (Metodyki Zwalczania Wrogiej Działalności Politycznej) Instytutu I (Kryminalistyki i Kryminologii) ASW MSW w Warszawie; 20 III 1977 – kierownik Zakładu IV (Metodyki Zwalczania Wrogiej Działalności Politycznej) Instytutu I (Kryminalistyki i Kryminologii) ASW MSW w Warszawie; 30 XI 1988 – zwolniony.

Awanse:

starszy sierżant – 21 X 1953; chorąży – 21 VII 1954; podporucznik – 20 VII 1955; porucznik – 18 VII 1956; porucznik MO – 11 II 1957; kapitan MO – 7 VII 1960; major MO – 22 VII 1965; podpułkownik MO – 22 VII 1973; pułkownik MO – 22 VII 1977.

Źródło: AIPN, 0604/1220, Akta osobowe Kopczyka Henryka.
(M.S.)

Koprowski Jerzy

s. Józefa

ur. 20 V 1922 r.

Przebieg służby:

9 X 1945 – klucznik WUBP w Bydgoszczy; 27 XI 1945 – młodszy referent Sekcji 4 Wydziału I WUBP w Bydgoszczy; 1 II 1946 – młodszy referent Oddziału Ekspozytury Kolejowej BP w Chojnicach przy Wydziale IV WUBP w Bydgoszczy; 1 III 1946 – młodszy referent Oddziału Ekspozytury Kolejowej BP przy PUBP w Chojnicach; 1 III 1947 – referent Oddziału Ekspozytury Kolejowej BP przy PUBP w Chojnicach; 1 VII 1947 – referent Referatu V PUBP w Chojnicach; 18 X 1947 – młodszy referent Referatu V PUBP w Chojnicach; 1 XI 1947 – referent i p.o. starszy referent na Placówce BP w Czersku przy PUBP w Chojnicach; 1 V 1951 – starszy referent Referatu I PUBP w Chojnicach; 1 V 1952 – starszy referent przy Kierownictwie PUBP w Chojnicach; 8 IX 1952–30 VII 1953 – słuchacz Kursu „O” w Rocznej Szkole Oficerskiej CW MBP w Legionowie; 31 VIII 1953 – w dyspozycji szefa WUBP w Bydgoszczy; 1 IX 1953 – zastępca szefa PUBP w Tucholi; 1 II 1954 – szef PUBP w Tucholi; 1 IV 1955 – kierownik PDdsBP w Tucholi; 1 I 1957 – zastępca komendanta powiatowego MO ds. Bezpieczeństwa w Tucholi; 1 VIII 1958 – zastępca komendanta powiatowego MO ds. Bezpieczeństwa w Lipnie; 1 IX 1959 – w dyspozycji komendanta wojewódzkiego MO w Bydgoszczy; 1 X 1959 – starszy oficer operacyjny Referatu ds. Bezpieczeństwa KP MO w Grudziądzu; 1 VII 1967 – starszy oficer Grupy Pasz-

portów i Dowodów Osobistych Referatu ds. Bezpieczeństwa KMiP MO w Grudziądzu; 1 IV 1968 – starszy oficer SB Grupy Rejestracji Cudzoziemców Referatu ds. SB KMiP MO w Grudziądzu; 1 III 1972 – inspektor operacyjny SB Grupy Paszportów i Dowodów Osobistych Referatu ds. SB KMiP MO w Grudziądzu; 31 VII 1972 – zwolniony.

Awanse:

starszy sierżant – 16 VI 1947; chorąży – 30 XII 1949; podporucznik – 21 VII 1951; porucznik – 2 VII 1953; kapitan MO – 18 VII 1957.

Źródło: AIPN By, 0122/3132, Akta osobowe Koprowskiego Jerzego.
(A.P.-H.)

Korsak Piotr

s. Michała
ur. 6 X 1920 r.

Przebieg służby:

26 IX 1945 – starszy referent PUBP w Bydgoszczy; 20 IV 1947 – p.o. szef PUBP w Bydgoszczy; 1 XII 1947 – zastępca szefa i p.o. szef PUBP w Wyrzysku; 1 XII 1951 – szef PUBP w Wyrzysku; 15 V 1952 – szef PUBP we Włocławku; 5 III–1 V 1953 – uczestnik Kursu Szefów i Zastępców Szefów PUBP w Ośrodku Szkolenia MBP w Legionowie; 31 X 1954 – w dyspozycji szefa WUBP w Bydgoszczy; 1 XII 1954 – kierownik Sekcji 6 Wydziału IV WUBP w Bydgoszczy; 1 IV 1955 – kierownik Sekcji 5 Wydziału IV WUdsBP w Bydgoszczy; 1 IV 1956 – starszy oficer operacyjny Sekcji 5 Wydziału IV WUdsBP w Bydgoszczy; 20 XII 1956 – zwolniony.

Awanse:

starszy sierżant – 25 IX 1946; chorąży – 10 VII 1947; podporucznik – 18 VII 1949; porucznik – 21 VII 1951; kapitan – 20 VII 1955.

Źródło: AIPN By, 0122/2669, Akta osobowe Korsaka Piotra.
(T.G.)

Kortus Czesław

s. Leonarda
ur. 19 VII 1922 r.

Przebieg służby:

16 VI 1946 – referent Sekcji 3 Wydziału III WUBP w Bydgoszczy; 15 XI 1946 – starszy referent Sekcji 3 Wydziału III WUBP w Bydgoszczy; 1 V 1948 – starszy referent i p.o. kierownik Sekcji 3 Wydziału III WUBP w Bydgoszczy; 1 VII 1948 – kierownik Sekcji 2 Wydziału III WUBP w Bydgoszczy;

5 II 1949 – zastępca szefa PUBP w Toruniu; 1 XI 1951 – zastępca szefa PUBP w Wyrzysku; 1 VII 1952 – szef PUBP w Wyrzysku; 1 IV 1955 – kierownik Sekcji 2 Wydziału II WUdsBP w Bydgoszczy; 1 II 1956 – starszy referent Referatu IV PUdsBP w Inowrocławiu; 1 IV 1956 – oficer operacyjny PUdsBP w Inowrocławiu; 1 I 1957 – starszy oficer operacyjny Referatu ds. Bezpieczeństwa KP MO w Inowrocławiu; 1 IX 1960–31 VII 1962 – słuchacz dwuletniej Szkoły Oficerskiej SB CW MSW w Legionowie; 3 VIII 1962 – w dyspozycji zastępcy komendanta wojewódzkiego MO ds. Bezpieczeństwa w Bydgoszczy; 1 IX 1962 – starszy oficer techniki operacyjnej Grupy „T” Referatu ds. Bezpieczeństwa KM MO w Inowrocławiu; 1 IV 1967 – starszy oficer SB Grupy „T” Referatu ds. Bezpieczeństwa KMiP MO w Inowrocławiu; 1 IX 1968 – starszy inspektor operacyjny Grupy Operacyjnej Referatu ds. SB KMiP MO w Inowrocławiu; 30 IX 1972 – zwolniony; 1 VI 1981 – przyjęty ponownie na pół etatu na stanowisko starszego inspektora Wydziału III „A” SB w Grupie Operacyjnej w Inowrocławiu; 30 XI 1981 – zwolniony.

Awanse:

chorąży – 22 XII 1947; podporucznik – 18 VIII 1949; porucznik – 22 VII 1950; porucznik MO – 11 II 1957; kapitan MO – 30 VI 1969.

Źródło: AIPN By, 0122/3131, Akta osobowe Kortusa Czesława.

(T.G.)

Koryciński Tadeusz

s. Kazimierza

ur. 18 IX 1924 r.

Przebieg służby:

1 IX 1944 – funkcjonariusz Sekcji 1 RBP; 21 IV 1945 – kierownik Sekcji 1 Wydziału I WUBP w Bydgoszczy; 15 II 1946 – p.o. kierownik/naczelnik Wydziału I WUBP w Bydgoszczy; 1 I 1948 – inspektor Inspektoratu Kierownictwa WUBP w Bydgoszczy (rozkaz anulowano 3 II 1948 r.); 1 III 1948 – kierownik Sekcji 2 Wydziału V Departamentu I MBP; 1 VII 1951 – kierownik Sekcji 2 Wydziału VII Departamentu I MBP; 1 VI 1953 – kierownik Sekcji 2 Wydziału VI Departamentu I MBP; 15 X 1953 – zastępca naczelnika Wydziału VI Departamentu I MBP; 1 IV 1955 – zastępca naczelnika Wydziału VII Departamentu II KdsBP; 28 XI 1956 – starszy oficer operacyjny Wydziału III Departamentu II MSW; 15 IV 1965 – inspektor Zespołu I Głównego Inspektoratu MSW; 15 III 1973 – starszy inspektor Zespołu II Głównego Inspektoratu MSW; 1 I 1975 – naczelnik Wydziału II Głównego Inspektoratu MSW; 15 III 1983 - zwolniony.

Awanse:

chorąży – 22 XII 1944; podporucznik – 22 VII 1946; porucznik – 20 XII 1946; kapitan – 22 XII 1947; major – 21 VII 1954; major MO – 1 II 1957; podpułkownik MO – 5 VII 1965; pułkownik MO – 22 VII 1969.

Źródło: AIPN, 0218/3019, Akta osobowe Korycińskiego Tadeusza; AIPN By, Karta ewidencyjna funkcjonariusza BP; *Służba Bezpieczeństwa...*, t. 2, s. 616.

(M.S.)

Kossakowski Władysław

s. Adama

ur. 9 V 1925 r.

Przebieg służby:

20 IV 1945 – starszy wywiadowca Sekcji 7 Wydziału I WUBP w Bydgoszczy; 1 VII 1945 – zastępca kierownika Sekcji 7 Wydziału I WUBP w Bydgoszczy; 1 II 1946 – starszy wywiadowca i p.o. zastępca naczelnika Wydziału III „A”/„A” WUBP w Bydgoszczy; 1 IX 1946 – zastępca jednocześnie p.o. naczelnika Wydziału „A” WUBP w Bydgoszczy; 6 VIII 1947 – naczelnik Wydziału „A” MUBP w Warszawie; 6 IV 1948 – referent Sekcji 1 Wydziału V WUBP w Warszawie; 1 VI 1948 – starszy referent Sekcji 1 Wydziału V WUBP w Warszawie; 1 V 1949 – kierownik Sekcji 5 WUBP w Warszawie; 1 XI 1950 – starszy referent Sekcji Metodyczno-Programowej Wydziału I Departamentu Szkolenia MBP (oddelegowany do Ośrodka Szkoleniowego w Pleszewie); 1 VIII 1953 – starszy instruktor Wydziału III – Pomocy Naukowych Departamentu Szkolenia MBP; 15 VIII 1954 – inspektor Wydziału III – Pomocy Naukowych Departamentu Szkolenia MBP; 1 IV 1955 – redaktor Wydziału IV Departamentu Kadr i Szkolenia KdsBP; 28 XI 1956 – redaktor Wydziału Szkół i Operacyjnego Szkolenia Pozaszkolnego Departamentu Kadr i Szkolenia MSW; 1 VII 1958 – redaktor Pomocy Naukowych Wydziału IV Departamentu Kadr i Szkolenia MSW; 15 II 1960 – inspektor Wydziału Szkolenia Departamentu Kadr i Szkolenia MSW; 1 IX 1962 – kierownik Katedry Przedmiotów Operacyjnych CW MSW w Legionowie; 15 VI 1964 – starszy inspektor Kierownictwa Departamentu IV MSW; 1 IV 1967 – starszy inspektor Inspektoratu Departamentu IV MSW; 1 VIII 1967 – zastępca naczelnika Wydziału II Departamentu IV MSW; 1 IX 1967 – naczelnik Wydziału II Departamentu IV MSW; 5 VI 1973 – zwolniony.

Awanse:

chorąży – 22 XII 1947; podporucznik – 30 VII 1949; porucznik – 21 VII 1951; kapitan – 21 VII 1954; kapitan MO – 1 III 1957; 22 VII 1959 – major MO; podpułkownik MO – 22 VII 1963; pułkownik MO – 22 VII 1967.

Źródło: AIPN, 0193/4804, Akta osobowe Kossakowskiego Władysława; AIPN By, Karta ewidencyjna funkcjonariusza BP; Służba Bezpieczeństwa..., t. 2, s. 616–617.

(M.S.)

Koszałka Czesław

s. Jakuba

ur. 16 I 1922 r.

Przebieg służby:

XI 1944–25 I 1945 – słuchacz 1. Centralnej Szkoły Oficerskiej RBP/MBP w Lublinie; 22 I 1945 – funkcjonariusz grupy operacyjnej na powiat tucholski; 1 V 1945 – p.o. zastępca kierownika PUBP

w Tucholi; 1 VIII 1946 – zastępca szefa PUBP w Brodnicy; [b.d.] 1947 – absolwent miesięcznego Kursu Szefów PUBP w CW MBP w Legionowie; 1 II 1948 – zastępca szefa PUBP w Inowrocławiu; 20 V 1949 – szef PUBP we Włocławku; 15 V 1952 – zwolniony.

Awanse:

chorąży – 2 VII 1946; podporucznik – 22 XII 1947; porucznik – 18 VII 1949.

Źródło: AIPN, 0193/8381, Akta osobowe Koszałki Czesława.

(M.S.)

Kośmider Jan

s. Ludwika

ur. 23 I 1941 r.

Przebieg służby:

1 XII 1970 – inspektor Wydziału III SB KW MO w Bydgoszczy; 7 VI 1972–27 III 1973 – słuchacz Szkoły Oficerskiej Ogólnoperacyjnej nr 2 SB w CW MSW w Legionowie; 2 I–30 III 1974 – stażysta w Wydziale Śledczym SB KW MO w Bydgoszczy; 1 X 1974 – starszy inspektor Wydziału III SB KW MO w Bydgoszczy; 1 X 1975 – starszy inspektor Inspektoratu Analityczno-Informacyjnego zastępcy komendanta wojewódzkiego MO ds. SB w Bydgoszczy; 16 V 1980 – zastępca naczelnika Wydziału III SB KW MO w Bydgoszczy; 15 I 1982 – naczelnik Wydziału III SB KW MO/WUSW w Bydgoszczy; 3–29 IX 1984 – uczestnik przeszkolenia na Kursie Kadry Kierowniczej Pionu III MSW w ASW; 7 VII 1985 – skreślony z ewidencji funkcjonariuszy na podstawie aktu zgonu (wypadek samochodowy).

Awanse:

kapral MO – 8 XII 1970; starszy sierżant MO – 12 VII 1971; podporucznik MO – 6 VII 1973; porucznik MO – 16 VI 1976; kapitan MO – 12 VI 1980; major MO – 18 IX 1984.

Źródło: AIPN By, 0122/3316, Akta osobowe Kośmidra Jana.

(M.S.)

Kotarski Kazimierz

s. Stanisława

ur. 26 IX 1919 r.

Przebieg służby:

5 II 1945 – funkcjonariusz grupy operacyjnej WUBP w Bydgoszczy; 7 II 1945 – starszy referent Sekcji 1 PUBP w Toruniu; 8 III 1945 – referent Sekcji KW (kontrwywiadowczej) PUBP w Toruniu; 23 VII 1945 – kierownik Sekcji 3 PUBP w Toruniu; 1 II 1946 – starszy referent PUBP w Toruniu; 21 IV 1947 – słuchacz Kursu Kierowniczego w CW MBP w Legionowie;

Przebieg służby i awanse funkcjonariuszy...

---

1 III 1948 – kierownik Sekcji 1 PUBP w Toruniu; 1 IX 1948 – kierownik Sekcji 2 Wydziału I WUBP w Bydgoszczy; 1 X 1952 – zastępca naczelnika Wydziału I WUBP w Bydgoszczy; 1 IX 1954 – kierownik Wydziału I WUBP w Bydgoszczy; 1 IV 1955 – naczelnik Wydziału II WUdsBP w Bydgoszczy; 1 XI 1956 – starszy inspektor Inspektoratu Kierownika WUdsBP w Bydgoszczy; 28 XI 1956 – w dyspozycji komendanta wojewódzkiego MO w Bydgoszczy; 1 I 1957 – inspektor Samodzielnej Grupy Specjalnej SB KW MO w Bydgoszczy; 1 IV 1960 – p.o. starszy inspektor Samodzielnej Grupy Specjalnej SB KW MO w Bydgoszczy; 1 IV 1961 – starszy inspektor Samodzielnej Grupy Specjalnej SB KW MO w Bydgoszczy; 1 XI 1963 – starszy inspektor Inspektoratu Kierownictwa ds. Bezpieczeństwa KW MO w Bydgoszczy; 31 VII 1966 – zwolniony.

Awanse:

podporucznik – 3 XI 1944; porucznik – 16 VII 1948; kapitan – 22 VII 1952; kapitan MO – 11 II 1957; major MO – 2 VI 1959; podpułkownik MO – 22 VI 1963.

Źródło: AIPN By, 0122/2946, Akta osobowe Kotarskiego Kazimierza.

(T.G.)

Koterski Ryszard

s. Ludwika
ur. 1 XII 1946 r.

Przebieg służby:

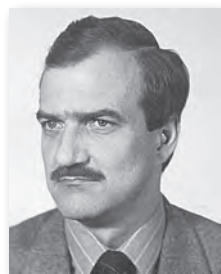
1 IX 1969 – inspektor Wydziału III SB KW MO w Bydgoszczy; 5–25 XI 1969 – uczestnik przeszkolenia na Kursie Wstępnym dla nowo przyjętych pracowników Służby Bezpieczeństwa przy KW MO w Bydgoszczy; 6–23 XII 1971 – słuchacz Szkoły Oficerskiej Operacyjnej nr 2 Służby Bezpieczeństwa w CW MSW w Legionowie; 16 III 1972 – starszy oficer techniki operacyjnej Sekcji 1 „A” Wydziału „T” SB KW MO w Bydgoszczy; 1 I 1974 – starszy oficer techniki operacyjnej Sekcji 1 „B” Wydziału „T” SB KW MO w Bydgoszczy; 1 VI 1975 – starszy referent techniki operacyjnej Wydziału „T” SB KW MO w Bydgoszczy; 1 I 1976 – starszy inspektor Sekcji 1 „B” Wydziału „T” SB KW MO w Bydgoszczy; 1 XI 1981 – kierownik Sekcji 1 „B” Wydziału „T” SB KW MO/WUSW w Bydgoszczy; 1 VI 1985 – zastępca naczelnika Wydziału Paszportów SB WUSW w Bydgoszczy; 16 VII 1987 – naczelnik Wydziału Paszportów SB WUSW w Bydgoszczy; 31 VII 1990 – zwolniony.

Awanse:

kapral MO – 11 IX 1969; podporucznik MO – 10 XII 1970; porucznik MO – 27 VI 1973; kapitan MO – 22 VI 1978; major MO – 17 IX 1985; podpułkownik MO – 21 IX 1989.

Źródło: AIPN By, 0122/3493, Akta osobowe Koterskiego Ryszarda.

(T.R.)

Kowalik Józef

s. Bernarda

ur. 13 V 1949 r.

Przebieg służby:

16 III 1974 – inspektor operacyjny SB Grupy Paszportów i Dowodów Osobistych Referatu ds. SB KP MO w Chojnicach; 1 IV 1974 – inspektor operacyjny SB Grupy Operacyjnej Referatu ds. SB KP MO w Chojnicach; 20 I–19 II 1975 – uczestnik przeszkolenia na Kursie Wstępnym dla nowo przyjętych pracowników Służby Bezpieczeństwa przy KW MO w Bydgoszczy; 1 VI 1975 – inspektor Sekcji 5 Wydziału III SB KW MO w Bydgoszczy; 11 X 1975 – zaliczony w nieetatowy stan słuchaczy Szkoły Podyplomowej ASW w Świdrze; 1 VII 1979 – w dyspozycji komendanta wojewódzkiego MO w Bydgoszczy; 1 VIII 1979 – starszy inspektor Wydziału III „A” SB KW MO w Bydgoszczy; 1 XI 1980 – kierownik Sekcji 5 „A” Wydziału III „A” SB KW MO w Bydgoszczy; 1 VI 1981 – kierownik Sekcji Wydziału IV SB KW MO w Bydgoszczy; 1 I 1985 – starszy inspektor Wydziału VI SB WUSW w Bydgoszczy; 1 VIII 1987 – zastępca szefa RUSW ds. SB w Sępolnie Krajeńskim; 1 II 1990 – starszy inspektor Wydziału II SB WUSW w Bydgoszczy; 31 VII 1990 – zwolniony.

Awanse:

starszy kapral MO – 25 III 1974; plutonowy MO – 1 X 1974; podporucznik MO – 16 VI 1976; porucznik MO – 31 V 1979; kapitan MO – 23 IX 1983; major MO – 20 IX 1988.

Źródło: AIPN By, 306/24, Akta osobowe Kowalika Józefa.

(T.R.)

Kozdra Józef

s. Stanisława

ur. 4 III 1924 r.

Przebieg służby:

7 VIII 1944 – milicjant posterunku MO w Strzyżowie; [b.d.] 1945 – zastępca komendanta ds. polityczno-wychowawczych posterunku MO w Baranowie Sandomierskim; VIII 1945 – słuchacz Szkoły Oficerskiej MO w Słupsku; XII 1945 – słuchacz Centralnej Szkoły Oficerów Polityczno-Wychowawczych MO w Łodzi; 30 VI 1946 – zastępca dowódcy plutonu ds. polityczno-wychowawczych Batalionu Operacyjnego KG MO; 8 XII 1947 – p.o. instruktor polityczno-wychowawczy KP MO w Rzeszowie; 15 IV 1949 – zastępca komendanta powiatowego MO ds. polityczno-wychowawczych w Rzeszowie; 13 IX 1949 – zastępca komendanta powiatowego MO w Rzeszowie; 1 IX 1950 – zastępca naczelnika Wydziału V KW MO w Rzeszowie; 1 VII 1951 – naczelnik Wydziału V KW MO w Rzeszowie;

15 VIII 1951 – naczelnik Wydziału V KW MO w Lublinie; 9 XI 1953 – słuchacz Kursu Aktywu Kierowniczego MBP; 1 VIII 1955 – w dyspozycji komendanta wojewódzkiego MO w Lublinie; 1 IX 1955 – naczelnik Wydziału Kolejowego KW MO w Lublinie; 1 VI 1956 – kierownik Inspektoratu Milicji Kolejowej KW MO w Lublinie; 1 III 1957 – naczelnik Wydziału IV KW MO w Lublinie; 1 IX 1957 – naczelnik Wydziału Kolejowego KW MO w Lublinie; 1 VIII 1961 – naczelnik Wydziału V do walki z Przestępstwami Gospodarczymi w Transporcie i Łączności KW MO w Lublinie; 31 XII 1961 – w dyspozycji komendanta wojewódzkiego MO w Krakowie; 1 II 1962 – inspektor Inspektoratu Kierownictwa KW MO w Krakowie; 1 VII 1966 – I sekretarz KZ PZPR KW MO w Krakowie; 1 III 1967 – zastępca/I zastępca komendanta wojewódzkiego MO w Rzeszowie; 15 I 1970 – w dyspozycji dyrektora Departamentu Kadr MSW; 1 VIII 1970 – I zastępca komendanta wojewódzkiego MO ds. SB w Rzeszowie; 25 II 1973 – I zastępca komendanta wojewódzkiego MO ds. SB w Bydgoszczy; 1 VI 1975 – komendant wojewódzki MO w Bydgoszczy; 1 VIII 1983 – szef WUSW w Bydgoszczy; 5 II 1990 – zwolniony.

Awanse:

starszy sierżant MO – 6 X 1948; chorąży MO – 22 VII 1949; podporucznik MO – 14 VII 1950; porucznik MO – 22 VII 1952; kapitan MO – 29 VI 1955; major MO – 7 VII 1960; podpułkownik MO – 27 II 1967; pułkownik MO – 10 VII 1970; generał brygady MO – 17 IX 1987.

Źródło: AIPN, 710/447, Akta osobowe Kozdry Józefa.
(T.G.)

Kozłowski Jerzy

s. Kazimierza
ur. 29 III 1931 r.

Przebieg służby:

1 V 1956 – oficer operacyjny DdsBP nr 1 w Łęgnowie; 1 IX–5 XII 1956 – słuchacz Szkoły Oficerskiej Krajowego Ośrodka Szkolenia BP w Czerwińsku; 5 XII 1956 – w dyspozycji kierownika WUdsBP w Bydgoszczy; 1 I 1957 – oficer operacyjny Referatu ds. Bezpieczeństwa KP MO w Brodnicy; 1 IX 1957–3 VII 1958 – słuchacz Rocznej Szkoły Oficerów SB w CW MSW w Legionowie; 3 VII 1958 – w dyspozycji komendanta wojewódzkiego MO w Bydgoszczy; 23 VIII 1958 – oficer operacyjny Referatu ds. Bezpieczeństwa KP MO w Brodnicy; 1 VI 1966 – zastępca komendanta powiatowego MO ds. Bezpieczeństwa w Tucholi; 19 IX–10 XII 1966 – uczestnik Kursu Doskonalenia Kadr Kierowniczych SB MSW Departamentu Kadr i Szkolenia MSW w Warszawie; 16 IV 1973 – I zastępca komendanta powiatowego MO ds. SB w Świeciu; 18 IX–30 XI 1973 – uczestnik Kursu Doskonalenia Zawodowego dla Zastępców Komendantów Powiatowych MO ds. Służby Bezpieczeństwa w Ośrodku Doskonalenia Kadr Kierowniczych MSW w Łodzi; 1 VI 1975 – naczelnik Wydziału „C” SB KW MO w Toruniu; 1 VIII 1980 – zwolniony.

Awanse:

kapral WP – 12 XI 1953 (stopień nadany przez dowódcę JW 2143); kapral MO – [b.d.]; sierżant MO – 15 VII 1957; chorąży MO – 3 VII 1958; podporucznik MO – 3 IV 1959; porucznik MO – 10 VI 1967; kapitan MO – 6 VI 1970; major MO – 31 V 1979.

Źródło: AIPN By, 0135/34, Akta osobowe Kozłowskiego Jerzego.

(T.G.)

Kozłowski Stefan (do 22 VI 1953 r. Kozioł)

s. Stefana

ur. 16 V 1923 r.

Przebieg służby:

23 III 1945 – młodszy referent PUBP w Koninie; 15 VII 1946 – referent PUBP w Koninie; 1 V 1947 – starszy referent PUBP w Koninie; 1 X 1947 – starszy referent Referatu V PUBP w Koninie; 1 VIII 1948 – słuchacz rocznego Kursu Oficerów BP w CW MBP w Legionowie; 15 IV 1949 – starszy referent Referatu V PUBP w Koninie; 23 VII 1949 – zastępca szefa PUBP w Pile; 1 VI 1950 – zastępca szefa PUBP w Żninie; 2 VIII 1952 – absolwent krótkoterminowego kursu przeszkoleniowego w Ośrodku Szkolenia MBP w Warszawie; 1 III 1954 – szef PUBP w Świeciu; 1 IV 1955 – kierownik PUdsBP w Świeciu; 1 IX 1955 – słuchacz Wyższej Szkoły Podwyższania Kwalifikacji Aktywu Kierowniczego KdsBP w Warszawie; 16 XII 1956 – w dyspozycji kierownika WUdsBP w Bydgoszczy; 1 I 1957 – zastępca komendanta powiatowego MO ds. Bezpieczeństwa w Wyrzysku; 15 X 1964 – starszy inspektor operacyjny Referatu ds. Bezpieczeństwa KM MO w Grudziądzu; 1 VI 1975 – w dyspozycji komendanta wojewódzkiego MO w Toruniu; 1 IX 1975 – starszy inspektor Wydziału IV SB KW MO w Toruniu; 15 II 1976 – zwolniony.

Awanse:

chorąży – 22 XII 1947; podporucznik – 30 XII 1949; porucznik – 22 VII 1952; kapitan – 18 VII 1956; kapitan MO – 11 II 1957; major MO – 29 VI 1961.

Źródło: AIPN By, 0135/2, Akta osobowe Kozłowskiego Stefana.

(T.G.)

Kraśński Zygmunt

s. Stanisława

ur. 1 I 1914 r.

Przebieg służby:

29 V 1945 – naczelny lekarz Polikliniki WUBP w Bydgoszczy (bez zatwierdzenia rozkazem personalnym); 8 VIII 1945 – kierownik

Przebieg służby i awanse funkcjonariuszy...

Składnicy Sanitarnej WUBP w Bydgoszczy (bez zatwierdzenia rozkazem personalnym);
I 1946 – zwolniony.

Awanse:

bez stopnia w UB.

Źródło: AIPN By, 0122/1225, Akta osobowe Krasieńskiego Zygmunta.

(M.S.)

Krupiak Stanisław

s. Franciszka

ur. 29 III 1906 r.

Przebieg służby:

8 II 1945 – funkcjonariusz MO w Łodzi; 7 VII 1945 – referent Sekcji 3 Wydziału I MUBP w Gdańsku; 1 XII 1945 – referent polityczno-wychowawczy WUBP w Gdańsku; 11 II 1946 – p.o. naczelnik Wydziału Personalnego WUBP w Bydgoszczy; 7 V 1946 – zwolniony.

Awanse:

kapral – [b.d.].

Źródło: AIPN By, 0122/1246, Akta osobowe Krupiaaka Stanisława.

(T.G.)

Krupienicz Filip

s. Andrzeja

ur. 14 X 1913 r.

Przebieg służby:

26 I 1945 – wartownik [nieznanej jednostki]; 1 II 1945 – funkcjonariusz grupy operacyjnej województwa pomorskiego WUBP w Bydgoszczy; 8 III 1945 – komendant Gmachu PUBP w Toruniu; 17 VIII 1945 – kierownik Sekcji do Walki z Bandytyzmem PUBP w Toruniu; 1 II 1946 – referent MUBP w Toruniu; 1 XI 1947 – starszy referent Sekcji 3 MUBP w Toruniu; 26 I 1948–11 V 1949 – słuchacz Rocznej Szkoły Oficerskiej w CW MBP w Legionowie; 1 VII 1948 – uczestnik Kursu Oficerów BP CW MBP w Legionowie; 15 IV 1949 – starszy referent przy Kierownictwie PUBP w Inowrocławiu; 1 III 1950 – zastępca szefa PUBP w Brodnicy; 1 X 1951 – szef PUBP w Brodnicy; 20 IX 1953 – w dyspozycji szefa WUBP w Bydgoszczy; 20 X 1953 – zastępca szefa UB na Miasto i Powiat Toruń; 1 IV 1955 – w dyspozycji kierownika WUdsBP w Bydgoszczy; 1 V 1955 – kierownik

Sekcji 6 „A” Wydziału IV WUdsBP w Bydgoszczy; 1 IV 1956 – starszy oficer operacyjny Sekcji 6 „A” Wydziału IV WUdsBP w Bydgoszczy; 1 IX 1956 – słuchacz Szkoły nr 1 CW KdsBP w Legionowie; 1 I 1957 – starszy oficer operacyjny Wydziału III SB KW MO w Bydgoszczy; 1 IX 1957–12 VII 1959 – słuchacz dwuletniej Szkoły Oficerów Operacyjnych SB CW MSW w Legionowie; 24 VII 1959 – w dyspozycji komendanta wojewódzkiego MO w Bydgoszczy; 1 IX 1959 – zastępca komendanta powiatowego MO ds. Bezpieczeństwa w Inowrocławiu; 31 X 1965 – zwolniony.

Awanse:

chorąży – 22 XII 1946; podporucznik – 12 IV 1949; porucznik – 22 VII 1952; kapitan – 18 VII 1956; kapitan MO – 11 II 1957; major MO – 29 VI 1961; podpułkownik MO – 14 VI 1965.

Źródło: AIPN By, 0122/2920, Akta osobowe Krupienicza Filipa.
(T.G.)

Krupski Mikołaj

s. Antoniego

ur. 25 XI 1919 r.

Przebieg służby:

16 VIII 1944 – starszy oficer śledczy WUBP w Białymstoku; 17 X 1944 – kierownik Sekcji 7 (Śledczej) MUBP w Białymstoku; 15 I 1945 – kierownik grupy operacyjnej PUBP w Łodzi; 22 III 1945 – kierownik Sekcji 8 WUBP w Łodzi; 10 VI 1945 – zastępca kierownika Wydziału I WUBP w Łodzi; 1 VIII 1945 – kierownik Wydziału I WUBP w Łodzi; 16 II 1946 – kierownik Wydziału VII WUBP w Łodzi; [b.d.] – naczelnik Wydziału III WUBP w Łodzi; 1 III 1947 – naczelnik Wydziału V WUBP w Łodzi; XI 1947 – absolwent Kursu Aktywu Kierowniczego w CS MBP w Łodzi; 1 II 1948 – zastępca szefa WUBP w Łodzi; 1 VIII 1948 – szef WUBP w Bydgoszczy; 15 II 1950 – szef WUBP w Lublinie; 15 I 1953 – zastępca dyrektora Departamentu III MBP; 1 VI 1954 – inspektor Inspektoratu Gabinetu Ministra MBP; 15 IX 1954 – sekretarz Sekretariatu Wiceministra BP; 1 IV 1955 – sekretarz Sekretariatu zastępcy przewodniczącego KdsBP; 1 VII 1955 – kierownik UdsBP m. st. Warszawy; 15 I 1957 – w dyspozycji dyrektora Departamentu Kadr i Szkolenia MSW; 15 II 1957–26 IX 1960 – słuchacz Akademii Sztabu Generalnego WP; 16 II 1957 – powołany z rezerwy do wojskowej służby zawodowej i przydzielony do dyspozycji MSW; 26 IX 1960 – zastępca szefa Zarządu Politycznego WOP; 1 V 1961 – zastępca dyrektora Departamentu I MSW; 4 II 1965 – dyrektor Departamentu II MSW; 1 I 1973 – zwolniony z wojskowej służby zawodowej i przeniesiony do rezerwy w związku z przejściem do służby w MO; 10 V 1973 – kierownik Głównego Inspektoratu MSW; 15 I 1990 – zwolniony.

Awanse:

chorąży – 27 XII 1944; podporucznik – 2 V 1945; porucznik – 16 XI 1945; kapitan – 22 XII 1945; major – 10 VI 1947; podpułkownik – 28 XII 1950; pułkownik WP – 29 IX 1960; pułkownik MO – 22 XII 1972; generał brygady – 1 X 1974.

Źródło: AIPN, 003088/10, Akta osobowe Krupskiego Mikołaja.

(M.S.)

Kruszyna Władysław

s. Michaliny (ojciec N.N.)

ur. 9 VI 1901 r.

Przebieg służby:

31 VIII 1945 – młodszy referent Sekcji 1 Wydziału I WUBP w Poznaniu; 16 I 1946 – młodszy referent Sekcji 3 Wydziału V WUBP w Poznaniu; 11 IV 1946 – młodszy referent Sekcji 1 Wydziału V WUBP w Poznaniu; 15 VII 1946 – starszy referent PUBP w Wągrowcu; 6 XI 1946 – starszy referent i p.o. szef PUBP w Wągrowcu; 1 VIII 1947 – zastępca szefa i równocześnie p.o. szef PUBP w Wągrowcu; 1 XI 1947 – zastępca szefa i równocześnie p.o. szef PUBP w Mogilnie; 1 VII 1950 – szef PUBP w Mogilnie; 15 VIII 1951 – w dyspozycji szefa WUBP w Bydgoszczy; 17 I 1952 – starszy referent planowania i p.o. zastępca naczelnika Służby Kwaterunkowo-Budowlanej Kwatermistrzostwa WUBP w Bydgoszczy; 31 I 1952 – zwolniony.

Awanse:

starszy sierżant – 18 VII 1946; chorąży – 10 VII 1947; podporucznik – 18 VII 1949.

Źródło: AIPN By, 0122/1248, Akta osobowe Kruszyny Władysława.

(T.G.)

Kruszyński Jan

s. Stefana

ur. 16 X 1925 r.

Przebieg służby:

9 IV 1946 – młodszy referent Sekcji 2 Wydziału V WUBP w Bydgoszczy; 1 V 1947 – młodszy referent Sekcji 4 Wydziału V WUBP w Bydgoszczy; 9 III 1948 – absolwent Szkoły WUBP w Bydgoszczy; 1 VIII 1948 – starszy referent Sekcji 3 Wydziału V WUBP w Bydgoszczy; 1 III 1950 – starszy referent Sekcji 6 Wydziału V WUBP w Bydgoszczy; 1 XI 1950 – kierownik Sekcji 2 Wydziału V WUBP w Bydgoszczy; 15 IX 1953 – odwołany ze stanowiska i skierowany na Roczną Międzywojewódzką Szkołę Partyjną w Po-

znaniu; 1 I 1955 – instruktor propagandy Grupy Politycznej KZ PZPR przy WUBP w Bydgoszczy; 1 IV 1955 – umieszczony na etacie Grupy Politycznej WUdsBP w Bydgoszczy; 31 I 1956 – zwolniony w związku z przejściem na etat KW PZPR w Bydgoszczy; 20 I 1959 – przyjęty ponownie do służby na stanowisko oficera techniki operacyjnej Samodzielnej Sekcji „W” SB KW MO w Bydgoszczy; 1 VIII 1959 – starszy oficer techniki operacyjnej Samodzielnej Sekcji „W” SB KW MO w Bydgoszczy; 1 IX 1961 – starszy oficer operacyjny Wydziału „W” SB KW MO w Bydgoszczy; 1 XII 1962–31 XII 1963 – uczestnik Zaocznego Przeszkolenia z Zakresu Szkoły Oficerskiej SB MSW; 1 VI 1965 – II zastępca komendanta miejskiego MO ds. Bezpieczeństwa we Włocławku; 5 I–22 III 1967 – uczestnik Kursu Doskonalenia Kadr Kierowniczych SB przy Departamencie Kadr i Szkolenia MSW w Warszawie; 1 IV 1967 – II zastępca komendanta miejskiego i powiatowego MO ds. Bezpieczeństwa we Włocławku; 1 IX 1970 – I zastępca komendanta miejskiego i powiatowego MO ds. SB we Włocławku; 1 VI 1975 – naczelnik Wydziału III SB KW MO we Włocławku; 15 IX 1976 – zwolniony.

Awanse:

sierzant – 21 VII 1950; chorąży – 27 XII 1950; podporucznik – 22 VII 1952; porucznik – 20 VII 1955; starszy sierżant MO – [przed 20 VII 1959]; porucznik MO – 12 VI 1961; kapitan MO – 27 VI 1964; major MO – 3 VI 1969; podpułkownik MO – 12 VI 1972.

Źródło: AIPN By, 0134/4, Akta osobowe Kruszyńskiego Jana.
(T.G.)

Kubajewski Daniel

s. Antoniego
ur. 23 XII 1923 r.

Przebieg służby:

15 XII 1944 – wywiadowca Sekcji 4 „A” WUBP w Białymstoku; 19 XII 1944 – słuchacz 1. Centralnej Szkoły Oficerskiej RBP/MBP w Lublinie; 22 I 1945 – funkcjonariusz grupy operacyjnej na powiat włocławski; 26 III 1945 – p.o. kierownik PUBP we Włocławku; 27 V 1945 – p.o. kierownik/p.o. szef PUBP w Grudziądzu; 2 VIII 1947 – absolwent Kursu Kierowników PUBP w CS MBP w Łodzi; 1 X 1947 – szef PUBP w Grudziądzu; 1 I 1948 – inspektor Inspektoratu Kierownictwa WUBP w Bydgoszczy; 1 VI 1950 – zastępca szefa Delegatury MBP w Opolu i p.o. szef WUBP w Opolu; 20 VII 1950 – zastępca szefa i p.o. szef WUBP w Opolu; 1 VI 1951 – szef WUBP w Białymstoku; 20 I 1953 – szef WUBP we Wrocławiu; 8 X 1954 – zastępca kierownika Inspektoratu Wiejskiego MBP; 1 IV 1955 – wicedyrektor Departamentu V KdsBP; 1 VI 1956 – p.o. dyrektor Departamentu V KdsBP; 15 IX 1956 – dyrektor Departamentu V KdsBP; 16 XI 1956 – zwolniony (w 1957 r. przeszedł do służby w LWP); 16 II 1957 – słuchacz Akademii Sztabu Generalnego MON w Rembertowie; 1 IX 1960 – szef Oddziału Kontr-

wywiadu Zarządu WSW, KBW i WOP; 25 III 1963 – szef Wydziału II (Rozpoznawczego) Oddziału I (Operacyjno-Rozpoznawczego) Sztabu KBW; 23 VI 1966 – w dyspozycji Departamentu Kadr MSW; 11 IX 1966 – adiunkt Katedry Obrony Terytorialnej Kraju Akademii Sztabu Generalnego WP w Rembertowie; 12 V 1978 – docent Katedry Obrony Terytorialnej Kraju Akademii Sztabu Generalnego WP w Rembertowie; 31 X 1980 – zastępca szefa Katedry Obrony Terytorialnej Kraju Akademii Sztabu Generalnego WP w Rembertowie; 27 II 1989 – zwolniony.

Awanse:

chorąży – 2 V 1945; podporucznik – 22 VII 1946; porucznik – 10 VII 1947; kapitan – 18 VII 1949; major – 22 VII 1950; podpułkownik WP – 16 II 1957; pułkownik WP – 2 X 1961.

Źródło: CAW, 1840/94/1167, Akta osobowe Kubajewskiego Daniela.
(T.G.)

Kubiński Kazimierz

s. Michała

ur. 3 II 1913 r.

Przebieg służby:

15 III 1945 – intendent PUBP w Wyrzysku; 1 X 1948 – starszy referent Uposażenia i Rachuby Wydziału Finansowego WUBP w Bydgoszczy; 1 III 1949 – kierownik Sekcji Planowo-Budżetowej Wydziału Finansowego WUBP w Bydgoszczy; 1 XII 1949 – zastępca naczelnika Wydziału Finansowego WUBP w Bydgoszczy; 1 XI 1950 – naczelnik Wydziału Finansowego WUBP w Zielonej Górze; 15 VII 1953 – inspektor Inspekcji Finansowej Departamentu Finansowego MBP; 1 II 1955 – buchalter-rewident w Kierownictwie Departamentu Finansowego KdsBP; 1 I 1957 – w dyspozycji KG MO; 1 I 1957 – starszy inspektor Wydziału Kontroli Oddziału Finansowego KG MO; 1 II 1958 – starszy księgowy-rewident Wydziału Kontroli Departamentu Finansowego MSW; 15 V 1968 – starszy księgowy-rewident Samodzielnej Sekcji Funduszu Specjalnego Departamentu Finansów MSW; 15 VIII 1973 – zwolniony.

Awanse:

chorąży – 18 VII 1949; podporucznik – 22 VII 1950; porucznik – 22 VII 1952; kapitan – 21 VII 1955; kapitan MO – 16 II 1957; major MO – 2 VII 1962; podpułkownik MO – 6 VI 1966.

Źródło: AIPN, 0218/375, Akta osobowe Kubińskiego Kazimierza.
(T.G.)

Kuczkowski Marek

s. Konstantego
ur. 2 VI 1953 r.

Przebieg służby:

16 VII 1977 – inspektor Wydziału IV SB KW MO w Toruniu; 1 III 1978 – starszy inspektor operacyjny Wydziału IV SB KW MO w Toruniu; 8 X 1979–30 VI 1980 – słuchacz Studium Podyplomowego ASW w Świdrze; 1 VI 1981 – starszy inspektor umieszczony na wolnym etacie kierownika Sekcji 2 Wydziału IV SB KW MO w Toruniu; 16 IV 1982 – kierownik Sekcji 2 Wydziału IV SB KW MO/WUSW w Toruniu²⁰; 1 III 1985 – starszy inspektor umieszczony na wolnym etacie zastępcy naczelnika Wydziału IV SB WUSW w Toruniu; 16 VI 1985 – zastępca naczelnika Wydziału IV SB WUSW w Toruniu; 1 XI 1989 – zastępca naczelnika Wydziału Studiów i Analiz SB WUSW w Toruniu; 4 V 1990 – zastępca naczelnika i p.o. naczelnik Wydziału Studiów i Analiz SB WUSW w Toruniu; 31 VII 1990 – zwolniony.

Awanse:

szeregowy – 1977; podporucznik MO – 16 VI 1980; porucznik MO – 23 IX 1983; kapitan MO – 17 IX 1986.

Źródło: AIPN By, 0135/246, Akta osobowe Kuczkowskiego Marka.
(M.S.)

Kuczyński Franciszek

s. Konstantego
ur. 10 II 1917 r.

Przebieg służby:

1 II 1945 – funkcjonariusz grupy operacyjnej na województwo pomorskie; 23 VII 1945 – kierownik PUBP w Szubinie; 15 X 1945 – zastępca kierownika PUBP w Szubinie; 9 II 1946 – starszy referent PUBP w Szubinie; 1 XI 1947 – starszy referent przy Kierownictwie PUBP w Szubinie; 1 VII 1948 – uczestnik Kursu Oficerów BP w CW MBP w Legionowie; 10 III 1949 – starszy referent PUBP w Szubinie; 15 IV 1949 – starszy referent przy Kierownictwie PUBP w Chojnicach; 1 VII 1949 – zastępca szefa PUBP w Chojnicach; 1 II 1952–31 XII 1953 – szef PUBP w Drawsku Pomorskim; [b.d.].

Awanse:

podporucznik – 22 XI 1947; porucznik – 30 XII 1949.

Źródło: AIPN By, Karta ewidencyjna funkcjonariusza BP; AIPN By, 059/35, Sprawozdania Sekcji 1, 2, 3, 4 i Sekcji Walki z Bandytyzmem PUBP w Szubinie za 1945 r., 23 VII 1945 r.
(M.S.)

²⁰ Od 23 I 1984 r. w składzie Samodzielnej Grupy Operacyjno-Śledczej SB (z zachowaniem dotychczasowego etatu), utworzonej przez szefa WUSW w Toruniu, plk. dr. Stanisława Łukasiaka, w celu zwalczania toruńskiego podziemia solidarnościowego.

Kuczyński Tadeusz

s. Andrzeja

ur. 2 VI 1947 r.

Przebieg służby:

20 VI 1970 – oficer SB Referatu ds. SB KP MO w Bytowie (KW MO Koszalin); 3–23 IX 1971 – uczestnik przeszkolenia na Kursie Wstępnym dla nowo przyjętych pracowników Służby Bezpieczeństwa przy KW MO w Słupsku; 2 IX 1971–18 VII 1972 – słuchacz Rocznej Szkoły Oficerskiej Operacyjnej SB MSW nr 1 w CW MSW w Legionowie; 8–29 X 1973 – uczestnik przeszkolenia na Kursie Krótkoterminowym Pionu Paszportów organizowanym przez Departament Szkolenia i Doskonalenia Zawodowego MSW; 1 VI 1975 – w dyspozycji komendanta wojewódzkiego MO w Słupsku; 1 VI 1975 – starszy inspektor Wydziału II SB KW MO w Słupsku; 1 II 1980 – kierownik Sekcji 3 Wydziału II SB KW MO/WUSW w Słupsku; 1 II 1989 – naczelnik Wydziału II SB WUSW w Toruniu; 31 III 1990 – zwolniony.

Awanse:

kapral – 4 VII 1970; podporucznik – 1 VII 1972; kapitan MO – 10 VII 1981; major MO – 21 IX 1989.

Źródło: AIPN By, 0135/177, Akta osobowe Kuczyńskiego Tadeusza.

(T.G.)

Kulikowski Antoni

s. Antoniego

ur. 24 V 1916 r.

Przebieg służby:

1 V 1945 – milicjant KP MO w Wyrzysku; 1 X 1945 – sekretarz KP MO w Wyrzysku; 23 V 1947 – intendent KP MO w Wyrzysku; 1 I 1949 – w dyspozycji szefa WUBP w Bydgoszczy; 7 I 1949 – referent broni Referatu Gospodarczego PUBP w Wyrzysku; 1 VIII 1949 – starszy referent gospodarczy Referatu Gospodarczego PUBP w Sepólnie Krajeńskim; 1 XI 1950 – starszy referent Sekcji Planowo-Budżetowej Wydziału Finansowego WUBP w Bydgoszczy; 1 VI 1951 – kierownik Sekcji Zaopatrzenia Wydziału Finansowego WUBP w Bydgoszczy; 1 IX 1952 – starszy referent Sekcji Zaopatrzenia Wydziału Finansowego WUBP w Bydgoszczy; 1 VIII 1953 – starszy inspektor Inspekcji Finansowej i zastępca naczelnika Wydziału Finansowego WUBP w Bydgoszczy; 1 X 1954 – starszy rewident Kontroli Finansowej i zastępca naczelnika Wydziału Finansowego WUBP w Bydgoszczy; 7 XII 1954 – p.o. naczelnik Wydziału Finansowego WUBP w Bydgoszczy; 1 IV 1955 – naczelnik Wydziału Finansowego WUdsBP w Bydgoszczy; 28 II 1957 – zwolniony; 29 I 1959 – przyjęty ponownie do służby na stanowisko oficera operacyjne-

go Wydziału III SB KW MO w Bydgoszczy; 1 I 1960 – kierownik Grupy Wydziału III SB KW MO w Bydgoszczy; 1 IV 1960 – w dyspozycji komendanta wojewódzkiego MO w Bydgoszczy; 1 V 1960 – naczelnik Wydziału Finansowego KW MO w Bydgoszczy; 15 IV 1972 – zwolniony.

Awanse:

plutonowy – 1 I 1946; chorąży – VII 1951; podporucznik – 22 VII 1952; porucznik – 21 VII 1954; porucznik MO – 17 II 1959; kapitan MO – 13 VII 1963; major MO – 12 VI 1967; podpułkownik MO – 17 VI 1971.

Źródło: AIPN By, 90/5564, Akta osobowe Kulikowskiego Antoniego.
(T.G.)

Kuliński Zygmunt

s. Stanisława
ur. 16 IV 1916 r.

Przebieg służby:

4 XII 1946 – młodszy referent PUBP w Chojnicach; 1 IV 1947 – referent PUBP w Chojnicach; 1 XI 1947 – starszy referent Referatu I PUBP w Chojnicach; 1 IX 1950 – zastępca szefa PUBP w Chełmnie; 1 IX 1951 – szef PUBP w Chełmnie; 31 VII 1952 – w dyspozycji szefa WUBP w Bydgoszczy; 1 VIII 1952 – kierownik RO Zakładów Wytwórstwa Sprzętu Instalacyjnego przy Wydziale IV WUBP w Bydgoszczy; 31 I 1953 – zwolniony.

Awanse:

sierzant – 1 IV 1948; chorąży – 18 VII 1949; podporucznik – 28 XII 1950.

Źródło: AIPN By, 194/1627, Akta osobowe Kulińskiego Zygmunta.
(T.G.)

Kurylak Józef

s. Andrzeja
ur. 12 II 1915 r.

Przebieg służby:

22 VII 1946 – młodszy referent Sekcji 6 Wydziału IV WUBP w Bydgoszczy; 1 IV 1948 – referent Sekcji 6 Wydziału IV WUBP w Bydgoszczy; 1 VI 1948 – starszy referent Sekcji 6 Wydziału IV WUBP w Bydgoszczy; 15 XI 1952 – kierownik RO Zakładów Wytwórstwa

Przebieg służby i awanse funkcjonariuszy...

Sprzętu Instalacyjnego przy Wydziale IV WUBP w Bydgoszczy; 1 III 1953 – kierownik Sekcji 6 Wydziału IV WUBP w Bydgoszczy; 1 XI 1954 – szef PUBP w Lipnie; 1 II 1956 – kierownik PDdsBP w Lipnie; 1 I 1957 – zastępca komendanta powiatowego MO ds. Bezpieczeństwa w Lipnie; 1 VIII 1958 – zastępca komendanta powiatowego MO ds. Bezpieczeństwa w Tucholi; 1 V 1966 – starszy oficer operacyjny Referatu ds. Bezpieczeństwa KP MO w Chojnicach; 31 V 1966 – zwolniony; 16 IX 1981 – przyjęty ponownie na pół etatu na stanowisko inspektora Komisariatu MO w Tucholi; 28 II 1982 – zwolniony.

Awanse:

chorąży – 10 VII 1947; podporucznik – 22 VII 1950; porucznik – 21 VII 1954; porucznik MO – 11 II 1957; kapitan MO – 27 VI 1964.

Źródło: AIPN By, 0122/2948, Akta osobowe Kuryłaka Józefa.

(T.G.)

Kurzawczyk Stanisław

s. Stanisława

ur. 17 III 1913 r.

Przebieg służby:

24 V 1945 – referent Wydziału VII Departamentu I MBP; 13 VI 1945 – zastępca kierownika Sekcji 2 Wydziału I WUBP w Bydgoszczy; 1 II 1946 – kierownik Sekcji 2 Wydziału VII/III WUBP w Bydgoszczy; 1 X 1946 – zastępca naczelnika Wydziału III WUBP w Bydgoszczy; 1 VII 1947 – zastępca naczelnika i p.o. naczelnik Wydziału V WUBP w Bydgoszczy; 1 VII 1948 – naczelnik Wydziału V WUBP w Bydgoszczy; 15 VIII 1950 – kierownik Sekcji 2 Biura Specjalnego MBP; 15 I 1952 – inspektor Biura ds. Funkcjonariuszy MBP; 20 IX 1952 – kierownik Sekcji 5 Wydziału VI Departamentu V MBP; 1 VIII 1953 – kierownik Sekcji 5 Wydziału V Departamentu V MBP; 28 II 1954 – w dyspozycji dyrektora Departamentu VII MBP; 1 III 1954 – kierownik Sekcji Departamentu VII MBP; 17 III 1955 – skierowany do JW 2000; 6 V 1955 – szef Wydziału Operacyjnego Delegacji PRL w Międzynarodowej Komisji Nadzoru i Kontroli w Laosie; 17 XII 1955 – w dyspozycji dyrektora Departamentu Kadr i Szkolenia KdsBP; 1 IV 1956 – kierownik Sekcji 4 Wydziału VIII Departamentu I KdsBP; 28 XI 1956 – starszy oficer operacyjny Samodzielnej Sekcji „B” KdsBP; 1 II 1958 – starszy oficer operacyjny Departamentu I MSW; 19 VI 1959 – powołany do Korpusu Osobowego Oficerów WSW; 1 IX 1961 – starszy oficer operacyjny Departamentu I MSW; 30 IV 1962 – zwolniony.

Awanse:

podporucznik – [przed 18 X 1946]; porucznik – 20 XII 1947; kapitan – 18 VII 1949; major – VII 1954.

Źródło: AIPN, 01703/96, Akta osobowe Kurzawczyka Stanisława.

(T.G.)

Kusz Jan

s. Jana

ur. 2 I 1922 r.

Przebieg służby:

1 X 1944 – wartownik PUBP w Biłgoraju; 1 XII 1944–21 I 1945 – słuchacz 1. Centralnej Szkoły Oficerskiej RBP/MBP w Lublinie; 22 I 1945 – funkcjonariusz grupy operacyjnej na powiat wrocławski; 1 II 1945 – sekretarz (referent) PUBP we Wrocławku; 1 X 1945 – p.o. kierownik PUBP w Rypinie; 3 VIII 1947 – absolwent Kursu Szefów PUBP w CS MBP w Łodzi; 15 I 1948 – zastępca szefa i p.o. szef PUBP w Lipnie; 1 III 1949 – szef PUBP w Lipnie; 1 II 1950 – zastępca naczelnika Wydziału V WUBP w Bydgoszczy; 1 III 1952 – zastępca naczelnika i p.o. naczelnik Wydziału V WUBP w Bydgoszczy; 1 IX 1953 – naczelnik Wydziału V WUBP w Bydgoszczy; 15 VII 1954 – naczelnik Wydziału III WUBP w Bydgoszczy; 1 IV 1955 – naczelnik Wydziału „B” WUdsBP w Bydgoszczy; 28 XI 1956 – w dyspozycji komendanta wojewódzkiego MO w Bydgoszczy; 1 I 1957 – zastępca naczelnika Wydziału „B” SB KW MO w Bydgoszczy; 1 XII 1958 – inspektor Inspektoratu Kierownictwa ds. Bezpieczeństwa KW MO w Bydgoszczy; 1 VI 1961 – naczelnik Wydziału „W” SB KW MO w Bydgoszczy; 18 IX–14 XII 1968 – uczestnik Kursu Doskonalenia Kadr Kierowniczych SB MSW w Warszawie; 30 VI 1978 – zwolniony.

Awanse:

chorąży – 22 XII 1945; podporucznik – 5 XI 1946; porucznik – 22 VII 1947; kapitan – 18 XII 1949; major – 21 VII 1954; major MO – 11 II 1957; podpułkownik MO – 2 VII 1962; pułkownik MO – 20 V 1978.

Źródło: AIPN By, 0122/3249, Akta osobowe Kusza Jana.

(T.G.)

Kwefel Henryk

s. Władysława

ur. 17 I 1913 r.

Przebieg służby:

20 II 1945 – funkcjonariusz MO we Wrocławku; 15 III 1945 – referent Sekcji 2 PUBP w Rypinie; 1 VII 1945 – zastępca kierownika PUBP w Rypinie; 20 III 1946 – kierownik PUBP w Brodnicy; 1 V 1947 – w dyspozycji szefa WUBP w Bydgoszczy; 15 VI 1947 – p.o. szef PUBP w Wyrzysku; 1 I 1948 – zwolniony.

Awanse:

plutonowy – 1945; [b.d.].

Źródło: AIPN By, 0122/1319, Akta osobowe Kwefela Henryka.

(T.G.)

Kwiatkowski Kazimierz

s. Aleksandra
ur. 26 IV 1916 r.

Przebieg służby:

8 III 1945 – młodszy referent Sekcji 5 Wydziału I WUBP w Bydgoszczy; V 1945 – starszy referent Sekcji 5 Wydziału I WUBP w Bydgoszczy; VI 1945 – starszy referent jednocześnie p.o. kierownik Sekcji 5 WUBP w Bydgoszczy; 1 IX 1945 – zastępca i p.o. kierownik Sekcji 5 Wydziału I WUBP w Bydgoszczy; 1 II 1946 – kierownik Sekcji 5 Wydziału IV WUBP w Bydgoszczy; 1 XII 1946 – zwolniony.

Awanse:

bez stopnia w UB.

Źródło: AIPN By, 0122/1302, Akta osobowe Kwiatkowskiego Kazimierza.
(M.S.)

Kwiatkowski Władysław

s. Jana
ur. 19 VI 1921 r.

Przebieg służby:

22 I 1945 – funkcjonariusz posterunku MO w Boniewie; 17 V 1945 – funkcjonariusz kompanii operacyjnej WUBP w Bydgoszczy; VI 1945 – słuchacz Szkoły Oficerskiej w CS MBP w Łodzi; 1 IX 1945 – starszy oficer śledczy MUBP w Toruniu; 1 II 1946 – młodszy referent PUBP w Toruniu; 10 IX 1946 – referent PUBP w Toruniu; 10 X 1947 – referent Sekcji 4 PUBP w Toruniu; 1 XII 1948 – referent Sekcji 4 PUBP w Chełmnie; 1 X 1949 – starszy referent Referatu IV PUBP w Chełmnie; 1 V 1952 – starszy referent powiatowy przy kierownictwie PUBP w Chełmnie; 1 XII 1952 – zastępca szefa PUBP w Sępólnie Krajeńskim; 5 X–10 XI 1953 – uczestnik sześciotygodniowego Kursu Zastępców Szefów PUBP w Ośrodku Szkolenia MBP w Legionowie; 1 IV 1955 – w dyspozycji kierownika WUdsBP w Bydgoszczy; 1 V 1955 – starszy referent Sekcji 1 Wydziału IV WUdsBP w Bydgoszczy; 1 IX 1955 – słuchacz rocznej Międzywojewódzkiej Szkoły Partyjnej; 15 VII 1956 – w dyspozycji kierownika WUdsBP w Bydgoszczy; 1 IX 1956 – oficer operacyjny Sekcji 1 Wydziału IV WUdsBP w Bydgoszczy; 1 X 1956 – zastępca kierownika PUdsBP w Świeciu; 1 I 1957 – starszy oficer operacyjny Referatu ds. Bezpieczeństwa KP MO w Świeciu; 1 II 1961 – oficer operacyjny Referatu ds. Bezpieczeństwa KM MO w Toruniu; 1 V 1961 – oficer techniki operacyjnej Grupy „W” Referatu ds. Bezpieczeństwa KM MO w Toruniu; 31 XII 1965 – zwolniony.

Awanse:

sierżant – 21 VIII 1950; chorąży – 28 XII 1950; podporucznik – 22 VII 1952; porucznik – 20 VII 1955; porucznik MO – 11 II 1957.

Źródło: AIPN By, 0122/2921, Akta osobowe Kwiatkowskiego Władysława.
(K.Ch.)

Lagocki Stefan

s. Jerzego

ur. 16 V 1948 r.

Przebieg służby:

1 VI 1973 – referent Grupy Paszportów i Dowodów Osobistych Referatu ds. SB KMiP MO w Grudziądzu; 9 IX 1974–8 V 1975 – słuchacz Rocznej Szkoły SB w Ośrodku Doskonalenia Kadr Kierowniczych MSW w Łodzi; 1 VI 1975 – w dyspozycji komendanta wojewódzkiego MO w Toruniu; 1 VI 1975 – inspektor Grupy Operacyjnej w Grudziądzu przy Wydziale II SB KW MO w Toruniu; 1 I 1976 – starszy inspektor Grupy Operacyjnej w Grudziądzu przy Wydziale II SB KW MO w Toruniu; 1 X 1979–15 V 1982 – słuchacz WSO MSW w Legionowie; 1 VI 1982 – starszy inspektor Wydziału II SB umieszczony na wolnym etacie starszego inspektora Wydziału V SB KW MO w Toruniu; 1 IV 1983 – kierownik Referatu IV SB KM MO w Grudziądzu; 1 VIII 1983 – kierownik Referatu IV SB RUSW w Grudziądzu; 16 XI 1984 – zastępca szefa RUSW ds. SB w Wąbrzeźnie; 16 VIII 1988 – naczelnik Wydziału Paszportów SB WUSW w Toruniu; 31 III 1990 – zwolniony.

Awanse:

szeregowy MO – 11 IV 1973; starszy sierżant sztabowy – 8 V 1975; młodszy chorąży MO – 19 IX 1979; podporucznik – 11 V 1982; porucznik MO – 17 IX 1985; kapitan MO – 20 IX 1988.

Źródło: AIPN By, 0135/181, Akta osobowe Lagockiego Stefana.

(T.G.)

Lange Czesław

s. Wiktora

ur. 18 IV 1922 r.

Przebieg służby:

1 II 1948 – wartownik PUBP we Włocławku; 12 VIII–17 XII 1948 – uczestnik Kursu Specjalnego w Wojewódzkiej Szkole Bezpieczeństwa Publicznego w Bydgoszczy; 1 I 1949 – młodszy referent Referatu I PUBP w Aleksandrowie Kujawskim; 1 VI 1949 – referent Referatu I PUBP w Aleksandrowie Kujawskim; 1 XII 1950 – starszy referent Referatu I PUBP w Aleksandrowie Kujawskim; 1 V 1952 – starszy referent powiatowy PUBP w Aleksandrowie Kujawskim; 10 IX 1952–30 VII 1953 – uczestnik rocznego Kursu Przeszkolenia Oficerów BP CW MBP w Legionowie; 31 VIII 1953 – w dyspozycji szefa WUBP w Bydgoszczy; 1 X 1953 – zastępca szefa PUBP w Szubinie; 1 IV 1955 – kierownik PDdsBP w Szubinie; 1 I 1957 – zastępca/I zastępca komendanta powiatowego MO ds. Bezpieczeństwa w Szubinie; 10 IV–25 VI 1969 – uczestnik Kursu Doskonalenia Kadr Kierowniczych SB MSW w Warszawie; 31 X 1973 – zwolniony.

Awanse:

plutonowy – 21 X 1946; chorąży – 29 XII 1950; podporucznik – 2 VII 1953; porucznik – 25 V 1955; porucznik MO – 11 II 1957; kapitan MO – 12 VI 1967; major MO – 12 VI 1972.

Źródło: AIPN By, 0122/3167, Akta osobowe Lange Czesława.
(T.G.)

Lasoń Jan

s. Piotra

ur. 27 XII 1913 r.

Przebieg służby:

1 IX 1945 – klucznik WUBP w Bydgoszczy; 15 IX 1945 – zastępca naczelnika Aresztu Wewnętrznego WUBP w Bydgoszczy; 1 I 1946 – zwolniony.

Awanse:

bez stopnia w UB.

Źródło: AIPN By, 0122/1333, Akta osobowe Lasonia Jana.
(M.S.)

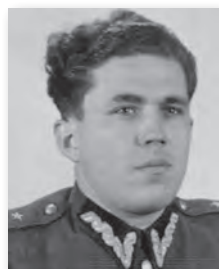
Lebiedziński Mikołaj

s. Eliasza

ur. 10 VII 1925 r.

Przebieg służby:

23 X 1944 – funkcjonariusz Plutonu Ochrony MUBP w Białymstoku; 6 XI 1944–15 I 1945 – słuchacz 1. Centralnej Szkoły Oficerskiej RBP/MBP w Lublinie; 22 I 1945 – funkcjonariusz grupy operacyjnej na powiat kościerski; 1 II 1945 – zastępca kierownika PUBP w Chojnicach; 1 VII 1945 – w dyspozycji kierownika WUBP w Bydgoszczy; 1 VIII 1945 – zastępca kierownika PUBP w Złotowie; 22 XI 1945 – zastępca kierownika PUBP i p.o. kierownik Sekcji 1 PUBP w Złotowie; 1 II 1946 – oficer śledczy Sekcji 2 Wydziału IV „A” WUBP w Bydgoszczy; 23 VIII 1946 – oficer śledczy PUBP w Wyrzysku; 1 IX 1947 – starszy oficer śledczy PUBP w Wyrzysku; 1 VII–29 XI 1948 – uczestnik Kursu Śledczego w CW MBP w Legionowie; 23 XII 1948 – młodszy oficer śledczy Wydziału Ogólnego Departamentu Śledczego MBP w Warszawie; 10 III 1949 – w dyspozycji szefa WUBP w Krakowie; 15 III 1949 – oficer śledczy Sekcji 2 Wydziału Śledczego WUBP w Krakowie; 1 VIII 1949 – w dyspozycji szefa WUBP w Białymstoku; 1 VIII 1949 – oficer śledczy Sekcji 1 Wydziału Śledczego WUBP w Białymstoku; 1 VIII 1950 – instruktor ds. polityczno-wychowawczych Szpitala Wydziału Służby Zdrowia WUBP w Białymstoku; 1 IX 1951 – starszy instruktor Sekcji 1 Wydziału Szkolenia WUBP w Białymstoku; 1 VIII 1953 – kierownik

Samodzielnej Sekcji ds. Kultury i Oświaty WUBP w Białymstoku; 1 IV 1955 – starszy referent Sekcji 3 Wydziału VI WUdsBP w Białymstoku; 1 X 1956 – starszy oficer Sekcji 3 Wydziału VI WUdsBP w Białymstoku; 1 I 1957 – starszy oficer operacyjny Grupy V Wydziału III SB KW MO w Białymstoku; 1 VI 1959 – kierownik Samodzielnej Sekcji Paszportów Zagranicznych KW MO w Białymstoku; 15 VI 1967 – w dyspozycji komendanta wojewódzkiego MO w Białymstoku; 1 VII 1967 – inspektor Inspektoratu Kierownictwa SB KW MO w Białymstoku; 7 I–22 III 1969 – słuchacz Kursu Doskonalenia Kadr Kierowniczych Służby Bezpieczeństwa MSW; 1 I 1975 – starszy inspektor Inspektoratu Kierownictwa SB KW MO w Białymstoku; 1 VI 1975 – naczelnik Wydziału Szkolenia KW MO w Łomży; 30 IX 1979 – zwolniony.

Awanse:

chorąży – 20 XII 1946; podporucznik – 1 I 1948; porucznik – 31 XII 1948; kapitan MO – 22 VII 1957; major MO – 22 VII 1962; podpułkownik MO – 7 X 1975; pułkownik MO – 1 IX 1979.

Źródło: AIPN Bi, 133/1504, Akta osobowe Lebedzińskiego Mikołaja.
(M.S., T.G.)

Lechowski Stanisław

s. Stefana

ur. 24 XI 1924 r.

Przebieg służby:

16 I 1945 – młodszy referent Sekcji 4 PUBP w Sandomierzu; 10 IV 1945 – młodszy oficer śledczy PUBP w Sandomierzu; 28 V 1945 – młodszy oficer śledczy WUBP w Kielcach; 25 VI 1946 – absolwent VI Centralnego Kursu CS MBP w Łodzi; 1 IX 1946 – referent Wydziału ds. Funkcjonariuszy WUBP w Kielcach; 1 VII 1947 – starszy referent Wydziału ds. Funkcjonariuszy WUBP w Kielcach; 1 I 1948 – p.o. zastępca naczelnika Wydziału ds. Funkcjonariuszy WUBP w Kielcach; 15 III 1949 – starszy referent Sekcji 2 Wydziału ds. Funkcjonariuszy MBP; 24 IX 1949 – starszy referent Sekcji 1 Wydziału II MBP; 10 V 1950 – starszy referent Sekcji 2 Wydziału ds. Funkcjonariuszy WUBP w Bydgoszczy; 1 IV 1951 – kierownik Sekcji 2 Wydziału ds. Funkcjonariuszy WUBP w Bydgoszczy; 24 XI 1952–11 XI 1953 – uczestnik Kursu Aktywu Kierowniczego MBP; 12 VIII 1953 – w dyspozycji szefa WUBP w Bydgoszczy; 1 IX 1953 – zastępca naczelnika Wydziału X WUBP w Bydgoszczy; 1 VII 1954 – zastępca naczelnika Wydziału Śledczego WUBP w Krakowie; 1 IV 1955 – inspektor Inspektoratu Kierownictwa WUBP w Krakowie; 1 I 1957 – inspektor Inspektoratu Kierownictwa Jednostek Bezpieczeństwa KW MO w Krakowie; 1 XII 1958 – zastępca naczelnika Wydziału Śledczego SB KW MO w Krakowie; 1 X 1962 – inspektor Inspektoratu Kierownictwa SB KW MO w Krakowie; 1 V 1963 – zastępca naczelnika Wydziału „T” SB KW MO w Krakowie; 1 V 1971 – naczelnik Wydziału Śledczego SB KW MO w Krakowie; 1 VI 1975 – naczelnik Wydziału Śledczego KM MO w Krakowie; 31 V 1979 – zwolniony.

Awanse:

podporucznik – 21 V 1946; porucznik – 16 VII 1948; kapitan – 30 X 1952; kapitan MO – 8 II 1957; major MO – 18 VII 1957; podpułkownik MO – 7 VII 1971; pułkownik MO – 1 V 1979.

Źródło: AIPN Kr, 059/255, Akta osobowe Lechowskiego Stanisława.

(M.S.)

Leluch Jan

s. Stanisława

ur. 25 XII 1914 r.

Przebieg służby:

1 VIII 1944 – kierownik Sekcji 7 PUBP w Tomaszowie Lubelskim; 17 III 1945 – starszy oficer śledczy PUBP w Tomaszowie Lubelskim; 25 II 1946 – zastępca kierownika PUBP w Tomaszowie Lubelskim; 23 IV 1946 – szef PUBP w Biłgoraju; 4 I 1947 – w dyspozycji szefa WUBP w Lublinie; 15 V 1947 – naczelnik Wydziału V WUBP w Lublinie; 13 II 1950 – szef WUBP w Bydgoszczy; 9 II 1953 – odwołany z zajmowanego stanowiska²¹ i przeniesiony do dyspozycji dyrektora Departamentu Kadr MBP; 1 III 1953 – zastępca naczelnika Wydziału Szkół Operacyjnych Departamentu Szkolenia MBP; 1 VIII 1953 – komendant Krajowego Ośrodka Szkolenia MBP w Gdańsku; 1 IX 1955 – komendant CW KdsBP w Legionowie; 1 IV 1956 – dyrektor Rocznej Szkoły Oficerskiej BP w Legionowie; 28 XI 1956 – komendant CW MSW w Legionowie; 1 I 1961 – zastępca dyrektora Biura Rejestracji Cudzoziemców/Zarządu Kontroli Ruchu Granicznego MSW; 15 I 1966 – zwolniony.

Awanse:

chorąży – 22 XII 1945; podporucznik – 20 XII 1946; porucznik – 10 VII 1947; kapitan – 16 VII 1948; major tytularny – 7 II 1950; major – 22 VII 1950; podpułkownik – 21 VII 1955; podpułkownik MO – 11 IV 1957; pułkownik MO – 8 VII 1960.

Źródło: AIPN, 0194/1948, Akta osobowe Lelucha Jana.

(M.S.)

---

²¹ Odwołany w wyniku przeprowadzonej kontroli, wyjaśniającej przyczyny eksplozji w zakładzie zbrojeniowym przemysłu chemicznego w Łęgnowie (listopad 1952 r.). Wykazała ona zaniedbania m.in. w zakresie systemu operacyjnej ochrony zakładu, umożliwiające „zaśmiecanie wrogimi i podejrzanymi elementami Straży Przemysłowej i Pożarnej” a także „nieodstateczną kontrolę przez WUBP pracy tutejszego Referatu Wojskowego”. Ponadto stwierdzono zignorowanie przez szefa WUBP „obowiązków wynikających z odprawy z dnia 23 IX 1952 r. odnośnie koordynacji pracy wszystkich wydziałów operacyjnych WUBP wokół zagadnienia walki z wrogią działalnością wymierzoną przeciwko obiektom przemysłowym, a zwłaszcza obiektom specjalnym przez co spowodował, że szereg materiałów o wrogiej działalności na tym zakładzie uzyskanych przez wydziały: I, III, Śledczy nie zostało wykorzystanych do rozpracowania wrogiej działalności na tym zakładzie (...)”, zob. AIPN, 0194/1948, Akta osobowe Lelucha Jana, Rozdział III: Rozkaz karny nr 03/53, 9 II 1953 r., k. 32–33.

Leszczyński Andrzej

s. Antoniego

ur. 23 XII 1952 r.

Przebieg służby:

1 IX 1977 – inspektor Wydziału do walki z Przestępstwami Gospodarczymi KM MO w Toruniu; 1 IV 1978 – referent operacyjny Wydziału do walki z Przestępstwami Gospodarczymi KM MO w Toruniu; 16 V 1979 – inspektor umieszczony na wolnym etacie starszego inspektora Wydziału III SB KW MO w Toruniu; 1 VII 1979 – inspektor Wydziału III „A” SB KW MO w Toruniu; 11 IX 1980–25 V 1981 – słuchacz Studium Podyplomowego ASW w Warszawie; 1 VI 1981 – inspektor operacyjny Wydziału IV SB KW MO w Toruniu; 1 III 1985 – starszy inspektor Samodzielnej Sekcji VI SB WUSW w Toruniu; 1 XII 1985 – starszy inspektor Wydziału VI SB WUSW w Toruniu; 16 I 1989 – zastępca naczelnika Wydziału III SB RUSW w Toruniu; 1 XI 1989 – starszy inspektor Sekcji SB RUSW w Toruniu; 31 VII 1990 – zwolniony.

Awanse:

podporucznik MO – 18 V 1981; porucznik MO – 18 IX 1984; kapitan MO – 20 IX 1988.

Źródło: AIPN By, 0135/247, Akta osobowe Leszczyńskiego Andrzeja.

(T.R.)

Leszkiewicz Grzegorz

s. Stefana

ur. 8 VIII 1923 r.

Przebieg służby:

1 VIII 1947 – młodszy referent Sekcji 1 Wydziału I WUBP w Katowicach; 3 I 1948 – młodszy referent Referatu III PUBP w Rybniku; 20 VIII 1948 – słuchacz czteromiesięcznego kursu w Szkole Wojewódzkiej BP w Katowicach; 27 XII 1948 – młodszy oficer śledczy PUBP w Rybniku; 1 VIII 1949 – oficer śledczy Sekcji 2 Wydziału Śledczego WUBP w Bydgoszczy; 1 VIII 1951 – starszy oficer śledczy Sekcji 1 Wydziału Śledczego WUBP w Bydgoszczy; 1 IV 1955 – starszy oficer śledczy, brygadier Sekcji 1 Wydziału VII WUdsBP w Bydgoszczy; 1 I 1957 – starszy oficer śledczy Samodzielnej Sekcji Śledczej SB KW MO w Bydgoszczy; 1 IX 1959–21 VII 1961 – słuchacz Dwuletniej Oficerskiej Szkoły Funkcjonariuszy SB w CW MSW w Legionowie; 1 IX 1961 – starszy oficer śledczy Wydziału Śledczego SB KW MO w Bydgoszczy; 1 III 1962 – zastępca naczelnika Wydziału Śledczego SB KW MO w Bydgoszczy; 19 IX–10 XII 1966 – słuchacz Kursu Doskonalenia Kadr Kierowniczych SB MSW; 3 IV 1970 – zwolniony.

Awanse:

chorąży – 1 VIII 1949; podporucznik – 22 VII 1951; porucznik – 21 VII 1954; porucznik MO – 11 II 1957; kapitan MO – 21 XI 1957; major MO – 22 VI 1963.

Źródło: AIPN By, 0122/3560, Akta osobowe Leszkiewicza Grzegorza.

(A.P.-H.)

Letmanowski Edward

s. Karola

ur. 6 VII 1924 r.

Przebieg służby:

22 II 1945 – referent Sekcji 1 PUBP w Tarnowskich Górach; 13 VIII 1945 – referent Sekcji 9 WUBP w Katowicach; 10 IX 1945 – referent Sekcji ds. Funkcjonariuszy WUBP w Katowicach; 1 IV 1947 – starszy referent Wydziału ds. Funkcjonariuszy WUBP w Katowicach; 21 VI 1949 – zastępca naczelnika Wydziału ds. Funkcjonariuszy WUBP w Bydgoszczy; 18 X 1949 – zastępca naczelnika i p.o. naczelnik Wydziału ds. Funkcjonariuszy WUBP w Bydgoszczy; 1 IX 1951 – zastępca naczelnika i p.o. naczelnik Wydziału ds. Funkcjonariuszy WUBP w Białymstoku; 15 I 1952 – zastępca naczelnika Wydziału Komunikacji/VIII WUBP w Krakowie; 1 XI 1953 – kierownik Samodzielnego Referatu Socjalnego WUBP w Krakowie; 1 IV 1955 – w dyspozycji komendanta wojewódzkiego MO w Krakowie; 15 V 1955 – zastępca naczelnika Wydziału Kolejowego KW MO w Krakowie; 1 XI 1956 – naczelnik Wydziału Kolejowego KW MO w Krakowie; 1 VI 1956 – kierownik Inspektoratu Kolejowego Wydziału IV KW MO w Krakowie; 1 IV 1957 – kierownik Sekcji Inspektoratu Kolejowego Wydziału IV KW MO w Krakowie; 1 IX 1957 – naczelnik Wydziału Kolejowego KW MO w Krakowie; 31 VIII 1959 – w dyspozycji komendanta wojewódzkiego MO w Krakowie; 1 X 1959 – inspektor Inspektoratu Szkolenia Zawodowego umieszczony na wolnym etacie naczelnika Wydziału Kolejowego KW MO w Krakowie; 1 XI 1959 – zastępca kwatermistrza KW MO w Krakowie; 31 VII 1960 – zwolniony.

Awanse:

starszy sierżant – [b.d.]; chorąży – 22 VII 1947; podporucznik – 1 I 1949; porucznik – 1 I 1950; kapitan – 1 I 1951; major – 1 I 1956.

Źródło: AIPN Kr, 0194/6762, Akta osobowe Letmanowskiego Edwarda.

(M.S.)

Lewandowski Aleksander

s. Jana

ur. 7 X 1924 r.

Przebieg służby:

10 IV 1945 – funkcjonariusz plutonu ochrony WUBP w Bydgoszczy; [b.d.] 1945 – uczestnik trzytygodniowego kursu w Szko-

le WUBP w Bydgoszczy; 13 VII 1945 – referent Sekcji 2 PUBP w Sępólnie Krajeńskim; 1 VI 1946 – referent Sekcji 2 PUBP w Szubinie; 1 VII 1946 – starszy referent Sekcji 2 PUBP w Szubinie; 24 II–1 XII 1947 – słuchacz CS MBP w Łodzi; 12 XII 1947 – starszy oficer śledczy PUBP w Sępólnie Krajeńskim; 1 III 1948 – starszy oficer śledczy PUBP w Szubinie; 1 VIII 1950 – kierownik Sekcji Śledczej PUBP w Toruniu; 1 V 1952 – starszy oficer śledczy UBP na Miasto i Powiat Toruń; 15 XI 1953 – zastępca szefa i p.o. szef PUBP w Brodnicy; 1 VII 1954 – szef PUBP w Brodnicy; 1 IV 1955 – kierownik PDdsBP w Brodnicy; 31 X 1955 – zastępca kierownika PUdsBP w Inowrocławiu; 1 I 1957 – starszy oficer operacyjny SB KP MO/KM MO w Inowrocławiu; 7 IX 1961–31 VII 1962 – słuchacz Rocznej Oficerskiej Szkoły Operacyjnej Służby Bezpieczeństwa MSW w CW MSW w Legionowie; 3 VIII 1962 – w dyspozycji zastępcy komendanta wojewódzkiego MO ds. Bezpieczeństwa w Bydgoszczy; 1 IX 1962 – starszy oficer ewidencji operacyjnej Referatu ds. Bezpieczeństwa KM MO w Inowrocławiu; 1 X 1962 – zastępca/I zastępca komendanta powiatowego MO ds. Bezpieczeństwa w Radziejowie Kujawskim; 5 IV–23 VI 1967 – uczestnik Kursu Doskonalenia Kadr Kierowniczych Służby Bezpieczeństwa MSW przy Departamencie Kadr i Szkolenia MSW; 1 VIII 1968 – inspektor operacyjny SB Grupy Operacyjnej Referatu ds. SB KM i P MO we Włocławku; 30 XI 1969 – zwolniony.

Awanse:

sierżant – 18 X 1946; chorąży – 27 III 1947; podporucznik – 28 XII 1950; porucznik – 22 VII 1952; kapitan – 18 VII 1956; kapitan MO – 11 II 1957; major MO – 22 VI 1960.

Źródło: AIPN By, 473/3, Akta osobowe Lewandowskiego Aleksandra.
(M.S.)

Lewandowski Grzegorz

s. Władysława
ur. 26 X 1946 r.

Przebieg służby:

1 XII 1973 – inspektor operacyjny Referatu ds. SB KM i P MO w Toruniu; 18 II–18 III 1974 – uczestnik przeszkolenia na Kursie Wstępnym dla nowo przyjętych pracowników Służby Bezpieczeństwa przy KW MO w Bydgoszczy; 21 I–31 VII 1975 – słuchacz Studium Poddyplomowego ASW w Świdrze; 1 VI 1975 – kierownik Sekcji 7 Wydziału III SB KW MO w Toruniu; 1 VII 1979 – kierownik Sekcji 7 Wydziału III „A” SB KW MO w Toruniu; 1 IX 1979–30 V 1980 – słuchacz dziewięciomiesięcznego Kursu Specjalnego Wyższej Szkoły KGB w ZSRR; 16 II 1981 – zastępca naczelnika Wydziału III A” SB KW MO w Toruniu; 1 XII 1981 – zastępca naczelnika Wydziału V SB KW MO w Toruniu; 1 IV 1983 – zastępca komendanta miejskiego MO ds. SB w Toruniu; 1 VIII 1983 – zastępca szefa RUSW ds. SB w Toruniu²²; 1 III 1988 – szef RUSW w Toruniu; 30 VI 1990 – zwolniony.

²² Od 23 I 1984 r. zastępca kierownika Samodzielnej Grupy Operacyjno-Śledczej SB (z zachowaniem dotychczasowego etatu), utworzonej przez szefa WUSW w Toruniu, płk. dr. Stanisława Łukasiaka, w celu zwalczania toruńskiego podziemia solidarnościowego.

Awanse:

starszy kapral MO – 12 XII 1973; plutonowy MO – 1 X 1974; podporucznik MO – 29 VII 1975; porucznik MO – 22 VI 1978; kapitan MO – 17 IX 1982; major MO – 12 IX 1987.

Źródło: AIPN By, 0135/374, Akta osobowe Lewandowskiego Grzegorza.
(K.Ch.)

Lewandowski Henryk

s. Jana

ur. 16 XI 1923 r.

Przebieg służby:

1 VIII 1945 – funkcjonariusz plutonu ochrony PUBP w Aleksandrowie Kujawskim; 3 IV 1946 – referent PUBP w Aleksandrowie Kujawskim; 1 XI 1947 – p.o. starszy referent Referatu I PUBP w Aleksandrowie Kujawskim; 1 VII 1948 – uczestnik Kursu Oficerów BP CW MBP w Legionowie; 15 IV 1949 – starszy referent Sekcji 1 Referatu V Wydziału I WUBP w Bydgoszczy; 15 I 1950 – kierownik Sekcji 5 Wydziału I WUBP w Bydgoszczy; 1 IV 1951 – starszy referent Sekcji 1 Wydziału I Departamentu I MBP; 1 VI 1953 – starszy referent Sekcji 2 Wydziału IV Departamentu II MBP; 1 IV 1955 – starszy referent Sekcji 2 Wydziału VI Departamentu II MBP; 1 IV 1956 – oficer operacyjny Sekcji 2 Wydziału VI Departamentu II MBP; 1 VII 1957 – starszy oficer operacyjny Wydziału VI Departamentu II MSW; 1 IV 1959 – zastępca naczelnika Wydziału II SB KW MO w Bydgoszczy; 1 V 1960 – starszy oficer operacyjny Wydziału VI Departamentu II MSW; [b.d.].

Awanse:

chorąży – 22 XII 1947; podporucznik – 12 IV 1949; porucznik – 22 VII 1952; kapitan – 21 VII 1955; kapitan MO – 1 II 1957.

Źródło: AIPN By, Karta osobowa funkcjonariusza BP.
(K.Ch.)

Lewandowski Mirosław

s. Bronisława

ur. 12 X 1946 r.

Przebieg służby:

1 X 1971 – oficer SB umieszczony na wolnym etacie kierownika Grupy Operacyjnej Referatu ds. SB KMiP MO w Toruniu; 1 VIII 1972 – inspektor operacyjny Grupy Operacyjnej Referatu ds. SB KMiP MO w Toruniu; 15 VIII–14 IX 1972 – uczestnik przeszkolenia na Kursie Wstępnym dla nowo przyjętych pracowników Służby Bezpieczeństwa; 1 X 1973–15 VI 1976 – słuchacz WSO MSW w Legionowie; 29 VI 1976 – w dyspozy-

cji komendanta wojewódzkiego MO w Toruniu; 1 VIII 1976 – inspektor Wydziału IV SB KW MO w Toruniu; 1 XII 1976 – starszy inspektor operacyjny Wydziału IV SB KW MO w Toruniu; 1 III 1978 – kierownik Sekcji 2 Wydziału IV SB KW MO w Toruniu; 1 VI 1981 – zastępca naczelnika Wydziału III SB KW MO w Toruniu²³; 1 IV 1983 – naczelnik Wydziału III SB KM MO w Toruniu; 16 VIII 1983 – naczelnik Wydziału IV SB WUSW w Toruniu; 6–22 V 1985 – uczestnik Kursu Doskonalenia Zawodowego Kadry Kierowniczej Pionu IV MSW w Akademii Spraw Wewnętrznych MSW; 31 X 1989 – w dyspozycji szefa WUSW w Toruniu; 1 XII 1989 – naczelnik Wydziału Inspekcji WUSW w Toruniu; 31 III 1990 – zwolniony.

Awanse:

starszy szeregowy – 11 X 1971; kapral MO – 4 VII 1972; plutonowy MO – 29 XI 1975; podporucznik MO – 16 VI 1976; porucznik MO – 31 V 1979; kapitan MO – 17 IX 1982; major MO – 12 IX 1987.

Źródło: AIPN By, 0135/180, Akta osobowe Lewandowskiego Mirosława.
(K.Ch.)

Ligiejko Bolesław

s. Franciszka
ur. 22 IX 1922 r.

Przebieg służby:

1 V 1946 – referent Sekcji 1 Wydziału V WUBP w Bydgoszczy; 1 VII 1946 – starszy referent i p.o. kierownik Sekcji 4 Wydziału V WUBP w Bydgoszczy; 1 V 1948 – zastępca szefa i p.o. szef PUBP w Inowrocławiu; 31 XII 1949 – zwolniony.

Awanse:

podporucznik – [przed] 1949; porucznik – 18 VII 1949.

Źródło: AIPN By, 0122/265, Akta osobowe Ligiejki Bolesława.
(K.Ch.)

Linka Zenon

s. Władysława
ur. 2 IX 1938 r.

Przebieg służby:

15 IV 1961 – oficer operacyjny Referatu ds. Bezpieczeństwa KM MO w Inowrocławiu; 10 IX 1962– 20 VII 1963 – słuchacz Szkoły Oficerskiej nr 1 CW MSW w Legionowie; 25 VII 1963

²³ 10 I 1983 r. komendant wojewódzki MO w Toruniu, płk Zenon Marcinkowski, poparł raport kpt. Lewandowskiego w sprawie skierowania na pięciomiesięczne specjalistyczne przeszkolenie w Wyższej Szkole KGB w Moskwie (w aktach osobowych Lewandowskiego brak dokumentów potwierdzających wyjazd).

– w dyspozycji zastępcy komendanta wojewódzkiego MO ds. Bezpieczeństwa w Bydgoszczy; 1 IX 1963 – oficer operacyjny Referatu ds. Bezpieczeństwa KM MO w Inowrocławiu; 1 IV 1967 – oficer SB Grupy Operacyjnej Referatu ds. Bezpieczeństwa KMiP MO w Inowrocławiu; 1 IX 1968 – inspektor operacyjny Grupy Operacyjnej Referatu ds. SB KMiP MO w Inowrocławiu; 1 II 1969 – starszy inspektor operacyjny Grupy Operacyjnej Referatu ds. SB KMiP MO w Inowrocławiu; 16 III 1973 – I zastępca komendanta powiatowego MO ds. SB w Brodnicy; 1 VI 1975 – w dyspozycji komendanta wojewódzkiego MO w Toruniu; 1 VI 1975 – zastępca naczelnika Wydziału II SB KW MO w Toruniu; 1 I 1977 – naczelnik Wydziału II SB KW MO/WUSW w Toruniu; 15 V 1988 – zwolniony.

Awanse:

kapral MO – 24 IV 1961; podporucznik MO – 14 VI 1965; porucznik MO – 30 VI 1969; kapitan MO – 27 VI 1973; major MO – 22 VI 1978; podpułkownik MO – 17 IX 1982.

Źródło: AIPN, 0135/125, Akta osobowe Linki Zenona.
(K.Ch.)

Linke Marian

s. Ryszarda
ur. 14 IX 1921 r.

Przebieg służby:

31 V 1945 – referent PUBP w Złotowie; 15 IX–22 XII 1945 – uczestnik kursu w CS MBP w Łodzi; 3 I 1946 – starszy referent PUBP w Toruniu; 1 II 1946 – oficer śledczy PUBP w Toruniu; 10 X 1947 – starszy oficer śledczy PUBP w Toruniu; 1 III 1948 – kierownik Sekcji Śledczej PUBP w Toruniu; 1 I 1949 – kierownik Sekcji Śledczej PUBP we Włocławku; 1 X 1950 – starszy oficer śledczy Sekcji 1 Wydziału Śledczego WUBP w Bydgoszczy; 1 XII 1951 – starszy oficer śledczy Sekcji 3 Wydziału Śledczego WUBP w Bydgoszczy; 1 IV 1953 – kierownik Sekcji 3 Wydziału VII WUdsBP w Bydgoszczy; 1 IV 1955 – kierownik Sekcji 2 Wydziału VII WUdsBP w Bydgoszczy; 1 IV 1956 – starszy oficer śledczy Sekcji 2 Wydziału VII WUdsBP w Bydgoszczy; 1 I 1957 – starszy oficer śledczy Samodzielnej Sekcji Śledczej SB KW MO w Bydgoszczy; 1 VIII 1966 – kierownik Grupy II Wydziału Śledczego SB KW MO w Bydgoszczy; 3 IV 1970 – zastępca naczelnika Wydziału Śledczego SB KW MO w Bydgoszczy; 15 IV 1981 – zwolniony.

Awanse:

chorąży – 5 XI 1946; podporucznik – 30 XII 1946; porucznik – 21 VII 1951; kapitan – 20 VII 1955; kapitan MO – 11 II 1957; major MO – 6 VI 1970; podpułkownik MO – 26 III 1981.

Źródło: AIPN By, 0122/3287, Akta osobowe Linkego Mariana.
(K.Ch.)

Lipiński Bogdan

s. Władysława

ur. 28 II 1925 r.

Przebieg służby:

10 XI 1949 – referent Sekcji 4 PUBP we Włocławku; 1 V 1952 – starszy referent terenowy gminy Śmiłowice PUBP we Włocławku; 15 III 1953 – referent Sekcji 5 Wydziału IV WUBP w Bydgoszczy; 1 IX 1954 – starszy referent Sekcji 1 Wydziału IV WUBP w Bydgoszczy; 1 IV 1955 – starszy referent Sekcji 5 Wydziału IV WUdsBP w Bydgoszczy; 1 IV 1956 – oficer operacyjny Sekcji 5 Wydziału IV WUdsBP w Bydgoszczy; 1 I 1957 – referent ewidencji operacyjnej Sekcji 2 Wydziału Ewidencji Operacyjnej SB KW MO w Bydgoszczy; 30 III 1957 – oficer ewidencji operacyjnej Sekcji 2 Wydziału Ewidencji Operacyjnej SB KW MO w Bydgoszczy; 1 IX 1961 – oficer ewidencji operacyjnej Sekcji 2 Wydziału „C” SB KW MO w Bydgoszczy; 1 I 1962 – starszy oficer ewidencji operacyjnej Sekcji 2 Wydziału „C” SB KW MO w Bydgoszczy; 1 XII 1962–31 XII 1963 – słuchacz Szkoły Oficerskiej SB CW MSW w Legionowie; 1 X 1966 – kierownik Sekcji 2 Wydziału „C” SB KW MO w Bydgoszczy; 1 VIII 1968 – kierownik Sekcji 3 Wydziału „C” SB KW MO w Bydgoszczy; 1 VI 1975 – zastępca naczelnika umieszczony na wolnym etacie naczelnika Wydziału „C” SB KW MO we Włocławku; 16 III 1980 – naczelnik Wydziału „C” SB KW MO we Włocławku; 1 VIII 1982 – kierownik Sekcji „C” Wydziału Zabezpieczenia Operacyjnego SB KW MO/WUSW we Włocławku; 31 VIII 1983 – zwolniony; 16 VI 1984 – przyjęty ponownie do służby na stanowisko starszego referenta Wydziału Finansowego WUSW we Włocławku; 1 VII 1985 – inspektor Wydziału V SB WUSW we Włocławku; 1 XII 1986 – inspektor Wydziału Kadr umieszczony na wolnym etacie inspektora Wydziału V SB WUSW we Włocławku; 31 VII 1990 – zwolniony.

Awanse:

kapral – 15 VI 1947; plutonowy – 21 VII 1950; sierżant – 29 XII 1950; starszy sierżant – 15 VII 1952; chorąży – 20 VII 1955; podporucznik – 18 VII 1956; podporucznik MO – 29 II 1960; porucznik MO – 2 VII 1962; kapitan MO – 24 VI 1966; major MO – 9 VI 1977; podpułkownik MO – 10 VII 1981.

Źródło: AIPN By, 314/28, Akta osobowe Lipińskiego Bogdana.

(K.Ch.)

Lipiński Jan

s. Edwarda

ur. 24 XI 1935 r.

Przebieg służby:

1 XII 1959 – oficer techniki operacyjnej Sekcji 2 Wydziału „T” SB KW MO w Bydgoszczy; 1 IX 1960–15 VII 1961 – słu-

chacz Szkoły Oficerskiej Techniki Operacyjnej MSW w Legionowie; 18 VII 1961 – w dyspozycji zastępcy komendanta wojewódzkiego MO ds. Bezpieczeństwa w Bydgoszczy; 1 IX 1961 – oficer techniki operacyjnej Sekcji 2 Wydziału „T” SB KW MO w Bydgoszczy; 1 IX 1963 – oficer techniki operacyjnej Sekcji 1 Wydziału „T” SB KW MO w Bydgoszczy; 1 XI 1967 – oficer techniki operacyjnej Sekcji 1 Wydziału „B” SB KW MO w Bydgoszczy umieszczony na wolnym etacie starszego oficera techniki operacyjnej; 1 II 1970 – starszy oficer techniki operacyjnej Sekcji 2 Wydziału „T” SB KW MO w Bydgoszczy; 1 III 1972 – starszy oficer konserwator Sekcji 1 „A” Wydziału „T” SB KW MO w Bydgoszczy; 1 VIII 1972 – kierownik Sekcji 1 „A” Wydziału „T” SB KW MO w Bydgoszczy; 1 VI 1975 – w dyspozycji komendanta wojewódzkiego MO w Toruniu; 1 VI 1975 – zastępca naczelnika umieszczony na wolnym etacie naczelnika Wydziału „T” SB KW MO w Toruniu; 1 II 1977 – naczelnik Wydziału „T” SB KW MO/WUSW w Toruniu; 15 III 1990 – zwolniony.

Awanse:

podporucznik MO – 22 VII 1961; porucznik MO – 14 VI 1965; kapitan MO – 6 VI 1970; major MO – 12 VI 1980; podpułkownik MO – 18 IX 1984.

Źródło: AIPN By, 0135/179, Akta osobowe Lipińskiego Jana.
(K.Ch.)

Liśkiewicz Ryszard

s. Józefa

ur. 3 IV 1956 r.

Przebieg służby:

16 IX 1979 – inspektor umieszczony na wolnym etacie starszego inspektora Wydziału III SB KW MO w Toruniu; 11 IX 1980–25 V 1981 – słuchacz Studium Podyplomowego ASW w Świdrze; 1 VIII 1981 – starszy inspektor Wydziału III SB KW MO w Toruniu; 1 V 1983 – kierownik Sekcji 3 Wydziału III SB KW MO/WUSW w Toruniu; 16 II 1989 – zastępca naczelnika Wydziału III SB WUSW w Toruniu; 1 XI 1989 – zastępca naczelnika Wydziału Ochrony Konstytucyjnego Porządku Państwa SB WUSW w Toruniu; 6 IV 1990 – zwolniony.

Awanse:

podporucznik MO – 18 V 1981; porucznik MO – 18 IX 1984; kapitan MO – 20 IX 1988.

Źródło: AIPN By, 0135/178, Akta osobowe Liśkiewicza Ryszarda.
(K.Ch.)

Lubecki Józef

s. Jana

ur. 19 V 1923 r.

Przebieg służby:

13 I 1949 – wartownik PUBP we Włocławku; 1 VIII 1949 – słuchacz XII Kursu Specjalnego w Szkole WUBP w Bydgoszczy; 1 X 1949 – referent Sekcji 1 PUBP we Włocławku; 1 V 1951 – referent Sekcji 3 PUBP we Włocławku; 1 V 1952 – starszy referent terenowy (na m. Brześć Kujawski i gminę Falborz) przy PUBP we Włocławku; 15 IX 1953–15 VII 1954 – słuchacz Roczno Kursu Przeszkolenia Oficerskiego w CW MBP w Legionowie; 26 VII 1954 – w dyspozycji szefa WUBP w Bydgoszczy; 1 IX 1954 – referent Sekcji 1 Wydziału I WUBP w Bydgoszczy; 1 XI 1954 – zastępca szefa PUBP w Żnieniu; 1 IV 1955 – zastępca kierownika PUdsBP w Lipnie; 1 II 1956 – w dyspozycji kierownika WUdsBP w Bydgoszczy; 1 III 1956 – starszy referent operacyjny PUdsBP we Włocławku; 1 IV 1956 – oficer operacyjny PUdsBP we Włocławku; 1 X 1956 – oficer operacyjny Referatu IV PUdsBP we Włocławku; 1 I 1957 – starszy oficer operacyjny Referatu ds. Bezpieczeństwa KP MO we Włocławku; 1 IX 1961 – starszy oficer operacyjny Referatu ds. Bezpieczeństwa KM MO we Włocławku; 1 XII 1963 – starszy oficer techniki operacyjnej Referatu ds. Bezpieczeństwa KM MO we Włocławku; 1 IV 1967 – starszy oficer SB Grupy „W” Referatu ds. Bezpieczeństwa KMiP MO we Włocławku; 1 I 1972 – starszy oficer SB Grupy „Rejestracji Cudzoziemców” Referatu ds. Bezpieczeństwa KMiP MO we Włocławku; 1 III 1972 – inspektor operacyjny SB Grupy Paszportów i Dowodów Osobistych Referatu ds. Bezpieczeństwa KMiP MO we Włocławku; 1 VI 1975 – zastępca naczelnika Wydziału Paszportów SB KW MO we Włocławku; 30 VI 1980 – zwolniony.

Awanse:

plutonowy – V 1947; sierżant – 16 VII 1951; starszy sierżant – 29 VI 1952; chorąży – 21 VII 1954; podporucznik – 20 VII 1955; podporucznik MO – 11 II 1957; porucznik MO – VII 1962; kapitan MO – 29 VI 1977.

Źródło: AIPN By, 0134/29, Akta osobowe Lubeckiego Józefa.

(T.R.)

Lubecki Józef

s. Józefa

ur. 18 III 1949 r.

Przebieg służby:

1 III 1975 – milicjant Kompanii Służbowej KMiP MO we Włocławku; 19 III 1975–15 I 1976 – słuchacz Kompanii 3 Szkoły Podoficerskiej referentów operacyjno-dochodzeniowych MO w Pile; 1 VI 1975 – w dyspozycji komendanta wojewódzkiego MO we Włocławku;

1 VI 1975 – milicjant Plutonu Lekkiego ZOMO KW MO we Włocławku; 1 II 1976 – młodszy inspektor Sekcji 5 Wydziału IV SB KW MO we Włocławku; 1 IX 1977–29 VI 1980 – słuchacz WSO MSW w Legionowie; 28 VI 1980 – w dyspozycji komendanta wojewódzkiego MO we Włocławku; 1 VII 1980 – starszy inspektor Sekcji 5 Wydziału IV SB KW MO we Włocławku; 1 VII 1981 – inspektor operacyjny Sekcji 7 Wydziału II SB KW MO we Włocławku; 1 IX 1981 – starszy inspektor operacyjny Wydziału II SB KW MO we Włocławku; 1 VII 1983 – kierownik Sekcji Wydziału II SB KW MO/WUSW we Włocławku; 1 I 1984 – kierownik Sekcji 9 Wydziału III SB WUSW we Włocławku; 1 III 1985 – starszy inspektor umieszczony na wolnym etacie zastępcy naczelnika Wydziału III SB WUSW we Włocławku; 1 VIII 1985 – starszy inspektor Wydziału III SB WUSW we Włocławku; 16 X 1985 – starszy inspektor Wydziału II SB WUSW we Włocławku; 31 VII 1990 – zwolniony.

Awanse:

szeregowy – [b.d.]; starszy kapral – [b.d.] 1975; plutonowy – 16 XI 1978; podporucznik MO – 18 VI 1980; porucznik MO – 23 IX 1983; kapitan MO – 12 IX 1987.

Źródło: AIPN By, 0134/581, Akta osobowe Lubeckiego Józefa.

(A.P.-H.)

Łabus Stanisław (do 1948 r. Łabuz)

s. Szczepana

ur. 17 XI 1919 r.

Przebieg służby:

15 IX 1944 – wywiadowca PUBP w Opatowie; 15 XI 1944 – wywiadowca WUBP w Sandomierzu; 19 XII 1944 – słuchacz 1. Centralnej Szkoły Oficerskiej RBP/MBP w Lublinie; 22 I 1945 – funkcjonariusz grupy operacyjnej na powiat tucholski; 7 VII 1945 – zastępca kierownika Sekcji 2 PUBP w Tucholi; 25 X 1945 – p.o. kierownik Sekcji 2 PUBP w Tucholi; 15 II 1946 – starszy referent PUBP w Tucholi; 10 X 1946 – uczestnik sześciomiesięcznego kursu w CS MBP w Łodzi; 1 V 1947 – starszy referent i p.o. szef PUBP w Chełmnie; 15 III 1948 – starszy referent Sekcji 1 Wydziału VI Departamentu I MBP; 1 III 1949 – w dyspozycji szefa WUBP w Olsztynie; 1 III 1949 – starszy referent Sekcji 2 Wydziału I WUBP w Olsztynie; 1 VI 1951 – starszy referent Sekcji 3 Wydziału I WUBP w Olsztynie; 1 XII 1953 – kierownik Sekcji 3 Wydziału I WUBP w Olsztynie; 1 IV 1955 – kierownik Sekcji 6 Wydziału II WUdsBP w Olsztynie; 1 IV 1956 – starszy oficer operacyjny Sekcji 6 Wydziału II WUdsBP w Olsztynie; 1 IX 1956 – słuchacz dwuletniej Szkoły Starszych Oficerów KdsBP nr 1 w Gdańsku; 16 XII 1956 – w dyspozycji kierownika WUdsBP w Olsztynie; 1 I 1957 – starszy oficer operacyjny Wydziału II SB KW MO w Olsztynie; 1 IX 1960–25 VI 1961 – słuchacz Rocznej Szkoły Oficerskiej Funkcjonariuszy SB CW MSW w Legionowie; 25 VII 1961 – w dyspozycji zastępcy komendanta wojewódzkiego MO ds. Bezpieczeństwa w Olsztynie; 1 IX 1961 – starszy oficer operacyjny Wydziału II SB KW MO w Olsztynie; 1 V 1967 – zastępca naczelnika Wydziału Paszpor-

tów i Dowodów Osobistych SB KW MO w Olsztynie; 1 IV 1972 – w dyspozycji komendanta wojewódzkiego MO w Olsztynie; 1 VI 1972 – zastępca naczelnika Wydziału Paszportów i Dowodów Osobistych SB KW MO w Olsztynie; 4 II 1975 – zastępca naczelnika Wydziału Śledczego SB KW MO w Olsztynie; 31 V 1975 – zwolniony; 1 IV 1978 – przyjęty ponownie do służby (na pół etatu) na stanowisko inspektora Wydziału „C” SB KW MO w Olsztynie; 1 IX 1980 – zwolniony.

Awanse:

podporucznik – 18 VII 1948; porucznik – 21 VI 1954; kapitan MO – 20 VII 1957; major MO – 15 VI 1967.

Źródło: AIPN Bi, 059/256, Akta osobowe Łabusa Stanisława.
(T.R., M.S.)

Łaniewski Józef

s. Władysława

ur. 18 IV 1919 r.

Przebieg służby:

14 IX 1944 – kierownik kontrwywiadu UBP na powiat augustowski; 24 II 1945 – młodszy referent Sekcji 1 Wydziału I WUBP w Białymstoku; 10 III 1945 – referent Sekcji 1 Wydziału I WUBP w Białymstoku; 15 V 1945 – starszy referent Sekcji 1 Wydziału I WUBP w Białymstoku; 30 VI 1945 – zastępca kierownika PUBP w Wysokiem Mazowieckiem; 8 III 1947 – kierownik Sekcji 3 Wydziału III WUBP w Białymstoku; 3 VIII 1947 – uczestnik Kursu Szefów PUBP w CW MBP w Legionowie; 15 IX 1947 – zastępca naczelnika i p.o. naczelnik Wydziału III WUBP w Białymstoku; 5 III 1949 – naczelnik Wydziału III WUBP w Białymstoku; 20 II 1951 – naczelnik Wydziału III WUBP w Bydgoszczy; 30 VI 1951 – zwolniony; 1 VII 1957 – przyjęty ponownie do służby i przeniesiony do dyspozycji komendanta wojewódzkiego MO w Bydgoszczy; 1 VIII 1957 – naczelnik Wydziału III (Służby Kryminalnej) KM MO w Bydgoszczy; 1 VII 1958 – inspektor Sekcji 2 Wydziału III (Służby Kryminalnej) KW MO w Bydgoszczy; 1 XI 1958 – oficer operacyjny Wydziału II SB KW MO w Bydgoszczy; 1 VII 1960 – oficer techniki operacyjnej Sekcji 1 Wydziału „T” SB KW MO w Bydgoszczy; 1 XI 1960 – oficer techniki operacyjnej Sekcji 2 Wydziału „T” SB KW MO w Bydgoszczy; 31 III 1963 – zwolniony.

Awanse:

chorąży – 27 XII 1944; podporucznik – 16 II 1945; porucznik – 22 VII 1946; kapitan – 16 VII 1948; porucznik MO – 29 II 1960.

Źródło: AIPN By, 0122/2886, Akta osobowe Łaniewskiego Józefa.
(T.R., M.S.)

Łassa Alojzy (od 11 VII 1953 r. Łasa)

s. Franciszka

ur. 22 VIII 1913 r.

Przebieg służby:

1 III 1945 – funkcjonariusz plutonu ochrony WUBP w Bydgoszczy; 5 V 1945 – pomoc biurowa Wydziału III (Gospodarczego) WUBP w Bydgoszczy; 1 IX 1945 – agent zakupu WUBP w Bydgoszczy; 1 X 1945 – oficer mundurowy WUBP w Bydgoszczy; 1 X 1947 – kontroler Sekcji Żywnościowej Wydziału Gospodarczego WUBP w Bydgoszczy; 1 VI 1948 – inspektor Sekcji Mundurowej Wydziału Zaopatrzenia WUBP w Bydgoszczy; 18 X–13 XI 1948 – uczestnik Centralnego Kursu Kierowników Sekcji Mundurowych i Oficerów Mundurowych zorganizowanego przez Szefostwo Zaopatrzenia MBP; 15 I 1949 – p.o. naczelnik Służby Mundurowej Kwatermistrzostwa WUBP w Bydgoszczy; 1 XI 1949 – starszy referent planowania i p.o. zastępca naczelnika Służby Mundurowej Kwatermistrzostwa WUBP w Bydgoszczy; 1 VI 1950 – naczelnik Służby Mundurowej Kwatermistrzostwa WUBP w Bydgoszczy; 31 XII 1954 – zwolniony.

Awanse:

starszy sierżant – 16 VI 1947; chorąży – 18 VII 1949; podporucznik – 21 VII 1952.

Źródło: AIPN By, 0122/2292, Akta osobowe Łassy Alojzego.

(M.S.)

Łowicki Marian

s. Henryka

ur. 26 I 1929 r.

Przebieg służby:

28 VII 1952 – referent Sekcji 5 UBP na Miasto i Powiat Toruń; 1 IV 1954 – starszy referent Sekcji 5 UBP na Miasto i Powiat Toruń; 1 IV 1955 – referent Referatu III PUdsBP w Toruniu; 1 IV 1956 – oficer operacyjny Referatu IV PUdsBP w Toruniu; 1 I 1957 – starszy oficer operacyjny Referatu ds. Bezpieczeństwa KP MO w Toruniu; 1 IV 1967 – inspektor operacyjny SB Grupy Operacyjnej Referatu ds. Bezpieczeństwa KMIP MO w Toruniu; 16 X 1968 – starszy inspektor operacyjny SB Referatu ds. SB KMIP MO w Toruniu; 1 XI 1971 – kierownik Grupy Operacyjnej Referatu ds. SB KMIP MO w Toruniu; 16 V 1972 – zastępca naczelnika Wydziału IV SB KW MO w Bydgoszczy; 1 VI 1975 – naczelnik Wydziału IV SB KW MO w Bydgoszczy; 16 IX 1976 – naczelnik Wydziału IV SB KW MO/WUSW we Włocławku; 1 XI 1989 – w dyspozycji szefa WUSW we Włocławku; 15 I 1990 – funkcjonariusz Wydziału Inspekcji WUSW we Włocławku; 15 III 1990 – zwolniony.

Awanse:

plutonowy – 29 XII 1952; starszy sierżant – 27 IV 1953; chorąży – 21 VII 1954; podporucznik – 20 VII 1955; podporucznik MO – 11 II 1957; porucznik MO – 21 XII 1957; kapitan MO – 30 VI 1969; major MO – 23 IX 1974; podpułkownik MO – 22 VI 1978.

Źródło: AIPN By, 0134/580, Akta osobowe Łowickiego Mariana.
(T.R.)

Ługowski Janusz

s. Tadeusza

ur. 10 IV 1943 r.

Przebieg służby:

16 XII 1971 – inspektor Wydziału IV SB KW MO w Bydgoszczy; 15 VIII–14 IX 1972 – uczestnik przeszkolenia na Kursie Wstępnym dla nowo przyjętych pracowników Służby Bezpieczeństwa przy KW MO w Bydgoszczy; 1 X 1974–21 VI 1977 – słuchacz WSO MSW w Legionowie; 21 VI 1977 – w dyspozycji komendanta wojewódzkiego MO w Bydgoszczy; 1 VIII 1977 – starszy inspektor Wydziału IV SB KW MO w Bydgoszczy; 1 VI 1981 – starszy inspektor Grupy Operacyjnej w Szubinie umieszczony na etacie zastępcy naczelnika Wydziału IV SB KW MO w Bydgoszczy; 1 III 1983 – zastępca kierownika Komisariatu MO ds. SB w Szubinie; 1 VIII 1983 – zastępca szefa RUSW ds. SB w Szubinie; 1 VII 1984 – zastępca naczelnika Wydziału IV SB WUSW w Bydgoszczy; 1 III 1987 – naczelnik Wydziału Szkolenia WUSW w Bydgoszczy; 22 XI 1989 – w dyspozycji szefa WUSW w Bydgoszczy; 1 I 1990 – starszy inspektor Wydziału Szkolenia i Wychowania WUSW w Bydgoszczy; 31 III 1990 – zwolniony.

Awanse:

kapral MO – 25 XI 1975; podporucznik MO – 13 VI 1977; porucznik MO – 16 VI 1980; kapitan MO – 18 IX 1984; major MO – 21 IX 1989.

Źródło: AIPN By, 315/21, Akta osobowe Ługowskiego Janusza.
(A.P.-H.)

Łukasiak Stanisław

s. Władysława

ur. 23 IV 1934 r.

Przebieg służby:

1 VII 1953 – w dyspozycji ministra bezpieczeństwa publicznego; 1 VIII 1953–26 VIII 1954 – słuchacz Rocznej Szkoły Oficerskiej Krajowego Ośrodka Szkolenia MBP w Gdańsku; 28 VIII 1954

– referent Sekcji 4 Wydziału II WUBP w Koszalinie; 1 IX 1955 – referent na etacie starszego referenta Sekcji 6 Wydziału II WUdsBP w Koszalinie; 1 II 1956 – referent Sekcji 3 Wydziału II WUdsBP w Koszalinie; 1 IV 1956 – oficer operacyjny Sekcji 3 Wydziału II WUdsBP w Koszalinie; 26 V–26 VIII 1956 – praktykant w Sekcji 2 Wydziału V WUdsBP w Koszalinie; 1 I 1957 – oficer operacyjny Wydziału III SB KW MO w Koszalinie; 1 IV 1957 – oficer operacyjny Wydziału II SB KW MO w Koszalinie; 1 II 1959 – starszy oficer operacyjny Wydziału II SB KW MO w Koszalinie; 1 IV 1960 – kierownik Grupy VI Wydziału II SB KW MO w Koszalinie; 26 II 1963 – zastępca szefa Wydziału II ds. Portów 15 Bałtyckiej Brygady WOP w Koszalinie; 1 XI 1965 – naczelnik Wydziału Kontroli Ruchu Granicznego SB KW MO w Koszalinie; 14 IV–26 VI 1971 – uczestnik kursu Doskonalenia Kadr Kierowniczych SB MSW przy Departamencie Szkolenia i Wydawnictw MSW; 1 V 1972 – naczelnik Wydziału IV SB KW MO w Koszalinie; 15 XI 1972–7 VII 1973 – oddelegowany służbowo na dziesięciomiesięczne przeszkolenie operacyjne w Wyższej Szkole Komitetu Bezpieczeństwa Państwowego przy Radzie Ministrów ZSRR im F. Dzierżyńskiego w Moskwie; 1 VII 1973 – w dyspozycji dyrektora Departamentu Kadr MSW; 1 VIII 1973 – starszy inspektor Inspektoratu Kierownictwa SB KW MO w Koszalinie; 1 I 1975 – kierownik Inspektoratu Kierownictwa SB KW MO w Koszalinie; 1 VI 1975 – zastępca komendanta wojewódzkiego MO ds. SB w Słupsku; 10 XII 1980 – komendant wojewódzki MO w Słupsku; 1 VIII 1983 – szef WUSW w Słupsku; 1 IX 1983 – szef WUSW w Toruniu; 12 III 1990 – w dyspozycji dyrektora Departamentu Kadr MSW; 19 III 1990 – zwolniony.

Awanse:

chorąży – 16 VIII 1954; podporucznik – 27 XII 1955; podporucznik MO – 16 II 1957; porucznik MO – 21 XII 1957; kapitan MO – 29 V 1968; major MO – 28 V 1966; podpułkownik MO – 6 VI 1970; pułkownik MO – 24 IX 1975.

Źródło: AIPN, 710/464, Akta osobowe Łukasiewicza Stanisława.
(M.S.)

Łukasiewicz Józef

s. Stanisława

ur. 1 III 1919 r.

Przebieg służby:

9 X 1945 – młodszy referent PUBP w Wyrzysku; 1 IV 1946 – starszy referent PUBP w Wyrzysku; 15 X 1947 – starszy referent Referatu V PUBP w Wyrzysku; 15 III 1948 – uczestnik Kursu Aktywu Powiatowego CW MBP w Legionowie; 1 IV 1949 – starszy referent Sekcji 5 PUBP w Toruniu; 28 II 1953 – zwolniony; 10 IX 1957 – przyjęty ponownie do służby na stanowisko oficera operacyjnego Referatu ds. Bezpieczeństwa KP MO w Toruniu; 1 IX 1958–12 VII 1959 – słuchacz Rocznej Oficerskiej Szkoły Zawodowej Służby

Bezpieczeństwa CW MSW w Legionowie; 24 VII 1959 – w dyspozycji komendanta wojewódzkiego MO w Bydgoszczy; 1 IX 1959 – oficer operacyjny Wydziału III SB KW MO w Bydgoszczy; 1 IV 1965 – starszy oficer operacyjny Wydziału II SB KW MO w Bydgoszczy; 1 I 1966 – starszy oficer techniki operacyjnej Wydziału „T” SB KW MO w Bydgoszczy; 1 VII 1967 – starszy oficer Samodzielnej Sekcji Paszportów i Dowodów Osobistych SB KW MO w Bydgoszczy; 1 X 1970 – zastępca naczelnika Wydziału Paszportów i Dowodów Osobistych SB KW MO w Bydgoszczy; 5 I–25 III 1971 – uczestnik Kursu Doskonalenia Kadr Kierowniczych SB MSW; 31 X 1973 – zwolniony.

Awanse:

sierżant – 18 X 1946; chorąży – 22 VII 1947; podporucznik – 22 VII 1950; podporucznik MO – 24 VI 1958; porucznik MO – 29 VI 1961; kapitan MO – 14 VI 1965; major MO – 11 VI 1971.

Źródło: AIPN By, 0122/3168, Akta osobowe Łukasiewicza Józefa.
(T.R.)

Łukasiewicz Kazimierz

s. Karola
ur. 3 III 1910 r.

Przebieg służby:

20 IX 1944 – referent Sekcji 4 MUBP w Kielcach; 1944/1945 – p.o. kierownik Działu Personalnego PUBP w Radomiu; 2 IV 1945 – funkcjonariusz grupy operacyjnej na Śląsk Opolski; 20 IV 1945 – p.o. kierownik Sekretariatu Ogólnego WUBP w Katowicach; 20 VII 1945 – p.o. kierownik PUBP w Bielsku; 24 X 1945 – uczestnik kursu w CS MBP w Łodzi; 10 I 1946 – w dyspozycji kierownika WUBP w Poznaniu; 1 II 1946 – starszy referent i p.o. kierownik PUBP w Kole; 1 VII 1947 – zastępca szefa i p.o. szef PUBP w Żninie; 1 I 1949 – szef PUBP w Żninie; 15 VIII 1953 – kierownik RO Warsztatów Drogowych przy Wydziale VIII WUBP w Bydgoszczy; 15 VIII 1954 – w dyspozycji szefa WUBP w Kielcach; 15 IX 1954 – kierownik RO z siedzibą w Elektrowni Starachowice przy PUBP w Starachowicach; 20 VII 1954 – zwolniony.

Awanse:

porucznik – 16 XI 1945; kapitan – 18 VII 1949.

Źródło: AIPN Kr, 072/286, Akta osobowe Łukasiewicza Kazimierza.
(M.S.)

Maciejewski Edward (do 1951 r. Drapich)

s. Waclawa
ur. 24 XII 1921 r.

Przebieg służby:

20 IX 1947 – referent PUBP w Chełmnie; 11 X 1947 – młodszy referent Referatu IV PUBP w Chełmnie; 1 IX 1948 – referent Referatu IV PUBP w Chełmnie; 1 XII 1948 – starszy referent Referatu IV PUBP w Chełmnie; 1 IX 1949 – słuchacz Rocznej Szkoły Oficerskiej CW MBP w Legionowie; 21 VII 1950 – w dyspozycji szefa WUBP w Bydgoszczy; 15 IX 1950 – zastępca szefa PUBP w Wąbrzeźnie; 20 XI 1951 – wykładowca Katedry Operacyjnej Szkoły Międzywojewódzkiej BP w Poznaniu; 15 III 1954 – wykładowca Katedry Przedmiotów Operacyjnych Międzywojewódzkiego Kursu Przeszkolenia Oficerów BP w Stalino (Katowicach); 15 VIII 1955 – w dyspozycji kierownika WUdsBP w Poznaniu; 25 VIII 1955 – starszy instruktor Sekcji 2 Wydziału Kadr i Szkolenia WUdsBP w Poznaniu; 1 IV 1956 – oficer szkoleniowy Sekcji 2 Wydziału Kadr i Szkolenia WUdsBP w Poznaniu; 27 XII 1956 – starszy oficer operacyjny Wydziału II KW MO w Poznaniu; 1 V 1957 – inspektor szkolenia operacyjnego Kierownictwa Jednostek Bezpieczeństwa SB KW MO w Poznaniu; 1 III 1962 – inspektor szkolenia zawodowego Samodzielnej Sekcji Kadr i Szkolenia SB KW MO w Poznaniu; 30 VI 1965 – w dyspozycji I zastępcy komendanta wojewódzkiego MO ds. Bezpieczeństwa w Katowicach; 1 VII 1965 – zastępca naczelnika Wydziału „B” SB KW MO w Katowicach; 31 I 1975 – zwolniony.

Awanse:

chorąży – 18 VII 1949; podporucznik – 22 VII 1950; porucznik – [b.d.] 1952; kapitan – [b.d.] 1955; major MO – 1961.

Źródło: AIPN Ka, 0227/511, Akta osobowe Maciejewskiego Edwarda.
(M.S.)

Maciejewski Władysław

s. Stanisława
ur. 16 X 1924 r.

Przebieg służby:

12 IX 1947 – strażnik więzienny w Więzieniu Karnym w Grudziądzu; 1 IX 1948 – oddziałowy w Więzieniu w Bydgoszczy; 1 II 1949 – referent Sekcji Więziennictwa Wydziału Personalnego WUBP w Bydgoszczy; 1 IV 1950 – referent Sekcji 2 Wydziału Personalnego WUBP w Bydgoszczy; 1 XI 1950 – starszy referent Sekcji 2 Wydziału Personalnego WUBP w Bydgoszczy; 1 VI 1951 – kierownik Sekcji 2 Wydziału Personalnego WUBP w Bydgoszczy; 1 I 1953 – zastępca naczelnika Wydziału Kadr WUBP w Bydgoszczy; 1 IV 1955 – zastępca naczelnika Wydziału Kadr i Szkolenia WUdsBP w Bydgoszczy; 15 V 1955 – w dyspozycji kierownika WUdsBP w Bydgoszczy; 16 V 1955 – kierownik Sekcji 1 Wydziału Kadr i Szkolenia WUdsBP w Bydgoszczy;

1 IV 1956 – starszy oficer kadrowiec Sekcji 1 Wydziału Kadr i Szkolenia WUdsBP w Bydgoszczy; 28 XI 1956 – w dyspozycji komendanta wojewódzkiego MO w Bydgoszczy; 1 I 1957 – kierownik Sekcji Kadrowej KW MO w Bydgoszczy; 1 XI 1957 – zastępca naczelnika Wydziału Kadr KW MO w Bydgoszczy; 1 II 1960 – inspektor szkolenia zawodowego KW MO w Bydgoszczy; 1 IV 1960 – kierownik Grupy Wydziału III SB KW MO w Bydgoszczy; 1 IX 1960–21 VII 1961 – słuchacz Rocznej Szkoły Oficerskiej Funkcjonariuszy SB w CW MSW w Legionowie; 25 VII 1961 – w dyspozycji zastępcy komendanta wojewódzkiego MO ds. Bezpieczeństwa w Bydgoszczy; 1 IX 1961 – kierownik Grupy (III następnie IV) Wydziału III SB KW MO w Bydgoszczy; 15 XI 1966 – kierownik Samodzielnej Sekcji Kadr i Szkolenia SB KW MO w Bydgoszczy; 15 I 1967 – w dyspozycji komendanta wojewódzkiego MO w Bydgoszczy; 1 VI 1967 – kierownik Samodzielnej Sekcji Paszportów i Dowodów Osobistych SB KW MO w Bydgoszczy; 10 XI 1969 – w dyspozycji komendanta wojewódzkiego MO w Bydgoszczy; 16 XI 1969 – zastępca naczelnika Wydziału III SB KW MO w Bydgoszczy; 1 X 1971 – starszy inspektor Inspektoratu Kierownictwa SB KW MO w Bydgoszczy; 1 VI 1975 – sekretarz KZ PZPR przy KW MO w Bydgoszczy; 15 XI 1979 – zwolniony; 1 V 1981 – przyjęty ponownie do służby na stanowisko inspektora Wydziału III „A” SB KW MO w Bydgoszczy (na pół etatu); 30 VI 1990 – zwolniony.

Awanse:

chorąży – 28 XII 1950; podporucznik – 22 VII 1952; porucznik – 22 VII 1954; porucznik MO – 11 II 1957; kapitan MO – 18 VII 1957; major MO – 12 VI 1967; podpułkownik MO – 12 VI 1972; pułkownik MO – 29 X 1978.

Źródło: AIPN By, 90/6218, Akta osobowe Maciejewskiego Władysława.
(T.R.)

Majchrowicz Władysław

s. Józefa

ur. 9 I 1920 r.

Przebieg służby:

1 VII 1945 – funkcjonariusz Plutonu Ochrony WUBP w Bydgoszczy; 1 VIII 1945 – zastępca komendanta Plutonu Ochrony (Warty) Sekcji 8 Wydziału I WUBP w Bydgoszczy; 25 III 1946 – młodszy wywiadowca Sekcji 1 (Realizacji) Wydziału IV „A”/Śledczego WUBP w Bydgoszczy; 15 II 1947 – wywiadowca Sekcji 1 (Realizacji) Wydziału Śledczego WUBP w Bydgoszczy; 31 III 1947 – zwolniony.

Awanse:

sierżant – 8 V 1946.

Źródło: AIPN By, 0122/1449, Akta osobowe Majchrowicza Władysława.
(M.S.)

Majewski Jan

s. Michała

ur. 19 V 1910 r.

Przebieg służby:

1 III 1945 – referent Sekcji 2 Wydziału I WUBP w Bydgoszczy; 1 II 1946 – zastępca kierownika Sekcji 2 Wydziału VII/III WUBP w Bydgoszczy; 1 VI 1948 – starszy referent Referatu „Sanacji” Wydziału III WUBP w Bydgoszczy; 31 III 1950 – starszy referent Sekcji 7 Wydziału V WUBP w Bydgoszczy; 25 VI 1950 – starszy referent Sekcji 3 Wydziału III WUBP w Bydgoszczy; 1 XI 1950 – kierownik Sekcji 3 Wydziału III WUBP w Bydgoszczy; 1 I 1952 – zastępca naczelnika Wydziału III WUBP w Bydgoszczy; 1 X 1954 – zastępca naczelnika Inspektoratu Wiejskiego WUBP w Bydgoszczy; 1 IV 1955 – zastępca kierownika PUdsBP w Bydgoszczy; 31 XII 1956 – zwolniony.

Awanse:

chorąży – 22 VII 1946; podporucznik – 22 XII 1947; porucznik – 18 VII 1949; kapitan – 22 VII 1952.

Źródło: AIPN By, 0122/2703, Akta osobowe Majewskiego Jana.

(T.R.)

Majewski Stanisław

s. Jana

ur. 21 VII 1938 r.

Przebieg służby:

1 XI 1961 – inspektor Referatu Kadr ds. Bezpieczeństwa Wydziału Kadr KW MO w Bydgoszczy; 1 III 1962 – starszy oficer Samodzielnej Sekcji Kadr i Szkolenia SB KW MO w Bydgoszczy; 1 III 1967 – w dyspozycji komendanta wojewódzkiego MO w Bydgoszczy; 1 V 1967 – inspektor Wydziału Śledczego SB KW MO w Bydgoszczy; 6 I–23 XII 1971 – słuchacz Szkoły Oficerskiej Operacyjnej nr 2 Służby Bezpieczeństwa CW MSW w Legionowie; 1 I 1974 – starszy inspektor Wydziału Śledczego SB KW MO w Bydgoszczy; 1 VI 1975 – w dyspozycji komendanta wojewódzkiego MO we Włocławku; 1 VI 1975 – naczelnik Wydziału Śledczego SB KW MO we Włocławku; 28 II 1978 – zwolniony.

Awanse:

starszy szeregowy MO – 22 XI 1961; starszy sierżant MO – [b.d.]; podporucznik MO – 14 VI 1965; porucznik MO – 10 VI 1968; kapitan MO – 12 VI 1972.

Źródło: AIPN By, 0134/14, Akta osobowe Majewskiego Stanisława.

(T.R.)

Malinowski Andrzej

s. Szczepana

ur. 20 XI 1918 r.

Przebieg służby:

1 XI 1946 – referent PUBP w Bydgoszczy; 1 XI 1947 – starszy referent placówki bydgoskiego PUBP w Koronowie; 15 III 1949 – starszy referent Referatu V PUBP w Wyrzysku; 15 III 1950 – starszy referent przy Kierownictwie PUBP w Wyrzysku; 1 V 1952 – starszy referent powiatowy PUBP w Wyrzysku; 1 X 1954 – starszy referent Sekcji 1 Inspektoratu Wiejskiego WUBP w Bydgoszczy; 1 IV 1955 – starszy referent Sekcji 6 Wydziału IV WUdsBP w Bydgoszczy; 1 VII 1956 – zastępca kierownika PUdsBP w Chojnicach; 1 I 1957 – starszy oficer operacyjny Referatu ds. Bezpieczeństwa KP MO w Chojnicach; 1 IV 1967 – inspektor operacyjny SB KP MO w Chojnicach; 15 XII 1973 – zwolniony.

Awanse:

plutonowy – 1 IV 1948; chorąży – 18 VII 1949; podporucznik – 21 VII 1951; porucznik – 20 VII 1955; porucznik MO – 11 II 1957.

Źródło: AIPN By, 0122/3170, Akta osobowe Malinowskiego Andrzeja.

(T.R.)

Mańkowski Edward

s. Jana

ur. 28 IV 1945 r.

Przebieg służby:

1 III 1971 – oficer SB Referatu ds. SB KP MO w Bydgoszczy; 1 XI 1971 – inspektor operacyjny SB Referatu ds. SB KP MO w Bydgoszczy; 26 IX 1972–19 VII 1973 – słuchacz Oficerskiej Szkoły nr 1 SB CW MSW w Legionowie; 1 VI 1975 – starszy inspektor Wydziału II SB KW MO w Bydgoszczy; 1 XII 1979 – kierownik Sekcji Wydziału II SB KW MO w Bydgoszczy; 1 VII 1983 – zastępca naczelnika Wydziału V SB KW MO/WUSW w Bydgoszczy; 11–30 III 1985 – uczestnik Kursu Doskonalenia Zawodowego Kadry Kierowniczej Pionu V MSW w ASW; 1 XI 1989 – w dyspozycji szefa WUSW w Bydgoszczy; 7 II 1990 – starszy inspektor Wydziału Inspekcji WUSW w Bydgoszczy; 15 III 1990 – zwolniony.

Awanse:

kapral MO – 7 III 1971; podporucznik MO – 29 VI 1973; porucznik – 24 VI 1977; kapitan MO – 10 VII 1981; major MO – 17 IX 1986.

Źródło: AIPN By, 0122/3438, Akta osobowe Mańkowskiego Edwarda.

(T.R.)

Mańkowski Teodor

s. Jana

ur. 23 X 1934 r.

Przebieg służby:

1 VIII 1953–19 VIII 1954 – słuchacz Szkoły Oficerskiej w Krajowym Ośrodku Szkolenia MBP w Gdańsku; 22 VIII 1954 – w dyspozycji szefa WUBP w Bydgoszczy; 21 IX 1954 – referent RO w Państwowej Fabryce Wyrobów Gumowych nr 10 przy Wydziale IV WUBP w Bydgoszczy; 1 IV 1955 – w dyspozycji kierownika WUdsBP w Bydgoszczy; 30 IV 1955 – zwolniony; 22 IX 1955 – przyjęty ponownie do służby na stanowisko referenta operacyjnego PUdsBP w Szubinie; 1 IV 1956 – oficer operacyjny PUdsBP w Szubinie; 1 I 1957 – oficer operacyjny Referatu ds. Bezpieczeństwa KP MO w Szubinie; 1 XI 1957 – oficer operacyjny Grupy VI Wydziału III SB KW MO w Bydgoszczy; 1 IX 1961 – oficer operacyjny Grupy IV Wydziału III SB KW MO w Bydgoszczy; 1 III 1962 – starszy oficer operacyjny Grupy IV Wydziału III SB KW MO w Bydgoszczy; 15 I 1964 – kierownik Grupy VI Wydziału III SB KW MO w Bydgoszczy; 15 XI 1967 – zastępca naczelnika Wydziału Ogólnego KW MO w Bydgoszczy; 4 IV 1970 – inspektor umieszczony na wolnym etacie starszego inspektora Inspektoratu Kierownictwa SB KW MO w Bydgoszczy; 1 XII 1970 – starszy inspektor Inspektoratu Kierownictwa SB KW MO w Bydgoszczy; 1 I 1975 – kierownik Inspektoratu Kierownictwa SB KW MO w Bydgoszczy; 1 VI 1975 – naczelnik Wydziału II SB KW MO w Toruniu; 15 XII 1976 – przeniesiony służbowo do MSW na stanowisko kierownika Cyklu II (Pracy Operacyjnej) w WSO MSW w Legionowie; 1 IX 1978–30 VI 1979 – uczestnik Kursu Specjalnego w Wyższej Szkole KGB w Moskwie; 10 XII 1980 – zastępca komendanta wojewódzkiego MO ds. SB w Słupsku; 1 VIII 1983 – szef WUSW w Słupsku; 1 IV 1987 – komendant Szkoły Chorążych Biura „B” MSW i zastępca dyrektora Biura „B” MSW; 20 III 1990 – zwolniony.

Awanse:

chorąży – 16 VIII 1954; podporucznik – 18 VII 1956; podporucznik MO – 11 II 1957; porucznik MO – 2 VII 1959; kapitan MO – 22 VI 1963; major MO – 10 VI 1968; podpułkownik MO – 22 VII 1971; pułkownik MO – 30 VI 1977.

Źródło: AIPN, 0604/1279, t. 2, Akta osobowe Mańkowskiego Teodora.
(M.S.)

Marcinkowski Andrzej

s. Ignacego

ur. 10 V 1932 r.

Przebieg służby²⁴:

1 V 1957 – oficer dyżurny KW MO w Bydgoszczy (z jednoczesnym skierowaniem do pracy w Inspektoracie Nadzoru nad Dochodzeniami); 1 VI 1957 – kierownik Inspektoratu Nadzoru nad Dochodzeniami KW MO w Bydgoszczy; 15 X 1957 – inspektor Inspektoratu komendanta wojewódzkiego MO w Bydgoszczy; 1 V 1958 – zastępca naczelnika Wydziału Dochodzeniowego KW MO w Bydgoszczy; 1 VI 1958 – naczelnik Wydziału Dochodzeniowego KW MO w Bydgoszczy; 1 II 1963 – zastępca komendanta wojewódzkiego MO ds. Służby Milicji w Bydgoszczy; 15 II 1969 – komendant wojewódzki MO w Bydgoszczy; 1 VI 1975 – komendant wojewódzki MO w Koszalinie; 1 VIII 1982 – komendant wojewódzki MO w Łomży; 1 VIII 1983 – szef WUSW w Łomży; 1 XI 1987 – szef WUSW w Jeleniej Górze; 26 III 1990 – w dyspozycji dyrektora Departamentu Kadry MSW; 31 III 1990 – zwolniony.

Awanse:

chorąży WP – I 1951; porucznik WP – 29 IV 1954; porucznik – 17 V 1957; kapitan MO – 2 VII 1951; major MO – 28 I 1963; podpułkownik MO – 13 VI 1966; pułkownik MO – 28 VI 1969.

Źródło: Główne Archiwum Policji, 1970/6807, Akta osobowe Marcinkowskiego Andrzeja. (M.S.)

Marcinkowski Zenon

s. Jana

ur. 12 XII 1928 r.

Przebieg służby:

15 IX 1949–20 VII 1951 – słuchacz dwuletniej Szkoły Oficerskiej CW MBP w Legionowie; 1 VIII 1951 – oficer śledczy Sekcji 2 Wydziału Śledczego WUBP w Bydgoszczy; 1 IX 1953 – starszy oficer śledczy Sekcji 3 Wydziału Śledczego WUBP w Bydgoszczy; 1 IV 1955 – starszy oficer śledczy-brygadier Sekcji 2 Wydziału VII WUdsBP w Bydgoszczy; 1 IX 1956 – starszy oficer śledczy Sekcji 1 Wydziału VII WUdsBP w Bydgoszczy; 1 I 1957 – starszy oficer operacyjny Grupy IV Wydziału III SB KW MO w Bydgoszczy;

²⁴ Z wykształcenia prawnik (w latach 1952–1956 studiował prawo na UW, magisterium w 1964 r. na UMK w Toruniu), przed zatrudnieniem w organach MO pracował w bydgoskiej Wojskowej Prokuraturze Rejonowej na stanowisku podprokuratora; po likwidacji WPR i przekazaniu jej właściwości sądownictwu powszechnemu przeniesiony do bydgoskiej Prokuratury Wojewódzkiej, gdzie od stycznia 1951 r. pełnił funkcję naczelnika Wydziału Specjalnego, zob. Główne Archiwum Policji, 1970/6807, Akta osobowe Marcinkowskiego Andrzeja.

Przebieg służby i awanse funkcjonariuszy...

---

1 II 1959 – kierownik Grupy IV Wydziału III SB KW MO w Bydgoszczy; 1 VII 1962 – zastępca naczelnika Wydziału IV SB KW MO w Bydgoszczy; 1 X–19 XII 1964 – uczestnik Kursu Doskonalenia Kadr Kierowniczych SB MSW; 1 XII 1966 – zastępca naczelnika Wydziału III SB KW MO w Bydgoszczy; 1 X 1969 – naczelnik Wydziału Śledczego SB KW MO w Bydgoszczy; 15 III 1970 – zastępca komendanta wojewódzkiego MO ds. SB w Bydgoszczy; 1 VI 1975 – zastępca komendanta wojewódzkiego MO ds. SB w Toruniu; 1 III 1978 – komendant wojewódzki MO w Toruniu; 1 VIII 1983 – szef WUSW w Toruniu; 1 IX 1983 – szef WUSW w Słupsku; 5 IX 1989 – zwolniony.

Awanse:

chorąży – 3 VII 1951; podporucznik – 22 VII 1952; porucznik – 21 VII 1954; porucznik MO – 11 II 1957; kapitan MO – 18 VII 1957; major MO – 22 VI 1963; podpułkownik MO – 6 VI 1970; pułkownik MO – 1 X 1974.

Źródło: AIPN, 710/385, Akta osobowe Marcinkowskiego Zenona.
(M.S.)

Markowicz Chaim

s. Arona

ur. 23 V 1913 r.

Przebieg służby:

27 V 1947 – referent Sekcji 6 Wydziału V WUBP w Bydgoszczy; 13 IV 1948 – starszy referent Sekcji 6 Wydziału V WUBP w Bydgoszczy; 1 III 1949 – starszy referent przy Kierownictwie Wydziału V WUBP w Bydgoszczy; 1 III 1950 – starszy referent Sekcji 3 Wydziału V WUBP w Bydgoszczy; 1 XI 1950 – starszy instruktor Sekcji 1 Wydziału Szkolenia WUBP w Bydgoszczy; 1 III 1952 – zastępca naczelnika Wojewódzkiego Oddziału Konsumów MBP w Bydgoszczy; 1 X 1954 – w dyspozycji dyrektora Centrali Konsumów MBP w Warszawie; 31 X 1954 – zwolniony.

Awanse:

porucznik – 1 I 1947.

Źródło: AIPN By, 0122/1521, Akta osobowe Markowicza Chaima.
(T.R.)

Markowski Stefan

s. Stanisława

ur. 25 IV 1906 r.

Przebieg służby:

15 IV 1945 – funkcjonariusz plutonu ochrony PUBP we Włocławku; 22 VI 1945 – zastępca kierownika Sekcji 2 PUBP we Włocławku; 10 IX 1945 – p.o. kierownik Sekcji 5

PUBP we Włocławku; 1 II 1946 – p.o. kierownik PUBP we Włocławku; 1 VIII 1946 – kierownik Sekcji Majątkowej Wojewódzkiego Oddziału Konsumów MBP w Bydgoszczy; 1 IX 1948 – zwolniony.

Awanse:

bez stopnia w UB.

Źródło: AIPN By, 0122/1522, Akta osobowe Markowskiego Stefana.

(T.R.)

Marmol Stanisław

s. Józefa

ur. 7 XI 1910 r.

Przebieg służby:

26 III 1945 – wywiadowca Sekcji 7 Wydziału I WUBP w Bydgoszczy; 13 IX 1945 – oficer śledczy PUBP w Bydgoszczy; 15 I 1946 – referent ewidencji operacyjnej PUBP w Inowrocławiu; 11 VIII 1946–28 III 1947 – słuchacz sześciomiesięcznego VIII Kursu w CS MBP w Łodzi; 1 V 1947 – zastępca szefa PUBP w Tucholi; 6 X 1947 – uczestnik trzymiesięcznego Kursu Zastępców Szefów PUBP w CW MBP w Legionowie; 1 XII 1947 – w dyspozycji szefa WUBP w Bydgoszczy; 1 XII 1947 – starszy referent Sekcji 3 Wydziału III WUBP w Bydgoszczy; 1 VI 1948 – starszy referent Sekcji 2 Wydziału III WUBP w Bydgoszczy; 1 VIII 1948 – referent Sekcji Mundurowej Wydziału Zaopatrzenia WUBP w Bydgoszczy; 15 I 1949 – sekretarz Inspekcji Kwatermistrzostwa WUBP w Bydgoszczy; 1 X 1949 – w dyspozycji Wydziału Personalnego WUBP w Bydgoszczy; 28 II 1950 – zwolniony.

Awanse:

chorąży – 21 IV 1947.

Źródło: AIPN By, 0122/1523, Akta osobowe Marmola Stanisława.

(A.P.-H.)

Maszara Mikołaj

s. Piotra

ur. 28 XI 1919 r.

Przebieg służby:

VIII 1944 – w dyspozycji kierownika RBP; 1 IX 1944 – referent Sekcji 2 RBP; 15 VII 1945 – zastępca kierownika Sekcji 1 Wydziału II Departamentu I MBP; 1 II 1946 – zastępca

kierownika Sekcji 1 Wydziału II Departamentu I MBP; 1 VII 1946 – naczelnik Wydziału II WUBP w Warszawie; 1 IX 1947 – naczelnik Wydziału III WUBP w Olsztynie; 4 XII 1950 – zastępca szefa WUBP w Olsztynie; 1 V 1952 – zastępca szefa WUBP /kierownika WUdsBP w Bydgoszczy; 1 VII 1955 – w dyspozycji dyrektora Departamentu Kadr i Szkolenia KdsBP; 15 VIII 1955 – zastępca kierownika WUdsBP w Rzeszowie; 28 XI 1956 – starszy inspektor Samodzielnej Grupy Specjalnej SB KW MO w Rzeszowie; 1 VI 1957 – II zastępca komendanta wojewódzkiego MO ds. Bezpieczeństwa w Rzeszowie; 1 VIII 1963 – I zastępca komendanta wojewódzkiego MO ds. Bezpieczeństwa w Rzeszowie; 1 X 1970 – zastępca komendanta wojewódzkiego MO ds. SB we Wrocławiu; 31 V 1975 – w dyspozycji dyrektora Departamentu Kadr MSW; 10 XI 1975 – zastępca dyrektora Departamentu I MSW; 1 VI 1976 – starszy inspektor Grupy Operacyjnej nr 3 Departamentu II MSW (na stanowisku konsula PRL w Mińsku); 1 VIII 1980 – zastępca dyrektora Grupy Rezerwowej przy dyrektorze Departamentu Kadr MSW; 31 VIII 1980 – zwolniony.

Awanse:

podporucznik – 10 V 1944; porucznik – 2 V 1945; kapitan – 22 VII 1946; major – 28 XII 1950; podpułkownik – 18 VII 1956; podpułkownik MO – 8 II 1957; pułkownik MO – 8 VII 1960.

Źródło: AIPN, 0604/597, Akta osobowe Maszary Mikołaja.
(K.Ch.)

Matyjasik Andrzej

s. Romana

ur. 5 X 1948 r.

Przebieg służby:

16 XI 1973 – referent Grupy Paszportowej i Dowodów Osobistych Referatu ds. SB KP MO w Chełmnie; 18 II–18 III 1974 – uczestnik przeszkolenia na Kursie Wstępnym dla nowo przyjętych pracowników Służby Bezpieczeństwa przy KW MO w Bydgoszczy; 1 III 1975 – inspektor operacyjny SB Grupy Operacyjnej Referatu ds. SB KP MO w Chełmnie; 1 VI 1975 – w dyspozycji komendanta wojewódzkiego MO w Toruniu; 1 IX 1975 – inspektor Wydziału Paszportów SB KW MO w Toruniu; 1 X 1975–26 VI 1978 – słuchacz WSO MSW w Legionowie; 30 VI 1978 – w dyspozycji komendanta wojewódzkiego MO w Toruniu; 1 VII 1978 – inspektor Wydziału IV SB KW MO w Toruniu; 1 X 1978 – inspektor Wydziału II SB KW MO w Toruniu; 1 XII 1979 – starszy inspektor Wydziału II SB KW MO w Toruniu; 1 III 1981 – kierownik Sekcji Wydziału II SB KW MO w Toruniu; 1 IV 1983 – zastępca kierownika Komisariatu MO ds. SB w Chełmnie; 1 VIII 1983 – zastępca szefa RUSW ds. SB w Chełmnie; 1 VII 1987 – starszy inspektor Wydziału VI SB WUSW w Toruniu; 15 I 1989 – zwolniony.

Awanse:

starszy szeregowy MO – 21 XI 1973; podporucznik MO – 19 VI 1978; porucznik MO – 10 VI 1981; kapitan MO – 18 IX 1984.

Źródło: AIPN By, 0135/296, Akta osobowe Matyjasika Andrzeja.
(K.Ch.)

Matys Ryszard

s. Feliksa

ur. 1 I 1948 r.

Przebieg służby:

1 X 1969 – starszy technik Wydziału Kwaterunkowo-Budowlanego KW MO w Olsztynie; 16 VI 1971 – inspektor Wydziału III SB KW MO w Olsztynie; 9 X 1972–7 VII 1975 – słuchacz WSO MSW w Legionowie; 7 VIII 1975 – kierownik Sekcji 2 Wydziału II SB KW MO w Toruniu; 16 IX 1980 – zastępca naczelnika Wydziału II SB KW MO/WUSW w Toruniu; 12 XI–8 XII 1984 – uczestnik przeszkolenia na Kursie Doskonalenia Zawodowego Kadry Kierowniczej Pionu II w ASW MSW w Warszawie; 16 II 1989 – starszy inspektor Wydziału V SB WUSW w Toruniu; 31 V 1989 – zwolniony.

Awanse:

kapral MO – 24 VI 1971; podporucznik MO – 25 VI 1975; porucznik MO – 22 VI 1978; kapitan MO – 17 IX 1982; major MO – 12 IX 1987.

Źródło: AIPN By, 0135/295, Akta osobowe Matysa Ryszarda.
(K.Ch.)

Mazur Jan

s. Tadeusza

ur. 25 V 1955 r.

Przebieg służby:

30 XI 1978 – inspektor Grupy Operacyjnej w Grudziądzu Wydziału II SB KW MO w Toruniu; 1 X 1981 – starszy inspektor Grupy Operacyjnej w Grudziądzu Wydziału II SB KW MO w Toruniu; 1 X 1982–1 VII 1983 – słuchacz Studium Podyplomowego ASW w Świdrze; 16 V 1985 – młodszy inspektor umieszczony na wolnym etacie inspektora Sekcji Rolnictwa i Przetwórstwa Rolno-Spożywczego Wydziału Przepływów Gospodarczych WUSW w Toruniu; 1 III 1986 – inspektor Referatu II SB RUSW w Toruniu; 1 II 1988 – starszy inspektor Referatu II SB RUSW w Toruniu; 1 XI 1988 – kierownik Referatu II SB RUSW w Toruniu; 16 VII 1989 – inspektor umieszczony na wolnym etacie kierow-

nika Referatu II SB RUSW w Toruniu; 1 XI 1989 – inspektor Sekcji SB RUSW w Toruniu; 31 VII 1990 – zwolniony.

Awanse:

szeregowy – 1978; podporucznik MO – 23 VIII 1983; porucznik MO – 20 IX 1988.

Źródło: AIPN By, 0135/252, Akta osobowe Mazura Jana.

(M.S.)

Mazur Stefan

s. Władysława

ur. 1 V 1921 r.

Przebieg służby:

19 I 1946 – referent PUBP w Ząbkowicach Śląskich; 14 III 1946 – oficer śledczy PUBP w Ząbkowicach Śląskich; 1 VII 1947 – starszy oficer śledczy PUBP w Ząbkowicach Śląskich; 1 X 1947 – starszy oficer śledczy Referatu Śledczego PUBP w Ząbkowicach Śląskich; 18 V 1948 – uczestnik Kursu Śledczego CW MBP w Legionowie; 1 I 1949 – starszy oficer śledczy Sekcji Śledczej PUBP w Dzierżoniowie; 1 IX 1950 – kierownik Sekcji Śledczej PUBP w Dzierżoniowie; 15 VI 1951 – zastępca naczelnika Wydziału Śledczego WUBP w Bydgoszczy; 9 XI 1953 – uczestnik Kursu Aktywu Kierowniczego w CW MBP w Legionowie; [b.d.].

Awanse:

podporucznik – 30 XII 1949; porucznik – 22 VII 1952; [b.d.].

Źródło: AIPN By, Karta ewidencyjna funkcjonariusza BP.

(K.Ch.)

Mazurkiewicz Czesław

s. Władysława

ur. 14 XII 1924 r.

Przebieg służby:

25 I 1949 – kartotekowy Służby Mundurowej Kwatermistrzostwa WUBP w Bydgoszczy; 1 III 1950 – referent zaopatrzenia KBW i WOP Służby Mundurowej Kwatermistrzostwa WUBP w Bydgoszczy; 1 XI 1950 – starszy referent planowania i zastępca naczelnika Służby Mundurowej Kwatermistrzostwa/Wydziału Administracyjno-Gospodarczego WUBP w Bydgoszczy; 1 XII 1953–30 IX 1954 – uczestnik kursu w Centrum Wyszko-
lenia Służby Tyłów MON w Poznaniu; 1 IV 1955 – kierownik Służby Zaopatrzenia Wydziału Administracyjno-Gospodarczego WUdsBP w Bydgoszczy; 30 VII 1956 – zawieszony w pełnieniu obowiązków służbowych; 30 IX 1956 – zwolniony.

Awanse:

plutonowy – 22 VII 1946; chorąży – 28 XII 1950; podporucznik – 22 VII 1952; porucznik – 20 VII 1955.

Źródło: AIPN By, 0122/2582, Akta osobowe Mazurkiewicza Czesława.
(M.S.)

Mądrzejowski Bronisław

s. Juliana

ur. 28 lub 29 VI 1918 r.

Przebieg służby:

14 IX 1944 – cenzor RBP/MBP; 16 I 1945 – w dyspozycji Wydziału Personalnego MBP; 21 I 1945 – kierownik Sekcji 6 Wydziału I WUBP w Katowicach; 3 IX 1945 – w dyspozycji kierownika Wydziału VI Departamentu I MBP; 15 IX 1945 – kierownik Wydziału I WUBP w Katowicach; 30 I 1946 – kierownik Wydziału VII WUBP w Katowicach; 25 III 1946 – naczelnik Wydziału III WUBP w Katowicach; 1 III 1947 – w dyspozycji dyrektora Departamentu III MBP; 15 III 1947 – starszy referent Wydziału II Departamentu III MBP; 1 VII 1947 – naczelnik Wydziału III WUBP w Bydgoszczy; 1 III 1948 – naczelnik Wydziału I WUBP w Bydgoszczy; 25 II 1950 – p.o. zastępca szefa WUBP w Kielcach; 1 VI 1955 – zastępca kierownika WUdsBP w Bydgoszczy; 1 I 1957 – starszy inspektor Inspektoratu Kierownictwa ds. Bezpieczeństwa KW MO w Bydgoszczy; 15 VII 1957 – II zastępca komendanta wojewódzkiego MO ds. Bezpieczeństwa w Bydgoszczy; 1 V 1967 – zastępca komendanta wojewódzkiego MO ds. SB w Bydgoszczy; 5 IV 1970 – zwolniony.

Awanse:

podporucznik – 2 V 1945; porucznik – 22 VII 1946; kapitan – 22 XII 1947; major – 22 VII 1950; major MO – 11 II 1957; podpułkownik MO – 8 II 1958; pułkownik MO – 22 VII 1962.

Źródło: AIPN By, 0122/3089, Akta osobowe Mądrzejowskiego Bronisława.
(K.Ch.)

Mejzner Antoni

s. Antoniego

ur. 26 IX 1913 r.

Przebieg służby:

20 II 1945 – kierownik Sekcji 1 PUBP we Włocławku; 5 IX 1945 – p.o. kierownik PUBP w Lipnie; III–IX 1947 – słuchacz sześciu-

Przebieg służby i awanse funkcjonariuszy...

---

miesięcznego kursu w CS MBP w Łodzi; 15 I 1948 – zastępca szefa i równocześnie p.o. szef PUBP we Włocławku; 1 VII 1948 – zastępca szefa i równocześnie p.o. szef PUBP w Świeciu; 1 VII 1950 – w dyspozycji szefa WUBP w Bydgoszczy; 1 IX 1950 – kierownik RO przy Warsztatach Mechanicznych PKP nr 13 przy Wydziale IV (następnie przy Wydziale VIII) WUBP w Bydgoszczy; 30 IX 1952 – zwolniony.

Awanse:

podporucznik – 20 XII 1946.

Źródło: AIPN By, 0122/1500, Akta osobowe Mejniera Antoniego.

(W.P.)

Michalak Kazimierz

s. Piotra

ur. 4 IX 1925 r.

Przebieg służby:

1 IV 1946–30 IV 1947 – naczelnik Wydziału ds. Funkcjonariuszy WUBP w Bydgoszczy; [b.d.].

Awanse:

ppor. – [b.d.]

Źródło: AIPN By, Karta ewidencyjna funkcjonariusza BP.

(M.S.)

Michalak Roman

s. Jana

ur. 7 VIII 1917 r.

Przebieg służby:

17 V 1945 – funkcjonariusz ochrony PUBP w Szubiniu; 1 VII 1945 – p.o. kierownik Sekcji 3 PUBP w Szubiniu; 12 XI 1945 – słuchacz kursu w CS MBP w Łodzi; 7 II 1946 – w dyspozycji kierownika WUBP w Bydgoszczy; 20 III 1946 – starszy referent PUBP w Aleksandrowie Kujawskim; 1 X 1947 – starszy referent Referatu III PUBP w Aleksandrowie Kujawskim; 1 XI 1949 – starszy referent przy szefie PUBP w Rypinie; 1 II 1950 – zastępca szefa PUBP w Rypinie; 16 IV 1951 – uczestnik Kursu Przeszkolenia Politycznego Aktywu Kierowniczego MBP w CW MBP w Legionowie; 1 XI 1951 – szef PUBP w Szubiniu; 15 I 1953 – w dyspozycji szefa WUBP w Bydgoszczy; 30 VI 1953 – zwolniony.

Awanse:

chorąży – 28 I 1946; podporucznik – 31 XII 1948; porucznik – 28 XII 1950.

Źródło: AIPN By, 0122/1506, Akta osobowe Michalaka Romana.

(K.Ch.)

Michałowski Jan

s. Andrzeja

ur. 7 III 1922 r.

Przebieg służby:

10 II 1945 – milicjant posterunku MO w Lisewie; 20 IV 1945 – wartownik PUBP w Chełmnie; V 1945 – kierownik Sekcji 3 PUBP w Chełmnie; 4 VIII 1945 – kierownik Sekcji 5 PUBP w Chełmnie; 3 IV 1946 – referent PUBP w Chełmnie; 1 III 1947 – starszy referent PUBP w Chełmnie; 1 VI 1947 – starszy referent PUBP w Inowrocławiu; 1 XI 1947 – starszy referent przy Kierownictwie PUBP w Inowrocławiu; 1 VII 1948 – uczestnik Kursu Oficerów BP CW MBP w Legionowie; 15 IV 1949 – w dyspozycji szefa WUBP w Bydgoszczy; 1 VII 1949 – zastępca naczelnika Wydziału Miejskiego WUBP w Bydgoszczy; 1 II 1950 – szef PUBP w Lipnie; 1 II 1951 – szef PUBP w Grudziądzu; 1 III 1953 – naczelnik Wydziału IX WUBP w Bydgoszczy; 1 IX 1954 – naczelnik Wydziału IV WUBP w Bydgoszczy; 1 VIII 1955–31 VII 1956 – słuchacz Roczno Kursu Specjalnego KGB dla Aktywu Kierowniczego KdsBP w Moskwie; 1 VIII 1956 – w dyspozycji Departamentu Kadr i Szkolenia; 1 XI 1956 – naczelnik Wydziału II WUdsBP w Bydgoszczy; 28 XI 1956 – naczelnik Wydziału II SB KW MO w Bydgoszczy; 1 VI 1957 – starszy inspektor Inspektoratu Kierownictwa ds. Bezpieczeństwa KW MO w Bydgoszczy; 15 III 1958 – naczelnik Wydziału II SB KW MO w Gdańsku; 10 VI 1961 – naczelnik Wydziału II SB KW MO w Bydgoszczy; 5 I–22 III 1967 – uczestnik Kursu Doskonalenia Kadr Kierowniczych SB MSW; 10 XI 1969 – naczelnik Wydziału Paszportów i Dowodów Osobistych SB KW MO w Bydgoszczy; 5 III 1970 – w dyspozycji komendanta wojewódzkiego MO w Bydgoszczy; 3 IV 1970 – zwolniony.

Awanse:

podporucznik – 12 IV 1949; porucznik – 22 VII 1950; kapitan – 22 VII 1952; kapitan MO – 11 II 1957; major MO – 18 VII 1957; podpułkownik MO – 2 VII 1962.

Źródło: AIPN By, 0122/3098, Akta osobowe Michałowskiego Jana.

(K.Ch.)

Michnik Władysław

s. Teodora

ur. 29 IX 1923 r.

Przebieg służby:

11 XI 1945 – referent PUBP w Bydgoszczy; 1 VIII 1947 – starszy referent PUBP w Bydgoszczy; 1 XI 1947 – starszy referent Referatu III PUBP w Bydgoszczy; 17 XII 1947 – słuchacz sześciotygodniowego Kursu Kierowników Referatów w CW MBP w Legionowie; 15 III 1950 – starszy referent przy szefie PUBP w Aleksandrowie Kujawskim; IV–15 VI 1950 – p.o. szef PUBP w Aleksandrowie Kujawskim (bez zatwierdzenia rozkazem personalnym); 1 IV 1952 – starszy referent Sekcji 1 Wydziału III WUBP w Bydgoszczy; 1 V 1952 – szef Sekcji 1 Wydziału III WUBP w Bydgoszczy; 15 VII 1954 – kierownik RO Zakładów Wytwórstwa Sprzętu Instalacyjnego przy Wydziale IV WUBP w Bydgoszczy; 1 XI 1954 – szef PUBP we Włocławku; 1 IV 1955 – kierownik PUdsBP we Włocławku; 15 I 1957 – zwolniony.

Awanse:

chorąży – 22 XII 1947; podporucznik – 18 VII 1949; porucznik – 22 VII 1952.

Źródło: AIPN By, 0122/2801, Akta osobowe Michnika Władysława.
(K.Ch.)

Mickiewicz Artur

s. Bronisława

ur. 28 IX 1923 r.

Przebieg służby:

15 VI 1945 – zastępca kierownika Sekcji 3 PUBP w Aleksandrowie Kujawskim; 6 VIII 1945 – kierownik Sekcji 3 PUBP w Aleksandrowie Kujawskim; 3 IV 1946 – starszy referent PUBP w Aleksandrowie Kujawskim; [b.d.] 1947 – uczestnik Kursu Szefów PUBP w CW MBP w Legionowie; 1 II 1947 – p.o. zastępca szefa PUBP w Aleksandrowie Kujawskim; 1 X 1947 – zastępca szefa PUBP w Inowrocławiu; 1 I 1948 – zastępca naczelnika i równocześnie p.o. naczelnik Wydziału I WUBP w Bydgoszczy; 5 II 1949 – szef PUBP w Toruniu; 1 X 1950 – naczelnik Wydziału IV WUBP w Bydgoszczy; 1 VII 1951 – zastępca szefa WUBP w Lublinie; 1 V 1952 – zastępca szefa WUBP w Rzeszowie; 1 I 1955 – zastępca kierownika WUdsBP w Rzeszowie; 1 X 1955 – kierownik WUdsBP w Lublinie; 1 I 1957 – zastępca komendanta wojewódzkiego MO ds. SB w Lublinie; 1 VI 1960 – I zastępca komendanta wojewódzkiego MO ds. Bezpieczeństwa w Krakowie; 31 VIII 1968 – zwolniony.

Awanse:

chorąży – 5 XI 1946; podporucznik – 10 VII 1947; porucznik – 16 VII 1948; kapitan – 30 XII 1949; major – 21 VII 1955; major MO – 29 XII 1956; podpułkownik MO – 2 VII 1959; pułkownik MO – 29 VI 1963.

Źródło: AIPN, 0194/2535, Akta osobowe Mickiewicza Artura.

(M.S.)

Mierczański Roman

s. [b.d.]

ur. 24 XII 1921 r.

Przebieg służby:

22 VI 1945 – p.o. zastępca kierownika Sekcji 3 PUBP w Brodnicy; 31 X 1945 – p.o. kierownik Sekcji 3 PUBP w Brodnicy; 21 XII 1946 – referent Wydziału ds. Funkcjonariuszy WUBP w Bydgoszczy; 14 I 1947 – p.o. zastępca naczelnika Wydziału ds. Funkcjonariuszy WUBP w Bydgoszczy; 1 V 1947 – zastępca naczelnika i p.o. naczelnik Wydziału ds. Funkcjonariuszy WUBP w Bydgoszczy; 1 VII 1947 – zastępca naczelnika Wydziału ds. Funkcjonariuszy WUBP w Bydgoszczy; 1 VII 1948 – uczestnik kursu w CW MBP w Legionowie; 1 XII 1949 – starszy referent Sekcji 5 Wydziału I WUBP w Bydgoszczy; 15 VIII 1950 – zastępca naczelnika i p.o. naczelnik Wydziału ds. Funkcjonariuszy WUBP w Lublinie; 1 VII 1951 – starszy oficer śledczy Wydziału III Biura ds. Funkcjonariuszy MBP; 1 II 1952 – starszy referent Sekcji 2 Wydziału Organizacyjnego Gabinetu Ministra MBP; 1 II 1953 – kierownik Sekcji 1 Wydziału Organizacyjnego Gabinetu Ministra MBP; 15 IX 1954 – kierownik Sekcji 1 Wydziału I Gabinetu Ministra BP; 1 IV 1955 – kierownik Sekcji 1 i p.o. naczelnik Wydziału Informacyjno-Sprawozdawczego Gabinetu przewodniczącego KdsBP; 1 XII 1955 – starszy radca Wydziału Prawno-Normatywnego Gabinetu przewodniczącego KdsBP; 7 I 1957 – oddelegowany do JW 2000; 1 XII 1957 – inspektor Wydziału Ogólnego Gabinetu Ministra MSW; 1 VII 1958 – starszy inspektor Wydziału Ogólnego Gabinetu Ministra MSW; 1 IX 1961 – starszy inspektor Wydziału „O” Gabinetu Ministra MSW; 15 XII 1964 – inspektor Działu I Głównego Inspektoratu MSW; 1 II 1967 – starszy radca prawny i zastępca naczelnika Wydziału Normatywno-Prawnego Gabinetu Ministra MSW; 1 IV 1967 – zastępca naczelnika Wydziału Normatywno-Prawnego Gabinetu Ministra MSW; 1 VII 1968 – naczelnik Wydziału Normatywno-Prawnego Gabinetu Ministra MSW; 25 V 1973 – zwolniony.

Awanse:

[b.d.]

Źródło: *Służba Bezpieczeństwa...*, t. 2, s. 672.

(M.S.)

Mieszczynski Władysław

s. Szczepana
ur. 22 III 1919 r.

Przebieg służby:

24 VIII 1945 – referent PUBP w Rypinie; 1 XI 1947 – referent Referatu V PUBP w Sępólnie Krajeńskim; 1 V 1952 – referent powiatowy PUBP w Lipnie; 1 I 1953 – starszy referent powiatowy PUBP w Lipnie; 15 IX 1953 – słuchacz Roczego Kursu Przeszkolenia Oficerów CW MBP w Legionowie; 26 VII 1954 – w dyspozycji szefa WUBP w Bydgoszczy; 1 IX 1954 – referent Sekcji 6 Wydziału I WUBP w Bydgoszczy; 1 XI 1954 – zastępca szefa PUBP w Mogilnie; 1 IV 1955 – kierownik PDdsBP w Wyrzysku; 31 I 1957 – zwolniony.

Awanse:

plutonowy – 1 IX 1947; sierżant – 15 VII 1952; starszy sierżant – 29 XII 1952; chorąży – 21 VII 1954; podporucznik – 20 VII 1955.

Źródło: AIPN Po, 0131/365, Akta osobowe Mieszczynskiego Władysława.
(K.Ch.)

Miklewski Mieczysław

s. Jana
ur. 9 XII 1898 r.

Przebieg służby:

27 III 1945 – wartownik WUBP w Bydgoszczy i p.o. kierownik Plutonu Ochrony (Warty) Sekcji 8 Wydziału I WUBP w Bydgoszczy; 1 XII 1945 – naczelnik Aresztu Wewnętrznego WUBP w Bydgoszczy; 20 VIII 1946 – inspektor Sekcji Uzbrojenia Wydziału Gospodarczego WUBP w Bydgoszczy; 1 VI 1948 – kierownik Rusznikarni Sekcji Uzbrojenia Wydziału Zaopatrzenia WUBP w Bydgoszczy; 15 I 1949 – ekspedytor Działu Magazynów Kwatermistrzostwa WUBP w Bydgoszczy; 1 III 1951 – magazynier pisarz Rusznikarni Służby Uzbrojenia Kwatermistrzostwa WUBP w Bydgoszczy; 10 II 1952 – referent broni PUBP w Bydgoszczy; 20 I 1955 – zbrojmistrz Centralnego Więzienia w Bydgoszczy; 1 VII 1956 – starszy oddziałowy Działu Ochrony Centralnego Więzienia w Bydgoszczy; 1 I 1961 – dowódca zmiany Działu Ochrony Centralnego Więzienia w Bydgoszczy; 31 XII 1961 – zwolniony.

Awanse:

starszy sierżant – V 1945.

Źródło: AIPN By, 472/69, Akta osobowe Miklewskiego Mieczysława.
(K.Ch.)

Mikołajczak Ryszard

s. Bronisława

ur. 16 IX 1946 r.

Przebieg służby:

16 VIII 1972 – oficer SB Referatu ds. SB KP MO w Lipnie; 17 I–28 VIII 1973 – uczestnik przeszkolenia na Kursie w Rocznej Szkole Służby Bezpieczeństwa przy Departamencie Szkolenia i Doskonalenia Zawodowego MSW; 1 X 1973 – inspektor operacyjny Grupy Operacyjnej Referatu ds. SB KP MO w Lipnie; 1 VI 1975 – w dyspozycji komendanta wojewódzkiego MO we Włocławku; 1 VI 1975 – starszy inspektor Wydziału III SB KW MO we Włocławku; 1 VII 1979 – kierownik Sekcji 5 Wydziału III „A” SB KW MO we Włocławku; 1 VI 1981 – kierownik Sekcji 8 Wydziału IV SB KW MO we Włocławku; 1 III 1983 – zastępca kierownika Komisariatu MO ds. SB w Lipnie; 1 VIII 1983 – zastępca szefa RUSW ds. SB w Lipnie; 1 II 1990 – w dyspozycji szefa WUSW we Włocławku; 4 IV 1990 – zwolniony.

Awanse:

kapral MO – 28 VIII 1972; sierżant MO – 6 X 1973; starszy sierżant MO – 1 X 1974; sierżant sztabowy MO – 30 X 1977; młodszy chorąży MO – 3 V 1978; podporucznik MO – 28 IX 1979; porucznik MO – 23 IX 1983; kapitan MO – 12 IX 1987.

Źródło: AIPN By, 0134/577, Akta osobowe Mikołajczaka Ryszarda.

(A.P.-H.)

Mikołajczyk Stefan

s. Jana

ur. 16 XI 1923 r.

Przebieg służby:

6 X 1947 – młodszy referent ds. gospodarczych Wydziału Szkoleniowego WUBP w Bydgoszczy; 1 IX 1948 – referent Sekcji Więziennictwa Wydziału Personalnego WUBP w Bydgoszczy; 1 VI 1949 – starszy referent Sekcji Więziennictwa Wydziału Personalnego WUBP w Bydgoszczy; 1 II 1950 – kierownik Sekcji Więziennictwa Wydziału Personalnego WUBP w Bydgoszczy; 15 VI 1951 – zastępca naczelnika Wydziału Personalnego ds. więziennictwa WUBP w Bydgoszczy; 7 XII 1954 – w dyspozycji MSW; 1 I 1955 – kierownik Działu Kadr Centralnego Więzienia w Bydgoszczy; 1 XI 1956 – inspektor przy Kierownictwie Centralnego Więzienia w Bydgoszczy; 3 IX 1958–11 VII 1959 – słuchacz kursu Służby Więziennej w Ośrodku Szkolenia Aparatu Kierowniczego Jednostek Więziennych w Warszawie; 1 IX 1960 – p.o. kierownik Działu Kadr w Centralnym Więzieniu w Bydgoszczy; 1 VIII 1961 – naczelnik Więzienia w Toruniu; 1 IV 1965 – czasowo delegowany na sta-

nowisko p.o. naczelnika Centralnego Więzienia w Bydgoszczy; 1 IX 1965 – zastępca naczelnika Centralnego Więzienia w Bydgoszczy; 2 V–2 VI 1969 – oddelegowany do czasowego pełnienia obowiązków zastępcy naczelnika Centralnego Więzienia w Łodzi; 1 IX 1969 – naczelnik Centralnego Więzienia w Bydgoszczy; 16 I 1970 – naczelnik Wojewódzkiego Aresztu Śledczego w Bydgoszczy; [b.d.] 1973 – naczelnik Wojewódzkiego Zarządu Zakładów Karnych w Bydgoszczy; 1975–1976 – słuchacz Studium Organizacji Zarządzania Kadry Kierowniczej i Rezerwowej Resortu Sprawiedliwości w Warszawie; 1 I 1976 – dyrektor Okręgowego Zarządu Zakładów Karnych w Bydgoszczy; 28 II 1978 – zwolniony; 14 XI 1981 – przyjęty ponownie do służby na stanowisko dyrektora Okręgowego Zarządu Zakładów Karnych w Bydgoszczy; 12 VII 1982 – skreślony z ewidencji funkcjonariuszy na podstawie aktu zgonu.

Awanse:

chorąży – 18 VII 1949; podporucznik – 28 XII 1950; porucznik – 22 VII 1952; starszy inspektor – 20 VII 1955; podkomisarz – 11 VII 1961; komisarz – 15 V 1965; starszy komisarz – 30 VI 1970; pułkownik Służby Więziennej – 14 XI 1981.

Źródło: AIPN By, 497/51, Akta osobowe Mikołajczyka Stefana.

(M.S.)

Milej Edward

s. Józefa

ur. 26 X 1923 r.

Przebieg służby:

6 IV 1946 – w dyspozycji komendanta powiatowego MO w Morągu; 5 VII 1947 – p.o. instruktor polityczno-wychowawczy KP MO w Morągu; 23 IX 1947 – elew szkoły oficerów polityczno-wychowawczych w Łodzi; 13 XI 1948 – zastępca komendanta powiatowego MO w Piszcu; 19 III 1949 – zastępca komendanta powiatowego MO w Iławie; 1 IX 1949 – kierownik Sekcji Szkolenia Politycznego Wydziału Szkolenia Politycznego KW MO w Olsztynie; 15 V 1950 – kierownik Sekcji 2 Wydziału IV KW MO w Olsztynie; 21 V 1951 – zastępca naczelnika Wydziału IV KW MO w Bydgoszczy; 1 VII 1954 – zastępca naczelnika Wydziału I KW MO w Bydgoszczy; 1 VII 1954 – p.o. naczelnik Wydziału Szkolenia KW MO w Bydgoszczy; 1 V 1955 – komendant Komisariatu Kolejowego MO w Bydgoszczy; 1 IX 1957 – zastępca naczelnika Wydziału Kolejowego KM MO w Bydgoszczy; 1 IX 1958 – kierownik Sekcji Informacyjno-Rozpoznawczej KW MO w Bydgoszczy; 15 VI 1962 – inspektor umieszczony na wolnym etacie starszego inspektora Inspektoratu Kierownictwa SB KW MO w Bydgoszczy; 1 VIII 1962 – sekretarz KZ PZPR przy KW MO w Bydgoszczy; 15 I 1967 – szef Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Przemysłu MSW w Bydgoszczy; 1 III 1970 – naczelnik Wydziału Paszportów i Dowodów Osobistych SB KW MO w Bydgoszczy; 6 IV 1971 – komendant miejski MO w Bydgoszczy; 15 V 1980 – zwolniony; 1 IX 1981 – przyjęty ponownie do służby na pół etatu na stanowisko inspektora w Wydziale do Walki z Przystępczością Gospodarczą KW MO w Bydgoszczy; 31 III 1982 – zwolniony.

Awanse:

plutonowy – 1947; sierżant – 1948; starszy sierżant – 1949; chorąży – 14 VII 1950; podporucznik – 21 VII 1951; porucznik – 21 VII 1954; kapitan MO – 13 VII 1957; major MO – 13 VII 1963; podpułkownik MO – 12 VI 1967; pułkownik MO – 25 IX 1975.

Źródło: AIPN By, 90/6243, Akta osobowe Mileja Edwarda.

(T.R.)

Milewski Wincenty

s. Jana

ur. 3 I 1921 r.

Przebieg służby:

7 VI–1 IX 1945 – słuchacz CS MBP w Łodzi; 27 IX 1945 – referent Sekcji 2 Wydziału I WUBP w Bydgoszczy; 15 II 1946 – referent Sekcji 2 Wydziału VII/III WUBP w Bydgoszczy; 1 II 1947 – starszy referent i p.o. szef PUBP w Tucholi; 1 IV 1948 – zastępca szefa i p.o. szef PUBP w Grudziądzu; 1 I 1949 – szef PUBP w Grudziądzu; 1 IV 1950 – referent ds. Referatów Ochrony Wydziału IV UBP na m. st. Warszawę; 1 VI 1951 – kierownik RO Przedsiębiorstwa Budowlanego „Beton Stal” Żerań przy Wydziale IV UBP na m. st. Warszawę; [b.d.] – kierownik RO Fabryki Samochodów Osobowych „Żerań” przy Wydziale IV UBP na m. st. Warszawę; 15 XII 1952 – zastępca naczelnika Wydziału IV UBP na m. st. Warszawę; 1 IV 1953 – zastępca naczelnika i równocześnie p.o. naczelnik Wydziału IX UBP na m. st. Warszawę; 1 VI 1954 – naczelnik Wydziału IX UBP na m. st. Warszawę; 1 IX 1954 – naczelnik Wydziału IV UBP na m. st. Warszawę; 1 IV 1955 – naczelnik Wydziału IV UdsBP na m. st. Warszawę; 31 X 1956 – zwolniony.

Awanse:

chorąży – 15 II 1946; podporucznik – 22 VII 1946; porucznik – 22 XII 1947; kapitan – 18 VII 1949; major – 21 VII 1954.

Źródło: AIPN, 0942/79, Akta osobowe Milewskiego Wincentego.

(A.P.-H., M.S.)

Misz Henryk

s. Henryka

ur. 22 XI 1950 r.

Przebieg służby²⁵:

1 III 1974 – inspektor umieszczony na wolnym etacie starszego inspektora Wydziału III SB KW MO w Bydgoszczy; 1 X 1974 – inspektor Wydziału III SB KW MO w Bydgoszczy; 20 I–19 II 1975

²⁵ Przed wstąpieniem do służby w SB, jeszcze jako student UMK, był wykorzystywany operacyjnie jako kontakt obywatelski, zob. AIPN By, 077/1258, Wniosek o zniszczenie teczek personalnych i roboczych, 17 V 1977 r., k. 25.

– uczestnik przeszkolenia na Kursie Wstępnym dla nowo przyjętych pracowników Służby Bezpieczeństwa przy KW MO w Bydgoszczy; 1 VI 1975 – w dyspozycji komendanta wojewódzkiego MO w Toruniu; 1 VI 1975 – starszy inspektor Sekcji 3 (następnie 1) Wydziału III SB KW MO w Toruniu; 29 IX 1977–24 VI 1978 – słuchacz Studium Podyplomowego ASW w Świdrze; 1 VII 1978 – starszy inspektor Inspektoratu Analityczno-Informacyjnego zastępcy komendanta wojewódzkiego MO ds. SB w Toruniu; 1 X 1982 – zastępca naczelnika Wydziału III SB KW MO/WUSW w Toruniu²⁶; 2 II–3 VII 1987 – uczestnik pięcioletniego Kursu Specjalnego w Wyższej Szkole KGB w Moskwie; 1 I 1989 – kierownik Inspektoratu 2 SB WUSW w Toruniu; 1 XI 1989 – naczelnik Wydziału Studiów i Analiz SB WUSW w Toruniu; 5 V 1990 – zwolniony.

Awanse:

podporucznik MO – 19 VI 1978; porucznik MO – 10 VII 1981; kapitan MO – 18 IX 1984; major MO – 20 IX 1988.

Źródło: AIPN By, 0135/255, Akta osobowe Misza Henryka.

(K.Ch., M.S.)

Molenda Edmund

s. Andrzeja

ur. 22 XI 1923 r.

Przebieg służby:

1 VIII 1947 – młodszy referent PUBP w Bydgoszczy; 1 XI 1947 – młodszy referent placówki bydgoskiego PUBP w Solcu Kujawskim; 3 I 1948 – absolwent trzymiesięcznego Kursu Specjalnego w Szkole WUBP w Bydgoszczy; 1 II 1948 – referent placówki bydgoskiego PUBP w Fordonie; 1 VII 1948 – p.o. starszy referent bydgoskiej placówki PUBP w Fordonie; 1 I 1949 – starszy referent placówki bydgoskiego PUBP w Fordonie; 1 V 1952 – starszy referent przy Kierownictwie PUBP w Bydgoszczy; 15 XI 1952 – zastępca szefa PUBP w Szubinie; 1 X 1953 – szef PUBP w Szubinie; 17 XII 1954–9 VII 1955 – uczestnik sześciomiesięcznego kursu w Centralnej Szkole PZPR w Warszawie; 1 IX 1955 – kierownik PUdsBP w Świeciu; 1 I 1957 – zastępca komendanta powiatowego MO ds. Bezpieczeństwa w Świeciu; 1 XI 1965 – zastępca/I zastępca komendanta miejskiego MO ds. Bezpieczeństwa w Inowrocławiu; 11 I–31 III 1966 – słuchacz Kursu Doskonalenia Kadr Kierowniczych Służby Bezpieczeństwa MSW przy Departamencie Kadr i Szkolenia MSW; 1 VI 1975 – naczelnik Wydziału IV SB KW MO/WUSW w Toruniu; 31 VIII 1983 – zwolniony.

---

²⁶ Od 23 I 1984 r. kierownik Samodzielnej Grupy Operacyjno-Śledczej SB (z zachowaniem dotychczasowego etatu), utworzonej przez szefa WUSW w Toruniu, płk. dr. Stanisława Łukasiaka, w celu zwalczania toruńskiego podziemia solidarnościowego.

Awanse:

kapral – 8 V 1947; starszy sierżant – 1 V 1949; chorąży – 30 XII 1949; podporucznik – 21 VII 1954; porucznik MO – 11 II 1957; kapitan MO – 29 VI 1961; major MO – 28 V 1966; podpułkownik – 30 VI 1969; pułkownik – 1 VII 1983.

Źródło: AIPN By, 0135/101, Akta osobowe Molendy Edmunda.

(K.Ch.)

Mroziak Dionizy

s. Antoniego

ur. 5 II 1940 r.

Przebieg służby:

16 XI 1962 – majster rusznikarz Służby Uzbrojenia Kwatermistrzowskiego KW MO w Bydgoszczy; 1 IV 1967 – milicjant majster rusznikarz Służby Uzbrojenia Kwatermistrzowskiego KW MO w Bydgoszczy; 1 IV 1969 – milicjant majster rusznikarz Wydziału Zaopatrzenia KW MO w Bydgoszczy; 1 VII 1970 – oficer ewidencji operacyjnej Sekcji 2 Wydziału „C” SB KW MO w Bydgoszczy; 26 IX 1972–19 VII 1973 – słuchacz Rocznej Oficerskiej Szkoły nr 1 SB CW MSW w Legionowie; 1 V 1974 – inspektor Sekcji 2 Wydziału „C” SB KW MO w Bydgoszczy; 1 VI 1975 – referent Sekcji 3 Wydziału „C” SB KW MO w Bydgoszczy; 1 II 1976 – inspektor Sekcji 1 Wydziału „C” SB KW MO w Bydgoszczy; 16 VI 1978 – kierownik Sekcji Wydziału „C” SB KW MO w Bydgoszczy; 1 VI 1979 – zastępca naczelnika Wydziału „C” SB KW MO/WUSW w Bydgoszczy; 16 III 1987 – naczelnik Wydziału „C” SB WUSW w Bydgoszczy; 5 XII 1989 – w dyspozycji szefa WUSW w Bydgoszczy; 3 I 1990 – skreślony z ewidencji funkcjonariuszy na podstawie aktu zgonu.

Awanse:

kapral MO – 4 VII 1964; plutonowy MO – 10 VII 1968; sierżant MO – 11 VI 1971; podporucznik MO – 29 VI 1973; porucznik MO – 16 VI 1976; kapitan MO – 12 VI 1980; major MO – 17 IX 1985.

Źródło: AIPN By, 0122/3440, Akta osobowe Mrozika Dionizego.

(K.Ch.)

Mróz Zdzisław

s. Jana

ur. 2 XI 1905 r.

Przebieg służby:

1 II 1945 – kierownik Sekcji 3 Wydziału I WUBP w Łodzi; 8 I 1946 – zastępca kierownika Urzędu ds. Administracyjno-Go-

Przebieg służby i awanse funkcjonariuszy...

---

spodarczych WUBP w Łodzi; 14 III 1948 – szef WUBP w Bydgoszczy]; 20 V 1948 – szef WUBP w Łodzi; 1 III 1950 – w dyspozycji dyrektora Departamentu Kadr MBP; 1 VIII 1950 – wicedyrektor Centralnego Biura Paszportów KG MO; 15 III 1952 – szef Oddziału Dowodów Osobistych KG MO; 1 VIII 1954 – szef Oddziału Ewidencji Ludności i Dowodów Osobistych KG MO; 31 VIII 1955 – zwolniony.

Awanse:

podporucznik – 16 XI 1945; porucznik – 21 V 1946; kapitan – 5 XI 1946; major – 10 VII 1947; podpułkownik – 14 VII 1950.

Źródło: AIPN, 706/551, Akta osobowe Mroza Zdzisława.
(M.S.)

Musiał Władysław

s. Andrzeja
ur. 7 VII 1920 r.

Przebieg służby:

1 XI 1944 – funkcjonariusz ochrony WUBP w Kielcach; 9 XII 1944 – słuchacz 1. Centralnej Szkoły Oficerskiej RBP/MBP w Lublinie; 22 I 1945 – funkcjonariusz grupy operacyjnej MBP na województwo pomorskie; 9 III (?)/IV–20 VI 1945 – zastępca kierownika PUBP w Lipnie; 20 VI 1945 – w dyspozycji kierownika WUBP w Bydgoszczy; 25 VI 1945 – zwolniony.

Awanse:

Bez stopnia w UB.

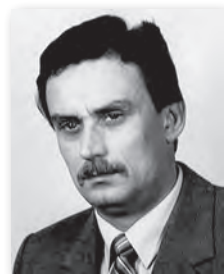
Źródło: AIPN By, 0122/2836, Akta osobowe Musiała Władysława; AIPN By, 053/1, Raport kierownika PUBP w Lipnie, 18 IV 1945 r., k. 2.
(K.Ch.)

Muszałik Wiesław

s. Zdzisława
ur. 3 XI 1950 r.

Przebieg służby:

16 II 1976 – kontroler umieszczony na wolnym etacie starszego kontrolera Wydziału „W” SB KW MO we Włocławku; 1 XI 1976 – kontroler Wydziału „W” SB KW MO we Włocławku; 1 X 1979–21 V 1982 – słuchacz WSO MSW w Legionowie; 21 V 1982 – w dyspozycji komendanta wojewódzkiego MO we Włocławku; 1 VI 1982 – starszy inspek-

tor Wydziału IV SB KW MO we Włocławku; 1 VII 1983 – starszy inspektor Sekcji „C” Wydziału Zabezpieczenia Operacyjnego SB KW MO/WUSW we Włocławku; 1 XII 1983 – kierownik Sekcji „C” Wydziału Zabezpieczenia Operacyjnego SB WUSW we Włocławku; 15 VII 1988 – w dyspozycji szefa WUSW we Włocławku; 1 XII 1988 – kierownik zmiany Sekcji „W” Wydziału Zabezpieczenia Operacyjnego SB WUSW we Włocławku; 16 VI 1989 – starszy inspektor Sekcji „B” Wydziału Zabezpieczenia Operacyjnego SB WUSW we Włocławku; 16 XII 1989 – inspektor Wydziału Dochodzeniowego RUSW we Włocławku; 31 VII 1990 – zwolniony.

Awanse:

szeregowy MO – [przed] 1980; podchorąży MO – [przed] 1981; kapral MO – 30 IX 1981; podporucznik MO – 11 V 1982; porucznik MO – 17 IX 1985; kapitan MO – 21 IX 1989.

Źródło: AIPN By, 315/286, Akta osobowe Muszalika Wiesława.
(K.Ch.)

Nadolski Edward

s. Ignacego
ur. 6 V 1940 r.

Przebieg służby:

1 I 1963 – oficer operacyjny Referatu ds. Bezpieczeństwa KP MO w Bydgoszczy; 7 IX 1964–31 VII 1965 – słuchacz Oficerskiej Szkoły Operacyjnej SB CW MSW w Legionowie; 26 VII 1965 – w dyspozycji zastępcy komendanta wojewódzkiego MO ds. Bezpieczeństwa w Bydgoszczy; 1 IX 1965 – oficer operacyjny Referatu ds. Bezpieczeństwa/SB KP MO w Bydgoszczy; 1 XII 1970 – inspektor operacyjny Referatu ds. SB KP MO w Bydgoszczy; 1 VI 1975 – inspektor Wydziału II SB KW MO w Bydgoszczy; 1 IV 1976 – starszy inspektor Wydziału II SB KW MO w Bydgoszczy; 1 III 1978 – kierownik Sekcji Wydziału II SB KW MO w Toruniu; 1 III 1983 – zastępca kierownika Komisariatu MO ds. SB w Nakle; 1 VIII 1983 – zastępca szefa RUSW ds. SB w Nakle; 31 I 1990 – zwolniony.

Awanse:

kapral MO – 5 I 1963; podporucznik MO – 10 VII 1965; porucznik MO – 11 VI 1971; kapitan MO – 2 VII 1979; major MO – 18 IX 1984.

Źródło: AIPN By, 0122/3441, Akta osobowe Nadolskiego Edwarda.
(K.Ch.)

Nawotka Stanisław

s. Jana

ur. 30 VIII 1917 r.

Przebieg służby:

7 III 1945 – funkcjonariusz (wywiadowca) Sekcji 7 WUBP w Bydgoszczy; 1 IX 1945 – starszy referent Sekcji 1 Wydziału I WUBP w Bydgoszczy; 20 IX 1945 – starszy referent Referatu I MUBP/PUBP w Bydgoszczy; 1 III 1947 – starszy referent Sekcji 1 Wydziału I WUBP w Bydgoszczy; 1 I 1952 – kierownik Sekcji 1 Wydziału I WUBP w Bydgoszczy; 10 IX 1952–30 VII 1953 – uczestnik Kursu „O” w Rocznej Szkole Oficerskiej CW MBP w Legionowie; 11 VIII 1953 – w dyspozycji dyrektora Departamentu Kadr MBP; 31 VIII 1953 – starszy referent Sekcji 2 Wydziału I Departamentu I MBP; 15 II 1954 – kierownik Sekcji 5 Wydziału I WUBP w Bydgoszczy; 1 IV 1955 – kierownik PUdsBP w Inowrocławiu; 1 X 1956 – w dyspozycji kierownika WUdsBP w Bydgoszczy; 1 XI 1956 – starszy oficer operacyjny Sekcji 6 „A” Wydziału IV WUdsBP w Bydgoszczy; 1 I 1957 – starszy oficer operacyjny Wydziału II SB KW MO w Bydgoszczy; 1 X 1960 – kierownik Samodzielnej Sekcji Rejestracji Cudzoziemców SB KW MO w Bydgoszczy; 1 XII 1965 – kierownik Samodzielnej Sekcji Kontroli Ruchu Granicznego SB KW MO w Bydgoszczy; 28 II 1970 – zwolniony; 2 XI 1977 – kierownik Ośrodka Wczasów MSW w Pieczyskach (w powiecie bydgoskim); 2 VI 1980 – zwolniony.

Awanse:

sierżant – 24 IV 1946; chorąży – 22 XII 1947; podporucznik – 18 VII 1949; porucznik – 22 VII 1952; kapitan – 2 VII 1953; kapitan MO – 11 II 1957; major MO – 2 VII 1962.

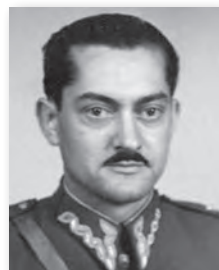
Źródło: AIPN By, 0122/3099, Akta osobowe Nawotki Stanisława.

(K.Ch.)

Niewiadomski Zygmunt

s. Kazimierza

ur. 13 XII 1925 r.

Przebieg służby:

17 II 1945 – cenzor Wydziału Cenzury Wojennej WUBP w Łodzi; 1 III 1945 – p.o. zastępca kierownika Wojewódzkiego Oddziału Cenzury Wojennej WUBP w Poznaniu; 23 V 1945 – zwolniony; 21 VII 1945 – ponownie przyjęty do służby na stanowisko młodszego referenta PUBP w Inowrocławiu; 10 II 1946 – zwolniony; 15 III 1946 – ponownie przyjęty do służby na stanowisko referenta Referatu III PUBP w Inowrocławiu; 1 VII 1947 – referent MUBP w Toruniu; 1 XI 1947 – referent Referatu III PUBP w Inowrocławiu; 20 I–18 V 1948 – uczestnik IX Kursu Wojewódzkiej Szkoły Bezpieczeństwa Publicznego w Bydgoszczy; 1 XII 1948 – starszy instruktor Sekcji 1 Wydziału Szkolenia WUBP w Bydgoszczy; 1 III 1949 – starszy instruktor i p.o. kierownik Sekcji 1 Wydziału Szko-

lenia WUBP Bydgoszczy; 1 VI 1950 – kierownik Sekcji 2 Wydziału Szkolenia WUBP w Bydgoszczy; 16 XI 1950 – delegowany do Pleszewa do Tymczasowego Ośrodka Szkolenia MBP jako wykładowca katedry politycznej; 1 V 1951 – zastępca naczelnika Wydziału Szkolenia WUBP w Lublinie; 1 II 1952 – zastępca naczelnika Wydziału Szkolenia WUBP w Bydgoszczy; 30 V 1953 – zwolniony.

Awanse:

chorąży – 18 VII 1949; podporucznik – 21 VII 1951.

Źródło: AIPN By, 0122/1621, Akta osobowe Niewiadomskiego Zygmunta.
(T.R.)

Nowaczyk Jan

s. Jana

ur. 2 IV 1925 r.

Przebieg służby:

1 VI 1945 – wartownik PUBP w Inowrocławiu; 4 XI 1946 – referent PUBP w Inowrocławiu; 1 X 1947 – uczestnik kursu w Szkole WUBP w Bydgoszczy; 15 X 1947 – intendent PUBP w Inowrocławiu; 15 VIII 1948 – intendent PUBP w Świeciu; 15 I 1949 – starszy referent Referatu Gospodarczego PUBP w Świeciu; 1 XII 1950 – inspektor Inspektoratu Kontroli WUBP w Bydgoszczy; 4 XI 1952 – skierowany na przeszkolenie w Zakładach Naukowych MON; 1 X 1953 – w dyspozycji szefa WUBP w Bydgoszczy; 1 X 1953 – naczelnik Służby Żywnościowej Kwatermistrzostwa WUBP w Bydgoszczy; [b.d.].

Awanse:

sierzant – 29 XI 1950; chorąży – 21 VII 1951; podporucznik – 22 VII 1952; porucznik – 21 VII 1954; [b.d.].

Źródło: AIPN By, Karta ewidencyjna funkcjonariusza BP.
(T.R.)

Nowak Adam (Najman Adaś)

s. Walentego (Wolfa)²⁷

ur. 11 IV 1918 r.

Przebieg służby:

30 III–31 V 1945 – słuchacz CS MBP w Łodzi; 4 VI 1945 – w dyspozycji kierownika UBP w Legnicy; 15 VII 1945 – p.o. kierow-

²⁷ Zmiana imienia ojca i matki z Wolfa i Tauby na Walentego i Tamarę została przeprowadzona 17 X 1953 r. Adam Nowak formalnie zmienił personalia z dn. 7 III 1952 r.

nik PUBP w Bystrzycy Kłodzkiej; 1 II 1946 – p.o. kierownik UBP na Miasto i Powiat Jelenia Góra/PUBP w Jeleniej Górze; 24 VI 1947 – zastępca szefa WUBP we Wrocławiu; 22 III 1948 – zastępca szefa WUBP w Bydgoszczy; 15 V–31 VII 1948 – zastępca z p.o. szefa WUBP w Bydgoszczy; 1 V 1952 – p.o. zastępca szefa WUBP w Gdańsku; 15 XI 1953 – w dyspozycji dyrektora Departamentu Kadr MBP; 26 XI 1953 – inspektor Inspektoratu Ministra MBP; 1 III 1955 – w dyspozycji dyrektora Departamentu Kadr i Szkolenia MBP; 1 IV 1955 – zastępca naczelnika Wydziału V Departamentu IV KdsBP; 31 I 1957 – zwolniony.

Awanse:

podporucznik – 3 VI 1945; porucznik – 22 VII 1946; kapitan – 10 VII 1947; major – 21 VII 1951.

Źródło: AIPN, 0193/8518, Akta osobowe Nowaka Adama.

(M.S.)

Nowak Feliks

s. Ludwika

ur. 25 XI 1923 r.

Przebieg służby:

11 IV 1946 – wartownik PUBP w Szubinie; 15 XI 1946–13 II 1947 – słuchacz kursu w Szkole WUBP w Bydgoszczy; 10 II 1947 – młodszy referent PUBP w Wyrzysku; 1 XI 1947 – młodszy referent Referatu V PUBP w Wyrzysku; 1 VII 1948 – referent placówki wyrzyskiego PUBP w Łobżenicy; 1 I 1949 – starszy referent Referatu I PUBP w Wyrzysku; 1 IX 1949–21 VIII 1950 – słuchacz Rocznej Szkoły Oficerskiej w CW MBP w Legionowie; 21 VIII 1950 – w dyspozycji szefa WUBP w Bydgoszczy; 1 IX 1950 – zastępca szefa PUBP w Sępólnie Krajeńskim; 20 IX 1951 – zastępca szefa PUBP w Grajewie (WUBP w Białymstoku); 17 IX 1954 – słuchacz Dwuletniego Wyższego Kursu Przeszkolenia Oficerów BP w Ośrodku Szkolenia MBP w Warszawie; 1 IX 1956 – kierownik PUdsBP w Wysokiem Mazowieckiem; 1 I 1957 – zastępca komendanta powiatowego MO ds. Bezpieczeństwa w Wysokiem Mazowieckiem; 15 X 1960 – starszy oficer operacyjny umieszczony na wolnym etacie starszego oficera techniki operacyjnej Grupy „T” Referatu ds. Bezpieczeństwa KP MO w Łomży; 1 II 1964 – starszy oficer operacyjny Referatu ds. Bezpieczeństwa KP MO w Łomży; 31 I 1965 – w dyspozycji I zastępcy komendanta wojewódzkiego MO ds. Bezpieczeństwa w Białymstoku; 1 III 1965 – zastępca/I zastępca komendanta powiatowego MO ds. Bezpieczeństwa w Łomży; 31 X 1969 – zwolniony.

Awanse:

kapral – 6 VII 1946; plutonowy – 1 V 1949; chorąży – 22 VII 1950; porucznik – 21 VII 1954; kapitan MO – 22 VII 1957.

Źródło: AIPN Bi, 99/254, Akta osobowe Nowaka Feliksa.

(T.R.)

Nowak Klemens

s. Józefa

ur. 15 IX 1919 r.

Przebieg służby:

19 V 1945 – oficer mundurowy WUBP w Bydgoszczy; 1 IX 1945 – kierownik Sekcji Gospodarczej Wydziału III/Gospodarczego WUBP w Bydgoszczy; 1 VIII 1947 – zastępca naczelnika Wydziału Gospodarczego WUBP w Bydgoszczy; 1 I 1949 – zastępca kwatermistrza WUBP w Bydgoszczy; 1 III 1950 – kwatermistrz WUBP w Bydgoszczy; 1 IV 1954 – kwatermistrz WUBP w Stalinogrodzie (Katowicach); 7 XII 1954 – naczelnik Wydziału Administracyjno-Gospodarczego WUdsBP w Katowicach; 1 IV 1956 – naczelnik Wydziału Socjalnego Departamentu Administracyjno-Gospodarczego KdsBP; 1 II 1957 – zastępca dyrektora Zarządu Administracyjno-Gospodarczego MSW; 31 VII 1972 – starszy inspektor Grupy Rezerwowej Departamentu Kadr MSW; 15 I 1976 – zwolniony.

Awanse:

chorąży – 22 XII 1947; podporucznik – 31 XII 1948; porucznik – 30 XII 1949; kapitan – 21 VII 1951; major – 21 VII 1954; major MO – 12 IV 1957; podpułkownik MO – 8 VII 1960; pułkownik MO – 1 VII 1964.

Źródło: AIPN, 0193/4473, Akta osobowe Nowaka Klemensa.

(T.R.)

Nowakowski Czesław

s. Antoniego

ur. 19 VII 1910 r.

Przebieg służby:

8 II 1945 – buchalter WUBP w Bydgoszczy; 9 II 1945 – funkcjonariusz grupy operacyjnej MBP na województwo pomorskie (osobisty współpracownik kpt. Hipolita Duljasza); 1 XI 1945 – p.o. kierownik Sekcji Specjalnej ds. Funkcjonariuszy WUBP w Bydgoszczy (bez zatwierdzenia rozkazem personalnym); 10 II 1946 – p.o. szef PUBP w Inowrocławiu; 15 III 1948 – kierownik Sekcji 2 Wydziału VI Departamentu I MBP; 31 VII 1950 – zwolniony.

Awanse:

chorąży – II 1946; podporucznik – 16 VII 1948.

Źródło: AIPN, 0193/752, Akta osobowe Nowakowskiego Czesława.

(T.R.)

Nowicki Eugeniusz

s. Władysława

ur. 17 VIII 1924 r.

Przebieg służby:

17 I 1949 – oficer śledczy Sekcji 2 Wydziału Śledczego WUBP w Katowicach; 3 IX 1949 – słuchacz Szkoły Oficerów Śledczych CW MBP w Legionowie; 10 II 1950 – wykładowca CW MBP w Legionowie; 1 IX 1950 – wykładowca katedry Wydziału Wyszko-
lenia CW MBP w Legionowie; 15 X 1953 – starszy wykładowca prawa śledczego i kry-
minalistyki CW MBP w Legionowie; 1 X 1955 – starszy wykładowca Katedry Śledztwa
Rocznej Szkoły Podwyższania Kwalifikacji Referentów KdsBP w Legionowie; 1 VIII 1956
– kierownik Katedry Prawa i Śledztwa Rocznej Szkoły Podwyższania Kwalifikacji Refe-
rentów KdsBP w Legionowie; 28 XI 1956 – kierownik Katedry Prawa i Kryminalistyki
CW MSW w Legionowie; 1 I 1957 – kierownik Katedry Prawa i Kryminalistyki rocznej
Szkoły Oficerów Operacyjnych CW MSW w Legionowie; 1 I 1959 – zastępca kierownika
Katedry Prawa i Kryminalistyki CW MSW w Legionowie; 18 II 1959 – starszy wykładowca
Katedry Prawa i Kryminalistyki CW MSW w Legionowie; 1 VIII 1961 – kierownik Sa-
modzielnej Sekcji Organizacyjno-Szkoleniowej CW MSW w Legionowie; 1 IV 1962 – p.o.
naczelnik Wydziału Śledczego SB KW MO w Bydgoszczy; 1 I 1963 – naczelnik Wydzia-
łu Śledczego SB KW MO w Bydgoszczy; 1 VIII 1969 – w dyspozycji dyrektora Depar-
tamentu Kadr MSW; 1 XII 1969 – starszy inspektor Inspektoratu Kierownictwa SB
KW MO w Białymstoku; 1 IV 1973 – starszy inspektor Wydziału VIII Departamen-
tu II MSW; 16 IV 1974 – zwolniony.

Awanse:

chorąży – 31 I 1950; podporucznik – 28 XII 1950; porucznik – 22 VII 1952; kapitan
– 21 VII 1955; kapitan MO – 11 II 1957; major MO – 7 VII 1960; podpułkownik MO
– 27 VI 1964; pułkownik MO – 22 VII 1973.

Źródło: AIPN, 0193/4528, Akta osobowe Nowickiego Eugeniusza.

(T.R., M.S.)

Obuchowicz Czesław

s. Michała

ur. 17 VIII 1919 r.

Przebieg służby:

10 IV 1945 – w dyspozycji dyrektora Departamentu I MBP; 15 IV 1945 – funkcyjna-
riusz grupy operacyjnej okręgu Pomorza Zachodniego; 17 V 1945 – p.o. kierownik PUBP
w Złotowie; 10 XI 1945 – referent Wydziału [do] Walki z Bandytyzmem WUBP w Byd-
goszczy; 1 II 1946 – zastępca kierownika Sekcji 1 Wydziału VII WUBP w Bydgoszczy;
25 IX 1946 – zwolniony.

Awanse:

bez stopnia w UB.

Źródło: AIPN By, 0122/379, Akta osobowe Obuchowicza Czesława.
(M.S.)

Ochmański Zbyszek

s. Bolesława

ur. 16 III 1941 r.

Przebieg służby:

1 IV 1969 – inspektor Wydziału II SB KW MO w Bydgoszczy;
4 IX 1969–14 VII 1970 – słuchacz Rocznej Szkoły Oficerów Operacyjnych SB w CW MSW w Legionowie; 16 I 1973 – starszy inspektor Wydziału II SB KW MO w Bydgoszczy; 1 I 1974 – kierownik Sekcji 5 Wydziału „B” SB KW MO w Bydgoszczy; 1 VI 1975 – w dyspozycji komendanta wojewódzkiego MO w Toruniu; 1 VI 1975 – zastępca naczelnika na wolnym etacie naczelnika Wydziału „B” SB KW MO w Toruniu; 1 XII 1976 – naczelnik Wydziału „B” SB KW MO/WUSW w Toruniu; 14 I–17 III 1985 – uczestnik dwumiesięcznego przeszkolenia w Wyższej Szkole KGB w Leningradzie; 1 XII 1986 – starszy inspektor Wydziału II SB WUSW w Toruniu; 31 III 1990 – zwolniony.

Awanse:

kapral MO – 1 V 1968; podporucznik MO – 9 VII 1970; porucznik MO – 27 VI 1973; kapitan MO – 25 VI 1977; major MO – 17 IX 1982.

Źródło: AIPN By, 0135/189, Akta osobowe Ochmańskiego Zbyszka.
(T.R.)

Olczak Marian

s. Wojciecha

ur. 22 I 1933 r.

Przebieg służby:

1 VII 1958 – kierownik Sekcji Radiowej Wydziału Łączności KW MO w Bydgoszczy; 1 VIII 1964 – zastępca naczelnika Wydziału Łączności KW MO w Bydgoszczy; 16 XI 1965 – naczelnik Wydziału Łączności KW MO w Bydgoszczy; 1 VI 1967 – zastępca komendanta wojewódzkiego MO ds. administracyjno-gospodarczych w Bydgoszczy; 30 VIII 1973–31 VII 1974 – uczestnik rocznego przeszkolenia w Wyższej Szkole KGB w ZSRR; 1 VI 1975 – komendant wojewódzki MO we Włocławku; 17 I 1981 – komendant wojewódzki MO w Krośnie; 5 II 1990 – zwolniony.

Awanse:

podporucznik MO – 2 VII 1959; porucznik MO – 10 VII 1962; kapitan MO – 20 VI 1966; major MO – 15 VI 1967; podpułkownik MO – 28 VI 1969; pułkownik MO – 21 VI 1972.

Źródło: Archiwum Komendy Wojewódzkiej Policji w Bydgoszczy, Karta ewidencyjna funkcjonariusza MO.
(T.R.)

Olejnik Stanisław

s. Antoniego

ur. 7 II 1920 r.

Przebieg służby:

5 II 1945 – kancelista na posterunku MO w Dąbrowie Biskupiej; 1 IX 1945 – pracownik kartoteki PUBP w Inowrocławiu; VI 1946 – absolwent kursu w CS MBP w Łodzi; 1 VI 1946 – młodszy oficer śledczy Wydziału Śledczego WUBP w Bydgoszczy; 1 II 1947 – referent Sekcji 1 Wydziału Personalnego WUBP w Bydgoszczy; 27 VI 1947 – starszy referent ds. więziennictwa Wydziału Personalnego WUBP w Bydgoszczy; 1 VI 1948 – kierownik Sekcji 2 Wydziału Personalnego WUBP w Bydgoszczy; 1 X 1950 – zastępca naczelnika Wydziału Personalnego WUBP w Bydgoszczy; 21 IV 1951 – naczelnik Wydziału Personalnego/Kadr WUBP we Wrocławiu; 1 IV 1955 – naczelnik Wydziału Kadr i Szkolenia WUdsBP w Opolu; 28 X 1956 – kierownik Samodzielnej Sekcji „W” SB KW MO w Opolu; 1 V 1961 – naczelnik Wydziału „W” SB KW MO w Opolu; 13 IX–7 XII 1965 – uczestnik Kursu Doskonalenia Kadr Kierowniczych SB MSW; 1 VI 1976 – naczelnik Wydziału „W” SB KW MO/WUSW w Opolu; 4–22 V 1987 – uczestnik Kursu Doskonalenia Zawodowego Kadry Kierowniczej Pionu „W” Resortu Spraw Wewnętrznych w ASW (XXII Kurs Doskonalenia Zawodowego); 16 VI 1989 – w dyspozycji szefa WUSW w Opolu; 15 II 1990 – zwolniony.

Awanse:

chorąży – 1 I 1948; podporucznik – 31 XII 1948; porucznik – 28 XII 1950; kapitan – 30 X 1952; kapitan MO – 9 IV 1957; major MO – 3 VII 1958; podpułkownik MO – 22 VII 1962; pułkownik MO – 17 IX 1982.

Źródło: AIPN Wt, 0126/1971, Akta osobowe Olejnika Stanisława.
(T.R., M.S.)

Olkowski Henryk

s. Stanisława

ur. 18 II 1927 r.

Przebieg służby:

20 II 1947 – wartownik WUBP w Bydgoszczy; 20 I–18 V 1948 – uczestnik IX Kursu Wojewódzkiej Szkoły Bezpieczeństwa Publicznego w Bydgoszczy; 1 VI 1948 – młodszy referent Sekcji 1 Wydziału I WUBP w Bydgoszczy; 15 IX 1948 – wywiadowca Sekcji 2 Wydziału „A” WUBP w Bydgoszczy; 1 XI 1950 – starszy wywiadowca Sekcji 2 Wydziału „A” WUBP w Bydgoszczy; 1 X 1951 – referent Sekcji 1 Wydziału Personalnego WUBP w Bydgoszczy; 1 II 1953 – w dyspozycji szefa WUBP w Bydgoszczy; 1 III 1953 – referent Sekcji 3 Wydziału „A” WUBP w Bydgoszczy; 10 IX 1954–28 VI 1955 – słuchacz Rocznej Szkoły CW/MBP KdsBP w Legionowie; 1 VIII 1955 – w dyspozycji kierownika WUdsBP w Bydgoszczy; 1 IX 1955 – starszy referent operacyjny PDdsBP w Wyrzysku; 1 IV 1956 – oficer operacyjny PDdsBP w Wyrzysku; 1 I 1957 – starszy oficer operacyjny Referatu ds. Bezpieczeństwa KP MO w Wyrzysku; 1 IX 1958 – zastępca/I zastępca komendanta powiatowego ds. Bezpieczeństwa w Żninie; 25 III 1969 – w dyspozycji komendanta wojewódzkiego MO w Bydgoszczy; 1 IV 1969 – inspektor Wydziału IV SB KW MO w Bydgoszczy; 1 VIII 1970 – starszy inspektor Wydziału IV SB KW MO w Bydgoszczy; 30 IV 1977 – zwolniony.

Awanse:

plutonowy – 22 VII 1950; starszy sierżant – 12 III 1952; chorąży – 21 VII 1954; podporucznik – 25 VI 1955; porucznik MO – 18 VII 1957; kapitan MO – 29 VI 1961; major MO – 12 VI 1967.

Źródło: AIPN By, 90/6128, Akta osobowe Olkowskiego Henryka.
(T.R.)

Onacik Jan

s. Bazylego

ur. 2 IX 1921 r.

Przebieg służby:

30 IV 1945 – referent Sekcji 2 Wydziału I WUBP w Białymstoku; 1 VI 1945 – p.o. kierownik Wydziału [do] Walki z Bandytyzmem WUBP w Białymstoku; 1 II 1946 – p.o. kierownik/p.o. naczelnik Wydziału V WUBP w Białymstoku; 1 IV 1947 – naczelnik Wydziału V WUBP w Białymstoku; 1 VI 1947 – zastępca naczelnika Wydziału I Departamentu V MBP; 15 I 1950 – naczelnik Wydziału III Departamentu V MBP; 1 VI 1951 – szef WUBP w Opolu; 4 X 1954 – szef WUBP we Wrocławiu; 1 I 1955 – kierownik

WUdsBP we Wrocławiu; 1 VIII 1955–31 VII 1956 – słuchacz Roczno Kursu Specjalnego KGB dla Aktywu Kierowniczego KdsBP w Moskwie; 1 VIII 1956 – w dyspozycji dyrektora Departamentu Kadr i Szkolenia KdsBP; 15 IX 1956 – kierownik WUdsBP w Bydgoszczy; 1 I 1957 – I zastępca komendanta wojewódzkiego MO ds. Bezpieczeństwa w Bydgoszczy; 15 I 1958 – odwołany z zajmowanego stanowiska²⁸ i przeniesiony do dyspozycji dyrektora Departamentu Kadr i Szkolenia MSW; 30 VI 1958 – zwolniony.

Awanse:

starszy sierżant – [b.d.]; podporucznik – 16 XI 1945; porucznik – 17 IV 1946; kapitan – 20 XII 1946; major – 18 VII 1949; podpułkownik – 21 VII 1954.

Źródło: AIPN, 0193/7080, Akta osobowe Onacika Jana.

(M.S.)

Ordon Tadeusz

s. Michała

ur. 15 I 1924 r.

Przebieg służby:

10 IX 1944 – przyjęty do służby w MO (funkcjonariusz KW MO w Warszawie); 8 IV–10 VI 1945 – słuchacz Kursu Kierowników Jednostek MO w Centrum Szkolenia MO w Łodzi; 1 VI 1945 – mlicyjant KP MO w Przasnyszu; 20 VII 1945 – młodszy referent gospodarczy KP MO w Płocku; 26 VI 1946 – szef Sekcji Gospodarczej KW MO w Warszawie; 20 III 1947 – komendant powiatowy MO w Sochaczewie; 12 III 1948 – komendant powiatowy MO w Węgrowie; 22 IV 1949 – komendant powiatowy MO w Radości (na powiat warszawski); 1 V 1951 – inspektor ds. operacyjnych KW MO w Rzeszowie; 1 X 1953 – zastępca komendanta wojewódzkiego MO w Rzeszowie; 15 XI 1954 – komendant wojewódzki MO w Koszalinie; 15 I 1962 – komendant wojewódzki MO w Bydgoszczy; 15 II 1969 – w dyspozycji dyrektora Departamentu Kadr MSW; 1 III 1969 – w dyspozycji Departamentu I MSW (III 1969–I 1970 – kurier); 1 VI 1971 – starszy inspektor Grupy do Zadań Specjalnych przy Głównym Inspektoracie Ministra Spraw Wewnętrznych Departamentu I MSW; 1 II 1973 – inspektor Oddziału Kontroli, Badań i Analiz KG MO; 1 III 1974 – zastępca szefa Oddziału Kontroli, Badań i Analiz KG MO; 1 I 1975 – zastępca dyrektora Biura Kontroli i Analiz KG MO; 1 III 1982 – dyrektor Biura Kontroli i Analiz KG MO; 31 X 1983 – w dyspozycji dyrektora Departamentu Kadr MSW; 10 IV 1984 – zwolniony.

---

²⁸ Odwołany w związku z „niewypełnianiem obowiązków wynikających ze stanowiska I zastępcy komendanta wojewódzkiego MO ds. Bezpieczeństwa w Bydgoszczy”, zob. AIPN, 0193/7080, Akta osobowe Onacika Jana, Rozdział III: Wniosek ministra spraw wewnętrznych o odwołanie ze stanowiska, 7 I 1958 r., k. 75.

Awanse:

podporucznik MO – 9 VI 1945; porucznik MO – 7 X 1947; kapitan MO – 18 VII 1949; major MO – 20 VII 1954; podpułkownik MO – 3 VII 1958; pułkownik MO – 10 VII 1962.

Źródło: AIPN, 710/332, Akta osobowe Ordon Tadeusza.
(T.R.)

Orłowski Leonard

s. Stanisława
ur. 30 X 1907 r.

Przebieg służby:

10 V 1945 – zastępca komendanta Gmachu WUBP w Bydgoszczy; 15 X 1945 – zastępca komendanta Gmachu PUBP w Toruniu; 21 XII 1945 – zwolniony.

Awanse:

sierżant – 1945.

Źródło: AIPN By, 194/2222, Akta osobowe Orłowskiego.
(M.S.)

Oskwarek Zdzisław

s. Andrzeja
ur. 25 I 1950 r.

Przebieg służby:

16 IX 1976 – inspektor Wydziału III SB KW MO w Toruniu; 9 X 1978–16 VI 1979 – słuchacz Studium Podyplomowego ASW w Świdrze; 1 VII 1979 – starszy inspektor Wydziału III „A” SB KW MO w Toruniu; 1 VII 1981 – kierownik Sekcji 7 Wydziału III „A” SB KW MO w Toruniu; 1 XII 1981 – kierownik Sekcji Wydziału V SB KW MO w Toruniu; 1 IV 1983 – zastępca kierownika Komisariatu MO ds. SB w Golubiu-Dobrzyniu; 1 VIII 1983 – zastępca szefa RUSW ds. SB w Golubiu-Dobrzyniu; 1 VII 1987 – starszy inspektor Wydziału V SB WUSW w Toruniu; 1 XII 1988 – starszy inspektor Wydziału V SB umieszczony na wolnym etacie starszego inspektora Inspektoratu 2 SB WUSW w Toruniu; 16 I 1989 – starszy inspektor Wydziału V SB WUSW w Toruniu; 1 XI 1989 – starszy inspektor Wydziału Ochrony Gospodarki SB WUSW w Toruniu; 31 VII 1990 – zwolniony.

Awanse:

podporucznik MO – 7 VI 1975; porucznik MO – 17 IX 1982; kapitan MO – 17 IX 1986.

Źródło: AIPN By, 0135/258, Akta osobowe Oskwarka Zdzisława.
(K.Ch.)

Pająk Józef

s. Szczepana
ur. 15 IV 1921 r.

Przebieg służby:

25 X 1945 – młodszy referent Wydziału [do] Walki z Bandytyzmem WUBP w Bydgoszczy; 1 II 1946 – referent Sekcji 2 Wydziału VII/III WUBP w Bydgoszczy; [b.d.] – referent Sekcji 2 Wydziału IV WUBP w Bydgoszczy; 1 V 1948 – komendant Gmachu WUBP w Bydgoszczy; 1 VII 1948 – komendant Komendantury Wydziału Ogólnego WUBP w Bydgoszczy; 4 V–8 VI 1949 – skierowany na kurs oficerów bezpieczeństwa ds. mobilizacyjnych przy MON; 1 VI 1949 – kierownik Samodzielnej Sekcji Mobilizacyjnej/Wojskowej WUBP w Bydgoszczy; 1 II 1954 – kierownik Samodzielnej Sekcji Wojskowej WUBP w Poznaniu; 7 XII 1954 – w dyspozycji MSW; 1 V 1955 – szef Wojewódzkiego Wydziału Uzuppełnień w Poznaniu; 1 VII 1965 – w dyspozycji WSW MON.

Awanse:

chorąży – 22 XII 1947; podporucznik – 30 XII 1949; porucznik – 21 VII 1951; kapitan – 27 VII 1954.

Źródło: AIPN, 0193/8365, Akta osobowe Pajaka Józefa.

(M.S.)

Paliński Józef

s. Jana
ur. 27 VIII 1952 r.

Przebieg służby:

1 XI 1973 – referent Grupy Paszportów i Dowodów Osobistych umieszczony na wolnym etacie oficera SB Grupy „W” Referatu ds. SB KMiP MO w Grudziądzu; 1 XII 1973 – referent Grupy Paszportów i Dowodów Osobistych KP MO w Brodnicy; 18 II–18 III 1974 – uczestnik kursu dla nowo przyjętych pracowników SB przy KW MO w Bydgoszczy; 1 VI 1975 – w dyspozycji komendanta wojewódzkiego MO w Toruniu; 1 VI 1975 – inspektor Sekcji 6 Wydziału II SB KW MO w Toruniu; 1 VII 1977 – starszy inspektor Wydziału II SB KW MO w Toruniu; 1 VII 1981 – inspektor Wydziału „T” SB KW MO/WUSW w Toruniu; 4 X 1982–30 VI 1983 – słuchacz Studium Podyplomowego ASW w Warszawie; 16 X 1985 – starszy inspektor Zespołu ds. MO Wydziału Inspekcji WUSW w Toruniu; 1 III 1987 – starszy inspektor Zespołu ds. SB Wydziału Inspekcji WUSW w Toruniu; 4 V 1990 – skreślony z ewidencji funkcjonariuszy na podstawie aktu zgonu²⁹.

---

²⁹ Zmarł nagle, w czasie służby w budynku WUSW.

Awanse:

starszy kapral MO – 10 XI 1973; plutonowy MO – 26 IX 1975; sierżant MO – 22 IX 1977; młodszy chorąży MO – 19 IX 1978; chorąży MO – 20 IX 1982; podporucznik MO – 23 VIII 1983; porucznik MO – 17 IX 1986.

Źródło: AIPN By, 0135/366, Akta osobowe Palińskiego Józefa.
(M.S.)

Paluszkiewicz Stefan

s. Mateusza
ur. 15 VII 1905 r.

Przebieg służby:

1 III 1945 – zastępca kierownika PUBP we Włocławku; 1 V 1945 – p.o. kierownik PUBP we Włocławku; 15 I 1946 – zastępca kierownika WUBP w Bydgoszczy; 1 III 1947 – zastępca szefa WUBP we Wrocławiu; 1 I 1949 – p.o. kwatermistrz i II zastępca szefa WUBP ds. gospodarczych we Wrocławiu; 7 II 1950 – w dyspozycji dyrektora Departamentu Kadry MBP; 15 II 1950 – zwolniony.

Awanse:

podporucznik – 22 VII 1945; porucznik – 22 VII 1946; kapitan – 10 VII 1947.

Źródło: AIPN, 0193/7000, Akta osobowe Paluszkiewicza Stefana.
(M.S.)

Paszkiewicz Jan

s. Stefana
ur. 19 VI 1920 r.

Przebieg służby:

4 V 1945 – wartownik PUBP we Włocławku; 10 IX 1945 – referent Sekcji 5 PUBP we Włocławku; 15 X 1946 – referent PUBP w Świeciu; 15 II–3 XII 1947 – słuchacz CS MBP w Łodzi; 12 XII 1947 – oficer śledczy PUBP we Włocławku; 1 XII 1948 – w dyspozycji szefa WUBP w Bydgoszczy; 1 I 1949 – starszy oficer śledczy PUBP w Inowrocławiu; 1 II 1950 – zastępca szefa PUBP w Lipnie; 1 II 1951 – szef PUBP w Lipnie; 15 X 1952 – w dyspozycji szefa WUBP w Bydgoszczy; 15 XI 1952 – starszy oficer śledczy Sekcji 3 Wydziału Śledczego WUBP w Bydgoszczy; 1 IV 1955 – starszy oficer śledczy Sekcji 2 Wydziału VII WUdsBP w Bydgoszczy; 1 IV 1956 – oficer śledczy Sekcji 2 Wydziału VII WUdsBP w Bydgoszczy; 1 XI 1956 – oficer operacyjny Sekcji 6 Wydziału IV WUdsBP w Bydgoszczy; 1 I 1957 – starszy oficer śledczy Samodzielnej Sekcji Śled-

Przebieg służby i awanse funkcjonariuszy...

---

czej/Wydziału Śledczego SB KW MO w Bydgoszczy; 1 IV 1967 – inspektor Wydziału Śledczego SB KW MO w Bydgoszczy; 15 II 1968 – zwolniony.

Awanse:

podporucznik – 18 VII 1949; porucznik – 21 VII 1951; porucznik MO – 11 II 1957; kapitan MO – 18 VII 1957.

Źródło: AIPN By, 0122/2954, Akta osobowe Paszkiewicza Jana.
(T.R.)

Paternoga Mieczysław

s. Antoniego
ur. 6 IV 1905 r.

Przebieg służby:

1 II 1945 – w dyspozycji komendanta powiatowego MO w Inowrocławiu; 1 X 1945 – komendant Posterunku MO Inowrocław-Zachód; 30 I 1946 – młodszy referent służby zewnętrznej komendy powiatowej MO w Złotowie; 2 IX 1946 – w dyspozycji komendanta wojewódzkiego MO na Pomorzu (w Bydgoszczy); 21 IX 1946 – referent Sekcji Kwaterunkowo-Budowlanej Wydziału Gospodarczego KW MO na Pomorzu; 5 VII 1947 – referent-technik Sekcji Kwaterunkowo-Budowlanej Wydziału Gospodarczego KW MO na Pomorzu; 19 XII 1947 – szef Sekcji Kwaterunkowo-Budowlanej Wydziału Gospodarczego KW MO na Pomorzu; 1 I 1949 – starszy referent planowania i p.o. naczelnik Służby Kwaterunkowo-Budowlanej Kwatermistrzostwa WUBP w Bydgoszczy; 30 IV 1951 – zwolniony.

Awanse:

sierżant – 1 I 1946; starszy sierżant – 29 IX 1946.

Źródło: AIPN By, 0122/1672, Akta osobowe Paternogi Mieczysława.
(M.S.)

Pawłowski Piotr

s. Jana
ur. 19 VI 1899 r.

Przebieg służby:

1 III 1945 – kierownik Wydziału III (Gospodarczego) WUBP w Bydgoszczy; 25 VI 1945 – zastępca kierownika/naczelnika Wydziału III/Gospodarczego WUBP w Bydgoszczy; 1 V 1947 – naczelnik Wydziału Gospodarczego WUBP w Bydgoszczy; 1 IV 1948 – w dyspozycji dyrektora Departamentu Zaopatrzenia MBP; 1 VI 1948 – naczelnik Wydziału Zaopa-

trzenia WUBP w Bydgoszczy; 20 VI–10 VII 1948 – uczestnik trzytygodniowego Centralnego Kursu Naczelników Wydziałów Gospodarczych WUBP przy Szefostwie Zaopatrzenia MBP w Warszawie; 1 II 1949 – w dyspozycji Biura Personalnego MBP; 1 VI 1949 – w dyspozycji szefa WUBP w Krakowie; 1 VIII 1949 – p.o. starszy inspektor Inspektoratu Kontroli WUBP w Krakowie; 1 II 1953 – zastępca Kwatermistrza Kwatermistrzostwa WUBP w Krakowie; 1 VII 1954 – w dyspozycji szefa WUBP w Krakowie; 1 VIII 1954 – w dyspozycji komendanta wojewódzkiego MO w Krakowie; 1 X 1954 – inspektor Inspektoratu ds. Zaopatrzenia Komendy MO województwa krakowskiego; 27 VI–8 VII 1955 – uczestnik Kursu Oficerów Dochodzeniowych w Krajowym Ośrodku Szkolenia Kadr Gospodarczych MSW w Warszawie; 1 VIII 1955 – starszy referent dochodzeniowy Kwatermistrzostwa Komendy MO województwa krakowskiego; 31 V 1956 – w dyspozycji komendanta wojewódzkiego MO w Krakowie; 30 VI 1956 – zwolniony.

Awanse:

chorąży – 20 XII 1946; podporucznik – 1 I 1948; porucznik – 1 I 1951.

Źródło: AIPN Kr, 0194/3874, Akta osobowe Pawłowskiego Piotra.
(M.S.)

Perek Jerzy

s. Stanisława
ur. 12 IV 1949 r.

Przebieg służby:

1 X 1972 – inspektor Wydziału III SB KW MO w Bydgoszczy; 2–29 IV 1973 – uczestnik przeszkolenia na Kursie Wstępnym dla nowo przyjętych pracowników Służby Bezpieczeństwa przy KW MO w Bydgoszczy; 21 I–3 VIII 1975 – słuchacz Studium Podyplomowego ASW w Świdrze; 1 VI 1975 – starszy inspektor Wydziału III SB KW MO w Bydgoszczy; 1 VII 1978 – kierownik Sekcji 1 Wydziału III SB KW MO w Bydgoszczy; 1 VII 1979 – kierownik Sekcji 1 Wydziału III „A”/V SB KW MO w Bydgoszczy; 15 XII 1981 – zastępca naczelnika Wydziału Polityczno-Wychowawczego KW MO/WUSW w Bydgoszczy; 1 II 1985 – kierownik Inspektoratu Ochrony Funkcjonariuszy SB WUSW w Bydgoszczy; 16 II 1990 – p.o. starszy inspektor Wydziału Inspekcji WUSW w Bydgoszczy; 31 VII 1990 – zwolniony.

Awanse:

plutonowy MO – 15 IX 1972; sierżant MO – 1 X 1974; podporucznik MO – 29 VIII 1974; porucznik MO – 22 VI 1978; kapitan MO – 17 IX 1982; major MO – 12 IX 1987.

Źródło: AIPN By, 0122/3481, Akta osobowe Perka Jerzego.
(M.S.)

Piasecki Albin

s. Izydora

ur. 1 III 1918 r.

Przebieg służby:

31 I 1945 – referent operacyjny MUBP w Częstochowie; 19 IV 1945 – kierownik Sekcji 4 MUBP w Częstochowie; 1 I 1946 – starszy referent Referatu IV MUBP w Częstochowie; 1 X 1946 – starszy referent i p.o. zastępca szefa PUBP w Kielcach; 28 IV 1947–3 XI 1948 – uczestnik Kursu „K[ierowników]” w CW MBP w Legionowie; 1 I 1948 – kierownik Sekcji i p.o. zastępca naczelnika Wydziału IV WUBP w Kielcach; 1 VIII 1949 – zastępca naczelnika Wydziału IV WUBP w Bydgoszczy; 1 I 1951 – naczelnik Wydziału Komunikacji/VIII WUBP w Bydgoszczy; 1 VIII 1954 – zastępca naczelnika Wydziału XI WUBP w Bydgoszczy; 1 IV 1955 – zastępca naczelnika Wydziału VI WUdsBP w Bydgoszczy; 1 I 1957 – zastępca naczelnika Wydziału III SB KW MO w Bydgoszczy; 1 IX 1958–21 VII 1960 – słuchacz dwuletniej Oficerskiej Szkoły Zawodowej (Podwyższania Kwalifikacji Funkcjonariuszy) Służby Bezpieczeństwa MSW w Legionowie; 24 VII 1960 – w dyspozycji zastępcy komendanta wojewódzkiego MO ds. Bezpieczeństwa w Bydgoszczy; 1 IX 1960 – skierowany na poprzednie stanowisko zastępcy naczelnika Wydziału III SB KW MO w Bydgoszczy; 1 III 1964 – zastępca naczelnika Wydziału „W” SB KW MO w Bydgoszczy; 18 IX–9 XII 1967 – uczestnik Kursu Doskonalenia Kadr Kierowniczych Służby Bezpieczeństwa MSW; 30 IV 1973 – zwolniony.

Awanse:

chorąży – 17 IV 1946; podporucznik – 1 XII 1947; porucznik – 31 VII 1948; kapitan – 28 XII 1950; kapitan MO – 11 II 1957; major MO – 8 II 1958.

Źródło: AIPN By, 0122/3152, Akta osobowe Piaseckiego Albina.

(A.P.-H., M.S.)

Piechowiak Cezary

s. Wincentego

ur. 15 II 1935 r.

Przebieg służby:

1 VII 1961 – oficer operacyjny Referatu ds. Bezpieczeństwa KM MO w Inowrocławiu; 10 IX 1962–20 VII 1963 – słuchacz Rocznej Szkoły Oficerskiej SB MSW w CW MSW w Legionowie; 1 IX 1963 – oficer operacyjny Referatu ds. Bezpieczeństwa KM MO w Inowrocławiu; 1 IV 1967 – oficer operacyjny SB Referatu ds. Bezpieczeństwa KM i P MO w Inowrocławiu; 1 VII 1970 – inspektor operacyjny SB Grupy Operacyjnej Referatu ds. SB KM i P MO w Inowrocławiu; 1 VI 1975 – kierownik Sekcji Wydziału II SB KW MO w Bydgoszczy; 15 VII 1975 – kierownik Grupy Operacyjnej w Inowrocławiu przy Wydziale II SB KW MO w Bydgoszczy; 1 VI 1981 – kierownik Grupy Operacyjnej w Ino-

wrocławiu umieszczony na etacie zastępcy naczelnika Wydziału IV SB KW MO w Bydgoszczy; 1 III 1983 – p.o. zastępca komendanta miejskiego MO ds. SB w Inowrocławiu; 1 VII 1983 – zastępca komendanta miejskiego MO ds. SB w Inowrocławiu; 1 VIII 1983 – zastępca szefa RUSW ds. SB w Inowrocławiu; 1 III 1990 – p.o. inspektor RUSW w Inowrocławiu; 31 III 1990 – zwolniony.

Awanse:

podporucznik MO – 29 VI 1963; porucznik MO – 10 XII 1970; kapitan MO – 25 IX 1975; major MO – 17 IX 1982; podpułkownik MO – 17 IX 1986.

Źródło: AIPN By, 0122/3445, Akta osobowe Piechowiaka Cezarego.
(A.P.-H.)

Piesiakowski Stanisław

s. Józefa

ur. 2 V 1902 r.

Przebieg służby:

22 IV 1945 – zastępca kierownika PUBP w Płońsku; 23 X 1945 – p.o. kierownik PUBP w Inowrocławiu; 9 II 1946 – p.o. kierownik PUBP w Sępólnie Krajeńskim; 1 IV 1946 – w dyspozycji dyrektora Biura Personalnego MBP; 12 IV 1946 – referent i p.o. kierownik Sekcji 1 Wydziału III Departamentu V MBP; 11 I 1947 – w dyspozycji dyrektora Konsumów MBP; 27 I 1947 – w dyspozycji szefa WUBP we Wrocławiu; 15 II 1947 – zastępca dyrektora ds. administracyjnych Szpitala i Polikliniki WUBP we Wrocławiu; 1 VII 1948 – p.o. inspektor ds. dowodów osobistych na powiat kłodzki przy PUBP w Kłodzku; 15 II 1949 – kierownik administracyjny Sanatorium MBP w Sopocie; 17 III 1949 – w dyspozycji szefa Służby Zdrowia MBP; 1 I 1950 – kierownik Domu Wypoczynkowego MBP w Sopocie; 10 I 1953 – zwolniony.

Awanse:

bez stopnia w UB.

Źródło: AIPN, 0193/3697, Akta osobowe Piesiakowskiego Stanisława.
(T.R.)

Piestrak Kazimierz

s. Stanisława

ur. 1 V 1927 r.

Przebieg służby:

15 XI 1944–10 IV 1945 – słuchacz 1. Centralnej Szkoły Oficerskiej RBP/MBP w Lublinie; 1 V 1945 – zastępca kierownika PUBP w Wyrzysku; 21 IX 1945 – wywiadowca

Przebieg służby i awanse funkcjonariuszy...

Sekcji 8 WUBP w Bydgoszczy; 1 X 1945 – referent Wydziału IV WUBP w Bydgoszczy; 15 II 1946 – referent Sekcji 3 Wydziału VII/III WUBP w Bydgoszczy; 1 X 1946 – referent Sekcji 5 Wydziału IV WUBP w Bydgoszczy; 1 IV 1948 – zastępca kierownika Sekcji 1 Wydziału IV WUBP w Bydgoszczy; 16 V 1948 – starszy referent Referatu IV Wydziału Miejskiego WUBP w Bydgoszczy; 1 I 1949 – starszy referent Wydziału Miejskiego WUBP w Bydgoszczy; 1 IX 1949 – referent Referatu Miejskiego Wydziału IV WUBP w Bydgoszczy; 1 IV 1950 – kierownik RO Pomorskich Zakładów Wytwórczych Sprzętu Instalacyjnego przy Wydziale IV WUBP w Bydgoszczy; 1 IX 1950 – kierownik Sekcji 1 Wydziału IV WUBP w Opolu; 1 VIII 1951 – w dyspozycji szefa WUBP w Opolu; 1 VIII 1951 – starszy referent Wydziału Więziennictwa WUBP w Opolu; 15 VIII 1953 – instruktor Sekcji 3 Wydziału Więziennictwa WUBP w Opolu; 31 XII 1954 – w dyspozycji MSW; [b.d.].

Awanse:

chorąży – 22 XII 1947; podporucznik – 22 VII 1950; inspektor – 21 VII 1954.

Źródło: AIPN Wt, Karta ewidencyjna funkcjonariusza BP.
(T.R.)

Pietraszkiewicz Aleksander

s. Teodora

ur. 18 VI 1918 r.

Przebieg służby:

1 V 1945 – zastępca kierownika Wydziału I WUBP w Lublinie; 2 XI 1945 – kierownik Wydziału [do] Walki z Bandytyzmem WUBP w Lublinie; 1 IV 1946 – kierownik Wydziału III WUBP w Bydgoszczy; 23 VII 1947 – w dyspozycji MBP; 1 VIII 1947 – zwolniony (odkomenderowany do ZSRR).

Awanse:

major Armii Czerwonej – 3 II 1944; major UB – [b.d.] 1944.

Źródło: AIPN By, 0122/1691, Akta osobowe Pietraszkiewicza Aleksandra.
(T.R.)

Pietrewicz Lidiusz

s. Eugeniusza

ur. 26 IV 1950 r.

Przebieg służby:

16 X 1973 – inspektor Wydziału III SB KW MO w Bydgoszczy; 18 II–18 III 1974 – uczestnik przeszkolenia na Kursie Wstępnym

dla nowo przyjętych pracowników Służby Bezpieczeństwa przy KW MO w Bydgoszczy; 21 I–3 VIII 1975 – słuchacz Studium Podyplomowego ASW w Świdrze; 1 VI 1975 – starszy inspektor Wydziału III SB KW MO w Bydgoszczy; 1 VII 1979 – starszy inspektor Wydziału III „A” SB KW MO w Bydgoszczy; 1 IV 1980 – kierownik Sekcji Wydziału III „A”/V SB KW MO/WUSW w Bydgoszczy; 1 IV 1987 – zastępca naczelnika Wydziału IV SB WUSW w Bydgoszczy; 1 XI 1989 – kierownik Sekcji Wydziału Ochrony Konstytucyjnego Porządku Państwa SB WUSW w Bydgoszczy; 1 II 1990 – kierownik Sekcji umieszczony na wolnym etacie zastępcy naczelnika Wydziału Ochrony Konstytucyjnego Porządku Państwa SB WUSW w Bydgoszczy; 31 VII 1990 – zwolniony.

Awanse:

podporucznik MO – 29 VII 1975; porucznik MO – 22 VI 1978; kapitan MO – 17 IX 1982; major MO – 12 IX 1987.

Źródło: AIPN By, 0122/3523, Akta osobowe Pietrewicza Lidiusza.
(T.R.)

Pietrucha Kazimierz

s. Józefa

ur. 14 III 1914 r.

Przebieg służby:

17 III 1945 – oficer śledczy WUBP w Bydgoszczy; 12 VIII 1945 – kierownik Sekcji 8 i zastępca kierownika PUBP w Aleksandrowie Kujawskim; 13 IV 1946 – zwolniony.

Awanse:

podporucznik – [przed] 15 VIII 1945.

Źródło: AIPN By, 0134/72, Akta osobowe Pietruchy Kazimierza.
(M.S.)

Piotrowski Edmund

s. Wawrzyńca

ur. 25 I 1914 r.

Przebieg służby:

15 II 1945 – referent Sekcji 2 PUBP w Toruniu; 15 II 1946 – starszy referent PUBP w Toruniu; 8 VI 1946 – absolwent Kursu w CS MBP w Łodzi; 3 VIII 1947 – absolwent Kursu Szefów PUBP w CS MBP w Łodzi; 15 X 1947 – kierownik Sekcji 1 MUBP w Toruniu; 1 III 1948 – starszy referent przy Kierownictwie PUBP w Aleksandrowie Ku-

jawskim; 1 V 1948 – starszy referent i p.o. szef PUBP w Aleksandrowie Kujawskim; 15 II 1949 – w dyspozycji szefa WUBP w Bydgoszczy; 15 II 1949 – starszy referent Sekcji 6 Wydziału V WUBP w Bydgoszczy; 1 VII 1950 – kierownik Sekcji 3 Wydziału V WUBP w Bydgoszczy; 1 VIII 1951 – kierownik Sekcji 7 Wydziału V WUBP w Bydgoszczy; 1 VI 1952 – zastępca naczelnika Wydziału X WUBP w Bydgoszczy; 1 VIII 1953 – kierownik Sekcji 3 Wydziału III WUBP w Bydgoszczy; 1 IV 1955 – kierownik Sekcji 1 Wydziału III WUdsBP w Bydgoszczy; 1 IV 1956 – starszy oficer operacyjny Sekcji 1 Wydziału III WUdsBP w Bydgoszczy; 31 I 1957 – zwolniony.

Awanse:

chorąży – 21 V 1946; podporucznik – 20 XII 1946; porucznik – 28 XII 1950; kapitan – 12 VII 1952.

Źródło: AIPN By, 0122/2808, Akta osobowe Piotrowskiego Edmunda.
(T.R.)

Piotrowski Marian

s. Franciszka
ur. 2 IX 1923 r.

Przebieg służby:

1 II 1945 – milicjant w Inowrocławiu; 27 III 1945 – funkcjonariusz Plutonu Ochrony WUBP w Bydgoszczy; 7 VI 1945 – starszy referent Sekcji 2 Wydziału [do] Walki z Bandytyzmem WUBP w Bydgoszczy; 1 II 1946 – starszy referent Sekcji 1 Wydziału VII WUBP w Bydgoszczy; 1 VI 1948 – starszy referent Referatu III Wydziału Miejskiego WUBP w Bydgoszczy; 20 III 1949 – kierownik Sekcji 3 PUBP we Włocławku; 1 IV 1952 – referent Sekcji 3 Wydziału III WUBP w Bydgoszczy; 1 III 1953 – starszy referent Sekcji 4 Wydziału III WUBP w Bydgoszczy; 9 XI 1953–31 VII 1955 – uczestnik Kursu Aktywu Kierowniczego w Ośrodku Szkoleniowym MBP/KdsBP w Warszawie; 1 VIII 1955 – w dyspozycji kierownika WUdsBP w Bydgoszczy; 1 VIII 1955 – inspektor Inspektoratu Kierownika WUdsBP w Bydgoszczy; 17 XII 1956 – zwolniony; 20 I 1959 – przyjęty ponownie do służby na stanowisko oficera techniki operacyjnej Sekcji 1 Wydziału „T” SB KW MO w Bydgoszczy; 1 IX 1961 – starszy oficer techniki operacyjnej Sekcji 1 Wydziału „T” SB KW MO w Bydgoszczy; 16 X–23 XI 1967 – uczestnik Kursu Specjalnego przy Departamencie Kadry i Szkolenia MSW; 1 XI 1967 – starszy oficer techniki operacyjnej Sekcji 1 „B” SB Wydziału „T” umieszczony na wolnym etacie kierownika Sekcji 1 „B” Wydziału „T” SB KW MO w Bydgoszczy; 15 XII 1967 – kierownik Sekcji 1 „B” Wydziału „T” SB KW MO w Bydgoszczy; 1 III 1970 – inspektor Inspektoratu Kierownictwa SB KW MO w Bydgoszczy; 8 IV–20 VI 1970 – słuchacz Kursu Doskonalenia Kadry Kierowniczych SB MSW; 1 VI 1971 – I zastępca komendanta powiatowego MO ds. SB w Radziejowie; 15 IV 1973 – zwolniony.

Awanse:

chorąży – 20 XII 1946; podporucznik – 22 VII 1947; porucznik – 18 VII 1949; kapitan – 21 VII 1954; starszy sierżant MO – VI 1959; kapitan MO – 30 VI 1962; major MO – 6 VI 1970.

Źródło: AIPN By, 0122/3154, Akta osobowe Piotrowskiego Mariana.

(T.R., M.S.)

Piórkowski Kazimierz

s. Antoniego

ur. 10 VII 1926 r.

Przebieg służby:

1 XII 1947 – młodszy referent Sekcji 3 Wydziału V WUBP w Bydgoszczy; 1 V 1948 – referent Referatu V PUBP w Toruniu; 1 X 1948 – starszy referent Sekcji 5 MUBP w Toruniu; 1 IV 1949 – referent Sekcji 4 Wydziału V WUBP w Bydgoszczy; 1 III 1950 – starszy referent Sekcji 4 Wydziału V WUBP Bydgoszczy; 1 XI 1950 – kierownik Sekcji 4 Wydziału V WUBP w Bydgoszczy; 1 XII 1951 – kierownik Sekcji 6 Wydziału V WUBP w Bydgoszczy; 1 VI 1953 – zastępca naczelnika Wydziału V WUBP w Bydgoszczy; 15 VII 1954 – zastępca naczelnika Wydziału III WUBP w Bydgoszczy; 1 IV 1955 – kierownik Sekcji 2 Wydziału Kadr i Szkolenia WUdsBP w Bydgoszczy; 1 IV 1956 – starszy oficer szkoleniowy Sekcji 2 Wydziału Kadr i Szkolenia WUdsBP w Bydgoszczy; 1 I 1957 – starszy oficer operacyjny Wydziału III SB KW MO w Bydgoszczy; 1 I 1958 – inspektor szkolenia operacyjnego Kierownictwa Jednostek ds. Bezpieczeństwa KW MO w Bydgoszczy; 1 III 1962 – inspektor ds. szkolenia zawodowego Samodzielnej Sekcji Kadr i Szkolenia SB KW MO w Bydgoszczy; 15 I 1967 – inspektor Inspektoratu Kierownictwa ds. Bezpieczeństwa/SB KW MO w Bydgoszczy; 1 VI 1975 – naczelnik Wydziału Szkolenia KW MO w Bydgoszczy; 30 IV 1980 – zwolniony.

Awanse:

sierżant – 31 I 1950; chorąży – 22 VII 1950; podporucznik – 21 VII 1951; porucznik – 21 VII 1954; porucznik MO – 11 II 1957; kapitan MO – 18 VII 1957; major MO – 2 VII 1962; podpułkownik MO – 25 IX 1975; pułkownik MO – 11 IV 1980.

Źródło: AIPN By, 90/6245, Akta osobowe Piórkowskiego Kazimierza.

(T.R.)

Piwowarski Józef

s. Władysława

ur. 25 V 1924 r.

Przebieg służby:

1 IX 1945 – wartownik PUBP w Rypinie; 15 XII 1946 – słuchacz Kursu Specjalnego w Wojewódzkiej Szkole BP przy WUBP w Bydgoszczy; 1 III 1947 – młodszy referent

Przebieg służby i awanse funkcjonariuszy...

PUBP w Rypinie; 1 XI 1947 – referent PUBP w Rypinie; 17 III 1948 – uczestnik Kursu Aktywu Powiatowego CW MBP w Legionowie; 21 IV 1948 – w dyspozycji szefa WUBP w Bydgoszczy; 1 VIII 1948 – referent Referatu V PUBP w Rypinie; 1 X 1949 – starszy referent Referatu V PUBP w Chełmnie; 15 IX 1951 – słuchacz Rocznej Szkoły Kierowniczej CW MBP w Legionowie; 8 VIII 1952 – w dyspozycji szefa WUBP w Bydgoszczy; 1 IX 1952 – starszy referent Sekcji 2 Wydziału V WUBP w Bydgoszczy; 1 X 1952 – zastępca szefa PUBP w Lipnie; 1 V 1954 – zastępca szefa PUBP w Aleksandrowie Kujawskim; 1 IV 1955 – zastępca kierownika PUdsBP w Aleksandrowie Kujawskim; 1 II 1956 – kierownik PDdsBP w Radziejowie; 1 I 1957 – zastępca komendanta powiatowego MO ds. Bezpieczeństwa w Radziejowie; 1 X 1957 – zastępca komendanta powiatowego MO ds. Bezpieczeństwa w Aleksandrowie Kujawskim; 1 II 1966 – oficer techniki operacyjnej Wydziału „T” SB KW MO w Bydgoszczy; 1 XI 1967 – oficer techniki operacyjnej Referatu Fotografii Wydziału „T” SB KW MO w Bydgoszczy; 1 IX 1968 – inspektor operacyjny Grupy Operacyjnej KMiP MO we Włocławku; 1 III 1971 – starszy oficer techniki operacyjnej Sekcji 1 „B” Wydziału „T” SB KW MO w Bydgoszczy; 1 VI 1975 – kierownik Sekcji Wydziału III SB KW MO we Włocławku; 30 XI 1975 – zwolniony.

Awanse:

plutonowy – 16 VI 1947; chorąży – 18 VII 1949; podporucznik – 28 XII 1950; porucznik – 22 VII 1952; kapitan – 18 VII 1956; kapitan MO – 11 II 1957.

Źródło: AIPN By, Karta ewidencyjna funkcjonariusza BP
(T.R.)

Płoszczyński Kazimierz

s. Wojciecha
ur. 2 III 1885 r.

Przebieg służby:

11 II 1945 – funkcjonariusz Plutonu Ochrony PUBP we Włocławku; 5 VI 1945 – naczelnik Aresztu Wewnętrzny WUBP w Bydgoszczy; 21 I 1946 – zwolniony.

Awanse:

bez stopnia w UB.

Źródło: AIPN By, 0122/1706, Akta osobowe Płoszczyńskiego Kazimierza.
(M.S.)

Podlubny Wincenty

s. Juliana

ur. 30 XII 1921 r.

(do 12 IX 1949 r. obywatel radziecki)

Przebieg służby:

21 VIII 1944 – w dyspozycji kierownika WUBP w Lublinie;
22 VIII 1944 – wywiadowca Sekcji 4 Wydziału Kontrwywiadu WUBP w Lublinie; 28 X 1944 – p.o. kierownik PUBP w Hrubieszowie; 14 XI 1944 – zastępca kierownika PUBP w Hrubieszowie; 12 I 1945 – kierownik grupy operacyjnej na powiat częstochowski; 10 IV 1945 – kierownik MUBP w Częstochowie; 12 XII 1945 – w dyspozycji dyrektora Departamentu Kadr MBP; 5 II 1946 – starszy referent Wydziału III Departamentu VII MBP; 1 IX 1946 – w dyspozycji szefa WUBP w Gdańsku; 1 IX 1946 – starszy referent i p.o. szef PUBP w Starogardzie Gdańskim; 1 IX 1947 – szef PUBP w Starogardzie Gdańskim; 1 V 1949 – szef PUBP w Elblągu; 18 IV 1950 – uczestnik sześciomiesięcznego Kursu Aktywu Kierowniczego przy Centralnej Szkole Partyjnej KC PZPR; 15 IV 1951 – naczelnik Wydziału ds. Funkcjonariuszy WUBP w Gdańsku; 1 IV 1955 – w dyspozycji dyrektora Departamentu Kadr i Szkolenia KdsBP; 15 V 1955 – zastępca naczelnika Wydziału Kadr i Szkolenia WUdsBP w Bydgoszczy; 1 I 1957 – w dyspozycji komendanta wojewódzkiego MO w Bydgoszczy; 1 II 1957 – starszy oficer do zadań specjalnych Kierownictwa SB KW MO w Bydgoszczy; 1 VI 1957 – starszy inspektor Inspektoratu Kierownictwa ds. Bezpieczeństwa KW MO w Bydgoszczy; 5 IV–23 VI 1967 – uczestnik Kursu Doskonalenia Kadr Kierowniczych SB MSW; 3 IV 1970 – zwolniony.

Awanse:

porucznik – 24 VIII 1942; kapitan – 10 VII 1947; major – 22 VII 1952; major MO – 11 II 1957; podpułkownik MO – 7 VII 1960.

Źródło: AIPN By, 0122/3122, Akta osobowe Podlubnego Wincentego.

(T.R., M.S.)

Pokrzywiec Stanisław

s. Jana

ur. 14 IX 1952 r.

Przebieg służby:

1 VII 1977 – inspektor umieszczony na wolnym etacie starszego inspektora Wydziału IV SB KW MO w Bydgoszczy; 1 V 1978 – inspektor Wydziału „C” SB KW MO w Bydgoszczy; 9 X 1978–16 VI 1979 – słuchacz Studium Podyplomowego ASW w Świdrze; 1 VII 1986 – starszy inspektor Wydziału „C” SB WUSW w Bydgoszczy; 16 VII 1986 – starszy in-

spektor Inspektoratu Analityczno-Informacyjnego zastępcy szefa WUSW ds. SB w Bydgoszczy; 1 XI 1989 – starszy inspektor Wydziału Studiów i Analiz SB WUSW w Bydgoszczy; 15 IV 1990 – p.o. naczelnik Wydziału Studiów i Analiz SB WUSW w Bydgoszczy; 31 VII 1990 – zwolniony.

Awanse:

podporucznik MO – 7 VI 1979; porucznik MO – 17 IX 1982; kapitan MO – 19 IX 1986.

Źródło: AIPN By, 306/41, Akta osobowe Pokrzywca Stanisława.
(K.Ch.)

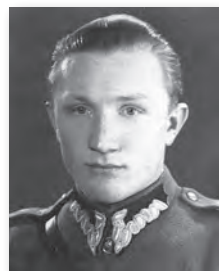
Połowniak Czesław

s. Jana

ur. 29 XI 1924 r.

Przebieg służby:

4 XI 1944 – słuchacz 1. Centralnej Szkoły Oficerskiej RBP/MBP w Lublinie; 22 I 1945 – kierownik grupy operacyjnej na powiat włocławski i kierownik PUBP we Włocławku; 1 VII 1945 – kierownik Sekcji 3 i p.o. zastępca kierownika PUBP w Grudziądzu; [19 X 1946] – p.o. kierownik Sekcji 3 PUBP w Grudziądzu; 21 IV–5 XI 1947 – słuchacz Kursu „K” w CS MBP w Łodzi; 24 XI 1947 – w dyspozycji szefa WUBP w Bydgoszczy; XI 1947 – zastępca szefa PUBP w Wyrzysku; 1 II 1948 – starszy referent i p.o. zastępca szefa PUBP w Lipnie; 1 III 1949 – w dyspozycji szefa WUBP w Bydgoszczy; 1 III 1949 – starszy referent Referatu Terenowego Wydziału III WUBP w Bydgoszczy; 1 XI 1949 – zastępca szefa PUBP w Kętrzynie; 15 V 1950 – zastępca szefa PUBP w Biskupcu; 23 I 1951 – w dyspozycji szefa WUBP w Olsztynie; 1 II 1951 – zawieszony w czynnościach służbowych; 1 V 1951 – starszy referent Sekcji 1 Wydziału I WUBP w Olsztynie; 1 VI 1952 – starszy referent Sekcji 2 Wydziału I WUBP w Olsztynie; 1 VII 1952 – starszy referent Sekcji 3 Wydziału V WUBP w Olsztynie; 31 V 1953 – zwolniony; 15 X 1959 – przyjęty ponownie do służby na stanowisko oficera operacyjnego Wydziału III SB KW MO w Bydgoszczy; 1 XI 1965 – w dyspozycji dyrektora Departamentu I MSW; 1 IV 1967 – inspektor Wydziału IV SB KW MO w Bydgoszczy; 1 X 1967 – inspektor Wydziału VI Departamentu III MSW; 1 V 1968 – inspektor Wydziału VI Departamentu III MSW; 15 IX 1971–15 VI 1974 – uczestnik cyklu doskonalenia zawodowego przy Departamencie III MSW; 1 VII 1972 – oficer operacyjny Sekcji (zakonnej) Wydziału IV SB KW MO w Bydgoszczy; 1 X 1974 – inspektor Wydziału VII Departamentu III MSW; 15 VI 1975 – inspektor Grupy V Departamentu III MSW³⁰; 1 VIII 1976 – starszy inspektor umieszczony na wolnym etacie zastępcy naczelnika Wydziału VI Departamentu III MSW; 28 II 1977 – zwolniony; 16 X 1981 – przyjęty ponownie do służby na stanowisko star-

---

³⁰ Praca na etacie niejawnym „pod przykryciem” asystenta kierownika polskiej budowy eksportowej realizowanej przez „Energopol” (budowa ropociągu nowopłockiego).

sze go inspektora Wydziału V Departamentu III „A” MSW; 18 I 1982 – starszy inspektor Grupy IV Wydziału VII Departamentu V MSW³¹; 15 II 1983 – starszy inspektor Wydziału VII Departamentu V MSW; 1 VIII 1983 – zwolniony.

Awanse:

podporucznik – [przed] 1 II 1948; porucznik – [b.d.]; porucznik MO – 18 XII 1959; kapitan MO – 14 VI 1965; major MO – 22 VII 1969; podpułkownik MO – 22 VII 1973.

Źródło: AIPN, 0194/1195, Akta osobowe Połowniaka Czesława.
(M.S.)

Popiel Czesław

s. Tadeusza
ur. 19 X 1942 r.

Przebieg służby:

1 XII 1970 – oficer techniki operacyjnej Sekcji 2 Wydziału „T” SB KW MO w Bydgoszczy; 1 II 1975 – referent techniki operacyjnej Samodzielnej Sekcji „A” SB KW MO w Bydgoszczy; 1 VI 1975 – starszy referent techniki operacyjnej Samodzielnej Sekcji „A” SB KW MO w Bydgoszczy; 1 VIII 1978 – inspektor Samodzielnej Sekcji „A” SB KW MO w Bydgoszczy; 1 IX 1979 – kierownik Samodzielnej Sekcji „A” SB KW MO/WUSW w Bydgoszczy; 31 VII 1990 – zwolniony.

Awanse:

starszy szeregowy MO – 8 XII 1970; kapral MO – 4 VII 1972; starszy kapral MO – 18 VI 1974; plutonowy MO – 2 X 1975; sierżant MO – 1 X 1977; młodszy chorąży MO – 23 V 1978; chorąży MO – 18 IX 1981; podporucznik MO – 20 VII 1982; porucznik MO – 17 IX 1985; kapitan MO – 21 IX 1989.

Źródło: AIPN By, Karta ewidencyjna funkcjonariusza BP.
(T.R.)

Popławski Teodor

s. Adama
ur. 14 VIII 1920 r.

Przebieg służby:

15 XII 1944 – słuchacz 1. Centralnej Szkoły Oficerskiej RBP/MBP w Lublinie; 22 I 1945 – kierownik grupy operacyjnej na powiat

³¹ Praca na etacie niejawnym na terenie ZSRR – oficjalnie w charakterze asystenta dyrektora budowy obiektów towarzyszących kurskiej elektrowni atomowej w Kurczatowie; faktycznie wykonywanie zadań operacyjnych związanych z organizowaniem osobowych źródeł informacji wśród polskiej załogi zatrudnionej na budowie i współpraca z organami bezpieczeństwa ZSRR.

Przebieg służby i awanse funkcjonariuszy...

---

inowrocławski; 1 II 1945 – p.o. kierownik PUBP w Inowrocławiu; 23 X 1945 – p.o. kierownik PUBP w Złotowie; 10 II 1946 – w dyspozycji kierownika WUBP w Bydgoszczy; 10 III 1946 – zwolniony.

Awanse:

porucznik – [przed 28 X 1945].

Źródło: AIPN By, 0122/2197, Akta osobowe Popławskiego Teodora.
(K.Ch.)

Popowski Marek

s. Jana

ur. 22 XII 1918 r.

Przebieg służby:

I 1945 – kierownik Sekcji 3 PUBP w Toruniu; 18 XI 1945 – starszy referent Referatu V PUBP w Toruniu; 1 II 1947 – p.o. zastępca szefa MUBP/PUBP w Toruniu; 3 X 1947 – wykładowca CW MBP w Legionowie; 15 XI 1947 – zwolniony; 1 VII 1948 – w dyspozycji szefa WUBP w Lublinie; 1 VIII 1948 – zastępca i p.o. szef PUBP w Lublinie (bez zatwierdzenia rozkazem personalnym); [b.d.] – zastępca i p.o. naczelnik Wydziału Zaopatrzenia WUBP w Lublinie (bez zatwierdzenia rozkazem personalnym); 1 III 1949 – starszy referent WUBP w Lublinie; 15 IV 1949 – intendent Działu Gospodarczego Szpitala WUBP w Lublinie; 31 VIII 1949 – zwolniony.

Awanse:

[b.d.]

Źródło: AIPN Lu, 028/1163, Akta osobowe Popowskiego Marka.
(K.Ch.)

Poraziński Zbigniew

s. Jana

ur. 3 III 1946 r.

Przebieg służby:

1 XI 1979 – inspektor umieszczony na wolnym etacie starszego inspektora Wydziału III „A” SB KW MO w Toruniu; 11 IX 1980–25 V 1981 – słuchacz Studium Podyplomowego ASW w Świdrze; 1 VII 1981 – starszy inspektor Wydziału III „A” SB KW MO w Toruniu; 1 XII 1981 – starszy inspektor Wydziału V SB KW MO w Toruniu; 1 III 1982 – kierownik Sekcji 4 Wydziału V SB KW MO w Toruniu; 1 IV 1983 – zastępca naczeln-

nika Wydziału III SB KM MO w Toruniu; 1 VIII 1983 – zastępca naczelnika Wydziału III SB RUSW w Toruniu; 16 XII 1985 – inspektor Referatu IV SB RUSW w Toruniu; 31 X 1989 – w dyspozycji szefa WUSW w Toruniu; 1 XI 1989 – instruktor Wydziału Kryminalnego w RUSW w Toruniu; 31 VII 1990 – zwolniony.

Awanse:

podporucznik MO – 3 I 1980; porucznik MO – 23 IX 1983.

Źródło: AIPN By, 0135/261, Akta osobowe Porazińskiego Zbigniewa.
(K.Ch.)

Portala Henryk

s. Feliksa

ur. 12 VIII 1929 r.

Przebieg służby:

10 IV 1948 – młodszy referent i równocześnie p.o. referent Sekcji 4 Wydziału V WUBP w Bydgoszczy; 1 VI 1948 – starszy referent Sekcji 4 Wydziału V WUBP w Bydgoszczy; 15 IV 1950 – starszy referent Wydziału Ogólnego WUBP w Bydgoszczy (8 VI 1950 rozkaz anulowano – przeniesiony na stanowisko starszego referenta Sekcji 4 Wydziału V WUBP w Bydgoszczy); 15 IX 1951 – uczestnik Roczego Kursu Przeszkolenia Oficerów BP w CW MBP w Legionowie; 8 VIII 1952 – w dyspozycji szefa WUBP w Bydgoszczy; 1 IX 1952 – starszy referent Sekcji 4 Wydziału V WUBP w Bydgoszczy; 15 XI 1952 – zastępca szefa PUBP w Bydgoszczy; 15 XI 1953 – kierownik Sekcji 6 Wydziału V WUBP w Bydgoszczy; 15 VII 1954 – kierownik Sekcji 8 Wydziału III WUBP w Bydgoszczy; 1 IV 1955 – starszy inspektor Sekcji 2 Wydziału Kadry i Szkolenia WUdsBP w Bydgoszczy; 1 XII 1955 – kierownik Sekcji 1 Wydziału III WUdsBP w Poznaniu; 1 IV 1956 – starszy oficer operacyjny Wydziału III WUdsBP w Poznaniu; 1 II 1959 – kierownik Grupy II Wydziału III KW MO w Poznaniu; 15 VIII 1960 – zastępca komendanta powiatowego MO ds. Bezpieczeństwa w Gnieźnie; 1 X 1962 – zastępca komendanta powiatowego MO ds. Bezpieczeństwa w Turku; 1 VIII 1967 – I zastępca komendanta powiatowego MO ds. SB w Poznaniu; 15 XII 1972 – kierownik Sekcji Wydziału „C” SB umieszczony na wolnym etacie kierownika Sekcji Wydziału Paszportów i Dowodów Osobistych SB KW MO w Poznaniu; 1 I 1974 – inspektor Inspektoratu Kierownictwa SB KW MO w Poznaniu; 1 VI 1975 – zastępca naczelnika Wydziału III „A” SB KW MO w Poznaniu; 16 V 1976 – naczelnik Wydziału Specjalnego Operacyjno-Obronno-KW MO w Poznaniu; [b.d.].

Awanse:

sierzant – 21 VIII 1950; chorąży – 22 VII 1952; podporucznik – 21 VII 1954.

Źródło: AIPN Po, 0212/18, Akta osobowe Portali Henryka.
(K.Ch.)

Pozorski Edward

s. Marcela

ur. 15 X 1923 r.

Przebieg służby:

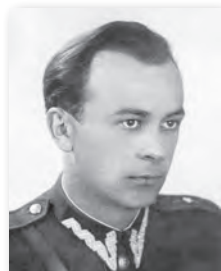
1 IX 1945 – wartownik PUBP w Świeciu; 15 X 1945 – młodszy referent Sekcji Ekonomicznej PUBP w Świeciu; 12 XII 1945 – młodszy oficer śledczy Sekcji 8 PUBP w Świeciu; 21 I–21 V 1946 – słuchacz CS MBP w Łodzi; 1 VI 1946 – referent PUBP w Świeciu; 1 IX 1946 – p.o. zastępca szefa PUBP w Świeciu; 1 VI 1947 – zwolniony.

Awanse:

chorąży – 21 V 1945.

Źródło: AIPN By, 0122/346, Akta osobowe Pozorskiego Edwarda.

(K.Ch.)

Požoga Władysław

s. Stanisława

ur. 8 I 1923 r.

Przebieg służby:

7 VII 1945 – referent Sekcji 4 Wydziału I WUBP w Rzeszowie; 18 X 1945 – starszy referent Sekcji 4 Wydziału I WUBP w Rzeszowie; 15 III 1946 – młodszy referent Wydziału ds. Funkcjonariuszy WUBP w Rzeszowie; 20 III 1946 – starszy referent Sekcji 3 i 4 Wydziału IV WUBP w Rzeszowie; 11 X 1946 – referent Wydziału ds. Funkcjonariuszy WUBP w Rzeszowie; 22 II 1947 – uczestnik kursu śledczego w CS MBP w Łodzi; 3 XII 1947 – w dyspozycji szefa WUBP w Rzeszowie; 1 XII 1948 – starszy referent Wydziału ds. Funkcjonariuszy WUBP w Rzeszowie; 1 I 1950 – kierownik Sekcji 2 Wydziału ds. Funkcjonariuszy WUBP w Rzeszowie; 1 I 1951 – zastępca naczelnika Wydziału ds. Funkcjonariuszy WUBP w Rzeszowie; 1 IX 1951 – zastępca naczelnika i p.o. naczelnik Wydziału ds. Funkcjonariuszy WUBP w Bydgoszczy; 1 XI 1953 – naczelnik Wydziału ds. Funkcjonariuszy WUBP w Bydgoszczy; 1 IV 1955 – naczelnik Sekretariatu Kierownika WUdsBP w Bydgoszczy; 28 XI 1956 – w dyspozycji komendanta wojewódzkiego MO w Bydgoszczy; 1 I 1957 – sekretarz operacyjny Kierownictwa KW MO w Bydgoszczy; 20 IX 1957 – zastępca naczelnika Wydziału II SB KW MO w Bydgoszczy; 1 IV 1959 – naczelnik Wydziału II SB KW MO w Bydgoszczy; 10 VI 1961 – naczelnik Wydziału II SB KW MO w Gdańsku; 1 VIII 1968 – zastępca komendanta wojewódzkiego MO ds. SB w Gdańsku; 15 VI 1970 – I zastępca komendanta wojewódzkiego MO ds. SB w Gdańsku; 15 II 1973 – zastępca dyrektora Departamentu II MSW; 10 V 1973 – dyrektor Departamentu II MSW; [b.d.] 1980 – podsekretarz stanu w MSW; 22 XI 1981 – szef Służby Wywiadu i Kontrwywiadu MSW, jednocześnie od 17 XII 1986 – I zastępca ministra spraw wewnętrznych (IX 1989–V 1991 – ambasador PRL/RP w Bułgarii).

Awanse:

chorąży – 20 XII 1946; podporucznik – 16 XII 1947; porucznik – 30 XII 1949; kapitan – 22 VII 1952; kapitan MO – 11 II 1957; major – [b.d.]; generał brygady MO – [b.d.] 1974; generał dywizji MO – [b.d.] 1983.

Źródło: AIPN, 02001/4, Akta osobowe Pozogi Władysława; *Aparat bezpieczeństwa w Polsce...*, t. 3, s. 61, 62. (K.Ch.)

Predygier Wojciech

s. Henryka

ur. 5 X 1945 r.

Przebieg służby:

16 V 1967 – starszy referent Wydziału Operacyjno-Dochodzeniowego KMiP MO we Włocławku; 18 IV 1968–25 I 1969 – słuchacz Szkoły Podoficerskiej MO w Łodzi; 16 XII 1969 – oficer Grupy Operacyjnej Referatu ds. SB KMiP MO we Włocławku; 3 IX 1970–16 VII 1971 – słuchacz Szkoły Oficerskiej CW MSW w Legionowie; 1 XI 1971 – inspektor operacyjny SB Grupy Operacyjnej Referatu ds. SB KMiP MO we Włocławku; 3 X 1972–31 VII 1975 – słuchacz ASW w Warszawie; 1 VIII 1975 – w dyspozycji komendanta wojewódzkiego MO we Włocławku; 3 VIII 1975 – kierownik Sekcji 3 Wydziału II SB KW MO we Włocławku; 1 XI 1981 – starszy inspektor ds. ochrony przemysłu Zespołu Stanowisk Samodzielnych Wydziału Inspekcji KW MO/WUSW we Włocławku; 15 IV 1985 – w dyspozycji szefa WUSW we Włocławku; 16 XII 1985 – starszy inspektor Zespołu Stanowisk Samodzielnych Wydziału Inspekcji WUSW we Włocławku; 1 XI 1989 – kierownik Inspektoratu Ochrony Funkcjonariuszy SB WUSW we Włocławku; 28 II 1990 – zwolniony.

Awanse:

kapral MO – 25 I 1969; podporucznik MO – 7 VII 1971; porucznik MO – 7 X 1974; kapitan MO – 22 VI 1978; major MO – 23 IX 1983.

Źródło: AIPN By, 0134/589, Akta osobowe Predygiera Wojciecha. (K.Ch.)

Przezorski Eugeniusz

s. Kazimierza

ur. 6 IX 1902 r.

Przebieg służby:

31 III–31 V 1945 – słuchacz CS MBP w Łodzi; 10 VII 1945 – p.o. kierownik PUBP w Wyrzysku; 23 X 1945 – w dyspozycji kierow-

Przebieg służby i awanse funkcjonariuszy...

---

nika WUBP w Bydgoszczy; 12 XI 1945 – referent Wydziału IV Ekonomicznego WUBP w Bydgoszczy; 1 II 1946 – starszy referent Oddziału Ekspozytury Kolejowej BP Toruń przy WUBP w Bydgoszczy; 1 III 1946 – starszy referent Oddziału Ekspozytury Kolejowej MUBP w Toruniu; 20 VIII 1946 – kierownik Sekcji Powiatowej MUBP w Toruniu; 15 IV 1947 – starszy referent Ekspozytury Kolejowej PUBP w Toruniu; 10 X 1947 – starszy referent Ekspozytury Kolejowej MUBP w Toruniu; 1 III 1948 – zwolniony.

Awanse:

starszy sierżant podchorąży – [b.d.].

Źródło: AIPN By, 0122/1735, Akta osobowe Przechorskiego Eugeniusza.
(K.Ch.)

Przybyliński Tadeusz

s. Stanisława
ur. 23 VII 1923 r.

Przebieg służby:

1 I 1948 – wartownik WUBP w Bydgoszczy; 18 V 1948 – absolwent IX Kursu w Szkole WUBP w Bydgoszczy; 5 V 1948 – młodszy referent Sekcji 1 Wydziału I WUBP w Bydgoszczy; 1 III 1949 – młodszy referent Sekcji 1 Wydziału II WUBP w Bydgoszczy; 1 IV 1951 – referent Sekcji 1 Wydziału II WUBP w Bydgoszczy; 1 XII 1951 – starszy referent Sekcji 1 Wydziału II WUBP w Bydgoszczy; 1 IV 1955 – starszy referent Sekcji 1 Wydziału X WUdsBP w Bydgoszczy; 1 IV 1956 – oficer ewidencji operacyjnej Sekcji 1 Wydziału X WUdsBP w Bydgoszczy; 1 I 1957 – oficer ewidencji operacyjnej Sekcji 1 Wydziału Ewidencji Operacyjnej SB KW MO w Bydgoszczy; 1 IX 1961 – oficer ewidencji operacyjnej Sekcji 1 Wydziału „C” SB KW MO w Bydgoszczy; 1 IV 1969 – starszy oficer ewidencji operacyjnej Sekcji 1 Wydziału „C” SB KW MO w Bydgoszczy; 1 III 1970 – zastępca naczelnika i kierownik Sekcji 1 Wydziału „C” SB KW MO w Bydgoszczy; 17 IX–5 XII 1970 – uczestnik Kursu Doskonalenia Kadr Kierowniczych Służby Bezpieczeństwa MSW; 31 VII 1978 – zwolniony.

Awanse:

plutonowy – 29 XII 1950; chorąży – 22 VII 1952; podporucznik – 2 VII 1954; porucznik – 18 VII 1956; porucznik MO – 11 II 1957; kapitan MO – 30 VI 1965; major MO – 23 IX 1974.

Źródło: AIPN By, 0122/3251, Akta osobowe Przybylińskiego Tadeusza.
(K.Ch.)

Przybyła Marian

s. Józefa

ur. 29 VII 1923 r.

Przebieg służby:

18 V 1945 – pomoc buchaltera w Wydziale Finansowym WUBP w Bydgoszczy; 15 III 1946 – kasjer Wydziału Finansowego WUBP w Bydgoszczy; 1 IV 1948 – kierownik Sekcji Żywnościowej Wydziału Zaopatrzenia WUBP w Bydgoszczy; 1 I 1949 – naczelnik Służby Żywnościowej Kwatermistrzostwa WUBP w Bydgoszczy; 1 III–17 XII 1949 – uczestnik Kursu Oficerskiego w Centrum Wyszkożenia Kwatermistrzostwa przy MON; 1 II 1950 – zastępca kwatermistrza WUBP w Bydgoszczy; 1 XII 1950 – naczelnik Wojewódzkiego Oddziału Konsumów MBP w Bydgoszczy; 1 IV 1955 – oddelegowany na stanowisko dyrektora w Państwowym Przedsiębiorstwie Handlowym „Konsumy” (na etacie funkcjonariusza Służby Więziennej); 30 XI 1955 – zwolniony.

Awanse:

chorąży – 16 VII 1948; podporucznik – 30 XII 1949; porucznik – 28 XII 1950; kapitan – 21 VII 1954.

Źródło: AIPN By, 0122/2542, Akta osobowe Przybyły Mariana.

(T.R.)

Przychodzeń Mieczysław

s. Franciszka

ur. 28 X 1921 r.

Przebieg służby:

8 X 1944 – funkcjonariusz ochrony PUBP w Puławach; 25 V 1945 – komendant budynku PUBP w Szubinie; 29 X 1945 – referent Sekcji ds. Walki z Bandytyzmem i Dezercją PUBP w Szubinie; 1 XI 1947 – referent Referatu III PUBP w Szubinie; 1 X 1949 – starszy referent Referatu III PUBP w Szubinie; 1 V 1952 – starszy referent Referatu III PUBP w Inowrocławiu; 1 X 1952 – zastępca szefa PUBP w Świeciu; 1 IV 1955 – zastępca kierownika PUdsBP w Świeciu; 1 XI 1956 – oficer operacyjny PUdsBP w Świeciu; 1 I 1957 – oficer operacyjny Referatu ds. Bezpieczeństwa KP MO w Świeciu; 1 I 1958 – starszy oficer operacyjny Referatu ds. Bezpieczeństwa KP MO w Tucholi; 1 X 1959 – referent operacyjny KP MO w Świeciu; 1 I 1962 – referent Referatu Operacyjno-Dochodzeniowego do walki z Przestępstwami Kryminalnymi KP MO w Świeciu; 1 III 1965 – starszy referent Referatu Operacyjno-Dochodzeniowego do walki z Przestępstwami Kryminalnymi KP MO w Świeciu; 31 X 1966 – zwolniony.

Awanse:

sierzant – 3 IV 1948; chorąży – 22 VII 1950; podporucznik – 21 VII 1954; porucznik – 11 II 1957.

Źródło: AIPN By, Karta ewidencyjna funkcjonariusza BP.

(T.R.)

Puzio Antoni

s. Michała

ur. 11 VII 1914 r.

Przebieg służby:

13 X 1944 – kierownik Sekretariatu WUBP w Rzeszowie; 13 I 1945 – kierownik Sekretariatu WUBP w Krakowie; 19 III 1945 – p.o. kierownik Wydziału III WUBP w Krakowie; 23 V 1945 – w dyspozycji kierownika WUBP w Bydgoszczy; 23 VI 1945 – p.o. kierownik/naczelnik Wydziału III/Gospodarczego WUBP w Bydgoszczy; 6 V 1947 – w dyspozycji szefa WUBP w Rzeszowie; 6 V 1947 – zastępca kierownika Konsumu WUBP w Rzeszowie; 31 VIII 1947 – zwolniony.

Awanse:

chorąży – 3 V 1945.

Źródło: AIPN Rz, 0045/632, Akta osobowe Puzi Antoniego.

(M.S.)

Pyskło Roman

s. Kazimierza

ur. 24 XII 1921 r.

Przebieg służby:

29 VI 1945 – p.o. zastępca kierownika Sekcji 3 PUBP w Brodnicy; 31 X 1945 – p.o. kierownik Sekcji 3 PUBP w Brodnicy; 1 IV 1946 – referent Wydziału ds. Funkcjonariuszy WUBP w Bydgoszczy; 1 XI 1946 – starszy referent Wydziału ds. Funkcjonariuszy WUBP w Bydgoszczy; 15 I 1947 – zastępca naczelnika Wydziału ds. Funkcjonariuszy WUBP w Bydgoszczy; 5 II 1948–15 IV 1949 – słuchacz Roczego Kursu Oficerów BP w CW MBP w Legionowie; 15 IV 1949 – w dyspozycji szefa WUBP w Bydgoszczy; 1 XII 1949 – starszy referent Sekcji 5 Wydziału I WUBP w Bydgoszczy; 15 VIII 1950 – zastępca naczelnika i p.o. naczelnik Wydziału ds. Funkcjonariuszy WUBP w Lublinie; [b.d.].

Awanse:

[b.d.]; podporucznik – 27 III 1947; porucznik – 12 IV 1949; [b.d.].

Źródło: AIPN By, Karta ewidencyjna funkcjonariusza BP.

(T.R.)

Radzewicz Lech

s. Tadeusza

ur. 31 III 1951 r.

Przebieg służby:

1 V 1978 – referent operacyjny Referatu Operacyjno-Dochodzeniowego w Komisariacie MO w Chełmży; 4 VII 1978–28 IV 1979 – słuchacz Szkoły Podoficerskiej MO w Pile; 1 II 1979 – inspektor Referatu Operacyjno-Dochodzeniowego w Komisariacie MO w Chełmży; 1 IX 1979 – inspektor umieszczony na wolnym etacie starszego inspektora Wydziału III „A” SB KW MO w Toruniu; 10 VII 1981 – starszy inspektor Wydziału III „A” SB KW MO w Toruniu; 1 XII 1981 – starszy inspektor Wydziału V SB KW MO w Toruniu; 1 III 1982 – kierownik Sekcji 6 „A” Wydziału V SB KW MO/WUSW w Toruniu; 8 IX 1985–12 VI 1986 – słuchacz Studium Oficerskiego ASW w Piasecznie; 16 IX 1988 – zastępca naczelnika Wydziału V RUSW w Toruniu; 1 XI 1989 – starszy inspektor Sekcji SB RUSW w Toruniu; 15 IV 1990 – zwolniony.

Awanse:

starszy sierżant sztabowy – 1 V 1978; podporucznik MO – 3 I 1980; porucznik MO – 23 X 1983; kapitan MO – 12 IX 1987.

Źródło: AIPN By, 0135/195, Akta osobowe Radzewicza Lecha.
(K.Ch.)

Ragiel Jan

s. Stefana

ur. 8 II 1914 r.

Przebieg służby:

21 VIII 1944 – w dyspozycji kierownika WUBP w Lublinie; 22 VIII 1944 – kierownik Sekcji 4 Wydziału I WUBP w Lublinie; 13 II 1945 – kierownik Sekcji 7 Wydziału I WUBP w Lublinie; 16 III 1946 – naczelnik Wydziału „A” WUBP w Lublinie; 1 VIII 1947 – naczelnik Wydziału „A” WUBP w Bydgoszczy; 1 III 1954 – w dyspozycji Departamentu Kadr MBP; 1 IV 1954 – naczelnik Wydziału II WUBP w Kielcach; 1 IV 1955 – naczelnik Wydziału X WUdsBP w Kielcach; 28 XI 1956 – naczelnik Wydziału Ewidencji Operacyjnej/Wydziału „C” SB KW MO w Kielcach; 31 VIII 1968 – zwolniony.

Awanse:

porucznik – 10 X 1944; kapitan – 2 V 1945; major – 22 VII 1950; podpułkownik MO – 22 VII 1962.

Źródło: AIPN Kr, 072/4098, Akta osobowe Ragla Jana.
(T.R., M.S.)

Rasch Marek

s. Teodora

ur. 6 VI 1943 r.

Przebieg służby:

14 X 1965 – oficer techniki operacyjnej Grupy „W” Referatu ds. Bezpieczeństwa KM MO w Toruniu; 10–27 XI 1965 – uczestnik przeszkolenia na Kursie Wstępnym dla nowo przyjętych pracowników Służby Bezpieczeństwa przy KW MO w Bydgoszczy; 4 IX 1967–20 VII 1968 – słuchacz Rocznej Oficerskiej Szkoły Operacyjnej Służby Bezpieczeństwa MSW w Legionowie; 16 VI 1969 – inspektor operacyjny SB Grupy Operacyjnej Referatu ds. SB KMiP MO w Toruniu; 1 IV 1970 – inspektor Wydziału II SB KW MO w Bydgoszczy; 16 I 1973 – starszy inspektor Wydziału II SB KW MO w Bydgoszczy; 1 VI 1975 – kierownik Sekcji 2 Wydziału II SB KW MO w Bydgoszczy; 16 IX 1979 – zastępca naczelnika Wydziału IV SB KW MO/WUSW w Bydgoszczy; 16 III 1984 – naczelnik Wydziału IV SB WUSW w Bydgoszczy; 6–22 V 1985 – uczestnik Kursu Doskonalenia Zawodowego Kadry Kierowniczej Pionu IV MSW w ASW; 31 X 1989 – w dyspozycji szefa WUSW w Bydgoszczy; 1 XI 1989 naczelnik Wydziału Ochrony Konstytucyjnego Porządku Państwa SB WUSW w Bydgoszczy; 31 VII 1990 – zwolniony.

Awanse:

kapral – 18 VII 1966; podporucznik MO – 10 VII 1968; porucznik MO – 11 VI 1971; kapitan MO – 16 VI 1976; major MO – 10 VII 1981; podpułkownik MO – 17 IX 1985.

Źródło: AIPN By, 0122/3498, Akta osobowe Rascha Marka.

(M.S.)

Ratajczyk Stanisław

s. Stanisława

ur. 10 V 1921 r.

Przebieg służby:

6 III 1945 – funkcjonariusz Plutonu Ochrony WUBP w Bydgoszczy; 3 V 1945 – funkcjonariusz Plutonu Ochrony PUBP we Włocławku; 13 VII 1945 – młodszy referent Sekcji 4 PUBP we Włocławku; 1 II 1946 – starszy referent PUBP we Włocławku; 15 X 1946 – starszy referent PUBP w Grudziądzu; 1 XI 1947 – starszy referent Referatu III PUBP w Świeciu; 1 II 1950 – zastępca szefa PUBP w Tucholi; 8 IX 1951–21 VII 1952 – słuchacz Rocznej Szkoły Oficerskiej dla Kierowników PUBP w CW MBP w Legionowie; 8 VIII 1952 – w dyspozycji szefa WUBP w Bydgoszczy; 1 IX 1952 – zastępca szefa PUBP w Chojnicach; 15 X 1952 – szef PUBP w Chojnicach; 1 IV 1955 – kierownik PUdsBP w Grudziądzu; 1 I 1957 – zastępca komendanta powiatowego MO ds. Bezpieczeństwa w Grudziądzu; 1 IX 1958 – w dyspozycji komendanta wojewódzkiego MO w Bydgoszczy;

1 X 1958 – zastępca naczelnika Wydziału III SB KW MO w Bydgoszczy; 1 VIII 1960 – inspektor Samodzielnej Grupy Specjalnej SB KW MO w Bydgoszczy; 7 XI–22 XII 1961 – uczestnik sześciotygodniowego kursu dla pracowników Inspektoratów Terenowych Departamentu I w Szkole Departamentu I MSW; 1 XI 1963 – zastępca naczelnika Wydziału „W” SB KW MO w Bydgoszczy; 1 III 1964 – zastępca naczelnika Wydziału III SB KW MO w Bydgoszczy; 1 VIII 1966 – starszy inspektor Inspektoratu Kierownictwa SB KW MO w Bydgoszczy; 15 IX 1971 – zwolniony.

Awanse:

chorąży – 31 XII 1948; podporucznik – 30 XII 1949; porucznik – 22 VII 1952; kapitan – 20 VII 1955; kapitan MO – 11 II 1957; major MO – 7 VII 1960; podpułkownik MO – 12 VI 1967.

Źródło: AIPN By, 0122/3116, Akta osobowe Ratajczyka Stanisława.
(A.P.-H.)

Ratusiński Adolf

s. Stanisława
ur. 20 VII 1912 r.

Przebieg służby:

7 II 1945 – referent Wydziału Personalnego WUBP w Kielcach; 2 XI 1945 – p.o. kierownik PUBP w Kielcach; 1 XII 1945 – kierownik Sekcji 1 Wydziału Personalnego WUBP w Kielcach; 15 IX 1946 – kierownik Sekcji 1 i p.o. zastępca naczelnika Wydziału Personalnego WUBP w Bydgoszczy; 20 IV 1947 – w dyspozycji szefa WUBP w Bydgoszczy; 1 IX 1947 – starszy referent i p.o. zastępca naczelnika Wydziału Personalnego Departamentu Więziennictwa MBP; 20 XI 1947 – naczelnik Centralnego Więzienia Karnego w Fordoniu; 1 VI 1948 – w dyspozycji MBP; 1 IX 1948 – w dyspozycji szefa WUBP w Bydgoszczy; 1 XII 1948 – kierownik Sekcji i p.o. zastępca naczelnika Wydziału II WUBP w Bydgoszczy; 1 XII 1950 – zastępca naczelnika i p.o. naczelnik Wydziału II WUBP w Bydgoszczy; 1 VII 1952 – naczelnik Wydziału II WUBP w Bydgoszczy; 1 IV 1955 – naczelnik Wydziału X WUdsBP w Bydgoszczy; 28 XI 1956 – naczelnik Wydziału Ewidencji Operacyjnej/Wydziału „C” SB KW MO w Bydgoszczy; 15 VII 1969 – zwolniony.

Awanse:

porucznik – 1 V 1945; kapitan – 22 VII 1950; major – 18 VII 1956; major MO – 11 II 1957; podpułkownik – 2 VII 1962.

Źródło: AIPN By, 0122/2972, Akta osobowe Ratusińskiego Adolfa.
(M.S.)

Rączka Mieczysław

s. Piotra

ur. 28 VII 1920 r.

Przebieg służby:

1944 – funkcjonariusz MO w Mielcu; 15 X 1944 – funkcjonariusz PUBP w Mielcu; 17 XII 1944 – słuchacz 1. Centralnej Szkoły Oficerskiej RBP/MBP w Lublinie; 22 I 1945 – funkcjonariusz grupy operacyjnej na powiat starogardzki; 8 III 1945 – kierownik grupy operacyjnej na powiat świecki i p.o. kierownik PUBP w Świeciu; 5 VIII 1945 – w dyspozycji kierownika WUBP w Bydgoszczy; 15 IX 1946 – zwolniony.

Awanse:

{b.d.}

Źródło: AIPN By, 0122/1767, Akta osobowe Rączki Mieczysława.

(T.R.)

Remsak Józef

s. Andrzeja

ur. 9 X 1926 r.

Przebieg służby:

15 VI 1945 – młodszy referent Sekcji 2 MUBP w Radomiu; 14 II 1946 – młodszy referent Referatu I MUBP w Radomiu; 2 VIII 1946 – referent Referatu III MUBP w Radomiu; 12 III 1947 – starszy referent Referatu III MUBP w Radomiu; 1 X 1947 – kierownik Sekcji 3 PUBP w Radomiu; 12 I–21 II 1948 – uczestnik Kursu Aktywu Powiatowego CW MBP w Legionowie; 1 VI 1948 – kierownik Sekcji 1 Wydziału III WUBP w Kielcach; 1 V 1950 – zastępca szefa i p.o. szef PUBP w Jędrzejowie; 10 VII 1951 – w dyspozycji dyrektora Departamentu Kadr MBP; 1 X 1951 – szef PUBP w Inowrocławiu; 17 IX 1954 – odwołany ze stanowiska i skierowany na dwuletni Kurs Przeszkolenia Oficerów MBP/KdsBP w Warszawie; 1 X 1956 – kierownik PUdsBP w Inowrocławiu; 1 I 1957 – zastępca komendanta powiatowego MO ds. Bezpieczeństwa w Inowrocławiu; 1 IX 1959 – zastępca naczelnika Wydziału „B” SB KW MO w Bydgoszczy; 1 VIII 1962 – zastępca naczelnika Wydziału „W” SB KW MO w Bydgoszczy; 3 X 1963 – zwolniony.

Awanse:

chorąży – 5 XI 1946; podporucznik – 22 XII 1947; porucznik – 22 VII 1950; kapitan – 21 VII 1954; kapitan MO – 11 II 1957; major MO – 22 VI 1963.

Źródło: AIPN By, 0122/2925, Akta osobowe Remsaka Józefa.

(T.R.)

Robaczewski Jerzy

s. Edmunda
ur. 16 I 1947 r.

Przebieg służby:

1 X 1971 – milicjant drużyny służbowej umieszczony na wolnym etacie dyżurnego Grupy Dyżurnych KP MO w Nowym Mieście Lubawskim; 1 V 1972 – referent Referatu Operacyjno-Dochodzeniowego KP MO w Nowym Mieście Lubawskim; 1 III 1973 – oficer grupy operacyjnej Referatu ds. SB KP MO w Nowym Mieście Lubawskim; 1 IX 1973 – inspektor operacyjny SB Referatu ds. SB KP MO w Nowym Mieście Lubawskim; 1 X 1973 – słuchacz WSO MSW w Legionowie; 29 VI 1976 – w dyspozycji komendanta wojewódzkiego MO w Toruniu; 1 VIII 1976 – inspektor Grupy Operacyjnej w Grudziądzu Wydziału II SB umieszczony na wolnym etacie inspektora Wydziału Kadr KW MO w Toruniu; 1 X 1976 – inspektor Grupy Operacyjnej w Grudziądzu Wydziału II SB KW MO w Toruniu; 1 II 1977 – starszy inspektor Grupy Operacyjnej w Grudziądzu Wydziału II SB KW MO w Toruniu; 1 XII 1979 – starszy inspektor Sekcji 3 Wydziału II SB KW MO w Toruniu; 1 VI 1981 – starszy inspektor umieszczony na wolnym etacie kierownika Sekcji Wydziału II SB KW MO w Toruniu; 1 IX 1982 – kierownik Sekcji Wydziału II SB KW MO/WUSW w Toruniu³²; 16 II 1989 – zastępca naczelnika Wydziału II SB WUSW w Toruniu; 15 VII 1990 – zwolniony.

Awanse:

starszy szeregowy MO – 1 X 1971; kapral MO – 22 VII 1974; podporucznik MO – 16 VI 1976; porucznik MO – 31 V 1979; kapitan MO – 17 IX 1982; major MO – 21 IX 1989.

Źródło: AIPN By, 0135/267, Akta osobowe Robaczewskiego Jerzego.
(K.Ch.)

Rogoziński Władysław

s. Stanisława
ur. 5 X 1918 r.

Przebieg służby:

15 X 1944 – wywiadowca Sekcji 2 PUBP w Puławach; 22 I 1945 – kierownik grupy operacyjnej na powiat lubawski/kierownik PUBP w Nowym Mieście; 23 VII 1945 – kierownik Sekcji PUBP w Człuchowie; 15 II 1946 – referent PUBP w Tucholi; 9 VI 1946 – starszy referent PUBP w Tucholi; 1 XI 1947 – starszy referent Referatu III PUBP w Tucholi;

³² 14 X 1987 r. złożył raport z prośbą o skierowanie na przeszkolenie specjalistyczne w Wyższej Szkole KGB w Moskwie. Raport nie został przyjęty.

17 XII 1947 – absolwent sześciotygodniowego Kursu Kierowników Referatów PUBP w CW MBP w Legionowie; 15 III 1950 – starszy referent przy Kierownictwie PUBP w Tucholi; 1 V 1952 – kierownik Sekcji VIII UBP na Miasto i Powiat Toruń; 20 III–30 VII 1953 – słuchacz kursu „po linii VIII Departamentu” w CW MBP w Legionowie; 1 VIII 1953 – starszy referent Sekcji 3 Wydziału VIII WUBP w Bydgoszczy; 18 IX 1954 – w dyspozycji szefa WUBP w Gdańsku; 1 VIII 1954 – starszy referent Referatu 3 Oddziału VIII w Bydgoszczy przy Wydziale VIII WUBP w Gdańsku; 1 IV 1955 – starszy referent Referatu 3 Oddziału V w Bydgoszczy przy Wydziale V WUdsBP w Gdańsku; 27 VII 1956 – absolwent Rocznej Szkoły Podwyższania Kwalifikacji Referentów i Oficerów Śledczych w CW KdsBP w Legionowie; 1 VIII 1956 – oficer operacyjny Referatu 1 Oddziału V w Toruniu przy Wydziale V WUdsBP w Gdańsku; 1 I 1957 w dyspozycji Wojewódzkiej Komendy MO w Bydgoszczy; 1 I 1957 – starszy referent Sekcji do walki z Przystępczością Kryminalną/Śłużby Kryminalnej KM MO w Toruniu; 1 IX 1961 – starszy wywiadowca Brygady wywiadowczej Wydziału do walki z Przystępstwami Kryminalnymi KM MO w Toruniu; 1 VI 1964 – starszy referent operacyjny Wydziału Śłużby Kryminalnej KM i P MO w Toruniu; 1 IV 1967 – inspektor Wydziału Śłużby Kryminalnej KM i P MO w Toruniu; 15 III 1971 – zwolniony.

Awanse:

Sierżant – 1 IX 1947; chorąży – 18 VII 1949; podporucznik – 22 VII 1950; porucznik – 20 VII 1955;

Źródło: AIPN By, 194/2562, Akta osobowe Rogozińskiego Władysława.
(M.S.)

Ropiński Henryk

s. Jana [i Władysławy z domu Ropińska]
ur. 5 XII 1944 r.

Przebieg służby:

1 XI 1967 – referent Referatu Operacyjno-Dochodzeniowego do walki z Przystępczością Gospodarczą KP MO w Świeciu; 1 VI 1975 – młodszy inspektor Sekcji 4 Rolniczej Wydziału do walki z Przystępczością Gospodarczą KW MO w Bydgoszczy; 1 XI 1979 – starszy inspektor Sekcji Transportu i Łączności Wydziału do walki z Przystępczością Gospodarczą KW MO w Bydgoszczy; 1 III 1982 – starszy inspektor Wydziału V SB KW MO/WUSW w Bydgoszczy (od sierpnia 1985 r. p.o. kierownik Sekcji Wydziału V SB); 10 IX 1984–1 VII 1985 – słuchacz Studium Podyplomowego ASW w Piasecznie; 1 III 1986 – kierownik Sekcji Wydziału V SB WUSW w Bydgoszczy; 16 II 1989 – zastępca szefa RUSW ds. SB w Koronowie; 11 IX–6 X 1989, 15 I–2 II 1990 – uczestnik Kursu Doskonalenia Zawodowego dla Rezerwy Kadrowej na Stanowiska Zastępców Szefów RUSW ds. SB w Ośrodku Doskonalenia Kadr Kierowniczych MSW w Łodzi; 1 II 1990 – p.o. inspektor RUSW w Koronowie; 31 III 1990 – zwolniony.

Awanse:

starszy szeregowy MO – 10 XI 1967; kapral MO – 25 I 1969; plutonowy MO – 12 VII 1971; sierżant MO – 14 VII 1973; starszy sierżant MO – 2 X 1975; młodszy chorąży MO – 21 VII 1977; chorąży MO – 19 IX 1980; starszy chorąży MO – 31 VIII 1983; podporucznik MO – 21 VI 1985; porucznik MO – 20 IX 1988.

Źródło: AIPN By, 315/27, Akta osobowe Ropińskiego Henryka.
(K.Ch.)

Rosiński Zygmunt

s. Jana

ur. 18 IV 1923 r.

Przebieg służby:

5 IV 1945 – wartownik WUBP w Bydgoszczy; 15 III 1946 – oficer dyżurny Sekretariatu WUBP w Bydgoszczy; 6 XII 1946 – pomoc biurowa Sekretariatu WUBP w Bydgoszczy; 1 V 1947 – referent Sekcji 1 i 2 Wydziału IV WUBP w Bydgoszczy; 1 VI 1948 – referent Referatu IV Wydziału Miejskiego WUBP w Bydgoszczy; 1 VII 1950 – referent Sekcji 1 Wydziału IV WUBP w Bydgoszczy; 1 XII 1950 – w dyspozycji szefa WUBP w Katowicach; 18 XII 1950 – w dyspozycji szefa WUBP w Bydgoszczy; 1 II 1951 – kierownik RO Wytwórni Sprzętu Instalacyjnego przy Wydziale IV WUBP w Bydgoszczy; 1 X 1951 – kierownik RW w Fabryce Sygnałów Kolejowych przy Wydziale IV WUBP w Bydgoszczy; 15 IX 1952 – kierownik RW w Zakładach Chemicznych im. J. Stalina w Łęgowie przy Wydziale IV WUBP w Bydgoszczy; 1 III 1953 – w dyspozycji szefa WUBP w Bydgoszczy; 1 V 1953 – kierownik RW w Fabryce Sygnałów Kolejowych przy Wydziale IV WUBP w Bydgoszczy; 17 IX 1954–16 VII 1956 – uczestnik Wyższego Kursu Przeszkolenia Oficerów BP w Ośrodku Szkolenia MBP w Warszawie; 16 VII 1956 – w dyspozycji kierownika WUdsBP w Bydgoszczy; 1 X 1956 – kierownik PDdsBP w Brodnicy; 1 I 1957 – zastępca komendanta powiatowego MO ds. Bezpieczeństwa w Brodnicy; 1 V 1964 – zastępca/I za-stępca komendanta powiatowego MO ds. Bezpieczeństwa w Wąbrzeźnie; 5 I–25 III 1971 – uczestnik Kursu Doskonalenia Kadr Kierowniczych SB MSW; 30 IV 1973 – zwolniony.

Awanse:

sierżant – 1 V 1949; starszy sierżant – 29 XII 1950; chorąży – 21 VII 1951; podporucznik – 22 VII 1952; porucznik – 21 VII 1954; porucznik MO – 11 II 1957; kapitan MO – 18 VII 1957; major MO – 2 VII 1962.

Źródło: AIPN By, 194/2572, Akta osobowe Rosińskiego Zygmunta.
(K.Ch.)

Rost Grzegorz

s. Kazimierza
ur. 16 X 1935 r.

Przebieg służby:

14 VIII 1953–19 VIII 1954 – słuchacz Szkoły Oficerskiej Krajowego Ośrodka Szkolenia MBP w Gdańsku; 22 VIII 1954 – w dyspozycji szefa WUBP w Bydgoszczy; 21 IX 1954 – referent Sekcji 3 UBP na Miasto i Powiat Toruń; 1 IV 1955 – referent Sekcji 2 Wydziału IX WUdsBP w Bydgoszczy; 1 X 1955 – referent Sekcji 1 Wydziału IX WUdsBP w Bydgoszczy; 1 I 1956 – referent Sekcji 2 Wydziału IX WUdsBP w Bydgoszczy; 1 IV 1956 – oficer techniki operacyjnej Sekcji 2 Wydziału IX WUdsBP w Bydgoszczy; 1 I 1957 – oficer techniki operacyjnej Sekcji 1 Wydziału „T” SB KW MO w Bydgoszczy; 1 VI 1962 – oficer techniki operacyjnej Grupy „T” Referatu ds. Bezpieczeństwa KM MO/KMiP w Toruniu; 1 IV 1969 – inspektor Grupy Operacyjnej Referatu ds. SB KMiP MO w Toruniu; 1 III 1972 – starszy inspektor operacyjny SB Grupy „T” Referatu ds. SB KMiP MO w Toruniu; 1 VI 1975 – zastępca naczelnika Wydziału „T” SB KW MO/WUSW w Toruniu; 16 II 1985 – kierownik Inspektoratu Ochrony Funkcjonariuszy WUSW w Toruniu; 31 III 1990 – zwolniony.

Awanse:

chorąży – 16 VIII 1954; podporucznik – 18 VII 1956; podporucznik MO – 11 II 1957; porucznik MO – 30 VI 1969; kapitan MO – 27 VI 1973; major MO – 31 V 1975; podpułkownik MO – 17 IX 1985.

Źródło: AIPN By, 0135/196, Akta osobowe Rosta Grzegorza.
(K.Ch.)

Roszak Roman

s. Stanisława
ur. 6 XII 1926 r.

Przebieg służby:

1 II 1950 – młodszy referent Sekcji 3 PUBP w Toruniu; 1 III 1951 – referent Sekcji 1 Wydziału I WUBP w Bydgoszczy; 1 IV 1952 – referent Sekcji 6 Wydziału V WUBP w Bydgoszczy; 23 I 1953 – starszy referent Sekcji 6 Wydziału V WUBP w Bydgoszczy; 1 III 1953 – starszy referent Sekcji 3 Wydziału V WUBP w Bydgoszczy; 15 IX 1953 – słuchacz CW MBP w Legionowie; 26 VII 1954 – w dyspozycji szefa WUBP w Bydgoszczy; 1 IX 1954 – starszy referent Sekcji 1 Wydziału I WUBP w Bydgoszczy; 1 XI 1954 – zastępca szefa PUBP w Wyrzysku; 1 IV 1955 – w dyspozycji kierownika WUdsBP w Bydgoszczy; 1 V 1955 – referent Sekcji 4 Wydziału III WUdsBP w Bydgoszczy; 1 XI 1955 – referent operacyjny PDdsBP w Wyrzysku; 1 IV 1956 – oficer operacyjny PDdsBP w Wyrzysku; 15 IX 1956 – zwolniony.

Awanse:

kapral – 8 IX 1949; sierżant – 19 IV 1952; starszy sierżant – 29 XII 1952; chorąży – 21 VII 1954; podporucznik – 27 XII 1955.

Źródło: AIPN Po, 0131/471, Akta osobowe Roszaka Romana.
(K.Ch.)

Roszkowski Tadeusz

s. Józefa

ur. 11 IV 1923 r.

Przebieg służby:

20 XII 1944 – słuchacz 1. Centralnej Szkoły Oficerskiej RBP/MBP w Lublinie; 22 I 1945 – funkcjonariusz grupy operacyjnej na powiat kościerski; III 1945 – p.o. zastępca PUBP w Inowrocławiu 19 VII 1945 – p.o. kierownik PUBP w Chojnicach; 1 VIII 1946 – p.o. szef PUBP we Włocławku; 1 X 1946 – szef PUBP w Chełmnie; 21 IV 1947 – uczestnik kursu CS MBP w Łodzi; 12 IX 1947 – w dyspozycji szefa WUBP w Bydgoszczy; 1 XII 1947 – starszy referent przy Kierownictwie PUBP w Bydgoszczy; 15 XII 1949 – starszy referent Sekcji 2 Referatu ND (endeckiego) Wydziału III WUBP w Bydgoszczy; 31 I 1950 – zwolniony.

Awanse:

chorąży – 22 VII 1946; podporucznik – 18 VII 1949.

Źródło: AIPN By, 0122/1793, Akta osobowe Roszkowskiego Tadeusza.
(K.Ch.)

Rozborski Bronisław

s. Józefa

ur. 10 I 1920 r.

Przebieg służby:

15 V 1946 – wartownik WUBP w Bydgoszczy; 21 VII 1946 – wartownik PUBP w Tucholi; 1 IX 1946 – referent PUBP w Tucholi; 1 XI 1947 – referent Referatu III PUBP w Tucholi; 1 III 1949 – starszy referent Sekcji 3 PUBP w Toruniu; 1 X 1950 – starszy referent Referatu III PUBP w Lipnie; 15 IX 1951–21 VII 1952 – słuchacz Szkoły Kierowników CW MBP w Legionowie; 1 IX 1952 – starszy referent powiatowy PUBP w Lipnie; 15 XI 1952 – zastępca szefa PUBP w Brodnicy; 1 IV 1955 – starszy referent operacyjny PDdsBP w Brodnicy; 1 IV 1956 – oficer operacyjny PDdsBP w Brodnicy; 1 VII 1956 – oficer operacyjny PDdsBP w Wąbrzeźnie; 1 I 1957 – starszy referent Sekcji Operacyjno-Dochodzeniowej KM MO w Grudziądzu; 13 II 1958 – uczestnik pięciomiesięcznego Kur-

Przebieg służby i awanse funkcjonariuszy...

---

su Operacyjno-Dochodzeniowego w Ośrodku Szkolenia MO w Łodzi; 1 IX 1961 – starszy referent Sekcji Operacyjno-Dochodzeniowej do walki z Przestępczością Gospodarczą KM MO w Grudziądzu; 1 IX 1964 – referent Referatu Operacyjno-Dochodzeniowego KP MO w Brodnicy; 31 VII 1965 – zwolniony.

Awanse:

kapral – 18 X 1946; plutonowy – 16 VI 1947; sierżant – 1 V 1949; chorąży – 30 XI 1949; podporucznik – 22 VII 1952; podporucznik MO – 1 I 1957.

Źródło: AIPN By, 194/2579, Akta osobowe Rozborskiego Bronisława.

(K.Ch.)

Rożko Władysław

s. Mikołaja

ur. 27 I 1919 r.

Przebieg służby:

18 XI 1944 – przyjęty do Wydziału Ochrony PKWN w RBP; 22 I 1945 – funkcjonariusz grupy operacyjnej na powiat kościerski; [b.d.] 1945 – kierownik Sekcji 1 PUBP w Chojnicach; 1 IX 1945 – p.o. zastępca kierownika PUBP w Chojnicach; 1 I 1946 – zastępca kierownika PUBP w Chojnicach; IV 1946 – p.o. szef PUBP w Nowym Mieście Lubawskim; 15 X 1946 – zastępca szefa PUBP w Grudziądzu; 15 IV 1948 – zastępca szefa i p.o. szef PUBP w Tucholi; 1 XI 1949 – szef PUBP w Tucholi; 1 IV 1950 – szef PUBP w Chojnicach; 15 X 1952 – szef PUBP w Lipnie; 17 IX 1954–1 VIII 1956 – słuchacz Wyższego Kursu Przeszkolenia Oficerów BP w Ośrodku Szkoleniowym KdsBP; 1 IX 1956 – kierownik PUdsBP we Włocławku, 1 I 1957 – zastępca komendanta powiatowego MO ds. Bezpieczeństwa we Włocławku; 1 IV 1967 – I zastępca komendanta miejskiego i powiatowego MO ds. Bezpieczeństwa we Włocławku; 31 VIII 1970 – zwolniony.

Awanse:

podporucznik – 22 VII 1946; porucznik – 22 XII 1947; kapitan – 30 XII 1949; major – 18 VII 1956; major MO – 11 II 1957; podpułkownik MO – 14 VI 1965.

Źródło: AIPN By, 0134/142, Akta osobowe Rożki Władysława.

(K.Ch.)

Różycki Bogumił

s. Bernarda

ur. 26 I 1936 r.

Przebieg służby:

16 I 1958 – wywiadowca Sekcji 1 Wydziału „B” SB KW MO w Bydgoszczy; 1 IX 1958–29 VI 1959 – słuchacz Rocznej Szkoły

Oficerskiej nr 4 (Szkoła Biura „B”) SB MSW w CW MSW w Legionowie; 1 VII 1959 – w dyspozycji komendanta wojewódzkiego MO w Bydgoszczy; 22 VIII 1959 – oficer operacyjny Wydziału III SB KW MO w Bydgoszczy; 16 I 1960 – wywiadowca Sekcji 1 Wydziału „B” SB KW MO w Bydgoszczy; 1 II 1960 – wywiadowca Sekcji 2 Wydziału „B” SB KW MO w Bydgoszczy; 1 VIII 1962 – oficer operacyjny Wydziału III SB KW MO w Bydgoszczy; 1 V 1965 – starszy oficer operacyjny Wydziału III SB KW MO w Bydgoszczy; 10 VIII 1967 – inspektor Wydziału III SB KW MO w Bydgoszczy; 1 VI 1968 – kierownik Grupy IV Wydziału III SB KW MO w Bydgoszczy; 1 XII 1970 – zastępca naczelnika Wydziału III SB KW MO w Bydgoszczy; 14 IV–26 VI 1971 – uczestnik Kursu Doskonalenia Kadr Kierowniczych Służby Bezpieczeństwa przy Departamencie Szkolenia i Wydawnictw MSW; 1 X 1976 – naczelnik Wydziału „B” SB KW MO w Bydgoszczy; 30 IV 1979 – w dyspozycji komendanta wojewódzkiego MO w Bydgoszczy; 16 V 1979 – naczelnik Wydziału III SB KW MO w Bydgoszczy; 1 VII 1979 – naczelnik Wydziału III „A”/V SB KW MO w Bydgoszczy; 30 IX 1982 – w dyspozycji dyrektora Departamentu Kadr MSW; 1 X 1982 – starszy inspektor na etacie 060/54 Departamentu V MSW³³; 1 VII 1989 – w dyspozycji szefa WUSW w Bydgoszczy; 2 VII 1989 – w dyspozycji szefa WUSW w Bydgoszczy umieszczony na wolnym etacie starszego inspektora Wydziału Inspekcji WUSW w Bydgoszczy; 6 XII 1989 – p.o. naczelnik Wydziału „C” SB WUSW w Bydgoszczy; 16 I 1990 – naczelnik Wydziału „C” SB WUSW w Bydgoszczy; 31 VII 1990 – zwolniony.

Awanse:

starszy sierżant MO – 26 VI 1959; podporucznik MO – 7 VI 1960; porucznik MO – 23 VI 1963; kapitan MO – 12 VI 1967; major MO – 11 VI 1971; podpułkownik MO – 24 VI 1977.

Źródło: AIPN By, 306/45, Akta osobowe Różyckiego Bogumiła.
(M.S.)

Różycki Mieczysław

s. Franciszka
ur. 21 I 1924 r.

Przebieg służby:

8 IX 1944 – starszy wywiadowca Sekcji 2 WUBP w Rzeszowie; X 1944–I 1945 – słuchacz 1. Centralnej Szkoły Oficerskiej RBP/MBP w Lublinie; 22 I 1945 – kierownik grupy operacyjnej na powiat nieszawski; 22 II 1945 – p.o. kierownik PUBP w Aleksandrowie Kujawskim; 27 VI 1945 – zastępca kierownika i równocześnie p.o. kierownik Wydziału Więzień i Obozów WUBP w Bydgoszczy; 1 XI 1945 – zastępca

³³ Skierowany do pracy na etacie niejawnym w Grupie Operacyjnej Departamentu V MSW w NRD „pod przykryciem” asystenta dyrektora Zarządu Budowy Kompleksu Energetycznego Janschwalde – faktycznie wykonywanie zadań operacyjnych dotyczących ochrony inwestycji realizowanych przez Biuro Eksportu Elektrowni i Urządzeń Przemysłowych „Energexport” Warszawa; następnie kierownik Grupy Operacyjnej na placówce handlowej w Berlinie.

kierownika Wydziału Więzień i Obozów WUBP w Bydgoszczy; 1 II 1946 – w dyspozycji Wydziału ds. Funkcjonariuszy WUBP w Bydgoszczy; 6 VI 1946 – zwolniony; 23 VII 1946–7 VIII 1947 – pracownik konsulatu RP w Brukseli; 10 IX 1947 – referent Sekcji 4 Wydziału V Departamentu VII MBP³⁴; 1 XI 1948 – kierownik RO w Państwowej Wytwórni Prochu w Łęgnowie przy Wydziale IV WUBP w Bydgoszczy; [b.d.]–1 IV 1950 – kierownik RO w Zakładach Sodowych „Solway” w Inowrocławiu przy Wydziale IV WUBP w Bydgoszczy; V 1950 – komendant Straży Przemysłowej przy Zjednoczeniu Energetycznym Okręgu Bydgosko-Toruńskiego; [b.d.].

Awanse:

starszy sierżant – [b.d.] IX 1944; podporucznik – [b.d.] III 1945.

Źródło: AIPN By, 0134/138, Akta osobowe Różyckiego Mieczysława.

(T.R., M.S.)

Ruciński Franciszek

s. Andrzej

ur. 13 IX 1917 r.

Przebieg służby:

1 III 1945 – referent i p.o. zastępca kierownika Sekcji 2 Wydziału I WUBP w Bydgoszczy; 11 VI 1945 – zastępca kierownika Sekcji 2 Wydziału I WUBP w Bydgoszczy; 30 VI 1945 – p.o. kierownik PUBP w Lipnie; 20 IX 1945 – p.o. kierownik Sekcji 2 MUBP w Bydgoszczy; 1 IV 1946 – starszy referent Referatu II PUBP w Bydgoszczy; 25 VII 1946 – starszy referent z p.o. szefa PUBP w Tucholi; 1 XII 1946 – starszy referent Sekcji 2 Wydziału III WUBP w Bydgoszczy; 1 VI 1948 – starszy referent Referatu „Sanacji” Sekcji 2 Wydziału III WUBP w Bydgoszczy; 1 III 1949 – kierownik Sekcji 2 Wydziału III WUBP w Bydgoszczy; 1 IX 1950 – kierownik Sekcji 3 Wydziału III WUBP w Koszalinie; 15 VII 1954 – kierownik Sekcji 8 Wydziału III WUBP w Koszalinie; 1 IV 1955 – w dyspozycji Wydziału Kadr i Szkolenia WUdsBP w Koszalinie; 1 IV 1955 – kierownik Sekcji 1 Wydziału IX WUdsBP w Koszalinie; 1 I 1956 – kierownik Sekcji 2 Wydziału IX WUdsBP w Koszalinie; 27 XII 1956 – starszy oficer techniki operacyjnej Sekcji 2 Wydziału IX WUdsBP w Koszalinie; 1 I 1957 – kierownik Sekcji 2 Wydziału „T” SB KW MO w Koszalinie; 31 XII 1962 – zwolniony.

Awanse:

chorąży – 16 XI 1945; podporucznik – 22 VII 1946; porucznik – 18 VII 1949; kapitan – 21 VII 1954; kapitan MO – 16 II 1957.

Źródło: AIPN Sz, 0116/888, Akta osobowe Rucińskiego Franciszka; AIPN By, 169/1, Rozkazy personalne nr 19 i 41 kierownika WUBP w Bydgoszczy z 20 VI i 5 X 1945 r., k. 29 i 88.

(M.S., A.P.-H.)

---

³⁴ Praca na etacie niejawnym: delegowany do pracy za granicą – Belgia, Czechosłowacja.

Rudnicki Zenon

s. Adama

ur. 13 IX 1949 r.

Przebieg służby:

1 XI 1972 – inspektor operacyjny Referatu ds. SB KP MO w Rypinie; 17 I–25 VIII 1973 – uczestnik przeszkolenia na Kursie Wstępny dla nowo przyjętych pracowników Służby Bezpieczeństwa przy KW MO w Bydgoszczy; 1 VI 1975 – w dyspozycji komendanta wojewódzkiego MO we Włocławku; 1 VI 1975 – starszy inspektor Wydziału IV SB KW MO we Włocławku; 1 X 1977–28 VI 1980 – słuchacz WSO MSW w Legionowie; 28 VI 1980 – w dyspozycji komendanta wojewódzkiego MO we Włocławku; 1 VII 1980 – starszy inspektor Wydziału IV SB KW MO we Włocławku; 1 IV 1981 – kierownik Sekcji Wydziału IV SB KW MO we Włocławku; 1 III 1983 – zastępca kierownika Komisariatu MO ds. SB w Rypinie; 1 VIII 1983 – zastępca szefa RUSW ds. SB w Rypinie; 1 II 1990 – w dyspozycji komendanta wojewódzkiego MO we Włocławku; 31 VII 1990 – zwolniony.

Awanse:

kapral MO – 11 XI 1972; sierżant MO – 6 X 1973; starszy sierżant MO – 2 X 1975; podporucznik MO – 18 VI 1980; porucznik MO – 17 IX 1982; kapitan MO – 17 IX 1986.

Źródło: AIPN By, 0134/594, Akta osobowe Rudnickiego Zenona.

(K.Ch.)

Rudzki Jan

s. Antoniego

ur. 6 VI 1920 r.

Przebieg służby:

20 III 1945 – p.o. kierownik PUBP w Bydgoszczy; 1 VI 1945 – w dyspozycji kierownika WUBP w Bydgoszczy, 8 XI 1945 – zwolniony.

Awanse:

bez stopnia w UB.

Źródło: AIPN By, Karta ewidencyjna funkcjonariusza BP.

(M.S.)

Rutkiewicz Edward

s. Władysława

ur. 19 VII 1923 r.

Przebieg służby:

[b.d.] 1946 – absolwent Oficerskiej Szkoły Łączności KBW w Legnicy; [do] 1952 – służba w KBW (od 1947 – oficer łączności Bata-

Przebieg służby i awanse funkcjonariuszy...

---

lionu KBW w Bydgoszczy, następnie przeniesiony do 1. Specjalnej Brygady KBW na stanowisko dowódcy Plutonu Łączności); 1 II 1952 – naczelnik Wydziału Łączności WUBP/WUdsBP w Bydgoszczy; 30 XI 1956 – zwolniony.

Awanse:

chorąży – 21 V 1946; podporucznik – 31 XII 1948; porucznik – 28 XII 1950; kapitan – 22 VII 1952.

Źródło: AIPN By, 0122/2602, Akta osobowe Rutkiewicza Edwarda.
(M.S.)

Rutkowski Edward

s. Szczepana
ur. 12 IX 1948 r.

Przebieg służby:

1 V 1977 – starszy referent techniki operacyjnej Wydziału „T” SB KW MO we Włocławku; 1 X 1978–23 III 1981 – słuchacz WSO MSW w Legionowie; 23 III 1981 – w dyspozycji komendanta wojewódzkiego MO we Włocławku; 1 IV 1981 – inspektor Sekcji 7 Wydziału IV SB KW MO we Włocławku; 1 VII 1981 – starszy inspektor Wydziału IV SB KW MO/WUSW we Włocławku; 16 II 1985 – starszy inspektor Wydziału VI SB WUSW we Włocławku; 16 VIII 1989 – zastępca naczelnika Wydziału III SB WUSW we Włocławku; 1 XI 1989 – zastępca naczelnika Wydziału Ochrony Konstytucyjnego Porządku Państwa SB WUSW we Włocławku; 31 VII 1990 – zwolniony.

Awanse:

starszy szeregowy MO – [przed 1979]; kapral MO – 25 IX 1979; plutonowy MO – 30 IX 1980; podporucznik MO – 5 III 1981; kapitan MO – 7 X 1988.

Źródło: AIPN, 315/311, Akta osobowe Rutkowskiego Edwarda.
(K.Ch.)

Rybacki Leonard

s. Bolesława
ur. 6 IV 1935 r.

Przebieg służby:

1 IX 1954 – słuchacz Szkoły Oficerskiej w Krajowym Ośrodku Szkolenia MBP/KdsBP w Czerwieńsku; 29 VI 1955 – w dyspozycji kierownika WUdsBP w Bydgoszczy; 1 VII 1955 – referent Sekcji 1 Wydziału VI WUdsBP w Bydgoszczy; 6 XI 1955 – zwolniony;

1 VI 1956 – przyjęty ponownie do służby na stanowisko oficera operacyjnego Sekcji 2 Wydziału VI WUdsBP w Bydgoszczy; 2 I 1957 – oficer operacyjny Grupy IV Wydziału III SB KW MO w Bydgoszczy; 15 II 1959 – starszy oficer operacyjny Referatu ds. Bezpieczeństwa na wolnym etacie kierownika Brygady Sekcji Służby Wywiadowczej KM MO w Toruniu; 1 I 1960 – oficer operacyjny Wydziału III SB KW MO w Bydgoszczy (z przydziałem do Referatu ds. Bezpieczeństwa KM MO w Toruniu); 1 VII 1962 – oficer operacyjny Grupy II Wydziału IV SB KW MO w Bydgoszczy; 1 I 1963 – starszy oficer operacyjny Grupy II Wydziału IV SB KW MO w Bydgoszczy; 1 IV 1967 – inspektor Wydziału IV SB KW MO w Bydgoszczy; 1 XI 1969 – inspektor Wydziału Śledczego SB KW MO w Bydgoszczy; 1 VIII 1970 – starszy inspektor Wydziału Śledczego SB KW MO w Bydgoszczy; 1 XI 1972 – kierownik Grupy IV Wydziału III SB KW MO w Bydgoszczy; 1 VI 1975 – kierownik Sekcji Wydziału III SB KW MO w Bydgoszczy; 1 XI 1976 – zastępca naczelnika Wydziału III SB KW MO w Bydgoszczy; 1 VII 1979 – zastępca naczelnika Wydziału III „A” SB KW MO w Bydgoszczy; 1 XII 1981 – zastępca naczelnika Wydziału V SB KW MO w Bydgoszczy; 1 II 1983 – naczelnik Wydziału V SB KW MO/WUSW w Bydgoszczy; 5 XII 1985 – w dyspozycji dyrektora Departamentu Kadr MSW; 5 XII 1985 – starszy inspektor Departamentu V MSW³⁵; 1 I 1988 – w dyspozycji szefa WUSW w Bydgoszczy; 1 II 1988 – starszy inspektor Zespołu ds. Administracyjno-Gospodarczych Wydziału Inspekcji WUSW w Bydgoszczy; 30 IV 1988 – zwolniony.

Awanse:

chorąży – 28 VI 1955; podporucznik MO – 21 XII 1957; porucznik MO – 29 VI 1961; kapitan MO – 14 VI 1965; major MO – 24 VI 1977; podpułkownik MO – 28 VIII 1983.

Źródło: AIPN By, 0122/3365, Akta osobowe Rybackiego Leonarda.
(M.S.)

Rybak Eugeniusz

s. Stefana

ur. 28 IX 1929 r.

Przebieg służby³⁶:

15 V 1958 – oficer operacyjny Wydziału III SB KW MO w Bydgoszczy; 1 XII 1958 – słuchacz Rocznej Szkoły Oficerskiej w CW MSW w Legionowie; 1 IX 1961 – oficer operacyjny Wydziału III SB

³⁵ Praca na etacie niejawnym w grupie operacyjnej w ZSRR – oficjalnie na stanowisku asystenta dyrektora Budowy Obiektów Przemysłu Gazowniczego w Kałudze, faktycznie „operacyjna ochrona” obiektów i obywateli polskich realizujących kontrakt w ZSRR, włącznie z organizowaniem sieci osobowych źródeł informacji wśród polskich pracowników zatrudnionych w grupach przemysłowych.

³⁶ W latach 1952–1953 słuchacz Oficerskiej Szkoły Informacji WP w Wesołej k. Warszawy. Po uzyskaniu stopnia podporucznika, jako oficer Informacji WP, skierowany do Oficerskiej Szkoły Artylerii w Toruniu; od 1 VII 1954 r. do 15 II 1957 r. starszy oficer informacji w Wydziale Informacji WP Garnizonu Toruń; skierowany do Oddziału WSW przy Pomorskim Okręgu Wojskowym w Bydgoszczy; w maju 1957 r. odszedł z wojska na własną prośbę, rok później zatrudnił się w SB.

Przebieg służby i awanse funkcjonariuszy...

KW MO w Bydgoszczy; 1 IV 1965 – starszy oficer operacyjny Wydziału II SB KW MO w Bydgoszczy; 1 IV 1967 – inspektor Wydziału II SB KW MO w Bydgoszczy; 1 IV 1970 – kierownik Grupy III Wydziału II SB KW MO w Bydgoszczy; 1 VI 1975 – zastępca naczelnika Wydziału II SB KW MO w Bydgoszczy; 1 VII 1978 – naczelnik Wydziału „W” SB KW MO/WUSW w Bydgoszczy; 18 IX 1984 – skreślony z ewidencji funkcjonariuszy na podstawie aktu zgonu.

Awanse:

porucznik informacji LWP – 1953; porucznik MO – 27 VI 1958; kapitan MO – 14 VI 1965; major MO – 25 IX 1975; podpułkownik MO – 31 V 1979.

Źródło: AIPN By, 314/41, Akta osobowe Rybaka Eugeniusza.

(T.R.)

Rybkowski Bogumił

s. Jana

ur. 7 IV 1903 r.

Przebieg służby:

10 X 1945 – oficer mundurowy Sekcji Gospodarczej Wydziału III WUBP w Rzeszowie; 20 III 1946 – p.o. kierownik Sekcji Gospodarczej WUBP w Rzeszowie; 1 IX 1946 – naczelnik Wydziału Gospodarczego WUBP w Rzeszowie; 19 III 1948 – kwatermistrz WUBP w Rzeszowie; 20 VI–10 VII 1948 – uczestnik trzytygodniowego Centralnego Kursu Naczelników Wydziałów Gospodarczych WUBP; 1 I 1949 – kwatermistrz WUBP w Rzeszowie; 1 XI 1954 – w dyspozycji dyrektora Departamentu Kadr MBP; 7 XII 1954 – naczelnik Wydziału Administracyjno-Gospodarczego WUBP w Bydgoszczy; 31 III 1957 – zwolniony.

Awanse:

sierżant – 1946; chorąży – 22 VII 1946; porucznik – 22 XII 1947; kapitan – 31 XII 1948; major – 22 VII 1952.

Źródło: AIPN By, 0122/2803, Akta osobowe Rybkowskiego Bogumiła.

(T.R.)

Rycaj Tadeusz

s. Jana

ur. 12 I 1946 r.

Przebieg służby:

14 IV 1945 – referent Sekcji 3 Wydziału I WUBP w Bydgoszczy; 1 VII 1945 – referent Sekcji 5 Wydziału I WUBP w Bydgoszczy; 18 VII 1945 – p.o. zastępca kierownika Sekcji 6 Wydziału I WUBP w Bydgoszczy; 18 XI 1945 – zwolniony.

Awanse:

podporucznik – 1945.

Źródło: AIPN By, 0122/1816, Akta osobowe Rycaja Tadeusza.
(M.S.)

Sadecki Bronisław

s. Teofila

ur. 6 X 1919 r.

Przebieg służby:

1 VII 1945 – kierownik PUBP w Chojnicach; 13 VIII 1945 – referent Sekcji 3 Wydziału I WUBP w Bydgoszczy; 20 IX 1945 – p.o. kierownik Sekcji 3 MUBP w Bydgoszczy; 23 XI 1945 – zastępca kierownika Sekcji 3 PUBP w Rypinie; 10 III 1946 – starszy referent Referatu III PUBP w Rypinie; 15 IV 1946 – zastępca szefa PUBP w Rypinie; 1 VII 1946 – starszy referent i p.o. szef PUBP w Chojnicach; 1 XII 1946 – w dyspozycji szefa WUBP w Bydgoszczy; 1 III 1947 – zastępca kierownika Sekcji 2 Wydziału V WUBP w Bydgoszczy; 27 XI 1947 – kierownik Sekcji 2 Wydziału V WUBP w Bydgoszczy; 30 X 1948 – zwolniony.

Awanse:

chorąży [przed 1 VII 1946]

Źródło: AIPN By, 0122/399, Akta osobowe Sadeckiego Bronisława.
(T.R.)

Sadokierski Stanisław

s. Piotra

ur. 2 V 1918 r.

Przebieg służby:

5 IV 1945 – referent Sekcji 8 Wydziału I WUBP w Bydgoszczy; 10 X 1946 – uczestnik sześciomiesięcznego kursu w CS MBP w Łodzi; 20 IV 1947 – szef PUBP w Brodnicy; 1 II 1949 – w dyspozycji szefa WUBP w Bydgoszczy; 1 II 1950 – zastępca szefa PUBP w Grudziądzu; 15 IX 1950 – p.o. szef PUBP w Grudziądzu; 20 XII 1950 – skreślony z ewidencji funkcjonariuszy BP na podstawie aktu zgonu.

Awanse:

podporucznik – [b.d.]; porucznik – 1 I 1948.

Źródło: AIPN By, 194/2654, Akta osobowe Sadokierskiego Stanisława.
(T.R.)

Sadowski Henryk

s. Teodora

ur. 15 X 1926 r.

Przebieg służby:

19 V 1945 – przyjęty do Grupy Wojsk Wewnętrznych WUBP w Bydgoszczy; 1 VIII 1945 – funkcjonariusz Plutonu Ochrony WUBP w Bydgoszczy; 25 III 1946 – młodszy referent Sekcji 1 Wydziału I WUBP w Bydgoszczy; 1 IV 1946 – młodszy referent Sekcji 3 Wydziału I WUBP w Bydgoszczy; 4 XI 1946 – wywiadowca Sekcji 2 Wydziału „A” WUBP w Bydgoszczy; 1 V 1948 – wywiadowca Sekcji 1 Wydziału „A” WUBP w Bydgoszczy; 15 XII 1949 – kierownik Sekcji 4 Wydziału „A” WUBP w Bydgoszczy; 1 VI 1951 – kierownik Sekcji 2 Wydziału „A” WUBP w Bydgoszczy; 15 IX 1951 – słuchacz rocznej Szkoły Kierowniczej CW MBP w Legionowie; 8 VIII 1952 – w dyspozycji szefa WUBP w Bydgoszczy; 1 IX 1952 – zastępca naczelnika Wydziału „A” WUBP w Bydgoszczy; 1 IV 1955 – w dyspozycji kierownika WUdsBP w Bydgoszczy; 1 IV 1955 – kierownik Sekcji 1 Wydziału „B” WUdsBP w Bydgoszczy; 1 IV 1956 – starszy oficer Sekcji 1 Wydziału „B” WUdsBP w Bydgoszczy; 1 I 1957 – starszy oficer operacyjny i kierownik Sekcji 2 Wydziału „B” SB KW MO w Bydgoszczy; 1 XI 1962 – wywiadowca Sekcji 2 Wydziału „B” SB KW MO w Bydgoszczy; 1 III 1963 – oficer techniki operacyjnej Sekcji 2 Wydziału „T” SB KW MO w Bydgoszczy; 1 VIII 1970 – starszy oficer techniki operacyjnej Sekcji 1 „A” Wydziału „T” SB KW MO w Bydgoszczy; 30 XI 1970 – zwolniony.

Awanse:

sierżant – 9 XI 1949; chorąży – 22 VII 1950; podporucznik – 21 VII 1951; porucznik – 22 VII 1952; kapitan – 18 VII 1956; kapitan MO – 11 II 1957.

Źródło: AIPN By, 0122/3107, Akta osobowe Sadowskiego Henryka.

(T.R.)

Sadowski Józef

s. Józefa

ur. 19 III 1928 r.

Przebieg służby:

1 VII 1949 – kurier Poczty Specjalnej Wydziału II WUBP w Bydgoszczy; 1 VII 19 50 – młodszy referent Sekcji 3 Wydziału II WUBP w Bydgoszczy; 1 VIII 1951 – referent Sekcji 5 Wydziału II WUBP w Bydgoszczy; 1 XII 1952 – starszy referent Sekcji 3 Wydziału II WUBP w Bydgoszczy; 1 IV 1955 – starszy referent Sekcji 1 Wydziału IX WUdsBP w Bydgoszczy; 1 X 1955 – starszy referent Sekcji 2 Wydziału IX WUdsBP w Bydgoszczy; 1 I 1956 – starszy referent Samodzielnej Sekcji „W” WUdsBP w Byd-

goszczy; 1 IV 1956 – oficer operacyjny Samodzielnej Sekcji „W” WUdsBP w Bydgoszczy; 1 I 1957 – oficer techniki operacyjnej Samodzielnej Sekcji „W” SB KW MO w Bydgoszczy; 1 IX 1961 – oficer techniki operacyjnej Wydziału „W” SB KW MO w Bydgoszczy; 1 XII 1962–8 I 1964 – uczestnik przeszkolenia z zakresu Szkoły Oficerskiej SB MSW przy Departamencie Kadr i Szkolenia MSW; 1 VI 1965 – starszy oficer techniki operacyjnej Wydziału „W” SB KW MO w Bydgoszczy; 1 VII 1968 – kierownik zmiany Wydziału „W” SB KW MO w Bydgoszczy; 16 VI 1973 – zastępca naczelnika Wydziału „W” SB KW MO w Bydgoszczy; 1 VI 1975 – naczelnik Wydziału „W” SB KW MO/WUSW w Toruniu; 15 VI 1989 – w dyspozycji szefa WUSW w Toruniu; 31 I 1990 – zwolniony.

Awanse:

plutonowy – 29 XII 1950; sierżant – 17 IV 1952; chorąży – 22 VII 1952; podporucznik – 20 VII 1955; podporucznik MO – 11 II 1957; porucznik MO – 29 VI 1960; kapitan MO – 28 V 1966; major MO – 29 VI 1977; podpułkownik MO – 10 VII 1981.

Źródło: AIPN By, 0135/197, Akta osobowe Sadowskiego Józefa.
(T.R.)

Sadowski Mieczysław

s. Bernarda

ur. 11 VI 1925 r.

Przebieg służby:

8 VI 1945 – funkcjonariusz MO w Bydgoszczy; 29 VIII 1945 – sekretarz KP MO w Lubawie; 14 XI 1946 – brygadier śledczy IV Komisariatu MO w Bydgoszczy; 13 I 1948 – słuchacz Kursu Szkoły Oficerskiej w CW MO w Słupsku; 1 V 1949 – referent Wydziału Personalnego w CW MO w Słupsku; 1 VIII 1950 – referent Sekcji Personalnej w CW MO w Słupsku; 15 V 1951 – starszy referent ds. Szkoły Oficerskiej CW MO w Słupsku; 15 X 1954 – kierownik Samodzielnej Sekcji Kadr Szkoły Podoficerskiej MO w Pile; 1 VI 1958 – w dyspozycji komendanta powiatowego MO w Pile; 1 VI 1958 – wykładowca prawa i kryminalistyki Szkoły Podoficerskiej MO w Pile; 1 XI 1960 – wykładowca cyklu kryminalistycznego w Szkole Podoficerskiej MO w Pile; 1 V 1962 – wykładowca cyklu wojskowego w Szkole Podoficerskiej MO w Pile; 16 IV 1963 – w dyspozycji zastępcy komendanta wojewódzkiego MO ds. Bezpieczeństwa w Bydgoszczy; 1 V 1963 – oficer śledczy Wydziału Śledczego SB KW MO w Bydgoszczy; 1 VIII 1964 – starszy oficer śledczy Wydziału Śledczego SB KW MO w Bydgoszczy; 15 XI 1966 – kierownik Grupy IV (następnie Grupy II) Wydziału III SB KW MO w Bydgoszczy; 1 IV 1969 – I zastępca komendanta powiatowego MO ds. SB w Świeciu; 8 IV 1970 – uczestnik Kursu Doskonalenia Kadr Kierowniczych SB MSW; 15 IV 1973 – zwolniony.

Awanse:

kapral – 3 V 1946; plutonowy – 1 I 1948; chorąży – 14 IV 1949; podporucznik – 28 XII 1950; porucznik – 21 VII 1954; kapitan MO – 18 VII 1957; major MO – 10 VII 1962.

Źródło: AIPN By, 0122/3157, Akta osobowe Sadowskiego Mieczysława.
(T.R.)

Sakiewa Tadeusz

s. Ignacego

ur. 28 III 1924 r.

Przebieg służby:

16 IV 1945 – cenzor Wojewódzkiego Oddziału/Wydziału Cenzury Wojennej w Bydgoszczy; 1 IX 1945 – cenzor-tłumacz Wojewódzkiego Wydziału Cenzury Zagranicznej przy Wydziale Cenzury Wojennej WUBP w Łodzi; 1 II 1946 – referent Wojewódzkiego Wydziału Cenzury Zagranicznej przy Wydziale Cenzury Wojennej WUBP w Łodzi; 1 IV 1946 – zastępca naczelnika i p.o. naczelnik Wydziału VIII WUBP w Bydgoszczy; 28 IX 1946 – zwolniony.

Awanse:

chorąży – 1945.

Źródło: AIPN By, 0122/400, Akta osobowe Sakiewy Tadeusza.
(T.R.)

Sadowski Filip (Gutwillig Ignacy)

s. Stanisława

ur. 17 VIII 1920 r.

Przebieg służby:

1 X 1945 – zastępca jednocześnie p.o. kierownik Wydziału V WUBP w Bydgoszczy; 1 XII 1945 – kierownik/p.o. naczelnik Wydziału V WUBP w Bydgoszczy; 1 VIII 1946 – w dyspozycji dyrektora Departamentu V MBP; 1 IX 1946 – kierownik Sekcji 2 Wydziału IV Departamentu V MBP; 1 I 1948 – kierownik Sekcji 3 Wydziału IV Departamentu V MBP; 26 I 1948 – kierownik Sekcji 2 Wydziału II Departamentu VII MBP; 15 IV 1948 – kierownik Sekcji 1 Wydziału II Departamentu VII MBP; 1 I 1949 – kierownik Sekcji 6 Wydziału V Departamentu VII MBP; 1 I 1951 – kierownik Sekcji 5 Wydziału I Departamentu VII MBP; 1 VI 1951 – w dyspozycji dyrektora Departamentu Kadr MBP; 1 XI 1951 – kierownik Sekcji 1 Wydziału V „A” Departamentu VII MBP; 15 II 1953 – zwolniony.

Awanse:

podporucznik WP – 1 II 1945; porucznik – 22 VII 1946; kapitan – 10 VII 1947.

Źródło: AIPN, 01674/39, Akta osobowe Sandowskiego Filipa.
(M.S.)

Sawa Jan

s. Stanisława

ur. 10 IX 1921 r.

Przebieg służby:

19 III 1945 – zastępca kierownika PUBP w Świeciu; 1 IV 1946 – starszy referent i p.o. szef PUBP w Sępólnie Krajeńskim; 3 VIII 1947 – absolwent Kursu Szefów PUBP w CW MBP w Legionowie; 1 I 1949 – w dyspozycji szefa WUBP w Bydgoszczy; 1 I 1949 – starszy referent Kierownictwa Wydziału Miejskiego WUBP w Bydgoszczy; 1 IX 1949 – starszy referent Referatu Miejskiego Wydziału IV WUBP w Bydgoszczy; 1 III 1950 – starszy referent i p.o. kierownik Sekcji 1 Wydziału IV WUBP w Bydgoszczy; 1 IV 1951 – kierownik RO przy obiekcie Pomorskich Zakładów Budowy Maszyn przy Wydziale IV WUBP w Bydgoszczy; 30 XI 1951 – zwolniony.

Awanse:

starszy sierżant – 25 IX 1946; chorąży – 5 XI 1946; podporucznik – 10 VII 1947; porucznik – 22 VII 1950.

Źródło: AIPN By, 0122/403, Akta osobowe Sawy Jana.
(T.R.)

Segatyński Jan

s. Stefana

ur. 4 I 1921 r.

Przebieg służby:

15 VI 1945 – zastępca kierownika Sekcji 3 PUBP w Aleksandrowie Kujawskim; 1 X 1945 – fotograf WUBP w Bydgoszczy; 1 IV 1946 – kierownik laboratorium daktyloskopijno-fotograficznego Wydziału II WUBP w Bydgoszczy; 10 I 1948 – starszy referent Sekcji 1 Wydziału II WUBP w Bydgoszczy; 15 I 1955 – kierownik Samodzielnej Sekcji Kultury Fizycznej WUBP w Bydgoszczy; 30 IV 1955 – przeniesiony do MSW; 7 I 1959 – oficer techniki operacyjnej Referatu Fotografii Wydziału „T” SB KW MO w Bydgoszczy; 1 II 1967 – starszy oficer techniki operacyjnej Sekcji 1 Wydziału „T” SB KW MO w Bydgoszczy; 15 IX–15 X 1967 – słuchacz Kursu Specjalistycznego „P” przy Departamen-

Przebieg służby i awanse funkcjonariuszy...

---

cie Szkolenia i Wydawnictw MSW; 1 XI 1967 – starszy oficer techniki operacyjnej Sekcji 1 „B” Wydziału „T” SB KW MO w Bydgoszczy; 16 IX 1972 – kierownik Sekcji 1 „B” Wydziału „T” SB KW MO w Bydgoszczy; 15 VI 1975 – zwolniony.

Awanse:

sierżant – 15 XII 1945; chorąży – 22 XII 1947; podporucznik – 28 XII 1950; porucznik – 21 VII 1954; porucznik WW – 21 VII 1955; starszy sierżant MO – 9 I 1959; kapitan MO – 12 VI 1962.

Źródło: AIPN By, 0122/3214, Akta osobowe Segatyńskiego Jana.
(M.S.)

Sercow Czesław

s. Michała

ur. 3 IX 1927 r.

Przebieg służby:

6 XI 1950 – młodszy referent placówki inowrocławskiego PUBP w Kruszewicy; [b.d.] 1950 – słuchacz czterotygodniowego kursu przy WUBP w Bydgoszczy; 1 V 1951 – młodszy referent Referatu V PUBP w Inowrocławiu; 15 IX 1951–30 VI 1952 – słuchacz Rocznej Szkoły Oficerskiej Krajowego Ośrodka Szkolenia MBP w Gdańsku; 1 VIII 1952 – starszy referent powiatowy PUBP w Chojnicach; 1 IV 1955 – starszy referent operacyjny PUdsBP w Chojnicach; 1 III 1956 – starszy referent i p.o. kierownik PDdsBP w Sępólnie Krajeńskim; 1 I 1957 – zastępca komendanta powiatowego MO ds. Bezpieczeństwa w Sępólnie Krajeńskim; 31 XII 1960 – zwolniony.

Awanse:

kapral – 16 VII 1951; starszy sierżant – 23 VII 1952; chorąży – 21 VII 1954; podporucznik – 20 VII 1955; podporucznik MO – 11 II 1957; porucznik MO – 18 VII 1957.

Źródło: AIPN By, 0122/2862, Akta osobowe Sercowa Czesława.
(T.R.)

Siewierski Wiesław

s. Stanisława

ur. 21 I 1950 r.

Przebieg służby:

16 XII 1979 – starszy inspektor Wydziału III „A” SB KW MO we Włocławku; 11 IX 1980–2 VI 1981 – słuchacz Studium Podyplomowego ASW w Świdrze; 16 VI 1981 – kierownik Sekcji 7 Wy-

działu IV SB KW MO/WUSW we Włocławku; 16 II 1985 – zastępca naczelnika Wydziału VI SB WUSW we Włocławku; 3–18 VI 1985 – uczestnik Kursu Doskonalenia Zawodowego Kadry Kierowniczej Pionu VI MSW; 1 XI 1989 – zastępca naczelnika Wydziału Ochrony Gospodarki SB WUSW we Włocławku; 31 VII 1990 – zwolniony.

Awanse:

podporucznik MO – 22 VI 1981; porucznik MO – 18 IX 1984; kapitan MO – 12 IX 1987.

Źródło: AIPN By, 0134/596, Akta osobowe Siewierskiego Wiesława.
(A.P.-H.)

Sikora Marian

s. Pawła

ur. 25 XII 1917 r.

Przebieg służby:

12 IV 1945 – kasjer Sekcji Finansowej Wydziału III WUBP w Katowicach; 13 VIII 1945 – zastępca kierownika PUBP w Głubczycach; 1 X 1945 – kierownik Sekcji Gospodarczej Wydziału III WUBP w Katowicach; 1 IV 1946 – w dyspozycji szefa WUBP w Bydgoszczy; 1 IV 1946 – kierownik Wydziału Konsumów WUBP w Bydgoszczy; 1 VI 1948 – naczelnik Wydziału Konsumów WUBP w Bydgoszczy; 1 VI 1948 – naczelnik Wojewódzkiego Oddziału Konsumu przy WUBP w Bydgoszczy; 1 XII 1950 – kwatermistrz Kwatermistrzostwa WUBP w Łodzi; 1 II 1954 – kwatermistrz Kwatermistrzostwa WUBP w Szczecinie; 1 I 1955 – w dyspozycji KG MO; 31 I 1955 – w dyspozycji Departamentu Kadr MSW; 15 V 1955 – szef służby Administracyjno-Kwaterunkowej Kwatermistrzostwa KG MO; 1 V 1957 – szef Służby Mundurowo-Żywnościowej Kwatermistrzostwa KG MO; 1 XII 1965 – starszy inspektor Kierownictwa Wydziału V Zarządu Zaopatrzenia MSW; 2 XII 1965 – w dyspozycji dyrektora Departamentu I MSZ, oddelegowany do pracy jako kurier dyplomatyczny; 1 IV 1968 – naczelnik Wydziału Zaopatrzenia Gospodarczego Centralnego Zarządu Służby Zdrowia MSW; 20 V 1969 – zwolniony.

Awanse:

podporucznik WP – [b.d.]; porucznik – 16 VII 1948; kapitan – 22 VII 1951; major – 17 VII 1955; podpułkownik MO – 7 VII 1961; pułkownik MO – 2 VII 1965.

Źródło: AIPN, 0194/2708, Akta osobowe Sikory Mariana.
(T.R.)

Silawko Józef

s. Feliksa

ur. 7 V 1907 r.

Przebieg służby:

6 II 1947 – intendent i p.o. referent PUBP w Wąbrzeźnie; 1 XI 1947 – referent Referatu IV PUBP w Wąbrzeźnie; 4 III 1948 – instruktor-lektor Sekcji 1 Wydziału Szkolenia WUBP w Bydgoszczy; 1 IV 1948 – starszy instruktor Sekcji 1 Wydziału Szkolenia WUBP w Bydgoszczy; 1 X 1949 – starszy instruktor Sekcji 2 Wydziału Szkolenia WUBP w Bydgoszczy; 10 X 1952 – kierownik Samodzielnego Referatu Socjalnego WUBP w Bydgoszczy; 1 IV 1955 – w dyspozycji kierownika WUdsBP w Bydgoszczy; 1 V 1955 – w dyspozycji komendanta KW MO w Bydgoszczy; 15 V 1955 – kierownik Referatu Socjalnego Kwatermistrzostwa KW MO w Bydgoszczy; 1 VI 1956 – kierownik Sekcji Socjalnej Kwatermistrzostwa KW MO w Bydgoszczy; 1 XI 1957 – kierownik Sekcji Socjalno-Kulturalnej Kwatermistrzostwa KW MO w Bydgoszczy; 17 IV 1958 – skreślony z ewidencji funkcjonariuszy na podstawie aktu zgonu.

Awanse:

starszy sierżant – 15 X 1949; chorąży – 1 I 1951; podporucznik – 22 VII 1952; porucznik – 21 VII 1954; kapitan MO – 18 VII 1957.

Źródło: AIPN By, 90/4024, Akta osobowe Silawki Józefa.

(M.S.)

Sitkowski Jan

s. Alojzego

ur. 8 IV 1946 r. w Rypinie

Przebieg służby:

1 XI 1976 – inspektor umieszczony na wolnym etacie starszego inspektora Wydziału III SB KW MO w Bydgoszczy; 1 X 1977–24 VI 1978 – słuchacz Studium Podyplomowego ASW w Świdrze; 1 XI 1979 – starszy inspektor Wydziału III „A” SB KW MO w Bydgoszczy; 1 XI 1980 – starszy inspektor Inspektoratu Analityczno-Informacyjnego zastępcy komendanta wojewódzkiego MO/szefa WUSW ds. SB w Bydgoszczy; 1 I 1986 – starszy inspektor Zespołu ds. SB Wydziału Inspekcji WUSW w Bydgoszczy; 31 VII 1990 – zwolniony.

Awanse:

kapral MO – 1 XI 1976; starszy kapral MO – 1 X 1977; podporucznik MO – 19 IX 1978; porucznik MO – 10 VII 1981; kapitan MO – 17 IX 1985.

Źródło: AIPN By, 0122/3548, Akta osobowe Sitkowskiego Jana.

(M.S.)

Skibiński Henryk

s. Franciszka

ur. 5 X 1930 r.

Przebieg służby:

17 IV 1956 – referent Sekcji 3 Wydziału II WUdsBP w Bydgoszczy; 1 IX 1956 – słuchacz Szkoły nr 4 KdsBP w Czerwieńsku; 5 XII 1956 – w dyspozycji kierownika WUdsBP w Bydgoszczy; 1 I 1957 – oficer operacyjny Wydziału III SB KW MO w Bydgoszczy; 1 IX 1957 – słuchacz rocznej Szkoły Oficerów Operacyjnych CW MSW w Legionowie; 23 VII 1958 – w dyspozycji komendanta wojewódzkiego MO w Bydgoszczy; 23 VIII 1958 – oficer operacyjny Wydziału II SB KW MO w Bydgoszczy; 1 VIII 1964 – starszy oficer operacyjny Wydziału II SB KW MO w Bydgoszczy; 1 IV 1967 – inspektor Wydziału II SB KW MO w Bydgoszczy; 1 IV 1968 – inspektor Wydziału III SB na etacie kierownika Grupy KW MO w Bydgoszczy; 1 IV 1969 – kierownik Grupy Wydziału III SB KW MO w Bydgoszczy; 1 VIII 1971 – inspektor Inspektoratu Kierownictwa SB KW MO w Bydgoszczy; 13 XI 1972–1 VII 1973 – odwołany ze stanowiska i oddelegowany służbowo na dziesięciomiesięczne przeszkolenie operacyjne w Wyższej Szkole KGB ZSRR w Moskwie; 1 VII 1973 – w dyspozycji dyrektora Departamentu Kadry MSW; 1 VIII 1973 – w dyspozycji komendanta wojewódzkiego MO w Bydgoszczy; 1 VIII 1973 – inspektor Inspektoratu Kierownictwa SB KW MO w Bydgoszczy; 1 I 1975 – starszy inspektor Inspektoratu Kierownictwa SB KW MO w Bydgoszczy; 1 X 1975 – starszy inspektor umieszczony na wolnym etacie zastępcy naczelnika Wydziału „B” SB KW MO w Bydgoszczy; 1 II 1977 – starszy inspektor Zespołu ds. SB Wydziału Inspekcji KW MO w Bydgoszczy; 1 VII 1978 – naczelnik Wydziału „C” SB KW MO w Bydgoszczy; 30 XI 1986 – zwolniony.

Awanse:

plutonowy WP – 1 V 1954; plutonowy MO – 16 IV 1957; chorąży MO – 18 VII 1957; podporucznik MO – 3 VII 1958; porucznik MO – 29 VI 1961; kapitan MO – 14 VI 1965; major MO – 12 VI 1972; podpułkownik MO – 31 V 1979.

Źródło: AIPN By, 0122/3335, Akta osobowe Skibińskiego Henryka.

(T.R.)

Składanowski Henryk

s. Henryka

ur. 17 XII 1955 r.

Przebieg służby:

1 I 1980 – młodszy inspektor umieszczony na wolnym etacie starszego inspektora Wydziału III „A” SB KW MO w Toruniu; 1 X 1980 – inspektor umieszczony na wolnym etacie starszego in-

spektora Wydziału III „A” SB KW MO w Toruniu; 14 IX 1981–10 VII 1982 – słuchacz Studium Podyplomowego ASW w Świdrze; 1 VII 1981 – starszy inspektor Wydziału III „A” SB KW MO w Toruniu; 1 XII 1981 – starszy inspektor Wydziału V SB KW MO w Toruniu; 1 XI 1982 – kierownik Sekcji 1 (Analityczno-Informacyjnej) Wydziału V SB KW MO/WUSW w Toruniu; 1 IX 1988 – zastępca naczelnika Wydziału V SB WUSW w Toruniu; 1 XI–23 XII 1988 – oddelegowany na dwumiesięczne przeszkolenie w Wyższej Szkole KGB ZSRR w Moskwie; 1 XI 1989 – kierownik Sekcji Wydziału Ochrony Gospodarki SB WUSW w Toruniu; 31 VII 1990 – zwolniony.

Awanse:

podporucznik MO – 11 VII 1980; porucznik MO – 23 IX 1983; kapitan MO – 12 IX 1987.

Źródło: AIPN By, 0135/269, Akta osobowe Składanowskiego Henryka.
(T.R.)

Skorupski Ryszard

s. Zygmunta

ur. 20 X 1923 r.

Przebieg służby:

12 IX 1945 – oficer śledczy MUBP w Toruniu; 2 X 1946 – referent MUBP w Toruniu; 1 VII 1947 – referent Sekcji 1 Wydziału I WUBP w Bydgoszczy; 31 V 1948 – starszy referent Sekcji 1 Wydziału I WUBP w Bydgoszczy; 25 VI 1950 – starszy referent Referatu II Wydziału III WUBP w Bydgoszczy; 1 V 1952 – starszy referent Sekcji 1 Wydziału III WUBP w Bydgoszczy; 1 III 1953 – kierownik Sekcji 4 Wydziału IX WUBP w Bydgoszczy; 1 IX 1954–30 VI 1955 – słuchacz Rocznej Szkoły Oficerskiej CW MBP w Legionowie; 3 X 1955 – kierownik Referatu III Wydziału III WUdsBP w Bydgoszczy; 1 IV 1956 – starszy oficer operacyjny Referatu III Wydziału III WUdsBP w Bydgoszczy; 1 I 1957 – starszy oficer operacyjny Wydziału III SB KW MO w Bydgoszczy; 1 II 1959 – kierownik Grupy II Wydziału III SB KW MO w Bydgoszczy; 1 XII 1967 – zastępca naczelnika Wydziału „B” SB KW MO w Bydgoszczy; 17 IX–6 XII 1969 – słuchacz Kursu Doskonalenia Kadr Kierowniczych Służby Bezpieczeństwa MSW; 1 VII 1971 – naczelnik Wydziału Paszportów i Dowodów Osobistych SB KW MO w Bydgoszczy; 1 I 1975 – naczelnik Wydziału Paszportów SB KW MO w Bydgoszczy; 15 XI 1977 – zwolniony.

Awanse:

starszy sierżant – 1 IV 1948; chorąży – 31 XII 1948; podporucznik – 22 VII 1950; porucznik – 22 VII 1952; kapitan – 27 VI 1955; kapitan MO – 11 II 1957; major MO – 10 VI 1968; podpułkownik MO – 16 VI 1972; pułkownik MO – 8 XI 1976.

Źródło: AIPN By, 0122/3236, Akta osobowe Skorupskiego Ryszarda.
(A.P.-H.)

Skupień Konstanty

s. Wincentego

ur. 6 III 1912 r.

Przebieg służby:

8 XI 1945 – referent w Referacie Prasowym Gabinetu Ministra MBP; 30 XII 1945 – w dyspozycji szefa WUBP we Wrocławiu; 1 II 1946 – szef PUBP w Kłodzku; 31 V 1946 – starszy referent i p.o. szef PUBP w Kamiennej Górze; 1 XI 1946 – starszy referent i p.o. szef PUBP w Sycowie; 1 X 1947 – zastępca szefa i p.o. szef PUBP w Sycowie; 1 IV 1949 – w dyspozycji MBP; 1 V 1949 – starszy referent Wydziału Ogólnego WUBP w Bydgoszczy; 1 IX 1949 – zastępca naczelnika Wydziału Ogólnego WUBP w Bydgoszczy; 15 VIII 1951 – naczelnik Wydziału Ogólnego/Ogólno-Administracyjnego WUBP w Bydgoszczy; 2 XII 1954 – zaliczony w stan słuchaczy Ośrodka Szkolenia Aktywu Kierowniczego Centrum Wyszkolenia Służby Więziennej w Warszawie; 15 XII 1954 – w dyspozycji dyrektora Departamentu Więziennictwa; 15 II 1955 – w dyspozycji Departamentu Kadr MSW; 1 I 1956 – kierownik Działu Specjalnego Centralnego Więzienia w Bydgoszczy; 1 VII 1956 – starszy oficer operacyjny Centralnego Więzienia w Bydgoszczy; 30 IX 1957 – zwolniony.

Awanse:

kapitan – 1 I 1951.

Źródło: AIPN By, 441/70, Akta osobowe Skupnia Konstantego.

(T.R.)

Skuz Tadeusz

s. Antoniego

ur. 23 VII 1943 r.

Przebieg służby:

1 VIII 1973 – inspektor operacyjny SB Grupy Operacyjnej Referatu ds. Bezpieczeństwa KP MO w Lipnie; 22 X 1973–24 VII 1974 – słuchacz Studium Podyplomowego ASW w Warszawie; 1 VI 1975 – w dyspozycji komendanta wojewódzkiego MO we Włocławku; 1 VI 1975 – starszy inspektor Wydziału II SB KW MO we Włocławku; 1 VIII 1978 – kierownik Sekcji Wydziału II SB KW MO we Włocławku; 1 X 1981 – zastępca naczelnika Wydziału II SB KW MO we Włocławku; 1 III 1983 – zastępca kierownika Komisariatu MO ds. SB w Aleksandrowie Kujawskim; 1 VIII 1983 – zastępca szefa RUSW ds. SB w Aleksandrowie Kujawskim; 1 IX 1985 – zastępca naczelnika Wydziału III SB WUSW we Włocławku; 15 VII 1989 – w dyspozycji szefa WUSW we Włocławku; 15 VIII 1989 – zwolniony.

Awanse:

starszy sierżant MO – 17 VIII 1973; podporucznik MO – 27 IX 1973; porucznik MO – 16 VI 1976; kapitan MO – 12 VI 1980; major MO – 17 IX 1985.

Źródło: AIPN By, 0134/545, Akta osobowe Skuza Tadeusza.
(A.P.-H.)

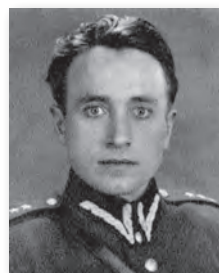
Sławiński Jan

s. Jana

ur. 24 XI 1914 r.

Przebieg służby:

15 XI 1945 – starszy referent Departamentu IV MBP; 10 I 1946 – w dyspozycji kierownika WUBP w Bydgoszczy; 10 I 1946 – p.o. kierownik Sekcji 2 Wydziału Personalnego WUBP (nie zatwierdzony rozkazem personalnym w kwietniu 1946 r.); 1 V 1946 – p.o. naczelnik Wydziału IV WUBP w Bydgoszczy (bez zatwierdzenia rozkazem personalnym); 21 IV 1947 r. – zwolniony

Awanse:

Bez stopnia w UB

Źródło: AIPN By, 0122/416, Akta osobowe Sławińskiego Jana.
(M.S.)

Smaga Aleksander

s. Antoniego

ur. 4 XII 1925 r.

Przebieg służby:

10 VI 1947 – kontraktowy dozorca Polikliniki/Szpitala Wydziału Zdrowia WUBP w Gdańsku; 1 VII 1948 – kontraktowy sanitariusz oddziału chirurgicznego Szpitala Wydziału Zdrowia WUBP w Gdańsku; 1 IV 1949 – kontraktowy portier Służby Pomocniczej Szpitala WUBP w Gdańsku; 1 IX 1949 – goniec kancelarii Szpitala WUBP w Gdańsku; 1 XII 1950 – dyżurny pomocnik Aresztu Wewnętrznego Komendatury Wydziału Ogólnego WUBP w Gdańsku; 7 IV–30 VI 1952 – uczestnik Kursu Techników TKN zorganizowanego przez Departament Łączności MBP; 1 IX 1952 – operator Stacji Radiowej Sekcji Radiowej Wydziału Łączności WUBP w Gdańsku; 1 XI 1952 – młodszy technik TKN Wydziału Łączności WUBP w Gdańsku; 1 V 1953 – technik dyżurny Stacji TKN Wydziału Łączności WUBP w Gdańsku; 15 XI 1953 – w dyspozycji szefa WUBP w Bydgoszczy; 15 XI 1953 – dyżurny technik Stacji TKN Wydziału Łączności WUBP w Bydgoszczy; 1 IV 1955

– technik Stacji TKN Wydziału Łączności WUdsBP w Bydgoszczy; 1 IV 1956 – oficer łączności Stacji TKN Wydziału Łączności WUdsBP w Bydgoszczy; 10 XII 1956 – zwolniony; 16 XII 1962 – przyjęty ponownie do służby na stanowisko technika Sekcji Urządzeń Nośnych Wydziału Łączności KW MO w Bydgoszczy; 1 VII 1964 – starszy technik Sekcji Urządzeń Nośnych Wydziału Łączności KW MO w Bydgoszczy; 1 VII 1966 – kierownik Sekcji Radiowej Wydziału Łączności KW MO w Bydgoszczy; 1 V 1967 – kierownik Sekcji 3 Wydziału Łączności KW MO w Bydgoszczy; 1 III 1968 – zastępca naczelnika Wydziału Łączności KW MO w Bydgoszczy; 1 VI 1975 – w dyspozycji komendanta wojewódzkiego MO w Toruniu; 1 VI 1975 – naczelnik Wydziału Łączności KW MO/WUSW w Toruniu; 15 VI 1989 – zwolniony.

Awanse:

sierzant – [b.d.]; starszy sierżant – [b.d.]; chorąży – 22 VII 1953; podporucznik – 22 VII 1955; starszy sierżant MO – 8 II 1963; podporucznik MO – 13 VII 1963; porucznik MO – 20 VI 1966; kapitan MO – 6 VI 1970; major MO – 29 VI 1977; podpułkownik MO – 10 VII 1981.

Źródło: AIPN By, 194/3632, Akta osobowe Smagi Aleksandra.
(M.S.)

Sobczak Jerzy

s. Józefa

ur. 20 XI 1946 r.

Przebieg służby:

1 VIII 1977 – inspektor ds. szkolenia i doskonalenia zawodowego Grupy Inspektorów Komisariatu MO w Szubinie; 20 IX 1977 – VI 1979 – słuchacz Studium Podyplomowego w Ośrodku Doskonalenia Kadr Kierowniczych MSW w Łodzi; 1 XI 1981 – inspektor umieszczony na wolnym etacie starszego inspektora Grupy Operacyjnej w Szubinie Wydziału IV SB KW MO w Bydgoszczy; 1 III 1983 – starszy inspektor Grupy IV SB Komisariatu MO/RUSW w Szubinie; 1 VII 1984 – zastępca szefa RUSW ds. SB w Szubinie; 16 IV 1987 – starszy inspektor Wydziału VI SB WUSW w Bydgoszczy; 15 IV 1989 – zwolniony.

Awanse:

kapral MO – 5 VIII 1977; podporucznik MO – 7 VI 1979; porucznik MO – 1 VII 1982; kapitan MO – 17 IX 1986.

Źródło: AIPN By, 0122/3411, Akta osobowe Sobczaka Jerzego.
(M.S.)

Sobiechowski Dionizy

s. Maksymiliana

ur. 4 I 1933 r.

Przebieg służby:

1 IV 1959 – referent operacyjno-dochodzeniowy umieszczony na wolnym etacie starszego referenta operacyjno-dochodzeniowego KP MO w Toruniu; 1 IX–26 I 1960 – słuchacz kursu referentów operacyjno-dochodzeniowych w Ośrodku Szkoleniowym MO w Łodzi; 1 I 1962 – referent Referatu do walki z Przestępczością Gospodarczą KP MO w Toruniu; 1 III 1964 – starszy referent Referatu IX Wydziału do walki z Przestępczością Gospodarczą KM MO/KMiP MO w Toruniu; 1 III 1965 – starszy referent i p.o. kierownik Referatu IX Wydziału do walki z Przestępczością Gospodarczą KMiP MO w Toruniu; 15 III 1966 – starszy referent i p.o. kierownik Sekcji 5 Wydziału do walki z Przestępczością Gospodarczą KMiP MO w Toruniu; 1 XII 1967 – inspektor Kulturalno-Oświatowy KMiP MO w Toruniu; 1 I 1969 – referent Wydziału Dochodzeniowego KMiP MO w Toruniu; 1 XI 1970 – inspektor Wydziału Dochodzeniowego KMiP MO w Toruniu; 1 XI 1973 – dyżurny Grupy Dyżurnych KMiP MO w Toruniu; 1 VI 1974 – kierownik Komisariatu II MO w Toruniu; 16 XI 1975 – starszy inspektor Inspektoratu Analityczno-Informacyjnego zastępcy komendanta wojewódzkiego MO ds. SB w Toruniu; 16 V 1978 – starszy inspektor Wydziału Inspekcji Zespołu ds. MO KW MO w Toruniu; 16 II 1979 – naczelnik Wydziału Ogólnego KW MO w Toruniu; 15 VIII 1983 – zwolniony.

Awanse:

plutonowy – 31 III 1959; sierżant MO – 12 VII 1962; starszy sierżant MO – 15 VII 1966; podporucznik MO – 11 VI 1971; porucznik MO – 16 VII 1974; kapitan MO – 22 VI 1978; major MO – 17 IX 1982.

Źródło: AIPN By, 0135/321, Akta osobowe Sobiechowskiego Dionizego.

(M.S.)

Sokołowski Piotr

s. Michała

ur. 15 III 1921 r.

Przebieg służby:

22 I 1945 – funkcjonariusz grupy operacyjnej na powiat wąbrzeski; 10 II 1945 – kierownik PUBP w Wąbrzeźnie; 18 II 1946 – usunięty ze stanowiska (dezercja).

Awanse:

podporucznik – 1945.

Źródło: AIPN By, Karta ewidencyjna funkcjonariusza BP.

(T.R.)

Sowiński Bolesław (Buchbinder Samuel)

s. Hermana

ur. 30 XII 1923 r.

Przebieg służby:

5 III 1945 – młodszy oficer śledczy Sekcji 8 MUBP w Będzinie;
1 X 1945 – starszy oficer śledczy PUBP w Będzinie; 15 II 1946 –
p.o. kierownik Sekcji ds. Funkcjonariuszy WUBP w Katowicach;
1 II 1947 – naczelnik Wydziału ds. Funkcjonariuszy WUBP w Ka-
towicach; 1 V 1948 – naczelnik Wydziału ds. Funkcjonariuszy WUBP w Bydgoszczy;
18 X 1949 – w dyspozycji dyrektora Departamentu Kadr MBP; 25 X 1949 – kierownik
Sekcji 1 Wydziału I Biura ds. Funkcjonariuszy MBP; 7 I 1950 – kierownik Sekcji 2 Wy-
działu I Biura ds. Funkcjonariuszy MBP; 1 II 1953 – kierownik Sekcji 3 i p.o. naczelnik
Wydziału IV Departamentu IV MBP; 15 VI 1954 – kierownik Sekcji 1 Wydziału VI De-
partamentu IV MBP; 31 III 1955 – zwolniony.

Awanse:

podporucznik – 22 VII 1946; porucznik – 20 XII 1946; kapitan – 22 XII 1947.

Źródło: AIPN, 0193/1817, Akta osobowe Sowińskiego Bolesława.

(T.R.)

Stanaszek Bronisław

s. Antoniego

ur. 7 XII 1952 r.

Przebieg służby:

1975–1982 – służba w MO (m.in. BCP ZOMO, Wydział Do-
chodzeniowo-Śledczy KW MO w Toruniu: inspektor Sekcji Go-
spodarczej); 1 III 1982 – inspektor Wydziału Śledczego SB
KW MO/WUSW w Toruniu; 1 II 1984 – starszy inspektor Wydzia-
łu Śledczego SB WUSW w Toruniu (od 26 VI 1989 r. pełnił nieetatowo obowiązki naczelnika
Wydziału Śledczego SB WUSW w Toruniu); 20 II 1990 – p.o. naczelnik Wydziału
Śledczego SB WUSW w Toruniu; 30 VI 1990 – zwolniony.

Awanse:

kapral – 1 X 1977; starszy kapral – 5 X 1978; podporucznik MO – 21 VI 1979; porucz-
nik MO – 17 IX 1982; kapitan MO – 17 IX 1986.

Źródło: AIPN By, 0135/201, Akta osobowe Stanaszka Bronisława.

(T.R.)

Staniszewski Tadeusz (21 II 1990 r. zmienił imię na Adam)
s. Piotra
ur. 22 IV 1930 r.

Przebieg służby:

13 IX 1950–21 VII 1952 – słuchacz dwuletniej Oficerskiej Szkoły CW MBP w Legionowie; 26 VII 1952 – w dyspozycji szefa WUBP w Bydgoszczy; 27 VII 1952 – młodszy referent Sekcji 2 Wydziału IV WUBP w Bydgoszczy; 1 I 1953 – referent Sekcji 3 Wydziału IV WUBP w Bydgoszczy; 15 V 1954 – referent powiatowy PUBP w Żninie; 1 IV 1955 – referent operacyjny PDdsBP w Żninie; 1 IV 1956 – oficer operacyjny PDdsBP w Żninie; 1 I 1957 – oficer operacyjny Referatu ds. Bezpieczeństwa KP MO w Żninie; 1 IX 1961 – starszy oficer operacyjny Referatu ds. Bezpieczeństwa KP MO w Żninie; 1 IV 1967 – inspektor operacyjny SB KP MO w Żninie; 1 VI 1971 – inspektor operacyjny SB Referatu ds. SB KP MO w Świeciu; 1 V 1973 – starszy inspektor operacyjny SB Grupy Operacyjnej Referatu ds. SB KP MO w Świeciu; 1 VI 1975 – starszy inspektor Wydziału III SB KW MO w Bydgoszczy; 1 XII 1981 – starszy inspektor Wydziału V SB KW MO w Bydgoszczy; 1 III 1983 – zastępca kierownika Komisariatu MO ds. SB w Świeciu; 1 VIII 1983 – zastępca szefa RUSW ds. SB w Świeciu; 7 II 1990 – p.o. inspektor RUSW w Świeciu; 15 IV 1990 – zwolniony.

Awanse:

chorąży – 22 VII 1952; podporucznik – 27 XII 1955; podporucznik MO – 11 II 1957; porucznik MO – 25 V 1966; kapitan MO – 27 VI 1973; major MO – 23 IX 1983; podpułkownik – 22 III 1990.

Źródło: AIPN By, 0122/3475, Akta osobowe Staniszewskiego Adama.
(T.R.)

Stankiewicz Włodzimierz

s. Tadeusza
ur. 6 X 1909 r.

Przebieg służby:

1 VIII 1946 – naczelnik Wydziału V WUBP w Bydgoszczy; 17 III 1947 – w dyspozycji dyrektora Biura Personalnego MBP; 20 IV 1947 – naczelnik Wydziału Personalnego WUBP w Rzeszowie; 10 II 1948 – naczelnik Wydziału Personalnego WUBP w Szczecinie; 1 II 1950 – zwolniony ze służby i przeniesiony do rezerw MON; 1 II 1961 – przyjęty ponownie do służby na stanowisko starszego radcy Wydziału Prawno-Administracyjnego Departamentu Społeczno-Administracyjnego MSW; 1 VII 1961 – starszy inspektor ds. narodowościowych Wydziału Społecznego Departamentu Społeczno-Admi-

nistracyjnego MSW; 1 VII 1964 – starszy inspektor Referatu Ludności Rodzimej i Grup Narodowościowych Wydziału Społecznego Departamentu Społeczno-Administracyjnego MSW; 31 X 1964 – zwolniony.

Awanse:

porucznik – XII 1946; kapitan – XII 1947.

Źródło: AIPN, 0194/1771, Akta osobowe Stankiewicza Włodzimierza.
(M.S.)

Stasiak Leon

s. Franciszka
ur. 23 VI 1920 r.

Przebieg służby:

22 I 1945 – kierownik grupy operacyjnej na powiat brodnicki i p.o. kierownik PUBP w Brodnicy; 19 VIII 1945 – kierownik PUBP w Nowym Mieście Lubawskim; 5 V 1946 – kierownik Sekcji 3 Wydziału I WUBP w Bydgoszczy; 29 VII 1948 – w dyspozycji szefa WUBP w Bydgoszczy; 1 IX 1948 – kierownik Sekcji 1 PUBP w Toruniu; 1 XI 1949 – starszy referent przy Kierownictwie PUBP w Lipnie; 1 XI 1950 – starszy referent gospodarczy PUBP w Lipnie; 1 V 1952 – starszy referent Referatu Gospodarczego PUBP w Lipnie; 30 VI 1954 – zwolniony.

Awanse:

chorąży – 1945; podporucznik – 1 I 1948.

Źródło: AIPN By, 0134/298, Akta osobowe Stasiaka Leona.
(T.R.)

Staśkiewicz Eugeniusz

s. Walentego
ur. 6 IV 1935 r.

Przebieg służby:

1 IX 1954 – słuchacz Szkoły Oficerskiej w Krajowym Ośrodku Szkolenia MBP/KdsBP w Czerwieńsku; 24 VI 1956 – w dyspozycji kierownika WUdsBP w Bydgoszczy; 1 VII 1956 – oficer operacyjny Sekcji 2 Wydziału II WUdsBP w Bydgoszczy; 18 XII 1956 – zwolniony; 15 VII 1964 – przyjęty ponownie do służby na stanowisko oficera operacyjnego Wydziału II SB KW MO w Bydgoszczy; 1 III 1965 – oficer operacyjny Wydziału III SB KW MO w Bydgoszczy; 1 VIII 1970 – starszy inspektor Wydziału III SB KW MO w Bydgoszczy; 1 IV 1972 – kierownik Grupy Wydziału III SB KW MO w Bydgoszczy; 1 I 1974 –

Przebieg służby i awanse funkcjonariuszy...

---

zastępca naczelnika Wydziału Paszportów i Dowodów Osobistych SB KW MO w Bydgoszczy; 1 I 1975 – zastępca naczelnika Wydziału Paszportów SB KW MO w Bydgoszczy; 1 XII 1977 – naczelnik Wydziału Paszportów SB KW MO w Bydgoszczy; 9 XI 1979 – I sekretarz KZ PZPR KW MO w Bydgoszczy; 1 VI 1981 – kierownik Inspektoratu Ochrony Przemysłu SB KW MO w Bydgoszczy; 1 XI 1989 – w dyspozycji szefa WUSW w Bydgoszczy; 1 II 1990 – p.o. starszy inspektor Wydziału Inspekcji WUSW w Bydgoszczy; 31 VII 1990 – zwolniony.

Awanse:

podporucznik MO – 5 IX 1964; porucznik MO – 12 VI 1967; kapitan MO – 11 VI 1971; major MO – 16 VI 1976; podpułkownik MO – 12 VI 1980.

Źródło: AIPN By, Karta ewidencyjna funkcjonariusza BP.

(T.R.)

Stefanowski Stefan

s. Benedykta

ur. 8 IX 1929 r.

Przebieg służby:

1 VII 1949 – wartownik PUBP w Brodnicy; 1 VI 1951 – sekretarz PUBP w Brodnicy; 15 X 1953 – referent Referatu V PUBP w Brodnicy; 1 II 1955 – referent Referatu V PUdsBP w Grudziądzu; 1 IX 1955–31 VII 1956 – słuchacz Rocznej Szkoły Podwyższania Kwalifikacji Referentów i Oficerów Śledczych KdsBP w Legionowie; 1 IX 1956 – oficer operacyjny Sekcji 7 Wydziału II WUdsBP w Bydgoszczy; 1 I 1957 – oficer operacyjny Wydziału II SB KW MO w Bydgoszczy; 1 VIII 1959 – starszy oficer operacyjny Wydziału II SB KW MO w Bydgoszczy; 1 IX 1961 – kierownik Grupy VII Wydziału II SB KW MO w Bydgoszczy; 1 XII 1969 – zastępca naczelnika Wydziału II SB KW MO w Bydgoszczy; 1 I 1974 – naczelnik Wydziału II SB KW MO w Bydgoszczy; 15 V 1977 – zastępca komendanta wojewódzkiego MO ds. SB w Bydgoszczy; 1 VIII 1983 – zastępca szefa WUSW ds. SB w Bydgoszczy; 8 II 1990 – zwolniony.

Awanse:

plutonowy – 19 IV 1951; starszy sierżant – 29 XII 1952; chorąży – 22 VII 1954; chorąży MO – 11 II 1957; podporucznik MO – 18 VII 1957; porucznik MO – 29 VI 1961; kapitan MO – 14 VI 1965; major MO – 6 VI 1970; podpułkownik MO – 16 VII 1974; pułkownik MO – 23 VI 1978.

Źródło: AIPN, 710/448, t. 1, Akta osobowe Stefanowskiego Stefana.

(M.S.)

Stefańczyk Walenty

s. Andrzeja

ur. 25 III 1888 r.

Przebieg służby:

15 III 1945 – kierownik PUBP w Lipnie; 30 VII 1945 – skreślony z ewidencji funkcjonariuszy na podstawie aktu zgonu.

Awanse:

bez stopnia w UB.

Źródło: AIPN By, 0134/336, Akta osobowe Stefańczyka Walentego.

(M.S.)

Stelmaszyk Stanisław

s. Józefa

ur. 5 VIII 1923 r.

Przebieg służby:

26 III 1945 – strażnik COP w Potulicach; 1 X 1946 – starszy strażnik COP w Potulicach; 1 XI 1947 – referent Referatu III PUBP w Nowym Mieście Lubawskim; 7 V 1948 – starszy referent Sekcji 6 Wydziału V WUBP w Bydgoszczy; 15 II 1950 – kierownik Sekcji 6 Wydziału V WUBP w Bydgoszczy; 1 IX 1951 – słuchacz rocznej Szkoły Kierownictwa w CW MBP w Legionowie; 1 IX 1952 – zastępca szefa PUBP we Włocławku; 15 III 1953 – szef PUBP w Grudziądzu; 31 III 1955 – zwolniony.

Awanse:

sierżant – 2 IV 1948; starszy sierżant – 1 V 1949; chorąży – 30 XII 1949; podporucznik – 28 XII 1950; porucznik – 22 VII 1952.

Źródło: AIPN By, 194/2970, Akta osobowe Stelmaszyka Stanisława.

(T.R.)

Stempiński Czesław

s. Sylwestra

ur. 20 VII 1939 r.

Przebieg służby:

1 III 1963 – oficer operacyjny SB Referatu ds. Bezpieczeństwa KM MO w Inowrocławiu; 4 XI 1963–30 VI 1964 – słuchacz rocznej Oficerskiej Szkoły Techniki Operacyjnej SB MSW

Przebieg służby i awanse funkcjonariuszy...

---

w Legionowie (Szkoła Oficerska nr 4 CW MSW); 1 IV 1967 – oficer SB Grupy Operacyjnej Referatu ds. Bezpieczeństwa KMiP MO w Inowrocławiu; 1 IX 1968 – oficer operacyjny SB Grupy „T” Referatu ds. SB KMiP MO w Inowrocławiu; 1 IX 1968 – starszy oficer SB Grupy „T” Referatu ds. SB KMiP MO w Inowrocławiu; 1 XII 1971 – starszy oficer techniki operacyjnej Sekcji 1 „A” Wydziału „T” SB KW MO w Bydgoszczy; 1 I 1975 – starszy referent SB Grupy „T” Referatu ds. SB KMiP MO w Inowrocławiu; 1 VI 1975 – naczelnik Wydziału „T” SB KW MO we Włocławku; 1 VIII 1982 – naczelnik Wydziału Zabezpieczenia Operacyjnego SB KW MO/WUSW we Włocławku; 1 VI 1984 – naczelnik Wydziału Łączności WUSW we Włocławku; 31 VII 1990 – zwolniony.

Awanse:

szeregowy MO – 1 III 1963; podporucznik MO – 22 VI 1964; porucznik MO – 30 VI 1969; kapitan MO – 10 VII 1981; major MO – 17 IX 1986.

Źródło: AIPN By, 315/221, Akta osobowe Stempińskiego Czesława.
(M.S.)

Stocki Ryszard

s. Franciszka
ur. 2 III 1949 r.

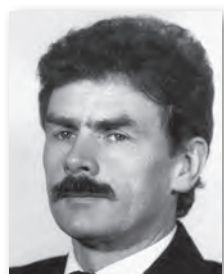
Przebieg służby:

1 X 1979 – inspektor Grupy Operacyjnej w Grudziądzu przy Wydziale III „A” SB KW MO w Toruniu; 14 IX 1981 – słuchacz rocznego stacjonarnego Studium Podyplomowego ASW w Świdrze; 1 XII 1981 – inspektor Grupy Operacyjnej w Grudziądzu przy Wydziale V SB KW MO w Toruniu; 1 III 1982 – kierownik Sekcji Grupy Operacyjnej w Grudziądzu przy Wydziale V SB KW MO w Toruniu; 1 IV 1983 – kierownik Sekcji 5 SB KM MO w Grudziądzu; 1 VIII 1983 – kierownik Sekcji 5 SB RUSW w Grudziądzu; 16 X 1985 – zastępca naczelnika Wydziału „T” SB WUSW w Toruniu; 1 V 1990 – p.o. naczelnik Wydziału „T” SB WUSW w Toruniu; 31 VII 1990 – zwolniony.

Awanse:

starszy szeregowy MO – 1 IX 1979; podporucznik MO – 22 VII 1982; porucznik MO – [b.d.]; kapitan MO – 9 X 1985.

Źródło: AIPN By, 315/324, Akta osobowe Stockiego Ryszarda.
(M.S.)

Stolarek Marian

s. Edwarda

ur. 22 VII 1951 r.

Przebieg służby:

27 XII 1978 – inspektor Wydziału Dochodzeniowego umieszczony na wolnym etacie inspektora Sekcji Włamań i Kradzieży Wydziału Kryminalnego KW MO w Olsztynie; 1 VII 1979 – inspektor Wydziału Dochodzeniowego umieszczony na wolnym etacie inspektora ds. nieletnich Wydziału Prewencji KM MO w Olsztynie; 31 VIII 1979 – w dyspozycji komendanta wojewódzkiego MO we Włocławku; 1 IX 1979 – inspektor Sekcji 7 Wydziału III „A” SB KW MO we Włocławku; 1 XII 1979 – inspektor Sekcji 5 Wydziału III „A” SB KW MO we Włocławku; 11 IX 1980–2 VI 1981 – słuchacz stacjonarnego Studium Podyplomowego ASW w Świdrze; 1 VI 1981 – kierownik Grupy Operacyjnej Komisariatu MO w Lipnie przy Wydziale IV SB KW MO we Włocławku; 1 III 1983 – kierownik Sekcji 8 Wydziału IV SB KW MO/WUSW we Włocławku; 16 II 1985 – starszy inspektor Wydziału VI SB WUSW we Włocławku; 1 VIII 1986 – zastępca szefa RUSW ds. SB w Radziejowie; 1 II 1990 – w dyspozycji szefa WUSW we Włocławku; 31 VII 1990 – zwolniony.

Awanse:

podporucznik MO – 8 III 1979; porucznik MO – 17 IX 1982; kapitan MO – 17 IX 1986.

Źródło: AIPN By, 0134/598, Akta osobowe Stolaraka Mariana.

(A.P.-H., M.S.)

Strączkowski Franciszek

s. Ludwika

ur. 23 III 1924 r.

Przebieg służby:

1 II 1948 – referent ewidencji operatywnej PUBP w Mogilnie; 1 I 1949 – referent ewidencji operatywnej Referatu II PUBP w Mogilnie; 29 IV 1949 – uczestnik rocznego Kursu po Pionie Departamentu II w Szkole Oficerskiej CW MBP w Legionowie; 1 V 1952 – szyfrant Referatu II PUBP w Mogilnie; 8 IX 1952 – słuchacz Rocznej Szkoły Oficerskiej CW MBP w Legionowie; 31 VIII 1953 – w dyspozycji szefa WUBP w Bydgoszczy; 1 IX 1953 – zastępca szefa PUBP w Wyrzysku; 31 X 1954 – w dyspozycji szefa WUBP w Bydgoszczy; 1 XII 1954 – starszy referent Punktu „B” PUdsBP w Inowrocławiu; 1 IV 1955 – starszy referent operacyjny PUdsBP w Inowrocławiu; 1 IV 1956 – oficer operacyjny PUdsBP w Inowrocławiu; 1 I 1957 – starszy oficer operacyjny Referatu ds. Bezpieczeństwa KP MO w Inowrocławiu; 1 IX 1961 – starszy oficer operacyjny Referatu ds. Bezpieczeństwa KM MO w Inowrocławiu; 1 IV 1967 – inspektor operacyjny Grupy Operacyjnej SB Referatu ds. Bezpieczeństwa KMiP MO w Inowrocławiu; 30 VI 1970 – zwolniony.

Awanse:

kapral – 21 IV 1945; sierżant – 25 VII 1949; starszy sierżant – 29 XII 1950; podporucznik – 2 VII 1953; podporucznik MO – 11 II 1957; porucznik MO – 18 VI 1957.

Źródło: AIPN By, 0122/3100, Akta osobowe Strączkowskiego Franciszka.
(M.S.)

Strelczuk Jerzy

s. Mikołaja
ur. 2 II 1925 r.

Przebieg służby:

1 I 1946 – wartownik PUBP w Tucholi; 2 VIII 1946 – wartownik PUBP w Grudziądzu; 25 X 1946 – młodszy referent PUBP w Grudziądzu; 1 II 1947 – słuchacz Szkoły WUBP w Bydgoszczy; 1 VI 1947 – referent PUBP w Grudziądzu; 1 XI 1947 – referent Referatu I PUBP w Grudziądzu; 1 III 1949 – starszy referent Referatu I PUBP w Tucholi; 1 IX 1949 – słuchacz Rocznej Szkoły Oficerskiej CW MBP w Legionowie; 21 VIII 1950 – w dyspozycji szefa WUBP w Bydgoszczy; 1 IX 1950 – zastępca szefa PUBP w Aleksandrowie Kujawskim; 1 IX 1951 – kierownik RW przy Pomorskiej Odlewni i Emalierni w Grudziądzu przy Wydziale IV/IX WUBP w Bydgoszczy; 15 IX 1953 – w dyspozycji szefa WUBP w Bydgoszczy; 15 X 1953 – starszy referent Sekcji 1 Wydziału VIII WUBP w Bydgoszczy; 20 XI 1953 – w dyspozycji szefa WUBP w Gdańsku; 20 XI 1953 – starszy referent Sekcji 5 Wydziału IX WUBP w Gdańsku; 1 II 1954 – kierownik RO Stoczni Północnej przy Wydziale IX WUBP w Gdańsku; 1 IX 1954 – kierownik RO Stoczni Północnej w Gdańsku przy Wydziale IV WUBP w Gdańsku; 1 IV 1955 – starszy referent Sekcji Obiektowej przy Wydziale IV WUdsBP w Gdańsku; 1 XII 1955 – kierownik Sekcji 5 Wydziału V WUdsBP w Gdańsku; 1 IV 1956 – starszy oficer operacyjny Sekcji 5 Wydziału V WUdsBP w Gdańsku; 30 XI 1956 – zwolniony.

Awanse:

chorąży – 18 VII 1949; podporucznik – 18 VII 1950; porucznik – 21 VII 1954.

Źródło: AIPN Gd, 214/905, Akta osobowe Strelczuka Jerzego.
(M.S.)

Strembski Stanisław

s. Michała
ur. 13 IV 1906 r.

Przebieg służby:

6 IV 1945 – komendant Warty WUBP w Bydgoszczy; 11 VI 1945 – p.o. kierownik Sekcji 2 Wydziału [do] Walki z Bandytyzmem

WUBP w Bydgoszczy; 1 III 1946 – starszy referent Sekcji 1 Wydziału III WUBP w Bydgoszczy; 1 VI 1948 – zwolniony.

Awanse:

chorąży – [b.d.] 1945; porucznik – 1 I 1948.

Źródło: AIPN By, 0122/445, Akta osobowe Strembskiego Stanisława.
(M.S.)

Strzałka Kazimierz

s. Mateusza

ur. 4 II 1914 r.

Przebieg służby:

12 VI 1945 – p.o. kierownik Sekcji 3 PUBP we Włocławku; 19 VI 1945 – referent Sekcji 3 PUBP we Włocławku; 19 VII 1945 – w dyspozycji kierownika WUBP w Bydgoszczy; 1 VIII 1945 – p.o. kierownik PUBP w Człuchowie; [b.d.] 1945 – uczestnik sześciotygodniowego kursu w CS MBP w Łodzi; 1 X 1947 – starszy referent i p.o. szef PUBP w Człuchowie; 1 I 1948 – szef PUBP w Szczecinku; 1 VIII 1948 – naczelnik Wydziału Miejskiego WUBP w Szczecinie; 1 X 1949 – inspektor przy Kierownictwie WUBP w Szczecinie; 15 IX 1950 – zwolniony.

Awanse:

chorąży – [b.d.]; podporucznik – [b.d.]; porucznik – [b.d.]; kapitan – 1949.

Źródło: AIPN Sz, 0019/3473, Akta osobowe Strzałki Kazimierza.
(M.S.)

Strzelec Bolesław

s. Szczepana

ur. 23 IV 1925 r.

Przebieg służby:

2 VI 1945 – referent Sekcji 4 Wydziału I WUBP w Bydgoszczy; 18 VII 1945 – referent Sekcji 5 Wydziału I WUBP w Bydgoszczy; 1 XII 1945 – kierownik Ekspozytury Kolejowej BP w Chojnicach przy Wydziale IV WUBP w Bydgoszczy; 1 II 1946 – referent Sekcji 1 Wydziału IV WUBP w Bydgoszczy; 1 II 1947 – referent i p.o. kierownik Sekcji 5 Wydziału IV WUBP w Bydgoszczy; 1 V 1948 – referent i p.o. szef PUBP w Nowym Mieście Lubawskim; 1 XII 1948 – zastępca szefa i p.o. szef PUBP w No-

wym Mieście Lubawskim; 15 VII 1949 – zastępca szefa i p.o. szef PUBP w Aleksandrowie Kujawskim; 1 III 1950 – szef PUBP w Aleksandrowie Kujawskim; 18 IV 1950 – słuchacz sześciomiesięcznego Kursu Przeszkolenia Politycznego Aktywu Kierowniczego MBP przy KC PZPR w Warszawie; 1 XII 1950 – naczelnik Wydziału I WUBP w Bydgoszczy; 1 IX 1954 – inspektor Inspektoratu Kierownictwa WUBP w Bydgoszczy; 1 IV 1955 – naczelnik Wydziału III WUdsBP w Bydgoszczy; 28 XI 1956 – starszy inspektor Samodzielnej Grupy Specjalnej SB KW MO w Bydgoszczy; 1 IV 1960 – starszy inspektor Samodzielnej Grupy Specjalnej SB KW MO w Poznaniu; 1 XI 1963 – starszy inspektor Inspektoratu Kierownictwa SB KW MO w Poznaniu; 1 VI 1975 – starszy inspektor przy zastępcy komendanta wojewódzkiego MO ds. SB w Poznaniu; 1 VII 1977–30 VI 1979 – w dyspozycji dyrektora Departamentu I MSW (z zachowaniem dotychczasowego etatu) jako kurier dyplomatyczny w MSZ; 1 VII 1983 – kierownik Inspektoratu I SB KW MO w Poznaniu; 15 III 1990 – zwolniony.

Awanse:

chorąży – 2 III 1945; podporucznik – 31 XII 1948; porucznik – 18 VII 1949; kapitan – 21 VII 1951; major – 24 XII 1955; major MO – 11 II 1957; podpułkownik MO – 7 VII 1960; pułkownik MO – 7 X 1982.

Źródło: AIPN Po, 084/3861, Akta osobowe Strzelca Bolesława.
(M.S.)

Studziński Józef

s. Macieja
ur. 25 II 1918 r.

Przebieg służby:

7 II 1945 – starszy oficer śledczy PUBP w Łowiczu; 26 VII–12 IX 1945 – słuchacz CS MBP w Łodzi; 26 IX 1945 – młodszy oficer śledczy Wydziału IV MBP; 1 I 1947 – oficer śledczy Sekcji 2 Wydziału Śledczego MBP; 1 VII 1947 – oficer śledczy Sekcji 3 Wydziału II Departamentu Śledczego MBP; 1 XI 1948 – oficer śledczy Sekcji 2 Wydziału II Departamentu Śledczego MBP; 1 VI 1949 – naczelnik Wydziału Śledczego WUBP w Bydgoszczy; 1 VII 1951 – w dyspozycji Departamentu Kadr MBP; 1 VIII 1951 – zastępca dyrektora Szpitala-Polikliniki ds. administracyjno-gospodarczych WUBP w Bydgoszczy; 1 I 1955 – w dyspozycji MSW; 1 IX 1955 – zastępca dyrektora ds. administracyjno-gospodarczych Wojewódzkiego Zarządu Służby Zdrowia MSW w Bydgoszczy; 4 VIII 1959 – w dyspozycji dyrektora Centralnego Zarządu Służby Zdrowia MSW; 18 XII 1959 – zwolniony do rezerwy.

Awanse:

podporucznik – 16 IX 1945; porucznik – 10 VII 1947; kapitan – 18 VII 1949; major – 29 XII 1956.

Źródło: AIPN, 0194/414, Akta osobowe Studzińskiego Józefa.
(M.S.)

Sucharski Jerzy

s. Waclawa

ur. 29 IX 1922 r.

Przebieg służby:

24 I 1945 – funkcjonariusz MO w komendzie w Aleksandrowie Kujawskim (strażnik miejscowego przejściowego obozu dla Niemców); 5 V 1945 – funkcjonariusz Plutonu Ochrony WUBP w Bydgoszczy; 10 V 1945 – referent Sekcji 3 PUBP w Szubinie; 10 III 1946 – wartownik PUBP w Szubinie; 1 VIII 1946 – referent Referatu I PUBP w Szubinie; 15 IV 1947 – starszy referent Referatu I PUBP w Szubinie; 1 V 1950 – starszy referent Sekcji 5 Wydziału I WUBP w Bydgoszczy; 15 I 1951 – starszy referent Sekcji 1 Wydziału I WUBP w Bydgoszczy; 1 III 1953 – kierownik Sekcji 1 Wydziału I WUBP w Bydgoszczy; 15 IX 1953 – słuchacz rocznej Oficerskiej Szkoły Operacyjnej CW MBP w Legionowie; 15 VII 1954 – w dyspozycji szefa WUBP w Bydgoszczy; 1 IX 1954 – kierownik Sekcji 3 Wydziału I WUBP w Bydgoszczy; 1 IV 1955 – kierownik Sekcji 4 Wydziału II WUdsBP w Bydgoszczy; 1 IV 1956 – starszy oficer operacyjny Sekcji 4 Wydziału II WUdsBP w Bydgoszczy; 1 V 1956 – starszy oficer operacyjny Sekcji 2 Wydziału II WUdsBP w Bydgoszczy; 1 I 1957 – starszy oficer operacyjny Wydziału II SB KW MO w Bydgoszczy; 1 VIII 1959 – kierownik Grupy II Wydziału II KW MO w Bydgoszczy; 1 IX 1971 – zastępca naczelnika Wydziału „B” SB KW MO w Bydgoszczy; 31 V 1975 – zwolniony.

Awanse:

plutonowy – 18 X 1946; starszy sierżant – [b.d.]; chorąży – 18 VII 1949; podporucznik – 21 VII 1951; porucznik – 21 VII 1954; porucznik MO – 11 II 1957; kapitan MO – 18 VII 1957; major MO – 12 VI 1972.

Źródło: AIPN By, 0122/3215, Akta osobowe Sucharskiego Jerzego.
(M.S.)

Sucheckie Mieczysław

s. Dionizego

ur. 6 VII 1914 r.

Przebieg służby:

1 VIII 1944 – p.o. kierownik UBP w Siedlcach; 25 IX 1944 – p.o. kierownik MUBP w Siedlcach; 25 X 1944 – kierownik PUBP w Siedlcach; 6 II 1945 – kierownik kontrwywiadu grupy operacyjnej MBP na województwo pomorskie, jednocześnie kierownik Wydziału I i p.o. zastępcą kierownika WUBP w Bydgoszczy; 15 I 1946 – p.o. zastępcą szefa WUBP w Krakowie; 27 V 1946 – naczelnik Wydziału Śledczego WUBP we Wrocławiu; 16 VI 1946 – w dyspozycji naczelnika Wydziału Śledczego MBP; 1 IX 1946 – naczelnik Wydziału I WUBP w Gdańsku; 1 VI 1947 – kierownik Sekcji 2 Wydziału III Departamentu I MBP; 1 I 1949 – kierownik Sekcji 1 Wydziału III Departamentu I MBP; 15 V 1949 – inspektor Wydziału Wczasów Szefostwa Służby Zdrowia MBP; 1 II 1950 – starszy referent Sekcji Ewidencji Wydziału Zaopatrzenia Medycznego (IV) Szefostwa Służby Zdrowia MBP; 1 V 1953 – starszy referent reklamacji Sekcji 1 Wydziału VI Departamentu Służby Zdrowia MBP; 15 XI 1953 – kierownik Sekcji 2 Branżowej Wydziału Planów Zbiorczych Departamentu Organizacji i Planowania MBP; 14 XII 1954 – skierowany do wojskowej służby zawodowej w MSW; 31 XII 1954 – w dyspozycji MSW; 1 V 1955 – starszy radca Centralnego Zarządu Zaopatrzenia MSW; 1 IV 1957 – starszy pomocnik szefa Wydziału Organizacji i Planowania Zarządu Zaopatrzenia MSW; 1 XI 1965 – starszy oficer planowania Wydziału II Zarządu Zaopatrzenia MSW; 1 IV 1967 – starszy oficer Wydziału II Zarządu Zaopatrzenia MSW; 1 III 1969 – inspektor Wydziału I Zarządu Zaopatrzenia/Departamentu Gospodarki Materiałowo-Technicznej MSW; 1 VIII 1972 – inspektor Wydziału I Zarządu I MSW; 1 I 1973 inspektor Wydziału I Zarządu I MSW; 1 XII 1974 – starszy inspektor Wydziału II Zarządu I MSW; 18 I 1975 – zwolniony.

Awanse:

podporucznik – [b.d.]; porucznik – 3 V 1945; kapitan – 22 VII 1946; major – 20 VII 1953; podpułkownik – 7 X 1959; pułkownik LWP – 11 VI 1971; pułkownik MO – 23 XII 1972.

Źródło: AIPN, 0193/7808, Akta osobowe Sucheckiego Mieczysława.

(M.S.)

Suchomski Onufry

s. Kazimierza

ur. 9 V 1935 r.

Przebieg służby:

1 VIII 1955 – w dyspozycji komendanta wojewódzkiego MO w Bydgoszczy; 1 IX 1955 – słuchacz Ośrodka Szkoleniowego MO w Szczytnie; 1 VIII 1956 – w dyspozycji komendanta wojewódzkiego MO w Bydgoszczy; 1 IX 1956 – p.o. starszy referent Sekcji

Operacyjno-Śledczej MO KM MO we Włocławku; 1 XII 1956 – starszy referent Sekcji Operacyjno-Śledczej MO KM MO we Włocławku; 1 IX 1957 – inspektor Sekcji 2 Wydziału IV MO KW MO w Bydgoszczy; 15 X 1957 – inspektor Sekcji 1 Wydziału IV MO KW MO w Bydgoszczy; 1 VI 1958 – inspektor Sekcji 2 Wydziału IV MO KW MO w Bydgoszczy; 1 XI 1958 – inspektor Sekcji 1 Wydziału IV MO KW MO w Bydgoszczy; 1 III 1965 – kierownik Sekcji 5 Wydziału do spraw Przepływów Gospodarczych KW MO w Bydgoszczy; 1 I 1966 – kierownik Sekcji 6 „A” Wydziału do walki z Przepływami Gospodarczymi KW MO w Bydgoszczy; 1 V 1966 – zastępca naczelnika Wydziału do walki z Przepływami Gospodarczymi KW MO w Bydgoszczy; 16 IV 1970 – naczelnik Wydziału do walki z Przepływami Gospodarczymi KW MO w Bydgoszczy; 14 II–12 III 1974 – słuchacz kursu dla naczelników Wydziałów do walki z Przepływami Gospodarczymi w Ośrodku Doskonalenia Kadr Kierowniczych MSW w Łodzi; 1 VI 1975 – zastępca komendanta wojewódzkiego MO ds. Służby Milicji w Toruniu; 22 I 1981 – komendant wojewódzki MO we Włocławku; 1 VIII 1983 – szef WUSW we Włocławku; 10 II 1990 – zwolniony.

Awanse:

chorąży – 27 VII 1956; podporucznik MO – 18 VII 1957; porucznik MO – 5 VII 1960; kapitan MO – 4 VII 1964; major MO – 30 VI 1969; podpułkownik MO – 12 VI 1972; pułkownik MO – 22 VII 1976.

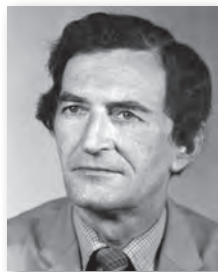
Źródło: Archiwum Komendy Wojewódzkiej Policji w Bydgoszczy, 3364/VI, Akta osobowe Suchomskiego Onufrego.

(M.S.)

Suliński Jarosław

s. Adolfa

ur. 13 III 1937 r.

Przebieg służby:

15 VII 1961 – oficer operacyjny Wydziału II SB KW MO w Bydgoszczy; 9 IX 1963–21 VII 1964 – słuchacz Rocznej Oficerskiej Szkoły Operacyjnej Służby Bezpieczeństwa MSW w Legionowie; 1 IV 1967 – inspektor Wydziału II SB KW MO w Bydgoszczy; 1 VIII 1970 – starszy inspektor Wydziału II SB KW MO w Bydgoszczy; 1 VI 1975 – kierownik Sekcji Wydziału II SB KW MO w Bydgoszczy; 16 VI 1977 – zastępca naczelnika Wydziału II SB KW MO/WUSW w Bydgoszczy; 16 V 1986 – kierownik Inspektoratu I SB WUSW w Bydgoszczy; 31 XII 1989 – zwolniony.

Awanse:

szeregowy – 15 VII 1961; podporucznik MO – 24 VII 1964; porucznik MO – 12 VI 1967; kapitan MO – 11 VI 1971; major MO – 22 VI 1978; podpułkownik MO – 17 IX 1986.

Źródło: AIPN By, 0122/3413, Akta osobowe Sulińskiego Jarosława.

(M.S.)

Sykut Stefan

s. Jakuba

ur. 28 II 1915 r.

Przebieg służby:

1 IV 1948 – młodszy referent Referatu V PUBP w Lubartowie; 1 IV 1949 – referent Referatu IV PUBP w Lubartowie; 1 III 1950 – zastępca szefa PUBP w Łukowie; 1 IX 1951 – zastępca szefa PUBP w Chełmnie; 1 IX 1952 – szef PUBP w Chełmnie; 1 IX 1954–15 I 1955 – słuchacz rocznego Kursu Przeszkolenia Oficerów BP w CW MBP w Legionowie; 15 I 1955 – w dyspozycji kierownika WUdsBP w Bydgoszczy; 31 I 1955 – zwolniony.

Awanse:

kapral – 19 I 1949; chorąży – 22 VII 1950; podporucznik – 22 VII 1952.

Źródło: AIPN By, 194/2916, Akta osobowe Sykuta Stefana.

(M.S.)

Symba Henryk

s. Józefa

ur. 16 X 1916 r.

Przebieg służby:

23 IV 1948 – szef Wydziału Finansowego KW MO w Łodzi; 1 I 1949 – w dyspozycji MBP; 1 III 1949 – naczelnik Wydziału Finansowego WUBP w Olsztynie; 1 VII 1951 – kierownik Sekcji 1 Wydziału II Biura Finansowo-Budżetowego MBP; 16 IX 1952 – naczelnik Wydziału Finansowego WUBP w Bydgoszczy; 1 II 1954 – zastępca szefa WUBP w Bydgoszczy ds. administracyjno-gospodarczych; 1 VII 1954 – w dyspozycji dyrektora Departamentu Kadr MBP; 15 XI 1954 – kwatermistrz WUBP w Rzeszowie; 1 I 1955 – w dyspozycji MSW; 1 I 1955 – przeniesiony przez MSW do dyspozycji KG MO; 1 I 1955 – w dyspozycji komendanta wojewódzkiego MO w Rzeszowie; 15 V 1955 – kwatermistrz KW MO w Rzeszowie; 1 XI 1957 – kwatermistrz KW MO w Katowicach; 1 XI 1962 – kwatermistrz Komendy MO m. st. Warszawy; 15 I 1966 – zastępca komendanta MO m. st. Warszawy; 31 V 1967 – zwolniony.

Awanse:

podporucznik – 31 XII 1948; porucznik – 18 VII 1949; kapitan – 28 XII 1950; major – 18 VII 1955; podpułkownik MO – 7 VII 1960; pułkownik MO – 22 VII 1966.

Źródło: AIPN, 01050/31, Akta osobowe Symby Henryka.

(M.S.)

Synoradzki Zbigniew

s. Czesława

ur. 4 I 1931 r.

Przebieg służby:

10 IX 1952–10 VII 1953 – słuchacz rocznej Szkoły Oficerskiej Krajowego Ośrodka Szkolenia MBP w Gdańsku; 10 VIII 1953 – w dyspozycji szefa WUBP w Bydgoszczy; 10 VIII 1953 – referent RW typu „A” przy Zakładach Wytwórstwa Sprzętu Instalacyjnego przy Wydziale IV WUBP w Bydgoszczy; 1 IV 1955 – starszy referent Referatu III Wydziału III WUdsBP w Bydgoszczy; 1 V 1956 – oficer operacyjny Referatu III Wydziału III WUdsBP w Bydgoszczy; 1 I 1957 – starszy oficer techniki operacyjnej Sekcji 1 Wydziału „T” SB KW MO w Bydgoszczy; 1 I 1959 – oficer operacyjny Wydziału II SB KW MO w Bydgoszczy; 1 VII 1961 – starszy oficer operacyjny Wydziału II SB KW MO w Bydgoszczy; 1 I 1962 – oficer operacyjny Grupy VII Wydziału II SB KW MO w Bydgoszczy; 1 VIII 1964 – starszy oficer operacyjny Wydziału II SB KW MO w Bydgoszczy; 1 IV 1967 – inspektor operacyjny Wydziału II SB KW MO w Bydgoszczy; 1 IV 1969 – kierownik Grupy VII Wydziału II SB KW MO w Bydgoszczy; 1 VI 1975 – w dyspozycji komendanta wojewódzkiego MO w Toruniu; 1 VI 1975 – zastępca naczelnika Wydziału II SB KW MO w Toruniu; 16 IX 1980 – naczelnik Wydziału „C” SB KW MO w Toruniu; 31 VII 1981 – zwolniony.

Awanse:

podporucznik – 2 VII 1953; porucznik – 20 VII 1955; porucznik MO – 11 II 1957; kapitan MO – 14 VI 1965; major MO – 29 VI 1977; podpułkownik MO – 10 VII 1981.

Źródło: AIPN By, 0135/46, Akta osobowe Synoradzkiego Zbigniewa.

(M.S.)

Szajbe Krzysztof

s. Pawła

ur. 19 XI 1945 r.

Przebieg służby:

1 V 1974 – inspektor Wydziału II SB KW MO w Bydgoszczy; 9 IX 1974–8 V 1975 – uczestnik przeszkolenia na Rocznym Kursie SB w Ośrodku Doskonalenia Kadr Kierowniczych MSW w Łodzi; 1 VI 1975 – inspektor umieszczony na wolnym etacie starszego inspektora Wydziału II SB KW MO w Bydgoszczy; 1 XI 1978 – starszy inspektor Wydziału II SB KW MO w Bydgoszczy; 1 V 1979 – kierownik Sekcji Wydziału II SB KW MO/WUSW w Bydgoszczy; 1 VIII 1987 – zastępca naczelnika Wydziału Paszportów SB WUSW w Bydgoszczy; 1 IV 1990 – p.o. starszy inspektor Wydziału Inspekcji WUSW w Bydgoszczy; 31 VII 1990 – zwolniony.

Awanse:

podporucznik MO – 11 VI 1974; porucznik MO – 22 VI 1978; kapitan MO – 17 IX 1982; major MO – 20 IX 1988.

Źródło: AIPN By, 0122/3484, Akta osobowe Szajbego Krzysztofa.
(T.R.)

Szargało Mieczysław

s. Józefa

ur. 12 IV 1943 r.

Przebieg służby:

16 IX 1968 – wywiadowca Sekcji 3 Wydziału „B” SB KW MO w Bydgoszczy; 4 IX 1970–2 VII 1971 – słuchacz Oficerskiej Szkoły Obserwacji Zewnętrznej SB MSW nr 3 CW MSW w Legionowie; 1 X 1971 – wywiadowca Sekcji 2 Wydziału „B” SB KW MO w Bydgoszczy; 3 X 1973–24 VI 1976 – słuchacz Studium Podyplomowego ASW w Warszawie; 24 VI 1976 – w dyspozycji komendanta wojewódzkiego MO w Chełmie; 15 VII 1976 – starszy inspektor Inspektoratu Analityczno-Informacyjnego zastępcy komendanta wojewódzkiego MO ds. SB w Chełmie; 1 VII 1978 – zastępca naczelnika Wydziału „B” SB KW MO w Toruniu; 16 X 1980 – kierownik Samodzielnej Sekcji „A” SB KW MO/WUSW w Toruniu; 2 XI–4 XII 1982 – uczestnik przeszkolenia na kursie specjalnym z zakresu pracy szyfrowej i kodowej przy Biurze „A” MSW; 19 XI 1987 – inspektor Grupy „Z” Biura „A” MSW (szyfrant w ambasadzie PRL w Bukareszcie); 1 IV 1988 – w dyspozycji szefa WUSW w Toruniu; 6 X 1988 skierowany do służby w Wydziale V SB WUSW w Toruniu (pracy nie podjął); 1 V 1989 – zwolniony.

Awanse:

kapral MO – 25 IX 1968; podporucznik MO – 24 VI 1971; porucznik MO – 1 VIII 1975; kapitan MO – 31 V 1979; major MO – 18 V 1984.

Źródło: AIPN By, 0135/150, Akta osobowe Szargały Mieczysława.
(M.S.)

Szarszewski Wacław

s. Józefa

ur. 19 XI 1924 r.

Przebieg służby:

11 VI 1945 – wartownik PUBP w Grudziądzu; 19 II 1946 – starszy referent PUBP w Grudziądzu; 6 X 1947 – uczestnik sześciotygodniowego Kursu Zastępców Szefów PUBP w CW MBP w Legionowie;

1 XI 1947 – starszy referent przy Kierownictwie PUBP w Grudziądzu; 1 XI 1948 – starszy referent przy Kierownictwie PUBP we Włocławku; 1 I 1951 – zastępca szefa PUBP we Włocławku; 1 X 1951 – zastępca naczelnika Wydziału IV WUBP w Bydgoszczy; I 1953 – kierownik RW w Zakładach Chemicznych im. J. Stalina w Łęgnowie przy Wydziale IV WUBP w Bydgoszczy; 1 III 1953 – zastępca naczelnika Wydziału IX WUBP w Bydgoszczy; 1 V 1954 – kierownik Sekretariatu Kierownictwa WUBP w Bydgoszczy; 1 IX 1954 – kierownik Sekretariatu Kierownictwa Wydziału Ogólno-Administracyjnego WUBP w Bydgoszczy; 1 IV 1955 – starszy inspektor Inspektoratu Kierownika WUdsBP w Bydgoszczy; 1 VII 1955 – w dyspozycji dyrektora Departamentu I KdsBP; VII–VIII 1955 – uczestnik dwumiesięcznego kursu w Szkole Departamentu I KdsBP; 26 IX 1955 – kierownik Sekcji 1 Wydziału III Departamentu I KdsBP; 1 IV 1956 – starszy oficer operacyjny Sekcji 2 Wydziału III Departamentu I KdsBP; 1 I 1957 – starszy oficer operacyjny Wydziału III Departamentu I MSW; 1 III 1958 – starszy oficer operacyjny Wydziału III Departamentu I MSW³⁷; 1 VII 1958 – starszy oficer operacyjny na etacie niejawnym Departamentu I MSW; 1 IX 1962 – starszy oficer operacyjny Wydziału V Departamentu I MSW; 1 I 1963 – inspektor Wydziału V Departamentu I MSW; 1 I 1964 – starszy inspektor Wydziału V Departamentu I MSW; 1 VI 1965 – starszy inspektor i p.o. zastępca naczelnika Wydziału V Departamentu I MSW; 15 II 1967 – p.o. naczelnik Wydziału V Departamentu I MSW; 1 VIII 1967 – naczelnik Wydziału V Departamentu I MSW; 1 VIII 1969 – w dyspozycji dyrektora Departamentu Kadr MSW; 1 VIII 1969 – starszy inspektor Departamentu I MSW³⁸; 15 I 1975 – w dyspozycji dyrektora Departamentu Kadr MSW; 1 II 1975 – zastępca dyrektora Biura Paszportów MSW; 15 VII 1975 – dyrektor Biura Paszportów MSW; 11 X 1982 – Konsul Generalny PRL w Lipsku; 20 VII 1985 – zwolniony.

Awanse:

sierzant – 18 X 1946; chorąży – 22 VII 1947; podporucznik – 18 VII 1949; porucznik – 22 VII 1951; kapitan – 21 VII 1954; kapitan WP – 21 VII 1957; major WP – 29 VI 1961; podpułkownik WP – 5 VII 1965; pułkownik WP – 13 VI 1969; pułkownik MO – 23 XII 1972.

Źródło: AIPN, 0604/794, Akta osobowe Szarszewskiego Wacława.
(M.S.)

Szczodrowski Andrzej

s. Edmunda
ur. 31 VIII 1940 r.

Przebieg służby:

16 XII 1970 – referent Wydziału Operacyjno-Dochodzeniowego do walki z Przystępstwami Gospodarczymi KMiP MO w Ino-

³⁷ Praca na etacie niejawnym, oficjalnie na stanowisku referendarza w Wydziale Konsularnym Poselstwa PRL w Wiedniu.

³⁸ Praca na etacie niejawnym, oficjalnie na stanowisku kierownika Rezydentury w Berlinie.

wrocławiu; 16 V 1971 – oficer SB umieszczony na wolnym etacie inspektora operacyjnego SB Grupy Operacyjnej Referatu ds. SB KMiP MO w Inowrocławiu; 1 I 1972 – inspektor operacyjny SB Grupy Operacyjnej Referatu ds. SB KMiP MO w Inowrocławiu; 26 IX 1972–19 VII 1973 – słuchacz Szkoły Oficerskiej SB nr 1 CW MSW w Legionowie; 2 I–30 III 1974 – uczestnik szkolenia w Wydziale Śledczym SB KW MO w Bydgoszczy; 1 VI 1975 – inspektor Grupy Operacyjnej w Inowrocławiu przy Wydziale III SB KW MO w Bydgoszczy; 29 VII 1979 – inspektor Grupy Operacyjnej w Inowrocławiu przy Wydziale III „A” SB KW MO w Bydgoszczy; 1 II 1980 – starszy inspektor Grupy Operacyjnej w Inowrocławiu przy Wydziale III „A” SB KW MO w Bydgoszczy; 1 VII 1981 – starszy inspektor Wydziału II SB KW MO w Bydgoszczy; 1 III 1983 – zastępca kierownika Komisariatu MO ds. SB w Mogilnie; 1 VIII 1983 – zastępca szefa RUSW ds. SB w Mogilnie; 7 II 1990 – p.o. inspektor RUSW w Inowrocławiu; 31 V 1990 – zwolniony.

Awanse:

kapral MO – 4 VII 1972; podporucznik MO – 29 VI 1973; porucznik MO – 16 VI 1976; kapitan MO – 10 VII 1981; major MO – 17 IX 1986.

Źródło: AIPN By, 0122/3539, Akta osobowe Szczodrowskiego Andrzeja.
(M.S.)

Szemiot Stanisław

s. Antoniego
ur. 7 III 1922 r.

Przebieg służby:

6 VI 1945 – szef Kompanii Wojsk Wewnętrznych w Bydgoszczy; 6 VIII 1945 – kierownik Sekcji 3 PUBP w Złotowie; 1 XI 1945 – referent Sekcji ds. Funkcjonariuszy PUBP w Złotowie; 23 II 1946 – referent Sekcji Specjalnej ds. Funkcjonariuszy WUBP w Bydgoszczy; 1 IV 1946 – uczestnik VII Kursu CW MBP w Legionowie; 1 VII 1947 – naczelnik Wydziału ds. Funkcjonariuszy WUBP w Bydgoszczy; 1 V 1948 – naczelnik Wydziału ds. Funkcjonariuszy WUBP w Warszawie; 15 II 1949 – kierownik Sekcji ds. Funkcjonariuszy Departamentu Ochrony Rządu MBP; 1 IV 1951 – naczelnik Wydziału V Departamentu Ochrony Rządu MBP; 24 XI 1952 – słuchacz Kursu Aktywu Kierowniczego w Ośrodku Szkolenia MBP w Warszawie; 14 VIII 1953 – inspektor Inspektoratu Gabinetu Ministra MBP; 1 IV 1955 – inspektor Inspektoratu przewodniczącego KdsBP; 9 I 1957 – skierowany do JW 2000 Zarządu II Sztabu Generalnego WP; 18 XI 1957 – w dyspozycji dyrektora Departamentu Kadr i Szkolenia MSW; 15 XII 1957 – starszy oficer operacyjny Wydziału III Departamentu III MSW; 1 VI 1959 – starszy oficer operacyjny Wydziału II Departamentu III MSW; 1 VII 1963 – inspektor Wydziału II Departamentu III MSW; 15 XI 1963 – inspektor Wydziału III Departamentu III MSW; 1 VII 1964 – zastępca naczelnika Wydziału III Departamentu III MSW; 1 I 1972 – inspektor (etat niejawni) Departamentu I MSW; 1 V 1972 – inspektor (etat niejawni) Grupy V Departamen-

tu III MSW; 1 VII 1975 – starszy inspektor Wydziału VIII Departamentu III MSW; 15 XI 1978 – zastępca naczelnika Wydziału VIII Departamentu III MSW; 5 II 1979 – zwolniony.

Awanse:

porucznik – 1 I 1948; [b.d.]; pułkownik – [b.d.]

Źródło: AIPN, 0604/289, Akta osobowe Szemiota Stanisława; AIPN By, Karta ewidencyjna funkcjonariusza BP; Służba Bezpieczeństwa..., t. 2, s. 779.
(M.S.)

Szenborn Ludwik (do 27 X 1953 r. Schönborn)

s. Jerzego

ur. 25 VIII 1915 r.

Przebieg służby:

21 XI 1946 – zastępca kierownika Sekcji 1 Wydziału V WUBP w Rzeszowie; 1 V 1947 – kierownik Sekcji 1 i p.o. zastępca naczelnika Wydziału V WUBP w Rzeszowie; 3 VII 1947 – zastępca i p.o. naczelnika Wydziału V WUBP w Rzeszowie; 1 V 1948 – naczelnik Wydziału V WUBP w Rzeszowie; 1 IX 1948 – kierownik Sekcji 2 Wydziału I Departamentu V MBP; 1 I 1949 – naczelnik Wydziału V WUBP w Rzeszowie; 15 III 1949 – zastępca szefa WUBP w Krakowie; 7 XI 1949–28 II 1950 – w dyspozycji gen. Romana Romkowskiego (z pozostawieniem na dotychczasowym etacie); 1 III 1950 – starszy inspektor Biura Specjalnego MBP; 1 XII 1951 – naczelnik Wydziału II Departamentu X MBP; 1 X 1952 – szef UBP na m. st. Warszawa; 1 I 1955 – kierownik UdsBP na m. st. Warszawę; 1 VII 1955 – w dyspozycji dyrektora Departamentu Kadr i Szkolenia KdsBP; 8 VIII 1955 – kierownik WUdsBP w Bydgoszczy; 15 IX 1956 – odwołany z zajmowanego stanowiska³⁹ i przeniesiony do dyspozycji dyrektora Departamentu Kadr i Szkolenia KdsBP; 30 XI 1956 – zwolniony.

Awanse:

porucznik – 16 IX 1947; kapitan – 16 VIII 1948; major tytularny – 14 III 1949; major – 18 VII 1949; podpułkownik – 22 VII 1952.

Źródło: AIPN, 0193/7008, Akta osobowe Szenborna Ludwika.
(M.S.)

³⁹ Odwołanie nastąpiło w wyniku negatywnej oceny wywiązywania się z obowiązków służbowych na powierzonym stanowisku sformułowanej przez przewodniczącego KdsBP Edmunda Pszczółkowskiego: „Nie jest w stanie należycie pokierować całokształtem pracy Urzędu. Nie ułożył należycie stosunków z Komitetami Partyjnymi (...)”, zob. AIPN, 0193/7008, Akta osobowe Szenborna Ludwika, Rozdział III: Pismo przewodniczącego KdsBP, 4 IX 1956 r., k. 107.

Szewczyk Otokar

s. Wiktora

ur. 20 VI 1918 r.

Przebieg służby:

15 I 1948 – kontraktowy mechanik Wydziału Zaopatrzenia WUBP w Bydgoszczy; 1 VII 1948 – kontraktowy buchalter Stacji Obsługi Wydziału Zaopatrzenia WUBP w Bydgoszczy; 1 XI 1948 – referent zaopatrzenia w materiały pędne Sekcji Transportowej Wydziału Zaopatrzenia WUBP w Bydgoszczy; 15 I 1949 – referent Eksploatacji i Ewidencji Służby Transportowej Kwatermistrzostwa WUBP w Bydgoszczy; 15 III 1949 – starszy referent technik rusznikarskich Służby Uzbrojenia Kwatermistrzostwa WUBP w Bydgoszczy; 1 X 1949 – skierowany na Kurs Oficerów Szkoły Kwatermistrzów MON; 1 I 1951 – zastępca kwatermistrza WUBP w Bydgoszczy; 1 IV 1952 – naczelnik Wydziału Kwaterunkowo-Budowlanego Kwatermistrzostwa WUBP w Lublinie; 7 XII 1954 – naczelnik Wydziału Administracyjno-Gospodarczego WUdsBP w Lublinie; 1 II 1957 – kwatermistrz KW MO w Lublinie; 30 VI 1967 – zwolniony.

Awanse:

starszy sierżant WP – 9 V 1945; chorąży – 20 VII 1950; podporucznik – 21 VII 1951; porucznik – 22 VII 1952; kapitan – 27 VII 1954; major – 3 VII 1958; podpułkownik – [b.d.].

Źródło: AIPN Lu, 0211/3542, Akta osobowe Szewczyka Otokara.

(T.R.)

Szewczyk Władysław

s. Antoniego

ur. 26 VIII 1921 r.

Przebieg służby:

1 IV 1945 – strażnik więzienia w Jarocinie; 7 VIII 1945 – p.o. kierownik działu specjalnego w więzieniu w Brodniczy; 1 IV 1946 – kierownik działu specjalnego w więzieniu w Toruniu; 1 XI 1949 – kierownik działu specjalnego w więzieniu w Fordonie; 20 X 1951 – kierownik Sekcji Specjalnej Wydziału Więziennictwa WUBP w Bydgoszczy; 15 IX 1953 – uczestnik rocznego Kursu Pracowników Operacyjnych CW MBP w Legionowie; 1 IX 1954 – kierownik Sekcji 4 Wydziału „A” WUBP w Bydgoszczy; 1 XI 1954 – kierownik Sekcji 3 PUBP w Grudziądzu; 1 IV 1955 – zastępca kierownika PUdsBP w Grudziądzu; 1 I 1957 – starszy oficer operacyjny KP MO w Grudziądzu; 15 X 1964 – zastępca/I zastępca komendanta powiatowego MO ds. Bezpieczeństwa w Wyrzysku; 1 VI 1975 – w dyspozycji komendanta wojewódzkiego MO w Pile; 30 XI 1975 – zwolniony.

Awanse:

kapral – 27 VII 1945; starszy sierżant – 1 IV 1946; chorąży – 5 XI 1946; podporucznik – 22 VII 1949; porucznik – 21 VII 1951; kapitan MO – 11 II 1957; major MO – 14 VI 1965.

Źródło: AIPN Po, 0147/323, Akta osobowe Szewczyka Władysława.
(T.R.)

Szlifierczyk Waław

s. Franciszka

ur. 1 VIII 1911 r.

Przebieg służby:

20 IV 1945 – kierownik PUBP w Szubinie; 23 VII 1945 – zwolniony ze stanowiska kierownika PUBP w Szubinie; 20 X 1945 – w dyspozycji szefa WUBP w Bydgoszczy; 1 II 1947 – kierownik Oddziału Ekspozytury Kolejowej przy PUBP w Toruniu; 1 III 1949 – starszy referent Sekcji 8 Wydziału IV WUBP w Bydgoszczy; 1 VII 1949 – starszy referent Sekcji 2 Wydziału II WUBP w Bydgoszczy; 1 IX 1949 – starszy referent Sekcji 3 Wydziału „A” WUBP w Bydgoszczy; 1 XI 1949 – starszy referent Sekcji 1 Wydziału „A” WUBP w Bydgoszczy; 1 I 1950 – w dyspozycji szefa UBP na Miasto i Powiat Warszawę; [b.d.].

Awanse:

plutonowy – 1 IV 1948; [b.d.].

Źródło: AIPN By, Karta ewidencyjna funkcjonariusza BP; AIPN By, 059/35, Sprawozdania Sekcji 1, 2, 3, 4 i Sekcji Walki z Bandytyzmem PUBP w Szubinie za 1945 r., 23 VII 1945 r.
(M.S.)

Szostak Michał

s. Antoniego

ur. 3 VII 1907 r.

Przebieg służby:

9 X 1945 – zastępca komendanta Gmachu WUBP w Bydgoszczy; 5 XII 1946 – kontroler Wydziału VIII WUBP w Bydgoszczy; 1 I 1947 – młodszy referent Wydziału „B” WUBP w Bydgoszczy; 1 IX 1947 – komendant warty Więzienia w Koronowie; 19 I 1948 – oficer inspekcyjny WUBP w Bydgoszczy; 1 VI 1948 – oficer dyżurny Sekretariatu Szefa Wydziału Ogólnego WUBP w Bydgoszczy; 1 IV 1950 – komendant Gmachu WUBP w Bydgoszczy; 15 VI 1952 – w dyspozycji szefa WUBP w Koszalinie; 1 VIII 1952 – naczelnik Komendantury WUBP w Koszalinie; 1 VI 1953 – zwolniony.

Awanse:

sierżant – [b.d.]; chorąży – 18 VII 1949; podporucznik – 22 VII 1950.

Źródło: AIPN By, Karta ewidencyjna funkcjonariusza BP.
(T.R.)

Szulc Franciszek

s. Wojciecha

ur. 29 I 1924 r.

Przebieg służby:

8 III 1945 – młodszy referent gminny PUBP w Mogilnie; 1 IV 1946 – referent PUBP w Mogilnie; 1 X 1947 – referent Referatu V PUBP w Mogilnie; 15 III 1948 – uczestnik Kursu Aktywu Powiatowego w CW MBP w Legionowie; 1 VI 1948 – starszy referent Referatu V PUBP w Mogilnie; 1 V 1952 – starszy referent powiatowy PUBP w Wąbrzeźnie; 1 X 1952 – zastępca szefa PUBP w Wąbrzeźnie; 1 II 1953 – kierownik Sekcji 3 Obiektowego UBP nr 15 w Łęgnowie; 1 IV 1955 – zastępca kierownika DdsBP nr 1 w Łęgnowie (Obiekt nr 15 Zakłady Chemiczne im. J. Stalina); 31 XII 1956 – zwolniony.

Awanse:

plutonowy – 22 VII 1947; chorąży – 22 VII 1952; podporucznik – 21 VII 1954.

Źródło: AIPN By, 0122/2767, Akta osobowe Szulca Franciszka.

(T.R.)

Szułajew Jerzy

s. Michała

ur. 9 I 1925 r.

Przebieg służby:

1 VI 1945 – absolwent CS MBP w Łodzi; 11 VI 1945 – kierownik Sekcji 7 Wydziału I WUBP; 30 XI 1945 – referent Sekcji 1 Wydziału I WUBP w Bydgoszczy; 1 XII 1946 – starszy referent Sekcji 2 Wydziału I WUBP w Bydgoszczy; 10 VI 1948 – starszy referent Referatu 3 Wydziału I WUBP w Bydgoszczy; 22 X 1948 – zwolniony.

Awanse:

chorąży – [b.d.] 1945; podporucznik – 22 XII 1945.

Źródło: AIPN By, 0122/474, Akta osobowe Szułajewa Jerzego.

(M.S.)

Szumacher Konrad

s. Ambrożego

ur. 23 VI 1937 r.

Przebieg służby:

1 V 1961 – oficer operacyjny Referatu ds. Bezpieczeństwa KP MO w Świeciu; 10 IX 1962–20 VII 1963 – słuchacz Rocznej Szkoły Oficerskiej Służby Bezpieczeństwa CW MSW w Legionowie; 25 VII 1963 – w dyspozycji zastępcy komendanta wojewódzkiego MO ds. Bezpieczeństwa w Bydgoszczy; 1 IX 1963 – oficer operacyjny Referatu ds. Bezpieczeństwa KP MO w Świeciu; 1 IV 1964 – oficer operacyjny Wydziału II SB KW MO w Bydgoszczy; 1 IV 1967 – inspektor Wydziału II SB KW MO w Bydgoszczy; 1 VIII 1970 – starszy inspektor Wydziału II SB KW MO w Bydgoszczy; 16 I 1973 – kierownik Grupy VII Wydziału II SB KW MO w Bydgoszczy; 1 I 1974 – zastępca naczelnika Wydziału II SB KW MO w Bydgoszczy; 15 VI 1977 – naczelnik Wydziału II SB KW MO/WUSW w Bydgoszczy; 15 V 1990 – zwolniony.

Awanse:

kapral MO – 9 VI 1961; podporucznik MO – 29 VI 1962; porucznik MO – 28 V 1966; kapitan MO – 6 VI 1970; major MO – 25 IX 1975; podpułkownik MO – 31 V 1979.

Źródło: AIPN By, 0122/3468, Akta osobowe Szumachera Konrada.

(M.S.)

Szuster Ryszard

s. Stanisława

ur. 28 X 1926 r.

Przebieg służby:

8 II 1945 – cenzor Wojewódzkiego Oddziału Cenzury Wojennej WUBP w Łodzi; [b.d.] IV 1945 – słuchacz dwutygodniowego Kursu dla funkcjonariuszy Cenzury Wojennej w CS MBP w Łodzi; 24 V 1945 – starszy referent Wojewódzkiego Wydziału Cenzury Wojennej WUBP w Łodzi; 11 IX 1945 – starszy referent Centralnego Wydziału Cenzury Wojennej MBP; 1 X 1945 – starszy referent Sekcji 1 Wydziału II Głównego Urzędu Cenzury MBP; 1 III 1946 – starszy referent Wydziału I Głównego Urzędu Cenzury MBP; 6 IX 1946 – zastępca naczelnika i p.o. naczelnik Wydziału VIII WUBP w Bydgoszczy; 1 I 1947 – naczelnik Wydziału „B” WUBP w Bydgoszczy; 15 XII 1947 – w dyspozycji dyrektora Departamentu II MBP; 10 I 1948 – naczelnik Wydziału II WUBP w Bydgoszczy; 1 XII 1950 – naczelnik Wydziału II WUBP w Warszawie; 15 V 1951 – naczelnik Wydziału IV WUBP w Warszawie; 24 XI 1952–VII 1953 – uczestnik Kursu Aktywu Kierowniczego MBP; 12 VIII 1953 – kierownik Sekcji 1 Wydziału II Departamentu VII MBP; 1 II 1954 – kierownik Sekcji na etacie 012/26 Departamentu VII MBP; 15 V 1954 – kie-

rownik Sekcji na etacie 062/10 Departamentu VII MBP; 1 IV 1955 – kierownik Sekcji na etacie 060/1 Departamentu I KdsBP; 1 VI 1956 – starszy oficer operacyjny na etacie 060/16 Departamentu I KdsBP; 28 XI 1956 – starszy oficer operacyjny na etacie 060/1 Departamentu I MSW; 1 I 1957 – starszy oficer operacyjny na etacie 060/14 Departamentu I MSW; 12 VII 1957 – powołany do zawodowej służby wojskowej i przekazany do dyspozycji MSW; 1 VII 1958 – starszy oficer operacyjny Wydziału I Departamentu I MSW; 5 XI 1958 – inspektor Wydziału I Departamentu I MSW; 1 V 1961 – inspektor Wydziału II Departamentu I MSW; 13 I 1962 – starszy inspektor Wydziału II Departamentu I MSW; 1 VIII 1962 – skierowany do dyspozycji Departamentu Kadry i Szkolenia MSW; 1 IX 1962 – I zastępca komendanta wojewódzkiego MO ds. SB w Olsztynie; 10 IV 1965 – zastępca kierownika Głównego Inspektoratu MSW; 1 IX 1967 – komendant CW MSW w Legionowie; 1 XII 1972 – komendant WSO MSW w Legionowie; 1 I 1973 – zwolniony z wojskowej służby zawodowej; 25 II 1973 – I zastępca komendanta wojewódzkiego MO ds. SB w Rzeszowie; 1 VI 1975 – komendant wojewódzki MO w Siedlcach; 27 V 1983 – komendant wojewódzki MO/szef WUSW w Katowicach; 1 VI 1988 – kierownik Głównego Inspektoratu MSW; 26 III 1990 – w dyspozycji dyrektora Departamentu Kadry MSW; 3 IV 1990 – zwolniony.

Awanse:

chorąży – 16 XI 1945; podporucznik BP – 22 VII 1946; porucznik BP – 22 XII 1947; kapitan BP – 21 VII 1951; major BP – 27 XII 1955; major LWP – 12 VII 1957; podpułkownik LWP – 7 VII 1960; podpułkownik MO – 21 VII 1962; pułkownik LWP – 7 IV 1966; pułkownik MO – 22 XII 1972; general brygady MO – 27 IX 1984.

Źródło: AIPN, 0604/2012, Akta osobowe Szustera Ryszarda.
(M.S.)

Szwagierczak Ryszard

s. Stanisława

ur. 8 X 1919 r.

Przebieg służby:

4 XI 1944 – słuchacz 1. Centralnej Szkoły Oficerskiej RBP/MBP w Lublinie; 22 I 1945 – funkcjonariusz grupy operacyjnej MBP na województwo pomorskie; 1 III 1945 – starszy referent i p.o. kierownik Sekcji 2 Wydziału I WUBP w Bydgoszczy; 11 VI 1945 – p.o. kierownik Wydziału [do] Walki z Bandytyzmem WUBP w Bydgoszczy; 1 II 1946 – p.o. kierownik PUBP w Aleksandrowie Kujawskim; 15 X 1946 – kierownik Sekcji 1 Wydziału III WUBP w Bydgoszczy; 1 XII 1947 – zastępca i p.o. szefa PUBP w Bydgoszczy; 1 I 1949 – szef PUBP w Bydgoszczy; 15 VII 1951 – zastępca i p.o. naczelnika Wydziału III WUBP w Bydgoszczy; 1 VII 1952 – naczelnik Wydziału III WUBP w Bydgoszczy; 9 XI 1953 – uczestnik Kursu Aktywu Kierowniczego BP w Ośrodku Szkolenia MBP; 1 VIII 1955 – w dyspozycji dyrektora Departamentu Kadry i Szkolenia KdsBP; 1 X 1955

– zastępca kierownika WUdsBP w Kielcach; 28 XI 1956 – starszy inspektor Inspektoratu Kierownictwa ds. Bezpieczeństwa KW MO w Kielcach; 15 V 1957 – w dyspozycji komendanta wojewódzkiego MO w Poznaniu; 15 V 1957 – inspektor Inspektoratu Kierownictwa ds. Bezpieczeństwa KW MO w Poznaniu; 15 I 1958 – naczelnik Wydziału II SB KW MO w Poznaniu; 16 VI 1968 – naczelnik Wydziału Paszportów i Dowodów Osobistych SB/Wydziału Paszportów SB KW MO w Poznaniu; 10 IX 1975 – zwolniony.

Awanse:

chorąży – 1945; podporucznik – IV 1945; porucznik – 1 V 1946; kapitan – 10 VII 1947; major – 22 VII 1952; major MO – 11 II 1957; podpułkownik MO – 2 VII 1959.

Źródło: AIPN Po, 084/3362, Akta osobowe Szwagierczaka Ryszarda; AIPN By, 169/1, Rozkaz personalny nr 19 kierownika WUBP w Bydgoszczy z 20 VI 1945 r., k. 29; AIPN By, Karta ewidencyjna funkcjonariusza BP (M.S.)

Szwed Edward

s. Jana

ur. 7 I 1919 r.

Przebieg służby:

23 XI 1945 – starszy referent Referatu IV PUBP w Szubiniu; 1 VI 1947 – starszy referent PUBP w Świeciu; 10 X 1947 – starszy referent przy Kierownictwie PUBP w Świeciu; 1 VIII 1948 – starszy referent przy Kierownictwie i p.o. zastępca szefa PUBP w Świeciu; 15 II 1949 – zastępca szefa i p.o. szef PUBP w Aleksandrowie Kujawskim; 10 VII 1949 – zwolniony.

Awanse:

podporucznik – 30 V 1945.

Źródło: AIPN By, 0134/123, Akta osobowe Szweda Edwarda.
(M.S.)

Szymański Jan

s. Stanisława

ur. 12 I 1923 r.

Przebieg służby:

11 III 1949 – strażnik w Obozie Pracy w Mielęcinie; 1 IX 1949 – oddziałowy PUBP we Włocławku; 1 IX 1950 – młodszy referent Sekcji 1 PUBP we Włocławku; 1 V 1951 – referent Sekcji 1 PUBP we Włocławku; 1 V 1952 – starszy referent terenowy (na gminę Pysz-

Przebieg służby i awanse funkcjonariuszy...

---

kowo) PUBP we Włocławku; 1 I 1953 – starszy referent Referatu I PUBP we Włocławku; 15 IX 1953–7 VII 1954 – słuchacz Roczego Kursu Przeszkolenia Oficerów BP w CW MBP w Legionowie; 1 IX 1954 – referent Sekcji 6 Wydziału I WUBP w Bydgoszczy; 1 XI 1954 – zastępca szefa PUBP w Tucholi; 1 IV 1955 – kierownik PDdsBP w Wąbrzeźnie; 1 III 1956 – w dyspozycji kierownika WUdsBP w Bydgoszczy; 1 IV 1956 – oficer operacyjny DdsBP nr 1 w Łęgnowie (Obiekt nr 15 Zakłady Chemiczne im. J. Stalina); 1 X 1956 – oficer operacyjny PUdsBP we Włocławku; 1 I 1957 – starszy oficer operacyjny Referatu ds. Bezpieczeństwa KP MO/KM MO we Włocławku; 1 IV 1967 – inspektor operacyjny SB Grupy Operacyjnej Referatu ds. Bezpieczeństwa KMIP MO we Włocławku; 31 X 1970 – zwolniony.

Awanse:

plutonowy – 7 XII 1945; chorąży – 21 VII 1954; podporucznik – 20 VII 1955; porucznik MO – 11 II 1957; porucznik MO – 2 VII 1962.

Źródło: AIPN By, 0134/120, Akta osobowe Szymańskiego Jana.
(A.P.-H.)

Szymański Leon

s. Ignacego
ur. 17 IX 1923 r.

Przebieg służby:

20 VII 1945 – referent Sekcji 2 PUBP w Aleksandrowie Kujawskim; 20 I 1946 – wartownik PUBP w Grudziądzu; 19 II 1946 – kurier Poczty Specjalnej PUBP w Grudziądzu; 1 VI 1946 – referent Sekcji [do] Walki z Bandytyzmem i Dezercją PUBP w Grudziądzu; 1 VIII 1947 – uczestnik sześciomiesięcznego kursu „S” w CW MBP w Legionowie; 28 II 1948 – w dyspozycji szefa WUBP w Bydgoszczy; 1 IV 1948 – szyfrant-fotograf PUBP w Grudziądzu; 15 IX 1949 – szyfrant-fotograf PUBP w Toruniu; 1 IX 1951 – referent Sekcji 3 PUBP w Toruniu; 1 V 1952 – starszy referent Sekcji 3 PUBP w Toruniu; 1 XII 1952 – kierownik RO Fabryki Maszyn Rolniczych „Unia” w Grudziądzu przy Wydziale IV/IX WUBP w Bydgoszczy; 1 I 1954 – kierownik RO w Grudziądzkich Zakładach Przemysłu Gumowego przy Wydziale IX WUBP w Bydgoszczy; 1 XI 1954 – zastępca szefa PUBP we Włocławku; 1 IV 1955 – zastępca kierownika PUdsBP we Włocławku; 28 XII 1956 – zwolniony.

Awanse:

plutonowy – 8 X 1946; sierżant – 20 II 1948; starszy sierżant – 9 IX 1949; chorąży – 21 VII 1954; podporucznik – 21 VII 1956.

Źródło: AIPN By, 0134/451, Akta osobowe Szymańskiego Leona.
(M.S.)

Szymczak Andrzej

s. Jana

ur. 21 I 1939 r.

Przebieg służby:

16 V 1970 – inspektor operacyjny Referatu ds. SB KP MO w Łomży; 4 I–30 XI 1972 – słuchacz Szkoły Oficerskiej Operacyjnej SB CW MSW w Legionowie; 1 VI 1975 – w dyspozycji komendanta wojewódzkiego MO w Łomży; 1 VI 1975 – starszy inspektor operacyjny Wydziału IV SB KW MO w Łomży; 1 X 1975 – w dyspozycji komendanta wojewódzkiego MO we Włocławku; 1 X 1975 – kierownik Sekcji Wydziału IV SB KW MO we Włocławku; 1 IX 1980 – zastępca naczelnika Wydziału Paszportów SB KW MO/WUSW we Włocławku; 8 XII 1983 – zwolniony.

Awanse:

podporucznik MO – 12 VI 1972; porucznik MO – 16 VI 1976; kapitan MO – 12 VII 1980.

Źródło: AIPN By, 0134/55, Akta osobowe Szymczaka Andrzeja.

(A.P.-H.)

Szymczak Wojciech

s. Jana

ur. 18 XII 1952 r.

Przebieg służby:

1 IV 1976 – referent techniki operacyjnej Sekcji 2 Wydziału „T” SB KW MO we Włocławku; 1 III 1977 – starszy referent techniki operacyjnej Wydziału „T” SB KW MO we Włocławku; 1 X 1976–31 V 1978 – słuchacz Szkoły Chorążych Służby Bezpieczeństwa WSO MSW w Warszawie; 1 XII 1981 – starszy inspektor Wydziału „T” SB KW MO we Włocławku; 1 VIII 1982 – młodszy inspektor Sekcji „T” Wydziału Zabezpieczenia Operacyjnego SB KW MO we Włocławku; 6 IX 1982–26 VI 1985 – słuchacz WSO MSW w Legionowie; 1 II 1984 – kierownik Grupy Sekcji „T” Wydziału Zabezpieczenia Operacyjnego SB WUSW we Włocławku; 1 VI 1988 – kierownik Sekcji „T” Wydziału Zabezpieczenia Operacyjnego SB WUSW we Włocławku; 16 XII 1989 – w dyspozycji szefa WUSW we Włocławku; 31 I 1990 – w dyspozycji szefa WUSW w Bydgoszczy; 1 II 1990 – starszy inspektor Terenowej Grupy „T” SB z siedzibą we Włocławku przy Wydziale „T” SB WUSW w Bydgoszczy; 31 VII 1990 – zwolniony.

Awanse:

starszy kapral MO – 3 X 1977; młodszy chorąży MO – 22 V 1978; chorąży MO – 18 IX 1981; starszy chorąży MO – 18 IX 1984; podporucznik MO – 24 VI 1985; porucznik MO – 20 IX 1988.

Źródło: AIPN By, 315/239, Akta osobowe Szymczaka Wojciecha.

(M.S.)

Ścisłek Bogdan

s. Mariana

ur. 9 V 1942 r.

Przebieg służby:

1 VI 1969 – inspektor Wydziału IV SB KW MO w Bydgoszczy; 6 I–23 XII 1971 – słuchacz Szkoły Oficerskiej Operacyjnej nr 2 SB MSW w CW MSW w Legionowie; 2 IV–29 VI 1974 – stażysta w Wydziale Śledczym SB KW MO w Bydgoszczy; 1 XI 1974 – starszy inspektor Wydziału IV SB KW MO w Bydgoszczy; 1 VI 1975 – w dyspozycji komendanta wojewódzkiego MO w Toruniu; 1 VI 1975 – starszy inspektor Wydziału IV SB KW MO w Toruniu; 1 V 1976 – kierownik Sekcji 2 Wydziału IV SB KW MO w Toruniu; 1 III 1978 – zastępca naczelnika Wydziału III SB KW MO w Toruniu; 1 VII 1979 – naczelnik Wydziału III SB KW MO/WUSW w Toruniu; 15 VII 1981–3 IV 1982 – słuchacz szkoły KGB w ZSRR (z pozostawieniem na dotychczasowym etacie); 3–29 IX 1984 – uczestnik przeszkolenia na Kursie Kadry Kierowniczej Pionu III MSW w ASW w Warszawie; 1 XI 1989 – naczelnik Wydziału Ochrony Konstytucyjnego Porządku Państwa SB WUSW w Toruniu; 15 XII 1989 – zastępca szefa WUSW ds. SB w Elblągu; 20 III 1990 – zwolniony.

Awanse:

kapral – 9 VI 1969; podporucznik MO – 11 VI 1971; porucznik MO – 23 IX 1974; kapitan MO – 22 VI 1978; major MO – 23 IX 1983; podpułkownik MO – 12 IX 1987; pułkownik MO – 15 III 1990.

Źródło: AIPN, 0604/1507, Akta osobowe Ścisłka Bogdana.

(M.S.)

Ślifierz Kazimierz

s. Franciszka

ur. 3 XI 1923 r.

Przebieg służby:

28 VIII 1945 – sekretarz Wydziału I WUBP w Bydgoszczy; 1 II 1946 – sekretarz Wydziału VII WUBP w Bydgoszczy; 1 V 1946 – referent Sekcji 2 Wydziału III WUBP w Bydgoszczy; 1 X 1946 – zastępca kierownika Sekcji 3 Wydziału III WUBP w Bydgoszczy; 15 X 1947 – uczestnik Kursu Aktywu Wojewódzkiego w CW MBP w Legionowie; 1 II 1948 – inspektor Inspektoratu Kierownictwa WUBP w Bydgoszczy; 1 I 1949 – inspektor Inspektoratu Kierownictwa i p.o. naczelnik/naczelnik Wydziału Miejskiego WUBP w Bydgoszczy; 1 IX 1949 – inspektor Inspektoratu Kierownictwa WUBP w Bydgoszczy; 6 XII 1951–VI 1952 – uczestnik sześciomiesięcznego Kursu dla Aktywu Kierowniczego w Ośrodku Doskonalenia Kadry Kierowniczej MBP; 1 IV 1955 – inspektor Inspektoratu Kierownika WUdsBP w Bydgoszczy; 1 IX 1955 – naczelnik

Wydziału IX WUdsBP w Bydgoszczy; 28 XI 1956 – naczelnik Wydziału „T” SB KW MO w Bydgoszczy; 15 IX–25 X 1958 – uczestnik kursu dla Kierownictwa Wydziałów „T” KW MO w Ośrodku Szkolenia Kadry MSW przy Departamencie Kadry i Szkolenia MSW; 17 IV–27 VI 1968 – uczestnik Kursu Doskonalenia Kadry Kierowniczych Służby Bezpieczeństwa MSW przy Departamencie Szkolenia i Wydawnictw MSW w Warszawie; 31 VIII 1979 – zwolniony.

Awanse:

chorąży – 1 I 1947; podporucznik – 1 I 1948; porucznik – 8 VIII 1949; kapitan – 22 VII 1950; major – 18 VII 1956; major MO – 11 II 1957; podpułkownik MO – 2 VII 1962; pułkownik MO – 31 VII 1979.

Źródło: AIPN By, 0122/3269, Akta osobowe Ślifierza Kazimierza.

(A.P.-H., M.S.)

Śmiechowski Stefan

s. Wincentego

ur. 21 XI 1913 r.

Przebieg służby:

20 VI 1945 – referent Sekcji 3 PUBP we Włocławku; 10 IX 1945 – p.o. kierownik Sekcji 3 PUBP we Włocławku; 7 I 1946 – p.o. zastępca kierownika PUBP w Wąbrzeźnie; 10 III 1946 – p.o. kierownik PUBP w Wąbrzeźnie; 15 X 1946 – zastępca szefa i p.o. szef PUBP we Włocławku; 16 V 1947 – w dyspozycji szefa WUBP w Krakowie; 1 VI 1947 – szef PUBP w Wadowicach; 11 XI 1947 – szef PUBP w Nowym Targu; 1 IX 1948 – zawieszony w wykonywaniu obowiązków szefa PUBP i przeniesiony do Wydziału Zaopatrzenia WUBP w Krakowie; 19 II 1949 – w dyspozycji szefa WUBP w Krakowie; 19 II 1949 – inspektor Inspekcji Kwatermistrzostwa WUBP w Krakowie; 15 V 1949 – inspektor Kierownictwa Kwatermistrzostwa WUBP w Krakowie; 28 II 1950 – zwolniony.

Awanse:

chorąży – 22 VII 1946; podporucznik – 22 VII 1947; porucznik – 1 I 1948.

Źródło: AIPN Kr, 057/1615, Akta osobowe Śmiechowskiego Stefana.

(M.S.)

Śnieżawski Bolesław

s. Antoniego

ur. 12 I 1919 r.

Przebieg służby:

22 IV 1945 – referent Sekcji 2 PUBP w Brodnicy; 1 III 1946 – starszy referent Sekcji 2 PUBP w Brodnicy; 15 X 1947 –

starszy referent Referatu I PUBP w Brodnicy; 1 X 1949 – starszy referent Referatu I PUBP w Nowym Mieście Lubawskim; 1 III 1950 – zastępca szefa PUBP w Świeciu; 1 X 1952 – zastępca szefa PUBP w Mogilnie; 15 II 1954 – szef PUBP w Żninie; 1 IV 1955 – kierownik PDdsBP w Żninie; 1 I 1957 – zastępca komendanta powiatowego MO ds. Bezpieczeństwa w Żninie; 1 IV 1957 – zastępca komendanta powiatowego MO w Brodnicy; 31 XII 1963 – zwolniony.

Awanse:

chorąży – 27 XII 1945; porucznik – 22 VII 1950; kapitan – 21 VII 1954; kapitan MO – 11 II 1957.

Źródło: AIPN By, 194/2764, Akta osobowe Śnieżawskiego Bolesława.
(M.S.)

Śnieżawski Leonard

s. Antoniego
ur. 15 VI 1917 r.

Przebieg służby:

20 III 1945 – komendant Gmachu PUBP w Brodnicy; 20 V 1945 – referent Sekcji 2 PUBP w Brodnicy; 25 X–10 XI 1945 – uczestnik Kursu Specjalnego w Szkole WUBP w Bydgoszczy; 1 III 1946 – starszy referent Referatu III PUBP w Brodnicy; 1 XI–17 XII 1947 – uczestnik Kursu Kierowników Referatów PUBP w CW MBP w Legionowie; 1 VII 1949 – zastępca szefa PUBP w Wąbrzeźnie; 15 IX 1950 – zastępca szefa i p.o. szef PUBP w Wąbrzeźnie; 1 X 1952 – w dyspozycji szefa WUBP w Bydgoszczy; 1 XI 1952 – starszy referent Sekcji 1 Wydziału III WUBP w Bydgoszczy; 15 I 1954 – kierownik RO w Zakładach Chemicznych „Polchem” w Toruniu przy PUBP w Toruniu; 1 IV 1955 – w dyspozycji komendanta wojewódzkiego MO w Bydgoszczy; 1 I 1957 – oficer dyżurny KP MO KM MO/KMiP MO w Toruniu; 30 VI 1970 – zwolniony.

Awanse:

chorąży – 1945; podporucznik – 18 VII 1949; porucznik – 28 XII 1950; porucznik MO – 4 XI 1958.

Źródło: AIPN By, 194/2765, Akta osobowe Śnieżawskiego Leonarda.
(M.S.)

Świerczyński Stanisław

s. Józefa
ur. 16 VIII 1934 r.

Przebieg służby:

1 VIII 1953–22 VIII 1954 – słuchacz rocznej Szkoły Oficerskiej w Krajowym Ośrodku Szkolenia MBP w Gdańsku; 22 VIII 1954

– w dyspozycji szefa WUBP w Bydgoszczy; 21 IX 1954 – młodszy oficer śledczy Sekcji 3 Wydziału Śledczego WUBP w Bydgoszczy; 1 IV 1955 – oficer śledczy Sekcji 1 Wydziału VII WUdsBP w Bydgoszczy; 1 I 1957 – oficer techniki operacyjnej Sekcji 1 Wydziału „T” SB KW MO w Bydgoszczy; 1 VIII 1964 – starszy oficer techniki operacyjnej Sekcji 1 Wydziału „T” SB KW MO w Bydgoszczy; 1 XI 1967 – starszy oficer techniki operacyjnej Sekcji 1 „A” Wydziału „T” SB KW MO w Bydgoszczy; 1 IV 1970 – kierownik Sekcji 1 „A” Wydziału „T” SB KW MO w Bydgoszczy; 1 VIII 1972 – zastępca naczelnika Wydziału „T” SB KW MO w Bydgoszczy; 1 VI 1975 – naczelnik Wydziału Łączności KW MO/WUSW w Bydgoszczy; 15 IV 1988 – zwolniony.

Awanse:

chorąży – 16 VIII 1954; podporucznik – 18 VII 1956; podporucznik MO – 11 II 1957; porucznik MO – 22 VI 1963; kapitan MO – 12 VI 1967; major MO – 27 VI 1973; podpułkownik MO – 22 VI 1978.

Źródło: AIPN By, 90/6428, Akta osobowe Świerczyńskiego Stanisława.
(M.S.)

Tarasek Kazimierz

s. Władysława
ur. 10 II 1951 r.

Przebieg służby:

1 VII 1979 – inspektor Wydziału „T” SB KW MO we Włocławku; 11 IX 1980–2 VI 1981 – słuchacz Studium Podyplomowego ASW w Świdrze; 1 IX 1981 – kierownik Sekcji 1 Wydziału „T” SB KW MO we Włocławku; 1 VIII 1982 – starszy inspektor Sekcji „T” Wydziału Zabezpieczenia Operacyjnego SB KW MO/WUSW we Włocławku; 1 X 1983 – zastępca naczelnika umieszczony na wolnym etacie naczelnika Wydziału Łączności WUSW we Włocławku; 1 VI 1984 – zastępca naczelnika Wydziału Zabezpieczenia Operacyjnego SB WUSW we Włocławku; 16 XII 1989 – kierownik Grupy Terenowej „T” SB z siedzibą we Włocławku przy Wydziale „T” SB WUSW w Bydgoszczy; 31 I 1990 – w dyspozycji szefa WUSW w Bydgoszczy; 31 VII 1990 – zwolniony.

Awanse:

podporucznik MO – 22 V 1981; porucznik MO – 18 IX 1984; kapitan MO – 20 IX 1988.

Źródło: AIPN By, 315/325, Akta osobowe Taraska Kazimierza.
(M.S.)

Tarnowski Kazimierz (do 28 II 1972 r. Zeitz)

s. Czesława

ur. 4 III 1949 r.

Przebieg służby:

1 VIII 1972 – inspektor Wydziału III SB KW MO w Bydgoszczy; 22 X 1973–24 VII 1974 – słuchacz Studium Podyplomowego w ASW w Warszawie; 1 VI 1975 – starszy inspektor Wydziału III SB KW MO w Bydgoszczy; 16 I 1982 – zastępca naczelnika Wydziału III SB KW MO/WUSW w Bydgoszczy; 1 VI 1984 – starszy inspektor Wydziału V SB WUSW w Bydgoszczy; 31 VIII 1984 – zwolniony.

Awanse:

plutonowy MO – 9 VIII 1972; sierżant MO – 14 VII 1973; podporucznik MO – 16 VII 1974; porucznik MO – 24 VI 1977; kapitan MO – 10 VII 1981.

Źródło: AIPN By, 314/48, Akta osobowe Tarnowskiego Kazimierza.

(A.P.-H.)

Tkacz Stanisław

s. Franciszka

ur. 20 XII 1921 r.

Przebieg służby:

28 III 1945 – funkcjonariusz Plutonu Ochrony WUBP w Bydgoszczy; 30 VI 1945 – kierownik Sekcji 7 PUBP w Bydgoszczy; 18 I 1946 – pracownik gospodarczy PUBP w Bydgoszczy; 1 II 1946 – intendent PUBP w Bydgoszczy; 1 XII 1946 – buchalter PUBP w Bydgoszczy; 21 VI 1947 – zastępca naczelnika Wydziału Konsumów WUBP w Bydgoszczy; 1 VII 1948 – kierownik Sekcji Handlowej Oddziału Wojewódzkiego Konsumów MBP w Bydgoszczy; 1 I 1949 – kierownik Sekcji Handlowo-Przemysłowej Oddziału Wojewódzkiego Konsumów MBP w Bydgoszczy; 31 XII 1949 – zwolniony.

Awanse:

sierżant – [przed 1947].

Źródło: AIPN By, 296/408, Akta osobowe Tkacza Stanisława.

(M.S.)

Tomaszewski Jan

s. Franciszka

ur. 25 VI 1915 r.

Przebieg służby:

1 IV 1950 – kierownik RO Pomorskich Zakładów Wytwórczych Materiałów Elektrotechnicznych w Bydgoszczy przy Wydziale IV WUBP w Bydgoszczy; 15 IX 1952 – kierownik RW w Bydgoskiej Fabryce Sygnałów Kolejowych przy Wydziale IV WUBP w Bydgoszczy; 1 VI 1953 – szef PUBP w Mogilnie; 5 X 1953 – uczestnik sześciotygodniowego Kursu Szefów i Zastępców Szefów PUBP w Ośrodku Szkoleniowym MBP w Legionowie; 1 IV 1955 – kierownik PDdsBP w Mogilnie; 1 I 1957 – zastępca/I zastępca komendanta powiatowego MO ds. Bezpieczeństwa/SB w Mogilnie; 18 IX–9 XII 1967 – uczestnik Kursu Doskonalenia Kadr Kierowniczych SB MSW; 15 IX 1973 – zwolniony.

Awanse:

chorąży – 2 VII 1952; podporucznik – 21 VII 1954; porucznik – 18 VII 1956; porucznik MO – 11 II 1957; kapitan MO – 7 VII 1960; major MO – 14 VI 1965.

Źródło: AIPN By, 0122/3174, Akta osobowe Tomaszewskiego Jana.
(M.S.)

Trzebuniak Stanisław

s. Andrzeja

ur. 31 X 1918 r.

Przebieg służby:

18 IV 1945 – funkcjonariusz Plutonu Ochrony PUBP w Tucholi; 15 II 1946 – dowódca warty PUBP w Tucholi; 1 XI 1946 – referent PUBP w Tucholi; 10 X 1947 – referent Referatu V PUBP w Tucholi; 19 V 1948 – absolwent czteromiesięcznego Kursu Specjalnego w Wojewódzkiej Szkole BP w Bydgoszczy; 1 VI 1948 – starszy referent Referatu V PUBP w Tucholi; 1 II 1950 – zastępca szefa PUBP w Sępólnie Krajeńskim; 15 IX 1950 – zastępca szefa i p.o. szef PUBP w Sępólnie Krajeńskim; 1 I 1952 – szef PUBP w Sępólnie Krajeńskim; 1 VI 1953 – szef PUBP w Rypinie; 1 IV 1955 – kierownik PDdsBP w Rypinie; 1 I 1957 – starszy oficer techniki operacyjnej Grupy Operacyjnej „W” Referatu ds. Bezpieczeństwa KP MO w Toruniu; 1 IX 1957–24 VII 1959 – słuchacz dwuletniej Oficerskiej Szkoły Zawodowej Służby Bezpieczeństwa CW MSW w Legionowie; 1 IX 1959 – zastępca komendanta powiatowego MO ds. Bezpieczeństwa w Lipnie; 15 X 1964 – starszy oficer operacyjny Grupy II Wydziału III SB KW MO w Bydgoszczy; 1 IV 1967 – inspektor operacyjny Wydziału III SB KW MO w Bydgoszczy; 1 X 1967 – kierownik Grupy II Wydziału III SB KW MO w Bydgoszczy; 30 XI 1970 – zwolniony.

Awanse:

starszy sierżant – 1 V 1949; chorąży – 30 XII 1949; porucznik – 28 XII 1950; kapitan – 21 VII 1954; kapitan MO – 11 III 1957; major MO – 7 VII 1960.

Źródło: AIPN By, 0122/3109, Akta osobowe Trzebuniaka Stanisława.
(M.S.)

Turkiewicz Włodzimierz

s. Mikołaja
ur. 20 VIII 1921 r.

Przebieg służby:

X 1944 – milicjant Posterunku MO w Hajnówce; 11 X 1944 – wywiadowca Sekcji 1 PUBP w Bielsku Podlaskim; 15 XI 1944 – słuchacz 1. Centralnej Szkoły Oficerskiej RBP/MBP; 22 I 1945 – funkcjonariusz grupy operacyjnej województwa pomorskiego, jednocześnie zastępca kierownika PUBP w Brodnicy; 1 IX 1945 – oficer śledczy PUBP w Brodnicy; 1 IV 1946 – zwolniony.

Awanse:

{b.d.}

Źródło: AIPN By, 194/3112, Akta osobowe Turkiewicza Władysława.
(M.S.)

Tyciński Ryszard

s. Stanisława
ur. 17 XI 1934 r.

Przebieg służby:

1 IX 1963 – oficer operacyjny Referatu ds. Bezpieczeństwa KP MO w Lidzbarku Warmińskim; 4–16 XI 1963 – uczestnik przeszkolenia na Kursie Wstępnym dla nowo przyjętych pracowników Służby Bezpieczeństwa w CW MSW w Legionowie; 7 IX 1964–21 VII 1965 – słuchacz rocznej Oficerskiej Szkoły Operacyjnej SB CW MSW w Legionowie; 26 VII 1965 – w dyspozycji komendanta wojewódzkiego MO w Olsztynie; 1 VIII 1965 – oficer operacyjny Referatu ds. Bezpieczeństwa KP MO w Lidzbarku Warmińskim; 1 IV 1967 – oficer Grupy Operacyjnej Referatu ds. Bezpieczeństwa KP MO w Lidzbarku Warmińskim; 1 IV 1970 – inspektor operacyjny Grupy Operacyjnej Referatu ds. SB KP MO w Lidzbarku Warmińskim; 16 VII 1973 – I zastępca komendanta powiatowego MO ds. SB w Nowym Mieście Lubawskim; 18 IX–31 X 1973 – uczestnik przeszkolenia na Kursie dla Zastępców Komendantów Powiatowych MO ds. SB w Ośrodku Doskona-

lenia Kadr Kierowniczych MSW w Łodzi; 1 VI 1975 – w dyspozycji komendanta wojewódzkiego MO w Toruniu; 1 VI 1975 – zastępca naczelnika Wydziału III SB KW MO w Toruniu; 1 VII 1979 – zastępca naczelnika Wydziału III „A” SB KW MO w Toruniu; 16 II 1981 – starszy inspektor Zespołu ds. Administracyjno-Gospodarczych Wydziału Inspekcji KW MO w Toruniu; 1 IX 1981 – naczelnik Wydziału „C” SB KW MO/WUSW w Toruniu; 31 III 1990 – zwolniony.

Awanse:

plutonowy MO – 10 VII 1964; podporucznik MO – 10 VII 1965; porucznik MO – 6 VI 1970; kapitan MO – 12 VI 1980; major MO – 17 IX 1984; podpułkownik MO – 20 IX 1988.

Źródło: AIPN By, 0135/210, Akta osobowe Tycińskiego Ryszarda.
(M.S.)

Urbański Andrzej

s. Ignacego

ur. 14 X 1937 r.

Przebieg służby:

1 IV 1961 – wywiadowca Sekcji 2 Wydziału „B” SB KW MO w Bydgoszczy; 20 II–30 VII 1963 – słuchacz Szkoły Oficerskiej SB nr 3 w CW MSW w Legionowie; 15 XII 1963 – wywiadowca Sekcji 1 Wydziału „B” SB KW MO w Bydgoszczy; 1 VII 1972 – kierownik zmiany Sekcji 1 Wydziału „B” SB KW MO w Bydgoszczy; 1 III 1973 – kierownik zmiany Sekcji 2 Wydziału „B” SB KW MO w Bydgoszczy; 1 IX 1973 – inspektor na wolnym etacie starszego inspektora Wydziału IV SB KW MO w Bydgoszczy; 1 XI 1974 – starszy inspektor Wydziału IV SB KW MO w Bydgoszczy; 1 VI 1975 – zastępca naczelnika umieszczony na wolnym etacie naczelnika Wydziału „B” SB KW MO we Włocławku; 1 IX 1982 – w dyspozycji komendanta wojewódzkiego MO we Włocławku; 30 IV 1983 – zwolniony.

Awanse:

podporucznik MO – 27 VI 1964; porucznik MO – 30 VI 1969; kapitan MO – 27 VI 1973.

Źródło: AIPN By, 0134/57, Akta osobowe Urbańskiego Andrzeja.
(A.P.-H.)

Walkowski Ryszard

s. Ireneusza

ur. 13 I 1949 r.

Przebieg służby:

1 X 1971 – inspektor Sekcji 3 Wydziału Dochodzeniowo-Śledczego KW MO w Bydgoszczy; 1 IX 1972–16 VI 1973 – słuchacz Studium Zaocznego Szkoły Oficerów MO w Szczytnie; 1 IX 1973 – inspektor Wydziału Śledczego SB KW MO w Bydgoszczy; 1 V 1974 – starszy inspektor Wydziału Śledczego SB KW MO w Bydgoszczy; 1 VI 1975 – kierownik Sekcji 2 Wydziału Śledczego SB KW MO w Bydgoszczy; 5 I–14 II 1976 – uczestnik Kursu Doskonalenia Zawodowego dla Inspektorów Śledczych SB w Ośrodku Doskonalenia Kadr Kierowniczych MSW w Łodzi; 16 IV 1981 – zastępca naczelnika Wydziału Śledczego SB KW MO w Bydgoszczy; 31 I–30 IV 1986 – uczestnik trzymiesięcznego przeszkolenia w Wyższej Szkole KGB w Moskwie; 15 IV 1990 – zastępca naczelnika i równocześnie p.o. naczelnika Wydziału Śledczego SB WUSW w Bydgoszczy; 31 VII 1990 – zwolniony.

Awanse:

kapral MO – 11 X 1971; podporucznik MO – 29 VI 1973; porucznik MO – 16 VI 1976; kapitan MO – 12 VI 1980; major MO – 19 IX 1985.

Źródło: AIPN By, 0122/3544, Akta osobowe Walkowskiego Ryszarda.

(M.S.)

Wardziński Andrzej

s. Władysława

ur. 12 I 1952 r.

Przebieg służby:

1 XI 1976 – inspektor Wydziału III SB KW MO w Bydgoszczy; 1 X 1977–24 VI 1978 – słuchacz Studium Podyplomowego w ASW w Warszawie; 1 XII 1980 – starszy inspektor Wydziału III SB KW MO w Bydgoszczy; 1 XI 1982 – kierownik Sekcji 3 „A” Wydziału III SB KW MO w Bydgoszczy; 1 III 1983 – zastępca naczelnika Wydziału III SB KW MO/WUSW w Bydgoszczy⁴⁰; 1 XI 1989 – kierownik Sekcji Wydziału Ochrony Konstytucyjnego Porządku Państwa SB WUSW w Bydgoszczy; 31 VII 1990 – zwolniony.

Awanse:

podporucznik MO – 19 VI 1978; porucznik MO – 10 VII 1981; kapitan MO – 17 IX 1985.

Źródło: AIPN By, 0122/3543, Akta osobowe Wardzińskiego Andrzeja.

(M.S.)

---

⁴⁰ 25 VII 1984 r. złożył raport z prośbą o skierowanie na przeszkolenie specjalistyczne w ZSRR. Raport został rozpatrzony negatywnie.

Wasielewski Andrzej

s. Stanisława

ur. 4 V 1944 r.

Przebieg służby:

1 X 1967 – inspektor Wydziału III SB KW MO w Bydgoszczy;
9 XII 1968–20 XII 1969 – słuchacz rocznej Oficerskiej Szkoły Operacyjnej nr 2 SB w CW MSW w Legionowie; 1 VIII 1970 – starszy inspektor Wydziału III SB KW MO w Bydgoszczy;
1 XI 1974 – kierownik Grupy Wydziału III SB KW MO w Bydgoszczy; 1 VI 1975 – kierownik Sekcji 2 Wydziału III SB KW MO w Bydgoszczy; 1 X 1978 – starszy inspektor Zespołu ds. SB Wydziału Inspekcji KW MO w Bydgoszczy; 1 VI 1981 – zastępca naczelnika Wydziału IV SB KW MO/WUSW w Bydgoszczy; 16 II 1985 – naczelnik Wydziału VI SB WUSW w Bydgoszczy; 1 XI 1989 – w dyspozycji szefa WUSW w Bydgoszczy; 16 XII 1989 – kierownik Inspektoratu I SB WUSW w Bydgoszczy; 31 VII 1990 – zwolniony.

Awanse:

kapral MO – 1 X 1967; podporucznik MO – 30 VI 1969; porucznik MO – 11 VI 1971; kapitan MO – 25 IX 1975; major MO – 12 VI 1980; podpułkownik MO – 17 IX 1985.

Źródło: AIPN By, 0122/3540, Akta osobowe Wasielewskiego Andrzeja.

(M.S.)

Wasilewski Zygmunt

s. Henryka

ur. 26 XI 1927 r.

Przebieg służby:

16 X 1961 – oficer śledczy Wydziału Śledczego SB KW MO w Bydgoszczy; 1 II 1962 – oficer techniki operacyjnej Sekcji 1 Wydziału „T” SB KW MO w Bydgoszczy; 1 V 1965 – oficer operacyjny Wydziału III SB KW MO w Bydgoszczy; 5 IX 1966–21 VII 1967 – słuchacz rocznej Oficerskiej Szkoły Operacyjnej SB CW MSW w Legionowie; 1 IV 1967 – inspektor Wydziału III SB KW MO w Bydgoszczy; 1 I 1972 – inspektor Wydziału Śledczego SB KW MO w Bydgoszczy; 20 VII 1971 – starszy inspektor Wydziału Śledczego SB KW MO w Bydgoszczy; 7–25 V 1973 – uczestnik przeszkolenia na kursie podstawowym nr 1 z zakresu problematyki szyfrowej i kodowej przy Departamencie Kadr i Doskonalenia Zawodowego MSW; 1 XI 1974 – starszy oficer techniki operacyjnej Samodzielnej Sekcji „A” SB KW MO w Bydgoszczy; 1 I 1975 – starszy referent techniki operacyjnej Samodzielnej Sekcji „A” SB KW MO w Bydgoszczy; 1 VI 1975 – w dyspozycji komendanta wojewódzkiego MO w Toruniu; 1 VI 1975 – kierownik Samodzielnej Sekcji „A” SB KW MO w Toruniu; 15 X 1980 – zwolniony.

Awanse:

starszy sierżant MO – 20 X 1961; podporucznik MO – 30 VI 1962; porucznik MO – 28 V 1966; kapitan MO – 6 VI 1970.

Źródło: AIPN By, 0135/35, Akta osobowe Wasilewskiego Zygmunta.
(M.S.)

Wątroba Henryk

s. Jana

ur. 22 XI 1922 r.

Przebieg służby:

1 XI 1944 – pracownik szpitala wojskowego przy RBP w Lublinie; 13 XI 1944 – funkcjonariusz grupy operacyjnej WUBP w Lublinie; 19 XII 1944–21 I 1945 – słuchacz 1. Centralnej Szkoły Oficerskiej RBP/MBP w Lublinie; 31 I 1945 – kierownik grupy operacyjnej WUBP w Bydgoszczy; 1 V 1945 – kierownik Sekcji Aresztowań (Sekcji 8) Wydziału I WUBP w Bydgoszczy; 1 VII 1946 – szef PUBP w Wyrzysku; 1 IX 1947 – starszy referent Sekcji 1 Wydziału III WUBP w Bydgoszczy; 15 III 1948 – w dyspozycji szefa WUBP w Gdańsku i mianowany jego adiutantem; 1 VI 1948 – oficer do zleceń Sekretariatu [Wydziału Ogólnego] szefa WUBP w Gdańsku; 20 IX 1950–7 VIII 1951 – słuchacz rocznej Szkoły Oficerskiej CW MBP w Legionowie; 28 VIII 1951 – w dyspozycji dyrektora Departamentu Kadr MBP; 1 IX 1951 – zastępca szefa i p.o. szef PUBP w Złotowie; 1 VI 1952 – szef PUBP w Złotowie; 1 XII 1954 – szef PUBP w Wałczu; [b.d.] 1955 – uczestnik Kursu Aktywu Kierowniczego BP w Warszawie; 1 IV 1955 – kierownik PDdsBP w Wałczu; 16 XII 1956 – w dyspozycji kierownika WUdsBP w Koszalinie; 1 I 1957 – zastępca komendanta powiatowego MO ds. Bezpieczeństwa w Sławnie; 15 III 1957 – w dyspozycji komendanta wojewódzkiego MO w Bydgoszczy; 1 IV 1957 – zastępca komendanta powiatowego MO ds. Bezpieczeństwa w Żninie; 1 IX 1958 – zastępca komendanta powiatowego MO ds. Bezpieczeństwa w Grudziądzu; 1 II 1960 – zastępca komendanta miejskiego MO ds. Bezpieczeństwa w Grudziądzu; 5 I–22 III 1967 – uczestnik trzymiesięcznego Kursu Doskonalenia Kadr Kierowniczych SB MSW; 1 VIII 1967 – I zastępca komendanta miejskiego i powiatowego MO ds. SB w Grudziądzu; 1 VI 1975 – naczelnik Wydziału Paszportów SB KW MO/WUSW w Toruniu; 30 VI 1988 – zwolniony.

Awanse:

porucznik – 1 V 1945; kapitan – 3 V 1951; kapitan MO – 16 II 1957; major MO – 18 VII 1957; podpułkownik MO – 20 IV 1965; pułkownik MO – 27 VIII 1982.

Źródło: AIPN By, 0135/138, Akta osobowe Wątroby Henryka.
(M.S.)

Wesołowski Antoni

s. Jakuba

ur. 10 XII 1922 r.

Przebieg służby:

9 VII 1945 – pomocnik biurowy PUBP w Chojnicach; 15 XI 1945 – pracownik kartoteki PUBP w Chojnicach; 1 IV 1946 – referent PUBP w Chojnicach; 1 IV 1947 – referent PUBP w Nowym Mieście Lubawskim; 23 IV 1947 – młodszy referent Sekcji 1 Wydziału II WUBP w Bydgoszczy; 1 VIII 1947 – referent Sekcji 1 Wydziału II WUBP w Bydgoszczy; 10 I 1948 – starszy referent i p.o. kierownik Sekcji 1 Wydziału II WUBP w Bydgoszczy; 22 II 1949 – kierownik Sekcji 1 Wydziału II WUBP w Bydgoszczy; 1 IV 1955 – kierownik Sekcji 1 Wydziału X WUdsBP w Bydgoszczy; 1 IV 1956 – starszy oficer ewidencji operacyjnej Sekcji 1 Wydziału X WUdsBP w Bydgoszczy; 1 I 1957 – kierownik Sekcji 1 Wydziału Ewidencji Operacyjnej SB KW MO w Bydgoszczy; 1 IX 1961 – kierownik Sekcji 1 Wydziału „C” SB KW MO w Bydgoszczy; 1 V 1967 – p.o. kierownik Sekcji 1 i zastępca naczelnika Wydziału „C” SB KW MO w Bydgoszczy; 7 I–22 III 1969 – uczestnik Kursu Doskonalenia Kadr Kierowniczych MSW w Warszawie; 15 VII 1969 – zastępca naczelnika i p.o. naczelnik Wydziału „C” SB KW MO w Bydgoszczy; 1 XI 1969 – naczelnik Wydziału „C” SB KW MO w Bydgoszczy; 30 VI 1978 – zwolniony.

Awanse:

chorąży – 31 XII 1948; podporucznik – 22 VII 1950; porucznik – 22 VII 1952; kapitan – 20 VII 1955; kapitan MO – 11 II 1957; major MO – 12 VI 1967; podpułkownik MO – 11 VI 1971; pułkownik MO – 6 VI 1978.

Źródło: AIPN By, 0122/3253, Akta osobowe Wesołowskiego Antoniego.
(M.S.)

Wiącek Kazimierz

s. Kazimierza

ur. 30 IX 1945 r.

Przebieg służby:

1 XII 1976 – młodszy inspektor Wydziału IV SB KW MO w Toruniu; 16 X 1977 – inspektor operacyjny Wydziału IV SB KW MO w Toruniu; 1 III 1978 – starszy inspektor operacyjny Wydziału IV SB KW MO w Toruniu; 9 X 1978–16 VI 1979 – słuchacz Studium Podyplomowego ASW w Świdrze; 1 XII 1982 – starszy inspektor Wydziału III SB KW MO w Toruniu; 16 V 1983 – kierownik Sekcji 9 Wydziału III SB KW MO w Toruniu; 1 VIII 1983 – kierownik Sekcji 9 Wydziału III SB WUSW w Toruniu; 1 XI 1989 – kierownik Sekcji Wydziału Ochrony Konstytucyjnego Porządku Państwa SB WUSW

Przebieg służby i awanse funkcjonariuszy...

---

w Toruniu; 7 IV 1990 – p.o. naczelnik Wydziału Ochrony Konstytucyjnego Porządku Państwa SB WUSW w Toruniu; 31 VII 1990 – zwolniony.

Awanse:

kapral MO – 1 XII 1976; starszy kapral MO – 28 IX 1977; plutonowy MO – 23 IX 1978; podporucznik MO – 7 VI 1979; porucznik MO – 23 IX 1983; kapitan MO – 12 IX 1987.

Źródło: AIPN By, 0135/399, Akta osobowe Wiącka Kazimierza.
(M.S.)

Wieszaczewski Henryk

s. Waclawa

ur. 6 VIII 1925 r.

Przebieg służby:

XI 1944 – słuchacz 1. Centralnej Szkoły Oficerskiej RBP/MBP w Lublinie; III 1945 – kierownik Sekcji 2 i p.o. zastępca kierownika PUBP w Grudziądzu; 20 VII 1945 – kierownik Sekcji 4 PUBP w Grudziądzu; 1 II 1946 – starszy referent Sekcji Walki z Bandytyzmem i Dezercją PUBP w Grudziądzu; 5 III 1946 – starszy wywiadowca Sekcji 2 Wydziału „A” WUBP w Bydgoszczy; 1 IV 1946 – starszy referent Sekcji Walki z Bandytyzmem PUBP w Nowym Mieście Lubawskim; 8 X 1946 – referent Sekcji 1–2 Wydziału IV WUBP w Bydgoszczy; 16 II 1947 – zwolniony.

Awanse:

ppor. WP – 1 V 1945.

Źródło: AIPN By, 0122/518, Akta osobowe Wieszaczewskiego Henryka.
(M.S.)

Wieszaczewski Waclaw

s. Ignacego

ur. 28 VII 1901 r.

Przebieg służby:

4 XI 1944 – kierownik Wydziału Administracyjno-Gospodarczego w 1. Centralnej Szkole Oficerskiej RBP w Lublinie; 1 XII 1944 – komendant bloku w 1. Centralnej Szkole Oficerskiej RBP/MBP w Lublinie; 22 I 1945 – kierownik grupy operacyjnej na powiat grudziądzki; 1 III 1945 – kierownik PUBP w Grudziądzu; 15 V 1945 – komendant Gmachu WUBP w Bydgoszczy; 24 V 1946 – kierownik PUBP w Aleksandrowie Kujawskim;

1 VIII 1946 – w dyspozycji szefa WUBP w Bydgoszczy; 19 XI 1946 – oficer śledczy Wydziału Śledczego WUBP w Bydgoszczy; 1 VI 1948 – starszy referent przy Kierownictwie Wydziału Ogólnego WUBP w Bydgoszczy; 15 IX 1948 – starszy referent przy Kierownictwie MUBP w Toruniu; 1 XII 1948 – zastępca szefa i równocześnie p.o. szef PUBP w Sępólnie Krajeńskim; 1 II 1950 – zastępca szefa PUBP w Przemyślu; 15 V 1952 – naczelnik Służby Żywnościowej Kwatermistrzostwa WUBP w Rzeszowie; 1 IV 1955 – kierownik Sekcji 2 Wydziału X WUdsBP w Rzeszowie; 1 I 1957 – kierownik Sekcji 2 Wydziału Ewidencji Operacyjnej SB KW MO w Rzeszowie; 31 III 1960 – zwolniony.

Awanse:

podporucznik AL – 1944; porucznik – 1 V 1945; kapitan – 21 VII 1951; kapitan MO – 24 VIII 1959.

Źródło: AIPN Rz, 0056/3803, Akta osobowe Wieszaczewskiego Waclawa; AIPN By, Karta ewidencyjna funkcjonariusza BP
(M.S.)

Wietchy Leon

s. Marcina

ur. 1 IV 1910 r.

Przebieg służby:

1 IX 1945 – klucznik WUBP w Bydgoszczy; 15 I 1946 – naczelnik Aresztu Wewnętrznego Komendatury WUBP w Bydgoszczy; 1 II 1951 – referent Wydziału Ogólnego/Ogólno-Administracyjnego WUBP w Bydgoszczy; 1 VII 1953 – referent Sekcji Administracyjnej Wydziału Ogólno-Administracyjnego WUBP w Bydgoszczy; 1 XI 1954 – starszy referent Sekcji Administracyjnej Wydziału Ogólno-Administracyjnego WUBP w Bydgoszczy; 1 IV 1955 – w dyspozycji komendanta wojewódzkiego MO w Bydgoszczy; 15 V 1955 – starszy referent Sekcji Administracyjnej (IV) Wydziału I KW MO w Bydgoszczy; 30 VI 1956 – zwolniony.

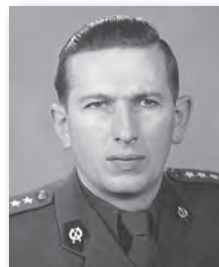
Awanse:

plutonowy – 1949; starszy sierżant – 1950; chorąży – 1 I 1951; podporucznik – 22 VII 1952.

Źródło: AIPN By, 90/4796, Akta osobowe Wietchego Leona.
(M.S.)

Wika Alojzy

s. Andrzeja
ur. 25 VIII 1920 r.

Przebieg służby:

16 VI 1945 – sekretarz PUBP w Wyrzysku; 1 IX 1945 – referent personalny PUBP w Wyrzysku; 1 VI 1946 – referent Sekcji 1 Wydziału Personalnego PUBP w Wyrzysku; 1 XI 1947 – starszy referent Sekcji 2 Wydziału Personalnego WUBP w Bydgoszczy; 1 IV 1950 – kierownik Sekcji 1 Wydziału Personalnego WUBP w Bydgoszczy; 15 VI 1951 – zastępca naczelnika Wydziału Personalnego WUBP w Bydgoszczy; 1 VII 1952 – p.o. naczelnik Wydziału Personalnego WUBP w Bydgoszczy; 15 VI 1953 – naczelnik Wydziału Kadr WUBP w Bydgoszczy; 1 IV 1955 – naczelnik Wydziału Kadr i Szkolenia WUdsBP w Bydgoszczy; 1 I 1957 – w dyspozycji komendanta wojewódzkiego MO w Bydgoszczy; 1 III 1957 – naczelnik Wydziału Ogólnego KW MO w Bydgoszczy; 1 X 1959 – w dyspozycji komendanta wojewódzkiego MO w Bydgoszczy; 1 X 1959 – sekretarz KZ PZPR przy KW MO w Bydgoszczy; 1 VIII 1962 – naczelnik Wydziału „B” SB KW MO w Bydgoszczy; 9 I–29 III 1968 – uczestnik Kursu Doskonalenia Kadr Kierowniczych SB MSW; 15 V 1972 – zwolniony.

Awanse:

chorąży – 28 XII 1947; podporucznik – 30 XII 1949; porucznik – 21 VII 1951; kapitan – 28 VII 1954; kapitan MO – 8 II 1958; major MO – 7 VII 1960; podpułkownik MO – 27 VI 1964.

Źródło: AIPN By, 0122/3142, Akta osobowe Wiki Alojzego.
(M.S.)

Wilk Stefan

s. Franciszka
ur. 28 VIII 1926 r.

Przebieg służby:

19 XII 1944 – słuchacz 1. Centralnej Szkoły Oficerskiej RBP/MBP w Lublinie; 6 II 1945 – młodszy referent Wydziału Personalnego WUBP w Bydgoszczy; 1 VII 1945 – starszy referent Wydziału Personalnego WUBP w Bydgoszczy; 15 I 1946 – p.o. kierownik Sekcji 1 Wydziału Personalnego WUBP w Bydgoszczy; 15 IX 1946 – zastępca naczelnika i p.o. naczelnik Wydziału Personalnego WUBP w Bydgoszczy; 1 II 1948 – inspektor Biura Personalnego MBP; 1 VIII 1949 – starszy inspektor Sekcji 3 Wydziału II Departamentu Kadr MBP; 15 X 1950 – p.o. kierownik Samodzielnej Sekcji Personalnej Departamentu Kadr MBP; 1 I 1951 – kierownik Samodzielnej Sekcji Personalnej Departamentu Kadr MBP; 1 II 1952 – zastępca naczelnika Wydziału I Departamentu Kadr MBP;

1 III 1953 – zastępca naczelnika Wydziału II Departamentu Kadr MBP; 1 VII 1954 – naczelnik Wydziału I Departamentu Kadr MBP; 1 IV 1955 – naczelnik Wydziału I Departamentu Kadr i Szkolenia KdsBP; 28 XI 1956 – naczelnik Wydziału II Biura Ewidencji Operacyjnej MSW; 1 II 1957 – w dyspozycji dyrektora Departamentu I MSW; 1 VIII 1958 – kierownik Samodzielnej Sekcji „K” Departamentu I MSW; 3 I 1959 – zwolniony.

Awanse:

podporucznik – 1946; porucznik – 10 VII 1947; [b.d.].

Źródło: AIPN By, Karta ewidencyjna funkcjonariusza BP; *Służba Bezpieczeństwa...*, t. 2, s. 811.

(M.S.)

Wiśniewski Czesław

s. Antoniego

ur. 9 II 1930 r.

Przebieg służby:

26 X 1953 – młodszy wywiadowca Sekcji 1 Wydziału „A” WUBP w Bydgoszczy; 1 III 1954 – wywiadowca Sekcji 1 Wydziału „A” WUBP w Bydgoszczy; 1 IV 1955 – wywiadowca Sekcji 1 Wydziału „B” WUdsBP w Bydgoszczy; 1 VII 1955 – starszy wywiadowca Sekcji 1 Wydziału „B” WUdsBP w Bydgoszczy; 1 IV 1956 – oficer wywiadowca Sekcji 1 Wydziału „B” WUdsBP w Bydgoszczy; 1 I 1957 – oficer wywiadowca Sekcji 2 Wydziału „B” SB KW MO w Bydgoszczy; 1 I 1958 – starszy wywiadowca Sekcji 2 Wydziału „B” SB KW MO w Bydgoszczy; 7 IX 1961–31 VII 1962 – słuchacz Rocznej Oficerskiej Szkoły Obserwacji Zewnętrznej Służby Obserwacyjnej CW MSW w Legionowie; 3 VIII 1962 – w dyspozycji komendanta wojewódzkiego MO w Bydgoszczy; 1 X 1962 – starszy wywiadowca Sekcji 1 Wydziału „B” SB KW MO w Bydgoszczy; 1 VIII 1967 – kierownik zmiany Sekcji 1 Wydziału „B” SB KW MO w Bydgoszczy; 1 XI 1969 – kierownik Sekcji 1 Wydziału „B” SB KW MO w Bydgoszczy; 16 V 1972 – zastępca naczelnika Wydziału „B” SB KW MO w Bydgoszczy; 16 V 1979 – naczelnik Wydziału „B” SB KW MO/WUSW w Bydgoszczy; 31 VII 1990 – zwolniony.

Awanse:

sierżant – 30 IV 1954; starszy sierżant – 22 VII 1955; chorąży – 18 VII 1956; chorąży MO – 11 II 1957; podporucznik MO – 3 IV 1959; porucznik MO – 2 VII 1962; kapitan MO – 10 VI 1968; major MO – 27 VI 1973.

Źródło: AIPN By, 0122/3502, Akta osobowe Wiśniewskiego Czesława.

(M.S.)

Wiśniewski Jerzy

s. Kazimierza
ur. 24 XI 1943 r.

Przebieg służby:

1 IX 1966 – oficer operacyjny Referatu ds. Bezpieczeństwa KP MO w Mogilnie; 4 IX 1967–20 VII 1968 – słuchacz Rocznej Oficerskiej Szkoły Operacyjnej Służby Bezpieczeństwa CW MSW w Legionowie; 1 XI 1970 – inspektor operacyjny SB Referatu ds. SB KP MO w Mogilnie; 1 V 1973 – starszy inspektor operacyjny SB Grupy Operacyjnej Referatu ds. SB KP MO w Mogilnie; 1 VI 1975 – starszy inspektor Wydziału II SB KW MO w Bydgoszczy; 15 VII 1975 – starszy inspektor Grupy Operacyjnej w Inowrocławiu przy Wydziale II SB KW MO w Bydgoszczy; 1 III 1983 – zastępca kierownika Komisariatu MO ds. SB w Sępólnie Krajeńskim; 1 VIII 1983 – zastępca szefa RUSW ds. SB w Sępólnie Krajeńskim; 1 VI 1987 – szef RUSW w Mogilnie; 31 VII 1990 – zwolniony.

Awanse:

starszy szeregowy MO – 1 X 1966; podporucznik MO – 20 V 1968; porucznik MO – 25 III 1971; kapitan MO – 4 VI 1982; major MO – 1 VI 1987.

Źródło: AIPN By, 315/136, Akta osobowe Wiśniewskiego Jerzego.
(A.P.-H., M.S.)

Wiśniewski Stanisław

s. Stanisława
ur. 14 III 1915 r.

Przebieg służby:

3 IV 1945 – referent Sekcji 8 Wydziału I WUBP w Bydgoszczy; 1 VII 1945 – oficer śledczy Sekcji 8 Wydziału I WUBP w Bydgoszczy; 15 X 1945 – oficer śledczy MUBP w Bydgoszczy; 1 II 1946 – starszy oficer śledczy PUBP w Bydgoszczy; 17 VII 1947 – w dyspozycji szefa WUBP w Rzeszowie; 8 VIII 1947 – starszy oficer śledczy PUBP w Nisku; 1 XI 1947 – zastępca szefa PUBP w Nisku; 1 IV 1949 – zastępca szefa PUBP w Przemysłu; 5 II 1950 – zastępca naczelnika Wydziału III WUBP w Bydgoszczy; 1 VI 1951 – zastępca naczelnika Wydziału II WUBP w Bydgoszczy; 31 III 1954 – zwolniony.

Awanse:

chorąży – 5 VII 1946; podporucznik – [b.d.]; porucznik – 18 VII 1949; kapitan – 21 VII 1951.

Źródło: AIPN By, 0122/2094, Akta osobowe Wiśniewskiego Stanisława.
(M.S.)

Witkowski Stefan

s. Mikołaja

ur. 24 II 1934 r.

Przebieg służby:

1 VIII 1953–20 VIII 1954 – słuchacz Szkoły Oficerskiej w Krajowym Ośrodku Szkolenia MBP w Gdańsku; 22 VIII 1954 – w dyspozycji szefa WUBP w Bydgoszczy; 21 IX 1954 – młodszy oficer śledczy Sekcji 1 Wydziału Śledczego WUBP w Bydgoszczy; 1 IV 1955 – oficer śledczy Sekcji 1 Wydziału VII WUdsBP w Bydgoszczy; 1 VIII 1955 – oficer śledczy Sekcji 2 Wydziału VII WUdsBP w Bydgoszczy; 18 XII 1956 – zwolniony; 1 VIII 1962 – przyjęty ponownie do służby na stanowisko oficera śledczego Wydziału Śledczego SB KW MO w Bydgoszczy; 10 VIII 1967 – inspektor Wydziału Śledczego SB KW MO w Bydgoszczy; 1 VIII 1968 – zastępca naczelnika Wydziału Śledczego SB KW MO w Koszalinie; 12 I–27 III 1970 – uczestnik Kursu Doskonalenia Kadr Kierowniczych Służby Bezpieczeństwa MSW w Warszawie; 1 VII 1971 – naczelnik Wydziału „B” SB KW MO w Koszalinie; 1 III 1975 – w dyspozycji komendanta wojewódzkiego MO w Bydgoszczy; 1 III 1975 – naczelnik Wydziału Śledczego SB KW MO w Bydgoszczy; 3–27 IV 1985 – uczestnik Kursu Doskonalenia Zawodowego Kadry Kierowniczej Pionu Śledczego SB MSW w ASW w Warszawie; 15 IV 1990 – zwolniony.

Awanse:

chorąży – 16 VIII 1954; podporucznik – 18 VII 1956; podporucznik MO – 8 IX 1962; porucznik MO – 14 VI 1965; kapitan MO – 30 VI 1969; major MO – 14 VII 1971; podpułkownik MO – 25 IX 1975; pułkownik MO – 22 III 1990.

Źródło: AIPN By, 0122/3470, Akta osobowe Witkowskiego Stefana.

(M.S.)

Witosławski Henryk

s. Antoniego

ur. 22 IV 1915 r.

Przebieg służby:

II 1945 – funkcjonariusz UBP w Ozorkowie; 15 IV 1945 – referent Sekcji 1 PUBP w Pile; 18 IV 1945 – p.o. kierownik PUBP w Człuchowie; 29 VII 1945 – zastępca kierownika PUBP w Łobzie; I 1946 – dezercja; 17 VII 1946 – zwolniony.

Awanse:

porucznik – 1945.

Źródło: AIPN Sz, 0019/3835, Akta osobowe Witosławskiego Henryka.

(M.S.)

Władyka Jan

s. Michała

ur. 21 VI 1934 r.

Przebieg służby:

1 IX 1954 – słuchacz rocznej Szkoły Oficerskiej w Krajowym Ośrodku Szkolenia MBP w Czerwieńsku; 1 VII 1955 – w dyspozycji kierownika WUdsBP w Bydgoszczy; 1 VII 1955 – referent Sekcji 2 Wydziału IX WUdsBP w Bydgoszczy; 1 IX 1955 – referent Referatu IV PUdsBP w Inowrocławiu; 1 IV 1956 – oficer operacyjny PUdsBP w Inowrocławiu; 1 I 1957 – oficer operacyjny Referatu ds. Bezpieczeństwa KP MO w Inowrocławiu; 1 IX 1960 – starszy oficer operacyjny Referatu ds. Bezpieczeństwa KM MO w Inowrocławiu; 1 IV 1967 – inspektor operacyjny SB Grupy Operacyjnej Referatu ds. Bezpieczeństwa KM i P MO w Inowrocławiu; 1 VIII 1968 – I zastępca komendanta powiatowego MO ds. SB w Radziejowie; 17 IX–6 XII 1969 – uczestnik Kursu Doskonalenia Kadr Kierowniczych SB MSW zorganizowanego przez Departament Szkolenia i Wydawnictw MSW; 19 II 1971 – zawieszony w czynnościach służbowych; 31 III 1971 – zwolniony.

Awanse:

chorąży – 28 VI 1955; chorążym MO – 11 II 1957; podporucznik MO – 18 VII 1957; porucznik MO – 29 VI 1961.

Źródło: AIPN By, 0134/343, Akta osobowe Władyki Jana.

(M.S.)

Wojciechowski Lech

s. Piotra

ur. 31 VII 1927 r.

Przebieg służby:

15 VII 1950 – referent ds. remontu i zaopatrzenia Służby Transportowej Kwaternistrzostwa WUBP w Bydgoszczy; 1 IX 1951 – starszy referent Referatu Gospodarczego PUBP w Bydgoszczy; 1 VIII 1952 – starszy referent Referatu Gospodarczego PUBP w Inowrocławiu; 1 XI 1952 – referent Sekcji 1 Wydziału I WUBP w Bydgoszczy; 15 IX 1953–13 VII 1954 – słuchacz Międzywojewódzkiego Kursu Przeszkolenia Oficerów BP w Poznaniu; 22 VII 1954 – w dyspozycji szefa WUBP w Bydgoszczy; 1 IX 1954 – referent Sekcji 1 Wydziału IV WUBP w Bydgoszczy; 1 IV 1956 – oficer operacyjny PUdsBP w Bydgoszczy; 1 I 1957 – oficer operacyjny KP MO w Bydgoszczy; 1 IX 1958–12 VII 1959 – słuchacz Rocznej Oficerskiej Szkoły Zawodowej SB CW MSW w Legionowie; 24 VII 1959 – w dyspozycji komendanta wojewódzkiego MO w Bydgoszczy; 1 X 1959 – starszy oficer operacyjny Referatu ds. Bezpieczeństwa KP MO w Bydgoszczy; 1 X 1966

– oficer techniki operacyjnej Wydziału „W” SB KW MO w Bydgoszczy; 1 XI 1967 – inspektor operacyjny SB Referatu ds. SB KP MO w Bydgoszczy; 29 VIII–9 XII 1970 – inspektor operacyjny SB i p.o. I zastępca komendanta powiatowego MO ds. SB w Bydgoszczy; 30 VI 1975 – zwolniony.

Awanse:

chorąży – 21 VII 1954; podporucznik – 27 XII 1955; podporucznik MO – 11 II 1957; porucznik MO – 23 VI 1961.

Źródło: AIPN By, 0122/3223, Akta osobowe Wojciechowskiego Lecha.

(T.R.)

Wojtak Kazimierz

s. Marcina

ur. 4 XI 1933 r.

Przebieg służby:

15 VI 1960 – referent umieszczony na wolnym etacie starszego referenta Sekcji Operacyjno-Dochodzeniowej KM MO w Grudziądzu; 5 VII 1960–29 IV 1961 – uczestnik Kursu Referentów Operacyjno-Dochodzeniowych w Szkole Podoficerów w Pile; 1 IX 1961 – starszy referent Sekcji do walki z Przestępczością Gospodarczą KM MO w Grudziądzu; 1 IX 1963–26 VI 1965 – słuchacz Dwuletniej Szkoły Oficerskiej w Szczytnie; 16 II 1966 – inspektor umieszczony na wolnym etacie starszego inspektora Sekcji 4 Wydziału do walki z Przestępczością Gospodarczą KW MO w Bydgoszczy; 1 X 1974 – starszy inspektor Sekcji 6 Wydziału do walki z Przestępczością Gospodarczą KW MO w Bydgoszczy; 1 VI 1975 – w dyspozycji komendanta wojewódzkiego MO w Toruniu; 1 VI 1975 – kierownik Sekcji Rolnictwa i Przetwórstwa Rolno-Spożywczego Wydziału do walki z Przestępczością Gospodarczą KW MO w Toruniu; 16 VI 1979 – zastępca naczelnika Wydziału do walki z Przestępczością Gospodarczą KW MO w Toruniu; 16 X 1982 – kierownik Inspektoratu Ochrony Przemysłu SB KW MO/WUSW w Toruniu; 31 X 1989 – w dyspozycji szefa WUSW w Toruniu; 1 XI 1989 – starszy inspektor Wydziału Ochrony Gospodarki SB WUSW w Toruniu; 15 VI 1990 – zwolniony.

Awanse:

kapral MO – 28 VI 1960; plutonowy MO – 29 IV 1961; podporucznik MO – 26 VI 1965; porucznik MO – 30 VI 1969; kapitan MO – 27 VI 1973; major MO – 12 VI 1980.

Źródło: Archiwum Komendy Wojewódzkiej Policji w Bydgoszczy, 5490/VI, Akta osobowe Wojtaka Kazimierza.

(M.S.)

Wojtas Marian

s. Władysława
ur. 30 VII 1942 r.

Przebieg służby:

1 II 1970 – inspektor Wydziału III SB KW MO w Bydgoszczy;
2 IX 1971–18 VII 1972 – słuchacz Oficerskiej Szkoły Operacyjnej SB; 1 X 1974 – starszy inspektor Wydziału III SB KW MO w Bydgoszczy; 1 VIII 1979 – kierownik Sekcji Wydziału III „A” SB KW MO w Bydgoszczy; 16 XII 1979 – zastępca naczelnika Wydziału III „A”/V SB KW MO/WUSW w Bydgoszczy; 1 XI 1989 – zastępca naczelnika Wydziału Ochrony Gospodarki SB WUSW w Bydgoszczy; 15 III 1990 – p.o. naczelnik Wydziału Ochrony Gospodarki SB WUSW w Bydgoszczy; 15 V 1990 – zwolniony.

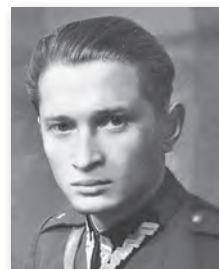
Awanse:

kapral MO – 6 II 1970; plutonowy MO – 12 VII 1971; podporucznik MO – 1 VII 1972; porucznik MO – 31 V 1979; kapitan MO – 17 IX 1982; major MO – 12 IX 1987.

Źródło: AIPN By, 0122/3473, Akta osobowe Wojtasa Mariana.
(M.S.)

Wołos Tadeusz

s. Ludwika
ur. 14 I 1924 r.

Przebieg służby:

8 VIII 1945 – p.o. kierownik PUBP w Bydgoszczy; 1 XI 1945 – kierownik Sekcji 1 Wydziału V WUBP w Bydgoszczy; 1 XII 1945 – kierownik Sekcji 1 jednocześnie p.o. zastępca kierownika Wydziału V WUBP w Bydgoszczy; 1 I 1946 – p.o. zastępca kierownika Wydziału V WUBP w Bydgoszczy; 28 V 1946 – zastępca naczelnika Wydziału V WUBP w Bydgoszczy; 20 IV 1947 – naczelnik Wydziału V WUBP w Bydgoszczy; 1 VII 1947 – p.o. szef MUBP w Toruniu; 9 X 1947 – uczestnik Kursu Szefów PUBP w CS MBP w Łodzi; 20 VIII 1948 – szef PUBP w Toruniu; 5 II 1949 – zwolniony.

Awanse:

podporucznik – 1 III 1945; porucznik – [przed 8 VIII 1945]; kapitan – 20 XII 1946.

Źródło: AIPN By, 194/3368, Akta osobowe Wołosa Tadeusza.
(M.S.)

Woźniak Leon

s. Władysława
ur. 27 VI 1924 r.

Przebieg służby:

3 II 1948 – młodszy referent Sekcji 3 Wydziału „A” WUBP w Bydgoszczy; 1 V 1948 – młodszy wywiadowca Sekcji 1 Wydziału „A” WUBP w Bydgoszczy; 1 VI 1948 – referent Sekcji 3 Wydziału „A” WUBP w Bydgoszczy; 1 VI 1950 – p.o. kierownik Sekcji 1 Wydziału „A” WUBP w Bydgoszczy; 1 III 1954 – zastępca naczelnika Wydziału „A” WUBP w Bydgoszczy; 1 IV 1955 – zastępca naczelnika Wydziału „B” WUdsBP w Bydgoszczy; 1 IX 1955–15 XII 1956 – słuchacz dwuletniej Wyższej Szkoły dla Aktywu Kierowniczego BP w CW KdsBP; 16 XII 1956 – w dyspozycji kierownika WUdsBP w Bydgoszczy; 1 I 1957 – starszy oficer wywiadu Sekcji 1 Wydziału „B” SB KW MO w Bydgoszczy; 1 VII 1957 – kierownik Sekcji 1 Wydziału „B” SB KW MO w Bydgoszczy; 1 I 1959 – kierownik Sekcji do Zadań Specjalnych Wydziału „B” SB KW MO w Bydgoszczy; 1 VIII 1967 – kierownik Sekcji 4 Wydziału „B” SB KW MO w Bydgoszczy; 16 IV 1970 – zastępca naczelnika Wydziału „B” SB KW MO w Bydgoszczy; 17 IX–5 XII 1970 – uczestnik Kursu Doskonalenia Kadr Kierowniczych Służby Bezpieczeństwa MSW w Warszawie; 16 V 1972 – naczelnik Wydziału „B” SB KW MO w Bydgoszczy; 30 IX 1976 – zwolniony.

Awanse:

chorąży – 30 XII 1949; podporucznik – 21 VII 1951; porucznik – 21 VII 1953; kapitan MO – 18 VII 1957; major MO – 6 VI 1970; podpułkownik MO – 23 IX 1974.

Źródło: AIPN By, 0122/3235, Akta osobowe Woźniaka Leona.
(M.S.)

Woźniak Mirosław

s. Witolda
ur. 13 IV 1952 r.

Przebieg służby:

1 V 1976 – starszy inspektor Wydziału III „A” KW MO w Poznaniu; 1 VIII 1976 – inspektor Wydziału II SB KW MO we Włocławku; 10 VIII 1978 – starszy inspektor Wydziału II SB KW MO/WUSW we Włocławku; 18 IV 1984 – zastępca naczelnika Wydziału II SB WUSW we Włocławku; 31 VII 1990 zwolniony.

Awanse:

porucznik – [b.d.]; kapitan – 17 IX 1985.

Źródło: Karta ewidencyjna funkcjonariusza MO, KWP w Bydgoszczy
(M.S.)

Woźnicki Józef

s. Emila

ur. 13 III 1925 r.

Przebieg służby:

12 X 1944 – kierownik Sekcji PUBP w Białymstoku (bez zatwierdzenia rozkazem personalnym); XI 1944–22 I 1945 – słuchacz 1. Centralnej Szkoły Oficerów RBP/MBP w Lublinie; 22 I 1945 – funkcjonariusz grupy operacyjnej WUBP w Lublinie, następnie grupy operacyjnej WUBP w Bydgoszczy; 1 VIII 1945 – funkcjonariusz grupy operacyjnej na powiat chełmiński i p.o. kierownik Sekcji 2 PUBP w Chełmnie; 1 II 1946 – starszy referent PUBP w Chełmnie; 1 VII 1946 – starszy referent PUBP w Nowym Mieście Lubawskim; 1 XI 1947 – starszy referent Referatu IV PUBP w Chojnicach; 25 VIII 1949–24 VII 1950 – słuchacz Rocznej Szkoły Oficerskiej CW MBP w Legionowie; 21 VIII 1950 – w dyspozycji szefa WUBP w Bydgoszczy; 1 IX 1950 – szef PUBP w Tucholi; 30 IX 1953 – zwolniony.

Awanse:

chorąży – 22 XII 1947; podporucznik – 22 VII 1949; porucznik – 22 VII 1950.

Źródło: AIPN, 0193/8428, t. 1, Akta osobowe Woźnickiego Józefa.

(M.S.)

Woźnicki Władysław

s. Ignacego

ur. 17 IV 1905 r.

Przebieg służby:

3 VIII 1945 – p.o. kierownik PUBP w Sępólnie Krajeńskim; 27 V 1946 – p.o. zastępca naczelnika Wydziału Personalnego WUBP w Bydgoszczy; 1 X 1946 – w dyspozycji szefa WUBP w Szczecinie; X 1946 – p.o. zastępca naczelnika Wydziału Personalnego WUBP w Szczecinie; 7 XI 1946 – w dyspozycji szefa WUBP w Szczecinie; 22 XII 1946 – zastępca szefa i p.o. szef PUBP w Łobzie; 1 X 1947 – szef PUBP w Łobzie; 1 IV 1948 – w dyspozycji szefa WUBP w Szczecinie; 1 VI 1948 – starszy instruktor Sekcji 2 Wydziału Szkolenia WUBP w Szczecinie; 28 II 1950 – zwolniony.

Awanse:

podporucznik – 1947.

Źródło: AIPN Sz, 0019/4128, Akta osobowe Woźnickiego Władysława.

(M.S.)

Wójcik Stanisław

s. Franciszka

ur. 27 VIII 1915 r.

Przebieg służby:

20 II 1945 – zastępca kierownika Sekcji 2 PUBP we Włocławku; 19 VI 1945 – referent Sekcji 3 PUBP we Włocławku; 15 VIII 1945 – p.o. kierownik Sekcji 7 PUBP we Włocławku; 1 II 1946 – starszy referent PUBP we Włocławku; 9 X 1947–18 II 1948 – uczestnik Kursu Zastępców Szefów PUBP w CW MBP w Legionowie (kursu nie ukończył); 1 II 1947 – starszy referent i p.o. zastępca szefa PUBP we Włocławku; 27 X 1947 – p.o. szef PUBP we Włocławku; 1 VII 1948 – p.o. inspektor grodzki ds. dowodów osobistych na miasto Toruń przy WUBP w Bydgoszczy; 1 XII 1949 – inspektor wojewódzki ds. dowodów osobistych WUBP w Bydgoszczy; 13 VII 1950 – w dyspozycji komendanta głównego MO; 27 VII 1950 – inspektor i p.o. kierownik Biura Paszportowego KW MO w Bydgoszczy; 1 XII 1950 – kierownik Biura Paszportowego KW MO w Bydgoszczy; 1 X 1951 – naczelnik Wydziału Ewidencji Ludności w Wojewódzkim Biurze Ewidencji Ludności i Dowodów Osobistych przy KW MO w Bydgoszczy; 1 VII 1954 – naczelnik Wydziału Ewidencji Ludności i Dowodów Osobistych KW MO w Bydgoszczy; 1 II 1962 – naczelnik Wydziału Dowodów Osobistych KW MO w Bydgoszczy; 1 V 1966 – w dyspozycji komendanta wojewódzkiego MO w Bydgoszczy; 1 VI 1966 – I sekretarz KZ PZPR przy KW MO w Bydgoszczy; 5 V 1971 – zwolniony.

Awanse:

sierzant – 1946; podporucznik – 10 VII 1947; porucznik – 27 XII 1950; kapitan – 21 VII 1954; major MO – 22 VII 1961; podpułkownik MO – 20 VI 1966; pułkownik MO – 22 VII 1970.

Źródło: AIPN By, 90/5509, Akta osobowe Wójcika Stanisława.
(M.S.)

Wtulich Waldemar

s. Stanisława

ur. 3 II 1944 r.

Przebieg służby:

1 VIII 1969 – inspektor Wydziału II SB KW MO w Bydgoszczy; 5–25 XI 1969 – uczestnik przeszkolenia na Kursie Wstępnym dla nowo przyjętych pracowników Służby Bezpieczeństwa przy KW MO w Bydgoszczy; 4 I–30 XI 1972 – słuchacz Oficerskiej Szkoły Operacyjnej SB nr 2 CW MSW w Legionowie; 1 V 1974 – starszy inspektor Wydziału II SB KW MO w Bydgoszczy; 1 VII 1977 – kierownik Sekcji Wydziału II SB KW MO w Bydgoszczy; 1 VIII 1978 – zastępca naczelnika Wydziału II SB KW MO/

WUSW w Bydgoszczy⁴¹; 12 XI–8 XII 1984 – uczestnik kursu Doskonalenia Zawodowego Kadry Kierowniczej Pionu II w ASW; 9 I–30 VI 1989 – uczestnik XXI Kursu Szyfrantów przy Biurze „A” MSW; 31 VII 1990 – zwolniony.

Awanse:

starszy sierżant – 12 VII 1971; podporucznik MO – 12 VI 1972; porucznik MO – 29 IX 1975; kapitan MO – 31 V 1979; major MO – 29 IX 1983.

Źródło: AIPN By, 314/57, Akta osobowe Wtulicha Waldemara.
(M.S.)

Wujciak Antoni (przed 20 VII 1955 r. Wójciak)

s. Ignacego

ur. 1 XI 1927 r.

Przebieg służby:

25 VIII 1951 – młodszy referent operacyjny Sekcji 5 PUBP we Włocławku; 1 V 1952 – referent Sekcji 5 PUBP we Włocławku; 1 VII 1952 – referent operacyjny RW w Zakładach Chemicznych im. J. Stalina w Łęgnowie przy Wydziale IV WUBP w Bydgoszczy; 1 XII 1952 – słuchacz Międzywojewódzkiej Szkoły BP w Poznaniu; 15 I 1953 – referent Sekcji 1 Obiektowego UBP nr 15 w Łęgnowie (Zakłady Chemiczne im. J. Stalina); 1 X 1954 – referent sprawozdawczy Sekcji 1 Obiektowego UBP nr 15 w Łęgnowie (Zakłady Chemiczne im. J. Stalina); 1 IV 1955 – referent operacyjny DdsBP nr 1 w Łęgnowie; 1 XI 1955 – referent do skarg i zażaleń Sekretariatu WUdsBP w Bydgoszczy; 1 IV 1956 – cywilny referent Sekretariatu Kierownika WUdsBP w Bydgoszczy; 20 XII 1956 – w dyspozycji komendanta wojewódzkiego MO w Bydgoszczy; 1 I 1957 – starszy referent Sekcji Ogólnej KW MO w Bydgoszczy; 1 IV 1957 – starszy referent Sekcji Skarg i Zażaleń Wydziału Ogólnego KW MO w Bydgoszczy; 1 X 1958 – inspektor Wydziału Dochodzeniowego Sekcji 1 KW MO w Bydgoszczy; 1 XI 1958 – oficer operacyjny Wydziału III SB KW MO w Bydgoszczy; 1 IX 1960–21 VII 1961 – słuchacz rocznej Szkoły Oficerskiej CW MSW w Legionowie; 25 VII 1961 – w dyspozycji zastępcy komendanta wojewódzkiego MO ds. SB w Bydgoszczy; 1 IX 1961 – oficer sprawozdawczości Wydziału III SB KW MO w Bydgoszczy; 1 XII 1961 – oficer operacyjny Wydziału III SB KW MO w Bydgoszczy; 1 V 1965 – starszy oficer operacyjny Wydziału III SB KW MO w Bydgoszczy; 1 IV 1967 – inspektor Wydziału III SB KW MO w Bydgoszczy; 15 XII 1967 – kierownik Grupy II Wydziału III SB KW MO w Bydgoszczy; 1 III 1970 – zastępca naczelnika Wydziału III SB KW MO w Bydgoszczy; 1 XII 1970 – inspektor Inspektoratu Kierownictwa SB KW MO w Bydgoszczy; 16 XI 1971 – zastępca naczelnika Wydziału III SB KW MO w Bydgoszczy; 1 I 1974 – starszy inspektor Inspektora-

---

⁴¹ W styczniu 1983 r. złożył raport z prośbą o skierowanie na przeszkolenie specjalistyczne w Wyższej Szkole KGB w ZSRR. Raport został rozpatrzony negatywnie.

tu Kierownictwa Służby MO KW MO w Bydgoszczy; 1 VI 1975 – zastępca naczelnika Wydziału „W” SB KW MO/WUSW w Bydgoszczy; 1 IV 1986 – naczelnik Wydziału „W” SB WUSW w Bydgoszczy; 15 XII 1988 – zwolniony.

Awanse:

starszy sierżant – 23 VI 1952; chorąży – 20 VII 1955; podporucznik MO – 18 VII 1957; porucznik MO – 29 VI 1961; kapitan MO – 14 VI 1965; major MO – 6 VI 1970; podpułkownik MO – 16 VII 1974.

Źródło: AIPN By, 0122/3383, Akta osobowe Wujciaka Antoniego.
(M.S.)

Wypij Jerzy

s. Jana

ur. 17 V 1923 r.

Przebieg służby:

10 IV 1945 – wartownik więzienia na Wałach Jagiellońskich WUBP w Bydgoszczy; 1 IX 1945 – referent Sekcji 2 PUBP w Sępólnie Krajeńskim; 1 IV 1946 – referent PUBP w Szubinie; 1 VII 1946 – starszy referent PUBP w Szubinie; 21 IV 1947 – słuchacz CS MBP w Łodzi; 1 I 1948 – starszy referent i p.o. kierownik Ekspozytury Kolejowej przy Wydziale IV WUBP w Bydgoszczy; 1 III 1949 – kierownik Sekcji 8 Wydziału IV WUBP w Bydgoszczy; 15 XII 1949 – w dyspozycji dyrektora Departamentu Kadr MBP; 1 V 1951 – zastępca naczelnika Wydziału Komunikacji WUBP w Bydgoszczy; 10 III 1952 – zastępca naczelnika Wydziału Komunikacji WUBP w Szczecinie; 15 I 1955 – naczelnik Wydziału V WUdsBP w Szczecinie; 1 X 1955 – zastępca naczelnika Wydziału V WUdsBP w Szczecinie; 1 I 1957 – oficer operacyjny Wydziału III SB KW MO w Szczecinie; 31 I 1957 –zwolniony.

Awanse:

starszy sierżant – 18 X 1946; chorąży – 24 XI 1947; podporucznik – 18 VII 1949; porucznik – 28 XII 1950; kapitan – [b.d.] 1951.

Źródło: AIPN Sz, 0019/4152, Akta osobowe Wypija Jerzego.
(M.S.)

Wypijewski Józef

s. Antoniego

ur. 30 XI 1902 r.

Przebieg służby:

11 II 1945 – starszy referent Sekcji 2 PUBP we Włocławku; [b.d.] 1945 – kierownik Sekcji 2 PUBP we Włocławku; 25 X 1945 – star-

Przebieg służby i awanse funkcjonariuszy...

---

szy referent i p.o. kierownik PUBP w Aleksandrowie Kujawskim; 16 I 1946 – starszy referent PUBP we Włocławku; 12 XI 1946 – zwolniony.

Awanse:

{b.d.}

Źródło: AIPN By, 0134/129, Akta osobowe Wypijewskiego Józefa.

(M.S.)

Wysoczyński Mieczysław

s. Stanisława

ur. 7 II 1921 r.

Przebieg służby:

23 IV 1945 – żołnierz Samodzielnego Pułku Ochrony Rządu KBW w Warszawie; 15 XII 1946 – zastępca komendanta warty Więzienia w Fordonie; 1 II 1947 – oddziałowy Więzienia w Fordonie; 27 I 1948 – komendant Gmachu PUBP w Rypinie; 15 VI 1949 – referent Referatu IV PUBP w Rypinie; 5 IX 1950–7 VIII 1951 – słuchacz Rocznej Szkoły Oficerskiej w CW MBP w Legionowie; 9 VIII 1951 – w dyspozycji szefa WUBP w Bydgoszczy; 1 X 1951 – starszy referent przy Kierownictwie PUBP w Toruniu; 1 XI 1951 – zastępca szefa PUBP w Toruniu; 1 XI 1953 – zastępca szefa PUBP w Chełmnie; 1 IV 1955 – kierownik PDdsBP w Chełmnie; 1 I 1957 – zastępca/I zastępca komendanta powiatowego MO ds. Bezpieczeństwa w Chełmnie; 30 IX 1970 – zwolniony.

Awanse:

plutonowy – 15 X 1949; podporucznik – 3 VII 1951; porucznik – VII 1954; porucznik MO – 11 II 1957; kapitan MO – 18 VII 1957; major MO – 2 VII 1962.

Źródło: AIPN By, 194/3405, Akta osobowe Wysoczyńskiego Mieczysława.

(T.G.)

Zaborowski Zygmunt

s. Marcina

ur. 9 II 1921 r.

Przebieg służby:

13 IX 1945 – wartownik PUBP we Włocławku; 15 X 1946 – referent PUBP w Świeciu; 1 XI 1947 – referent Referatu III PUBP w Świeciu; 1 X 1949 – starszy referent Referatu III PUBP w Aleksandrowie Kujawskim; 1 I 1951 – w dyspozycji szefa WUBP

w Bydgoszczy; 1 III 1951 – starszy referent Referatu Komunikacji PUBP w Aleksandrowie Kujawskim; 1 V 1952 – starszy referent Sekcji 8 PUBP w Inowrocławiu; 1 XII 1953 – starszy referent powiatowy PUBP w Aleksandrowie Kujawskim; 1 IV 1955 – starszy referent operacyjny PUdsBP w Aleksandrowie Kujawskim; 1 II 1956 – starszy referent operacyjny PDdsBP w Radziejowie; 1 IV 1956 – oficer operacyjny PDdsBP w Radziejowie; 1 I 1957 – starszy oficer operacyjny Referatu ds. Bezpieczeństwa KP MO w Radziejowie; 1 X 1957 – p.o. zastępca komendanta powiatowego MO ds. Bezpieczeństwa w Radziejowie; 1 V 1958 – zastępca komendanta powiatowego MO ds. Bezpieczeństwa w Radziejowie; 1 X 1962 – w dyspozycji zastępcy komendanta wojewódzkiego MO ds. Bezpieczeństwa w Bydgoszczy; 1 XI 1962 – starszy oficer ewidencji operacyjnej Referatu ds. Bezpieczeństwa KM MO w Inowrocławiu; 15 I 1964 – oficer techniki operacyjnej Grupy „W” Referatu ds. Bezpieczeństwa KM MO we Włocławku; 31 XII 1965 – zwolniony.

Awanse:

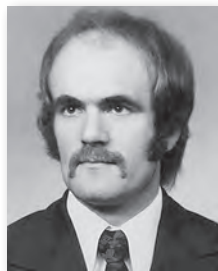
sierzant – 1 IX 1947; starszy sierżant – 21 VII 1950; chorąży – 28 XII 1950; podporucznik – 22 VII 1954; podporucznik MO – 11 II 1957.

Źródło: AIPN By, 0134/127, Akta osobowe Zaborowskiego Zygmunta.
(M.S.)

Zaborski Jerzy

s. Jerzego

ur. 15 III 1953 r.

Przebieg służby:

1 III 1978 – młodszy inspektor Grupy Operacyjnej w Grudziądzu przy Wydziale III SB KW MO w Toruniu; 16 VII 1978 – młodszy inspektor Sekcji 7 Wydziału III SB KW MO w Toruniu; 30 IX 1978 – w dyspozycji dyrektora Departamentu Kadr MSW; 1 X 1978 – młodszy inspektor Departamentu I MSW; 1 VIII 1979 – inspektor Departamentu I MSW; 31 I 1980 – w dyspozycji komendanta wojewódzkiego MO w Toruniu; 1 II 1980 – starszy inspektor Wydziału III „A” SB umieszczony na wolnym etacie starszego inspektora Wydziału Śledczego SB KW MO w Toruniu; 11 IX 1980–25 V 1981 – słuchacz Studium Podyplomowego ASW w Świdrze; 1 XII 1981 – starszy inspektor Wydziału V SB KW MO w Toruniu; 1 III 1982 – kierownik Sekcji Wydziału V SB KW MO w Toruniu; 1 IV 1983 – zastępca naczelnika Wydziału V SB KM MO w Toruniu; 1 VIII 1983 – zastępca naczelnika Wydziału V SB RUSW w Toruniu; 1 IV 1984 – inspektor umieszczony na wolnym etacie starszego inspektora Sekcji 2 Wydziału III SB WUSW w Toruniu; 1 XI 1989 – starszy inspektor Wydziału Ochrony Konstytucyjnego Porządku Państwa SB WUSW w Toruniu; 31 VII 1990 – zwolniony.

Awanse:

szeregowy MO – 19 VII 1976; starszy sierżant MO – 7 X 1979; podporucznik MO – 18 V 1981; porucznik MO – 17 IX 1985; kapitan MO – 21 IX 1989.

Źródło: AIPN By, 0135/279, Akta osobowe Zaborskiego Jerzego.
(M.S.)

Zagrabski Franciszek

s. Juliana

ur. 28 X 1914 r.

Przebieg służby:

1 IV 1946 – referent planowania budżetowego Wydziału Finansowego WUBP w Bydgoszczy; 1 X 1947 – buchalter rewident Wydziału Finansowego WUBP w Bydgoszczy; 1 XII 1947–24 II 1948 – uczestnik trzymiesięcznego przeszkolenia na Kursie Specjalnym w Szkole WUBP w Bydgoszczy; 1 VII 1948 – starszy buchalter i p.o. kierownik Sekcji Budżetowo-Rachunkowej Wydziału Finansowego WUBP w Bydgoszczy; 1 III 1949 – zastępca naczelnika Wydziału Ogólnego WUBP w Bydgoszczy; 1 IX 1949 – zwolniony.

Awanse:

sierżant – [przed] XII 1945; chorąży – 31 XII 1948.

Źródło: AIPN By, 0122/2156, Akta osobowe Zagrabskiego Franciszka.
(M.S.)

Zagrabski Jan

s. Franciszka

ur. 26 VIII 1892 r.

Przebieg służby:

1 III 1945 – naczelnik Aresztu Wewnętrzny WUBP w Bydgoszczy; 4 V 1945 – magazynier WUBP w Bydgoszczy; 1 IV 1946 – magazynier kontraktowy WUBP w Bydgoszczy; 1 VI 1946 – magazynier etatowy WUBP w Bydgoszczy; 1 VIII 1947 – magazynier Sekcji Żywnościowej Wydziału Gospodarczego/Zaopatrzenia WUBP w Bydgoszczy; 15 I 1949 – cywilny magazynier Działu Magazynów Kwatermistrzostwa WUBP w Bydgoszczy; 31 XII 1954 – w dyspozycji naczelnika Wydziału Więziennictwa MSW w Bydgoszczy; 31 III 1955 – mechanik [nieczytelne] Centralnego Więzienia w Bydgoszczy; 1 VIII 1955 – oddziałowy Działu Gospodarczego Centralnego Więzienia w Bydgoszczy; 31 VIII 1957 – zwolniony.

Awanse:

bez stopnia w UB; starszy strażnik – 2 VII 1956.

Źródło: AIPN By, 441/60, Akta osobowe Zagrabskiego Jana.
(M.S.)

Zajac Waclaw

s. Józefa

ur. 10 I 1903 r.

Przebieg służby:

26 IX 1944 – kierownik PUBP w Lublinie; 1 V 1945 – zastępca kierownika Wydziału [do] Walki z Bandytyzmem WUBP w Lublinie; 29 V 1946 – zastępca naczelnika Wydziału III WUBP w Lublinie; 14 V 1947 – w dyspozycji szefa WUBP w Szczecinie; 20 VI 1947 – zastępca naczelnika Wydziału Personalnego WUBP w Szczecinie; 15 XII 1947 – zastępca szefa i p.o. szef PUBP w Kamieniu Pomorskim; 1 V 1948 – szef PUBP w Kamieniu Pomorskim; 1 IV 1950 – naczelnik Wydziału Więziennictwa WUBP w Szczecinie; 15 VI 1953 – w dyspozycji Departamentu Kadr MBP; 1 IX 1953 – naczelnik Wydziału V Departamentu X MBP; 1 VII 1954 – w dyspozycji Departamentu Kadr MBP; 15 VII 1954 – naczelnik Wydziału Więziennictwa WUBP w Bydgoszczy; 7 XII 1954 – w dyspozycji MSW; 1 IX 1955 – naczelnik Centralnego Więzienia w Bydgoszczy; 1 XI 1956 – w dyspozycji MSW; 31 VIII 1957 – zwolniony.

Awanse:

porucznik – 27 XII 1944; kapitan – 1 I 1946; major – 28 XII 1950; komisarz II stopnia – 12 VII 1956.

Źródło: AIPN By, 441/106, Akta osobowe Zająca Waclawa.
(M.S.)

Zajdler Władysław

s. Jana

ur. 10 V 1923 r.

Przebieg służby:

28 I 1945 – funkcjonariusz Plutonu Ochrony KP MO w Jarocinie; 19 III 1945 – funkcjonariusz Plutonu Ochrony PUBP w Jarocinie; 26 VII 1945 – słuchacz CS MBP w Łodzi; 18 X 1945 – oficer śledczy PUBP w Mogilnie; 27 XII 1945 – oficer śledczy PUBP w Krośnie Odrzańskim; 22 II 1947 – słuchacz kursu śledczego w CW MBP w Legionowie; 8 X 1947 – starszy oficer śledczy PUBP w Krośnie Odrzańskim; 13 XII 1947 – młod-

szy oficer śledczy Sekcji 2 Wydziału II Departamentu Śledczego MBP w Warszawie; 1 IV 1950 – referent Wydziału I Departamentu Śledczego MBP w Warszawie; 1 V 1952 – oficer śledczy Sekcji 4 Wydziału III Departamentu Śledczego MBP w Warszawie; 1 I 1953 – starszy oficer śledczy Sekcji 4 Wydziału III Departamentu Śledczego MBP w Warszawie; 1 IV 1955 – zastępca naczelnika Wydziału VII WUdsBP w Bydgoszczy; 1 VIII 1955 – naczelnik Wydziału VII WUdsBP w Bydgoszczy; 1 I 1957 – kierownik Samodzielnej Sekcji Śledczej SB KW MO w Bydgoszczy; 1 VII 1961 – zastępca naczelnika Wydziału Śledczego SB KW MO w Bydgoszczy; 1 III 1962 – w dyspozycji komendanta wojewódzkiego MO w Bydgoszczy; 1 III 1962 – inspektor Inspektoratu Kierownictwa ds. Bezpieczeństwa KW MO w Bydgoszczy; 31 V 1962 – zwolniony.

Awanse:

chorąży – 16 IX 1945; podporucznik – 16 XII 1947; porucznik – 28 XII 1950; kapitan – 21 VII 1955; kapitan MO – 11 II 1957; major MO – 2 VII 1959.

Źródło: AIPN By, 0122/2906, Akta osobowe Zajdlera Władysława.
(A.P.-H., M.S.)

Zalewski Franciszek

s. Władysława
ur. 4 VI 1911 r.

Przebieg służby:

15 II 1945 – starszy oficer śledczy i p.o. zastępca kierownika Sekcji 8 Wydziału I WUBP w Bydgoszczy; 20 IV 1945 – zastępca i p.o. kierownik Sekcji 8 Wydziału I WUBP w Bydgoszczy; 1 VI 1945 – zastępca kierownika Sekcji 8 Wydziału I WUBP w Bydgoszczy; 10 X 1945 – p.o. kierownik PUBP/MUBP w Toruniu; 20 III 1947 – zastępca szefa WUBP w Bydgoszczy; 11 XII 1947 – szef WUBP w Lublinie; 12 X 1948 – zastępca szefa WUBP w Poznaniu; 18 II 1949 – zwolniony.

Awanse:

podporucznik – 1945; porucznik – 22 VII 1946; kapitan – [b.d.]; major – XII 1947.

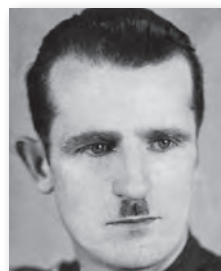
Źródło: AIPN, 0193/4780, Akta osobowe Zalewskiego Franciszka.
(M.S.)

Zaostrowcew Jerzy

s. Stanisława
ur. 4 VII 1947 r.

Przebieg służby:

1 IX 1973 – inspektor operacyjny SB Grupy Operacyjnej Referatu ds. SB KP MO w Brodnicy; 15 X 1973 – uczestnik przeszkolenia na

Kursie Wstępnym dla nowo przyjętych pracowników Służby Bezpieczeństwa przy KW MO w Bydgoszczy; 1 VI 1976 – w dyspozycji komendanta wojewódzkiego MO w Toruniu; 1 VI 1976 – starszy inspektor operacyjny Sekcji 5 Wydziału III SB KW MO w Toruniu; 1 VII 1979 – starszy inspektor Sekcji 5 Wydziału III „A” SB KW MO w Toruniu; 1 VI 1981 – starszy inspektor Wydziału IV SB KW MO w Toruniu; 4 I–30 VI 1983 – słuchacz Studium Podyplomowego ASW w Świdrze; 1 IV 1983 – starszy inspektor Sekcji 4 SB KM MO/RUSW w Toruniu; 1 I 1985 – kierownik Referatu VI SB RUSW w Toruniu; 16 VIII 1986 – zastępca naczelnika Wydziału V SB RUSW w Toruniu; 1 VII 1987 – zastępca szefa RUSW ds. SB w Golubiu-Dobrzyniu; 9 X–4 XI 1989 – uczestnik Kursu Doskonalenia Zawodowego dla Rezerwy Kadrowej na Stanowiska Zastępców Szefów RUSW ds. SB w Ośrodku Doskonalenia Kadr Kierowniczych MSW w Łodzi; 31 III 1990 – zwolniony.

Awanse:

plutonowy MO – 11 IX 1973; sierżant MO – 6 X 1973; starszy sierżant MO – 26 IX 1975; 23 IX 1978 – sierżant sztabowy MO; młodszy chorąży MO – 23 IX 1979; chorąży MO – 20 IX 1982; podporucznik MO – 23 VIII 1983; porucznik MO – 17 IX 1986.

Źródło: AIPN By, 0135/215, Akta osobowe Zaostrowcewa Jerzego.
(M.S.)

Zapęcki Piotr

s. Józefa

ur. 1 VII 1944 r.

Przebieg służby:

1 VI 1966 – elektromechanik Stacji Obsługi Sprzętu Łączności KW MO w Bydgoszczy; 1 V 1969 – technik Sekcji 5 Wydziału Łączności SB KW MO w Bydgoszczy; 1 XI 1971 – starszy oficer konserwator techniki operacyjnej Sekcji 1 „A” Wydziału „T” SB KW MO w Bydgoszczy; 11 II–12 VII 1974 – uczestnik kursu specjalistycznego Departamentu Techniki CW MSW w Legionowie; 1 I 1975 – starszy referent techniki operacyjnej Sekcji 1 „A” Wydziału „T” SB KW MO w Bydgoszczy; 1 VI 1975 – kierownik Sekcji 2 Wydziału „T” SB KW MO w Bydgoszczy; 1 X 1979 – zastępca naczelnika Wydziału „T” SB KW MO/WUSW w Bydgoszczy; 28 II 1986 – w dyspozycji szefa WUSW w Bydgoszczy; 1 III 1986 – naczelnik Wydziału „T” SB WUSW w Bydgoszczy; 31 VII 1990 – zwolniony.

Awanse:

plutonowy – 8 VII 1969; starszy sierżant MO – 4 VII 1972; starszy sierżant sztabowy MO – 17 X 1975; młodszy chorąży MO – 2 VII 1976; podporucznik MO – 12 VII 1979; porucznik MO – 4 VI 1982.

Źródło: AIPN By, 315/147, Akta osobowe Zapęckiego Piotra.
(M.S.)

Zapiec Kazimierz

s. Bolesława
ur. 4 XI 1923 r.

Przebieg służby:

9 IV 1946 – młodszy referent Sekcji 1 Wydziału IV WUBP w Bydgoszczy; 1 IX 1946 – referent Sekcji 4 PUBP we Włocławku; 15 X 1947 – starszy referent Sekcji 4 PUBP we Włocławku; 26 I 1948–14 IV 1949 – słuchacz rocznej Szkoły Oficerskiej CW MBP w Legionowie; 15 IV 1949 – w dyspozycji szefa WUBP w Bydgoszczy; 1 VI 1949 – starszy referent Referatu IV PUBP w Aleksandrowie Kujawskim; 1 XI 1949 – starszy referent przy Kierownictwie PUBP w Aleksandrowie Kujawskim; 1 III 1950 – zastępca szefa PUBP w Aleksandrowie Kujawskim; 15 VII 1950 – zastępca szefa PUBP w Szubinie; 31 V 1952 – zwolniony.

Awanse:

podporucznik – 12 IV 1949; porucznik – 28 XII 1950.

Źródło: AIPN By, 0122/2164, Akta osobowe Zapieca Kazimierza.
(M.S.)

Zaszkiewicz Henryk (do 1955 r. Zaśkiewicz)

s. Franciszka
ur. 21 III 1926 r.

Przebieg służby:

1 IX 1945 – wartownik PUBP w Rawiczu; 1 XI 1945 – młodszy referent Sekcji 2 (następnie Sekcji 4 i 3) PUBP w Rawiczu; 1 IV 1946 – młodszy wywiadowca Sekcji 1 Wydziału „A” WUBP w Poznaniu; 1 VI 1946 – wywiadowca Sekcji 1 Wydziału „A” WUBP w Poznaniu; 1 IX 1946 – starszy wywiadowca Sekcji 1 Wydziału „A” w WUBP w Poznaniu; 1 III 1948 – referent Sekcji 3 Wydziału III w WUBP w Poznaniu; 1 VI 1948 – referent Referatu „A” Sekcji 2 Wydziału III w WUBP w Poznaniu; 1 IX 1949 – starszy referent Sekcji 2 Wydziału III WUBP w Poznaniu; 1 VII 1950 – starszy referent Sekcji 4 Wydziału III WUBP w Poznaniu; 15 VI 1951 – kierownik Sekcji 4 Wydziału III WUBP w Białymstoku; 9 XI 1953–31 X 1955 – uczestnik dwuletniego Kursu Aktywu Kierowniczego MBP; 1 VII 1955 – w dyspozycji dyrektora Departamentu I KdsBP; 27 VIII 1955 – w dyspozycji dyrektora Departamentu Kadr i Szkolenia KdsBP; 1 IX 1955 – inspektor Inspektoratu Kierownika WUdsBP w Łodzi; 31 XII 1956 – naczelnik Wydziału III SB KM MO w Łodzi; 20 IX 1962 – I zastępca komendanta wojewódzkiego MO ds. Bezpieczeństwa w Opolu; 1 XI 1969 – I zastępca komendanta wojewódzkiego MO ds. SB w Bydgoszczy; 20 IX 1971 – komendant wojewódzki MO w Poznaniu; 31 III 1983 – w dyspozycji dyrektora Departamentu Kadr MSW; 1 VII 1983 – przeniesiony na etat niejawni w Departamencie II MSW i skierowany do

pracy w składzie Grupy Operacyjnej „Wisła” działającej przy ambasadzie PRL w Moskwie; 1 VIII 1987 – w dyspozycji dyrektora Departamentu Kadry MSW; 15 IV 1989 – zwolniony.

Awanse:

chorąży – 30 XII 1949; podporucznik – 28 XII 1950; porucznik – 22 VII 1952; kapitan – 29 VI 1955; kapitan MO – 11 II 1957; major MO – 22 VI 1960; podpułkownik MO – 30 X 1962; pułkownik MO – 13 VI 1968.

Źródło: AIPN Po, 059/7125, Akta osobowe Zaskiewicza Henryka.
(M.S.)

Zdrojewski Walerian

s. Waleriana
ur. 18 X 1920 r.

Przebieg służby:

7 I 1946 – referent Sekcji 3 PUBP w Brodnicy; 8 III–23 V 1946 – uczestnik sześciotygodniowego Kursu Oficerów Śledczych w CS MBP w Łodzi; 1 VI 1946 – oficer śledczy PUBP w Brodnicy; 15 II–16 X 1947 – uczestnik Kursu Prokuratorskiego w Szkole Prawniczej Ministerstwa Sprawiedliwości w Łodzi; 1 XI 1947 – w dyspozycji Departamentu Służby Sprawiedliwości MON z pozostawieniem w rezerwie aparatu bezpieczeństwa; 1 XII 1947 – starszy oficer śledczy i p.o. zastępca naczelnika Wydziału Śledczego WUBP w Bydgoszczy; 1 X 1950 – zastępca naczelnika Wydziału Śledczego WUBP w Bydgoszczy; 10 VI 1951 – naczelnik Wydziału Śledczego WUBP w Krakowie; 1 IV 1955 – w dyspozycji kierownika WUdsBP w Krakowie; 1 V 1955 – kierownik Sekcji 8 Wydziału II WUdsBP w Krakowie; 31 V 1955 – zwolniony.

Awanse:

chorąży – 16 VII 1948; porucznik – 28 XII 1950; kapitan – 22 VII 1952.

Źródło: AIPN Kr, 057/1942, Akta osobowe Zdrojewskiego Waleriana.
(M.S.)

Zielenkiewicz Roman

s. Henryka
ur. 12 VIII 1953 r.

Przebieg służby:

1 V 1979 – inspektor umieszczony na wolnym etacie starszego inspektora Wydziału III SB KW MO w Toruniu; 11 IX 1980–15 V 1981 – słuchacz Studium Podyplomowego ASW w War-

Przebieg służby i awanse funkcjonariuszy...

---

szawie; 1 VIII 1981 – starszy inspektor Sekcji 9 Wydziału III SB KW MO w Toruniu; 1 V 1983 – kierownik Sekcji Wydziału III SB KW MO/WUSW w Toruniu; 16 VIII 1983 – naczelnik Wydziału III SB RUSW w Toruniu⁴²; 31 VIII 1988 – zwolniony.

Awanse:

podporucznik MO – 28 IX 1979; porucznik MO – 17 IX 1982; kapitan MO – 17 IX 1986.

Źródło: AIPN By, 0135/132, Akta osobowe Zielenkiewicza Romana.

(M.S.)

Zieliński Bolesław

s. Szczepana

ur. 7 I 1927 r.

Przebieg służby:

27 III 1953 – referent Sekcji 1 UBP na Miasto i Powiat Toruń; 10 IX 1954 – uczestnik rocznego Międzywojewódzkiego Kursu Przeszkolenia Oficerów BP w CW KdsBP w Legionowie; 1 IV 1955 – oficer operacyjny Sekcji 4 Wydziału II WUdsBP w Bydgoszczy; 1 VIII 1955 – w dyspozycji kierownika WUdsBP w Bydgoszczy; 1 IX 1955 – referent Sekcji 4 Wydziału II WUdsBP w Bydgoszczy; 1 IX 1956 – oficer operacyjny PUdsBP w Toruniu; 1 I 1957 – starszy oficer operacyjny Referatu ds. Bezpieczeństwa KP MO w Toruniu; 1 IX 1961 – starszy oficer operacyjny Referatu ds. Bezpieczeństwa KM MO w Toruniu; 1 IV 1967 – inspektor operacyjny SB Grupy Operacyjnej Referatu ds. Bezpieczeństwa KMiP MO w Toruniu; 16 X 1968 – kierownik Grupy Operacyjnej Referatu ds. SB KMiP MO w Toruniu; 1 IV 1971 – II zastępca komendanta miejskiego i powiatowego MO ds. SB w Toruniu; 18 IX–31 X 1973 – uczestnik Kursu Zastępców Komendantów Powiatowych MO ds. SB w Ośrodku Doskonalenia Kadr Kierowniczych MSW w Łodzi; 1 VI 1975 – starszy inspektor przy zastępcy komendanta wojewódzkiego MO ds. SB w Toruniu; 30 IV 1978 – w dyspozycji komendanta wojewódzkiego MO w Toruniu; 15 V 1978 – zwolniony.

Awanse:

starszy sierżant – 31 X 1953; podporucznik – 25 VI 1955; podporucznik MO – 11 II 1957; porucznik MO – 18 VII 1957; kapitan MO – 30 VI 1969; major MO – 26 IX 1975.

Źródło: AIPN By, 0135/24, Akta osobowe Zielińskiego Bolesława.

(M.S.)

---

⁴² Od 23 I 1984 r. zastępca kierownika Samodzielnej Grupy Operacyjno-Śledczej SB (z zachowaniem dotychczasowego etatu), utworzonej przez szefa WUSW w Toruniu, płk. dr. Stanisława Łukasiaka, w celu zwalczania toruńskiego podziemia solidarnościowego.

Zieliński Józef

s. Stanisława

ur. 5 XII 1919 r.

Przebieg służby:

1 X 1945 – wartownik PUBP w Inowrocławiu; 1 I 1946 – referent PUBP w Inowrocławiu; 1 XI 1946 – starszy referent PUBP w Inowrocławiu; 17 XII 1947 – absolwent sześciotygodniowego Kursu Kierowników Referatów PUBP w CW MBP w Legionowie; 15 VII 1950 – zastępca szefa i p.o. szef PUBP w Aleksandrowie Kujawskim; 1 XII 1951 – szef PUBP w Aleksandrowie Kujawskim; 28 II 1953 – zwolniony.

Awanse:

sierżant – 18 X 1946; starszy sierżant – 1 V 1949; chorąży – 18 VII 1949; podporucznik – [b.d.]; porucznik – 28 XII 1950.

Źródło: AIPN By, Karta ewidencyjna funkcjonariusza BP.

(M.S.)

Zieliński Ryszard

s. Bolesława

ur. 30 VII 1948 r.

Przebieg służby:

16 XII 1973 – referent operacyjny Referatu Operacyjno-Dochodzeniowego KP MO w Wąbrzeźnie; 1 VI 1975 – w dyspozycji komendanta wojewódzkiego MO w Toruniu; 1 VI 1975 – referent operacyjny Referatu Operacyjno-Dochodzeniowego Komisariatu MO w Wąbrzeźnie; 1 VIII 1976 – inspektor Referatu Operacyjno-Dochodzeniowego Komisariatu MO w Wąbrzeźnie; 1 X 1978 – słuchacz WSO MO w Szczytnie; 26 VI 1981 – w dyspozycji komendanta wojewódzkiego MO w Toruniu; 1 VII 1981 – starszy inspektor Grupy Operacyjnej w Wąbrzeźnie przy Wydziale IV SB KW MO w Toruniu; 1 IV 1983 – zastępca kierownika Komisariatu MO ds. SB w Wąbrzeźnie; 1 VIII 1983 – zastępca szefa RUSW ds. SB w Wąbrzeźnie; 16 XI 1984 – starszy inspektor Sekcji 5 SB RUSW w Grudziądzu; 16 X 1987 – dyżurny Grupy Dyżurnych RUSW w Grudziądzu; 31 VII 1990 – zwolniony.

Awanse:

starszy kapral MO – 21 XII 1973; plutonowy MO – 11 III 1975; sierżant MO – 22 IX 1977; starszy sierżant MO – 27 IX 1979; podporucznik MO – 18 VI 1981; porucznik MO – 17 IX 1986.

Źródło: AIPN By, 0135/436, Akta osobowe Zielińskiego Ryszarda.

(M.S.)

Zimnicki Jan

s. Jana

ur. 16 VI 1915 r.

Przebieg służby:

11 II 1945 – oficer śledczy PUBP we Włocławku; 20 VI 1945 – starszy oficer śledczy PUBP we Włocławku; 1 X 1945 – p.o. kierownik/kierownik Sekcji 8 Wydziału I WUBP w Bydgoszczy; 1 II 1946 – p.o. kierownik/naczelnik Wydziału IV „A”/Śledczego WUBP w Bydgoszczy; 4 VI 1949 – naczelnik Wydziału Śledczego WUBP w Gdańsku; 1 VI 1950 – w dyspozycji dyrektora Departamentu Śledczego MBP; 1 VIII 1950 – starszy referent Sekcji 2 Wydziału VI Departamentu I MBP; 23 VI 1951 – kierownik Sekcji 5 Wydziału I UBP na m. st. Warszawę; 30 IX 1952 – zwolniony.

Awanse:

porucznik – 1945; kapitan – 22 XII 1947.

Źródło: AIPN, 0967/86, Akta osobowe Zimnickiego Jana.

(T.R.)

Ziółkowski Jan

s. Wincentego

ur. 6 VI 1911 r.

Przebieg służby:

26 IX 1945 – księgowy Sekcji Finansowej WUBP w Bydgoszczy; 15 III 1946 – starszy buchalter Wydziału Finansowego WUBP w Bydgoszczy; 1 IX 1946 – zastępca naczelnika Wydziału Finansowego WUBP w Bydgoszczy; 15 V 1948 – zastępca naczelnika i p.o. naczelnik Wydziału Finansowego WUBP w Bydgoszczy; 15 IX 1952 – zwolniony.

Awanse:

chorąży – 22 VII 1946; podporucznik – 18 VII 1949.

Źródło: AIPN By, 0122/2210, Akta osobowe Ziółkowskiego Jana.

(T.R.)

Znajkiewicz Kazimierz

s. Aleksandra,

ur. 2 II 1903 r.

Przebieg służby:

1 III 1945 – referent Sekcji 4 Wydziału I WUBP w Bydgoszczy; 1 IX 1945 – starszy referent jednocześnie p.o. zastępca kierownika

Sekcji 4 Wydziału I WUBP w Bydgoszczy; 1 II 1946 – kierownik Sekcji 1 Wydziału IV WUBP w Bydgoszczy; 17 VI 1946 – zwolniony.

Awanse:

kapral – 1945

Źródło: AIPN By 0122/562, Akta osobowe Znajkiewicza Kazimierza.

(T.G.)

Zwierzchowski Tadeusz

s. Antoniego

ur. 6 II 1923 r.

Przebieg służby:

18 X 1945 – referent PUBP w Lipnie; 10 III 1946 – starszy referent PUBP w Lipnie; 1 VI 1947 – starszy referent i p.o. zastępca szefa PUBP w Lipnie; 7 VI–23 VIII 1947 – słuchacz Kursu Specjalnego w Szkole WUBP w Bydgoszczy; 1 X 1947 – zastępca szefa PUBP w Lipnie; 15 XII 1947 – zastępca szefa i p.o. szef PUBP w Chojnicach; 15 III 1948 – starszy referent i p.o. kierownik Sekcji 1 Wydziału V Departamentu I MBP⁴³; 1 IV 1952 – kierownik Sekcji 3 Wydziału II Departamentu I MBP; 1 VI 1953 – kierownik Sekcji 1 Wydziału VI Departamentu I MBP; 1 IX 1953 – wykładowca w CW MBP w Legionowie; 1 X 1954 – starszy wykładowca w CW MBP w Legionowie; 1 IX 1956 – p.o. kierownik Katedry CW MSW w Legionowie; 28 XI 1956 – kierownik Katedry CW MSW w Legionowie; 15 VIII 1959 – starszy inspektor Wydziału XI Departamentu II MSW; 15 III 1962 – starszy inspektor i p.o. zastępca naczelnika Wydziału XI Departamentu II MSW; 1 XII 1962 – naczelnik Wydziału XI Departamentu II MSW; 1 VII 1965 – naczelnik Wydziału X Departamentu II MSW; 1 II 1968 – naczelnik Wydziału VIII Departamentu II MSW; 1 IX 1968 – w dyspozycji dyrektora Departamentu I MSW; 17 VI 1971 – skreślony z ewidencji funkcjonariuszy na podstawie aktu zgonu.

Awanse:

starszy sierżant – 18 X 1946; chorąży – [b.d.]; podporucznik – 22 XII 1947; porucznik – [b.d.]; kapitan – [b.d.]; major – [b.d.]; podpułkownik MO – [b.d.]; pułkownik MO – [b.d.].

Źródło: AIPN By, Karta ewidencyjna funkcjonariusza BP; *Służba Bezpieczeństwa...*, t. 2, s. 843; Z. Warnke, *Powstanie i działalność organów bezpieczeństwa i porządku publicznego na ziemi chojnickiej w latach 1945–1950*, WSO MSW w Legionowie 1981, s. 24.

(T.R., M.S.)

---

⁴³ W opracowaniu resortowym *Służba Bezpieczeństwa...*, t. 2, s. 843, informacja o pełnieniu przez Zwierzchowskiego funkcji p.o. kierownika Sekcji 3 Wydziału II Departamentu I MBP od 15 III 1948 do 14 VI 1951 r.

Żbikowski Eugeniusz

s. Zygmunta

ur. 5 IX 1925 r.

Przebieg służby:

22 V 1945 – funkcjonariusz Grupy Wojsk Wewnętrznych przy WUBP w Bydgoszczy; 1 VIII 1945 – wartownik Plutonu Ochrony WUBP w Bydgoszczy; 1 VII 1946 – funkcjonariusz Plutonu Ochrony PUBP w Wyrzysku; 15 VII 1946 – referent PUBP w Wyrzysku; 26 II–16 V 1947 – słuchacz Szkoły WUBP w Bydgoszczy; 1 XI 1947 – referent Referatu IV PUBP w Wyrzysku; 1 X 1949 – starszy referent Referatu IV PUBP w Chojnicach; 20 IX 1950–7 VIII 1951 – słuchacz Rocznej Szkoły Oficerskiej w CW MBP w Legionowie; 8 VIII 1951 – w dyspozycji szefa WUBP w Bydgoszczy; 1 X 1951 – starszy referent Referatu V PUBP w Lipnie; 15 X 1951 – zastępca szefa PUBP w Lipnie; 1 X 1952 – zastępca szefa PUBP w Chełmnie; 15 IX 1953 – kierownik RO Pomorskiej Odlewni i Emalierni w Grudziądzu przy Wydziale IV WUBP w Bydgoszczy; 1 IV 1955 – starszy referent Referatu IV PUdsBP w Grudziądzu; 1 IV 1956 – oficer operacyjny Referatu IV PUdsBP w Grudziądzu; 1 I 1957 – starszy oficer operacyjny Referatu ds. Bezpieczeństwa KP MO/KM MO w Grudziądzu; 1 IV 1967 – inspektor operacyjny SB Referatu ds. Bezpieczeństwa KMIP MO w Grudziądzu; 1 IV 1968 – starszy oficer SB Grupy Paszportów i Dowodów Osobistych KMIP MO w Grudziądzu; 30 IX 1972 – zwolniony; 1 VI 1987 – ponownie przyjęty do służby na stanowisko inspektora RUSW w Grudziądzu; 30 IV 1990 – zwolniony.

Awanse:

chorąży – 22 VII 1950; podporucznik – 3 VII 1951; porucznik – 22 VII 1954; porucznik MO – 11 II 1957.

Źródło: AIPN By, 194/3638, Akta osobowe Żbikowskiego Eugeniusza.

(T.R.)

Żbikowski Kazimierz

s. Michała

ur. 1 I 1914 r.

Przebieg służby:

4 VI 1945 – funkcjonariusz Plutonu Ochrony PUBP we Włocławku; 10 IX 1945 – referent Sekcji 3 PUBP we Włocławku; 1 II 1946 – starszy referent PUBP we Włocławku; 15 X 1946 – starszy referent PUBP w Lipnie; 1 II 1947 – starszy referent Sekcji 5 PUBP we Włocławku; 1 II 1950 – zastępca szefa PUBP w Wyrzysku; 15 II 1951 – zastępca szefa PUBP w Bydgoszczy; 1 V 1952 – szef PUBP w Bydgoszczy; 1 IV 1955 – kierownik

PUdsBP w Bydgoszczy; 1 I 1957 – zastępca/I zastępca komendanta powiatowego MO ds. Bezpieczeństwa w Bydgoszczy; 31 VIII 1970 – zwolniony.

Awanse:

chorąży – 22 XI 1947; podporucznik – 30 XII 1949; porucznik – 22 VII 1952; kapitan MO – 11 II 1957; major MO – 27 VI 1964.

Źródło: AIPN By, 0122/3108, Akta osobowe Żbikowskiego Kazimierza.
(A.P.-H.)

Żurawicz Zygmunt

s. Walentego
ur. 27 IV 1913 r.

Przebieg służby:

1 III 1945 – referent Sekcji 2 Wydziału I WUBP w Bydgoszczy;
1 VII 1945 – starszy wywiadowca Sekcji 7 Wydziału I WUBP w Bydgoszczy;
1 II 1946 – starszy referent Sekcji 3 Wydziału III „A” WUBP w Bydgoszczy;
15 V 1946 – kierownik Sekcji i p.o. naczelnik Wydziału III „A” WUBP w Bydgoszczy;
15 VIII 1946 – zwolniony.

Awanse:

{b.d.}

Źródło: AIPN By, 0122/568, Akta osobowe Żurawicza Zygmunta.
(T.R.)

Żurawik Kazimierz

s. Władysława
ur. 24 VII 1927 r.

Przebieg służby:

15 V 1958 – oficer operacyjny Wydziału II SB KW MO w Bydgoszczy;
1 VIII 1959 – starszy oficer operacyjny Wydziału II SB KW MO w Bydgoszczy;
1 IX 1960–21 VII 1961 – słuchacz Rocznej Szkoły Oficerskiej SB CW MSW w Legionowie;
25 VII 1961 – w dyspozycji zastępcy komendanta wojewódzkiego MO ds. Bezpieczeństwa w Bydgoszczy;
1 XII 1961 – zastępca komendanta powiatowego MO ds. Bezpieczeństwa w Golubiu-Dobrzyniu;
1 V 1964 – zastępca/I zastępca komendanta powiatowego MO ds. Bezpieczeństwa w Brodnicy;
18 IX–9 XII 1967 – uczestnik Kursu Doskonalenia Kadr Kierowniczych MSW;
15 III 1973 – zwolniony.

Awanse:

kapitan MO – 27 VI 1958; major MO – 12 VI 1963.

Źródło: AIPN By, 0135/290, Akta osobowe Żurawika Kazimierza.
(T.R.)

Żyjewski Roman

s. Wincentego

ur. 1 I 1932 r.

Przebieg służby:

3 IX 1951–10 VII 1953 – słuchacz dwuletniej Szkoły Oficerskiej CW MBP w Legionowie; 11 VII 1953 – w dyspozycji szefa WUBP w Bydgoszczy; 1 VIII 1953 – referent Sekcji 1 Wydziału III WUBP w Bydgoszczy; 5 VIII 1954 – starszy referent Samodzielnej Sekcji do walki z Bandytyzmem WUBP w Bydgoszczy; 1 IV 1955 – starszy referent Referatu V Wydziału III WUdsBP w Bydgoszczy; 1 IV 1956 – oficer operacyjny Referatu V Wydziału III WUdsBP w Bydgoszczy; 1 I 1957 – oficer operacyjny Wydziału III SB KW MO w Bydgoszczy; 1 VII 1962 – oficer operacyjny Wydziału IV SB KW MO w Bydgoszczy; 1 I 1963 – starszy oficer operacyjny Wydziału IV SB KW MO w Bydgoszczy; 1 IV 1967 – inspektor Wydziału IV SB KW MO w Bydgoszczy; 1 IV 1969 – I zastępca komendanta powiatowego MO ds. SB w Żninie; 17 IX–6 XII 1969 – uczestnik Kursu Doskonalenia Kadr Kierowniczych SB MSW; 1 III 1973 – kierownik Grupy II Wydziału IV SB KW MO w Bydgoszczy; 1 VI 1975 – w dyspozycji komendanta wojewódzkiego MO w Toruniu; 1 VI 1975 – kierownik Sekcji 2 Wydziału IV SB KW MO w Toruniu; 1 V 1976 – starszy inspektor Wydziału IV SB KW MO w Toruniu; 1 IX 1976 – starszy inspektor Wydziału II SB KW MO w Toruniu; 1 VI 1978 – starszy inspektor Sekcji Zezwoleń i Opiniowania Wydziału Ogólnego KW MO w Toruniu; 15 V 1979 – zwolniony; 20 V 1981 – przyjęty ponownie do służby na pół etatu na stanowisko inspektora Wydziału III „A” SB KW MO w Bydgoszczy; 1 III 1982 – starszy inspektor Grupy Operacyjnej w Inowrocławiu przy Wydziale V SB KW MO w Bydgoszczy; 1 III 1983 – kierownik Sekcji 3 Wydziału III SB KW MO w Bydgoszczy; 31 I 1990 – zwolniony.

Awanse:

chorąży – 2 VII 1953; podporucznik – 20 VII 1955; podporucznik MO – 11 II 1957; porucznik MO – 21 XII 1957; kapitan MO – 22 VI 1963; major MO – 30 VI 1969.

Źródło: AIPN By, 194/119, Akta osobowe Żyjewskiego Romana.
(T.R.)

Opracowanie:

*Kamila Churska (K.Ch.), Tadeusz Grab (T.G.), Alicja Paczoska-Hauke (A.P.-H.),
Waldemar Ptak (W.P.), Tomasz Rabant (T.R.), Marek Szymaniak (M.S.)*

BIBLIOGRAFIA

I. ŹRÓDŁA ARCHIWALNE

1. Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej

1.1 Akta osobowe funkcjonariuszy UB/SB:

Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej (Warszawa):

- AIPN, 0154/54, Akta osobowe Jurkowskiego Józefa, s. Daniela.
AIPN, 0193/752, Akta osobowe Nowakowskiego Czesława, s. Antoniego.
AIPN, 0193/1817, Akta osobowe Sowińskiego Bolesława, s. Hermana.
AIPN, 0193/3697, Akta osobowe Piesiakowskiego Stanisława, s. Józefa.
AIPN, 0193/4473, Akta osobowe Nowaka Klemensa, s. Józefa.
AIPN, 0193/4528, Akta osobowe Nowickiego Eugeniusza, s. Władysława.
AIPN, 0193/4780, Akta osobowe Zalewskiego Franciszka, s. Władysława.
AIPN, 0193/4804, Akta osobowe Kossakowskiego Władysława, s. Adama.
AIPN, 0193/5072, Akta osobowe Góreckiego Kazimierza, s. Piotra.
AIPN, 0193/7000, Akta osobowe Paluszkiewicza Stefana, s. Mateusza.
AIPN, 0193/7008, Akta osobowe Szenborna Ludwika, s. Jerzego.
AIPN, 0193/7080, Akta osobowe Onacika Jana, s. Bazylego.
AIPN, 0193/7200, Akta osobowe Biskupa Edmunda, s. Kazimierza.
AIPN, 0193/7808, Akta osobowe Suheckiego Mieczysława, s. Dionizego.
AIPN, 0193/8365, Akta osobowe Pająka Józefa, s. Szczepana.
AIPN, 0193/8381, Akta osobowe Koszałki Czesława, s. Jakuba.
AIPN, 0193/8428, t. 1, Akta osobowe Woźnickiego Józefa, s. Emila.
AIPN, 0193/8518, Akta osobowe Nowaka Adama, s. Wolfa.
AIPN, 0194/358, Akta osobowe Kelnera Bronisława, s. Szymona.
AIPN, 0194/414, Akta osobowe Studzińskiego Józefa, s. Macieja.
AIPN, 0194/1195, Akta osobowe Połowniaka Czesława, s. Jana.
AIPN, 0194/1197, Akta osobowe Cygańskiego Alojzego, s. Franciszka.
AIPN, 0194/1346, Akta osobowe Duljasza Hipolita, s. Antoniego.
AIPN, 0194/1687, Akta osobowe Jakubowicza Mieczysława, s. Juliana.
AIPN, 0194/1771, Akta osobowe Stankiewiczza Włodzimierza, s. Tadeusza.
AIPN, 0194/1948, Akta osobowe Lelucha Jana, s. Stanisława.
AIPN, 0194/2242, Akta osobowe Grabka Andrzeja, s. Józefa.
AIPN, 0194/2535, Akta osobowe Mickiewiczza Artura, s. Bronisława.

- AIPN, 0194/2708, Akta osobowe Sikory Mariana, s. Pawła.
AIPN, 0194/2965, Akta osobowe Kolubca Jakuba, s. Stanisława.
AIPN, 0218/375, Akta osobowe Kubińskiego Kazimierza, s. Michała.
AIPN, 0218/1736, Akta osobowe Górskiego Mariana, s. Stanisława.
AIPN, 0218/2045, Akta osobowe Białka Kazimierza, s. Adama.
AIPN, 0218/3019, Akta osobowe Korycińskiego Tadeusza, s. Kazimierza.
AIPN, 0604/221, Akta osobowe Niciejewskiego Stanisława, s. Antoniego.
AIPN, 0604/289, Akta osobowe Szemiota Stanisława, s. Antoniego.
AIPN, 0604/423, Akta osobowe Anczury Józefa, s. Antoniego.
AIPN, 0604/594, Akta osobowe Fitalego Henryka, s. Józefa.
AIPN, 0604/597, Akta osobowe Maszary Mikołaja, s. Piotra.
AIPN, 0604/791, Akta osobowe Bytnera Jana, s. Józefa.
AIPN, 0604/794, Akta osobowe Szarszewskiego Wacława, s. Józefa.
AIPN, 0604/963, Akta osobowe Dojerskiego Henryka, s. Franciszka.
AIPN, 0604/1220, Akta osobowe Kopczyka Henryka, s. Jana.
AIPN, 0604/1279, t. 2, Akta osobowe Mańkowskiego Teodora, s. Jana.
AIPN, 0604/1364, Akta osobowe Jakubowskiego Zenona, s. Jana.
AIPN, 0604/1392, Akta osobowe Janusiewicza Stanisława, s. Wiktora.
AIPN, 0604/1507, Akta osobowe Ścisłka Bogdana, s. Mariana.
AIPN, 0604/1592, t. 1, Akta osobowe Dąbrowskiego Leona, s. Jana.
AIPN, 0604/1621, Akta osobowe Bąka Stanisława, s. Stanisława.
AIPN, 0604/2006, Akta osobowe Białego Antoniego, s. Franciszka.
AIPN, 0604/2012, Akta osobowe Szustera Ryszarda, s. Stanisława.
AIPN, 0866/238, Akta osobowe Gołębiewskiego Tadeusza, s. Mikołaja.
AIPN, 0942/79, Akta osobowe Milewskiego Wincentego, s. Jana.
AIPN, 0967/86, Akta osobowe Zimnickiego Jana, s. Jana.
AIPN, 01050/31, Akta osobowe Symby Henryka, s. Józefa.
AIPN, 01674/39, Akta osobowe Sandowskiego Filipa, s. Stanisława.
AIPN, 01703/96, Akta osobowe Kurzawczyka Stanisława, s. Stanisława.
AIPN, 02001/4, Akta osobowe Pożogi Władysława, s. Stanisława.
AIPN, 58/3, Akta osobowe Duszy Edwarda, s. Wincentego.
AIPN, 698/15, Akta osobowe Adamowicza Jana, s. Ignacego.
AIPN, 706/551, Akta osobowe Mroza Zdzisława, s. Jana.
AIPN, 709/919, Akta osobowe Chojnackiego Kazimierza, s. Piotra.
AIPN, 710/152, Akta osobowe Kolczyńskiego Romana, s. Franciszka.
AIPN, 710/332, Akta osobowe Ordon Tadeusza, s. Michała.
AIPN, 710/389, t. 1, Akta osobowe Dmytraka Czesława, s. Józefa.
AIPN, 710/380, Akta osobowe Kąckiego Augustyna, s. Franciszka.
AIPN, 710/385, Akta osobowe Marcinkowskiego Zenona, s. Jana.
AIPN, 710/445, Akta osobowe Czachorowskiego Adama, s. Wawrzyńca.
AIPN, 710/447, Akta osobowe Kozdry Józefa, s. Stanisława.
AIPN, 710/448, t. 1, Akta osobowe Stefanowskiego Stefana, s. Benedykta.
AIPN, 710/464, Akta osobowe Łukasiaka Stanisława, s. Władysława.
AIPN BU, 003088/10, Akta osobowe Krupskiego Mikołaja, s. Antoniego.

Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej Oddział w Białymstoku:

- AIPN Bi, 059/256, Akta osobowe Łabusa Stanisława, s. Szczepana.
AIPN Bi, 059/262, Akta osobowe Drąga Władysława, s. Andrzeja.

- AIPN Bi, 98/1817, Akta osobowe Hrynczyszyna Stefana, s. Jana.
AIPN Bi, 99/254, Akta osobowe Nowaka Feliksa, s. Ludwika.
AIPN Bi, 133/1504, Akta osobowe Lebedzińskiego Mikołaja, s. Eliasza.

Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej Delegatura w Bydgoszczy:

- AIPN By, 0122/4, Akta osobowe Adamowskiego Feliksa, s. Juliana.
AIPN By, 0122/34, Akta osobowe Bednarka Mieczysława, s. Józefa.
AIPN By, 0122/42, Akta osobowe Biegały Czesława, s. Wojciecha.
AIPN By, 0122/51, Akta osobowe Bilskiej Leokadii, c. Józefa.
AIPN By, 0122/64, Akta osobowe Borka Jana, s. Jana.
AIPN By, 0122/66, Akta osobowe Antoszewskiego Zenona, s. Kazimierza.
AIPN By, 0122/71, Akta osobowe Braciszewicza Pawła, s. Leona.
AIPN By, 0122/174, Akta osobowe Drewczyńskiego Władysława, s. Franciszka.
AIPN By, 0122/195, Akta osobowe Gabryelskiego Józefa, s. Adama.
AIPN By, 0122/210, Akta osobowe Grzyskiego Feliksa, s. Józefa.
AIPN By, 0122/213, Akta osobowe Joszczuka (Jaszczuka) Mikołaja, s. Bazylego.
AIPN By, 0122/214, Akta osobowe Kadura Edmunda, s. Antoniego.
AIPN By, 0122/227, Akta osobowe Jakubowskiego Zygmunta, s. Stanisława.
AIPN By, 0122/265, Akta osobowe Ligiejki Bolesława, s. Franciszka.
AIPN By, 0122/307, Akta osobowe Ollesza Aleksandra, s. Juliana.
AIPN By, 0122/346, Akta osobowe Pozorskiego Edwarda, s. Marcelego.
AIPN By, 0122/379, Akta osobowe Obuchowicza Czesława, s. Michała.
AIPN By, 0122/399, Akta osobowe Sadeckiego Bronisława, s. Teofila.
AIPN By, 0122/400, Akta osobowe Sakiewy Tadeusza, s. Ignacego.
AIPN By, 0122/403, Akta osobowe Sawy Jana, s. Stanisława.
AIPN By, 0122/416, Akta osobowe Sławińskiego Jana, s. Jana.
AIPN By, 0122/445, Akta osobowe Strembskiego Stanisława, s. Michała.
AIPN By, 0122/474, Akta osobowe Szulajewa Jerzego, s. Michała.
AIPN By, 0122/518, Akta osobowe Wieszaczewskiego Henryka, s. Wacława.
AIPN By, 0122/562, Akta osobowe Znajkiewicza Kazimierza, s. Aleksandra.
AIPN By, 0122/568, Akta osobowe Żurawicza Zygmunta, s. Walentego.
AIPN By, 0122/602, Akta osobowe Bassaka Jana, s. Juliana.
AIPN By, 0122/612, Akta osobowe Bekierza Edmunda, s. Franciszka.
AIPN By, 0122/706, Akta osobowe Czarnobrodzkiego Leona, s. Jerzego (Szyi).
AIPN By, 0122/740, Akta osobowe Doli Alfonsa, s. Pawła.
AIPN By, 0122/815, Akta osobowe Gerkego Roberta, s. Rudolfa.
AIPN By, 0122/816, Akta osobowe Gebła Karola, s. Mieczysława.
AIPN By, 0122/830, Akta osobowe Gieraka Michała, s. Macieja.
AIPN By, 0122/843, Akta osobowe Gidzgiera Mieczysława, s. Adama.
AIPN By, 0122/880, Akta osobowe Grabiasa Stanisława, s. Wojciecha.
AIPN By, 0122/905, Akta osobowe Grupki Lucjana, s. Stefana.
AIPN By, 0122/908, Akta osobowe Gucmana Władysława, s. Roberta.
AIPN By, 0122/934, Akta osobowe Hajdusiewicz Heleny, c. Pawła.
AIPN By, 0122/939, Akta osobowe Halewskiego (Hellera) Bolesława, s. Józefa.
AIPN By, 0122/958, Akta osobowe Izydorcza Longina, s. Andrzeja.
AIPN By, 0122/982, Akta osobowe Janka Jana, s. Antoniego.
AIPN By, 0122/997, Akta osobowe Janowczyka Karola, s. Franciszka.
AIPN By, 0122/1092, Akta osobowe Kazneckiego Stanisława, s. Mariana.

- AIPN By, 0122/1152, Akta osobowe Kołodziejskiego Zenona, s. Romana.
- AIPN By, 0122/1225, Akta osobowe Krasieńskiego Zygmunta, s. Stanisława.
- AIPN By, 0122/1246, Akta osobowe Krupiaka Stanisława, s. Franciszka.
- AIPN By, 0122/1248, Akta osobowe Kruszyny Władysława, s. Michaliny.
- AIPN By, 0122/1302, Akta osobowe Kwiatkowskiego Kazimierza, s. Aleksandra.
- AIPN By, 0122/1319, Akta osobowe Kwefela Henryka, s. Władysława.
- AIPN By, 0122/1333, Akta osobowe Lasonia Jana, s. Piotra.
- AIPN By, 0122/1435, Akta osobowe Maciejewskiego Stanisława, s. Franciszka.
- AIPN By, 0122/1449, Akta osobowe Majchrowicza Władysława, s. Józefa.
- AIPN By, 0122/1500, Akta osobowe Mejznera Antoniego, s. Antoniego.
- AIPN By, 0122/1506, Akta osobowe Michalaka Romana, s. Jana.
- AIPN By, 0122/1521, Akta osobowe Markowicza Chaima, s. Arona.
- AIPN By, 0122/1522, Akta osobowe Markowskiego Stefana, s. Stanisława.
- AIPN By, 0122/1523, Akta osobowe Marmola Stanisława, s. Józefa.
- AIPN By, 0122/1535, Akta osobowe Matosza Aleksandra, s. Stanisława.
- AIPN By, 0122/1621, Akta osobowe Niewiadomskiego Zygmunta, s. Kazimierza.
- AIPN By, 0122/1672, Akta osobowe Paternogi Mieczysława, s. Antoniego.
- AIPN By, 0122/1691, Akta osobowe Pietraszkiewicza Aleksandra, s. Teodora.
- AIPN By, 0122/1706, Akta osobowe Płoszczyńskiego Kazimierza, s. Wojciecha.
- AIPN By, 0122/1735, Akta osobowe Przezorskiego Eugeniusza, s. Kazimierza.
- AIPN By, 0122/1767, Akta osobowe Rączki Mieczysława, s. Piotra.
- AIPN By, 0122/1793, Akta osobowe Roszkowskiego Tadeusza, s. Józefa.
- AIPN By, 0122/1816, Akta osobowe Rycaja Tadeusza, s. Jana.
- AIPN By, 0122/1949, Akta osobowe Szarwasa Henryka, s. Stanisława.
- AIPN By, 0122/2094, Akta osobowe Wiśniewskiego Stanisława, s. Stanisława.
- AIPN By, 0122/2156, Akta osobowe Zagrabskiego Franciszka, s. Juliana.
- AIPN By, 0122/2164, Akta osobowe Zapieca Kazimierza, s. Bolesława.
- AIPN By, 0122/2197, Akta osobowe Popławskiego Teodora, s. Adama.
- AIPN By, 0122/2210, Akta osobowe Ziółkowskiego Jana, s. Wincentego.
- AIPN By, 0122/2246, Akta osobowe Brochockiego Jana, s. Aleksandra.
- AIPN By, 0122/2265, Akta osobowe Kaczora Eugeniusza, s. Stefana.
- AIPN By, 0122/2292, Akta osobowe Łassy Alojzego, s. Franciszka.
- AIPN By, 0122/2413, Akta osobowe Błaszczyka Jerzego, s. Jana.
- AIPN By, 0122/2431, Akta osobowe Kielbusa Tomasza, s. Józefa.
- AIPN By, 0122/2469, Akta osobowe Dorlicha Jana (Jakuba), s. Michała.
- AIPN By, 0122/2493, Akta osobowe Skowrońskiego Jana, s. Antoniego.
- AIPN By, 0122/2542, Akta osobowe Przybyły Mariana, s. Józefa.
- AIPN By, 0122/2582, Akta osobowe Mazurkiewicza Czesława, s. Władysława.
- AIPN By, 0122/2602, Akta osobowe Rutkiewicza Edwarda, s. Władysława.
- AIPN By, 0122/2607, Akta osobowe Białokozowicza Jana, s. Wincentego.
- AIPN By, 0122/2669, Akta osobowe Korsaka Piotra, s. Michała.
- AIPN By, 0122/2703, Akta osobowe Majewskiego Jana, s. Michała.
- AIPN By, 0122/2767, Akta osobowe Szulca Franciszka, s. Wojciecha.
- AIPN By, 0122/2801, Akta osobowe Michnika Władysława, s. Teodora.
- AIPN By, 0122/2803, Akta osobowe Rybkowskiego Bogumiła, s. Jana.
- AIPN By, 0122/2804, Akta osobowe Kielbasińskiego Edwarda, s. Edwarda.
- AIPN By, 0122/2805, Akta osobowe Kłosa Franciszka, s. Antoniego.
- AIPN By, 0122/2808, Akta osobowe Piotrowskiego Edmunda, s. Wawrzyńca.

- AIPN By, 0122/2814, Akta osobowe Hurynia Ryszarda, s. Aleksandra.
AIPN By, 0122/2820, Akta osobowe Domańskiego Stanisława, s. Konstantego.
AIPN By, 0122/2836, Akta osobowe Musiała Władysława, s. Andrzeja.
AIPN By, 0122/2862, Akta osobowe Sercowa Czesława, s. Michała.
AIPN By, 0122/2866, Akta osobowe Gałęzowskiego Kazimierza, s. Stefana.
AIPN By, 0122/2886, Akta osobowe Łaniewskiego Józefa, s. Władysława.
AIPN By, 0122/2906, Akta osobowe Zajdlera Władysława, s. Jana.
AIPN By, 0122/2920, Akta osobowe Krupienicza Filipa, s. Andrzeja.
AIPN By, 0122/2921, Akta osobowe Kwiatkowskiego Władysława, s. Jana.
AIPN By, 0122/2925, Akta osobowe Remsaka Józefa, s. Andrzeja.
AIPN By, 0122/2944, Akta osobowe Grudzieckiego Kazimierza, s. Feliksa.
AIPN By, 0122/2946, Akta osobowe Kotarskiego Kazimierza, s. Stanisława.
AIPN By, 0122/2948, Akta osobowe Kurylaka Józefa, s. Andrzeja.
AIPN By, 0122/2954, Akta osobowe Paszkiewiczza Jana, s. Stefana.
AIPN By, 0122/2959, Akta osobowe Kaźmierczaka Leona, s. Józefa.
AIPN By, 0122/2961, Akta osobowe Frączka Michała, s. Ignacego.
AIPN By, 0122/2972, Akta osobowe Ratusińskiego Adolfa, s. Stanisława.
AIPN By, 0122/2991, Akta osobowe Borowiaka Jana, s. Wojciecha.
AIPN By, 0122/3089, Akta osobowe Mądrzejowskiego Bronisława, s. Juliana.
AIPN By, 0122/3095, Akta osobowe Kolaszewskiego Mieczysława, s. Antoniego.
AIPN By, 0122/3098, Akta osobowe Michałowskiego Jana, s. Andrzeja.
AIPN By, 0122/3099, Akta osobowe Nawotki Stanisława, s. Jana.
AIPN By, 0122/3100, Akta osobowe Strączkowskiego Franciszka, s. Ludwika.
AIPN By, 0122/3107, Akta osobowe Sadowskiego Henryka, s. Teodora.
AIPN By, 0122/3108, Akta osobowe Żbikowskiego Kazimierza, s. Michała.
AIPN By, 0122/3109, Akta osobowe Trzebuniaka Stanisława, s. Andrzeja.
AIPN By, 0122/3116, Akta osobowe Ratajczyka Stanisława, s. Stanisława.
AIPN By, 0122/3122, Akta osobowe Podlubnego Wincentego, s. Juliana.
AIPN By, 0122/3126, Akta osobowe Ciesielskiego Władysława, s. Konstantego.
AIPN By, 0122/3131, Akta osobowe Kortusa Czesława, s. Leonarda.
AIPN By, 0122/3132, Akta osobowe Koprowskiego Jerzego, s. Józefa.
AIPN By, 0122/3134, Akta osobowe Kaźmierowskiego Lucjana, s. Stanisława.
AIPN By, 0122/3142, Akta osobowe Wiki Alojzego, s. Andrzeja.
AIPN By, 0122/3145, Akta osobowe Bylera Stanisława, s. Andrzeja.
AIPN By, 0122/3152, Akta osobowe Piaseckiego Albina, s. Izydora.
AIPN By, 0122/3154, Akta osobowe Piotrowskiego Mariana, s. Franciszka.
AIPN By, 0122/3157, Akta osobowe Sadowskiego Mieczysława, s. Bernarda.
AIPN By, 0122/3165, Akta osobowe Januszewskiego Władysława, s. Jana.
AIPN By, 0122/3167, Akta osobowe Langego Czesława, s. Wiktora.
AIPN By, 0122/3168, Akta osobowe Łukasiewiczza Józefa, s. Stanisława.
AIPN By, 0122/3170, Akta osobowe Malinowskiego Andrzeja, s. Szczepana.
AIPN By, 0122/3174, Akta osobowe Tomaszewskiego Jana, s. Franciszka.
AIPN By, 0122/3181, Akta osobowe Dobielskiego Piotra, s. Józefa.
AIPN By, 0122/3183, Akta osobowe Jaworskiego Stanisława, s. Józefa.
AIPN By, 0122/3194, Akta osobowe Gębary Adolfa, s. Jana.
AIPN By, 0122/3214, Akta osobowe Segatyńskiego Jana, s. Stefana.
AIPN By, 0122/3215, Akta osobowe Sucharskiego Jerzego, s. Wacława.
AIPN By, 0122/3223, Akta osobowe Wojciechowskiego Lecha, s. Piotra.

- AIPN By, 0122/3231, Akta osobowe Filipiaka Tadeusza, s. Michała.
- AIPN By, 0122/3235, Akta osobowe Woźniaka Leona, s. Władysława.
- AIPN By, 0122/3236, Akta osobowe Skorupskiego Ryszarda, s. Zygmunta.
- AIPN By, 0122/3249, Akta osobowe Kusza Jana, s. Jana.
- AIPN By, 0122/3251, Akta osobowe Przybylińskiego Tadeusza, s. Stanisława.
- AIPN By, 0122/3253, Akta osobowe Wesołowskiego Antoniego, s. Jakuba.
- AIPN By, 0122/3269, Akta osobowe Ślifierza Kazimierza, s. Franciszka.
- AIPN By, 0122/3287, Akta osobowe Linkego Mariana, s. Ryszarda.
- AIPN By, 0122/3288, Akta osobowe Chwiałkowskiego Jana, s. Jana.
- AIPN By, 0122/3291, Akta osobowe Elminowskiego Franciszka, s. Władysława.
- AIPN By, 0122/3308, Akta osobowe Barczewskiego Lecha, s. Antoniego.
- AIPN By, 0122/3316, Akta osobowe Kośmidera Jana, s. Ludwika.
- AIPN By, 0122/3323, Akta osobowe Góreckiego Jerzego, s. Waleriana.
- AIPN By, 0122/3335, Akta osobowe Skibińskiego Henryka, s. Franciszka.
- AIPN By, 0122/3343, Akta osobowe Hałwy Jerzego, s. Franciszka.
- AIPN By, 0122/3365, Akta osobowe Rybackiego Leonarda, s. Bolesława.
- AIPN By, 0122/3383, Akta osobowe Wójciaka Antoniego, s. Ignacego.
- AIPN By, 0122/3411, Akta osobowe Sobczaka Jerzego, s. Józefa.
- AIPN By, 0122/3413, Akta osobowe Sulińskiego Jarosława, s. Adolfa.
- AIPN By, 0122/3422, Akta osobowe Bomby Stanisława, s. Edwarda.
- AIPN By, 0122/3426, Akta osobowe Faleńczyka Zbigniewa, s. Franciszka.
- AIPN By, 0122/3429, Akta osobowe Golimowskiego Stanisława, s. Stanisława.
- AIPN By, 0122/3431, Akta osobowe Grobelnego Michała, s. Ignacego.
- AIPN By, 0122/3435, Akta osobowe Kipczaka Władysława, s. Stanisława.
- AIPN By, 0122/3438, Akta osobowe Mańkowskiego Edwarda, s. Jana.
- AIPN By, 0122/3440, Akta osobowe Mrozika Dionizego, s. Antoniego.
- AIPN By, 0122/3441, Akta osobowe Nadolskiego Edwarda, s. Ignacego.
- AIPN By, 0122/3445, Akta osobowe Piechowiaka Cezarego, s. Wincentego.
- AIPN By, 0122/3468, Akta osobowe Szumachera Konrada, s. Ambrożego.
- AIPN By, 0122/3470, Akta osobowe Witkowskiego Stefana, s. Mikołaja.
- AIPN By, 0122/3473, Akta osobowe Wojtasa Mariana, s. Władysława.
- AIPN By, 0122/3475, Akta osobowe Staniszewskiego Adama, s. Piotra.
- AIPN By, 0122/3481, Akta osobowe Perka Jerzego, s. Stanisława.
- AIPN By, 0122/3484, Akta osobowe Szajbego Krzysztofa, s. Pawła.
- AIPN By, 0122/3493, Akta osobowe Koterskiego Ryszarda, s. Ludwika.
- AIPN By, 0122/3498, Akta osobowe Rascha Marka, s. Teodora.
- AIPN By, 0122/3502, Akta osobowe Wiśniewskiego Czesława, s. Antoniego.
- AIPN By, 0122/3507, Akta osobowe Cupryniaka Janusza, s. Klemensa.
- AIPN By, 0122/3511, Akta osobowe Gonsierowskiego Adama, s. Brunona.
- AIPN By, 0122/3523, Akta osobowe Pietrewicza Lidiusza, s. Eugeniusza.
- AIPN By, 0122/3539, Akta osobowe Szczodrowskiego Andrzeja, s. Edmunda.
- AIPN By, 0122/3540, Akta osobowe Wasielewskiego Andrzeja, s. Stanisława.
- AIPN By, 0122/3543, Akta osobowe Wardzińskiego Andrzeja, s. Władysława.
- AIPN By, 0122/3544, Akta osobowe Walkowskiego Ryszarda, s. Ireneusza.
- AIPN By, 0122/3548, Akta osobowe Sitkowskiego Jana, s. Alojzego.
- AIPN By, 0122/3550, Akta osobowe Gryza Tadeusza, s. Antoniego.
- AIPN By, 0122/3560, Akta osobowe Leszkiewicza Grzegorza, s. Stefana.
- AIPN By, 0134/1, Akta osobowe Goździewskiego Stanisława, s. Stanisława.

- AIPN By, 0134/4, Akta osobowe Kruszyńskiego Jana, s. Stefana.
AIPN By, 0134/14, Akta osobowe Majewskiego Stanisława, s. Jana.
AIPN By, 0134/29, Akta osobowe Lubeckiego Józefa, s. Jana.
AIPN By, 0134/49, Akta osobowe Gotowicza Eugeniusza, s. Franciszka.
AIPN By, 0134/50, Akta osobowe Dwojaczego Jana, s. Mieczysława.
AIPN By, 0134/55, Akta osobowe Szymczaka Andrzeja, s. Jana.
AIPN By, 0134/57, Akta osobowe Urbańskiego Andrzeja, s. Ignacego.
AIPN By, 0134/72, Akta osobowe Pietruchy Kazimierza, s. Józefa.
AIPN By, 0134/83, Akta osobowe Czernielewskiego Czesława, s. Józefa.
AIPN By, 0134/111, Akta osobowe Gryza Jana, s. Józefa.
AIPN By, 0134/120, Akta osobowe Szymańskiego Jana, s. Stanisława.
AIPN By, 0134/123, Akta osobowe Szweda Edwarda, s. Jana.
AIPN By, 0134/127, Akta osobowe Zaborowskiego Zygmunta, s. Marcina.
AIPN By, 0134/129, Akta osobowe Wypijewskiego Józefa, s. Antoniego.
AIPN By, 0134/138, Akta osobowe Różyckiego Mieczysława, s. Franciszka.
AIPN By, 0134/142, Akta osobowe Rożki Władysława, s. Mikołaja.
AIPN By, 0134/176, Akta osobowe Guzika Tadeusza, s. Jana.
AIPN By, 0134/186, Akta osobowe Kopani Stanisława, s. Jana.
AIPN By, 0134/200, Akta osobowe Kaflińskiego Tadeusza, s. Walentego.
AIPN By, 0134/214, Akta osobowe Kańczugowskiego Władysława, s. Tomasza.
AIPN By, 0134/298, Akta osobowe Stasiaka Leona, s. Franciszka.
AIPN By, 0134/336, Akta osobowe Stefańczyka Walentego, s. Andrzeja.
AIPN By, 0134/343, Akta osobowe Władyki Jana, s. Michała.
AIPN By, 0134/362, Akta osobowe Jankiewicza Adama, s. Jana.
AIPN By, 0134/451, Akta osobowe Szymańskiego Leona, s. Ignacego.
AIPN By, 0134/514, Akta osobowe Juchacza Włodzimierza, s. Henryka.
AIPN By, 0134/528, Akta osobowe Olkiewicza Jana, s. Edmunda.
AIPN By, 0134/535, Akta osobowe Adamczewskiego Władysława, s. Stefana.
AIPN By, 0134/536, Akta osobowe Banasiaka Antoniego, s. Władysława.
AIPN By, 0134/540, Akta osobowe Jędrzejczaka Andrzeja, s. Leona.
AIPN By, 0134/545, Akta osobowe Skuza Tadeusza, s. Antoniego.
AIPN By, 0134/551, Akta osobowe Bieńkowskiego Zdzisława, s. Mateusza.
AIPN By, 0134/560, Akta osobowe Gajewskiego Edwarda, s. Stefana.
AIPN By, 0134/562, Akta osobowe Jankowskiego Adama, s. Eugeniusza.
AIPN By, 0134/564, Akta osobowe Jatczaka Jerzego, s. Zygmunta.
AIPN By, 0134/567, Akta osobowe Kanafy Jacka, s. Tadeusza.
AIPN By, 0134/570, Akta osobowe Góralczyka Wacława, s. Walentego.
AIPN By, 0134/571, Akta osobowe Grzelaka Bogusława, s. Józefa.
AIPN By, 0134/574, Akta osobowe Kaczorowskiego Zenona, s. Zenona.
AIPN By, 0134/577, Akta osobowe Mikołajczaka Ryszarda, s. Bronisława.
AIPN By, 0134/580, Akta osobowe Łowickiego Mariana, s. Henryka.
AIPN By, 0134/581, Akta osobowe Lubeckiego Józefa, s. Józefa.
AIPN By, 0134/589, Akta osobowe Predygiera Wojciecha, s. Henryka.
AIPN By, 0134/594, Akta osobowe Rudnickiego Zenona, s. Adama.
AIPN By, 0134/596, Akta osobowe Siewierskiego Wiesława, s. Stanisława.
AIPN By, 0134/598, Akta osobowe Stolarka Mariana, s. Edwarda.
AIPN By, 0135/2, Akta osobowe Kozłowskiego Stefana, s. Stefana.
AIPN By, 0135/8, Akta osobowe Błaszaka Janusza, s. Adama.

- AIPN By, 0135/24, Akta osobowe Zielińskiego Bolesława, s. Szczepana.
AIPN By, 0135/34, Akta osobowe Kozłowskiego Jerzego, s. Kazimierza.
AIPN By, 0135/35, Akta osobowe Wasilewskiego Zygmunta, s. Henryka.
AIPN By, 0135/46, Akta osobowe Synoradzkiego Zbigniewa, s. Czesława.
AIPN By, 0135/96, Akta osobowe Cieszyńskiego Henryka, s. Alojzego.
AIPN By, 0135/101, Akta osobowe Molendy Edmunda, s. Andrzeja.
AIPN By, 0135/129, Akta osobowe Czerwińskiego Stefana, s. Floriana.
AIPN By, 0135/125, Akta osobowe Linki Zenona, s. Władysława.
AIPN By, 0135/132, Akta osobowe Zielenkiewicza Romana, s. Henryka.
AIPN By, 0135/138, Akta osobowe Wątroby Henryka, s. Jana.
AIPN By, 0135/139, Akta osobowe Klonowskiego Piotra, s. Wacława.
AIPN By, 0135/150, Akta osobowe Szargaly Mieczysława, s. Józefa.
AIPN By, 0135/151, Akta osobowe Bajęńskiego Włodzimierza, s. Bernarda.
AIPN By, 0135/156, Akta osobowe Brochockiego Mieczysława, s. Jana.
AIPN By, 0135/160, Akta osobowe Cyzmana Kazimierza, s. Czesława.
AIPN By, 0135/161, Akta osobowe Dudy Jana, s. Stanisława.
AIPN By, 0135/165, Akta osobowe Grobelskiego Krzysztofa, s. Tadeusza.
AIPN By, 0135/177, Akta osobowe Kuczyńskiego Tadeusza, s. Andrzeja.
AIPN By, 0135/178, Akta osobowe Liśkiewicza Ryszarda, s. Józefa.
AIPN By, 0135/179, Akta osobowe Lipińskiego Jana, s. Edwarda.
AIPN By, 0135/180, Akta osobowe Lewandowskiego Mirosława, s. Bronisława.
AIPN By, 0135/181, Akta osobowe Lagockiego Stefana, s. Jerzego.
AIPN By, 0135/189, Akta osobowe Ochmańskiego Zbyszka, s. Bolesława.
AIPN By, 0135/195, Akta osobowe Radzewicza Lecha, s. Tadeusza.
AIPN By, 0135/196, Akta osobowe Rosta Grzegorza, s. Kazimierza.
AIPN By, 0135/197, Akta osobowe Sadowskiego Józefa, s. Józefa.
AIPN By, 0135/201, Akta osobowe Stanaszka Bronisława, s. Antoniego.
AIPN By, 0135/210, Akta osobowe Tycińskiego Ryszarda, s. Stanisława.
AIPN By, 0135/215, Akta osobowe Zaostrówcewa Jerzego, s. Stanisława.
AIPN By, 0135/220, Akta osobowe Barańskiego Franciszka, s. Józefa.
AIPN By, 0135/222, Akta osobowe Bogaleckiego Bogdana, s. Hipolita.
AIPN By, 0135/223, Akta osobowe Bosowicza Ryszarda, s. Leona.
AIPN By, 0135/226, Akta osobowe Dąbrowskiego Adama, s. Leopolda.
AIPN By, 0135/232, Akta osobowe Gawrońskiego Eugeniusza, s. Józefa.
AIPN By, 0135/236, Akta osobowe Hejnowicza Janusza, s. Kazimierza.
AIPN By, 0135/237, Akta osobowe Hofmana Lesława, s. Józefa.
AIPN By, 0135/240, Akta osobowe Jedkiego Jerzego, s. Mariana.
AIPN By, 0135/241, Akta osobowe Kaczyńskiego Andrzeja, s. Józefa.
AIPN By, 0135/246, Akta osobowe Kuczковского Marka, s. Konstantego.
AIPN By, 0135/247, Akta osobowe Leszczyńskiego Andrzeja, s. Antoniego.
AIPN By, 0135/252, Akta osobowe Mazura Jana, s. Tadeusza.
AIPN By, 0135/255, Akta osobowe Misza Henryka, s. Henryka.
AIPN By, 0135/258, Akta osobowe Oskwarka Zdzisława, s. Andrzeja.
AIPN By, 0135/261, Akta osobowe Porazińskiego Zbigniewa, s. Jana.
AIPN By, 0135/267, Akta osobowe Robaczewskiego Jerzego, s. Edmunda.
AIPN By, 0135/269, Akta osobowe Składanowskiego Henryka, s. Henryka.
AIPN By, 0135/279, Akta osobowe Zaborskiego Jerzego, s. Jerzego.
AIPN By, 0135/282, Akta osobowe Góreckiego Jana, s. Walentego.

- AIPN By, 0135/283, Akta osobowe Konona Jerzego, s. Franciszka.
AIPN By, 0135/290, Akta osobowe Żurawika Kazimierza, s. Władysława.
AIPN By 0135/293, Akta osobowe Kolbowicza Mariana, s. Bolesława.
AIPN By 0135/295, Akta osobowe Matysa Ryszarda, s. Feliksa.
AIPN By, 0135/296, Akta osobowe Matyjasika Andrzeja, s. Romana.
AIPN By, 0135/321, Akta osobowe Sobiechowskiego Dionizego, s. Maksymiliana.
AIPN By, 0135/345, Akta osobowe Hoffmana Antoniego, s. Wincentego.
AIPN By, 0135/362, Akta osobowe Czarneckiego Pawła, s. Antoniego.
AIPN By, 0135/364, Akta osobowe Klonowskiej Wiktorii, c. Leona.
AIPN By, 0135/366, Akta osobowe Palińskiego Józefa, s. Jana.
AIPN By, 0135/374, Akta osobowe Lewandowskiego Grzegorza, s. Władysława.
AIPN By, 0135/391, Akta osobowe Jaranowskiego Edmunda, s. Alfonsa.
AIPN By, 0135/399, Akta osobowe Wiącka Kazimierza, s. Kazimierza.
AIPN By, 0135/405, Akta osobowe Górnego Ryszarda, s. Edwarda.
AIPN By, 0135/407, Akta osobowe Grabowskiego Zbigniewa, s. Stanisława.
AIPN By, 0135/436, Akta osobowe Zielińskiego Ryszarda, s. Bolesława.
AIPN By, 90/4024, Akta osobowe Silawki Józefa, s. Feliksa.
AIPN By, 90/4796, Akta osobowe Wietchego Leona, s. Marcina.
AIPN By, 90/5509, Akta osobowe Wójcika Stanisława, s. Franciszka.
AIPN By, 90/5564, Akta osobowe Kulikowskiego Antoniego, s. Antoniego.
AIPN By, 90/6099, Akta osobowe Detmera Jana, s. Jana.
AIPN By, 90/6128, Akta osobowe Olkowskiego Henryka, s. Stanisława.
AIPN By, 90/6170, Akta osobowe Kielbaśńskiego Henryka, s. Edwarda.
AIPN By, 90/6218, Akta osobowe Maciejewskiego Władysława, s. Stanisława.
AIPN By, 90/6243, Akta osobowe Mileja Edwarda, s. Józefa.
AIPN By, 90/6245, Akta osobowe Piórkowskiego Kazimierza, s. Antoniego.
AIPN By, 90/6428, Akta osobowe Świerczyńskiego Stanisława, s. Józefa.
AIPN By, 90/6440, Akta osobowe Barana Pawła, s. Aleksandra.
AIPN By, 194/80, Akta osobowe Gorzechowskiego Tadeusza, s. Leopolda.
AIPN By, 194/119, Akta osobowe Żyjewskiego Romana, s. Wincentego.
AIPN By, 194/492, Akta osobowe Brzuszczaka Leona, s. Stanisława.
AIPN By, 194/650, Akta osobowe Dawidowicza Edwarda, s. Jana.
AIPN By, 194/719, Akta osobowe Dudy Edwarda, s. Wojciecha.
AIPN By, 194/790, Akta osobowe Filipskiego Franciszka, s. Józefa.
AIPN By, 194/1036, Akta osobowe Chodania Michała, s. Jana.
AIPN By, 194/1128, Akta osobowe Janickiego Jana, s. Tomasza.
AIPN By, 194/1156, Akta osobowe Januszaka Stanisława, s. Franciszka.
AIPN By, 194/1209, Akta osobowe Jezierskiego Karola, s. Jacentego.
AIPN By, 194/1627, Akta osobowe Kulińskiego Zygmunta, s. Stanisława.
AIPN By, 194/2222, Akta osobowe Orłowskiego Leonarda, s. Stanisława.
AIPN By, 194/2572, Akta osobowe Rosińskiego Zygmunta, s. Jana.
AIPN By, 194/2579, Akta osobowe Rozborskiego Bronisława, s. Józefa.
AIPN By, 194/2654, Akta osobowe Sadokierskiego Stanisława, s. Piotra.
AIPN By, 194/2764, Akta osobowe Śnieżawskiego Bolesława, s. Antoniego.
AIPN By, 194/2765, Akta osobowe Śnieżawskiego Leonarda, s. Antoniego.
AIPN By, 194/2916, Akta osobowe Sykuta Stefana, s. Jakuba.
AIPN By, 194/2970, Akta osobowe Stelmaszyka Stanisława, s. Józefa.
AIPN By, 194/3112, Akta osobowe Turkiewicza Włodzimierza, s. Mikołaja.

- AIPN By, 194/3368, Akta osobowe Wołosa Tadeusza, s. Ludwika.
AIPN By, 194/3405, Akta osobowe Wysoczyńskiego Mieczysława, s. Stanisława.
AIPN By, 194/3600, Akta osobowe Białka Henryka, s. Stanisława.
AIPN By, 194/3632, Akta osobowe Smagi Aleksandra, s. Antoniego.
AIPN By, 194/3638, Akta osobowe Żbikowskiego Eugeniusza, s. Zygmunta.
AIPN By, 195/182, Akta osobowe Olejnika Józefa, s. Wincentego.
AIPN By, 296/408, Akta osobowe Tkacza Stanisława, s. Franciszka.
AIPN By, 306/24, Akta osobowe Kowalika Józefa, s. Bernarda.
AIPN By, 306/41, Akta osobowe Pokrzywca Stanisława, s. Jana.
AIPN By, 306/45, Akta osobowe Różyckiego Bogumiła, s. Bernarda.
AIPN By, 306/54, Akta osobowe Szczublewskiego Kazimierza, s. Aleksego.
AIPN By, 314/3, Akta osobowe Bieniewicza Grzegorza, s. Jana.
AIPN By, 314/4, Akta osobowe Bocia Mieczysława, s. Aleksandra.
AIPN By, 314/21, Akta osobowe Kmiecika Stanisława, s. Andrzeja.
AIPN By, 314/28, Akta osobowe Lipińskiego Bogdana, s. Władysława.
AIPN By, 314/41, Akta osobowe Rybaka Eugeniusza, s. Stefana.
AIPN By, 314/48, Akta osobowe Tarnowskiego Kazimierza, s. Czesława.
AIPN By, 314/57, Akta osobowe Wtulicha Waldemara, s. Stanisława.
AIPN By, 315/3, Akta osobowe Haufy Henryka, s. Andrzeja.
AIPN By, 315/21, Akta osobowe Ługowskiego Janusza, s. Tadeusza.
AIPN By, 315/25, Akta osobowe Jocka Sylwestra, s. Ludwika.
AIPN By, 315/26, Akta osobowe Kierskiego Wirginusza, s. Stanisława.
AIPN By, 315/27, Akta osobowe Ropińskiego Henryka, s. Jana.
AIPN By, 315/30, Akta osobowe Dulęby Mariana, s. Wacława.
AIPN By, 315/33, Akta osobowe Grobelnego Henryka, s. Kazimierza.
AIPN By, 315/136, Akta osobowe Wiśniewskiego Jerzego, s. Kazimierza.
AIPN By, 315/147, Akta osobowe Zapęckiego Piotra, s. Józefa.
AIPN By, 315/202, Akta osobowe Banasiaka Jerzego, s. Antoniego.
AIPN By, 315/206, Akta osobowe Adamczyka Zdzisława, s. Józefa.
AIPN By, 315/211, Akta osobowe Gorzyckiego Jana, s. Czesława.
AIPN By, 315/221, Akta osobowe Stempińskiego Czesława, s. Sylwestra.
AIPN By, 315/239, Akta osobowe Szymczaka Wojciecha, s. Jana.
AIPN By, 315/248, Akta osobowe Chedy Jerzego, s. Jana.
AIPN By, 315/257, Akta osobowe Górskiego Jerzego, s. Antoniego.
AIPN By, 315/260, Akta osobowe Iwińskiego Wiesława, s. Stefana.
AIPN By, 315/281, Akta osobowe Borowego Marka, s. Napoleona.
AIPN By, 315/286, Akta osobowe Muszaliaka Wiesława, s. Zdzisława.
AIPN By, 315/311, Akta osobowe Rutkowskiego Edwarda, s. Szczepana.
AIPN By, 315/324, Akta osobowe Stockiego Ryszarda, s. Franciszka.
AIPN By, 315/325, Akta osobowe Taraska Kazimierza, s. Władysława.
AIPN By, 315/328, Akta osobowe Aranowskiego Ryszarda, s. Władysława.
AIPN By, 315/363, Akta osobowe Jankowskiego Kazimierza, s. Ignacego.
AIPN By, 324/4, Akta osobowe Bardadyna Aleksandra, s. Józefa.
AIPN By, 325/3, Akta osobowe Banaszczyka Zygmunta, s. Michała.
AIPN By, 441/60, Akta osobowe Zagrabskiego Jana, s. Franciszka.
AIPN By, 441/70, Akta osobowe Skupienia Konstantego, s. Wincentego.
AIPN By, 441/106, Akta osobowe Zająca Wacława, s. Józefa.
AIPN By, 457/6, Akta osobowe Bienkowskiego Krzysztofa, s. Zdzisława.
AIPN By, 457/52, Akta osobowe Gwiazdowskiego Ireneusza, s. Hipolita.

AIPN By, 457/43, Akta osobowe Hanuszewskiej Krystyny, c. Bernarda.
AIPN By, 472/460, Akta osobowe Flisa Kazimierza, s. Walentego.
AIPN By, 472/69, Akta osobowe Miklewskiego Mieczysława, s. Jana.
AIPN By, 472/514, Akta osobowe Kazimierskiego Bonifacego, s. Feliksa.
AIPN By, 473/3, Akta osobowe Lewandowskiego Aleksandra, s. Jana.
AIPN By, 473/8, Akta osobowe Grochowskiego Zygmunta, s. Alfonsa.
AIPN By, 497/51, Akta osobowe Mikołajczyka Stefana, s. Jana.

Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej Oddział w Gdańsku:

AIPN Gd, 214/905, Akta osobowe Strelczuka Jerzego, s. Mikołaja.

Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej Oddział w Katowicach:

AIPN Ka, 0227/29, Akta osobowe Birnbacha Stefana, s. Józefa.
AIPN Ka, 0227/511, Akta osobowe Maciejewskiego Edwarda, s. Wacława.

Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej Oddział w Krakowie:

AIPN Kr, 057/1615, Akta osobowe Śmiechowskiego Stefana, s. Wincentego.
AIPN Kr, 057/1942, Akta osobowe Zdrojewskiego Waleriana, s. Waleriana.
AIPN Kr, 059/255, Akta osobowe Lechowskiego Stanisława, s. Stefana.
AIPN Kr, 072/286, Akta osobowe Łukasiewicza Kazimierza, s. Karola.
AIPN Kr, 072/4098, Akta osobowe Ragła Jana, s. Stefana.
AIPN Kr, 081/1217, Akta osobowe Jakubowskiego Ignacego, s. Wincentego.
AIPN Kr, 0158/3, Akta osobowe Gibskiego Jana, s. Tomasza.
AIPN Kr, 0161/13, Akta osobowe Andrusiewicza Tadeusza, s. Maksymiliana.
AIPN Kr, 0194/3874, Akta osobowe Pawłowskiego Piotra, s. Jana.
AIPN Kr, 0194/6762, Akta osobowe Letmanowskiego Edwarda, s. Karola.

Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej Oddział w Lublinie:

AIPN Lu, 028/1163, Akta osobowe Popowskiego Marka, s. Jana.
AIPN Lu, 0211/3542, Akta osobowe Szewczyka Otokara, s. Wiktora.

Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej Oddział w Łodzi:

AIPN Ld, 0269/13, Akta osobowe Studzińskiego Bogumiła, s. Romana.

Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej Oddział w Poznaniu:

AIPN Po, 059/7125, Akta osobowe Zaskiewicza Henryka, s. Franciszka.
AIPN Po, 084/3362, Akta osobowe Szwagierczaka Ryszarda, s. Stanisława.
AIPN Po, 084/3802, Akta osobowe Dryndy Zenona, s. Augustyna.
AIPN Po, 084/3861, Akta osobowe Strzelca Bolesława, s. Szczepana.
AIPN Po, 0131/365, Akta osobowe Mieszczyńskiego Władysława, s. Szczepana.
AIPN Po, 0131/471, Akta osobowe Roszaka Romana, s. Stanisława.
AIPN Po, 0147/323, Akta osobowe Szewczyka Władysława, s. Antoniego.
AIPN Po, 0149/11, Akta osobowe Szyllera Kazimierza, s. Ignacego.
AIPN Po, 0212/18, Akta osobowe Portali Henryka, s. Feliksa.

Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej Oddział w Rzeszowie:

AIPN Rz, 0045/632, Akta osobowe Puzi Antoniego, s. Michała.
AIPN Rz, 0056/3803, Akta osobowe Wieszaczewskiego Wacława, s. Ignacego.

Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej Oddział w Szczecinie:

- AIPN Sz, 0019/149, Akta osobowe Bilińskiego Jana, s. Józefa.
AIPN Sz, 0019/3473, Akta osobowe Strzałki Kazimierza, s. Mateusza.
AIPN Sz, 0019/3835, Akta osobowe Witosławskiego Henryka, s. Antoniego.
AIPN Sz, 0019/4128, Akta osobowe Woźnickiego Władysława, s. Ignacego.
AIPN Sz, 0019/4152, Akta osobowe Wypija Jerzego, s. Jana.
AIPN Sz, 0019/4611, Akta osobowe Chrapkowskiego Stefana, s. Jana.
AIPN Sz, 0019/5447, Akta osobowe Gruchały Zenona, s. Stanisława.
AIPN Sz, 0019/5578, Akta osobowe Kaszarka Jerzego, s. Franciszka.
AIPN Sz, 0116/888, Akta osobowe Rucińskiego Franciszka, s. Andrzeja.
AIPN Sz, 0116/1088, Akta osobowe Dudka Wiktora, s. Władysława.

Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej Oddział we Wrocławiu:

- AIPN Wr, 0126/1971, Akta osobowe Olejnika Stanisława, s. Antoniego.

1.2. Rozkazy organizacyjne, personalne i etaty oraz zarządzenia ministra spraw wewnętrznych w sprawie organizacji jednostek SB:

Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej (Warszawa):

- AIPN, MBP, 0990/1–3, 5–26, 28–49, Rozkazy personalne MBP z lat 1945–1956.
AIPN, 01096/3, Zarządzenie nr 0034/78 ministra spraw wewnętrznych w sprawie regulaminu organizacyjnego i zakresu działania Biura Śledczego MSW, 26 IX 1978 r. (k. 186–188).
AIPN, 01245/383, Zarządzenie nr 0050/82 ministra spraw wewnętrznych w sprawie zakresu działania i organizacji Biura Studiów SB MSW, 1 VI 1982 r. (k. 1–2).
AIPN, 01099/10, Zarządzenie nr 0094/79 ministra spraw wewnętrznych w sprawie zakresu działania i organizacji Biura „W” MSW (k. 4–5).
AIPN, 01415/46, Etaty KW MO za lata 1975–1980. Województwo WL – wrocławskie.
AIPN, 1572/2582, MBP, Departament Kadr, Rozkazy organizacyjne za 1945 r.
AIPN, 1572/2583, MBP, Departament Kadr, Rozkazy organizacyjne za 1946 r.
AIPN, 1572/2585, MBP, Departament Kadr, Rozkazy organizacyjne za 1947 r.
AIPN, 1572/2586, MBP, Departament Kadr, Rozkazy organizacyjne za 1948 r.
AIPN, 1572/2587, MBP, Departament Kadr, Rozkazy organizacyjne za 1949 r.
AIPN, 1572/2588, MBP, Departament Kadr, Rozkazy organizacyjne za 1950 r.
AIPN, 1572/2589, MBP, Departament Kadr, Rozkazy organizacyjne za 1951 r.
AIPN, 1572/72, MBP, Gabinet Ministra, Rozkazy organizacyjne za 1952 r.
AIPN, 1572/73, MBP, Gabinet Ministra, Rozkazy organizacyjne za 1953 r.
AIPN, 1572/74, MBP, Gabinet Ministra, Rozkazy organizacyjne za 1954 r.
AIPN, 1572/2594, MBP, Departament Kadr, Rozkazy organizacyjne za 1954 r.
AIPN, 1583/42, KdsBP, Gabinet Przewodniczącego, Rozkazy organizacyjne za 1955 r.
AIPN, 1583/608, KdsBP, Wydział Organizacyjno-Etatowy, Rozkazy organizacyjne za 1955 r.
AIPN, 1583/609, KdsBP, Wydział Organizacyjno-Etatowy, Rozkazy organizacyjne za 1956 r.
AIPN, 1585/12015, Rozkaz organizacyjny nr 01/BY/85 szefa WUSW w Bydgoszczy z 9 I 1985 r. w sprawie zorganizowania Inspektoratu Ochrony Funkcjonariuszy w WUSW w Bydgoszczy (k. 50–51).
AIPN, 1585/12015, Rozkaz organizacyjny nr 02/BY/85 szefa WUSW w Bydgoszczy w sprawie utworzenia Wydziału VI SB w WUSW w Bydgoszczy, 30 I 1985 r. (k. 53–54).

- AIPN, MSW II, 11283, Zarządzenie nr 0025/79 ministra spraw wewnętrznych z 15 VI 1979 r. w sprawie zakresu działania i organizacji Departamentu III Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, [b.p.].
- AIPN, MSW II, 11283, Zarządzenie nr 0023/79 ministra spraw wewnętrznych z 16 V 1979 r. w sprawie regulaminu organizacyjnego Departamentu III „A” Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, [b.p.].
- AIPN, MSW II, 11286, Zarządzenie nr 002/81 ministra spraw wewnętrznych z 16 II 1981 r. zmieniające zarządzenie nr 0025 ministra spraw wewnętrznych w sprawie zakresu działania i organizacji Departamentu III MSW (k. 116).
- AIPN, MSW II, 11666, Zarządzenie nr 075/89 ministra spraw wewnętrznych z 24 VIII 1989 r. w sprawie likwidacji i przekształcenia niektórych jednostek Ministerstwa Spraw Wewnętrznych (k. 1–3).
- AIPN, MSW II, 11804, Zarządzenie nr 0082/83 ministra spraw wewnętrznych z 9 XI 1983 r. zmieniające zarządzenie nr 002/81 w sprawie zakresu działania i organizacji Departamentu III MSW (k. 94).
- AIPN, MSW II, 11804, Zarządzenie nr 0083/83 ministra spraw wewnętrznych z 9 XI 1983 r. zmieniające zarządzenie ministra spraw wewnętrznych w sprawie regulaminu organizacyjnego Departamentu V MSW i jego odpowiedników terenowych (k. 3–4).

Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej Delegatura w Bydgoszczy:

- AIPN By, 077/746, Zarządzenie nr 0072/84 ministra spraw wewnętrznych z 27 XII 1984 r. w sprawie organizacji i zakresu działania Zarządu Ochrony Funkcjonariuszy MSW (k. 4–6).
- AIPN By, 169/1–23, Rozkazy personalne kierownika/szefa WUBP/WUdsBP w Bydgoszczy za lata 1945–1956.
- AIPN By, 285/1–10, Rozkazy organizacyjne i etaty WUBP/WUdsBP i jednostek podporządkowanych za lata 1947–1956.
- AIPN By, 285/13–19, 21, 23–24, Rozkazy organizacyjne i etaty KW MO w Bydgoszczy za lata 1957–1978.
- AIPN By, 285/26, AIPN By, 285/26, Etaty Komisariatów MO, KM MO/RUSW z terenu województwa bydgoskiego za lata 1983–1990.
- AIPN By, 285/42–58, Rozkazy organizacyjne komendanta wojewódzkiego MO/szefa WUSW w Toruniu za lata 1975–1990.
- AIPN By, 285/61–62, Rozkazy i zarządzenia organizacyjne szefa WUSW w Toruniu za lata 1989–1990.
- AIPN By, 285/67–69, Etaty KW MO/WUSW w Toruniu i jednostek podporządkowanych z terenu województwa toruńskiego.
- AIPN By, 285/87–89, 97–98, Rozkazy personalne komendanta wojewódzkiego MO/szefa WUSW w Toruniu za lata 1980–1983.
- AIPN By, 285/215, Wytyczne MSW i zakres pracy Wojewódzkiego Zespołu ds. organizacji jednostek MO na terenie nowo utworzonego województwa toruńskiego.
- AIPN By, 285/218, Decyzje, pisma i raporty komendanta wojewódzkiego MO w Toruniu i kierownictwa wydziałów SB KW MO w Toruniu za lata 1981–1982 oraz projekty ustaw ministra spraw wewnętrznych.
- AIPN By, 285/219, Materiały dotyczące stanu organizacyjnego i planów organizacyjnych jednostek SB WUSW w Toruniu za 1987 r.
- AIPN By, 285/221, Materiały dotyczące stanu organizacyjnego i planów organizacyjnych jednostek SB WUSW w Toruniu za 1984 r.

- AIPN By, 285/224, Zakresy działania jednostek SB KW MO/WUSW w Toruniu za lata 1982–1986 i pionu SB w RUSW w Toruniu za 1988 r.
- AIPN By, 285/225, Zakresy pracy jednostek WUSW w Toruniu za lata 1984–1989.
- AIPN By, 285/226, Zakresy działania i pisma dotyczące funkcjonowania wydziałów KW MO/WUSW w Toruniu za lata 1982–1990.
- AIPN By, 285/227, Ramowe zakresy działania Wydziałów II SB, III SB, IV SB, V SB WUSW w Toruniu wraz zakresem czynności poszczególnych stanowisk wydziałów za lata 1984–1989.
- AIPN By, 285/228, Materiały dotyczące zakresu pracy Wydziału „B” SB WUSW w Toruniu za lata 1983–1987.
- AIPN By, 285/229–239, Rozkazy organizacyjne dotyczące KW MO/WUSW we Włocławku za lata 1975–1990.
- AIPN By, 285/246, Etaty KW MO we Włocławku za 1975 r.
- AIPN By, 285/247, Etaty RUSW podporządkowanych WUSW we Włocławku.
- AIPN By, 285/248, Etaty WUSW we Włocławku za lata 1984–1985.
- AIPN By, 285/249, Etaty KW MO/WUSW we Włocławku za lata 1981–1988.
- AIPN By, 285/250–258, Zbiór rozkazów personalnych szefa WUSW we Włocławku za lata 1986–1990.
- AIPN By, 285/261, Zakresy działalności Wydziałów SB WUSW we Włocławku za lata 1986–1987.
- AIPN By, 429/40–52, Zbiór rozkazów personalnych komendanta wojewódzkiego MO/szefa WUSW we Włocławku za lata 1975–1985.

1.3. Sprawozdania WUBP w Bydgoszczy i PUBP z terenu województwa pomorskiego za lata 1945–1947:

- AIPN By, 030/1–3, Sprawozdania kierownika/szefa WUBP w Bydgoszczy za lata 1945–1947.
- AIPN By, 045/1, Sprawozdania kierownika PUBP w Aleksandrowie Kujawskim za 1945 r.
- AIPN By, 046/1, Sprawozdania kierownika PUBP w Brodnicy za 1945 r.
- AIPN By, 047/2, Sprawozdania kierownika PUBP w Bydgoszczy za 1945 r.
- AIPN By, 057/1, Sprawozdania kierownika PUBP w Sępólnie Krajeńskim za 1945 r.
- AIPN By, 059/1, Sprawozdania kierownika PUBP w Szubinie za 1945 r.
- AIPN By, 059/35, Sprawozdania Sekcji 1, 2, 3, 4 i Sekcji Walki z Bandytyzmem PUBP w Szubinie za 1945 r.
- AIPN By, 060/1, Sprawozdania kierownika PUBP w Toruniu za 1945 r.
- AIPN By, 062/1, Sprawozdania kierownika PUBP w Wąbrzeźnie za 1945 r.
- AIPN By, 063/1, Sprawozdania dekadowe kierownika PUBP we Włocławku za rok 1945
- AIPN By, 063/3, Sprawozdania dekadowe szefa PUBP we Włocławku za 1947 r.
- AIPN By, 067/1, Sprawozdania okresowe kierownika PUBP w Złotowie za 1945 r.
- AIPN By, 067/3, Sprawozdania okresowe kierownika/szefa PUBP w Złotowie za 1946 r.

1.4. Materiały administracyjne:

Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej (Warszawa):

- AIPN, 0326/586, t. 1, Protokół brakowania akt nr 4/89 Wydziału IV SB WUSW w Bydgoszczy, 15 IX 1989 r. (k. 119–172).
- AIPN, 0326/586, t. 7, Protokół brakowania akt Wydziału IV SB WUSW we Włocławku, 15 IX 1989 r. (k. 44–55).
- AIPN, 0789/1, t. 1, Sprawozdania z działalności Zarządu Ochrony Funkcjonariuszy MSW i jego odpowiedników w WUSW za lata 1985–1988.

- AIPN, 01738/26, Zarządzenia dyrektora Departamentu I MSW. Materiały dotyczące wytycznych do pracy starszych inspektorów przy zastępcy komendanta wojewódzkiego MO ds. SB i inspektoratów I KW MO/WUSW.
- AIPN, 01738/27, t. 1, Zarządzenie nr 07/85 dyrektora Departamentu I Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i szefa Zarządu II Sztabu Generalnego WP wraz z Instrukcją, 17 XII 1985 r. (k. 84–88).
- AIPN, 01784/35, Korespondencja organizacyjno-kadrowa inspektoratów I z lat 1982–1990.
- AIPN, 1616/428, Materiały dotyczące Wydziału Paszportów SB KW MO/WUSW w Bydgoszczy za lata 1981–1990.

Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej Delegatura w Bydgoszczy:

- AIPN By, 031/44–45, Sprawozdania roczne KW MO w Bydgoszczy za lata 1966–1969.
- AIPN By, 034/55–56, 58–64, Sprawozdania kwartalne i informacje Wydziału III SB KW MO w Bydgoszczy do Departamentu III MSW za lata 1957–1962.
- AIPN By, 034/101–105, Informacje Grupy II Wydziału III SB KW MO w Bydgoszczy za lata 1961–1964.
- AIPN By, 034/106, Plany kwartalne Grupy II Wydziału III SB KW MO w Bydgoszczy za lata 1961–1965.
- AIPN By, 034/109–116, Plany pracy i sprawozdania kwartalne Grupy III i VI Wydziału III SB KW MO w Bydgoszczy za lata 1959–1966.
- AIPN By, 034/126–130, Sprawozdania kwartalne Grupy IV Wydziału III SB KW MO w Bydgoszczy za lata 1958–1962.
- AIPN By, 034/131, Sprawozdania roczne Wydziału III SB KW MO w Bydgoszczy za lata 1966–1968.
- AIPN By, 035/10, Sprawozdania roczne z pracy Wydziału IV SB KW MO w Bydgoszczy za lata 1966–1968.
- AIPN By, 076/7, Materiały Wydziału Śledczego SB KW MO/WUSW w Toruniu w dotyczące podejmowanych przedsięwzięć organizacyjno-operacyjnych i profilaktycznych za lata 1975–1989.
- AIPN By, 076/66, Sprawozdania i materiały Wydziału Śledczego SB KW MO/WUSW w Toruniu za lata 1975–1990.
- AIPN By, 076/74, Materiały dotyczące planów działania jednostek SB WUSW w Toruniu i podporządkowanych z terenu województwa toruńskiego na rok 1989 i sprawozdania z działalności za 1989 r.
- AIPN By, 076/158, Materiały dotyczące Wydziału II SB KW MO/WUSW w Toruniu za lata 1978–1986.
- AIPN By, 076/195, Materiały dotyczące Wydziału III SB WUSW w Toruniu za lata 1987–1989.
- AIPN By, 076/199, Wyciągi z Rozkazów personalnych, rozkazy karne i rozkazy o wyróżnieniach dotyczące funkcjonariuszy Wydziału III SB i Wydziału Ochrony Konstytucyjnego Porządku Państwa SB WUSW w Toruniu za lata 1988–1990.
- AIPN By, 076/201, Materiały dotyczące analiz sytuacji polityczno-operacyjnej, agentury ukierunkowanej do pracy na rzecz wywiadu oraz spraw prowadzonych przez Wydział III SB [następnie Wydział Ochrony Konstytucyjnego Porządku Państwa SB] WUSW w Toruniu przeciwko opozycji.
- AIPN By, 076/219, Materiały dotyczące Wydziału Ochrony Konstytucyjnego Porządku Państwa SB i Wydziału Ochrony Gospodarki SB WUSW w Toruniu za lata 1989–1990.
- AIPN By, 076/234, Materiały dotyczące Wydziału V SB, VI SB, Inspektoratu Ochrony Przemysłu, Wydziału Ochrony Gospodarki SB WUSW w Toruniu za lata 1985–1990.

- AIPN By, 076/254, Materiały dotyczące charakterystyki sytuacji operacyjnej na kierunku działania zreorganizowanych pionów SB, kierunkowych planów pracy SB i planów pracy Kierownictwa SB WUSW w Toruniu przejęte przez mjr. Andrzeja Wodzickiego od plk. Zygmunta Grochowskiego w marcu 1990 r.
- AIPN By, 076/255, Materiały dotyczące Wydziału „C” SB WUSW w Toruniu za lata 1986–1987.
- AIPN By, 076/256, Zarządzenia, decyzje i pisma kierownictwa WUSW w Toruniu oraz kierownictwa MSW za lata 1982–1990.
- AIPN By, 076/257, Materiały dotyczące Wydziału „C” SB KW MO/WUSW w Toruniu za lata 1981–1986.
- AIPN By, 076/258, Sprawozdania i materiały analityczne Wydziału „C” SB WUSW w Toruniu dotyczące pracy jednostek SB i MO za lata 1988–1989.
- AIPN By, 076/259, Zakresy działania i materiały dotyczące planów zakresów działania Wydziału „C” SB KW MO/WUSW we Toruniu za lata 1981–1987.
- AIPN By, 076/264, Materiały dotyczące planów ochrony obiektów zabezpieczanych przez uzbrojone specjalistyczne formacje ochronne w pierwszym i drugim stopniu zagrożenia bezpieczeństwa wewnętrznego państwa na terenie województwa toruńskiego za 1988 r.
- AIPN By, 077/94, Sprawozdania, plany, protokoły Wydziału „C” SB KW MO/WUSW w Bydgoszczy za lata 1970–1989.
- AIPN By, 077/103, Protokoły i notatki z kontroli kompleksowych i sprawdzających Wydziału „C” SB WUSW w Bydgoszczy za lata 1984–1986.
- AIPN By, 077/357, Zakresy pracy Wydziałów SB KW MO w Bydgoszczy i jednostek terenowych SB województwa bydgoskiego za lata 1970–1973.
- AIPN By, 077/366, t. 4, Korespondencja Sekretariatu zastępcy komendanta wojewódzkiego MO ds. SB za lata 1961–1983.
- AIPN By, 077/384, Protokoły zdawczo-odbiorcze jednostek SB KW MO w Bydgoszczy za lata 1958–1973.
- AIPN By, 077/389, t. 1, Stany osobowe Wydziałów i Samodzielnych Sekcji i Służb WUBP w Bydgoszczy na dzień 5 III 1953 r.
- AIPN By, 077/402, Protokoły zdawczo-odbiorcze jednostek WUdsBP w Bydgoszczy za lata 1955–1956.
- AIPN By, 077/404, Protokoły z narad i odpraw komendantów powiatowych MO ds. SB z kierownictwem KW MO w Bydgoszczy za 1957 r.
- AIPN By, 077/405, Protokoły zdawczo-odbiorcze PUBP/PDdsBP z terenu województwa bydgoskiego za lata 1955–1956.
- AIPN By, 077/458, t. 1–4, Zarządzenia, wytyczne i rozkazy komendanta wojewódzkiego MO w Bydgoszczy za lata 1961–1984.
- AIPN By, 077/503, Kwartalne plany pracy Grup I–IV Wydziału III SB KW MO w Bydgoszczy za lata 1962–1968.
- AIPN By, 077/504, t. 1–5, Sprawozdania Wydziału III SB KW MO w Bydgoszczy i powiatowych jednostek SB z terenu województwa bydgoskiego za lata 1963–1971.
- AIPN By, 077/615, Sprawozdania Wydziału Śledczego SB WUSW w Bydgoszczy za lata 1987–1990.
- AIPN By, 077/622, t. 1, Analizy i sprawozdania Wydziału Śledczego SB WUSW w Bydgoszczy za lata 1985–1990.
- AIPN By, 077/644, Protokoły z kontroli Wydziału Śledczego SB KW MO/WUSW w Bydgoszczy za lata 1974–1986.
- AIPN By, 077/680, t. 2, Zarządzenie ministra spraw wewnętrznych z 27 XII 1985 r. w sprawie terytorialnego zasięgu działania RUSW.

- AIPN By, 077/729, Materiały dotyczące Wydziału V SB WUSW w Bydgoszczy za 1986 r.
- AIPN By, 077/739, Protokoły zdawczo-odbiorcze Wydziału III „A”/V KW MO/WUSW w Bydgoszczy za lata 1981–1983.
- AIPN By, 077/743, Materiały dotyczące [Wojewódzkiego] Inspektoratu Ochrony Przemysłu [MSW oraz] KW MO/WUSW w Bydgoszczy za lata 1967–1989.
- AIPN By, 077/747, Sprawozdania Inspektoratu Ochrony Funkcjonariuszy SB WUSW w Bydgoszczy za lata 1985–1989.
- AIPN By, 077/773, Materiały z kontroli Wydziału „B” SB WUSW w Bydgoszczy za lata 1984–1989.
- AIPN By, 077/778, Zarządzenia i decyzje komendanta wojewódzkiego MO/szefa WUSW w Bydgoszczy za lata 1975–1990.
- AIPN By, 077/824, Zarządzenia, decyzje, rozkazy szefa [p.o. szefa] WUSW w Bydgoszczy za lata 1989–1990.
- AIPN By, 077/827, Rozkazy personalne i karne szefa WUSW w Bydgoszczy (i szefostwa MSW), sprawozdania z postępowań dyscyplinarnych, wnioski kierownictwa jednostek SB WUSW o podwyższenie dodatków specjalnych i operacyjnych dla funkcjonariuszy Wydziału III SB, Wydziału Studiów i Analiz SB, Inspektoratu 2 SB WUSW w Bydgoszczy za lata 1989–1990.
- AIPN By, 077/830, Protokół przejścia Inspektoratu 2 SB przez Wydział Studiów i Analiz SB WUSW w Bydgoszczy.
- AIPN By, 077/836, Materiały dotyczące spraw formalnych związanych z funkcjonowaniem Inspektoratu 2 SB WUSW w Bydgoszczy.
- AIPN By, 077/914, Materiały dotyczące Wydziału Ochrony Konstytucyjnego Porządku Państwa SB WUSW w Bydgoszczy za lata 1989–1990.
- AIPN By, 077/922, Materiały dotyczące przejścia Wydziału IV SB przez Wydział Ochrony Konstytucyjnego Porządku Państwa SB WUSW w Bydgoszczy.
- AIPN By, 077/923, Protokół przekazania byłego Wydziału III SB WUSW w Bydgoszczy Wydziałowi Ochrony Konstytucyjnego Porządku Państwa SB WUSW w Bydgoszczy, 28 XI 1989 r.
- AIPN By, 077/925, Szyfrogramy, pisma i referaty z odpraw szefostwa SB MSW, zarządzenia szefa WUSW w Bydgoszczy dotyczące pionu Ochrony Konstytucyjnego Porządku Państwa SB.
- AIPN By, 077/936, Materiały dotyczące planów obronnych WUSW w Bydgoszczy i zadań pionu IV SB w przypadku wprowadzenia stanu wyjątkowego za lata 1985–1988.
- AIPN By, 077/1190, Sprawozdania Referatu ds. Bezpieczeństwa KP MO w Bydgoszczy za lata 1970–1975.
- AIPN By, 077/1258, Protokoły zniszczenia akt byłych TW i KO, następnie funkcjonariuszy MO i SB oraz protokoły zniszczenia spraw dyscyplinarnych dotyczących funkcjonariuszy UB, SB, MO.
- AIPN By, 078/15, Plany pracy wydziałów SB WUSW we Włocławku na rok 1988.
- AIPN By, 080/264, Omówienie Instrukcji o pracy operacyjnej Służby Bezpieczeństwa resortu spraw wewnętrznych (pomocniczy materiał do szkolenia), oprac. R. Mierczański [i in.], Departament Szkolenia i Wydawnictw MSW, Warszawa 1970.
- AIPN By, 080/412–414, Korespondencja starszego inspektora przy zastępcy komendanta wojewódzkiego MO/szefa WUSW ds. SB we Włocławku z Departamentem I MSW za lata 1983–1989.
- AIPN By, 080/423, Dziennik zarządzeń Wydziału Zabezpieczenia Operacyjnego SB WUSW we Włocławku za lata 1985–1989.
- AIPN By, 080/428, Sprawozdania kwartalne Wydziału Śledczego SB KW MO/WUSW we Włocławku za lata 1980–1990.

AIPN By, 080/433–434, Rozkazy, zarządzenia i decyzje komendanta wojewódzkiego MO/szefa WUSW we Włocławku za lata 1975–1990.

AIPN By, 080/455, Materiały dotyczące czynności związanych z zaprzestaniem działalności SB w województwie włocławskim.

AIPN By, 080/457–459, Materiały dotyczące działalności Wydziału Ochrony Gospodarki SB WUSW we Włocławku 1989–1990.

AIPN By, 080/460, Materiały dotyczące działalności Wydziału Ochrony Konstytucyjnego Porządku Państwa SB WUSW we Włocławku za lata 1989–1990.

AIPN By, 080/461, Materiały dotyczące działalności Wydziału Studiów i Analiz SB WUSW we Włocławku za lata 1989–1990.

AIPN By, 080/590, Sprawozdania z działalności Wydziałów SB KW MO we Włocławku za lata 1975–1981.

AIPN By, 082/56, t. 1–2, Akta śledztwa w sprawie wydarzeń 1 i 3 V 1982 r. w Toruniu.

AIPN By, 453/30, Instrukcja w sprawie przekazywania i ewidencjonowania materiałów uzyskiwanych z podsłuchu pokojowego, telefonicznego, przedsięwzięć fotooperacyjnych, ewidencjonowania szpul nagranych i negatywów oraz w sprawie prowadzenia raportów dziennych i kwartalnych stanowiąca załącznik do Zarządzenia nr 134 dyrektora Biura „T” MSW z 24 XI 1959 r., (k. 1–9).

1.5. Akta Naczelnej Prokuratury Wojskowej:

AIPN, 837/494, Akta wykonania kary skaz[anego] Jagodzińskiego Aleksiego, s. Mariana.

1.6. Materiały ewidencyjne:

AIPN By, Karty ewidencyjne funkcjonariuszy BP.

2. Główne Archiwum Policji

2.1. Akta osobowe funkcjonariuszy MO¹:

1970/6807, Akta osobowe Marcinkowskiego Andrzeja, s. Ignacego.

5/281, Akta osobowe Strycharskiego Jana, s. Alfreda.

3. Archiwum Komendy Wojewódzkiej Policji w Bydgoszczy

3.1. Akta osobowe:

70/6, Akta osobowe Czajkowskiego Wojciecha, s. Kazimierza.

136/19, Akta osobowe Świderskiego Wacława, s. Władysława.

3364/VI, Akta osobowe Suchomskiego Onufrego, s. Kazimierza.

5490/VI, Akta osobowe Wojtaka Kazimierza, s. Marcina.

5879/VI, Akta osobowe Kuczkowski Henryka, s. Franciszka.

16882/VI, Akta osobowe Frankowskiego Andrzeja, s. Bernarda.

3.2. Karty ewidencyjne:

Czajkowski Wojciech, s. Kazimierza.

---

¹ W zasobie archiwalnym Głównego Archiwum Policji znajdują się również akta osobowe ppłk. Janusza Wikariaka, p.o. szefa WUSW w Bydgoszczy w okresie od czerwca do lipca 1990 r. (sygn. 1158/45).

Olczak Marian, s. Wojciecha.
Suchomski Onufry, s. Kazimierza.

4. Archiwum Wyższej Szkoły Policji w Szczytnie

4.1. Akta osobowe:

50B/19, Akta osobowe Pietkiewicza Edwarda, s. Edwarda.

5. Centralne Archiwum Wojskowe w Rembertowie

5.1. Akta osobowe:

1840/94/1167, Akta osobowe Kubajewskiego Daniela, s. Antoniego.

II. ŹRÓDŁA DRUKOWANE

Aparat bezpieczeństwa w latach 1944–1956. Taktyka, strategia, metody, Część 1: 1945–1947, oprac. A. Paczkowski, „Dokumenty do dziejów PRL”, z. 5, Warszawa 1994.

Aparat bezpieczeństwa w latach 1944–1956. Taktyka, strategia, metody, Część 2: 1948–1949, oprac. A. Paczkowski, „Dokumenty do dziejów PRL”, z. 9, Warszawa 1996.

Aparat bezpieczeństwa w Polsce w latach 1950–1952. Taktyka, strategia, metody, oprac. A. Dudek, A. Paczkowski, Warszawa 2000.

Aparat bezpieczeństwa w Polsce w latach 1953–1954. Taktyka, strategia, metody, wstęp A. Paczkowski, wybór i oprac. G. Majchrzak, A. Paczkowski, Warszawa 2004.

Aparat bezpieczeństwa w walce z Kościołem katolickim w województwie pomorskim/bydgoskim w latach 1945–1956, wstęp A. Paczoska-Hauke, wybór i oprac. A. Paczoska-Hauke, T. Chinciński, Bydgoszcz–Gdańsk 2010.

Aparat represji wobec księdza Jerzego Popiełuszki 1982–1984, t. 1, wstęp J. Żaryn, red. naukowa J. Mysiakowska, wybór i oprac. J. Gołębiewski, J. Mysiakowska, A. K. Piekarska, Warszawa 2009.

Balbus T., *Mechanizm werbowania i prowadzenia agentury Urzędu Bezpieczeństwa (dokument MBP z 1945 r.)* [w:] *Studia i materiały z dziejów opozycji i oporu społecznego*, t. 3, red. Ł. Kamiński, Wrocław 2000.

Balbus T., *Rozkaz Ministerstwa Bezpieczeństwa Publicznego z 23 X 1945 r.* [w:] *Studia i materiały z dziejów opozycji i oporu społecznego*, t. 1, red. Ł. Kamiński, Wrocław 1998.

Balbus T., „Zgodnie z instrukcją spotkałem się...” *Konfidenci SB wobec prezesa II Zarządu Głównego WiN płk. Franciszka Niepokólczyckiego (wybór raportów agentury z lat 1957–1974)*, „Aparat Represji w Polsce Ludowej 1944–1989” 2006, nr 1.

„Biblia” *Slużby Bezpieczeństwa: Instrukcja 006/70*, wstęp i oprac. H. Głębocki, „Arcana” 2002, nr 4/5.

Biernacki S., *Instrukcje działania wojsk NKWD na terenach opanowanych przez Armię Czerwoną*, „Biuletyn GKBZpNP – IPN” 1991, t. 33.

Biuletyn Komitetu do spraw Bezpieczeństwa Publicznego grudzień 1954 – listopad 1956, wstęp. M. Filipiak, oprac. W. Chudzik, M. Filipiak, J. Gołębiewski, Warszawa 2009.

Borowiec J., *Nadużycia funkcjonariuszy więzienia w Rzeszowie w świetle raportu naczelnika Wydziału ds. Funkcjonariuszy WUBP w Rzeszowie z listopada 1949 r.*, „Aparat Represji w Polsce Ludowej 1944–1989” 2007, nr 1.

- Cenckiewicz S., *Czaplicki do Brystygierowej. Dyrektor Departamentu I Komitetu do spraw Bezpieczeństwa Publicznego o początkach akcji reemigracyjnej* [w:] *idem, Śladami bezpieki i partii. Studia – źródła – publicystyka*, Łomianki 2009.
- Cenckiewicz S., „Skompromitować niewygodnych”. *O przestępczych działaniach Służby Bezpieczeństwa wobec Kościoła katolickiego* [w:] *idem, Śladami bezpieki i partii. Studia – źródła – publicystyka*, Łomianki 2009.
- Choma-Jusińska M., *Sprawozdanie pokontrolne z pracy Wydziału IV Wojewódzkiego Urzędu Spraw Wewnętrznych w Lublinie w 1988 r.*, „Pamięć i Sprawiedliwość”, 2005 nr 1.
- Dokumenty i materiały archiwalne* [w:] NKWD o Polsce i Polakach. *Rekonesans archiwalny*, red. W. Materski, A. Paczkowski, Warszawa 1996.
- Dziurok A., „Ignorować Wyszynskiego. My go przeżyjemy i zwyciężymy”. *Notatka z wykładu wicedyrektora Departamentu IV MSW płk. Zenona Grońskiego z kwietnia 1969 r.*, „Aparat Represji w Polsce Ludowej 1944–1989” 2006, nr 2.
- Frazik W., *Dowód zbrodni, czyli co zarobić z ciałem ofiary*, „Aparat Represji w Polsce Ludowej 1944–1989” 2004, nr 1.
- Głosowanie ludowe z 30 czerwca 1946 r. w raportach Ministerstwa Bezpieczeństwa Publicznego. Wybór dokumentów*, wstęp, wybór i oprac. T. Kisielewski, M. Strzelecki, Bydgoszcz 2000.
- Gontarczyk P., *Departament I Ministerstwa Spraw Wewnętrznych. Opracowanie dotyczące genezy i zmian organizacyjnych komunistycznego wywiadu cywilnego 1944–1986*, „Glaukopis” 2006, nr 5/6.
- Gontarczyk P., *Informacje z podstuchów*, „Biuletyn IPN” 2006, nr 5.
- Gontarczyk P., *Instrukcja pionu „T” MSW w sprawie zakładania podstuchu pokojowego*, „Aparat Represji w Polsce Ludowej 1944–1989” 2006, nr 2.
- Informacja o działalności komórek „D” pionu IV byłej Służby Bezpieczeństwa*, „Biuletyn IPN” 2003, nr 1.
- Informator o delegatach na I Krajowy Zjazd NSZZ „Solidarność” wrzesień–październik 1981 r.*, wydawnictwo Biura „C” MSW, Warszawa 1984, [w:] *Ludzie Solidarności*, reprint ze wstępem i w opracowaniu M. Piotrowskiego, Lublin 2002.
- Informator o nielegalnych antypaństwowych organizacjach i bandach zbrojnych działających w Polsce Ludowej w latach 1944–1956*, wydawnictwo Biura „C” MSW, Warszawa 1964, reprint, Lublin 1993.
- Informator o osobach skazanych w Polsce za działalność szpiegowską w latach 1944–1970*, wydawnictwo Biura „C” MSW, Warszawa 1972, reprint, Lublin 1994.
- Instrukcje i wytyczne pracy operacyjnej przeciwko Kościołowi katolickiemu w latach 1945–1956. Wybór dokumentów*, oprac. F. Musiał, „Zeszyty Historyczne WiN-u” 2008, nr 28/29.
- Instrukcje pracy operacyjnej aparatu bezpieczeństwa (1945–1989)*, wstęp i oprac. T. Ruzikowski, „Materiały pomocnicze Biura Edukacji Publicznej IPN”, t. 1, Warszawa 2004.
- Iwaneczko D., Tarnawska J., „Ksiądz z nami współpracuje a my księdzu pomożemy”. *Stenogram werbunku księdza przez SB, 4 grudnia 1978 r.*, „Aparat Represji w Polsce Ludowej 1944–1989” 2006, nr 1.
- Jarosz D., *Nieznamy dokument na temat nastrojów w aparacie bezpieczeństwa publicznego w Polsce w końcu 1954 r.*, „Biuletyn GKBZpNP – IPN” 1993, t. 36.
- Kasprzycki M., *Oświadczenie kpt. Józefa Muniaka, funkcjonariusza Departamentu III Komitetu ds. Bezpieczeństwa Publicznego*, „Aparat Represji w Polsce Ludowej 1944–1989” 2009, nr 1.
- Kopka B., Majchrzak G., *Raport o służbie bezpieczeństwa publicznego z 1946 r.*, „Pamięć i Sprawiedliwość” 2003, nr 1.
- Korkuć M., *Pretorianie władzy „ludowej”. Zasady organizacji oddziałów prowokacyjnych i sieci agenturalnej w świetle instrukcji Korpusu Bezpieczeństwa Wewnętrznego*, „Aparat Represji w Polsce Ludowej 1944–1989” 2005, nr 1.
- Kriwienko S., *Dokumenty z „Teczki specjalnej” Stalina dotyczące działalności organów NKWD w Polsce w latach 1944–1946* [w:] NKWD o Polsce i Polakach. *Rekonesans archiwalny*, red. W. Materski, A. Paczkowski, Warszawa 1996.

- Majchrzak G., *Początki ochrony NSZZ „Solidarność” przez Służbę Bezpieczeństwa (wrzesień 1980–kwiecień 1981)*, „Pamięć i Sprawiedliwość” 2003, nr 2.
- Majchrzak G., *Podsluchy w sprawach operacyjnych Służby Bezpieczeństwa*, „Biuletyn IPN” 2005, nr 5.
- Majer P., *Instrukcja specjalna nr 1 MBP z września 1948 roku o zadaniach organów bezpieczeństwa w walce klasowej na wsi*, „Roczniki Dziejów Ruchu Ludowego” 1998, nr 30.
- Metody pracy operacyjnej aparatu bezpieczeństwa wobec Kościołów i związków wyznaniowych 1945–1989*, wstęp, wybór dokumentów i redakcja naukowa A. Dziurok, Warszawa 2004.
- Musiał F., *Zeszyt esbeka. Notatki sierż. Jana Brzozowskiego z kursu operacyjnego dla nowo przyjętych funkcjonariuszy SB (14 X–15 XI 1974 r.)*, „Aparat Represji w Polsce Ludowej 1944–1989” 2009, nr 1.
- NKWD i polskie podziemie 1944–1945. Z „teczek specjalnych” Józefa W. Stalina, Kraków 1998.
- Operacja „Zorza II”. Służba Bezpieczeństwa i Komitet Wojewódzki PZPR wobec wizyty Jana Pawła II w Trójmieście (czerwiec 1987)*, wstęp, wybór dokumentów i redakcja naukowa S. Cenckiewicz, M. Kruk, Warszawa–Gdańsk 2008.
- Osekowski C., *Wybory do sejmu z 19 stycznia 1947 roku w Polsce*, Poznań 2000.
- Piotrowski P., *Formy działalności operacyjnej wywiadu cywilnego PRL. Instrukcja o pracy wywiadowczej Departamentu I MSW z 1972 r.*, „Aparat Represji w Polsce Ludowej 1944–1989” 2007, nr 1.
- Plany pracy Departamentu IV MSW na lata 1972–1979*, wybór i oprac. M. Bielaszko [i in.], Warszawa 2007.
- Protokoły posiedzeń Biura Politycznego KC PPR 1944–1945*, oprac. A. Kochański, „Dokumenty do dziejów PRL”, z. 2, Warszawa 1992.
- Protokół obrad KC PPR w maju 1945 roku*, oprac. A. Kochański, „Dokumenty do dziejów PRL”, z. 1, Warszawa 1992.
- Represje NKWD wobec żołnierzy podziemnego Państwa Polskiego w latach 1944–45*, t. 1: Wybór źródeł, wybór i oprac. F. Gryciuk, P. Matusak, Siedlce 1995.
- Rok pierwszy. Powstanie i działalność aparatu bezpieczeństwa publicznego na lubelszczyźnie (lipiec 1944–czerwiec 1945)*, wybór i oprac. L. Pietrzak [i in.], Warszawa 2004.
- Rok pierwszy. Powstanie i działalność aparatu bezpieczeństwa publicznego na Pomorzu i Kujawach (lutym–grudzień 1945)*, wybór i oprac. P. Rybarczyk [i in.], Warszawa–Bydgoszcz–Gdańsk 2010.
- Rok pierwszy. Powstanie i działalność aparatu bezpieczeństwa publicznego na Rzeszowszczyźnie (sierpień 1944–lipiec 1945)*, wybór i oprac. D. Iwaneczko, Z. Nawrocki, Rzeszów 2006.
- Rokicki K., *Instrukcja pracy dla funkcjonariuszy obserwacji (Biura „B” MSW)*, „Aparat Represji w Polsce Ludowej 1944–1989” 2006, nr 2.
- Rybarczyk P., „...każdego klerykała z milicji będziemy pędzić!”. Zwalczanie praktyk religijnych wśród funkcjonariuszy KW MO w Bydgoszczy po Październiku '56, „Aparat Represji w Polsce Ludowej 1944–1989” 2008, nr 1.
- Samokrytyka Józefa Różańskiego*, oprac. Z. Uniszewski, „Karta. Niezależne Pismo Historyczne” 2000, nr 31.
- Sawicki W., *Podziemie antykomunistyczne w 1987 r. w oczach Służby Bezpieczeństwa*, „Arcana” 1999, nr 3.
- Służba Bezpieczeństwa w Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej w latach 1944–1978. Centrala, wydawnictwo Biura „C” {Warszawa} 1978*, t. 1–2 [w:] M. Piotrowski, *Ludzie bezpieki w walce z Narodem i Kościołem*, Lublin 2000.
- Sprawozdanie z działalności Komitetu do Spraw Bezpieczeństwa Publicznego (maj 1955 – kwiecień 1956)*, wyd. A. Kochański, „Teki Archiwalne” seria nowa, t. 3 (25), 1998.
- Tajne oblicze GL–AL, PPR. Dokumenty*, oprac. M. J. Chodakiewicz, P. Gontarczyk, L. Żebrowski, t. 1–3, Warszawa 1997–1999.
- Teczka specjalna J. W. Stalina. Raporty NKWD z Polski 1944–1946*, wybór i oprac. T. Cariewskaja [i in.], Warszawa 1998.

- Węgrzyn D., *Wytyczne do pracy operacyjnej Miejskiego Urzędu Bezpieczeństwa Publicznego w Częstochowie z 1945 r.*, „Aparat Represji w Polsce Ludowej 1944–1989” 2004, nr 1.
- Zwolski M., „*Pawilony śledcze*” oraz *areszty podległe wydziałom śledczym WUBP w świetle inspekcji z 1952 r.*, „Aparat Represji w Polsce Ludowej 1944–1989” 2006, nr 2.
- Zwolski M., *Wykonywanie kary śmierci w polskich więzieniach grudzień 1954–kwiecień 1956*, „Pamięć i Sprawiedliwość” 2003, nr 1.
- Żaryn J., „*Ofensywa kleru a nasze zadania... 1947*” (*Ministerstwo Bezpieczeństwa Publicznego wobec Kościoła w Polsce*), „Biuletyn GKBZpNP – IPN” 1993, t. 36.

III. WSPOMNIENIA, RELACJE, WYWIADY

- Błażyński Z., *Mówi Józef Światło. Za kulisami bezpieki i partii 1940–1955*, wyd. 3 uzup. i popr., słowo wstępne J. Nowak-Jeziorański, Londyn 1986.
- Duljasz H., *Na drodze inicjatyw i poszukiwań. Wspomnienia*, „Gazeta Penitencjarna” 1984, nr 14.
- Generał Kiszczak mówi... prawie wszystko*, oprac. W. Bereś, J. Skoczylas, Warszawa 1991.
- Golimont A., *Generałowie bezpieki*, Warszawa 1992.
- Humer A., *Wspomnienie czekisty. Służba śledcza Wojewódzkiego Urzędu Bezpieczeństwa Publicznego w Lublinie (IX 1944 – VIII 1945)*, wstęp, oprac. i przypisy M. Korkuć, „Arcana” 1998, nr 5.
- Korkuć M., „*Moje bezpieczniejsze wojsko...*”. *Początki władzy komunistycznej w oczach płk. UB Józefa Jurkowskiego*, „Aparat Represji w Polsce Ludowej 1944–1989” 2007, nr 1.
- Nawrocki Z., *Wspomnienia Jana Gorlińskiego, pierwszego szefa PUBP w Mielcu (wrzesień 1944–maj 1945)*, „Aparat Represji w Polsce Ludowej 1944–1989” 2004, nr 1.
- Paleń W., *Jak powstawała władza ludowa na Lubelszczyźnie*, „Wojskowy Przegląd Historyczny” 1981, z. 3.
- Pawlikowicz L., *Kontrwywiad Ministerstwa Bezpieczeństwa Publicznego w latach 1948–1954 według relacji płk. Stefana Antosiewicza*, „Rzeszowskie Zeszyty Naukowe” 1995, t. 17.
- Piecuch H., *Akcje specjalne. Od Bieruta do Ochaba*, Warszawa 1996.
- Piecuch H., *Byłem gorylem Jaruzelskiego. Mówi szef ochrony generała, na podstawie rozmów materiały z byłym szefem ochrony płk. Arturem Gotówko oraz Jerzym Milewskim, gen. Florianem Siwickim, gen. Michałem Janiszewskim, gen. Franciszkiem Szlachcicem, płk. Zbigniewem Kowalskim i por. Marianem Stepnowskim*, Warszawa 1993.
- Piecuch H., *Imperium służb specjalnych. Od Gomulki do Kani*, Warszawa 1997.
- Piecuch H., *Siedem rozmów z generałem dywizji Władysławem Pożogą, I zastępcą ministra spraw wewnętrznych, szefem wywiadu i kontrwywiadu*, Warszawa 1987.
- Piecuch H., „*Wojciech Jaruzelski tego nigdy nie powie*”. *Mówi były szef wywiadu i kontrwywiadu, pierwszy zastępca ministra spraw wewnętrznych generał dywizji Władysław Pożoga*, Warszawa 1992.
- Poleszak S., *Wspomnienia Adama Górki, „kujbyszewiaka” (1944–1953)*, „Aparat Represji w Polsce Ludowej 1944–1989” 2006, nr 2.
- [Widacki J.], *Czego nie powiedział generał Kiszczak. Z Janem Widackim rozmawia Wojciech Wróblewski*, Warszawa 1992.

IV. OPRACOWANIA

- Atlas polskiego podziemia niepodległościowego 1944–1956*, przedmowa Janusz Kurtyka, red. S. Poleszak, R. Wnuk, Warszawa–Lublin 2007.
- Aparat bezpieczeństwa w Polsce. Kadra kierownicza*, t. 1: 1944–1956, red. K. Szwagrzyk, Warszawa 2005.

- Aparat bezpieczeństwa w Polsce. Kadra kierownicza*, t. 2: 1956–1975, red. P. Piotrowski, Warszawa 2006.
- Aparat bezpieczeństwa w Polsce. Kadra kierownicza*, t. 3: 1975–1990, red. P. Piotrowski, Warszawa 2008.
- Balbus T., *Badanie dokumentacji komunistycznego aparatu represji I (UBP, Informacji Wojskowej, Milicji Obywatelskiej). Wybrane aspekty źródłoznawcze* [w:] *Wokół teczek bezpieki – zagadnienia metodologiczno-źródłoznawcze*, red. F. Musiał, Kraków 2006.
- Balbus T., „*Będziesz wisiał bandyto!*”. *Metody śledcze stosowane w WUBP we Wrocławiu wobec aresztowanych żołnierzy i oficerów Okręgu Łwów AK – „NIE” – WiN (1947–1949)*, „Zeszyty Historyczne WiN-u” 2001, nr 16.
- Balbus T., *Miejski Urząd Bezpieczeństwa Publicznego we Wrocławiu w okresie maj–grudzień 1945 r. na tle sytuacji na Dolnym Śląsku (geneza, kadry, kierunki działalności)*, „Aparat Represji w Polsce Ludowej 1944–1989” 2006, nr 2.
- Balbus T., *Powiatowy Urząd Bezpieczeństwa Publicznego w Jaworze – struktura – kadry – działalność (maj–grudzień 1945)*, „Aparat Represji w Polsce Ludowej 1944–1989” 2009, nr 1.
- Balbus T., *Powiatowy Urząd Bezpieczeństwa Publicznego w Legnicy (maj–grudzień 1945 r.). Struktura, kadry, działalność*, „Aparat Represji w Polsce Ludowej 1944–1989” 2007, nr 1.
- Balbus T., Nawrocki Z., *Ludzie Różańskiego. Pion śledczy rzeszowskiego UB w 1948 r.*, „Studia Rzeszowskie” 2002, t. 9.
- Bednarek J., *Powiatowy Urząd Bezpieczeństwa Publicznego w Kępnie (1945–1954). Wybrane problemy* [w:] *Kępno i ziemia kępińska w latach 1954–1956. Studia i szkice*, red. J. Bednarek, J. Żelazko, Łódź 2007.
- Bechta M., *Powiatowy Urząd Bezpieczeństwa Publicznego w Pultusku w latach 1945–1956 (ludzie-struktury)* [w:] *Mazowsze i Podlasie w ogniu*, t. 2: *Powiat Pultusk w pierwszej dekadzie rządów komunistycznych. Materiały z sesji naukowej „Represje i opór przeciw rządowi komunistycznym w powiecie Pultusk po 1944 r. zorganizowanej 16 października 2007 r. przez Oddział Instytutu Pamięci Narodowej w Warszawie i Wydział Historyczny Akademii Humanistycznej w Pultusku*, red. K. Krajewski, Warszawa 2008.
- Bedyński K., *Historia więziennictwa Polski Ludowej 1944–1956*, Warszawa 1988.
- Bedyński K., *Przedwojenni funkcjonariusze straży więziennej naczelnikami więzień w latach 1944–1949*, „Przegląd Więziennictwa Polskiego” 1999, nr 24/25.
- Bezpieka przeciw religii. Sprawozdania Sekcji 5 Wydziału V Wojewódzkiego Urzędu Bezpieczeństwa Publicznego w Krakowie 1946–1952*, red. F. Musiał, Kraków 2008.
- Bilińska-Gut A., *Struktura i organizacja Ministerstwa Bezpieczeństwa Publicznego w latach 1944–1954*, „Zeszyty Historyczne WiN-u” 2001, nr 15.
- Biegański Z., *Sądownictwo i skazani na śmierć z przyczyn politycznych w województwie pomorskim (bydgoskim) w latach 1945–1956*, Bydgoszcz 2003.
- Biegański Z., *W smudze kainowego cienia. Skazani na śmierć przez sądy wojskowe na obszarze województwa pomorskiego (bydgoskiego) w latach 1945–1954*, Bydgoszcz 2000.
- Biernacki S., *Początki kształtowania się aparatu bezpieczeństwa w Polsce*, „Biuletyn GKBZpNP – IPN” 1992, t. 34.
- Borowiec J., *Aparat bezpieczeństwa a wojskowy wymiar sprawiedliwości. Rzeszowszczyzna 1944–1954*, Warszawa 2004.
- Borowiec J., *Aparat śledczy Powiatowego Urzędu Bezpieczeństwa Publicznego w Krośnie*, „Dzieje Podkarpacia” 2003, t. 7.
- Borowiec J., *Metody śledcze stosowane podczas przesłuchań przez pracowników urzędu bezpieczeństwa publicznego (na podstawie akt Wojskowej Prokuratury Rejonowej w Rzeszowie 1946–1955)*, „Studia Rzeszowskie” 1995, t. 2.

- Borowiec J., Nawrocki Z., *Rzeszowski aparat bezpieczeństwa w kampanii wyborczej do Sejmu Ustawodawczego w 1947 r. Metody falszowania wyników*, „Studia Rzeszowskie” 1997, t. 4.
- Cenkiewicz S., *Geneza, działalność i udział rozgłośni „Kraj” w akcji reemigracyjnej (1955–1957). O nowych metodach walki bezpieki z emigracją i Polonią* [w:] *idem*, *Oczami bezpieki. Szkice i materiały z dziejów aparatu bezpieczeństwa PRL*, wyd. 3, Kraków 2006.
- Cenkiewicz S., *Oczami bezpieki. Szkice i materiały z dziejów aparatu bezpieczeństwa PRL*, wyd. 3, Kraków 2006.
- Cenkiewicz S., *Udział aparatu bezpieczeństwa PRL w drugiej kampanii reemigracyjnej (1955–1957)* [w:] *idem*, *Śladami bezpieki i partii. Studia – źródła – publicystyka*, Łomianki 2009.
- Cenkiewicz S., Gontarczyk P., *SB a Lech Wałęsa. Przyczynek do biografii*, Gdańsk–Warszawa–Kraków 2008.
- Cenkiewicz S., *Służba Bezpieczeństwa wobec I Krajowego Zjazdu Delegatów NSZZ „Solidarność”, „Arcana”* 2003, nr 3/4.
- Cenkiewicz S., *Śladami bezpieki i partii. Studia – źródła – publicystyka*, Łomianki 2009.
- Cenkiewicz S., *Znaczenie archiwaliów służb specjalnych PRL w studiach nad dziejami NSZZ „Solidarność”. Co już wiemy, a co należy zbadać?* [w:] *„Solidarność” w imieniu narodu i obywateli*, red. M. Latoszek, Kraków 2005.
- Ceranka P., *Reperkusje ucieczki Józefa Świątły w Ministerstwie Bezpieczeństwa Publicznego* [w:] *Departament X MBP. Wzorce – struktury – działanie*, red. K. Rokicki, Warszawa 2007.
- Ceranka P., *Rozwiązanie Departamentu X Ministerstwa Bezpieczeństwa Publicznego* [w:] *Departament X MBP. Wzorce – struktury – działanie*, red. K. Rokicki, Warszawa 2007.
- Chmielarz A., *Działalność NKWD na ziemiach polskich w latach 1944–1945* [w:] *System represji stalinowskich w Polsce 1944–1956. Represje w Marynarce Wojennej*, red. I. Hałagida, Gdańsk 2003.
- Chmielarz A., *Działania 64 dywizji Wojsk Wewnętrznych NKWD przeciwko polskiemu podziemiu* [w:] *Wojna domowa czy nowa okupacja? Polska po roku 1944. Materiały sesji zorganizowanej na Zamku Królewskim w Warszawie 6 listopada 1997 roku przez Światowy Związek Żołnierzy Armii Krajowej*, red. A. Ajnenkiel, Warszawa 2001.
- Chmielowiec P., *Struktura organizacyjna Powiatowego Urzędu Bezpieczeństwa w Łańcucie w latach 1944–1956*, „Aparat Represji w Polsce Ludowej 1944–1989” 2006, nr 1.
- Chmielowiec P., *Urząd Bezpieczeństwa w Brzozowie 1944–1956*, Rzeszów 2008.
- Chmielowiec P., *Urząd Bezpieczeństwa w Łańcucie 1945–1956*, Rzeszów 2006.
- Chinciński T., *Aparat bezpieczeństwa wobec zakonu jezuitów w Toruniu i w Bydgoszczy w latach 1945–1989. Metody pracy operacyjnej i strategia działania*, „Ateneum Kapłańskie” 2005, t. 144, z. 1.
- Chinciński T., *Metody działań operacyjnych aparatu bezpieczeństwa PRL wobec Kościoła katolickiego w świetle teczek bezpieki*, „Universitas Gedanensis”, 2005, nr 1.
- Chodakiewicz M.J., *Wędruki historyka – kilka słów o metodologii* [w:] *Wokół teczek bezpieki – zagadnienia metodologiczno-źródłoznawcze*, red. F. Musiał, Kraków 2006.
- Co kryją te czki? O tajnych współpracownikach bezpieki z Andrzejem Chojnowskim, Grzegorzem Majchrzakiem, Zbigniewem Nawrockim, Tadeuszem Ruzikowskim rozmawia Władysław Bulbak*, „Biuletyn IPN” 2005, nr 3.
- Danilecki T., *Kadra Powiatowego Urzędu Bezpieczeństwa Publicznego w Bielsku Podlaskim w 1944 r.* [w:] *Studia i materiały do dziejów najnowszych ziem północno-wschodnich Polski (1939–1989)*, red. J. J. Milewski, Białystok 2004.
- Danilecki T., Zwolski M., *Powiatowy Urząd Bezpieczeństwa Publicznego w Bielsku Podlaskim w latach 1944–1949. Zarys monografii* [w:] *„Zwyczajny” resort. Studia o aparacie bezpieczeństwa 1944–1956*, red. K. Krajewski, T. Łabuszewski, Warszawa 2005.
- Danilecki T., Zwolski M., *Urząd Bezpieczeństwa Publicznego w Bielsku Podlaskim (1944–1956)*, Białystok 2008.

- Domagalski W., *Obóz pracy przymusowej w Mielęcinie*, „Przegląd Więziennictwa Polskiego” 1997, nr 15.
- Dominiczak H., *Organy bezpieczeństwa PRL 1944–1990. Rozwój i działalność w świetle dokumentów MSW*, Warszawa 1997.
- Dominiczak H., *Organy bezpieczeństwa PRL w walce z Kościołem katolickim 1944–1990 w świetle dokumentów MSW*, Warszawa 2000.
- Dubiański W., *Funkcjonariusze zawiériańskiego aparatu bezpieczeństwa (1945–1947)* [w:] *Pierwsze lata komunizmu w powiecie zawiériańskim (1945–1947)*, red. W. Dubiański, Katowice–Kraków 2007.
- Dubiański W., Dziurok A., *Kadra kierownicza Urzędów Bezpieczeństwa w województwie śląskim w latach 1945–1946* [w:] „Zwyczajny” resort. *Studia o aparacie bezpieczeństwa 1944–1956*, red. K. Krajewski, T. Łabuszewski, Warszawa 2005.
- Dubiański W., *Rozmieszczenie placówek aparatu bezpieczeństwa w województwie śląskim/katowickim w latach 1945–1975*, „Aparat Represji w Polsce Ludowej 1944–1989” 2005, nr 1.
- Dubiański W., *Struktura PUBP/PUdBP w Zawierciu w latach 1945–1956*, „Aparat Represji w Polsce Ludowej 1944–1989” 2004, nr 1.
- Dudek A., *Reglamentowana rewolucja. Rozkład dyktatury komunistycznej w Polsce 1988–1990*, wyd. 4, Kraków 2005.
- Dudek A., Zblewski Z., *Materiały operacyjne służb specjalnych PRL jako źródło historyczne* [w:] *Wokół teczek bezpieki – zagadnienia metodologiczno-źródłoznawcze*, red. F. Musiał, Kraków 2006.
- Dudek A., Paczkowski A., *Poland* [in:] *A Handbook of the Communist Security Apparatus In East Central Europe 1944–1989*, ed. K. Persak, Ł. Kamiński, Warsaw 2005.
- Dziuba A., „Komitet PZPR postara się wam o pracę”. *Redukcja kadr aparatu bezpieczeństwa województwa stalinogrodzkiego w 1955 roku*, „Studia Śląskie” 2007, t. 66.
- Dziuba A., Drozdowski A., *Walka aparatu bezpieczeństwa ze zjawiskiem sabotażu przemysłowego w województwie śląskim w 1949 r. (casus Marii Kandzii)*, „Studia Śląskie” 2006, t. 55.
- Dziurok A., *Główne kierunki działań aparatu bezpieczeństwa wobec Kościoła katolickiego w latach 1956–1966* [w:] *Kościół i Prymas Stefan Wyszyński 1956–1966*, red. A. Dziurok, W. J. Wysocki, Katowice–Kraków 2008.
- Dziurok A., *Wstęp* [w:] *Metody pracy operacyjnej aparatu bezpieczeństwa wobec Kościołów i związków wyznaniowych 1945–1989*, red. *idem*, Warszawa 2004.
- Fijałkowska B., *Służba Bezpieczeństwa wobec Kościoła katolickiego w PRL w okresie popaździernikowym* [w:] *Spółczesność, państwo, Kościół (1945–2000). Materiały z ogólnopolskiej konferencji naukowej*, Szczecin 15–16 VI 2000 r., red. A. Kawecki, K. Kowalczyk, A. Kubaj, Szczecin 2000.
- Frazik W., *Struktura organizacyjna Urzędu Bezpieczeństwa w województwie krakowskim w latach 1945–1956 w świetle aktów normatywnych* [w:] *Strażnicy sowieckiego imperium. Urząd Bezpieczeństwa i Służba Bezpieczeństwa w Małopolsce 1945–1990*, red. F. Musiał, M. Wenklar, Kraków 2009.
- Frazik W., *Struktury organizacyjne Służby Bezpieczeństwa w województwie krakowskim w latach 1956–1990* [w:] *Strażnicy sowieckiego imperium. Urząd Bezpieczeństwa i Służba Bezpieczeństwa w Małopolsce 1945–1990*, red. F. Musiał, M. Wenklar, Kraków 2009.
- Frazik W., Musiał F., *Akta agenturalne w pracy historyka* [w:] *Wokół teczek bezpieki – zagadnienia metodologiczno-źródłoznawcze*, red. F. Musiał, Kraków 2006.
- Frazik W., Musiał F., Szytma M., *Twarze krakowskiej bezpieki. Obsada stanowisk kierowniczych Urzędu Bezpieczeństwa i Służby Bezpieczeństwa w Krakowie. Informator personalny*, Kraków 2006.
- Frazik W., Musiał F., Szytma M., Wenklar M., *Ludzie bezpieki województwa krakowskiego. Obsada stanowisk kierowniczych Urzędu Bezpieczeństwa i Służby Bezpieczeństwa w województwie krakowskim w latach 1945–1990. Informator personalny*, Kraków 2008, wyd. 2, Kraków 2009.
- Fundament systemu zniewolenia. Z działalności wojewódzkich struktur Urzędu Bezpieczeństwa w Katowicach 1945–1956*, wstęp i redakcja A. Dziurok, A. Dziuba, Katowice 2009.

- Głębocki H., *Policja tajna przy robocie. Z dziejów państwa policyjnego w PRL*, Kraków 2005.
- Głębocki H., *Pion III (Wydział III i Wydział III-1) krakowskiej Służby Bezpieczeństwa – zarys działalności* [w:] *Straznicy sowieckiego imperium. Urząd Bezpieczeństwa i Służba Bezpieczeństwa w Małopolsce 1945–1990*, red. F. Musiał, M. Wenklar, Kraków 2009.
- Golon M., *Fundamenty sowietyzacji – polityka ZSRR wobec Polski w latach 1947–1948. Wybrane zagadnienia* [w:] *Emigracja polska wobec sowietyzacji kraju*, red. R. Sudziński, Toruń 2007.
- Golon M., *Marzec 1968 r. w Toruniu w świetle materiałów Służby Bezpieczeństwa*, „Dzieje Najnowsze” 2008, t. 40, nr 1.
- Golon M., *Opór społeczny na prowincji a działalność Powiatowych Urzędów Bezpieczeństwa Publicznego w okresie stalinowskim na przykładzie wybranych powiatów Pomorza Nadwiślańskiego* [w:] *Opór społeczny i konspiracja w województwie pomorskim (bydgoskim) w latach 1945–1956. Zbiór studiów*, red. T. Chinciński, Z. Karpus, Bydgoszcz–Toruń 2007.
- Golon M., *Represje Armii Czerwonej i NKWD wobec polskiej konspiracji niepodległościowej w latach 1944–1946 (Część 1)*, „Czasy Nowożytnie” 1995, t. 1.
- Golon M., *Represje NKWD wobec uczestników konspiracji pomorskiej* [w:] *Powojenne losy konspiracji na Pomorzu*, red. E. Zawacka, R. Kozłowski, Toruń 1995.
- Gontarczyk P., *Aparat represji w PRL – wyjaśnienie pojęć i modus operandi*, „Glaukopis” 2005, nr 2/3.
- Gontarczyk P., *Grzegorz Korczyński (1915–1971), generał, wiceminister Bezpieczeństwa Publicznego i obrońcy narodowej*, „Aparat Represji w Polsce Ludowej 1944–1989” 2006, nr 1.
- Gontarczyk P., *Polska Partia Robotnicza. Droga do władzy (1941–1944)*, wyd. 2, Warszawa 2006.
- Gontarczyk P., *Uwagi o pracy Ryszarda Nazarewicza Armii Ludowej dylematy i dramaty*, „Dzieje Najnowsze” 1999, t. 31, z. 4.
- Handke W., Kościański R., *„Zwyczajny” urząd. PUBP w Kościanie 1945–1954*, Kościan–Leszno 2006.
- Hermański S., *Struktura organizacyjna i zakres działania Biura „B” (obserwacji) Ministerstwa Spraw Wewnętrznych w latach osiemdziesiątych*, „Aparat Represji w Polsce Ludowej 1944–1989” 2009, nr 1.
- Isakowicz-Zaleski T., *Księża wobec bezpieki na przykładzie archidiecezji krakowskiej*, Kraków 2007.
- Iwaneczko D., *Urząd Bezpieczeństwa w Przemysłu 1944–1956*, Rzeszów 2004.
- Jakubowski G., *Sądownictwo powszechne w Polsce w latach 1944–1950*, Warszawa 2002.
- Jarząbek W., *Miejsce Polski polityce międzynarodowej w latach 1944–1947*, „Pamięć i Sprawiedliwość” 2005, nr 2.
- Jastrzębski W., *Rola NKWD w walce z pomorską Armią Krajową* [w:] *Armia Krajowa na Pomorzu i jej powojenne losy. W 50. rocznicę powołania AK. Materiały z konferencji w Bydgoszczy z 26 II 1992 r.*, red. *idem*, Bydgoszcz 1993.
- Kaczmarek K., *Kadra kierownicza sanockiej bezpieki w latach 1944–1956. Próba charakterystyki* [w:] *Powiat sanocki w latach 1944–1956*, red. K. Kaczmarek, A. Romaniak, Rzeszów–Sanok 2007.
- Kadra bezpieki 1945–1990. Obsada stanowisk kierowniczych aparatu bezpieczeństwa w województwach śląskim/katowickim, bielskim i częstochowskim*, wstęp i redakcja W. Dubiański, A. Dziuba, A. Dziurok, Katowice 2009.
- Kalisz P., *Kadra kierownicza SB KW MO i WUSW w Suwałkach w latach 1975–1990*, „Rocznik Augustowsko-Suwalski” 2006, nr 6.
- Kalisz P., *Powstanie i organizacja Powiatowego Urzędu Bezpieczeństwa Publicznego w Suwałkach w latach 1944–1945* [w:] *Studia i materiały do dziejów najnowszych ziem północno-wschodnich Polski (1939–1989)*, red. J. J. Milewski, Białystok 2004.
- Kamiński Ł., *Lingua securitatis* [w:] *Wokół teczek bezpieki – zagadnienia metodologiczno-źródłoznawcze*, red. F. Musiał, Kraków 2006.
- Kamiński Ł., *Spadek do rozliczenia*, „Rzeczpospolita”, 27–28 III 2004.
- Kamiński M. K., *Rząd RP Stanisława Mikołajczyka wobec konferencji ministrów spraw zagranicznych Wielkiej Brytanii, Związku Radzieckiego i Stanów Zjednoczonych w Moskwie (19–30 października 1943 r.)*, „Mazowieckie Studia Humanistyczne” 1997, nr 2.

- Klementowski R., *Kadra kierownicza aparatu bezpieczeństwa w powiecie dzierzoniowskim 1945–1990* [w:] *Dzierżoniów – wiek miniony. Materiały pokonferencyjne*, red. S. Figarski, T. Przerwa, Wrocław 2007.
- Klementowski R., *Służba Bezpieczeństwa na ziemi łwóweckiej (1957–1990)*, Wrocław 2009.
- Klementowski R., *Urząd Bezpieczeństwa w Lubinie (1945–1956)*, Lubin–Wrocław 2006.
- Klementowski R., *Urząd Bezpieczeństwa w powiecie Lwówek Śląski (1945–1956)*, Wrocław 2006.
- Kładoczny P., *Prawo jako narzędzie represji w Polsce Ludowej (1944–1956). Prawna analiza kategorii przestępstw przeciwko państwu*, Warszawa 2004.
- Kochański A., *Polska 1944–1991. Informator historyczny*, t. I: *Podział administracyjny. Ważniejsze akty prawne, decyzje i enuncjacje państwowe (1944–1956)*, Warszawa 1996; t. II: *Ważniejsze akty prawne, decyzje i enuncjacje państwowe (1957–1970)*, Warszawa 2000; t. III/1–2: *Ważniejsze akty prawne, decyzje i enuncjacje państwowe (1971–1982, 1982–1991)*, Warszawa 2005.
- Komaniecka M., *Dzienniki korespondencyjne, rejestracyjne, archiwalne i koordynacyjne aparatu bezpieczeństwa Polski Ludowej jako źródło historyczne* [w:] *Wokół teczek bezpieki – zagadnienia metodologiczno-źródłoznawcze*, red. F. Musiał, Kraków 2006.
- Komaniecka M., *Inwigilacja Kościoła katolickiego przez SB podczas obchodów milenijnych w 1966 roku w Krakowie, ze szczególnym uwzględnieniem działalności Wydziałów „B”, „T”, „W”* [w:] *Kościół katolicki w czasach komunistycznej dyktatury. Między bobaterstwem a agenturą. Studia i materiały*, t. 2, red. R. Terlecki, J. Szczepaniak, Kraków 2008.
- Komaniecka M., *Organizacja i funkcjonowanie kartotek ogólnoinformacyjnej i zagadnieniowej aparatu bezpieczeństwa* [w:] *Wokół teczek bezpieki – zagadnienia metodologiczno-źródłoznawcze*, red. F. Musiał, Kraków 2006.
- Komaniecka M., *Osobowe źródła informacji w technice operacyjnej*, „Aparat Represji w Polsce Ludowej 1944–1989” 2007, nr 1.
- Komaniecka M., *Piony pomocnicze SB w Krakowie na przykładzie lat 70. i 80.* [w:] *Strażnicy sowieckiego imperium. Urząd Bezpieczeństwa i Służba Bezpieczeństwa w Małopolsce 1945–1990*, red. F. Musiał, M. Wenklar, Kraków 2009.
- Komaniecka M., Sawicki W., *Filary systemu. „Osobowe źródła informacji” komunistycznych organów bezpieczeństwa państwa (1944–1990)*, „Biuletyn IPN” 2007, nr 3.
- Kopka B., Majchrzak G., *Centrala a teren na przykładzie działań Departamentu III Ministerstwa Bezpieczeństwa Publicznego w latach 1944–1954* [w:] *„Zwyczajny” resort. Studia o aparacie bezpieczeństwa 1944–1956*, red. K. Krajewski, T. Łabuszewski, Warszawa 2005.
- Kopka B., *Obozy pracy w Polsce 1945–1950 – przewodnik encyklopedyczny*, Warszawa 2001.
- Kopka B., *Podstawy prawne i organizacyjne funkcjonowania powojennych obozów pracy w dokumentach Ministerstwa Bezpieczeństwa Publicznego* [w:] *Obóz w Potulicach – aspekt trudnego sąsiedztwa polsko-niemieckiego w okresie dwóch totalitaryzmów*, red. A. Paczoska, Bydgoszcz 2005.
- Korkuć M., *Kujbyszewiacy – awangarda UB*, „Arcana” 2002, nr 4/5.
- Korkuć M., *Operacje prowokacyjne. Przyczynek do dyskusji o metodach pracy operacyjnej UB na przykładach z województwa krakowskiego* [w:] *Strażnicy sowieckiego imperium. Urząd Bezpieczeństwa i Służba Bezpieczeństwa w Małopolsce 1945–1990*, red. F. Musiał, M. Wenklar, Kraków 2009.
- Kostewicz T., *Więzienie w Fordonie na tle struktur więziennictwa w latach 1944–1952*, „Studia Iuridica” 1995, t. 27.
- Kostewicz T., *Wykonywanie kary pozbawienia wolności wobec więźniów politycznych w latach 1944–1956*, „Przegląd Więziennictwa Polskiego” 1991, nr 1.
- Kościół katolicki w czasach komunistycznej dyktatury. Między bobaterstwem a agenturą. Studia i materiały*, red. R. Terlecki, J. Szczepaniak, t. 1–2, Kraków 2007–2008.
- Krzysztofiński M., Nawrocki Z., *Powiatowy Urząd Bezpieczeństwa Publicznego (Powiatowy Urząd ds. Bezpieczeństwa Publicznego) w Tarnobrzegu w latach 1944–1956. Zarys problematyki* [w:] *Powiat tarnobrzegi w latach 1944–1956*, red. Z. Nawrocki, T. Zych, Tarnobrzeg 2005.

- Krzysztofiński M., *Działalność struktur terenowych Departamentu X Ministerstwa Bezpieczeństwa Publicznego (wydziałów X wojewódzkich urzędów bezpieczeństwa publicznego)* [w:] *Departament X MBP. Wzorce – struktury – działanie*, red. K. Rokicki, Warszawa 2007.
- Krzysztofiński M., *Ludwik Andrzej Szenborn (1915–1990), członek GL, agent sowieckiego wywiadu, podpułkownik UB*, „Aparat Represji w Polsce Ludowej 1944–1989” 2006, nr 1.
- Kura A., *Aparat bezpieczeństwa i wymiar sprawiedliwości wobec kolektywizacji wsi polskiej 1948–1956*, Warszawa 2006.
- Kurpierz T., Piątek P., „Dobić wroga”. *Aparat represji wobec podziemia zbrojnego na Śląsku Cieszyńskim i Żywiecczyźnie (1945–1947)*, Katowice–Kraków 2007.
- Kurtyka J., *Polska 1944–1956: z dziejów agonii i podboju* [w:] *Konspiracja i opór społeczny w Polsce 1944–1956. Słownik biograficzny*, t. 1, red. T. Balbus [i in.], Kraków–Warszawa–Wrocław 2002.
- Kurtyka J., *Światy przeciwstawne: komunistyczna bezpieka wobec podziemia niepodległościowego*, „Pamięć i Sprawiedliwość” 2004, nr 1; J. Kurtyka, T. Balbus, J. Kułak, Z. Nawrocki, G. Ostasz, Z. Zblewski, *Aparat bezpieczeństwa publicznego w walce z podziemiem niepodległościowym – dyskusja* wokół też zawartych w eseju J. Kurtyki, *ibidem*.
- Lasota M., *O raporcie sejmowej Komisji poświęconym Samodzielnej Grupie „D” w MSW*, „Biuletyn IPN” 2003, nr 1.
- Lasota M., *Zabójstwa księży w okresie PRL (z uwzględnieniem tzw. raportu Rokity)*, „Ateneum Kapłańskie” 2004, t. 143, z. 3.
- Linek B., „Rewizjonizm niemiecki” – skala, charakter i polityka władz bezpieczeństwa [w:] *Stalinizm i rok 1956 na Górnym Śląsku*, red. A. Dziurok, B. Linek, K. Tarka, Katowice–Opole–Kraków 2007.
- Lityński A., *O prawie i sądach początków Polski Ludowej*, Białystok 1999.
- Łabuszewski T., Krajewski K., *Józef Czaplicki vel Izydor Kurtz (1911–1985), działacz komunistyczny, partyzant, dyrektor Departamentu III Ministerstwa Bezpieczeństwa Publicznego*, „Aparat Represji w Polsce Ludowej 1944–1989” 2009, nr 1.
- Łapiński P., *Kadra kierownicza Urzędu Bezpieczeństwa Publicznego w Augustowie*, „Biuletyn Klubu Historycznego im. Armii Krajowej w Augustowie” 2007, nr 4.
- Majchrzak G., *Działania Służby Bezpieczeństwa w celu przejęcia kontroli nad „Solidarnością” w latach 1980–1982*, „Dzieje Najnowsze” 2003, t. 35, nr 3.
- Majer P., *Aparat bezpieczeństwa w konfrontacji z chłopami w 1953 roku w świetle własnych dokumentów*, „Rocznik Historyczny Muzeum Historii Polskiego Ruchu Ludowego” 2000, nr 16.
- Majer P., *Milicja Obywatelska 1944–1957. Geneza, organizacja, działalność, miejsce w aparacie władzy*, Olsztyn 2004.
- Majer P., *Milicja Obywatelska w systemie organów PRL (zarys problematyki i źródła)*, Toruń 2003; [Rec.:] M. Korcuć, „Aparat Represji w Polsce Ludowej 1944–1989” 2004, nr 1; P. Majer, *W odpowiedzi Maciejowi Korcuciu*, *ibidem* 2005, nr 1.
- Majer P., *Zacienianie więzów. Milicja Obywatelska a aparat bezpieczeństwa w latach 1944–1949* [w:] *System represji stalinowskich w Polsce 1944–1956. Represje w Marynarce Wojennej*, red. I. Halagida, Gdańsk 2003.
- Maniewska K., *Kościół katolicki w Bydgoszczy wobec prób laicyzacji i dezintegracji społeczeństwa w okresie rządów Edwarda Gierka*, Warszawa 2007.
- Maniewska K., *Mieszkańcy Bydgoszczy wobec wydarzeń 1968 r. Postawy. Przejawy oporu społecznego. Skala represji*, „Dzieje Najnowsze” 2008, t. 45, z. 1.
- Maniewska K., Cenckiewicz S., Szymaniak M., *Prawda o teczce TW „Mysliciel”, „Rzeczpospolita” 12 V 2008*.
- Marecki J., Musiał F., *Wprowadzenie* [w:] *Nigdy przeciw Bogu. Komunistyczna bezpieka wobec biskupów polskich*, red. J. Marecki, F. Musiał, Kraków 2007.

- Marek Ł., *Wydział IV SB KW MO/WUSW w Katowicach (1962–1989). Struktura, kierownictwo, zakres działalności*, „Aparat Represji w Polsce Ludowej 1944–1989” 2006, nr 1.
- Marszałec J., *Na „spotkanie” ludziami z AK. Służba Bezpieczeństwa wobec środowisk akowskich po 1956 roku na Wybrzeżu Gdańskim*, „Pamięć i Sprawiedliwość” 2005, nr 1.
- Marszałec J., Niwiński P., Paczoska-Hauke A., Szubarczyk P., *Polskie podziemie niepodległościowe w województwach gdańskim i pomorskim (bydgoskim) 1945–1956* [w:] *Atlas polskiego podziemia niepodległościowego 1944–1956*, red. S. Poleszak, R. Wnuk, Lublin 2007.
- Matusak P., *Aparat służby bezpieczeństwa w Polsce w latach 1944–1945*, „Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Rolniczo-Pedagogicznej w Siedlcach” 1996, nr 45.
- Mazur M., *Rezonans ucieczki Józefa Światły w aparacie bezpieczeństwa, agenturze i społeczeństwie*, „Przegląd Historyczny” 2006, t. 97, z. 3.
- Milczanowski P., *Specyfika struktury organizacyjnej Archiwum MSW* [w:] *Wokół teczek bezpieki – zagadnienia metodologiczno-źródłoznawcze*, red. F. Musiał, Kraków 2006.
- Mołdawa T., *Ludzie władzy 1944–1991. Władze państwowe i polityczne Polski według stanu na dzień 28 II 1991*, Warszawa 1991.
- Musiał F., *Funkcjonowanie SB w województwie nowosądeckim w latach 80. w świetle kontroli wewnętrznych* [w:] *Strażnicy sowieckiego imperium. Urząd Bezpieczeństwa i Służba Bezpieczeństwa w Małopolsce 1945–1990*, red. F. Musiał, M. Wenklar, Kraków 2009.
- Musiał F., *Józef Schiller (1939–1999), oficer Informacji Wojskowej, funkcjonariusz Wydziału III i IV Służby Bezpieczeństwa w Krakowie, szef SB w województwie nowosądeckim i tarnowskim*, „Aparat Represji w Polsce Ludowej 1944–1989” 2008, nr 1.
- Musiał F., *Metody pracy operacyjnej UB/SB pionów działających w granicach PRL w świetle normatywów resortowych* [w:] *Strażnicy sowieckiego imperium. Urząd Bezpieczeństwa i Służba Bezpieczeństwa w Małopolsce 1945–1990*, red. F. Musiał, M. Wenklar, Kraków 2009.
- Musiał F., *Naczelnicy Wydziału IV SB w Krakowie* [w:] *Kościół katolicki w czasach komunistycznej dyktatury. Między bobaterstwem a agenturą. Studia i materiały*, t. 1, red. R. Terlecki, J. Szczepaniak, Kraków 2007.
- Musiał F., *Osobowe źródła informacji*, „Biuletyn IPN” 2006, nr 10.
- Musiał F., *Pierwsze lata działalności Wydziału IV SB KW MO w Krakowie* [w:] *Strażnicy sowieckiego imperium. Urząd Bezpieczeństwa i Służba Bezpieczeństwa w Małopolsce 1945–1990*, red. F. Musiał, M. Wenklar, Kraków 2009.
- Musiał F., *Pion antywyznaniowy WUBP w Krakowie (1945–1952). Rekonesans badawczy* [w:] *Bezpieka przeciw religii. Sprawozdania Sekcji 5 Wydziału V Wojewódzkiego Urzędu Bezpieczeństwa Publicznego w Krakowie 1946–1952*, red. F. Musiał, Kraków 2008.
- Musiał F., *Podręcznik bezpieki. Teoria pracy operacyjnej Służby Bezpieczeństwa w świetle wydawnictw resortowych Ministerstwa Spraw Wewnętrznych (1970–1989)*, Kraków 2007.
- Musiał F., *Sądownictwo wojenne i wojskowe 1943–1955. Budowa struktur aparatu represji*, „Zeszyty Historyczne WiN-u” 2003, nr 19/20.
- Musiał F., *Skazani na karę śmierci przez Wojskowy Sąd Rejonowy w Krakowie 1946–1955*, Kraków 2005.
- Musiał F., *Szefowie zakopiańskiej bezpieki w latach 1945–1975* [w:] *Drugi do Niepodległości. Polska, Podhale, Zakopane 1945–1989*, Zakopane 2005.
- Musiał F., *Wiązanie tajnych współpracowników z organami bezpieczeństwa Polski Ludowej. Przyczynek do dyskusji nad mechanizmem psychicznego manipulowania konfidentami*, „Aparat Represji w Polsce Ludowej 1944–1989” 2006, nr 2.
- Musiał F., *Zamiast wprowadzenia: archiwalia komunistycznego aparatu represji* [w:] *Wokół teczek bezpieki – zagadnienia metodologiczno-źródłoznawcze*, red. F. Musiał, Kraków 2006.
- Nawrocki Z., *Kierownictwo przemysłowej bezpieki 1944–1956. Próba charakterystyki* [w:] *Powiat przemyski w latach 1944–1956*, red. K. Kaczmarek, M. Krzysztofiński, Przemyśl–Rzeszów 2006.

- Nawrocki Z., *Powstanie i rozbudowa aparatu bezpieczeństwa publicznego w województwie rzeszowskim (sierpień 1944–luty 1945)*, „Studia Rzeszowskie” 1995, t. 2.
- Nawrocki Z., *PUBP w Krośnie w latach 1944–1956. Pierwsze lata działalności*, „Dzieje Podkarpacia” 2003, t. 7.
- Nawrocki Z., *Struktura aparatu bezpieczeństwa [w:] Aparat bezpieczeństwa w Polsce. Kadra kierownicza, t. 1: 1944–1956*, red. K. Szwagrzyk, Warszawa 2005.
- Nawrocki Z., *Zamiast wolności. UB na Rzeszowszczyźnie 1944–1949*, Rzeszów 1998.
- Neja J., „Wszelkie zmiany będą dokonywane w sposób zorganizowany” – kilka uwag o zwolnieniach w aparacie bezpieczeństwa w 1956 r. (na przykładzie województwa katowickiego), „Studia Śląskie” 2007, t. 66.
- Niezłomni. Nigdy przeciw Bogu. Komunistyczna bezpieka wobec biskupów polskich, red. J. Marecki, F. Musiał, Kraków 2007.
- Niwiński P., *Działania operacyjne Urzędu Bezpieczeństwa Publicznego wobec środowiska wileńskiego do 1956 roku [w:] „Zwyczajny” resort. Studia o aparacie bezpieczeństwa 1944–1956*, red. K. Krajewski, T. Łabuszewski, Warszawa 2005.
- Noskova A., *Na drodze do stworzenia PKWN – rola Moskwy*, „Pamięć i Sprawiedliwość” 2005, nr 2.
- Noszczak B., *Kryzys działalności Departamentu VI KdsBP przeciwko Kościołowi rzymskokatolickiemu w Polsce i próby jego przezwyciężania*, „Pamięć i Sprawiedliwość” 2005, nr 1.
- O aparacie bezpieczeństwa z Krzysztofem Lesiakowskim i Grzegorzem Majchrzakiem rozmawia Barbara Polak*, „Biuletyn IPN” 2002, nr 6.
- O karach śmierci w latach 1944–1956 z Krzysztofem Szwagrzykiem i Janem Żarynem rozmawia Barbara Polak*, „Biuletyn IPN” 2002, nr 11.
- O metodach walki z Kościołem prowadzonej przez peerelowskie Służby Bezpieczeństwa z Antonim Dudkiem, Janem Żarynem i prok. Andrzejem Witkowskim rozmawia Barbara Polak*, „Biuletyn IPN” 2003, nr 1.
- Od totalitaryzmu do demokracji. Pomiędzy grubą kreską a dekomunizacją – doświadczenia Polski i Niemiec*, red. P. Kuglarz, Kraków 2001.
- Osiński K., *Zarys dziejów Niezależnego Samorządnego Związku Zawodowego „Solidarność” w regionie bydgoskim (1980–1989)*, [mps].
- Osobowe źródła informacji – zagadnienia metodologiczno-źródłoznawcze*, red. F. Musiał, Kraków 2008.
- Paczkowski A., *Aparat bezpieczeństwa w latach odwilży. Casus polski*, „Zeszyty Historyczne” 1995, z. 114.
- Paczkowski A., *Aparat bezpieczeństwa w Polsce: lata 1954–1956*, „Puls” 1992, nr 1.
- Paczkowski A., *Aparat bezpieczeństwa w walce z podziemiem w Polsce w latach 1944–1956. Struktury organizacyjne i kierunki działań [w:] Aparat represji a opór społeczeństwa wobec systemu komunistycznego w Polsce i na Litwie w latach 1944–1956*, red. P. Niwiński, Warszawa 2005.
- Paczkowski A., *Aparat bezpieczeństwa wobec podziemia niepodległościowego w latach 1944–1948 [w:] Wójna domowa czy nowa okupacja? Polska po roku 1944*, red. A. Ajnenkiel, Warszawa 1998.
- Paczkowski A., *Archiwa aparatu bezpieczeństwa PRL jako źródło: co już zrobiono, co można zbadać*, „Pamięć i Sprawiedliwość” 2003, nr 1.
- Paczkowski A., *Departament X – kontekst ogólny i aspekty międzynarodowe [w:] Departament X MBP. Wzorce – struktury – działanie*, red. K. Rokicki, Warszawa 2007.
- Paczkowski A., *Dzieci Feliksa Edmundowicza. Związek Radziecki a polski aparat bezpieczeństwa w latach 1944–1956*, „Rzeczpospolita”, 27–28 I 1996.
- Paczkowski A., *Ministerstwo Bezpieczeństwa Publicznego w latach 1944–1954 – struktura, mechanizmy działania [w:] System represji stalinowskich w Polsce 1944–1956. Represje w Marynarce Wojennej*, red. I. Hałagida, Gdańsk 2003.

- Paczkowski A., *Polacy pod obcą i własną przemocą. System represji w Polsce 1944–1989* [w:] *Czarna Księga Komunizmu. Zbrodnie, terror, prześladowania*, wstęp do wyd. polskiego K. Kersten, [Paryż 1997], Warszawa 1999.
- Paczkowski A., *Polski aparat bezpieczeństwa jako kanał wpływów radzieckich* [w:] *Elity władzy w Polsce a struktura społeczna w latach 1944–1956*, red. P. Wójcik, Warszawa 1992.
- Paczkowski A., *Terror i kontrola: funkcje aparatu bezpieczeństwa w systemie komunistycznym. Polska 1944–1956* [w:] *idem, Od sfalszowanego zwycięstwa do prawdziwej klęski. Szkice do portretu PRL*, Kraków 1999.
- Paczkowski A., *Trzy twarze Józefa Światły. Przyczynki do dziejów komunizmu w Polsce*, Warszawa 2009.
- Paczkowski A., *Utworzenie X Departamentu MBP*, „Zeszyty Historyczne” 2003, z. 145.
- Paczkowski A., *Żydzi w UB: próba weryfikacji stereotypu* [w:] *Komunizm. Ideologia, system, ludzie*, red. T. Szarota, Warszawa 2001.
- Paczoska A., *Powstanie i struktura organizacyjna PUBP w Chojnicach (1945–1956)*, „Zeszyty Chojnickie” 2005, nr 20.
- Paczoska A., *Rozpracowanie operacyjne kapłana przez UB na przykładzie ks. pptk. Józefa Wryczy*, „Ate-neum Kapłańskie” 2005, t. 144, z. 575.
- Paczoska-Hauke A., *Działania represyjne Urzędu Bezpieczeństwa wobec mieszkańców powiatu chojnickiego w latach 1945–1956*, „Zeszyty Chojnickie” 2006, nr 21.
- Pawlikowicz L., *Struktura, kadry oraz baza agenturalno-logistyczna Powiatowego Urzędu Bezpieczeństwa Publicznego w Jasle w latach 1945–1948 według meldunków i sprawozdań wewnątrzresortowych*, „Aparat Represji w Polsce Ludowej 1944–1989” 2009, nr 1.
- Pawłowicz J., *Ludzie płockiej bezpieki. Urząd Bezpieczeństwa Publicznego w Płocku 1945–1956*, Warszawa 2007.
- Peterman R., *Działalność aparatu bezpieczeństwa wobec Kościoła rzymskokatolickiego w Łódzkiem w latach 1945–1956* [w:] *Władze komunistyczne wobec Kościoła katolickiego w Łódzkiem 1945–1967*, red. J. Wróbel, L. Próchnik, Warszawa 2005.
- Peterman R., *Proces brakowania i niszczenia akt organów bezpieczeństwa państwa w latach 1954–1990 na przykładzie województwa łódzkiego* [w:] *Wokół teczek bezpieki – zagadnienia metodologiczno-źródło-znawcze*, red. F. Musiał, Kraków 2006.
- Piątek P., *„Niedozwolone metody postępowania” w PUBP w Zawierciu jako przejaw zjawiska przestępczości śledczej funkcjonariuszy bezpieczeństwa publicznego w Polsce* [w:] *Pierwsze lata komunizmu w powiecie zawierciańskim 1945–1947*, red. W. Dubiański, Katowice 2007.
- Pietrow N., *Biogramy doradców*, „Karta. Niezależne Pismo Historyczne” 1995, nr 15.
- Pietrow N., *Cień Sierowa*, „Karta. Niezależne Pismo Historyczne” 1992, nr 9.
- Pietrzak L., *Amnestia 1947 roku i jej wykonanie przez organa bezpieczeństwa* [w:] *Podziemie zbrojne na Lubelszczyźnie wobec dwóch totalitaryzmów 1939–1956*, red. S. Poleszak, A. Puławski, Warszawa 2003.
- Piłat L., *Struktura organizacyjna i działalność Wojewódzkiego Urzędu Bezpieczeństwa Publicznego w Lublinie 1944–1945*, „Studia Rzeszowskie 1999, t. 9.
- Piotrowski M., *Ludzie bezpieki w walce z Narodem i Kościołem*, Lublin 2000.
- Piotrowski P., *Organizacja i struktury aparatu bezpieczeństwa we Wrocławiu. Część II. Lata 1975–1990* [w:] *Twarze wrocławskiej bezpieki. Obsada stanowisk kierowniczych Urzędu Bezpieczeństwa i Służby Bezpieczeństwa we Wrocławiu. Informator personalny*, red. T. Ballbus, P. Piotrowski, K. Szwagrzyk, Wrocław 2006.
- Piotrowski P., *Przekształcenia struktury aparatu bezpieczeństwa na Dolnym Śląsku w latach 1954–1975*, „Aparat Represji w Polsce Ludowej 1944–1989” 2004, nr 1.
- Piotrowski P., *Przemiany w MSW w latach 1989–1990*, „Biuletyn IPN” 2004, nr 4.

- Piotrowski P., *Sluzba Bezpieczenstwa w latach 1956–1975* [w:] *Aparat bezpieczenstwa w Polsce. Kadra kierownicza*, t. 2: 1956–1975, red. *idem*, Warszawa 2006.
- Piotrowski P., *Sluzba Bezpieczenstwa w latach 1975–1990* [w:] *Aparat bezpieczenstwa w Polsce. Kadra kierownicza*, t. 3: 1975–1990, red. *idem*, Warszawa 2008.
- Piotrowski P., *Specyfika pracy operacyjnej wywiadu PRL*, „Biuletyn IPN” 2007, nr 5/6.
- Piotrowski P., *Struktury Sluzby Bezpieczenstwa MSW 1975–1990*, „Pamięć i Sprawiedliwość” 2003, nr 1.
- Pisuliński J., *Powiatowy Urząd Bezpieczenstwa Publicznego w Lesku w latach 1944–1956* [w:] „Zwyczajny” resort. *Studia o aparacie bezpieczenstwa 1944–1956*, red. K. Krajewski, T. Łabuszewski, Warszawa 2005.
- Pisuliński J., *Powiatowy Urząd Bezpieczenstwa Publicznego w Mielcu w latach 1944–1956* [w:] *Mielec i powiat mielecki w latach 1944–1956*, red. Z. Nawrocki, J. Skrzypczak, Mielec 2005.
- Polak W., *Anatomia agenta. Historia tajnego współpracownika Sluzby Bezpieczenstwa o pseudonimie „Karol” (1978–1983)*, Gdańsk 2005.
- Polak W., *Działania Sluzby Bezpieczenstwa w Toruniu wymierzone przeciwko praktykom religijnym i aktywności społecznej Kościoła (13 XII 1981–1 VI 1989)*, „Ateneum Kapłańskie” 2005, t. 144, z. 1.
- Poleszak S., *Narodziny bezpieki. Powstawanie Powiatowych Urzędów Bezpieczenstwa Publicznego na Lubelszczyźnie od sierpnia 1944 do czerwca 1945 roku* [w:] „Zwyczajny” resort. *Studia o aparacie bezpieczenstwa 1944–1956*, red. K. Krajewski, T. Łabuszewski, Warszawa 2005.
- Poleszak S., *Pion śledczy WUBP w Lublinie. Struktura i ludzie (sierpień 1944–kwiecień 1947)*, „Aparat Represji w Polsce Ludowej 1944–1989” 2005, nr 1.
- Przestępstwa sędziów i prokuratorów w Polsce lat 1944–1956*, red. W. Kulesza, A. Rzepliński, Warszawa 2000.
- Raport Rokity. Sprawozdanie Sejmowej Komisji Nadzwyczajnej do Zbadania działalności MSW*, wstęp J. Rokita, posłowie A. Dudek, Kraków 2005.
- Rokicki K., *Aparatu obraz własny. Analiza wykresów porównawczych dotyczących kadry aparatu bezpieczenstwa publicznego w latach 1944–1955* [w:] „Zwyczajny” resort. *Studia o aparacie bezpieczenstwa 1944–1956*, red. K. Krajewski, T. Łabuszewski, Warszawa 2005.
- Rokicki K., *Portret zbiorowy kadry X Departamentu* [w:] *Departament X MBP. Wzorce – struktury – działanie*, red. K. Rokicki, Warszawa 2007.
- Ruzikowski T., *Agenci*, „Biuletyn IPN” 2005, nr 3.
- Ruzikowski T., *Tajni współpracownicy pionów operacyjnych aparatu bezpieczenstwa 1950–1984*, „Pamięć i Sprawiedliwość” 2003, nr 1.
- Sawicki W., *Osobowe źródła informacji organów bezpieczenstwa Polski Ludowej*, „Aparat Represji w Polsce Ludowej 1944–1989” 2007, nr 1.
- „Serca dla Partii bijące”. Ludzie gdańskiej bezpieki 1945–1990. Katalog wystawy*, Gdańsk 2007.
- Spalek R., *Czym był Departament X?*, „Biuletyn IPN” 2005, nr 1/2.
- Spalek R., *Kierownictwo PZPR i MBP w poszukiwaniu „wroga wewnętrznego”. Wokół drogi do procesu Mariana Spychalskiego w latach 1948–1956* [w:] „Zwyczajny” resort. *Studia o aparacie bezpieczenstwa 1944–1956*, red. K. Krajewski, T. Łabuszewski, Warszawa 2005.
- Spalek R., *Potęga szpiegomanii. Departament X w poszukiwaniu „wroga wewnętrznego” w kierownictwie komunistycznym w Polsce (1948–1956)* [w:] *Departament X MBP. Wzorce – struktury – działanie*, red. K. Rokicki, Warszawa 2007.
- Spod czerwonej gwiazdy. O komunistycznym podziemiu z Piotrem Gontarczykiem, Januszem Marszałcem i Mariuszem Krzysztofińskim rozmawia Barbara Polak*, „Biuletyn IPN” 2006, nr 3/4.
- Stankowski W., *Obozy i inne miejsca odosobnienia dla niemieckiej ludności cywilnej w Polsce w latach 1945–1950*, Bydgoszcz 2002.

- Stefaniak M., *Działalność aparatu represji na zachodnim pograniczu Polski w latach 1945–1950*, Szczecin 2008.
- Strażnicy sowieckiego imperium. Urząd Bezpieczeństwa i Służba Bezpieczeństwa w Małopolsce 1945–1990*, red. F. Musiał, M. Wenklar, Kraków 2009.
- Sudziński R., *Kształtowanie się granic i podziału administracyjnego województwa pomorskiego (bydgoskiego) w latach 1945–1950*, „Zapiski Historyczne” 1973, t. 38, z. 2.
- Szczęch R., *Komendanci wojewódzcy MO/szefowie WUSW i ich zastępcy ds. Służby Bezpieczeństwa w Krakowie w latach 1957–1990* [w:] *Strażnicy sowieckiego imperium. Urząd Bezpieczeństwa i Służba Bezpieczeństwa w Małopolsce 1945–1990*, red. F. Musiał, M. Wenklar, Kraków 2009.
- Szuba S. L., *Represje władz PRL wobec zakonu redemptorystów w Toruniu w latach 1959–1962*, Toruń 2007.
- Szwagrzyk K., *Aparat bezpieczeństwa w latach 1944–1956* [w:] *Aparat bezpieczeństwa w Polsce. Kadra kierownicza*, t. 1: 1944–1956, red. K. Szwagrzyk, Warszawa 2005.
- Szwagrzyk K., *Kadry aparatu bezpieczeństwa* [w:] *Aparat bezpieczeństwa w Polsce. Kadra kierownicza*, t. 1: 1944–1956, red. K. Szwagrzyk, Warszawa 2005.
- Szwagrzyk K., *Kierownictwo Departamentu X MBP przed sądami PRL* [w:] *Departament X MBP. Wzorce – struktury – działanie*, red. K. Rokicki, Warszawa 2007.
- Szwagrzyk K., *Kwestia przynależności narodowościowej i służbowej kierownictwa MBP i wrocławskiego WUBP w latach 1945–1954*, „Zeszyty Historyczne WiN-u” 2000, nr 14.
- Szwagrzyk K., *Prawnicy czasu bezprawia. Sędziowie i prokuratorzy wojskowi w Polsce 1944–1956*, Kraków–Wrocław 2005.
- Szwagrzyk K., *Rola terroru w funkcjonowaniu systemu stalinowskiego* [w:] *Stalinizm i rok 1956 na Górnym Śląsku*, red. A. Dziurok, B. Linek, K. Tarka, Katowice–Opole–Kraków 2007.
- Szwagrzyk K., *Struktura i dokumentacja komunistycznego aparatu represji {cz.} II (prokuratura i sądownictwo wojskowe oraz powszechne, więziennictwo). Krytyka źródeł* [w:] *Wokół teczek bezpieki – zagadnienia metodologiczno-źródłoznawcze*, red. F. Musiał, Kraków 2006.
- Szwagrzyk K., *Więziennictwo i więźniowie w Polsce w latach 1944–1956 (zarys problemu)* [w:] *System represji stalinowskich w Polsce 1944–1956. Represje w Marynarce Wojennej*, red. I. Hałagida, Gdańsk 2003.
- Szwagrzyk K., *Zbrodnie w majestacie prawa 1944–1955*, Warszawa 2000.
- Szwagrzyk K., *Żydzi w kierownictwie UB. Stereotyp czy rzeczywistość?*, „Biuletyn IPN” 2005, nr 11.
- Terlecki R., *Miecz i tarcza komunizmu. Historia aparatu bezpieczeństwa w Polsce 1944–1990*, Kraków 2007.
- Tomasik P., *Adam Pietruszka (ur. 1938), zastępca dyrektora Departamentu IV Ministerstwa Spraw Wewnętrznych*, „Aparat Represji w Polsce Ludowej 1944–1989” 2007, nr 1.
- Twarze bezpieki 1944–1990. Katalog wystawy*, oprac. Ł. Kamiński, P. Rokicki, A. Rudzińska, Warszawa 2007.
- Twarze bezpieki w Polsce południowo-wschodniej 1944–1990. Obsada stanowisk kierowniczych Urzędu Bezpieczeństwa i Służby Bezpieczeństwa. Informator personalny*, red. J. Izdebski, K. Kaczmarek, M. Krzysztofiński, Rzeszów 2007.
- Twarze białostockiej bezpieki. Obsada stanowisk kierowniczych Urzędu Bezpieczeństwa i Służby Bezpieczeństwa w Białymstoku. Informator personalny*, red. P. Łapiński, Białystok 2007.
- Twarze gorzowskiej bezpieki. Obsada stanowisk kierowniczych Urzędu Bezpieczeństwa i Służby Bezpieczeństwa w Gorzowie Wielkopolskim. Informator personalny*, oprac. P. Skubisz, Szczecin 2008.
- Twarze katowickiej bezpieki. Katalog wystawy*, Katowice 2007.
- Twarze koszalińskiej bezpieki. Obsada stanowisk kierowniczych Urzędu Bezpieczeństwa i Służby Bezpieczeństwa województwa koszalińskiego. Informator personalny*, red. P. Knap, M. Ozga, P. Skubisz, Szczecin 2008.

- Twarze olsztyńskiej bezpieki. Obsada stanowisk kierowniczych Urzędu Bezpieczeństwa i Służby Bezpieczeństwa w Olsztynie. Informator personalny*, red. P. Kardela, Białystok 2007.
- Twarze szczecińskiej bezpieki. Obsada stanowisk kierowniczych Urzędu Bezpieczeństwa i Służby Bezpieczeństwa województwa szczecińskiego. Informator personalny*, red. P. Knap, M. Ozga, M. Stefaniak, Szczecin 2008.
- Twarze wrocławskiej bezpieki. Kadra kierownicza 1945–1990. Katalog wystawy*, oprac. K. Churska, M. Szymaniak, P. Wójtowicz, Bydgoszcz 2008.
- Twarze wrocławskiej bezpieki. Obsada stanowisk kierowniczych Urzędu Bezpieczeństwa i Służby Bezpieczeństwa we Wrocławiu. Informator personalny*, red. T. Balbus, P. Piotrowski, K. Szwagrzyk, Wrocław 2006.
- Uniszewski Z., *Józef Różański*, „Karta. Niezależne Pismo Historyczne”, nr 31, 2000.
- W imieniu Rzeczypospolitej. Skazani na karę śmierci w woj. białostockim w latach 1944–1956. Katalog wystawy*, Białystok 2006.
- Wenklar M., *Koniec PRL w oczach gorlickiej SB* [w:] *Strażnicy sowieckiego imperium. Urząd Bezpieczeństwa i Służba Bezpieczeństwa w Małopolsce 1945–1990*, red. F. Musiał, M. Wenklar, Kraków 2009.
- Wenklar M., *Powiatowy Urząd Bezpieczeństwa Publicznego w Tarnowie w latach 1945–1955. Struktura i główne kierunki działań operacyjnych*, „Aparat Represji w Polsce Ludowej 1944–1989” 2009, nr 1.
- Wenklar M., *Szefowie Powiatowego Urzędu Bezpieczeństwa Publicznego/Powiatowego Urzędu ds. Bezpieczeństwa Publicznego w Tarnowie w latach 1945–1956*, „Aparat Represji w Polsce Ludowej 1944–1989” 2006, nr 2.
- Wenklar M., *Szefowie WUBP/WUdsBP w Krakowie* [w:] *Strażnicy sowieckiego imperium. Urząd Bezpieczeństwa i Służba Bezpieczeństwa w Małopolsce 1945–1990*, red. F. Musiał, M. Wenklar, Kraków 2009.
- Węgrzyn D., *Struktury bezprawia. Kadry Urzędu Bezpieczeństwa w powiecie rybnickim (1945–1947)*, Katowice–Czerwionka–Leszczyny 2008.
- Wieczorkiewicz P., *Historia polityczna Polski 1935–1945*, Warszawa 2006.
- Witkowski A., *Śledztwo w sprawie funkcjonowania związku przestępczego w resorcie spraw wewnętrznych PRL*, „Biuletyn IPN” 2003, nr 1.
- Wolsza T., *Codziennosc w peeerłowskiem więzieniu w latach 1945–1956 (na przykładzie centralnych zakładów karnych we Wronkach, Rawiczu i Fordonie)*, „Polska 1944/45–1989. Studia i Materiały” 2001, t. 5: *Życie codzienne w Polsce 1945–1955*.
- Wolsza T., *Obozy na ziemiach polskich w latach 1945–1956 (ze szczególnym uwzględnieniem obozów pracy przymusowej)* [w:] *Komunizm. Ideologia, system, ludzie*, red. T. Szarota, Warszawa 2001.
- Wolsza T., *Obozy i inne miejsca odosobnienia w systemie więziennictwa polskiego w latach 1944–1958* [w:] *Represje sowieckie wobec narodów Europy 1944–1956*, red. D. Rogut, A. Adamczyk, Żelów 2005.
- Wolsza T., *W cieniu Wroniek, Jaworzna i Piehcina... 1945–1956. Życie codzienne w polskich więzieniach, obozach i Ośrodkach Pracy Więźniów*, Warszawa 2003.
- Wójcik C., *Rola i zadania sądownictwa wojskowego w okresie represji politycznych 1944–1956*, Biuletyn GKBZpNP – IPN” 1996, t. 39.
- Z archiwum bezpieki – nieznanne karty PRL*, t. 1–12, red. F. Musiał, J. Szarek, Kraków 2006–2009.
- Zaborski M., *Oni skazywali na śmierć... Szkolenie sędziów wojskowych w Polsce w latach 1944–1956* [w:] *Skryte oblicze systemu komunistycznego. U źródeł zła...*, red. R. Bäcker, P. Hübner, Warszawa 1997.
- Zajac E., *Funkcje ewidencji operacyjnej. Teoria i praktyka* [w:] *Strażnicy sowieckiego imperium. Urząd Bezpieczeństwa i Służba Bezpieczeństwa w Małopolsce 1945–1990*, red. F. Musiał, M. Wenklar, Kraków 2009.
- Zajac E., *Ślad pozostaje w aktach. Wybrane zagadnienia dotyczące funkcjonowania ewidencji operacyjnej w latach 1962–1989* [w:] *Wokół teczek bezpieki – zagadnienia metodologiczno-źródłoznawcze*, red. F. Musiał, Kraków 2006.

- Zając E., *Wstęp do badań nad archiwami Służby Bezpieczeństwa (wybrane problemy warsztatowe w świetle przepisów i procedur obowiązujących w pionie „C”)* [w:] H. Głębocki, *Policja tajna przy robotcie. Z dziejów państwa policyjnego w PRL*, Kraków 2005.
- Zając E., Głębocki H., „Ketman” i „Monika”. *Żywoty równoległe, „Aparat Represji w Polsce Ludowej 1944–1989”* 2005, nr 1.
- Zblewski Z., *Aparat bezpieczeństwa wobec opozycji*, „Biuletyn IPN” 2007, nr 12.
- Zblewski Z., *Główne problemy Wojewódzkiego Urzędu do spraw Bezpieczeństwa Publicznego w Krakowie w przededniu Października '56, „Pamięć i Sprawiedliwość”* 2003, nr 1.
- Zmagania ze społeczeństwem. Aparat bezpieczeństwa wobec Wielkopolan 1945–1956*, red. A. Łuczak, A. Pietrowicz, Poznań 2008.
- „Zwyczajny” resort. *Studia o aparacie bezpieczeństwa 1944–1956*, red. K. Krajewski, T. Łabuszewski, Warszawa 2005.
- Zybertowicz A., *Niewidoczna władza: komunistyczne państwo policyjne w Polsce lat osiemdziesiątych* [w:] *Skryste oblicze systemu komunistycznego. U źródeł zła...*, red. R. Bäcker, P. Hübner, Warszawa 1997.
- Zybertowicz A., *Służby specjalne w czasie transformacji – perspektywa polska* [w:] *Od totalitaryzmu do demokracji. Pomiędzy grubą kreską a dekomunizacją – doświadczenia Polski i Niemiec*, red. P. Kuglarz, Kraków 2001.
- Zybertowicz A., *W uścisku tajnych służb: upadek komunizmu i układ postnomenklaturowy*, Komorów 1993.
- Żaryn J., *Aparat bezpieczeństwa wobec Kościoła katolickiego w Polsce (1944–1980)* [w:] *Represje wobec osób duchownych i konsekrowanych w PRL w latach 1944–1989*, red. A. Grześkowiak, Lublin 2004.
- Żaryn J., *Aparat bezpieczeństwa w walce z duchowieństwem katolickim 1945–1949 (zarys problemu)* [w:] *Skryste oblicze systemu komunistycznego. U źródeł zła...*, red. R. Bäcker, P. Hübner, Warszawa 1997.
- Żaryn J., *Imwigilacja „księży patriotów” w czasach stalinowskich*, „Christianitas” 2004, nr 19/20.
- Żaryn J., *Represje aparatu bezpieczeństwa wobec Kościoła katolickiego w Polsce w latach 1944–1956. Wybrane zagadnienia* [w:] *Aparat represji a opór społeczeństwa wobec systemu komunistycznego w Polsce i na Litwie w latach 1944–1956*, red. P. Niwiński, Warszawa 2005.
- Żebrowski L., *Działalność tzw. band pozorowanych jako metoda zwalczania podziemia niepodległościowego w latach 1944–1947* [w:] *Skryste oblicze systemu komunistycznego. U źródeł zła...*, red. R. Bäcker, P. Hübner, Warszawa 1997.
- Żelazko J., *Antykościelne struktury i kierunki działania Wojewódzkiego Urzędu Bezpieczeństwa Publicznego (Wojewódzkiego Urzędu do spraw Bezpieczeństwa Publicznego w Łodzi)* [w:] *Władze komunistyczne wobec Kościoła katolickiego w Łódzkiem 1945–1967*, red. J. Wróbel, L. Próchniak, Warszawa 2005.
- Żelazko J., *Kadra kierownicza Wojewódzkiego Urzędu Bezpieczeństwa Publicznego w Łodzi w latach 1945–1956* [w:] „Zwyczajny” resort. *Studia o aparacie bezpieczeństwa 1944–1956*, red. K. Krajewski, T. Łabuszewski, Warszawa 2005.
- Żenczykowski T., *Polska Lubelska 1944*, Paryż 1987.
- Żurek J., *Aparat bezpieczeństwa wobec Kościoła katolickiego w Polsce. Wybrane struktury (1944–1953), „Aparat Represji w Polsce Ludowej 1944–1989”* 2006, nr 1.
- Żurek J., *W obliczu śmierci. Zabójstwa osób duchownych w powojennej Polsce (1944–1989)* [w:] *Represje wobec osób duchownych i konsekrowanych w PRL w latach 1944–1989*, red. A. Grześkowiak, Lublin 2004.
- Żurek J., *Teczki na księży i ich likwidacja (zakończenie działalności Departamentu IV MSW)*, „Ateneum Kapłańskie” 2004, t. 143, z. 3.

V. OPRACOWANIA RESORTOWE

- XXXV lat Milicji Obywatelskiej i Służby Bezpieczeństwa województwa toruńskiego. Historia i wspomnienia, Toruń 1979 r.: AIPN By, 451/235
- Czapla J., *Korpus Bezpieczeństwa Wewnętrznego w latach 1944–1965*, „Wojskowy Przegląd Historyczny” 1965, nr 3.
- Czapla J., *Korpus Bezpieczeństwa Wewnętrznego w walce z podziemiem zbrojnym [w:] 1944–1947. W walce o utrwalenie władzy ludowej w Polsce*, red. J. Czapla [i in.], Warszawa 1967.
- Domagalski W., *Geneza, zadania, struktura Wyższej Szkoły Oficerskiej MSW im. F. Dzierżyńskiego*, „Problemy Teorii i Praktyki Operacyjnej Służby Bezpieczeństwa. Kwartalnik Wyższej Szkoły Oficerskiej im. Feliksa Dzierżyńskiego” 1987, nr 1.
- Domagalski W., *Rodowód oraz tradycje Wyższej Szkoły Oficerskiej Ministerstwa Spraw Wewnętrznych im. F. Dzierżyńskiego*, „Problemy Teorii i Praktyki Operacyjnej Służby Bezpieczeństwa. Kwartalnik Wyższej Szkoły Oficerskiej im. Feliksa Dzierżyńskiego” 1987, nr 1.
- Fedoruk J., *Współdziałanie jednostek WP z organami bezpieczeństwa publicznego i MO w latach 1945–1946*, „Wojskowy Przegląd Historyczny” 1984, nr 3.
- Góra W., *Z zagadnień organizacji Służby Bezpieczeństwa w pierwszych latach Polski Ludowej 1944–1947*, „Wojskowy Przegląd Historyczny” 1967, nr 1.
- Jakubowski Z., *Kształtowanie się organów Milicji Obywatelskiej. Udział milicji w zbrojnej walce o utrwalenie władzy ludowej [w:] 1944–1947. W walce o utrwalenie władzy ludowej w Polsce*, red. J. Czapla [i in.], Warszawa 1967.
- Jakubowski Z., *Organy bezpieczeństwa i porządku publicznego (historia i dzień dzisiejszy)*, Warszawa 1984.
- Jakubowski Z., *Powstanie i rozwój MO i SB oraz ich udział w walce o utrwalenie władzy ludowej w latach 1944–1948*, „Wojskowy Przegląd Historyczny” 1979, nr 3.
- Jakubowski Z., *Powstanie, rozwój i udział Milicji Obywatelskiej oraz Ochotniczej Rezerwy Milicji Obywatelskiej w walce o utrwalenie władzy ludowej [w:] O utrwalenie władzy ludowej w Polsce 1944–1948*, red. W. Góra, R. Halaba, Warszawa 1982.
- Jaworski M., *Korpus Bezpieczeństwa Wewnętrznego 1945–1956*, Warszawa 1984.
- Kaplan B., Haufa H., *Obywatelska służba (szkice z dziejów i działalności MO i SB w województwie bydgoskim)*, Bydgoszcz 1971.
- Karl Z., *Krótki zarys struktury organizacyjnej więziennictwa polskiego w latach 1944–1956*, „Przegląd Więziennictwa” 1962, nr 2 (cz. 2: nr 17).
- Kubica F., *Kształtowanie się organów bezpieczeństwa publicznego; ich rola w likwidacji politycznego i zbrojnego podziemia [w:] 1944–1947. W walce o utrwalenie władzy ludowej w Polsce*, red. J. Czapla [i in.], Warszawa 1967.
- Lewandowski H., *Cele i zadania WSO MSW im. F. Dzierżyńskiego w procesie kształcenia kadr Służby Bezpieczeństwa*, „Problemy Teorii i Praktyki Operacyjnej Służby Bezpieczeństwa. Kwartalnik Wyższej Szkoły Oficerskiej im. Feliksa Dzierżyńskiego” 1987, nr 1.
- Majer P., *Badania nad problematyką utrwalania władzy ludowej prowadzone w resorcie spraw wewnętrznych [w:] Walka o utrwalenie władzy ludowej w Polsce w latach 1944–1948*, Warszawa 1983.
- Ochrona bezpieczeństwa państwa i porządku publicznego w Polsce w latach 1944–1988*, red. T. Walichnowski, Warszawa 1989.
- Pepłoński A., *Praca operacyjna Departamentu III MSW*, Departament Szkolenia i Doskonalenia Zawodowego MSW, Warszawa 1985.
- Powstanie, organizacja, zadania Milicji Obywatelskiej i Służby Bezpieczeństwa w 1945 roku na terenie obecnego województwa toruńskiego. Historia i wspomnienia. Prace poświęcone ludziom i wydarzeniom 1945 roku*, Toruń 1980.

- Szmidt T.L., *Koncepcja organów bezpieczeństwa w działalności PPR*, „Wojskowy Przegląd Historyczny” 1983, nr 2/3.
- Vademecum pracownika Służby Bezpieczeństwa*, Toruń 1987 [druk wewnętrzny KW MO w Toruniu zatwierdzony przez zastępcę komendanta wojewódzkiego MO w Toruniu jako materiał zasadniczy Kursu „O” dla funkcjonariuszy SB].
- Warnke Z., *Powstanie i działalność organów bezpieczeństwa i porządku publicznego na ziemi cbojnickiej w latach 1945–1950*, Praca dyplomowa, Legionowo 1981.
- Wołpiuk W.J., *Udział organów bezpieczeństwa publicznego w walce o utworzenie i utrwalenie władzy ludowej w Polsce* [w:] *Walka o utrwalenie władzy ludowej w Polsce w latach 1944–1948*, Warszawa 1983.
- Wołpiuk W.J., *Z dziejów walki Służby Bezpieczeństwa o utrwalenie władzy ludowej i ochronę budownictwa socjalistycznego w Polsce*, Departament Szkolenia i Doskonalenia Zawodowego MSW, Warszawa 1980.
- Wolski W., *Organy bezpieczeństwa Publicznego 1944–1945. Powstanie i rozwój bezpieczeństwa publicznego*, „Wojskowy Przegląd Historyczny” 1982, nr 2.

VI. MATERIAŁY BIBLIOGRAFICZNE

- Bibliografia zawartości „Aparatu Represji w Polsce Ludowej 1944–1989” od t. 1 (1) 2004 do t. 1 (6) 2008*, „Aparat Represji w Polsce Ludowej 1944–1989” 2009, nr 1.
- Frazik W., *Prace dyplomowe funkcjonariuszy Służby Bezpieczeństwa w zasobie archiwalnym oddziałów Instytutu Pamięci Narodowej*, „Aparat Represji w Polsce Ludowej 1944–1989” 2006, nr 2.
- Frazik W., *Publikacje proveniencji MBP – KdsBP – MSW przechowywane w oddziałowych Biurach Udostępniania i Archiwizacji Dokumentów Instytutu Pamięci Narodowej* [w:] *Wokół teczek bezpieki – zagadnienia metodologiczno-źródłoznawcze*, red. F. Musiał, Kraków 2006.
- Frazik W., Kopka B., Majchrzak G., *Dzieje aparatu represji w Polsce Ludowej*, „Aparat Represji w Polsce Ludowej 1944–1989” 2004, nr 1.
- Majer P., *Historiografia i stan badań nad dziejami aparatu bezpieczeństwa i porządku publicznego oraz wojsk wewnętrznych*, Warszawa 1984.
- Musiał F., *Zamiast wprowadzenia: archiwalia komunistycznego aparatu represji* [w:] *Wokół teczek bezpieki – zagadnienia metodologiczno-źródłoznawcze*, red. *idem*, Kraków 2006.
- Rowicka D., *Bibliografia zawartości czasopisma „Problemy Teorii i Praktyki Operacyjnej SB” za lata 1975–1987 i „Problemy Ochrony Bezpieczeństwa Państwa” za lata 1988–1989*, „Aparat Represji w Polsce Ludowej 1944–1989” 2004, nr 1.

Opracowanie: Marek Szymaniak

Indeks osób

Kursywą wyróżniono nazwiska autorów publikacji.

Pogrubiono numer początkowej strony biogramu funkcjonariusza.

W indeksie pominięto nazwiska z bibliografii.

- Adamczewski Władysław 177, 185
Adamczyk Arkadiusz 47
Adamowicz Jan 126, **185**
Adamowski Feliks 132, **186**
Ajnenkiel Andrzej 13
Alster Antoni 16, 36
Alster Nachum zob. Alster Antoni
Anczura Józef 116, 122, 136, 145, **186**
Andrusiewicz Tadeusz 146, **187**
Antoszewski Zenon 39, 135, **187**
Aranowski Ryszard 32, 169, 170, **188**
- Bajeński Włodzimierz 169, 171, 173, **189**
Balbus Tomasz 13, 18, 25, 28, 108
Banasiak Antoni 177, 180, **189**
Banasiak Jerzy 179, **190**
Baran Paweł 131, **191**
Barański Franciszek 173, **191**
Barczewski Lech 163, **192**
Bardadyn Aleksander 124, 125, **192**
Bassak Jan 132, **193**
Bäcker Roman 13
Bąk Stanisław 119, 150, **193**
Bednarek Jerzy 31
Bednarek Mieczysław 128, **194**
Bedyński Krystian 47
Bekierz Edmund 118, 124, **195**
Bengom Mieczysław 117, 144, **195**
Berman Jakub 12
Białek Henryk 154, 158, 171, **195**
Białek Kazimierz 127, **196**
Białokozowicz Jan 35, 136, 137, 144, **197**
Biały Antoni 156, 176, **197**
Biegała Czesław 36, 118, **198**
- Biegański Zdzisław* 15
Bielaszko Mirosław 19
Bieniewicz Grzegorz 179, **198**
Bieńkowski Krzysztof 178, **199**
Bieńkowski Zdzisław 157, 176, **199**
Biernacki Stanisław 13
Bierut Bolesław 12
Bilińska-Gut Agnieszka 13, 39
Biliński Jan 36, 116, 139, 143, **200**
Bilska Leokadia 126, **201**
Birnbach Stefan 121, **201**
Biskup Edmund 132, **202**
Błaszak Janusz 144, 157, **202**
Błaszczyk Jerzy 141, 146, **203**
Błazyński Zbigniew 16
Boć Mieczysław 155, 167, **203**
Bogalecki Bogdan 90, 172, **204**
Boguwola Jan 125, **204**
Bomba Stanisław 157, 160, 162, 164, **205**
Borek Jan 118, **205**
Borowiec Janusz 28
Borowy Marek 179, **206**
Bosowicz Ryszard 169, 173, **206**
Bosy Ryszard zob. Bosowicz Ryszard
Braciszewicz Paweł 134, 137, 141, **207**
Brochocki Jan 207
Brochocki Mieczysław 172, **207**
Brzuszczak Leon 135, 137, 141, **208**
Buchbinder Samuel zob. Sowiński Bolesław
Buławski Henryk 116, **208**
Bulbak Władysław 18
Byler Stanisław 121, 154, **209**
Bytner Jan 72, 154, 156, 157, **209**

- Cariewskaja Tatiana* 13
Cenckiewicz Sławomir 17–20, 22, 83, 89, 91, 92, 109
Ceranka Paweł 17
 Cheda Jerzy 178, 210
Chinciński Tomasz 14, 20, 32
Chmielarz Andrzej 14
Chmielowiec Piotr 26
Chodakiewicz Marek Jan 12
 Chodań Michał 36, 134, 142, 145, 210
 Chojnacki Kazimierz 149, 211
Chojnowski Andrzej 18
 Chrapkowski Stefan 148, 212
Chudzik Wanda 17
Churska Kamila 32, 67–70, 81, 111, 158, 186, 211, 220, 240, 255, 257–263, 265–273, 276, 302, 322, 330–334, 350–353, 355, 356, 358, 362–366, 375, 388, 390–394, 397, 401, 403–406, 409, 410, 494
 Chwiłkowski Jan 120, 137, 151, 160, 161, 212
 Chybicki Feliks 132, 213
 Cielma Mieczysław 148
 Ciesielski Władysław 29, 120, 133, 152, 213
 Cieszyński Henryk 168, 214
 Cupryniak Janusz 165, 215
 Cygański Alojzy 32, 115, 119, 144, 149, 215
 Cyzman Kazimierz 169, 172, 216
 Czachorowski Adam 73, 74, 159–161, 217
 Czajkowski Wojciech 73, 175
 Czapski Waław 126, 217
 Czarnecki Paweł 170, 218
 Czarnobrodzki Leon 117, 122, 136, 144, 218
 Czernielewski Czesław 139, 219
 Czerwiński Stefan 173, 219

Danilecki Tomasz 26
 Daroszewski Zenon 150, 151, 220
 Dawidowicz Edward 136, 221
 Dąbrowski Adam 173, 221
 Dąbrowski Leon 149, 221
 Detmer Jan 119, 121, 122, 150, 163, 223
 Dmytrzak Czesław 156, 161, 223
 Dobielski Piotr 55, 137, 138, 154, 156, 224
 Dojerski Henryk 32, 73, 74, 116, 123, 143, 150, 151, 175, 224
 Domański Stanisław 124, 225

Dominiczak Henryk 15–17, 20–22, 28, 73, 107
 Dorlich Jan (Jakub) 115, 119, 130, 135, 136, 226
 Drapich Edward zob. Maciejewski Edward
 Drąg Władysław 36, 137, 226
 Drewczyński Władysław 125, 227
Drozdowski Aleksander 14
 Drynda Zenon 74, 159, 227
Dubiański Waław 25, 26, 28
 Duda Edward 36, 144, 228
 Duda Jan 169, 171, 172, 228
Dudek Antoni 20, 23, 108, 109, 111
 Dudek Wiktor 138, 229
 Dulęba Marian 165, 166, 230
 Duljasz Hipolit 37, 115, 230, 369
 Dusza Edward 168, 231
 Dwojaczny Jan, 154, 156, 176, 177, 232
 Dworakowski Władysław 16, 17
Dziuba Adam 14, 25, 26
 Dziura Leon zob. Dąbrowski Leon
Dziurok Adam 14, 15, 19, 20, 25, 26

 Elminowski Franciszek 152, 161, 163, 232

 Faleńczyk Zbigniew 164, 165, 233
 Fijałkowski Marek 120, 122, 234
Filipiak Mirosław 17
 Filipiak Tadeusz 116, 121, 149, 150, 153, 159, 234
 Filipski Franciszek 145, 235
 Finkelsztejn Aron zob. Fijałkowski Marek
 Fitali Henryk 127, 136, 235
 Flis Kazimierz 131, 236
 Frankowski Andrzej 164
Frazik Wojciech 18, 25, 26
 Frączek Michał 128, 237

 Gabryelski Józef 127, 238
 Gajewski Edward 178, 238
 Gałęzowski Kazimierz 132, 239
 Gawroński Eugeniusz 90, 155, 169, 171, 239
 Gebel Karol 132, 240
 Gerke Robert 117, 121, 240
 Gębara Adolf 151, 241
 Gibski Jan 123, 242
 Gidzgiez Mieczysław 135, 140, 143, 146, 242
 Gierak Michał 131, 243
 Gilderman Juda-Lejb zob. Czarnobrodzki Leon

- Głębocki Henryk* 18, 19, 21, 108
 Golański Władysław 71
 Golimowski Stanisław 32, 159, 160, 164, 243
Golon Mirosław 11, 13, 19
 Gołabek Irena 119
Gołębiewski Jakub 20
 Gołębiewski Tadeusz 127, 244
 Gonsierowski Adam 165, 244
Gontarczyk Piotr 12, 18, 20, 21, 26, 86, 89, 92
 Gorzechowski Tadeusz 54, 134, 135, 154, 245
 Gorzycki Jan 176, 245
 Gotowicz Eugeniusz 154, 176, 179, 246
 Goździewski Stanisław 141, 155, 156, 247
 Góralczyk Waław 177, 180, 181, 247
 Górecki Jan 172, 248
 Górecki Jerzy 121, 122, 150, 151, 154, 159, 164, 249
 Górecki Kazimierz 32, 115, 249
 Górny Ryszard 173, 174, 250
 Górski Jerzy 175, 251
 Górski Marian 126, 251
Grab Tadeusz 32, 201–204, 206–211, 219, 241, 277, 279–282, 284, 285, 287, 289–299, 302, 304, 305, 308, 310–316, 318–321, 323–325, 480, 491, 494
 Grabek Andrzej 135, 139, 252
 Grabias Stanisław 131, 253
 Grabowski Zbigniew 170, 253
 Grobelny Henryk 32, 161, 165, 254
 Grobelny Michał 166, 254
 Grobelski Krzysztof 169, 255
 Grochowski Zygmunt 74, 89, 90, 139, 144, 156, 157, 167, 168, 255
 Gruchała Zenon 116, 124, 256
 Grudziecki Kazimierz 118, 257
 Gruniecki Stanisław 120, 258
Gryciuk Franciszek 13
 Gryz Jan 136, 258
 Gryz Tadeusz 124, 259
 Grzegółowski Henryk 134
 Grzelak Bogusław 179, 259
Grześkowiak Alicja 20
 Grześkowiak Jerzy 110
 Grześkowiak Marian 127
 Grzyl Alojzy 140, 260
 Grzymski Feliks 116, 126, 135, 136, 260
 Gucman Władysław 136, 261
 Gutwillig Ignacy, zob. Sandowski Filip
 Guzik Tadeusz 36, 141, 261
 Hajdusiewicz Helena 128, 262
 Halewski Bolesław 36, 116–118, 124, 125, 262
 Halwa Jerzy 163, 263
Halagida Igor 14, 47, 137, 148
 Hanuszewska Krystyna 167, 263
 Haufa Henryk 160, 264
 Hejmanowski Tadeusz 131, 264
 Hejnowicz Janusz 90, 168, 169, 171, 172, 265
 Heller Bolesław zob. Halewski Bolesław
Hermański Szymon 26
 Hitler Adolf 11
 Hodysz Adam 91, 92
 Hoffman Antoni 157, 167, 266
 Hoffman Zygmunt 132, 133, 266
 Hofman Lesław 174, 267
 Horowitz Jakub zob. Kołubiec Jakub
 Hrynczyszyn Stefan 135, 143, 145, 267
 Hryniewicz Piotr 90
 Humer Adam 28
 Huryń Ryszard 130, 268
Hübner Piotr 13

Isakowicz-Zaleski Tadeusz ks. 18
Iwaneczko Dariusz 18, 26, 37
 Iwicki Stefan 133, 268
 Iwiński Wiesław 180, 269
Izdebski Jakub 25
 Izydorczak Longin 129, 269

 Jagodziński Aleksy 128, 270
 Jakubowicz Mieczysław 36, 116, 119, 120, 270
Jakubowski Grzegorz 15
 Jakubowski Ignacy 125, 271
 Jakubowski Zenon 150, 151, 160, 271
 Jakubowski Zygmunt 142, 143, 147, 272
 Janek Jan 35, 137, 141, 143, 272
 Janicki Jan 144, 273
 Jankiewicz Adam 139, 273
 Jankowski Adam 175, 274
 Jankowski Kazimierz 176, 274
 Janowczyk Karol 138, 275
 Janusiewicz Stanisław 176, 179, 275
 Januszak Stanisław 138, 276
 Januszewski Władysław 156, 276
 Jaranowski Edmund 169, 277
 Jaruzelski Wojciech 109

- Jarząbek Wanda* 11
 Jarzyński Roman 90
 Jasionowski Stanisław 132, 277
 Jastrzębka Zofia 90
Jastrzębki Włodzimierz 13
 Jaszczuk Mikołaj zob. Jaszczuk Mikołaj
 Jatczak Jerzy 32, 175–177, 180, 278
 Jaworski Stanisław 137, 138, 145, 154, 279
 Jedkie Jerzy 90, 173, 279
 Jewdochimienko Gieorgij 16
 Jezierski Karol 35, 136, 141, 280
 Jędrzejczak Andrzej 156, 175, 177, 280
Jędrzyński Z. 36
 Jocek Sylwester 166, 281
 Jaszczuk Mikołaj 134, 282
 Juchacz Włodzimierz 175, 282
 Jungman Józef zob. Jurkowski Józef
 Jurkowski Józef 14, 115, 283
- Kaczmarski Krzysztof* 25
 Kaczor Eugeniusz 127, 283
 Kaczorowski Zenon 32, 175–177, 180, 284
 Kaczyński Andrzej 172, 284
 Kadur Edmund 143, 285
 Kafiński Tadeusz 142, 145, 155, 157, 285
 Kamiński Kazimierz 39, 133, 152, 286
Kamiński Marek Kazimierz 11
 Kanafa Jacek 181, 286
 Kańczugowski Władysław 36, 136, 141, 143, 287
 Kapczyński Edmund 71, 72
Kardela Piotr 25, 108
Karl Zdzisław 47,
 Kaszarek Jerzy 123, 287
 Kazanecki Stanisław 40
 Kazimierski Bonifacy 124, 288
 Kaźmierczak Leon 153, 289
 Kaźmierowski Lucjan 125, 152, 289
 Kącki Augustyn 74, 175, 176, 290
 Kelner Bronisław (Beniamin) 133, 291
 Kielich Konstanty 128, 291
 Kielbasiński Edward 120, 139, 292
 Kielbasiński Henryk 153, 155, 292
 Kielbus Tomasz 36, 141, 142, 293
 Kierski Wirginiusz 91, 164, 166, 293
 Kilanowski Władysław 134, 138
 Kipczak Władysław 163, 294
 Kiszczak Czesław 22, 95, 107, 108, 111
- Klementowski Robert* 26
 Klonowska Wiktoria 167, 295
 Klonowski Piotr 170, 296
Kłodoczy Piotr 15
 Kłoda Wilhelm 36, 120, 142, 296
 Kłos Franciszek 121, 137, 144, 145, 297
 Kmieciak Stanisław 175, 179, 297
Knap Paweł 25
Kochański Aleksander 17, 35, 36, 54, 71
 Kolaszewski Mieczysław 150, 298
 Kolczyński Roman 73, 167, 299
 Kolbowicz Marian 156, 168, 299
 Kołodziejski Zenon 116, 144, 300
 Kołubiec Jakub 36, 39, 119, 135, 142, 145, 300
Komaniecka Monika 19, 62, 86
 Konon Jerzy 173, 301
 Kopania Stanisław 147, 302
Kopka Bogusław 12, 26, 47
 Koprowski Jerzy 145, 155, 157, 303
 Koprowski Leon 39
Korkuć Maciej 11–14, 23, 28
 Korpowski Tadeusz H. 39
 Korsak Piotr 136, 146, 147, 304
 Kortus Czesław 144, 147, 304
 Koryciński Tadeusz 116, 119, 305
 Kossakowski Władysław 118, 123, 124, 306
Kostewicz Tadeusz 47
 Kostrzewa Jerzy 141
 Kośmider Jan 159, 160, 307
 Koszałka Czesław 36, 135, 139, 145, 146, 306
 Kopczyk Henryk 150, 151, 153, 302
 Kotarski Kazimierz 36, 116, 119, 149, 153, 307
 Koterski Ryszard 163, 308
 Kowalik Józef 166, 309
 Kowalski Henryk 142
 Kozdra Józef 73, 149, 159, 264, 309
 Kozioł Stefan zob. Kozłowski Stefan
Kozłowski Ryszard 13
 Kozłowski Jerzy 156, 157, 170, 310
 Kozłowski Stefan 143, 148, 157, 311
Krajewski Kazimierz 15, 26, 42
 Krasieński Zygmunt 132, 311
Kruk Marzena 20
 Krupiak Stanisław 126, 312
 Krupienicz Filip 36, 135, 144, 155, 312
 Krupski Mikołaj 115, 313

- Kruszyna Władysław 130, 140, 314
 Kruszyński Jan 139, 157, 176, 314
 Krygier Jerzy 40
Krzysztofński Mariusz 12, 25, 26
 Kubajewski Daniel 36, 116, 138, 146, 315
 Kubiak Edmund 131
 Kubiński Kazimierz 129, 316
 Kuczerowska Magdalena zob. Sugier Maria
 Kuczkowski Henryk 72, 73, 167
 Kuczkowski Marek 90, 167, 169, 172, 317
 Kuczyński Franciszek 36, 137, 142, 143, 317
 Kuczyński Tadeusz 168, 318
Kuglarz Paweł 23, 110
Kulesza Witold 15
 Kuliński Zygmunt 136, 137, 319
 Kulikowski Antoni 129, 318
Kura Antoni 14
Kurpierz Tomasz 28
Kurtyka Janusz 12–14, 18
 Kurylak Józef 55, 139, 155, 157, 319
 Kurzawczyk Stanisław 116, 120, 122, 320
 Kusz Jan 36, 120, 122, 124, 139–141, 149,
 151, 152, 162, 321
 Kwefel Henryk 135, 141, 321
 Kwiatkowski Kazimierz 117, 322
 Kwiatkowski Władysław 142, 144, 322
- Lagocki Stefan 171, 174, 323
 Lalin Serafin 16
 Lange Czesław 143, 156, 323
Lasota Marek 20
 Lebidziński Mikołaj 36, 137, 148, 324
 Lechowski Stanisław 123, 325
 Leluch Jan 115, 326
 Leszczyński Andrzej 173, 327
 Leszkiewicz Grzegorz 151, 327
Leskiewicz Rafał 31
 Letmanowski Edward 127, 328
 Lewandowski Aleksander 135, 139, 156, 328
 Lewandowski Grzegorz 32, 90, 168, 171, 173,
 329
 Lewandowski Henryk 150, 330
 Lewandowski Mirosław 168, 169, 173, 330
 Ligiejko Bolesław 138, 139, 331
Linek Bernard 15
 Linka Zenon 154, 168, 331
 Linke Marian 151, 161, 332
 Lipski Bolesław 270
- Liśkiewicz Ryszard 168, 172, 334
 Lipiński Bogdan 177, 178, 333
 Lipiński Jan 170, 333
Lityński Adam 15
 Lubecki Józef (s. Jana) 55, 140, 148, 179, 335
 Lubecki Józef (s. Józefa) 176, 335
- Łabus Stanisław zob. Łabuz Stanisław
Łabuszewski Tomasz 15, 26, 42
 Łabuz Stanisław 36, 136, 336
 Łaniewski Józef 120, 337
Łapiński Piotr 25
 Łasa Alojzy zob. Łassa Alojzy
 Łassa Alojzy 130, 338
 Łowicki Marian 151, 160, 177, 338
 Ługowski Janusz 161, 166, 339
 Łukasiak Stanisław 32, 73, 89, 90, 167, 204,
 240, 265, 280, 296, 317, 329, 339, 362,
 488
 Łukasiewicz Józef 153, 340
 Łukasiewicz Kazimierz 148, 341
 Łukowski Henryk 163
- Maciąg Ziemowit 136
 Maciejewski Edward 146, 342
 Maciejewski Stanisław 143, 146
 Maciejewski Władysław 126, 149, 151, 153,
 342
Madziarska Anna 29
 Majchrowicz Władysław 118, 343
 Majchrowski Krzysztof 110
Majchrzak Grzegorz 12, 18, 22, 26
 Majchrzak Józef 222
Majer Piotr 14
 Majewski Jan 120, 122, 136, 344
 Majewski Stanisław 177, 344
 Makulski Zbigniew 90
 Malinowski Andrzej 137, 345
Maniewska Katarzyna 19, 20, 32, 83
 Mańkowski Edward 160, 345
 Mańkowski Teodor 32, 71, 149, 168, 346
 Marcinkowski Andrzej 149, 347
 Marcinkowski Zenon 71, 73, 74, 149, 151,
 167, 331, 347
Marek Lucja 26
 Markowicz Chaim 133, 348
 Markowski Stefan 146, 348
 Marmol Stanisław 145, 349

- Marszałec Janusz* 12, 14
Maszara Mikołaj 115, 349
Materski Wojciech 13
Matosz Aleksander 142
Matusak Piotr 13
Matuszak Henryk 72
Matyjasik Andrzej 172, 350
Matys Ryszard 168, 351
Mazur Jan 173, 351
Mazur Mariusz 16
Mazur Stefan 124, 352
Mazurkiewicz Czesław 130, 131, 352
Mączkowski Jan 135
Mądrzejowski Bronisław 115, 119, 120, 149, 353
Mejzner Antoni 139, 143, 146, 353
Męzydło Antoni 90
Michalak Kazimierz 126, 354
Michalak Roman 141, 143, 354
Michałowski Jan 29, 32, 119, 121, 123, 138, 139, 149, 150, 153, 355
Michnik Władysław 134, 146, 356
Michnikowski Romuald 161
Mickiewicz Artur 119, 121, 134, 139, 144, 356
Mierczański Roman 21, 126, 127, 357
Mieszczynski Władysław 140, 147, 358
Miklewski Mieczysław 118, 129, 358
Mikołajczak Ryszard 181, 359
Mikołajczyk Stefan 126, 359
Milczanowski Piotr 19
Milej Edward 150, 153, 360
Milewski Wincenty 138, 144, 361
Minc Hilary 12
Miros Wiesław 90
Misz Henryk 23, 31, 32, 89, 90, 167, 168, 171, 172, 361
Molenda Edmund 143, 155, 156, 169, 362
Moldawa Tadeusz 16, 22
Mrozik Dionizy 162, 363
Mróz Zdzisław 115, 363
Musiał Filip 11, 12, 14, 15, 18, 20, 21, 23, 25, 26, 62, 108
Musiał Władysław 36, 139, 364
Muszałik Wiesław 178, 364
Mysiakowska Jolanta 20

Nadolski Edward 165, 365
Najman Adaś zob. *Nowak Adam*

Nawotka Stanisław 139, 153, 366
Nawrocki Zbigniew 12, 18, 25, 28, 37, 40
Niciejewski Stanisław 148
Niemczewski Franciszek 71
Niewiadomski Zygmunt 127, 366
Niwiński Piotr 14
Noskowa Alina 11
Noszczak Bartłomiej 14
Nowaczyk Jan 131, 367
Nowak Adam 115, 367
Nowak Feliks 142, 368
Nowak Klemens 40, 130, 369
Nowakowski Czesław 36, 126, 138, 369
Nowicki Eugeniusz 151, 370
Nowicki Stanisław 72

Obremski Andrzej 110
Obuchowicz Czesław 148, 370
Ochmański Zbyszek 32, 169, 170, 371
Olczak Marian 73, 175, 371
Olejnik Józef 141
Olejnik Stanisław 126, 372
Oliwkowski 132
Olkiewicz Jan 175
Olkowski Henryk 158, 373
Ollesz Aleksander 40
Onacik Jan 32, 115, 149, 373
Ordon Tadeusz 149, 374
Orechwa Mikołaj 37
Orłowski Leonard 129, 375
Osekowski Czesław 14
Osiński Krzysztof 22
Oskwarek Zdzisław 172, 375
Ozga Marcin 25

Paczkowski Andrzej 13, 14, 16, 17, 40, 45
Paczoska-Hauke Alicja 14, 29, 32, 140, 148, 185, 195, 198, 200, 221, 224, 230, 231, 233, 249, 254, 260, 267, 275, 286, 291, 301, 304, 328, 336, 339, 349, 359, 361, 380–381, 399, 408, 419, 422, 424, 433, 452–453, 455, 458, 461, 470, 484, 493–494
Pająk Józef 128, 129, 376
Paliński Józef 167, 376
Paliszewski Romuald 163
Paluszkiewicz Stefan 115, 146, 377
Paszkiwicz Jan 139, 140, 377

- Paszkowski Zbigniew 16
 Paternoga Mieczysław 130, 378
Pawłowicz Jacek 26
 Pawłowski Piotr 129, 130, 378
Peplński Andrzej 19, 79, 83
 Perek Jerzy 164, 379
 Piasecki Albin 29, 121, 123, 150, 152, 380
 Piechowiak Cezary 161, 165, 380
 Piesiakowski Stanisław 138, 142, 381
 Piestrak Kazimierz 36, 147, 381
 Pietkiewicz Edward 72, 73, 167
 Pietraszkiewicz Aleksander 120, 382
 Pietrewicz Bolesław 125
 Pietrewicz Lidiusz 110, 161, 164, 382
Pietrow Nikita 13
 Pietrucha Kazimierz 134, 383
Pietrzak Leszek 35
 Piotrowski Edmund 123, 134, 383
 Piotrowski Marian 116, 150, 156, 384
Piotrowski Miroslaw 63, 220
Piotrowski Pawel 20, 22, 23, 25, 26, 58, 64, 71, 73, 76, 77, 78, 80, 82, 84, 86, 89, 92, 97, 104, 106–109, 111, 159, 220
 Piórkowski Kazimierz 120, 123, 150, 385
 Piwowarski Józef 54, 55, 135, 140, 141, 154, 155, 385
 Płoszczyński Kazimierz 129, 386
 Plóciennik Antoni 180
 Podlubny Wincenty 126, 149, 387
 Pokrzywiec Stanisław 159, 165, 387
 Pokwicki Stefan 90
Polak Barbara 12, 15, 20
Polak Wojciech 18, 20
 Polakowski Kazimierz 71
Poleszak Sławomir 12, 14, 26, 28, 35
 Połowniak Czesław 36, 138, 140, 146, 147, 388
 Popiel Czesław 163, 389
 Popiełuszko Jerzy ks. 92, 295
 Popławski Adam 161
 Popławski Teodor 36, 138, 148, 389
 Popowski Marek 144, 390
 Poraziński Zbigniew 173, 390
 Portala Henryk 136, 391
 Pozorski Edward 143, 392
 Pożoga Władysław 127, 128, 150, 392
 Predygiel Wojciech 180, 393
 Przezorski Eugeniusz 147, 393
 Przybyliński Tadeusz 152, 162, 394
 Przybyła Marian 130, 131, 133, 395
 Przychodzeń Mieczysław 144, 395
 Pszczołkowski Edmund 16, 445
 Ptak Waldemar 32, 57, 193, 237, 239, 240, 243–248, 255, 354, 494
 Ptasieński Jan 16
 Puzio Antoni 130, 396
 Pyskło Roman 127, 396

Rabant Tomasz 29, 32, 166, 174, 181, 214, 217–223, 225, 227–230, 232–236, 239, 241, 245, 308, 309, 327, 335, 337, 339, 341, 343–345, 348, 349, 361, 367–373, 375, 378, 381–387, 389, 395–397, 400, 408, 412–419, 421–423, 426–431, 442, 446–448, 473, 490–494
 Radkiewicz Stanisław 12, 14, 16, 17, 35, 40
 Radzewicz Lech 174, 397
 Ragiel Jan 123, 397
 Rasch Marek 161, 164, 398
 Rassalski Bolesław 110
 Ratajczyk Stanisław 137, 138, 145, 149, 150, 152, 153, 155, 398
 Ratusiński Adolf 29, 119, 120, 126, 133, 152, 399
 Rączka Mieczysław 36, 143, 400
 Remsak Józef 139, 151, 152, 155, 400
 Rheiboldt Krystyna zob. Hanuszewska Krystyna
 Robaczewski Jerzy 168, 401
 Rogoziński Władysław 36, 140, 401
Rogut Dariusz 47
Rokicki Konrad 15, 18, 25, 42, 52, 54
 Ropiński Henryk 165, 402
 Rosiński Zygmunt 135, 154, 157, 403
 Rost Grzegorz 170, 171, 404
 Roszak Roman 147, 404
 Roszkowski Tadeusz 36, 136, 137, 139, 146, 405
 Rozborski Bronisław 135, 405
 Rożko Władysław 36, 137–139, 141, 145, 146, 157, 406
 Różycki Bogumił 151, 160–162, 406
 Różycki Mieczysław 36, 124, 125, 134, 407
 Ruciński Franciszek 116, 139, 144, 408
 Rudnicki Zenon 181, 409
 Rudzki Jan 136, 409

- Rutkiewicz Edward (s. Władysława, ur. 19 VII 1923 r.) 125, 409
- Rutkiewicz Edward (s. Władysława, ur. 13 X 1938 r.) 72
- Rutkowski Edward 176, 180, 410
- Ruzikowski Tadeusz* 16, 18, 21, 110
- Rybacki Leonard 160, 410
- Rybak Eugeniusz 160, 162, 411
- Rybarczyk Piotr* 28, 36, 147
- Rybkowski Bogumił 130, 412
- Rycaj Tadeusz 117, 412
- Rzepliński Andrzej* 15
- Sadecki Bronisław 137, 141, 413
- Sadokierski Stanisław 135, 138, 413
- Sadowski Henryk 123, 414
- Sadowski Józef 152, 170, 414
- Sadowski Mieczysław 156, 415
- Sakiewa Tadeusz 44, 125, 416
- Sandowski Filip 117, 122, 416
- Sasin Józef 110
- Sawa Jan 142, 143, 417
- Sawicki Wojciech* 18, 19, 23
- Schönborn Ludwik, zob. Szenborn Ludwik
- Segatyński Jan 127, 417
- Sercow Czesław 142, 156, 418
- Sienkiewicz Witold 16
- Siewierski Wiesław 180, 418
- Sikora Robert, zob. Gerke Robert
- Sikora Marian 133, 419
- Silawko Józef 132, 420
- Sitkowski Jan 159, 420
- Skibiński Henryk 32, 149, 150, 159, 162, 421
- Składanowski Henryk 31, 32, 169, 421
- Skorupski Ryszard 151, 153, 163, 422
- Skowroński Jan 36, 147
- Skubisz Paweł* 25
- Skupień Konstanty 128, 423
- Skuz Tadeusz 176, 180, 423
- Sławiński Jan 121, 424
- Smaga Aleksander 171, 424
- Sobczak Jerzy 166, 425
- Sobiechowski Dionizy 167, 426
- Sobucki Jacek 110
- Sokołowski Piotr 36, 145, 426
- Sowiński Bolesław 126, 427
- Spatek Robert* 14, 15
- Speyer Kazimierz 71
- Stachowiak Józef 71
- Stalin Józef 11, 16, 37
- Stanaszek Bronisław 90, 169, 427
- Staniszewski Tadeusz 166, 428
- Stankiewicz Włodzimierz 122, 428
- Stankowski Witold* 46, 47
- Starczewski Roman 142
- Stasiak Leon 36, 135, 140, 429
- Staśkiewicz Eugeniusz 153, 163, 164, 429
- Stefaniak Marcin* 25
- Stefanowski Stefan 71, 74, 150, 159, 160, 430
- Stefańczyk Walenty 139, 431
- Stempiński Czesław 178, 179, 431
- Stocki Ryszard 170, 432
- Stolarek Marian 181, 433
- Strączkowski Franciszek 147, 433
- Strelczuk Jerzy 135, 434
- Stelmaszyk Stanisław 138, 147, 431
- Strembski Stanisław 118, 119, 434
- Strycharski Jan 72, 73, 159, 161
- Strzałka Kazimierz 138, 435
- Strzelec Bolesław 116, 119, 120, 134, 141, 152, 435
- Studziński Józef 124, 133, 436
- Sucharski Jerzy 152, 437
- Sucheki Mieczysław 35, 37, 115, 116, 438
- Suchomski Onufry 71–73, 175, 438
- Sudziński Ryszard* 11, 36
- Sugier Maria 90
- Suliński Jarosław 160, 164, 439
- Sułkowski Stanisław 164
- Sykut Stefan 136, 137, 440
- Symba Henryk 115, 129, 440
- Synoradzki Zbigniew 168, 170, 441
- Szajbe Krzysztof 163, 441
- Szarek Jarosław* 11, 18, 20, 23, 108
- Szargało Mieczysław 170, 442
- Szarota Tomasz* 47
- Szarszewski Wacław 29, 116, 121, 128, 147, 442
- Szczepaniak Jan ks.* 18
- Szcześniak Henryk 170
- Szczęch Roksana* 26
- Szczodrowski Andrzej 165, 443
- Szuba Ludwik* 211
- Szemiot Stanisław 126, 444
- Szenborn Ludwik 115, 445
- Szewczyk Otokar 130, 446

- Szewczyk Władysław 138, 157, 446
 Szlifieryczuk Waclaw 142, 447
 Szostak Michał 129, 447
Szpytma Mateusz 25
Szubarczyk Piotr 14
 Szulc Franciszek 122, 146, 448
 Szulajew Jerzy 117, 448
 Szuster Ryszard 44, 119, 125, 449
 Szumacher Konrad 150, 160, 449
 Swagierczak Ryszard 36, 44, 116, 118, 120, 134, 136, 450
Szwagrzyk Krzysztof 12, 13, 15, 25, 37, 40, 47, 108, 137
 Swed Edward 134, 143, 451
Szymaniak Marek 24, 29, 32, 57, 67–69, 83, 111, 148, 158, 166, 174, 181, 185, 187–199, 201, 205, 208, 211–213, 215–217, 219, 220, 222, 224–227, 231, 237, 238, 241, 242, 244, 246, 248, 250–254, 256, 259, 263–265, 268, 271, 273–275, 278, 282, 283, 285, 286, 288, 291, 295, 297, 300, 301, 303, 305–307, 312, 314, 317, 322, 324–326, 328, 329, 337, 338, 340–343, 346–348, 352–354, 357, 360–362, 364, 368, 370–372, 374–380, 383, 385–387, 389, 396–399, 402, 407–411, 413, 417, 418, 420, 424–426, 429–445, 447–475, 477–489, 491, 494
 Szymański Jan 145, 147, 451
 Szymański Leon 147, 452
 Szymczak Andrzej 179, 453
 Szymczak Wojciech 179, 453

 Ścisłek Bogdan 32, 168, 172, 454
 Ślifierz Kazimierz 29, 116, 123, 133, 152, 162, 454
 Śmiechowski Stefan 145, 146, 455
 Śnieżawska Wiktoria zob. Klonowska Wiktoria
 Śnieżawski Bolesław 140, 143, 148, 158, 455
 Śnieżawski Leonard 145, 456
 Światło Józef 16
 Świdzki Waclaw 72, 73, 175
 Świerczyński Stanisław 152, 163, 456

 Tarasek Kazimierz 178, 179, 457
Tarka Krzysztof 15
Tarnańska Jolanta 18
 Tarnowski Kazimierz 160, 458

Terlecki Ryszard 18
 Tkacz Stanisław 133, 458
 Tokarski Marek 110
Tomasik Paweł 26
 Tomaszewski Jan 140, 155, 459
 Trzebuniak Stanisław 141, 142, 155, 459
 Turkiewicz Włodzimierz 135, 460
 Tyciński Ryszard 168, 170, 460

Uniszewski Zdzisław 28
 Urbański Andrzej 177, 461

 Walewicz Tadeusz 71
 Walkowski Ryszard 32, 161, 462
 Wandachowicz Bogdan 90
 Wardziński Andrzej 160, 462
 Wasielewski Andrzej 159, 161, 163, 164, 463
 Wasilewski Zygmunt 170, 463
 Wątroba Henryk 36, 118, 147, 155, 158, 171, 464
Wenklar Michał 14, 25, 26
 Wesolowski Antoni 152, 162, 465
Węgliński Marcin 25
Węgrzyn Dariusz 25, 28
 Wiącek Kazimierz 171, 465
Wieczorkiewicz Paweł 11
 Wieszaczewski Henryk 138, 466
 Wieszaczewski Waclaw 36, 129, 134, 138, 142, 466
 Wietchy Leon 129, 467
 Wilk Stefan 126, 468
 Wika Alojzy 126, 151, 468
 Wikariak Janusz 73, 159
 Winiarski Antoni 110
 Wiśniewski Czesław 152, 161, 469
 Wiśniewski Jerzy 155, 166, 470
 Wiśniewski Stanisław 120, 470
Witkowski Andrzej 20
 Witkowski Stefan 151, 161, 471
 Witosławski Henryk 137, 471
 Władyka Jan 156, 472
Wnuk Rafał 14
 Wodzicki Andrzej 32, 167, 171
 Wojciechowski Lech 154, 472
 Wojtak Kazimierz 171, 473
 Wojtas Marian 160, 165, 474
 Wolfgang Lea zob. Biłska Leokadia
 Wolski Cyryl 90

Indeks osób

- Wolsza Tadeusz* 15, 47
Wołos Tadeusz 122, 136, 144, 474
Woźniak Leon 124, 151, 152, 161, 475
Woźniak Mirosław 176, 475
Woźnicki Józef 36, 145, 476
Woźnicki Władysław 126, 142, 476
Wójcik Cezary 15
Wójcik Jan 129
Wójcik Przemysław 13
Wójcik Stanisław 146, 477
Wójtowicz Przemysław 32
Wtulich Waldemar 160, 477
Wujciak Antoni 150, 151, 162, 478
Wydra Stanisław 147
Wypij Jerzy 121, 479
Wypijewski Józef 134, 479
Wysocki Wiesław Jan 20
Wysoczyński Mieczysław 136, 137, 144, 154, 480
- Zaborowski Zygmunt* 155, 480
Zaborski Jerzy 173, 481
Zaborski Marcin 15
Zagrabski Franciszek 128, 482
Zagrabski Jan 129, 482
Zajęc Ewa 18, 19
Zajęc Waclaw 125, 483
Zajdler Władysław 124, 149, 151, 483
Zakrzewski Gerard 90
Zalewski Franciszek 115, 118, 144, 484
Zaostrowcew Jerzy 172, 174, 484
Zapałowski Wiesław 90
- Zapęcki Piotr* 162, 485
Zapiec Kazimierz 134, 143, 486
Zaszkiewicz Henryk 149, 486
Zawacka Elżbieta 13
Zblewski Zdzisław 19
Zdrojewski Walerian 124, 487
Zeit Kazimierz zob. *Tarnowski Kazimierz*
Zielenkiewicz Roman 90, 171, 173, 487
Zieliński Bolesław 157, 167, 488
Zieliński Józef 134, 489
Zieliński Ryszard 174, 489
Zimnicki Jan 118, 124, 490
Ziółkowski Jan 129, 490
Znajkiewicz Kazimierz 117, 490
Zwaniecki Jan 36
Zwierzchowski Tadeusz 137, 140, 491
Zwolski Marcin 26, 28
Zybertowicz Andrzej 23, 110
- Żaryn Jan* 14, 15, 20
Żebrowski Leszek 12, 13
Żelazko Joanna 26
Żenczykowski Tadeusz 12, 13
Żbikowski Eugeniusz 137, 140, 492
Żbikowski Kazimierz 136, 147, 154, 492
Żurawicz Zygmunt 123, 493
Żurawik Kazimierz 154, 493
Żurek Jacek 20, 26
Żychaluk Jan 125
Żyduch Franciszek 71
Żyjewski Roman 158, 494